С П Р А В К А
за отразяване на становищата по проекта на
Закон за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование, постъпили в МОН

№	Организация/потребител /вкл. начина на получаване на предложението/	Предложение	Приема/не приема предложението	Мотиви
752.	Анелия Апостолова, старши експерт по приобщаващо образование в РУО - София-град a.apostolova@ruo.mon.bg 23 юни 2025 г. в 13:18:21 Електронна поща	Във връзка с представения за обществено обсъждане Закон за изменение и допълнение на Закона за предучилищното образование, предлагам да се извърши изменение и допълнение на чл. 190, ал. 2 на ЗПУО. В сегашния си вид същият е не може да се приложи на практика и е не съответства на организационната логика в системата на приобщаващото образование. Настоящият текст е „**В състава на екипите по ал. 1 се включват ресурсни учители, специални педагози, включително от центровете за специална образователна подкрепа, психолози, логопеди и други специалисти при необходимост, както и представители на регионалните управления на образованието. Ръководител на екипа е представителят на съответното регионално управление на образованието.“** Предлагам в първото изречение да отпадне „ …., ***както и представители на регионалните управления образованието*.** Както и да се направи изменение във второто изречение на абзаца, както следва**:„*Ръководител на екипа е заместник-директор от съответния регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование*.“** В цялост предлагам следния текст на чл. 190, ал. 2 на ЗПУО: ***„В състава на екипите по ал. 1 се включват ресурсни учители, специални педагози, включително от центровете за специална образователна подкрепа, психолози, логопеди и други специалисти при необходимост. Ръководител на екипа е***	Приема се по принцип	Текстът е коригиран.

		***заместник-директор от съответния регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование*.“** Смятам, че участието на представители на регионалното управление на образованието и вменяването им на функцията „**ръководител**“ на регионалния екип за подкрепа на подкрепа за личностно развитие на деца и ученици със специални образователни потребности е нецелесъобразно. Вменените задължения на ръководителя на регионалния екип по чл. 135, ал. 2, чл. 136, ал. 2, и чл. 137, ал. 2 на Наредбата за приобщаващо образование са неизпълними. Предлагам на Вашето внимание следните аргументи в подкрепа на исканата промяна: **1. Правна и административна несъстоятелност на действащия текст** Въвеждането на представител на РУО като ръководител на регионален екип, който структурно и кадрово е изцяло изграден от РЦПППО, създава конфликт между законова субординация и реална институционална отговорност. • Специалистите са служители на РЦПППО, но се предполага, че подлежат на оперативно ръководство от РУО, без да са под административната му йерархия. • Това създава неясна отговорност, затруднява управлението, блокира ефективния контрол и подкопава доверието при вътрешни и външни проверки. **2. Фактическа невъзможност за реално прилагане** Организирането и извършването на дейностите на Регионалния екип за подкрепа на за личностно развитие на децата и учениците със специални образователни потребности в област София-град **отдавна не функционира по начина, описан в закона и подзаконовата нормативна уредба**, и това е известно на РЦПППО – София-град и на Дирекция „Приобщаващо образование“ на МОН. • Експертите от РУО – София-град, определени за „ръководители“ не разполагат с капацитет да участват в дейността на над **10 мобилни екипа едновременно**, които		

		провеждат над **1800 оценки годишно** в стотици образователни институции. • Нито един експерт от РУО не може своевременно **физически, логистично или функционално** да ръководи тези процеси, нито да докладва за тях, без да дублира или блокира дейността на РЦПППО. **Формалната роля на представителите на РУО като ръководители от години не се прилага, защото е реално невъзможна за изпълнение.** **3. Подменена логика на приобщаващото образование** Приобщаващото образование изисква специализирана експертна координация, каквато само РЦПППО може да осигури. Вместо да се укрепи тази роля, ЗПУО и подзаконовата нормативна уредба създават паралелна йерархия, която води до дублиране, объркване и административна неефективност. • Не е логично екип, съставен, организиран, методически и квалификационно подкрепян и отчитащ дейността си в РЦПППО, да бъде формално ръководен от външна структура /РУО/. • Това нарушава основни управленски принципи – ясно подчинение, отчетност и административна отговорност. **4. Липса на институционална реакция въпреки системно известния проблем** Този нормативен дефицит **от години се подминава без обективна причина**, въпреки че е **многократно е поставян на вниманието на Дирекция „Приобщаващо образование“ на МОН, както и на РЦПППО – София-град.** Фактът, че в представения за обществено обсъждане Закон за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование не е предложено изменение **чл. 190, ал. 2 на ЗПУО е неприемлив.** С оглед гореизложеното, считам, че внесеното предложение за промяна ще бъде взето под внимание.		

753.	Диана Георгиева, председател на УС на БАПЗГ nsk_sertifikaciq@abv.bg 23 юни 2025 г. в 13:24:36 Електронна поща	**СТАНОВИЩЕ** на Българската асоциация на професионалистите по здравни грижи (БАПЗГ) и Национален професионален консултативен съвет (НПКС) на работещите в детските ясли към БАПЗГ Българската асоциация на професионалистите по здравни грижи (БАПЗГ) подкрепя предложеният Проект за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование и изложените мотиви за цялостен и интегриран подход с цел повишаване обхвата в предучилищното и училищното образование. Ранното детско развитие се осигурява чрез системата на образованието и грижите в ранна детска възраст (ОГРДВ) от мултидисциплинарен екип и в този смисъл е необходима координация между различните институции. Във връзка с предложените промени за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование, предлагаме следните изменения и допълнения: **§ 149. В Закона за здравето в чл. 118 се правят следните изменения и допълнения:** 1. Алинея 2 се изменя така: „(2) Детските ясли са организационно обособени структури за ранна детска грижа, в които медицински и други специалисти осъществяват отглеждане, възпитание, социализация и обучение на деца в съответствие със стандартите за ранна детска грижа, по чл. 24, ал. 4 от ЗПУО.“ **Предложение:** „(2) Детските ясли са организационно обособени структури за ранна детска грижа, в които медицински и други специалисти осъществяват отглеждане, възпитание, социализация и обучение на деца в съответствие със стандартите ранна детска грижа, приети с наредба на министъра на здравеопазването и министъра на образованието и науката. **Мотиви:** Чл. 24, ал.4 от ЗПУО гласи: (4) Децата, постъпили в яслени групи в детските градини, се отглеждат, възпитават, социализират и обучават по стандарти за	Приема се за сведение	Със Законопроекта не се променя статута на самостоятелните детски ясли, само се създават условия за интегрирани здравни, образователни и социални грижи.

		ранно детско развитие, приети с наредба на министъра на здравеопазването и министъра на образованието и науката. От текста е видно, че в чл.24, ал. 4 от ЗПУО не се определят стандарти за ранна детска грижа, а същите се приемат с наредба на министъра на здравеопазването и министъра на образованието и науката. Предложената поправка в чл. 118, ал.2 от Закона за здравето *„в съответствие със стандартите ранна детска грижа, по чл. 24, ал. 4 от ЗПУО*.“ е некоректна. В Закона за здравето се предлагат стандарти за ранна детска грижа, а в ЗПУО са стандарти за ранно детско развитие. 2. В ал. 4 след думите „детските кухни“се добавя „изискванията за заемане на длъжностите в детските ясли, в т.ч. медицинските специалисти и другите лица, полагащи грижа за децата,“. 3. **Предложение:** Допълнението към чл.118, ал.4 на Закона за здравето да отпадне **Мотиви:** Изискванията за заемането на длъжностите в детските ясли , в т.ч. медицински специалисти, педагози и детегледачки, и сега са разписани в Наредба № 26 от 2008 за устройството и дейността на детските ясли и детските кухни и здравните изисквания към тях.		
754.	Проф. д-р Любослава Пенева, СУ „Св. Климент Охридски“, Факултет по науки за образованието и изкуствата lpeneva@uni-sofia.bg 23 юни 2025 г. в 13:07:57 Електронна поща	**Становище** В качеството си на дългогодишен хабилитиран преподавател в областта на педагогиката и психологията на ранното детство, и като изследовател и основен автор на множество научни публикации по актуални теми в тази проблематика си позволявам да представя своето *становище* към представения Законопроект за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищно образование. С предвидените нормативни промени, свързани със създаването и усъвършенстването на единна система за образование и грижи в ранна детска възраст, е направен *опит за търсене на съответствие със съвременните концепции за ранно детско развитие*, в които се доказва, че то е ключово за благополучието и разгръщането на	Приема се за сведение	Със Законопроекта не се променя статута на самостоятелните детски ясли, само се създават условия за интегрирани здравни, образователни и социални грижи

		потенциала на децата, включително и за ранното идентифициране и преодоляване на образователни трудности. За съжаление, като цяло текстовете, отнасящи се до ранното детско развитие в предложения Законопроект *не отговарят* на актуалните национални и европейски приоритети за *гарантиране на качествени и интегрирани образование и грижи за децата* от раждането до включването в системата на училищното образование. Разработената от МОН *Национална рамка за качество на образованието и грижите в ранна детска възраст, основаваща се на Европейската рамка, не намира очакваната проекция в Законопроекта*, което на практика ще възпрепятства в максимална степен нейното прилагане в съществуващата у нас нереформирана система. Дефицитът на ясна концептуална рамка и системен подход в предложените текстове може да създаде дисбаланс в целеполагането, функционирането и управлението на системите, ангажирани с ранното детско развитие. Не се оправдават очакванията на всички заинтересовани и компетентни лица, организации и институции у нас, че Законопроектът ще включва текстове, гарантиращи *засилване на ролята на образователните политики в ранното детско развитие (конкретно за деца от 0 до 3 години) при съхраняване на гаранциите за здравето на децата*. Необходимостта от това е доказана в повечето съвременни научни изследвания и в анализите на държавни и обществени институции и организации, ангажирани с политиките и практиките за децата в РБългария. Текстовете в документа не създават достатъчно предпоставки и възможности за *превръщането на детските ясли в неотменна и съществена част от системата за образование и грижи в ранна детска възраст, в институция с ясни и адекватни образователни и цели на развитие* за децата в ранна възраст. В представените текстове не се открояват ясно и категорично възможностите за насърчаване на ранното детско развитие и учене чрез професионално *включване на квалифицирани педагогически специалисти в групите с деца*. Чрез заявената промяна, а именно,		

		определянето на позиция „Специалист по ранна детска грижа“, като основна в яслените групи, не се дефинира ясно принадлежността й към конкретно професионално направление, което би определило изискваните компетентности и образователен ценз за осъществяване на професионалната дейност в тези звена. Няма текстове от Законопроекта, които да предвиждат *регламентиране и прилагане на Стандарти за ранно детско развитие и учене* в яслените групи на детските градини, което е необходима предпоставка за реализиране на единен и системен подход към грижата за детето от ранна възраст, на неговото възпитание и образование за постигане целите на развитието. Нормативното включване на Стандартите като част от използваните технологии в актуалната социално-педагогическа среда би могло да увеличи възможностите за получаване на качествени грижи, възпитание, образование, ранна намеса и интервенция от децата до 3 годишна възраст, предоставяни от техните родители, квалифицирани педагогически и медицински специалисти, социални работници, психолози и логопеди. Законопроектът не съдържа текстове за ефективно *включване на децата до 3 години в политиките и практиките на приобщаващото образование*. Съществуват научни и приложни доказателства, че е важно приобщаването да започне в ранните години от развитието на детето, включително и на децата със специфични потребности. Особено място в този процес имат съществуващите форми на ранно образование за структуриране на подкрепяща и стимулираща среда, ориентирана към индивидуалните потребности на детето и развиване на неговите способности, а включването на повече педагогически специалисти – предучилищни педагози, психолози, логопеди и др., би съдействало за успешно реализиране целите на приобщаващото образование и в яслените групи. Всички споделени по-горе констатации и оценки насочват вниманието към следните **предложения:** • Текстовете в Законопроекта, отнасящи се до ранното детско развитие, да бъдат част от **регламентирана единна и**		

		цялостна концептуална рамка с ясни и конкретни параметри в целеви, структурен, технологичен и организационен план. • Включване на текстове, които предполагат изграждането на **единна система за образование и грижи за първите седем години** от живота на детето, като се акцентира върху нейната цялостност и общност на възпитателните, образователните и здравните приоритети за ранното и предучилищното детство. В този план предложението е за **реалното интегриране на детските ясли в тази система, чрез регламентираното им включване в системата на предучилищното образование**. Включване на текстове, свързани с устройството, **професионалната структура и дейността на детските ясли и групите в тях** за деца до 3 годишна възраст, с акцент регламентиране на приоритетното участие на **предучилищни педагози и на специалисти по образование и грижи в ранна детска възраст** в яслите и яслените групи на детските градини, както и регламентиране и развиване на програми за ранно учене за деца от 0 до 3 години. **Медицинските специалисти** трябва да бъдат част от професионалната структура на детските ясли, подобно на детските градини, но в обособени медицински кабинети и да бъдат ангажирани основно с медицински дейности и грижи за децата. • Включване на текстове относно **интегрирането на детските ясли и яслените групи в детските градини към системата на приобщаващото образование** в координация с услугите по ранна детска интервенция. • Създаване и нормативно включване на **Стандарти за ранно детско развитие и учене** в яслените групи за увеличаване на възможностите за получаване на качествени грижи, възпитание, образование, ранна намеса и интервенция от децата до 3 годишна възраст, предоставяни от техните родители, квалифицирани педагогически и медицински специалисти, социални работници, психолози и логопеди.		

		• Ясно **дефиниране на позицията на професионалистите**, работещи в системата на образованието и грижите в ранна детска възраст (в групите за деца от 0 до 3 години), образователния им ценз и квалификация, както и принадлежността им към конкретно професионално направление. Най-подходящо е направление 1.2. Педагогика (Предучилищна педагогика), а във връзка с това тази позиция да бъде визирана и в съответните подзаконови нормативни актове. Подходящо название на позицията е **Детски учител, Ранно образование и грижа**. • Да се включат текстове в ЗПУО и подзаконовите нормативни актове относно **регламентиране и усъвършенстване на базовата подготовка и последващата квалификация на специалистите в системата на образованието и грижите в ранна детска възраст,** включително и квалификацията на неспециализираните кадри (помощник-възпитатели, образователни медиатори и др.), ангажирани в нея. • • Позицията на професионалистите, работещи в системата на образованието и грижите в ранна детска възраст да бъдат включени **в Националния класификатор на професиите** и длъжностите. *В заключение – предлагам компетентно преразглеждане, ревизиране и допълване на текстовете, отнасящи се до образованието и грижите в ранна детска възраст (от 0 до три години), в Законопроекта за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищно образование, за да може той да отговори на обществените потребности за регламентиране, структуриране и съдържателно изграждане на ефективна цялостна система за качествено образование и грижи в ранна детска възраст за децата на РБългария*.		
755.	Ивона Пенчовска i.penchovska@gmail.com	Аз съм родител на дете, посещаващо 2-ра група в частна детска градина в София. Искам да изкажа мнението си по предложеното изменение в Закона за предучилищно и училищно образование. Към момента децата, които са приети в Общински ясли и градини не	Приема се за сведение	Не се съдържат конкретни предложения

	23 юни 2025 г. в 16:46:23 Електронна поща	заплащат такса за обучението си. А децата, които не са приети на такива и посещават частни заведения заплащат над 1000 лв за това месечно. В нашият случай сумата е 1300 лв, а с допълнителните занимания към градината стават 1425 лв месечно. Само за справка ипотеката на 4-стайният ни апартамент в кв. Редута (131 кв) е 1300лв. От септември таксата ще бъде увеличена на 1500 лв или 1625 лв месечно. Когато детето боледува, плащаме над 100 лв дневно за бавачка, както и минумум 100 лв за "посещението" си в аптека. Да не говорим и за лекарските такси, които за наше щастие биват покривани от допълнителното ни здравно осигуряване (50 лв месечно удръжки от заплатата), а там първичният преглед е 80 лв, а вторичният 65лв. Всичко това го споменавам само за да покажа финансовата равностойност на закона, ако той продължи да третира класираните, но незаписани деца в общинско заведение. Т.е. ако закона не бъде изменен, като се добави думата "и записани", то тогава всички ние, които не сме били огряни от рядкото щастие детето ни от самото начало да бъде прието на общинско заведение и сме избрали психическото и емоционалното му здраве да НЕ ГО запишем при класация на по-късен етап (след успешно, но в много случаи трудно адаптиране), в крайна сметка не получаваме компенсация за неприетото си дете. Да не говорим, че те се изплащат с много месеци закъснение и реално родителите все пак изпитват неимоверни усилия да отглеждат детето си, докато то посещава частно заведение. Но, приемането на закон с добавена дума "и записано", ще изравни поне малко децата, които са имали късмета да бъдат приети от самото начало, както и тези, които са били класирани на по-късен етап след вече случилата се адаптация в частното заведение. Не знам дали вие сте родители, но това да откъсна детето си от приятелите му и да му кажа, че вече ще има нови госпожи и дечица в обкръжението си на такава крехка възраст ми се струва сурово. Не смятам да го опазвам под похлупак, но нека срещне трудностите на живота в България поне на по-късен етап.		

		Моля Ви само да обмислите предложението за добавянето на тази дума, която ще изравни поне малко едните и другите деца. Със сигурност има родители, които след класиране на детето, го преместват без да се замислят, само защото и без това се справят трудно със заплащането на месечните такси. Ако в държавата нещата стояха различно, то преди 2 години (или колкото минаха) нямаше да се реши да се премахнат таксите от общинските заведения, а щеше да се увеличи компенсацията за тези, които не са приети на такива. Реално това е проблем на общините, които не могат да осигурят достатъчно свободни места за всички деца, а не на родителите, които решават след трудна няколко-месечна адаптация (която е поставила на риск и работните места на родителите през това време), да изберат да не запишат детето си в заведението, в което то е класирано по средата на годината например. Става въпрос за една допълнителна дума, но всъщност за по-голямо равноправие на всички деца в очите на закона ни. Тогава, когато обстоятелствата всъщност ги правят неравнопоставени и когато говорим за "шансове" дали да посещава детето ти безплатно заведение (до което всички би трябвало да имат достъп, но реалността не е такава) и дали да плащаш повече от ипотека на 4-стаен апартамент за такса на частно заведение, защото просто не си имал късмет. Това не отговаря на заложеното в Конституцията ни равноправие. Но и няма да бъде причината да причиня умишлено стрес на детето си. Надявам се доводите ми да бъдат разбрани правилно. Те са основани и на личния опит на над 10 деца от частното ни заведение, които на късен етап се почувстваха принудени да преместят детето след успешно класиране, но те, както и родителите им изстрадаха с месеци нова тежка адаптация от група с 13 деца и 2 възпитатели (плюс 2ма пом.възпитатели), на групи с над 30 деца и само 1 възпитател (плюс 1 помощник). Това стои зад цифрите и статистиките - стрес от това в тази крехка възраст да местиш дете по		

		средата на годината, защото държавата не третира всички деца като равни.		
756.	ОУ „Св.Св. Кирил и Методий“, гр. Ихтиман info-2308810@edu.mon.bg 23 юни 2025 14:10 Електронна поща	**Становище от ОУ „ Св. Св. Кирил и Методий“ – гр. Ихтиман относно предложените изменения в Закона за предучилищното и училищното образование (ЗПУО).** Уважаеми госпожи и господа, предложените промени в ЗПУО са необходими, но част от тях не са добре обосновани и биха създали повече проблеми и тежести, отколкото ползи. Считаме, че част от тези предложени промени не гарантират постигане на заложените цели. 1. Относно § 38. В чл. 105 *Не сме съгласни с предложеното изменение, което и е тромаво и неефективно. Считаме, че кметът на общината трябва да може сам да определи учебни дни за неучебни на територията на съответната община в случай на извънредни или непредвидени обстоятелства.*	Не се приема	Практиката показва, че кметовете на общини тълкуват твърде разширително това свое правомощие. Често използването на разпоредбата и позоваването на извънредни и непредвидени обстоятелства е на база несъществуващи такива, а се основава на усмотрението на кмета, което противоречи на целите на предвидената хипотеза и крие риск от неоснователна загуба на учебно време.
		2. Относно § 53. В чл. 124 *Подкрепяме предложението, че ученици от начален етап, които не са усвоили компетентностите заложени в учебната програма по Български език и литература, да повтарят клас, но това да се отнася само за IV клас.*	Приема се за сведение	Изразена е подкрепа
		3. Относно § 91. В чл. 199 *Не сме съгласни с ал. 4, ал.5 и ал. 6. Определяме ги като неработещи и неефективни.*		
		4. Относно § 100. Създава се чл. 210 а *Предложението повдига редица въпроси, свързани с правния характер, целта и последиците от подобен документ. Считаме, че така формулираната разпоредба е неясна, правно съмнителна и неприложима по следните причини:* *Всички граждани, включително родители и ученици, по закон са длъжни да спазват действащото законодателство и правилата на институциите. Това задължение произтича не от договор, а от*	Приема се	Разпоредбата отпада от Законопроекта

		закона – както ЗПУО, така и подзаконовите нормативни актове и вътрешните правила на съответните институции.		
		5. Относно § 115. В чл. 228 *Не сме съгласни с чл. 228, ал. 1 и ал. 2. Определяме, че извършването на оценяването на труда на педагогическите специалисти трябва да се случва на всеки 4 години. Ежегодното оценяване е свързано с прекалено допълнително натоварване както за педагогическия специалист, така и за специалистите (комисията), които ще извършват оценката.*	Не се приема	Системното оценяване на труда на ПС създава основа за обратна връзка, самооценка и професионално развитие.
		6. Относно § 140. В чл. 347 *Не сме съгласни с предложението за промяна в чл. 347, ал. 3, т. 5, т. 6 и т. 7. Считаме, че санкциите за родителите, които не осигуряват присъствието на децата си трябва да бъдат налагани от кмета на общината, а събраните средства от глобите да постъпват като приход в бюджета на съответното училище.* Настоящото становище по предложените изменения в Закона за предучилищното и училищното образование (ЗПУО) е разгледано и дискутирано на Педагогически съвет в ОУ „ Св. Св. Кирил и Методий“ – гр. Ихтиман на 12.06.2025г.	Не се приема	Досегашната практика показва, че съществуващото законово правомощие на кметовете да реализират административно-наказателната отговорност, не се упражнява. Предоставянето на административно-наказателни правомощия на директорите ще доведе до по-голяма оперативност и по-ясна отговорност и ангажираност.
757.	Сдружение „Дружество за Обединените нации в България“ Фондация „Партньори“ Сдружение за споделено учене - ЕЛА Доц. д-р Велина Тодорова - Член на Комитета за	**ПОЗИЦИЯ** **относно Проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование** Позицията се отнася до измененията, с които се цели въвеждането на изучаването на религия в българските училища. **1. Относно мотивите към Законопроекта (ЗП)** Предложеното въвеждане на изучаването на религия в българските училища, което поначало е светско, е едно от фундаменталните изменения на Закона за предучилищното и училищното образование. Това се потвърждава от силния обществен отзвук и обсъждания, в които се обособиха две противостоящи се становища.	Приема се за сведение	Предложеният нов учебен предмет добродетели и религии ще се изучава наред с останалите общообразователни учебни предмети, които формират характера на светското образование. Критическото мислене е меко умение, включено в ключовите компетентности, което се развива при обучението по всички учебни предмети. Чрез включването му в задължителните учебни часове не се

	правата на детето 2017-2025 година Български Хелзинкски комитет Амнести Интернешънъл България Портал за обществени консултации, 23 юни 2025 г.	Според Министерството на образованието и науката, чрез религиозното обучение ще се засили възпитателният ефект на образованието: „.... в задължителните учебни часове се въвежда и нов учебен предмет добродетели и религии, насочен към формиране на устойчива нравствена култура, морална преценка и разбиране на различни гледни точки.“ (стр. 7-8 от мотивите). Приемаме необходимостта от засилване на ценностното съдържание на образованието. Изразяваме съмнение обаче, че с новия учебен предмет „добродетели и религии“, тази цел ще бъде постигната в XXI век. **2. Образование по права на човека като алтернатива на религиозното образование** Изразяваме становище против въвеждането на отделен задължителен предмет със сложно съчетание между религиозни догми и етика, доколкото според нас, дори при предложен избор от страна на родителите, формалното образование повдига въпроси относно свободата на религията и убежденията, недискриминацията, правата на малцинствата и правото на междукултурно образование. Считаме, че детските градини и училищата трябва да бъдат места, където децата и младите хора от ранна възраст се учат да живеят заедно, разбирайки богатството на многообразието, подготвяйки се да живеят в разнообразни, мултикултурни общества. Предлагаме **становище в подкрепа на образованието по права на човека в училище** – като подход на цялата общност – гарантиращ правата на ученици и учители, подпомагащ взаимодействието с родителите и цялата местна общност. Образованието по правата на човека (ОПЧ) интегрира възпитание в добродетели с умения за критично мислене и оценка. Училището трябва да възпитава критично мислещи хора с натрупани умения включително медийна и дигитална грамотност. На мнение сме, че образованието по права на човека, включено още от детската градина в образователните програми, а не религиозната догма, дава знанията, уменията, нагласите и ценностите, необходими за живот в съвременното общество, без да		отнема правото на родителите да възпитават децата си. Законопроектът отчита конституционно установените права в чл. 37, като се предоставя избор между алтернативни учебни програми за конфесионално или неконфесионално обучение. Съобразно свободно упражненото си право на вероизповедание или религиозни или атеистични възгледи учениците ще избират измежду вариантите на програми по учебния предмет. Разделянето на децата в зависимост от алтернативната учебна програма не е принудително, а се основава на избора на учениците и техните родители.

		създава риск от противопоставяне по идеологическа, етническа или религиозна принадлежност. Образованието по права на човека включва основните елементи за изграждане на емоционално-социална компетентност на децата и младите хора: умения за общуване, сътрудничество с другите, толерантност към различията, умения за разрешаване на спорове и конфликти по конструктивен и приемлив за всички страни начин; развива качества като съпричастност, нетърпимост към несправедливостите и всякакви опити за доминиране и насилие на едни хора над други. Твърдим също така, че децата трябва да бъдат възпитавани като добри хора, и то още от семейството, но единствено училището е в състояние да гарантира равнопоставен достъп до знания, умения и ценностни насоки, независимо от качеството на семейната среда, от която идва едно дете. Ориентираната към правата на човека училищна среда, гарантира защита както на учители, така и на и ученици, и спомага за развитието на участващи, отговорни родители. Правата на човека са водеща ценностна основа на образованието в повече от 80 демократични държави в света. Международните и регионалните организации, като ООН, ЕС, Съвета на Европа, в които България членува, наблюдават и отчитат изпълнението на поети от държавата ни ангажименти за образование по правата на човека като част от качественото образование. Много европейски програми и политики предлагат богат набор от ресурси за образование по правата на човека от ранна възраст, които могат пълноценно да се интегрират в програма, изграждаща ценности, която обаче няма да страда от дефицитите на дълбоко дискутабилното предложение за въвеждане на религиозно-етично образование. Припомняме, че ценностното съдържание на образованието е посочено в чл. 29 от Конвенцията за правата на детето, която е част от Правото на ЕС, тъй като е ратифицирана от всички държави-членки, включително България, а именно: „Държавите – страни по Конвенцията, се споразумяват, че образованието на детето трябва да бъде насочено към:		

		а) развитието на личността на детето, на неговите таланти, умствени и физически способности до най-пълния им потенциал; б) развитието на зачитането на човешките права и основните свободи и на принципите, провъзгласени в Устава на Организацията на обединените нации; в) развитието на чувството на уважение към родителите на детето, към неговата собствена културна самоличност, език и ценности, към националните ценности на страната, в която детето живее, на страната, от която то произхожда и на цивилизации, различни от неговата собствена; г) подготовката на детето за отговорен живот в свободно общество, в духа на разбирателство, мир и толерантност, равенство между половете и дружба между всички народи, етнически, национални и религиозни групи и коренно население; д) развитието на чувството на уважение към природната среда.“ Отбелязваме със съжаление, че независимо от поети от държавата ни ангажименти с международни договори и инструменти за защита правата на човека, в образователните стандарти липсва междупредметно присъствие на образованието по права на човека, а предметът Гражданско образование в XI и в XII клас и евентуално включените в него теми от полето на правата на човека, идва твърде късно и не включва голяма част от рано напускащите училище деца. Темата е бегло засегната в начален и прогимназиален етап и се разглежда повърхностно. Липсва практическа насоченост – как учениците да упражняват правата си в реални ситуации. Преподаването е теоретично и формално, рядко формира умения за гражданска активност, която да подобри живота на общността. Липсват механизми за периодично актуализиране на учебните програми съобразно динамичните промени в света, включително за преглед дали в часовете по гражданско образование или в другите предметни области се съдържат елементи от темите и методите за преподаване по права на човека. Допуснатите от чл. 76,		

		ал. 5 учебни предмети от областта на глобалното, гражданското, здравното и интеркултурното образование са оставени за решение като брой часове и подбор на волята на директора на училището. Липсва механизъм за оценка и одобряване на учебниците и учебните помагала от експерти в образованието по права на човека. Убедени сме, че образованието по права на човека трябва да започне още в предучилищна възраст, за да може продължаващото в различни форми образование по права на човека в училище да развие у учениците общочовешки ценности, компетентности и умения за успешно личностно развитие и за активно участие в изграждането на справедливо и толерантно общество. Считаме също, че именно добрите практики в образованието по права на човека могат да помогнат за решаване на проблеми с дисциплината, с оценяването на постиженията на учениците, с общуването между учители и ученици. Обучение на учителите да прилагат основан на правата на човека подход в класната стая, а директорите да въвеждат цялостен (или холистичен) училищен подход към правата на човека и да насърчават среда, в която всички членове на училищната общност се чувстват уважавани и ценени, доказано влияят по-добре на средата в клас от увеличаването на санкциите и противопоставянето. Подобни подходи са широко разпространени в образователните системи на държавите членки на ЕС и съпровождат образованието по права на човека. Добър пример е въвеждане на възстановителни практики като превантивен на агресията и социалното изключване подход, като при всички случаи се утвърждава човешкото достойнство, правото на избор, равенството, приобщаването и създаването на чувство за общност и принадлежност. Предлагаме следните аргументи за всеобхватно прилагане на подход, основан на правата на човека: • **Той насърчава социалното сближаване, интеграцията и стабилността**: Подходът, основан на правата, насърчава развитието на училищна среда, в която децата се чувстват включени и техните възгледи са ценени. Той може да насърчи разбирането за други		

		култури и народи, да допринесе за междукултурния диалог и уважението към богатството на културното и езиково многообразие, както и към правото на участие в културния живот. Той може също така да насърчи разбирането за многообразието и различията, основани на пол, раса, етническа принадлежност, вяра, културен или икономически произход, увреждане или лични характеристики. По този начин може да служи за укрепване на социалното сближаване. • **Изгражда уважение към мира и ненасилственото разрешаване на конфликти**: Училищата и общностите трябва да създават учебна среда, която елиминира всички форми на физическо, сексуално или унизително наказание от страна на възрастни и се противопоставя на всички форми на тормоз и агресия сред учениците. Уроците, които децата научават от училищния опит в това отношение, могат да имат дългосрочни последици за обществото като цяло. • **Допринася за положителна социална трансформация**: Подходът към образованието, основан на правата, дава възможност на младите хора и други заинтересовани страни да станат активни участници в своите общности (на местно, национално и глобално ниво). Той насърчава развитието на знания, компетенции и положителни нагласи на хората, мотивирайки ги да предприемат действия за реализиране на своите права и правата на другите. По този начин образованието по правата на човека е основен градивен елемент в усилията за постигане на социална трансформация към зачитане на правата в обществата, демокрацията и социалната справедливост. • **Води до по-добри резултати за икономическото развитие**: Подходът към образованието, основан на правата, е в съответствие с по-широката програма на правителствата за създаване на икономически жизнеспособна работна сила. Мерките за насърчаване на универсалния достъп до образование и преодоляване на дискриминацията срещу момичета, деца с увреждания, работещи деца, деца в селските общности, деца от малцинствата и деца от уязвими групи ще послужат за разширяване на икономическата база		

		на обществото, като по този начин ще укрепят икономическия капацитет на страната.		
		3. Предложение по текстовете **Конкретно предлагаме:** в чл. 5 с добавена точка 4 - ценностно формиране на личността и възпитание в добродетели, да се въведе така: „ценностно формиране на личността чрез образование по правата на човека“ Към чл. 7 – да се добави ал. 3 – (3) Образованието по права на човека е част от правото на образование.	Не се приема	Предложението се реализира и със съществуващ към момента текст
		В чл. 221-224 да се намери подходяща форма да се препоръча обучение на педагогическите специалисти по правата на човека с цел да умеят да прилагат методите на преподаване на правата на човека и с цел да съдействат за изградена върху принципите на правата на човека училищна среда. Например към предложението да се създаде нова алинея 2 към чл. 221 - „(2) Държавата създава условия за повишаване квалификацията на педагогическите специалисти съобразно националните, регионалните и институционалните приоритети за квалификация“, да се добави „в съответствие с поети международни ангажименти за образование по права на човека“.	Приема се за сведение	Обект на уреждане в подзаконовата нормативна уредба
		Не на последно място, в законопроекта трябва да се включи предложение за отмяна на т. 3, ал.2, чл. 11 от ЗПУО с мотиви, че този текст създава основание за дискриминация, стигматизиране, преследване и насилие, в противоречие с всичко изложено дотук. През 2024 г. Комитетът на ООН по правата на детето излезе със Заключителни наблюдения по комбинираните шести и седми периодични доклади на България (CRC/C/BGR/CO/6-7), където между другите, са отправени следните препоръки: „Да гарантира, че децата обект на дискриминация, тормоз или малтретиране във връзка със своя расов или етнически произход, сексуална ориентация или полова идентичност получават защита и подкрепа, включително посредством целенасочени мерки за борба с тормоза; Да реагира на дискриминационните стереотипи срещу децата бежанци и мигранти, децата с увреждания и лесбийките, гейовете, бисексуалните, транссексуалните и интерсексуалните деца и да	Приема се за сведение	Не се съдържа конкретно предложение

		насърчи техния положителен образ като носители на права.“ Новата т. 3, ал.2, чл. 11 от ЗПУО текст вече предизвика несигурност и страх за учители, директори и ученици, и засегна достойнството и правата на децата и следва незабавно да бъде отменен.		
758.	Зорница Стратиева Тодор Тодоров Богдан Христов zoristata.stratieva@gmail.com 23 юни 2025 г. в 18:08:46 Електронна поща И Система за документооборот „ЕВЕНТИС“ – вх. № 94-4056/24.06.2025 г.	Във връзка с публикувания проект на ЗИД на ЗПУО, подложен на обществени консултации в публичната платформа: https://www.strategy.bg/publicconsultations/View.aspx?lang=bg-BG&Id=9133 сме изключително притеснени от предложените концептуални промени на образователната система, насочени към изграждането на компетентности и умения за живота на учениците, без да е направен какъвто и да е научен и задълбочен анализ, обуславящ инициираните промени. Липсва идентификация на реалните проблеми в образованието, създаващи пропаст и отдалечаване на българския ученик от значението за бъдещето на човешкия капитал и цялостното социално-икономическо развитие на България. Промените на ЗПУО, предложени от МОН, са в разрез с императивните изисквания на чл.2 и чл. 3 на Конвенцията за правата на детето, чл. 1 от Конвенцията на ЮНЕСКО за борба срещу дискриминацията в областта на образованието, чл.14 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи, чл. 2 от Протокол 1 към Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи. Те също така възпрепятстват и постигането на Приоритетна област 2 Компетентности и таланти на Стратегическата рамка за развитие на образованието, обучението и ученето в Република България (2021-2030 г.), в която е заложено доразвиването на базовата и функционалната грамотност в областта на четенето, математиката, природните науки и технологии и дигиталните умения. В голямата си част предложените от МОН промени в ЗПУО, ще задълбочат негативните последици в образованието и ще създадат условия за открита дискриминация за голяма част от българските ученици. Нещо повече, по повод достъпа до разширено	Приема се за сведение	Не се съдържат конкретни предложения

		математическо образование се предлага концепция на тотален монопол на елитните училища, обучаващи по специализирана програма и тотален погром за всички останали училища. Липсва концепция за равнопоставеност между различните образователни институции в образователна система, липсват реални възможности за развитие на 98% от децата, не попаднали в елитните два процента, липсва елементарно разбиране за проблемите на прогимназиалното образование, което произвежда неподготвени кандидат-студенти за университетите, и което нееднократно сме комуникирали към МОН. Няма визия за развитие на качествени експертни кадри за индустрията, което да доведе повишаване на брутния вътрешен продукт и просперитет на държавата. Липсва национална стратегия за конкуренция спрямо световните тенденции в годините на яростна надпревара между Китай и САЩ в образованието. Предлага се училищна посредственост, имплементирана чрез енкапсулация, експлоатация и монетизация на капитулиращото образование, облагодетелстваща конкретни образователни кръгове. Създават се огромни социални неравенства и бездни, обричащи родителите на децата да поемат товара на липсващото качество в обучение като компенсират тези липси с частни уроци на всяка стъпка на образованието - при приема в прогимназията, гимназията и университета. В защита на предложенията се цитират позициите на директорите на гимназиите, директора на ИМИ-БАН и Съюза на математиците в България - всички в конфликт на интереси, в частност в СМБ членуват основно учители по математика от математическите гимназии. Категорично се обявяваме против подмяната на реформа и опитите за монетизация на приема в прогимназиалното образование по математика, нужно за развитието на точните сектори в страната и ключ към иновативна икономика. Настояваме включването на промени в ЗПУО, които да овладеят кризата, в която е затънало българското образование, в частност по математика, като:		

		- предоставяне на качествено образование по математика, решаващо проблемите с понижена базова и функционална грамотност на българските деца - елиминирането на дискриминацията на база уседналост и решаване проблемите с недостигат на места за разширено математическо образование в прогимназията, пред която са изправени децата от големите градове като се представи широк достъп до разширено математическо образование в прогимназията в тези локации		
		I. Предложенията на МОН в ЗИД на ЗПУО в **§ 12, § 13, § 14 и § 15 се премахват.** **Мотиви:** Предложението основният прием в математическа гимназия да се извършва в 4-и клас, а приема в 7-и клас да бъде редуциран до запълващ и ще окаже огромен натиск над психологичното здраве на четвъртокласниците, борещи се за достъп до силно ограничено качествено средно образование в големите градове, при липса на каквито и да е адекватни алтернативи за образование. Няма извършени анализи нито в това направление, нито в посока на социалните неравенства, които и към момента ограничават значителен брой от децата от бедните квартали от възможности за развитие и решават съдбата им още в прогимназията. Тези предложения категорично не са в полза на обществото, учениците и държавата. Те са в полза на сектора на частни уроци и е смущаващо, че идват от структурата, която трябва да навигира и коригира неравноправието в системата - МОН. Твърденията, че мярката е нужна, защото учениците на гимназиите не могат да запазят местата си, въпреки качествата си, заради проблеми с лесния прием в 7-и клас, са подвеждащи и неверни. Анализите показват, че точно 51% от учениците на гимназиите в София са сред най-добрите 208 деца на столицата на математически състезания. Останалите деца са извън държавния прием и техния достъп до качествено образование, базиран на съревнование и качества, е ограничен. Те са фантоми за МОН, каквито са и останалите 98% от децата в системата.		И до момента ЗПУО дава възможност за прием в МГ и ПМГ на деца с изявени дарби в областта на математиката. Учениците, приети в специализирани училища, в т.ч. и в МГ и ПМГ в края на 7. клас също ще полагат изпити от НВО. В същото време, учениците от МГ и МПГ, които желаят да се включат в приема за други училища в гимназиалната степен, могат да го направят. А в МГ и ПМГ се предвижда прием след 7. клас в допълнителни паралелки

		Предлага се засилване на дискриминацията - предоставяне на ексклузивни права на математическите гимназии и техните ученици спрямо всички останали училища и ученици в страната като се задълбочават настоящите неравенства в системата. Дискриминация съществува и в текущия момент - математическите гимназии са едни от малкото училища в страна, които могат да осъществяват широкомащабен прием в 5-и клас и резултатите от този монопол разделят училищата в прогимназията на привилегировани да създават паралелки по интереси чрез широка селекция и непривилегировани, които се обучават в паралелки по местоживеене, борейки се с последствията за своята среда от селекцията на гимназиите. Очевидният продукт на тази стратегия се вижда от резултатите на НВО-то по математика в 7-и клас, където XX процента от учениците на България не могат да покрият 60 точки на външното оценяване (минимумът според световните стандарти), а тези, които успяват го правят е с помощта на частни уроци. Смущаващо е, че образователна система не вижда възможност за късно профилиране на децата, а на всяко ниво достъпа до качествено образование се обвързва с частни уроци - в 4-и, в 7-и и в 12-и клас. Това ще доведе до удвояване на сектора на частните уроци до 80 млн. на година и разширяване на социалната пропаст, което ще доведе до неминуеми щети на икономиката на държавата заради липса на квалифицирани кадри. Учудващо е, че МОН и Министерски съвет не виждат особен проблем в тези предложения и се планира образование на две нива - качество за елита и посредственост за всички останали.		
		II. § 29. В чл. 86 се правят следните изменения и допълнения: **1. Добавя се нова ал. 5:** 5. Специализирани паралелки могат да разкриват училища, които отговарят на следните условия: 1. да има поне един ученик от IV клас, явявал се на математически състезания от държавния прием за V клас през съответната учебна година на съответната учебна година на отваряне на паралелката.	Приема се за сведение	Във връзка с горното.

		2. да има по-висок среден резултат на учениците си на националното външно оценяване по математика в VII клас от най-слабия среден резултат, постигнат от всички математически гимназии в страната с право на прием по ал.8 през съответната учебна година на отваряне на паралелката. **2. Добавя се нова ал. 6:** 6. Базов достъп в градовете с математически гимназии е най-малкото число от съотношенията между броя на населението на общините с прием в V клас по чл. 142, ал. 3, т. 5 ЗПУО към общия брой на местата по чл. 142, ал. 3, т. 5 ЗПУО в съответните общини. **3. Добавя се нова ал. 7:** 7. Право на прием в специализирани паралелки имат: 1. Райони на териториално деление, за които важи Закона за териториално деление на Столична община и големите градове 2. Общини, за които не се отнася Закона за териториално деление на Столична община и големите градове, и в които не се осъществява прием в V клас по чл. 142, ал. 3, т. 5 ЗПУО. **4. Добавя се нова ал. 8:** 8 Броят на специализираните паралелки в райони и общини по ал. 7 се формира на база броя на местата в специализираните паралелки: 1. Броят на местата в специализираните паралелки в райони и общини по ал. 7, се определя като отношението между броя на населението на района (общината) към базовия достъп в градовете с математически гимназии по ал. 6. 2. Броят на местата в специализираните паралелки в райони и общини по ал. 7, не може да надвишава общия брой явили се ученици на математически състезания за ДПП в V клас през съответната година в съответния район (община). 3. Когато броят на местата по т.1 и т.2 в райони и общини по ал. 7, е над минималния, но под максималния норматив за формиране на		

		допълнителна паралелка, се утвърждава прием на допълнителна паралелка. 4. Когато броят на местата по т.1 и т.2 в райони и общини по ал. 7, е под минималния норматив, паралелка не се формира. **5. Добавя се нова ал. 9:** 9 Осъществяване на прием в специализирана паралелка в V клас имат право училищата в районите и общините по ал. 7: 1. В случай, че броят на училищата, които отговарят на условията по ал. 5, т. 1 и т. 2 да открият паралелка е по-голям или равен на предложения брой паралелки (Х) по ал. 8, то отварят паралелка първите Х училища в низходящ ред според средния резултат на националното външно оценяване по математика в VII клас през съответната учебна година. 2. В случай, че броят на училищата, които отговарят на условията по ал. 5, т. 1 и т. 2 да открият паралелка е по-малък от предложения брой паралелки по ал. 8, то паралелките се разпределят пропорционално между училищата докато остатъка не стане по-малък от броя на участващите училища. Остатъкът се разпределя по ал. 9, т.1. 3. В случай, че няма училища, които да отговарят на критериите да открият паралелка по ал. 5 т.1 и т.2, ал.9, т.1 може да се прилага по решение на началника на Регионалното управление на образованието за най-добрите училища в района (общината) в низходящ ред според средния резултат на националното външно оценяване по математика в VII клас през съответната година. **Мотиви:** Липсата на физическо пространство в градовете София, Пловдив, Варна и Бургас е причина такива паралелки да не могат да се открият в математическите гимназии, Желанията на родители и ученици да се обучават в математически паралелки след 5-и клас идват именно от четирите големи града на страната.		

		Към настоящия момент на територията на Република България математически гимназии няма във всяка област. Това създава условия за ограничение, препятствие и дискриминация на свободата за достъп до образование. В резултат на извършен национален анализ от ГГ "Математика за всички" чрез публично достъпна информация, придобита по реда на ЗДОИ, е установено, че в областите Търговище, Велико Търново и Кърджали няма математически гимназии, което лишава децата от посочените области до достъп до качествено образование по математика. Констатирахме, че достъпът до математически паралелки в София, Пловдив и Варна е най-нисък от всички градове, където се отварят такива. В София и Пловдив, 1 на всеки 51 деца е прието в математическа гимназия, във Варна – 1 на 34, докато в Кюстендил – 1 на всеки 5. Освен това от анализа се установи, че има деца с конкурентни резултати, които отпадат от държавния план прием в математическа гимназия в 5-и клас заради това, че няма достатъчно разкрити паралелки в съществуващите училища по реда на чл. 38, ал. 3 от ЗПУО. За целта предложението ни е да се създаде специален алгоритъм, с който се позволява отваряне на математически паралелки в училища за градове, за които се отнася Законът за териториално делене на Столична община и големите градове след четвърти и след седми клас. По този начин децата от бедните и отдалечени райони в големите градове и СО, които са постигнали успешни резултати, ще могат да се обучават в по-близък и достъпен район до тях. Въведеният алгоритъм за определяне на училищата, които откриват математическа паралелка в даден район в V клас стимулира училищата да информират и работят с повече деца за математически състезания, както и да работят върху подобряване на резултатите на учениците си от националното външно оценяване по математика в VII клас.		
759.	Зорница Стратиева Тодор Тодоров Богдан Христов	Във връзка с предложените изменения в проекта на ЗИД на ЗПУО, подложен на обществени консултации в публичната платформа:		

	zoristata.stratieva@gmail.com 23 юни 2025 г. в 18:41:04 Електронна поща И Система за документооборот „ЕВЕНТИС“ – вх. № 94-4058/24.06.2025 г.	https://www.strategy.bg/publicconsultations/View.aspx?lang=bg-BG&Id= 9133 отчитам редица слабости и нередности, които са в разрез с редица международни конвенции и спогодби, касаещи образованието, по които България е страна-член, както и на основни императивни изисквания, заложени в Конституцията на Република България. Голяма част от тях са пряка отговорност както на МОН, така и на регионалните управления по образованието. В тази връзка предлагаме промяна в чл. 252 на ЗПУО,изразяваща се в следното: 1. В чл. 252 се добавя нова ал. 6 (6) Районът на дейност на всяка от регионалните управления на образованието обхваща цялата територия на една област по смисъла на Закона за административно-териториалното устройство на Република България. 2. Създава се нова ал. 7: (7) Министърът на образованието и науката след провеждане на конкурс сключва за срок 5 години договори за управление с началниците на регионалните инспекции по образование. 3. Създава се нова ал. 8: (8) За началник на РУО се избира лице: 1. с висше образование с образователно-квалификационна степен "магистър"; 2. с трудов и/или служебен стаж като педагог, не по-малък от 7 години, придобит след завършване на висшето образование по т. 1; 3. което не е осъждано на лишаване от свобода за престъпление от общ характер.	Не се приема	Териториалната компетентност на РУО се определя в Правилник за устройството и функционирането на регионалното управление на образованието Предложението не се отнася до въпроси, предложени за обществено обсъждане със Законопроекта.
760.	Седа Кузуджу,	**Становище на ВКБООН относно Проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование**		

	представител на ВКБООН в България mouhlov@unhcr.org 23 юни 2025 г. в 18:31:02 Електронна поща И Система за документооборот „ЕВЕНТИС“ – вх. № 17-143/24.06.2025	**1. Въведение** Представителството на Върховния комисариат за бежанците на ООН (ВКБООН) в България би искало да благодари на Министерството на образованието и науката за предоставената възможност да представи настоящото становище по предложения Проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование1. ВКБООН представя своите коментари в качеството си на агенция, на която Общото събрание на Организацията на обединените нации е възложило отговорността да осигурява международна закрила на бежанците и други лица в рамките на мандата си и да подпомага правителствата в търсенето на трайни решения за тях2. Както е посочено в неговия устав, ВКБООН изпълнява мандата си за международна закрила, като наред с другото, „насърчава сключването и ратифицирането на международни конвенции за закрила на бежанците, контролира тяхното прилагане и предлага изменения към тях3. Надзорната отговорност на ВКБООН съгласно нейния устав е потвърдена в член 35 от Конвенцията за статута на бежанците от 1951 г. („Конвенцията от 1951 г.“)4 и в член II от Протокола за статута на бежанците от 1967 г. („Протоколът от 1967 г.“)5. Тези разпоредби задължават държавите-членки да сътрудничат на ВКБООН при изпълнението на мандата му, по-специално като улесняват задължението на ВКБООН да контролира прилагането на разпоредбите на Конвенцията от 1951 г. и Протокола от 1967 г. Надзорната отговорност на ВКБООН е отразена и в правото на Европейския съюз, включително чрез общо позоваване на Конвенцията от 1951 г. в член 78, параграф 1 от Договора за функционирането на Европейския съюз6. Надзорната отговорност на ВКБООН се упражнява отчасти чрез издаването на тълкувателни насоки относно значението на разпоредбите и термините, съдържащи се в Конвенцията от 1951 г., както и чрез предоставяне на коментари по законодателни и политически предложения, които		

		оказват влияние върху закрилата и трайните решения за лицата, попадащи в обхвата на неговия мандат. Мандатът и надзорните отговорности на ВКБООН са отразени във всички законодателни инструменти по Пакта на ЕС за миграцията и убежището. Наред с другите разпоредби на Пакта, член 6 от Регламента за процедурите за предоставяне на убежище предвижда достъп на ВКБООН до търсещите закрила и бежанците в приемни центрове, места за задържане, граници и транзитни зони, както и други места, където те могат да се намират. По същия начин член 12 от Директивата за определяне на стандарти относно приемането на кандидати за международна закрила (преработен текст) потвърждава този достъп. Регламент (ЕС) 2024/1350 на Съюза от 14 май 2024 г. за създаване на рамка на Съюза за презаселване и хуманитарно приемане признава експертния опит на ВКБООН в улесняването на презаселването и други форми на приемане, потвърждава неговата продължаваща ключова роля (съображение 41) и подчертава, че прогнозираните глобални нужди от презаселване на ВКБООН са основен референтен документ за планирането и вземането на решения на ЕС (съображение 42 и член 8, параграф 2). Регламентът за определяне на гражданите на трети страни и лицата без гражданство, като лица, на които е предоставена международна закрила, постановява, че консултациите с ВКБООН могат да бъдат ценно ръководство при определянето дали даден кандидат е бежанец (съображение 23). ВКБООН подчертава, че Пактът на ЕС за миграцията и убежището включва лицата без гражданство като категория защитена и уязвима група. Регламентът за процедурите за предоставяне на убежище включва международното правно определение за лице без гражданство (член 3, параграф 15) и припомня на държавите членки да спазват международните си задължения към лицата без гражданство, включително съгласно Конвенцията за статута на лицата без гражданство от 1954 г. Той подчертава необходимостта от идентифициране и закрила на лицата без гражданство, като им се дава възможност да се ползват от основните права и се намалява		

		рискът от дискриминация и неравно третиране (съображение 24). Регламентът за управление на убежището и миграцията потвърждава отново необходимостта държавите членки да спазват международните си задължения към лицата без гражданство, да засилят тяхната закрила и да гарантират недискриминация.7 ВКБООН подчертава по-общите си коментари относно закрилата на децата в контекста на националното изпълнение на Пакта на ЕС7, както и значението на съответните стратегически мерки в рамките на *Плана за действие по Европейския стълб на социалните права*. Ангажиментите на ЕС по Плана за действие призовават за достъпни, висококачествени и приобщаващи образователни системи, финансирани и подкрепяни на равнище ЕС и на национално равнище. Те подкрепят продължаващите усилия на България за интегриране на бежанците и разселените деца чрез езикова подкрепа, адаптирани програми за обучение и обучение на учители, подкрепени от наличните инструменти за финансиране на ЕС, както и от потенциалната подкрепа на Агенцията на ЕС за специални образователни потребности и приобщаващо образование. **2. Общи съображения** Планът за действие на ЕС относно интеграцията и приобщаването 2021-2027 подчертава, че образованието и обучението от ранна детска възраст до зрелост са широко признати от Европейския съюз като мощни двигатели на приобщаването, равенството и активното участие на бежанците в обществото. В съответствие с визията на Европейския съюз за създаване на Европейско образователно пространство, е от ключово значение националните образователни системи – включително тази в България – да предприемат допълнителни стъпки, за да гарантират, че всички деца, включително търсещите закрила, бежанците и децата на мигранти, имат равен достъп до приобщаващо и качествено образование. За да се постигне това, са необходими конкретни действия по няколко основни теми: • **Ранно детско образование и грижи:** Увеличаването на броя на записаните деца на бежанци и мигранти в ранното		

		образование е от ключово значение. Програмите следва да бъдат подготвени да отговорят на културните и езиковите нужди на тези деца, като това може съществено да подобри техните образователни резултати и да подпомогне интеграцията на техните семейства. • **Подготовка и подкрепа за учителите**: Учителите са в центъра на приобщаващото образование. Укрепването на техния капацитет чрез целенасочени обучения и адекватни ресурси за създаване на многоезични и мултикултурни класни стаи е важно за успеха на всички ученици. • **Подкрепяща среда за учене:** Когато училища, семейства, социални служби и местни общности работят заедно, се създава стабилна подкрепяща среда, което от своя страна значително улеснява приобщаването на всички деца. • **Борба срещу сегрегацията и насърчаване на социалното сближаване:** Училищата трябва да бъдат места, където активно се насърчава взаимодействието между бежанските и местните деца и където демократичните ценности, гражданското съзнание и критичното мислене са заложени в основата на образователния процес, като по този начин се цели предотвратяването на маргинализацията. • **Подкрепа за деца с допълнителни нужди:** Децата бежанци с увреждания и непридружените непълнолетни деца са изложени на многобройни рискове. Индивидуално адаптирана подкрепа, както по време на образователния процес, така и при прехода към зрелостта и заетостта, е от съществено значение за защита на правото им на образование и интеграция. • **Признаване на квалификации:** За да се ускори интеграцията на младите бежанци, е важно квалификациите им от страни извън ЕС да се признават бързо и прозрачно, а курсовете – да бъдат лесно достъпни. • **Езиково и гражданско обучение:** Обучението по езици не трябва да спира на основно ниво, а да се разшири до средно и		

		напреднало ниво, да се адаптира към различните групи и да се допълва с гражданска ориентация, за да се насърчи пълноценното участие в приемащите общества. Документът на ВКБООН „Образование за бежанци 2030: стратегия за образование на бежанците“ *(Refugee Education 2030: A Strategy for Refugee Education*) поставя силен акцент върху бързото включване на бежанците в националните образователни системи на приемащите страни. Това изисква насърчаване на справедливото и устойчиво включване на принудително разселените деца и младежи в местните образователни системи, създаване на безопасна и подкрепяща среда за учене за всички ученици, независимо от техния правен статут, пол или увреждане, и даване на възможност на учащите да реализират напълно образователния си потенциал, за да могат да работят за пълноценно и устойчиво бъдеще. ***3.* Общи коментари по предложените промени** Върховният комисариат за бежанците на ООН приветства предложените промени в Закона за предучилищното и училищното образование, свързани с езиковата подкрепа на деца, чийто майчин език е различен от българския. Осигуряването на продължителна и ефективна езикова подготовка е от първостепенно значение за успешното включване на децата бежанци в българската образователна система и предложените промени са важна стъпка в тази посока. ВКБООН многократно е подчертавал необходимостта от въвеждането на интензивна езикова подготовка, включително, когато се налага, подготвителен клас по български език, каквито са доказаните добри практики от страните с голям брой ученици бежанци и продължителен опит в тяхното приобщаване.8 Езиковата бариера неизменно е сочена като най-основното предизвикателство от самите бежанци в техния образователен път в България9, а липсата на компетенции по български език задълбочава всички останали уязвимости и бариери пред тази уязвима група деца и ученици (психологически травми,		

		липса на подкрепа от семейство, дълги периоди извън образование и т.н.).10 Въвеждането на такива подготвителни класове е в съответствие и със задълженията на България спрямо правото на ЕС, по-специално член 14, параграф 2 от действащата Директивата за определяне на стандарти относно приемането на кандидати за международна закрила11, както и член 16, параграф 2 от преработената12, приета в рамките на Пакта на ЕС за миграцията и убежището. ВКБООН приветства въвеждането на три вида езикова подкрепа – чрез допълнително обучение, интеграционно обучение в индивидуална форма и подготвителни класове, което позволява избор на най-подходящата според индивидуалните потребности на учениците. Съществуващото към този момент допълнително обучение осигурява необходимата подкрепа основно за учениците в началния етап. Те усвояват български език по-бързо и за тях моделът с включване в редовните часове заедно с връстници, съчетано с допълнителна езикова подкрепа, се оказва работещ. В същото време обаче, този модел създава затруднения за по-големите ученици – в прогимназиалния и гимназиалния етап. Техният образователен път често е прекъсван за по-дълги периоди, а те трябва да се справят със значително по-сложен езиков и тематичен материал. Това в особена степен важи за децата, чийто майчин език принадлежи към различни езикови групи от българския, какъвто е случаят с децата от Сирия, Афганистан и др. и в още по-голяма степен за непридружените деца бежанци, обикновено граждани на тези страни, които не могат да разчитат на подкрепа и грижа в семейството си. За да бъдат промените ефективни и да постигнат заложените цели, е необходимо да се гарантира, че новите видове езикова подкрепа: са достъпни за всички ученици, независимо от техния образователен етап и предишния им образователен път; са организирани в подходяща форма на обучение с предимство на присъствените форми, което ще позволи възможност за общуване и усещане за принадлежност;		

		се осъществяват в съчетание с дейности за адаптация, опознаване на българското общество и образование и при необходимост, с психологическа подкрепа; отговарят на нуждите на деца, които са неграмотни на собствения си език; се водят от преподаватели, обучени да преподават български език като чужд, да работят в мултикултурна и мултиезикова среда; са съобразени с нуждите на деца, които са преживели продължително разселване, което може да е нарушило тяхното развитие и достъп до образование, както и на деца, засегнати от травми или живеещи с увреждания; са подкрепени от мерки, които отчитат, че някои деца може да не получават адекватна подкрепа от своите семейства – включително в случаите, когато самите родители или лица, полагащи грижи, са засегнати от разселване, травми и ограничен достъп до образование и възможности за личностно развитие преди пристигането си в България. ВКБООН подчертава, че е необходимо е да бъдат изготвени *ясни насоки към детските градини и училищата за критериите, според които ще се определя видът на езиковата подкрепа.* В тези критерии следва да се включи не само степента на владеене на български език, но и по-холистична оценка на грамотността, математическите умения, социално-икономическото състояние и психологическите нужди на децата и учениците. В допълнение, е важно да се уточни и *на какъв етап и при какъв ред ще се случва преходът към регулярните часове*, а за учениците без документи, приети по реда на Наредба 3 от 2017 г. за приемане и обучение на лицата, търсещи или получили международна закрила, в кой клас ще бъдат записани след индивидуалното обучение или подготвителния клас. ВКБООН подчертава, че при провеждането на новите видове езикова подкрепа, освен учебни програми по степени на владеене на		

		български език, е необходимо да се предвиди поетапно въвеждане в учебната терминология и материал, както и възможност за ускорено наваксване на предметно знание. Добрите световни практики предполагат възможности за извънкласни дейности, психологическа подкрепа и активна работа с родителите. ***4. Специфични коментари*** ***а. Относно ползващите се от временна закрила*** ВКБООН приветства предложеното изменение на член 9, алинея 3, с което правото на безплатно образование и обучение в държавни и общински училища и детски градини при същите условия като за българските граждани се разширява, за да обхване и децата, на които е предоставена временна закрила, в допълнение към тези, които търсят или са получили международна закрила. Предложеното изменение е в съответствие със задълженията на България съгласно международното право, както и с изискването на член 14, параграф 1 от Директивата за временна закрила13. ВКБООН предлага да се включат лицата с временна закрила сред групите, за които училищното образование е безплатно и задължително, каквато е практиката и към момента и както следва от ратифицираните международни договори от Република България. **ВКБООН предлага:** Чл. 9, ал. 2, т. е) да се измени както следва: е) чужденци с временна закрила или търсещи или получили право на убежище или международна закрила. ***б. Оценка на езиковите умения*** ВКБООН приветства допълнената точка 4 в чл. 15 и новите текстове в чл. 16. ВКБООН изразява удовлетворение от гъвкавостта на посочените форми на езикова подкрепа, които ще се определят спрямо потребностите на децата и учениците и степента на владеене на езика. ВКБООН отбелязва, че предложеното законодателство предвижда езиковите умения да се оценяват при постъпване в предучилищно		

		образование и в края на предучилищното образование; при постъпване в първи клас на ученици, които не са били включени в предучилищно образование; при постъпване в системата на училищното образование на ученици, които са завършили клас, етап или степен в друга образователна система. ВКБООН изразява загриженост, че не е предвидена разпоредба относно децата, които не са завършили такъв клас или ниво на образование (или не разполагат с необходимите документи, които да го удостоверяват); вследствие на това те могат да бъдат лишени от достъп до предвидената езикова подкрепа, тъй като оценката е предварително условие за достъп до нея. Военните конфликти, безразборното насилие и тежките нарушения на правата на човека, на които са подложени децата бежанци, често ги принуждават да прекарват години извън образователната система, а в някои случаи и напълно да останат извън нея. Глобалната статистика показва по-ниски равнища на записване на децата бежанци във всички етапи на образованието14. Законът трябва да уреди и техния достъп до езикова подкрепа. **ВКБООН предлага:** В чл. 16, ал. 3, да се създаде т. 4: 4. При постъпване в системата на училищното образование на ученици с временна закрила или търсещи или получили право на убежище или международна закрила, които не са завършили или не разполагат с документ за завършен клас, етап или степен в друга образователна система. ***в. Езикова подкрепа*** ВКБООН приветства въвеждането на езикова подкрепа чрез интеграционно обучение в индивидуална форма. В същото време изразяваме загриженост, че то е ограничено само за учениците от I до VII клас. Учениците в гимназиалните класове често срещат още по-големи езикови затруднения заради по-големия обем от пропуснат материал, по-сложното езиково и предметно съдържание		

		и по-голяма опасност от отпадане заради икономически причини и преждевременно включване в заетост. ВКБООН препоръчва тази гъвкава форма да бъде достъпна за всички ученици, за които се определи необходимост от езикова подкрепа. **ВКБООН предлага:** Чл. 16, ал. 7 да се измени както следва: (7) Езиковата подкрепа по ал. 4, т. 2 се организира в индивидуална форма на обучение, като може да включва и учебни часове по един или повече учебни предмети заедно с ученици от паралелка в училището от същия клас. ***г. Деца в регистрационно-приемателните центрове*** ВКБООН изказва благодарност на българската държава за дългогодишните и целенасочени усилия за включване на децата бежанци в българската образователна система. В същото време, ВКБООН насърчава търсенето на допълнителни механизми за обхват, особено на децата, търсещи международна закрила, които обикновено са настанени в териториалните поделения на Държавната агенция за бежанците. Към настоящия момент – въпреки че подлежат на задължително образование, тази група деца и ученици не попадат в механизма за обхват. **ВКБООН предлага:** В чл. 264а, ал. 4 след „изпълнителният директор на Агенцията за социално подпомагане“ да се добави „председателя на Държавната агенция за бежанците при МС“. ***д. Такси за обучение*** ВКБООН препоръчва повече яснота по отношение на таксите за обучение за езикова подкрепа и групите, които не следва да ги заплащат. **ВКБООН предлага:** Чл. 300, ал. б), т. 11 да се измени както следва:		

		„11. за езикова подкрепа по чл. 16, ал. 4, т. 2 и 3, предоставена на граждани на трети държави над задължителната училищна възраст с изключение на лицата по чл. 9, ал. (2); таксата включва разходите за обучение;“. ***5. Заключение*** ВКБООН изразява готовност да окаже подкрепа на Министерството на образованието и науката в прилагането на новите мерки за езикова подкрепа, в духа на дългогодишно партньорство и действащ Меморандум за сътрудничество. По-конкретно, нашата агенция, съвместно със своите партньорски организации, част от Бежанския координационен механизъм, Работната група по закрила и включване и Работна група по образование, е готова да: да окаже подкрепа при създаване на учебното съдържание на новите видове езикова подкрепа чрез споделяне на практики и обмен на информация с други държави; да подкрепи изграждането на подходяща система за обучение на учители, въз основа на вече създадено съдържание на Академията за учители на деца бежанци: целогодишна програма за подкрепа на преподаватели с основен фокус методика на обучението по български език като чужд. За 2024/2025 г. близо 60 учители от области София, Пловдив, Бургас, Варна и Хасково завършват Академията; да предостави при нужда всички езикови ресурси по български език, създадени с ресурс на ВКБООН за обучение на бежанци. Основното помагало „Български език за бежанци“ е достъпно в четири нива и включва помагало, учебна тетрадка, аудио файлове и речници на арабски и персийски език15; да изготви информационни материали и да разпространи информация и насоки сред бежанската общност за всички нови мерки;		

		да проведе допитване сред бежанците, за да се идентифицират текущите нужди от образователна подкрепа на децата бежанци, да се проследи включването им в образователната система на България и да се разберат преживяванията, предизвикателствата и перспективите на учителите, родителите и училищата, които участват в подкрепата на тяхната интеграция; да създаде програма за първоначална интеграция в приемателните центрове на Държавната агенция за бежанците при МС (ДАБ), с акцент върху улесняване на образователната интеграция и включване на новопристигналите деца. ВКБООН е готов да сътрудничи на ДАБ за пилотно прилагане на такава инициатива, „Старт България“, като модел за ранно ангажиране и подкрепа; и Като се има предвид, че създаването на подготвителни класове е предвидено в Директивата за условията на приемане, съвместно с Министерството на образованието и науката и Държавната агенция за бежанците да проучи възможността за достъп до финансиране от ЕС, свързано с убежището, за създаването и организирането на тези класове. ВКБООН е отворен за продължаване на сътрудничеството с цел осигуряване на всички деца, независимо от техния произход или правен статут, на равен достъп до качествено образование и езикова подкрепа, необходима за успешната им интеграция.		
761.	Асоциация Родители zornitsa.trifonova@roditeli.org 23 юни 2025 г. в 19:12:00 Електронна поща И	Като организация с дългогодишен опит в работата си с деца, родители и учители, Асоциация Родители вярваме, че образованието е най голямата и смислена инвестиция за едно общество както за икономическото му развитие, така и за изграждането на граждани, личности с ценности, социално емоционални и дигитални умения и компетентности, способни да създадат силна общност и да ценят многообразието от етноси, религии, разбирания. Постигането на такава промяна в образованието и формирането на тези умения у		

	Система за документооборот „ЕВЕНТИС“ – вх. № 1101-103/24.06.2025 г.	децата е възможно само чрез съвместни и целенасочени усилия от страна на училището и семейството. В тази връзка изразяваме своята изненада от цялостната концепция на Закона за изменение и допълнение (ЗИД) на Закона за предучилищно и училищно образование (ЗПУО). На фона широко популяризираната идея от страна на министър Вълчев за цялостна промяна на образованието, на осъвременяване на учебните програми и подходите на преподаване и оценяване, така че те да отговарят на нуждите на модерния свят, в който ще живеят настоящите и бъдещи ученици, Асоциация Родители виждаме една доста ограничаваща, ретроградна и „затваряща се“ систем а, при това обременена с вредни практики от миналото. Предвид мащаба на планираните изменения, липсата на задълбочен и цялостен анализ на предложения текст, само частичното проведено оценяване на въздействието, критичното становище на Министерския съвет и ясно заявеното обществено недоволство, както и изключително кратките срокове, **Асоциация Родители настояваме за удължаване на периода за обществено обсъждане. Това ще даде възможност да се проведат достатъчно експертни срещи и да се извърши адекватен, обоснован анализ на въздействието.** Като активна гражданска организация, фокусирана върху образованието и благополучието на децата, както и върху активната роля на родителите в този процес, Асоциация Родители заявяваме своята ясна и аргументирана позиция по най-чувствителните аспекти от ЗИД за ЗПУО. **<u>Ранно детско развитие</u>** Изненада предизвиква предложението в чл. 24, ал. 4 думите „ранно детско развитие“ да бъдат заменени с „ранна детска грижа“, както и формулировката в чл. 5, ал. 5: „Системата на образование и грижи в ранна детска възраст включва ранна детска грижа в яслена възраст и предучилищно образование“.	Приема се за сведение	Направена е промяна – „ранна детска грижа“ е заменено с „ранно учене и грижи“

		Защо се свежда ранното детско развитие при децата в яслена възраст само до ранна грижа, след като в чл. 5, ал. 3 е дефинирано: „Ранно детско развитие е физическото, познавателното, езиковото, духовно нравственото, социалното, емоционалното и творческото развитие на децата от раждането им до задължителната възраст за училищно образование“? Още по-обезпокояващо е, че специалистите, ангажирани с ранното детско развитие, се назовават „Специалист ранна детска грижа“ – без яснота какви знания и компетентности притежават. Тази промяна автоматично изключва всички дейности извън физическата грижа – като познавателно, езиково, духовно нравствено, социално, емоционално и творческо развитие. Надяваме се, че става дума за технически недоглеждания, които обаче биха довели до сериозно объркване, ако останат в настоящия си вид. Сериозна тревога предизвиква предложението в чл. 118, ал. 2 от Закона за здравето: „Детските ясли са организационно обособени структури за ранна детска грижа, в които медицински и други специалисти осъществяват отглеждане, възпитание, социализация и обучение на деца в съответствие със стандартите за ранна детска грижа по чл. 24, ал. 4 от ЗПУО“. Тук би трябвало стандарта, който се съблюдава, да е за ранно детско развитие, а не само за грижа. Както и дейността, която се извършва в яслите, да е за ранно детско развитие, а не само за ранна грижа. Аргументите са идентични с тези, изложени по горе: грижата включва физическо обгрижване, но ранното детско развитие изисква разширен подход, който подкрепя и когнитивното, езиковото, духовно-нравственото, социалното, емоционалното и творческото развитие на децата. Още по-притеснителен е фактът, че в проектозакона никъде не е посочено кой ще следи за спазването на стандарта за ранно детско развитие в самостоятелните детски ясли, след като те не са включени в системата на предучилищното образование. Също така липсва информация къде и как ще се подготвят специалистите по ранно детско развитие. Не става ясно и дали, и кога самостоятелните ясли		

		въобще ще бъдат официално признати от Министерството на образованието (МОН) и ще получат достъп до методическа подкрепа и стандартизация.		
		<u>Конфесионално обучение</u> Според предложените изменения в чл. 11, ал. 1, се добавя второ изречение: „Обучение, свързано с религиите, включително с елементи на конфесионално обучение, в системата на предучилищното и училищното образование се осъществява само при условията и по реда на този закон.“ Тази формулировка е дълбоко противоречива и юридически несъстоятелна, поради следните причини. Първо, поставя под въпрос светския характер на образованието – Конституцията и ЗПУО гарантират, че българското образование е светско, с изрично забрана за налагане на религиозни доктрини. Въвеждането на конфесионално обучение, дори „само при условията и по реда на закона“, противоречи на този основополагащ принцип и е юридически неиздържано. Светското образование изисква държавата да проявява пълна неутралност спрямо всички религии и да не налага нито една от тях чрез задължителната образователна система. Конфесионалното обучение означава въвеждане на религиозна доктрина и възпитание, специфични за дадено вероизповедание, което директно противопоставя принципа на тази неутралност. Допускането на такива елементи в образованието би означавало държавата да заема страна по отношение на религиозните убеждения на гражданите това не само противоречи на техните фундаментални права, но и подкопава основите на демократичното общество. Тази формулировка противоречи пряко на Конституцията на Р България, в която в чл. 13 ясно е посочено, че „религиозните институции са отделени от държавата“, а в чл. 37 е гарантирана „свободата на съвест и религия, включително правото на всеки да не изповядва религия“. Същевременно ЗПУО изрично установява в чл. 5, че образованието у нас е светско, а религиозното обучение може	Приема се за сведение	Законопроектът отчита конституционно установените права в чл. 37, като се предоставя избор между алтернативни учебни програми за конфесионално или неконфесионално обучение. Съобразно свободно упражненото си право на вероизповедание или религиозни или атеистични възгледи учениците ще избират измежду вариантите на програми по учебния предмет.

		да се предлага единствено факултативно и по желание на учениците и родителите, без конфесионален характер. Допускането на конфесионално обучение в рамките на светската образователна система поражда сериозен риск от дискриминация, особено в мултирелигиозни и културно разнообразни общности. Това нарушава свободата на избор, гарантирана на децата и родителите, и може да доведе до разделение и напрежение както в училищната среда, така и в обществото като цяло. С оглед на гореизложеното, категорично считаме, че подобна формулировка не следва да бъде включвана в нормативната уредба. Тя е несъвместима с конституционните принципи, противоречи на действащото законодателство и застрашава основни човешки права, залегнали в основата на демократичното и светско образование в Р България.		
		<u>Задължителен предмет „Добродетели и религия“</u> В чл. 76 се предлагат следните изменения и допълнения: 1. В ал. 4, изречение второ – след думата „ се поставя запетая и се добавя нова фраза: „както и учебният предмет Добродетели и религии“. 2. Ал. 7, изречение второ, се изменя така: „С изключение на учебния предмет Добродетели и религии, учебните програми определят и броя учебни часове за изучаването им.“ 3. Създава се нова ал. 8: „Учебният предмет Добродетели и религии е насочен към ценностно формиране на личността и възпитание в добродетели. За него се разработват алтернативни учебни програми, предоставящи възможност за избор между учебно съдържание с елементи на конфесионално обучение и такива без такива елементи. Изборът на учебна програма по учебния предмет Добродетели и религии се извършва при условията на чл. 12, ал. 2.“ Предложението за въвеждане на нов задължителен учебен предмет с наименование „Добродетели и религии“, който да бъде насочен към ценностно формиране на личността и възпитанието ѝ в добродетели чрез алтернативни програми – с или без елементи на конфесионално	Приема се за сведение	Предложеният нов учебен предмет добродетели и религии ще се изучава наред с останалите общообразователни учебни предмети, които формират характера на светското образование. Критическото мислене е меко умение, включено в ключовите компетентности, което се развива при обучението по всички учебни предмети. Чрез включването му в задължителните учебни часове не се отнема правото на родителите да възпитават децата си. Разделянето на децата в зависимост от алтернативната учебна програма не е принудително, а се основава на избора на учениците и техните родители.

		обучение – поражда редица сериозни притеснения както от педагогическа, така и от правна и обществена гледна точка. На първо място, подобен предмет предполага разделяне на учениците по религиозен признак. Децата ще бъдат поставяни в ситуация, в която трябва да направят избор между различни варианти на учебна програма, базиран не на техните интереси или образователни потребности, а на вероизповеданието на семейството им. Това създава рискове от стигматизация, изолация или дори напрежение между деца, принадлежащи към различни религиозни общности, особено в училища с религиозно и етническо разнообразие. Освен това, предложението не отчита факта, че в България съществуват не само източноправославни и мюсюлмански семейства, но и протестантски, католически, еврейски, будистки, атеистични и други общности, за които няма предвидена конкретна алтернатива. Така се поставя под съмнение равнопоставеността на децата и родителите по отношение на религиозната им идентичност и се нарушава принципът на неутралитет на държавното образование. Не по-малко важен е и въпросът за това как ще се възпитават добродетели. Училището има безспорно значение за изграждането на ценности у децата, но това не се постига чрез един учебен предмет и със съдържание, сведено до един час седмично, още повече при разделянето на класовете на две или три групи. Добродетелите се възпитават чрез личния пример на учителите, чрез културата на общуване в класната стая, чрез цялостната училищна среда и климат, както и чрез подходящи стратегии за развиване на социално-емоционални умения (СЕУ), интегрирани във всички учебни предмети, когато децата са заедно като група и клас. Модерните образователни системи по света развиват точно такива междупредметни и цялостни подходи към емоционалното и моралното развитие, без да го обвързват с религиозна принадлежност.		

		В допълнение, липсва яснота кой ще преподава този предмет и по какви критерии ще бъдат разработени програмите. Остава неясно кой ще одобрява съдържанието, как ще се гарантира, че то не проповядва конкретна религия и как ще се осигури педагогическа и ценностна последователност при наличието на няколко алтернативни програми с различен идеен заряд. Всичко това крие реален риск от допълнително напрежение както сред учениците, така и сред родителите и учителите. Изключително притеснителен е и фактът, че образованието вече повече от 20 години отказва да включи часове по здравно образование и пренебрегва наличните тревожни данни за здравето на децата ни по много параметри от затлъстяване и ендокринологични проблеми, до психични нарушения и липса на социални умения. И още един пример – повече от 10 години повдигаме и темата за включването в образователните програми на дигитално-медийни умения и безопасност в онлайн средата. От близо 10 години се работи и по темата за социално-емоционалното учене, има разработки, които са готови да се интегрират в учебните програми. По всички тези предложения за обновяване и осъвременяване на учебната програма, които сме повдигали през годините, обратната връзка, която сме получавали от МОН, е, че няма как да се намери място в учебното време. Остава и големият въпрос за избора между трите възможности на предмета „Добродетели и религия“. От години е ясно, че рядко в училищата се предлага истинска възможност за избор в задължително избираемите предмети. Този избор се свежда до избора на училището и в много случи той е сведен до една единствена възможност. Реалността показва, че родителите получават заявления, в които е посочен „избираемия“ предмет и той не подлежи на промяна спрямо лични те интереси и възможности на учениците. А това, че тези предмети са от задължителната част на учебната програма, се свежда до невъзможност от отказ. Почти е сигурно, че и с избира на „Добродетели и религия“ ще се случи същото: ако училището избере да се учи като религия християнство		

		или като религия – ислям, а за „Добродетели и етика“ няма преподаватели, тогава децата и техните родители ще трябва да се съобразят с това или да търсят друго училище – нещо, което в малките населени места е почти невъзможно. Не на последно място, подобна промяна в образователната система не почива на широко обществено обсъждане, научни данни, задълбочени анализи и консенсус. Темата за религията в училище е чувствителна и изисква внимателно балансиране между свободата на вероизповедание и принципите на светското образование. Вместо въвеждане на нов, потенциално разделящ предмет, далеч по-ефективен и устойчив подход би бил да се запази възможността за факултативно обучение по предмета „Религия“ както е досега, а възпитанието в добродетели да се интегрира в рамките на програми за социално-емоционално учене (СЕУ), прилагани във всички предмети и образователни етапи. По тези причини Асоциация Родители смятаме, че въвеждането на учебен предмет „Добродетели и религии“ в предложената форма е неприемливо и крие повече рискове, отколкото ползи. Настояваме задължителният час по „Добродетели и религия“ да бъде отменен, а усилията на експертите и професионалистите да се насочат в разработването на истинска съвременна образователна програма, която да отговаря на нуждите на съвремието и да решава истинските проблеми в образованието. Предлагаме предметът „Религии“ да остане така, както е и в момента – като свободноизбираем предмет. Вместо него усилията могат да се инвестират във включване на социално-емоционалното учене хоризонтално в цялата учебна програма. (За справка: https://sel.bg)		
		<u>Прием в математически и природоматематически гимназии след 4. и 7. клас</u> Във връзка с предложените промени в ЗИД, касаещи приема в математическите и природоматематическите гимназии след 7. клас, изразяваме сериозно притеснение относно потенциалните негативни	Приема се за сведение	И до момента ЗПУО дава възможност за прием в МГ и ПМГ на деца с изявени дарби в областта на математиката. Учениците, приети в специализирани училища, в т.ч. и в МГ и ПМГ в края

		ефекти върху достъпа до качествено образование и върху психо социалното развитие на учениците. Предвидената възможност учениците, приети в тези гимназии след 4. клас, автоматично да запазват местата си и след 7. клас, в съчетание със силно ограничения брой места за нов прием, ще доведе до редица сериозни и дългосрочни последици: **Ранно и необосновано профилиране на децата** Насърчаването на избор на образователен профил на възраст 10-11 години противоречи на научно обоснованите препоръки на редица международни организации, включително UNESCO и OECD, които подчертават рисковете от ранна специализация. Развитието на интереси и когнитивни способности е индивидуален и че сто късно проявяващ се процес. Преждевременното обвързване на децата с определен образователен път още в ранна възраст крие опасност от ограничаване на техния потенциал и от затруднения в бъдещото им развитие. **Засилване на образователното неравенство** Новият модел ще създаде допълнителни бариери за достъп до елитни гимназии за ученици от семейства с по нисък социално икономически статус. Частните уроци и ранната подготовка ще се превърнат в необходимо условие за влизане в тези гимназии на всяка цена още след 4. клас, което ще постави в неравностойно положение децата, чиито родители не могат да си позволят допълнително обучение. Това противоречи на принципите за равен достъп до образование, заложени в редица национални и европейски нормативни документи. **Лишаване от възможности за късно проявили интерес ученици** Предложеният механизъм реално ограничава достъпа до профилирано обучение по математика и природни науки за ученици, които са развили своя интерес към тези дисциплини след 5. или 6. клас – етап, който често е по-подходящ за подобно осъзнаване и		на 7. клас също ще полагат изпити от НВО. В същото време, учениците от МГ и МПГ, които желаят да се включат в приема за други училища в гимназиалната степен, могат да го направят. А в МГ и ПМГ се предвижда прием след 7. клас в допълнителни паралелки

		избор. Това би довело до загуба на ценен потенциал и несправедливо изключване на мотивирани ученици от шанс за прием. □ **Изкривяване на функцията на математическите и природоматематическите гимназии** Математическите и природоматематическите гимназии следва да бъдат отворени и конкурентни образователни институции, в които приемът се основава на знания, интереси и доказани способности, а не на ранна обвързаност с институцията. Автоматичното прехвърляне на ученици от прогимназиален в гимназиален етап, без отчитане на реалното им развитие и мотивация, противоречи на принципите за академична справедливост и качество. Ако целта на промените е да се осигури приемственост за ученици, които вече се обучават в съответните училища, това може да се постигне чрез въвеждане на механизми, които съчетават възможност за продължаване с равен достъп за всички останали. **Вместо ограничаване на приема, по-ефективен и справедлив подход би бил:** • Разработване на приемен механизъм след 7. клас, който поставя акцент върху обективна оценка на математическите и природонаучни знания и дава възможност на всички ученици, независимо от предходното им училище, да кандидатстват на равни начала. • Насочване на усилия към повишаване на качеството на обучени е по математика и природни науки във всички училища в страната, с цел създаване на равни условия за развитие и идентификация на таланти. • Настояваме предложените промени да бъдат преосмислени в духа на принципите за равнопоставеност, достъпност и подкрепа за развитието на потенциала на всяко дете. Вярваме, че една устойчива и справедлива образователна система не трябва да създава затворени пътеки за развитие, а да осигурява множество възможности, отворени за всички.		
		<u>Оценяване на поведението</u>		

		Към чл. 117 се създава нова ал. 5: „(5) Чрез оценяването в процеса на училищното обучение се насърчава активното учене и придобиването на житейски значими умения и се отчитат и придобитите от учениците социално поведенчески умения.“ Изразяваме категоричното си несъгласие с така формулираното предложение и прикритото въвеждане на поведенчески компоненти в рамките на академичното оценяване. На първо място, оценката следва да бъде обективен израз на знанията и уменията, усвоени от ученика в дадена учебна област. Включването на поведенчески характеристики – като участие, дисциплина или емоционална ангажираност – в същата оценка замъглява реалната представа за академичния напредък на ученика. Това може да доведе до ситуации, в които един ученик с отлични познания получава по-ниска оценка поради срамежливост или трудности в социалната адаптация, което не отразява справедливо нивото му на академична подготовка. Има сериозна опасност за деца с поведенчески проблеми или трудно поведение да се използва наказателния модел на понижаване на оценката с цел дисциплиниране. Такива случаи и сега не са изключение в нашата образователна система. С подобна промяна в закона обаче, тази форма на превъзпитание ще се узакони и силно ще повлияе на мотивацията и стремежа на децата да се развиват и да учат. На второ място, когато се оценяват социално-емоционални или поведенчески умения, без да се осигури адекватна подкрепа, това пряко засяга възпитателната функция на училището. Социално-поведенческото развитие е процес, който изисква целенасочена работа, подкрепяща среда и индивидуален подход. Ако това развитие се третира единствено през призмата на оценката, без съпътстващи интервенции и разбиране на причините за конкретни поведенчески прояви, съществува риск ученикът да бъде стигматизиран, а не мотивиран. Още повече, че социално-		

		поведенческата оценка е редно да се прави от психолог, а не от учител по предмет. Така, оценката за поведение се превръща не в инструмент за насърчаване на приемливото поведение, а в наказателен механизъм. Вместо да подкрепя ученика в развитието на важни житейски умения, тя може да задълбочи социалната изолация, да подкопае самочувствието му и да предизвика отдръпване от учебния процес. Това създава допълнителна бариера пред личностното и академичното развитие на децата, особено на тези с различни емоционални или поведенчески затруднения. Предложението предвижда от една страна – насърчаване на ученето, а от друга – регистриране на поведенчески прояви. Без ясно разграничение между тези два елемента, рискът е системата за оценяване да се превърне в несправедлив инструмент, който подвежда и учениците, и родителите, и учителите.		
		НВО и ДЗИ В чл. 120 се създава ал. 9: „(9) Оценките от националното външно оценяване в края на IV, VII и X клас, както и от държавните зрелостни изпити и от държавния изпит за придобиване на професионална квалификация са окончателни.“ Предложението за обявяване на оценките от НВО (IV, VII и X клас), ДЗИ и изпитите за професионална квалификация за окончателни е сериозна стъпка назад в гарантирането на обективност и справедливост в образователната система. Абсолютната недопустимост на обжалване при доказуеми грешки – технически, процедурни или експертни – е не само юридически спорна, но и педагогически вредна. Не съществува безгрешна система за оценяване. Ето защо трябва да бъде изграден ефективен механизъм за проверка на резултатите и при необходимост – от корекция на оценките, а не да се въвежда законова недосегаемост. Често използваният аргумент, че възможността за обжалване би забавила процеса на кандидатстване, не издържа на критика. Дори при по-късна корекция, оценката от ДЗИ остава – значима както за	Не се приема	Следва да се прави разлика между резултат и оценка. Оценките от НВО и ДЗИ са окончателни по начина, по който окончателни са и оценките от държавните изпити в дипломите за висше образование. Нито в исторически план в България, нито в друга образователна система оценката от матура подлежи на преразглеждане. Оценката се поставя в резултат на преглед и оценяване на изпитната работа от двама независими оценители, специалисти в съответната област – учители и/или университетски преподаватели, а при разминаване между двамата –

		бъдещи приемни кампании и професионална реализация, така и за международни цели. По-сериозният проблем е свързан с НВО, което през последните години се използва не като диагностичен инструмент, а като механизъм за разпределение на учениците в прогимназиален и гимназиален етап. Това води до нарастващо неравенство, тъй като достъпът до по добри резултати често зависи от финансовите възможности на родителите да осигурят частни уроци. Подготовката за НВО започва все по-рано – от 1. клас за НВО в 4. клас и от 5. клас за НВО в 7. клас – което създава сериозно психическо, физическо и финансово напрежение както за децата, така и за техните семейства. Вместо да подпомага образователния процес, НВО се превръща в източник на стрес, ограничаване на достъпа до качествено образование и възпрепятстване на реалната ориентация според интереси и способности. НВО създава привидна обективност на висока социална цена и с минимален педагогически ефект. **Усилията за справяне с посочените проблеми трябва да са в посока:** • Създаване на прозрачен механизъм за обжалване и коригиране на оценките от НВО и ДЗИ; • Външните оценявания да изпълняват основната си функция – диагностика на знания та на системно и национално ниво; • Премахване на задължителния избор на профилирана или професионална паралелка след VII клас; • Предоставяне на автономия на училищата да определят сами критериите за прием, в съответствие със своя профил и възможности. **Обществени съвети, ограничени права на родителите и налагане на глоби** Въпреки необходимостта от подобряване на ангажираността на семейството, предложенията в проектозакона залагат на санкции,		работата се оценява и от трети специалист Не се съдържа предложение Не се съдържа предложение Не се съдържа предложение Досегашната практика показва, че съществуващото законово правомощие на кметовете да реализират административно-наказателната отговорност, не се

		административен натиск и еднопосочна комуникация, което не води до доверие, а напротив – задълбочава дистанцията между родители и институции. **• Санкциониране на родители при неосигурено присъствие на децата им в езикова подкрепа и допълнително обучение:** Налагането на глоби (80-250 лв.) в тези случаи не отчита комплексните причини за неучастие социални, икономически или културни. Санкцията сама по себе си не мотивира, а води до още по-голяма изолация на уязвимите семейства. **• Увеличаване на размера на глобите (от 100-500 лв. на 150-800 лв.):** Механичното повишаване на санкциите без предвидена съпътстваща подкрепа засилва неравенствата и поставя в уязвимо положение семейства, които вече са с ограничен достъп до образование. **• Прехвърляне на отговорността за събиране на глоби от кмета към директора:** Тази промяна превръща директорите в санкциониращи, а не в партниращи страна. Това подкопава авторитета на образователната институция, води до конфликти и усложнява ролята на училището и детската градина като доверен посредник между системата и семейството. **• Ограничаване на комуникацията с родителите до електронен дневник и бележник:** Липсата на личен контакт и телефонна комуникация води до отчуждение и засилване на недоверието между родители и учители. Много родители нямат възможност или умения да използват дигитални платформи. Необходима е жива, двустранна комуникация, включително чрез медиатори и срещи. **• Подписване на споразумение с училището/детската градина без участие в съставянето на правилника:** Родителите се третират като пасивни изпълнители, без реална възможност да участ ват в процеса на формиране на вътрешните политики. Това противоречи на принципите на приобщаване и съвместно управление.	Приема се	упражнява. Предоставянето на административно-наказателни правомощия на директорите ще доведе до по-голяма оперативност и по-ясна отговорност и ангажираност. Не се съдържа предложение Изборът на учебници и учебни помагала, както и училищният учебен план, са част от професионалната отговорност на педагогическите специалисти, които притежават нужната квалификация. В досегашната практиката се наблюдава формално одобряване от страна на обществения съвет на вече направения избор от педагогическите специалисти, което води до дублиране на отговорности без реална добавена стойност. Промяната не е насочена срещу ролята на родителите и гражданите, а срещу нефункционалната практика на формално съгласуване.

		• **Заличаване на възможността да се приема учебна програма, учебници и учебни помагала без консултация с Обществения съвет:** И до момента ролята на Обществените съвети и Училищните настоятелства е по-скоро формална, отколкото реална, с много малки изключения. Ограниченията, които се налагат още повече, ще затвърдят формалността и ще лишат реално родителите от възможност да изразяват мнение по важни за децата въпроси. Добавянето на учебни помагала към задължителните материали без обществен контрол може да доведе до допълнителна финансова тежест и непрозрачност в съдържанието. Ролята на родителя в контрола върху образователния процес се свежда до минимум.	Приема се за сведение	Става въпрос за учебен план. Практиката показва, че задължението на Обществените съвети да съгласуват избора на учебниците и учебните комплекти се извършва формално.
		• **Възможност за едностранно преместване на дете със СОП от дневна в индивидуална форма:** Това представлява грубо нарушаване на правата на родителите и децата със специални образователни потребности. Всяка промяна във формата на обучение трябва да бъде съгласувана с родителите и да защитава най-добрия интерес на детето. • **Заличаване на задължението решенията да се съгласуват с Обществения съвет:** Премахването на това изискване лишава родителската общност от реално участие в училищното управление, като по този начин се елиминира един от малкото механизми за демократичен контрол и прозрачност. Мерките трябва да се основават на подкрепа и диалог, а не на репресия. Необходимо е да се инвестира в образователни медиатори, социални работници и местни екип и за работа със семействата.	Приема се частично.	Направена е редакция на чл. 107. Горният текст.
		Осигуряване на реална родителска роля в управлението: Родителите трябва да участват в изработването на правилници, вътрешни политики и избора на учебни ресурси. Системите за участие чрез обществени съвети трябва да бъдат укрепени, а не отслабвани. □ Подобряване на комуникацията с родителите:		Обект на уреждане в правилниците за дейността на институцията.

		Осигуряване на гъвкави и достъпни форми на контакт – телефонна връзка, лични срещи, медиаторска намеса, включително за семействата с езикова или социална бариера. Електронният дневник не може да замести живата връзка между семейство и училище. Гарантиране правата на родители на деца със СОП: Всяко решение за промяна във формата на обучение следва да бъде вземано с участието и съгласието на родителите. Родителите са неотменна част от екипа за подкрепа на детето. Възстановяване на съгласувателната роля на обществения съвет: Обществеият съвет следва да запази ключова роля в процесите на планиране и одобрение на вътрешните политики и учебните ресурси, за да се гарантира отчетност и партньорство. Предлаганите изменения в ЗИД рискуват да формализират отношенията между институцията и родителя, засилвайки недоверието и дистанцията. Училището трябва да бъде възприемано като партньор, не като надзорник. Постигането на устойчиво включване на семействата в образователния процес изисква уважение, участие и комуникация, а не наказания и едностранни правила.		
		<u>Санкции и предупредителни мерки</u> Във връзка с предложените изменения в § 90-91, 95 и 97 бихме искали да изразим своите сериозни притеснения относно засилването на санкционния подход в образователната система. Тези промени крият значителни рискове за психо-социалното развитие на учениците и за качеството на училищната среда като цяло. Предложенията, касаещи въвеждането на предупредителни мерки и нова санкция за отстраняване на ученик от училище за срок до три дни, биха могли да имат дълбоко стигматизиращ ефект. Те не съответстват на образователната функция на училището, а напомнят на санкции, използвани в наказателната система. Такива мерки биха могли да доведат до социална изолация и загуба на мотивация у учениците, което е в пряко противоречие с правото на достъп до	Не се пирема	Разделението между предупредителните мерки и санкциите е насочено към осигуряване на гъвкава педагогическа среда и етапно и възпитателно въздействие.

		образование, гарантирано от Конституцията и международните правни норми. Друг тревожен елемент е автоматичното лишаване от участие в извънкласни дейности след три наложени предупредителни мерки. Тази механична логика не отчита индивидуалния контекст и прогреса на ученика. Извънкласните дейности играят важна роля за социализацията, самочувствието и емоционалната стабилност на младите хора. Премахването на тази възможност в момент, когато тя е най-нужна, би имала обратен ефект и би задълбочила чувството на изолация. Предвижданото разширяване на правомощията на учителите да налагат санкции без участието на директора и без гарантиран механизъм за изслушване и обжалване създава рискове от субективност, неравнопоставено третиране и нарушаване на правата на учениците. Всеки учител има различен подход, стил на преподаване и праг на търпимост, което може да доведе до непредсказуемост в прилагането на дисциплинарните мерки. Освен това, това би могло да трансформира ролята на учителя от възпитателна и подкрепяща към наказваща, което не съответства на съвременните принципи на педагогиката. Особено притеснителна е и предлаганата редакция в чл. 206, свързана с процедурата по изслушване. Формулировката, че присъствието на психолог или педагогически съветник се допуска само „при необходимост“, е крайно недостатъчна и създа ва предпоставки за субективна преценка и липса на адекватна подкрепа. Изслушването трябва задължително да се провежда в присъствието на специалист – психолог или педагогически съветник – с оглед осигуряване на обективност, защита на интересите на ученика и цялостно разбиране на поведенческите и емоционалните аспекти на случая. Наред с това, присъствието на родител или настойник също следва да бъде задължително, за да се гарантират прозрачност, доверие и ефективно сътрудничество между училището и семейството		Отстраняването се прилага само в краен случай и в зависимост от конкретната ситуация

		Необходими са и по-сериозни акценти в законодателството върху превенцията и подкрепата при поведенчески затруднения. Законът следва да предвиди: • Развитие на възстановителни практики като основен подход към справянето с проблемно поведение; • Разширяване на практиката на училищна медиация като ефективен способ за диалог и намиране на решения – между ученици, между ученици и учители, както и между родители и училищен персонал; • Назначаване на повече училищни психолози и педагогически съветници, които да работят целенасочено за подобряване на училищния климат; • Въвеждане на програми за развиване на социално-емоционални умения у учениците; • Повишаване на квалификацията на учителите по отношение на управление на класната стая и работа с ученици с поведенчески затруднения. В заключение, предлаганите промени засилват репресивния аспект на училищната дисциплина за сметка на възпитателната и образователната роля на институцията. Те застрашават приобщаващия характер на училището, създават рискове от прекомерно санкциониране и нарушаване на правата на учениците. Вместо това, усилията трябва да се насочат към създаване на подкрепяща среда, в която всеки ученик да има възможност да се развива, да бъде чут и разбиран, а конфликтите да се решават чрез диалог медиация и възстановителни подходи.		
		<u>Забрана за телефони в училище</u> Асоциация Родители, в качеството си на координатор на Националния център за безопасен интернет (единствената услуга за консултиране и докладване на случаи на онлайн насилие, опасно съдържание и киберпрестъпления спрямо деца) вече повече от 15 години не подкрепя категорична забрана за използването на мобилни телефони в училище. В рамките на учебния час, когато той не предполага използване на дигитални устройства, те не са необходими и следва да бъдат		Изследвания на ОИСР показват, че учениците у нас използват значително повече от своите връстници в останалите страни телефоните за цели, различни от образователните, което води до дългосрочни негативни последици

		въведени ясни правила на ниво класна стая или училище. Такива добри практики вече съществуват в много училища – например телефоните се събират в кутия и остават на бюрото на учителя до края на часа. Това, което ни притеснява в предложението за промяна в ЗИД, е че чрез въвеждане на ограничителна мярка се цели повишаване на концентрацията и вниманието на учениците, без да се отчита, че именно в училище децата развиват най-много умения и знания. Училището не трябва да бъде място на забрани, а на учене – включително как да се използват дигиталните технологии правилно и уместно. Образователната среда трябва да подпомага развиването на дигитална грамотност, критично мислене, способност за разпознаване на онлайн рискове и култура на поведение в дигитална среда. Забраната на устройствата в училище без съпътстващо обучение създава риск: децата остават неподготвени за реалната онлайн среда, което ги прави по-уязвими към измами, тормоз, насилие и експлоатация. Освен това, липсата на умения може да доведе до ситуации, в които самите те – без осъзнаване – се превръщат в източни к на онлайн тормоз, използват език на омразата и нарушават дигиталната етика. Тук възниква и още един важен въпрос – когато има правила в училище, те трябва да важат както за всички ученици, така и за учителите. Учителят е пример за учениците със своето поведение и ако учителя демонстрира висока дигитална култура, той ще я предаде и на своите ученици. Това подчертава и спешната необходимост от повишаване на знанията и уменията на учителите, за да бъдат адекватни на динамичния дигитален свят, в който – независимо дали го искаме или не – живеят настоящите ученици. Задължение на всички нас е да ги подготвим пълноценно за този свят. Настояваме усилията да бъдат насочени не към въвеждане на забрани и санкции, а към интегриране в обучението на дейности, развиващи реални дигитални умения.		

		<u>Повтаряне на първи клас</u> Първи клас е особено важен етап в живота на всяко дете – той е вратата към училището, първият досег с формалното образование, времето, в което детето изгражда отношение към ученето, увереност в себе си и усещане за принадлежност в учебната среда. Именно затова решението едно дете да повтаря първи клас не бива да се взема лекомислено – още по-малко да се превръща в рутинна практика за „коригиране“ на затруднения. Повтарянето на първи клас носи със себе си сериозни психологически и социални последици за детето. То изпраща към първокласника ясно послание: *„Не се справи. Изоставаш“*. За дете на шест или седем години това е травматично преживяване, което води до загуба на самочувствие, чувство на срам, отдръпване от връстниците и отблъскване от учебния процес. Училището, което би трябвало да бъде място за подкрепа, израстване и откриване на възможности, се превръща в източник на разочарование и болка. Важно е да признаем, че децата постъпват в първи клас с различни стартови позиции – някои идват с добре развити езикови умения, с опит в организирана среда, други – с по-слаба подготовка, трудности в концентрацията, емоционална неувереност или липса на подкрепяща среда извън училище. Вместо да наказва децата за тези различия, образователната система би трябвало да се адаптира към тях – с гъвкави подходи, допълнителна подкрепа, индивидуално внимание и търпение. Повтарянето на класа не решава основния проблем – то просто отлага трудността във времето, без да предлага реално решение. Вместо това, трябва да изградим механизми за ранна диагностика на нуждите, включване на ресурсни учители, специалисти по подкрепа на детското развитие, и най-важното – учители, които работят в дух на разбиране, а не в рамка на строгост и оценка. Образованието не трябва да бъде филтър, който отделя „успешните“ от „неуспешните“, а мост, който дава шанс на всяко дете да върви напред според своите възможности и нужди. Затова, повторението на първи клас не бива да се прилага като лесно решение при	Не се приема	Повтарянето на 1. клас е предвидено само веднъж и само при невладеене на български език, което е ключово за напредък и по останалите предмети

		затруднения в адаптацията и усвояването на учебния материал. Вместо това, нека търсим човешки, съвременни и ефективни решения в подкрепа на децата – така, както всяко дете заслужава, и да намалим риска от ранно отпадане от училище *** Във връзка с предложени те промени в ЗИД на ЗПУО Асоциация Родители настоява образователната политика да се насочи към повече отвореност, диалог и осъзнаване на ключовата роля на партньорството между училище и семейство. Убедени сме, че изграждането на здрава връзка между учители и родители е основа за качествено образование и благополучие на всяко дете. Това партньорство не може да се случи механично или формално – то изисква устойчиви усилия, подкрепа и най-вече квалификация. Нужно е училищата да получат ясни насоки и ресурсна подкрепа за създаване на включваща среда, в която семейството се възприема не като обект на контрол или санкции, а като равноправен участник в образователния процес. Призоваваме да се заложат ясни стандарти и очаквания за сътрудничество с родителите, които да бъдат част от професионалното развитие на педагогическите кадри и от вътрешните политики на всяко училище. Само така ще можем да изградим съвременна, приобщаваща и устойчива образователна система, в която всяко дете е подкрепено – от учители, родители и институции, работещи заедно, а не един срещу друг.		
762.	проф. Веселин Дафов Национален университетски център за творчество и иновации	Националният университетски център за творчество и иновации (НУЦТИ) към Софийски университет „Св. Климент Охридски“ внася следните предложения: **I. По Проекта на Закон за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование (публ. на 23 май 2025 г.):** 1. **В чл. 3, ал. 5** да се направят следните допълнения (срв. подчертаното):	Приема се за сведение	ЗПУО поставя специален акцент върху иновациите.

	contact@nucci.uni-sofia.bg 24 юни 2025 г. 09.44 ч. Система за документооборот „ЕВЕНТИС“ вх. № 16-70/24.06.2025 г. и чрез contact@nucci.uni-sofia.bg 23 юни 2025 г. в 19:24:59	„Благополучието на децата и учениците е свързано с осигуряване на условия за насърчаване на физическото и психичното здраве и за развитие на социално-емоционални умения, както и със създаване на благоприятна среда, която насърчава сътрудничеството, ученето,творчеството, иновации за личностното им развитие.“ 2**. В чл. 77** да се създаде **нова алинея 4:** „Общообразователната подготовка подпомага и придобиването на социално-емоционални умения, поражда творческа нагласа и иновативно мислене като основа за личностното развитие и с ключова роля за личното благополучие и пълноценната интеграция на ученика.“ **II. Други предложения:** 3. Да се създаде **нова точка 12** в **чл. 3, ал. 2:** „създаване на условия за стимулиране и развитие на творчеството и иновациите при различните възрастови групи в предучилищното и във всеки етап на училищното образование, синхронизирано с личностното развитие на обучаващите се.“ 4.Да се видоизмени **чл. 3, ал. 2, т. 8** (срв. подчертаното): „иновативност и ефективност в педагогическите практики и в организацията на образователния процес въз основа на научна обоснованост и прогнозиране на резултатите от иновациите, с участието на учениците в тяхното създаване и въвеждане“ 5. Да се видоизмени **чл. 5, ал. 1, т. 1** (срв. подчертаното): „познавателно, интелектуално, емоционално, социално, духовно-нравствено и физическо развитие в подкрепа на личността на всяко дете и на всеки ученик в съответствие с възрастта, потребностите, способностите и интересите му“ 6. Да се видоизмени **чл. 5, ал. 1, т. 6** (срв. подчертаното):		

		„формиране на устойчиви нагласи и мотивация за творчество, иновативност и учене през целия живот“ 7. Да се видоизмени **чл. 6, ал. 1,** както следва: „личностно развитие на децата като подготовка за училище“ 8. Да се видоизмени **чл. 6, ал. 2** (срв. подчертаното): „придобиване на основно и средно образование и/или на професионална квалификация и подготовка за съзнателен, активен и пълноценен живот, както и за социална и професионална реализация“ 9. Да се видоизмени **чл. 55** (срв. подчертаното): „Предучилищното образование полага основите за личностно развитие чрез творчество, иновативност и учене през целия живот, като осигурява физическото, познавателното, езиковото, духовно-нравственото, социалното, емоционалното, естетическото и творческото развитие на децата, отчитайки значението на играта в процеса на педагогическото взаимодействие.“ 10. Да се видоизмени **чл. 251, ал. 3** (срв. подчертаното): „Министърът на образованието и науката ръководи и координира провеждането на държавната политика в областта на предучилищното и училищното образование. Министърът на образованието и науката е специализиран орган за управление на системата на предучилищното и училищното образование. В изпълнение на своите правомощия министърът на образованието и науката има правото да сключва споразумения за партньорство с висши училища и университетски центрове с оглед на използването на тяхната експертиза и компетентност при провеждането на държавната политика в областта на предучилищното и училищното образование.“		

763.	Люси Паунова lusi_paunova@abv.bg 23 юни 2025 г. в 22:18:02 Електронна поща	Според сегашния закон, ако бъде направен неправилен избор на училище в седми клас, това ще бъде фатално за бъдещето на детето т. е. то ще търпи последствията от тази грешка 5 години докато учи, а и след това през целия си живот.Избора на училище се прави от родителите и учениците, които са живи хора, а не роботи.Безгрешни хора няма.Тази фаталност при избора на училище жестоко изнервя и тормози родителите и децата. Дори на престъпниците се предоставя възможност да се поправят и им се прощават грешките, а на учениците и техните родители-не. Трябва да се има предвид, че това са деца в пубертета и понякога/особено за децата със специални образователни потребности, които са приети от повечето съученици с неприязън/ родителите и децата предпочитат да избират училище, в което няма побойници и наркомани, а професионалната ориентация остава на заден план.Възпитанието и здравето на децата наистина са по-важни, но за съжаление така се пропиляват интересите, наклонностите и талантите на учениците.Освен това някои деца /поради здравословни причини, пубертет и др./ може по-късно да проявят своите наклонности, а не до 7 клас, когато се прави избора на професия. Редно е да може да става преместване от едно училище в друго поне за децата със специални образователни потребности/тъй като те са най-уязвими/ като се пренасочат от комисия на по-късен етап, ако се окаже , че детето е попаднало на неподходящ колектив или обучението в училището не му е по възможностите и не съответствува на здравословното му състояние. Би следвало да има към всяко професионално училище допълнителни паралелки по различни специалности за обучение на по-късно професионално ориентирали се деца.Частните фирми не са на толкова високо ниво в професионалното обучение и не би трябвало да им се дава на тях предимство, както е сега.	Приема се за сведение	Предложението не се отнася до въпроси, предложени за обществено обсъждане със Законопроекта.
764.	Люси Паунова	Учениците, които са на индивидуална или комбинирана форма на обучение в 11 и 12 клас, според сегашния Закон нямат право да	Приема се за сведение	Законопроектът предвижда възможности за валидиране на втори

	lusi_paunova@abv.bg 23 юни 2025 г. в 23:02:30 Електронна поща	завършат средно образование.Би следвало да се промени Закона, като им се разреши да държат изпити по предметите, по които са били на индивидуално обучение и така да им се даде възможност да завършат средно образование, макар и по-късно от останалите ученици.По-добре късно, отколкото никога. Не е никак редно да се проваля бъдещето на деца с големи възможности, които по някакви причини/отсъствие от страната, здравословни проблеми, изоставане от учебния материал от предходни години поради лечение или някакво допълнително обучение извън учебната програма като например менталната аритметика, която подобрява съсредоточаването на децата/ им се е наложило да бъдат в индивидуална или комбинирана форма на обучение в 11 и 12 клас. Всички ученици са бъдещи граждани на тази държава и трябва да имат възможност да проявят способностите си, а не да им се пречи.В противен случай е логично тези деца да търсят възможности за обучение и реализация в чужбина.		гимназиален етап за ученици със специални образователни потребности.
765.	Деян Колев Център Амалипе center_amalipe@yahoo.com 23 юни 2025 г. в 22:26:37 Електронна поща	Център за междуетнически диалог и толерантност “Амалипе“ е неправителствена организация, която работи за по-доброто образование и образователната интеграция на ромската общност и на всички деца в България. Понастоящем работим с мрежа от 254 училища и 350 образователни медиатори от цялата страна. На 23 май 2025 г., МОН публикува за обществено обсъждане проект за промени в Закона за предучилищното и училищното образование. Той включва както множество уточняващи точки и алинеи, така и няколко по-големи теми. Сред тях са десегрегацията, превенцията на вторичната сегрегация, езиковата интеграция, пълния обхват в детските градини и училищата, образователната интеграция. В това отношение предложението за промени в ЗПУО включва неща, които не бяха засегнати (или бяха включени съвсем бегло) в първоначалният вариант на закона, одобрен през септември 2015 година. Действащият понастоящем ЗПУО на практика не съдържа термините „сегрегирани училища и ДГ“ и „десегрегация“, както и		

		„езикова интеграция“. „Образователна интеграция“ е частично спомената в някои негови алинеи, без да е пояснена и детайлно разработена. Механизмът за обхват, районите за обхват и цялостната политика за гарантиране на това, че повече деца и ученици ще бъдат в класните стаи също не са включени в настоящия закон, а се случват чрез актове на Министерския съвет (ПМС 100/2018 г. и др.). Предложенията за промени са не само терминологични, но и съдържат членове и алинеи, които развиват относително цялостни политики в тези насоки. Вероятно предложенията ще срещнат както подкрепа, така и несъгласия и ще бъдат допълвани/променяни. Със сигурност те ще доведат до по-чувствителни промени в образователните политики, отколкото други горещо обсъждани понастоящем теми. Относно публикувания от МОН на 23.05.2025 г. ЗИД на ЗПУО изразяваме следните коментари и предложения: **I. Относно десегрегацията и сегрегацията** Образователната сегрегация е един от най-тежките проблеми, които възпрепятстват развитието на българското образование. Изследване на Агенцията на ЕС за основни човешки права сочи, че 60% от ромските деца в България учат в класна стая само с ромски съученици или с преобладаващ брой такива. Проучване на Център Амалипе и МОН от 2020 година сочи, че в градовете функционират 120 сегрегирани общообразователни училища и 64, които са в процес на сегрегация. Към тях можем да добавим още 152 професионални гимназии, от които почти половината са вече сегрегирани, а другите вървят по този път. В тази връзка: 1. Приветстваме допълнителните алинеи към чл.62 (ал. 5 и 6) и чл.99 (ал.8 и 9), които изискват общините със сегрегирани детски градини и училища и възможност за образователна десегрегация да осъществяват задължително този процес. Предлагаме текстовете на чл. 62, ал. 6 и чл. 99, ал. 9 да бъдат допълнени и с “ се определят с държавния образователен стандарт за институциите **и ДОС за гражданското, здравното, екологичното**	Приема се за сведение Приема се за сведение	Изразена е подкрепа Текстовете са редактирани Изразена е подкрепа

		и интеркултурното образование“. Стандарт 13 за ГЗЕИО съдържа текстове, които се отнасят към десегрегацията и те следват да бъдат допълнени. Предложените алинеи допълват съществуващите чл. 62, ал. 4 и чл. 99, ал. 4, като изискват десегрегация на междуучилищно ниво. В същото време изразяваме опасение, че и към този момент съществуват сегрегирани паралелки и групи в етнически смесените училища и ДГ. Необходимо е МОН да предприеме бързи мерки за ефективно прилагане на съществуващите и на новите анти-сегрегационни текстове. 2. Приветстваме предоставената възможност РУО да ограничи/намали приема на ученици в сегрегираните училища и ДГ. Това е изключително важна възможност, особено в областните градове с многобройни училища, които обучават само ромски и турски ученици. Понастоящем сегрегираните училища в някои от областните градове (Сливен, Ямбол, Пловдив и др.) правят най-голям прием на ученици още от първи клас. Като допълним и възможността за подготвителни класове, дори да са основни училища, сегрегираните ОУ са едни от най-многобройните. Трябва да посочим, че обективната тенденция сред много ромски родители е да опитват да запишат своите деца в училища извън ромските квартали. В същото време много други родители се притесняват да направят това от страх децата им да не бъдат дискриминирани, да не получат ниски оценки и т.н. Предложението в ЗПУО, ако бъде одобрено, ще подпомогне постепенното извеждане на деца от ромските махали и записването им в етнически смесени училища. Сериозните предизвикателства тук са как да бъде избегната опасността приемащите училища да се превърнат във вторично сегрегирани, тоест как родителите от мнозинството да не изведат децата си от тези образователни институции – проблем, който е масов. Местната власт и РУО могат да намерят решение в съответствие с контекста на съответния град. 3. Приветстваме направените терминологични уточнения за “сегрегирани училища“ и “вторична сегрегация“. Те са	Приема се за сведение	Изразена е подкрепа Направена е корекция

		изключително важни, тъй като настоящият текст на ЗПУО не съдържа такива определения. Предлагаме двете определения да бъдат допълнени с определение за “сегрегация“: концентриране на ученици от уязвими групи и ученици с майчин език, различен от българския в образователни институции в населени места, в които са налични и други образователни институции без концентрация на уязвими групи.		
		II. Относно механизма за обхват Едно от нещата, по които има пълен обществен и политически консенсус в образованието е необходимостта от подсигуряването на пълен обхват. От много години училищата и гражданските организации инвестират сериозни усилия в тази насока, а след 2017 те бяха подкрепени на национално ниво. Механизмът за съвместна работа на институции по обхващане, включване и предотвратяване на отпадането от образователната система… бе въведен чрез ПМС 100 от 2018 г. Почти повсеместно след първоначалният му старт той бе продължен преди всичко от образователните институции, учителите и образователните медиатори , а ангажиментът на социалните работници, полицията и другите институции остава почти символичен. 1. Приветстваме предложените текстове на чл. 264а-в. Чрез тях Механизмът за пълен обхват, въведен чрез ПМС 100/2018 ще получи своята законова основа. 2. Предлага се актуализиране на глобите за родителите, които не подсигуряват редовното присъствие на своите деца в класните стаи. Промените в чл.347 актуализират глобите, което е напълно резонно с оглед на факта, че от приемането на ЗПУО до днес инфлацията е близо 50%. Все пак остава съмнително доколко законов акт трябва да е обвързан с конкретни суми и дали няма да е наложително той да бъде често променян в съответствие с инфлацията. 3. Възразяваме на промените в чл. 347, ал. 5 и 6, според които не кмета на общината, а директорът на училището / ДГ с отсъстващи ученици следва да налага и събира съответните глоби. На практика това е изключително трудно за постигане. Директорът е значително	Приема се за сведение	Изразена е подкрепа Изразена е подкрепа Досегашната практика показва, че съществуващото законово правомощие на кметовете да реализират административно-наказателната отговорност, не се

		по-малко овластен от кмета на общината да налага и събира глобите. Правилният подход в случая е да се потърси възможност за подкрепа на кметовете в задължението им да осъществяват контрола за пълен обхват. 4. Подкрепяме предложената промяна в Закона за семейните помощи за деца, според която при допуснати 5 неизвинени отсъствия на съответния ученик, семейството няма да получава помощи за деца три месеца вместо една година. Промяната от 2019 година, която въведе твърде рестриктивната санкция от една година има негативен ефект и директори / учители многократно са настоявали за нейното намаляване.		упражнява. Предоставянето на административно-наказателни правомощия на директорите ще доведе до по-голяма оперативност и по-ясна отговорност и ангажираност.
		III. Езикова подкрепа и езиков клас 1. Приветстваме разнообразяването на формите на езикова подкрепа, заложени в чл.16 и други текстове. Невладеенето на български език е сериозна пречка пред хиляди деца и те следва да получат подходящата езикова подкрепа. 2. Изразяваме притеснение, че формирането на езиков клас и възможността за неговото повтаряне може да доведе до отпадане на ученика / учениците, ако не бъде правилно приложено. Ако на 7 години даден ученик трябва да посещава езиков клас и да го повтори, той / тя ще се запише в първи клас едва на 9 години. Ако повтори и първи клас, ученикът ще изостане с 4 години от своите връстници, което ще е почти сигурна причина за напускане на училище. Смятаме, че неусвояване на български език може да се случи преди всичко на деца, които не са посещавали детска градина и / или отсъстват системно от училище /ДГ. За съжаление, въпреки изискването за задължително предучилищно образование още от 4 годишна възраст, това изискване не винаги се прилага. Липсва анализ и конкретни данни доколко задължителното предучилищно образование от 4-годишна възраст е неефективно като мярка, както твърдят мотивите към предложената промяна или съществуването на проблема се дължи на неприлагането и заобикалянето на тази мярка. Но в случай, че детето е посещавало редовно детска градина, не е резонно да посещава и езиков клас. Нещо повече, тази мярка	Приема се за сведение	Изразена е подкрепа. Повтарянето на 1. клас е предвидено само веднъж и само при невладеене на български език, което е ключово за напредък и по останалите предмети

		прехвърля вината от провала на системата да предложи качествена интервенция към децата и учениците. 3. Предлагаме езиков клас да бъде въведен единствено за учениците, които не са посещавали подготвителна група в ДГ или подготвителен клас в училище, както и за ученици, които идват от чужбина със слабо владеене на български език и не са били в българско училище до този момент. Също така предлагаме да отпадне възможността за повтаряне на езиков клас. Смятаме, че в този им вид предложените промени относно езиковата подкрепа могат да отворят „кутията на Пандора“ и да доведат до допълнителни трудности, дори до отпадане на учениците с проблеми в българския език. Ако ученик е посещавал редовно детска градина или подготвителен клас в училище, той би следвало да е усвоил в голяма степен официалния език. Въпреки това може да бъде включен в езиков клас и дори да го повтори. Така ще постъпи в първи клас на 9 години. След това може да повтори и първи клас. И когато най-после достигне до втори клас, ще бъде на 11 години, за разлика от съучениците на 8 години. Това е сигурна предпоставка за отпадане от училище. Не бива да се подценява и усещането „аз съм неудачник“, което тази „възможност“ е много вероятно да формира. ***Необходимо е текстовете за езиковата подкрепа и особено за езиковия клас да бъдат прецизирани, така че да се избегне опасността ученик да повтаря клас, без това да е реално необходимо. Иначе е безспорно, че езиковата подкрепа трябва да бъде разнообразена и предоставена в случаите, в които тя е необходима.***		
		IV. Относно образователната интеграция В настоящия ЗПУО терминът „образователна интеграция“ не е застъпен в детайли. Той се споменава в контекста на политиките за равен достъп до образование. Например, в: чл. 14, ал. 1, т. 8 – „подпомагане на образователната интеграция на деца и ученици от уязвими групи“; чл. 26, ал. 1, т. 10; чл. 347 (преходни и заключителни разпоредби) се споменава „интеграция на деца и ученици от	Приема се за сведение	Изразена е подкрепа. Текстовете са редактирани

		етнически малцинства“. Предложените промени включват експлицитно определение на образователната интеграция. 1. Приветстваме въвеждането на определение за образователна интеграция, предложено чрез Допълнителните разпоредби, т. 15 б. Предложената дефиниция е точна и издържана. 2. Необходимо е включването на термина “образователна интеграция” в повече текстове от закона. Образователната интеграция следва да е равнопоставена на приобщаващото образование.		
		V. Относно възможността за повтаряне на първи клас Настоящият текст на Закона за предучилищното и училищното образование не позволява повтаряне на класовете от началния етап. Причините зад това решение на законодателите са многократно дискутирани: повтарянето в толкова ранна възраст формира негативно отношение към целия образователен процес, нагласата на ученика, че „не се справям“ и по същество отваря писта за ранно отпадане. 1. Изразяваме притеснение относно предложената нова алинея 1 към чл.124: „(1) Учениците от I клас, които не са усвоили компетентностите, заложени в учебната програма по Български език и литература, повтарят класа, но не повече от веднъж.“ Подобно искане от години отправят учители и директори от много училища в цялата страна. Притеснението ни идва от факта, че ЗИД на ЗПУО не поставя ограничения на случаите, в които ученик може да повтаря (макар и еднократно) първи клас. Проектът на промени не прави разграничение между отсъстващите и редовните ученици. Нашите наблюдения са, че добре работещите учители са в състояние да огрaмотят първокласниците, ако последните посещават редовно училище. Проблемите с не добре огрaмотените първокласници идват преди всичко, ако децата не посещават редовно училище. Има логика възможността да повтарят първи клас да бъде предвидена най-вече за учениците, които не са усвоили компетентностите по БЕЛ и имат определен процент на отсъствия от училище, били те извинени или не извинени. Това би стимулирало родителите да	Приема се за сведение	Повтарянето на 1. клас е предвидено само веднъж и само при невладеене на български език, което е ключово за напредък и по останалите предмети

		подсигуряват редовното присъствие в училище на техните деца. Освен това, би окуражило учителите да прилагат нетрадиционни форми на преподаване, които правят учебния процес по-интересен и в същото време водят до ефективно усвояване на компетентностите по БЕЛ 2. Предлагаме чл. 124, ал. 1 да бъде разписана като: “ Учениците от I клас, които не са усвоили компетентностите, заложени в учебната програма по Български език и литература, **и които не са посещавали системно учебни занятия** може да повтарят класа, но не повече от веднъж.“		
		VI. Относно Обществените съвети Въпреки, че промяната в ЗПУО не засяга директно ролята на Обществените съвети, предвидено е отпадане на възможността те да съгласуват учебниците, които учителите използват. Факт е, че понастоящем голямата част от Обществените съвети не функционират според начина, който е предвиден в ЗПУО. Реалното съгласуване на учебниците с Обществените съвети е по-скоро изключение (както и съгласуването на училищния бюджет и още ред други важни правомощия). Необходимо е МОН да предприеме мерки за овластяване на Обществени съвети, за развитие на техния потенциал и превръщането им в работещи структури за участие на родителите, а не да предлага отпадане на част от правомощията им.	Не се приема	Изборът на учебници и учебни помагала, както и училищният учебен план, са част от професионалната отговорност на педагогическите специалисти, които притежават нужната квалификация. В досегашната практиката се наблюдава формално одобряване от страна на обществения съвет на вече направения избор от педагогическите специалисти, което води до дублиране на отговорности без реална добавена стойност. Промяната не е насочена срещу ролята на родителите и гражданите, а срещу нефункционалната практика на формално съгласуване. Същевременно в ЗПУО са регламентирани механизми за обществено участие, контрол и диалог.
		VII. Относно задължителния предмет “Добродетели и религии“	Приема се за сведение	Предложеният нов учебен предмет добродетели и религии ще се изучава

		Формирането на добродетели и възпитателната функция на образованието като цяло е обективна необходимост: цялото ни общество има нужда от формирането на бъдещи добри граждани. В същото време дебатите за въвеждане на задължителен предмет “Добродетели и религии“, които се проведоха през последните седмици, показват, че обществото е разделено по тази тема. Част от предложените текстове в ЗИД на ЗПУО отварят възможност за въвеждането на този предмет, предоставяйки възможност за избор между конфесионалните програми “Православие“ и “Ислям“, а от друга страна – неконфесионалната програма “Добродетели и етика“. Във връзка с това: 1. Въвеждането на предмет “Добродетели и етика“ следва да включа знания и да формира компетенции по важни теми като етичното поведение, толерантността, превенцията на насилие, език на омразата и други важни въпроси, които не са заложени по останалите предмети. В рамките на посочения предмет следва да има и знания за основните религии, представени в културно-исторически и плуралистичен аспект. 2. Изразяваме притеснение, че въвеждането на задължителен предмет, при който се прави избор между конфесионални програми по “Православие“ и “Ислям“ може да предизвика напрежение в етнически смесените райони и да задълбочи образователната сегрегация. Допълнително напрежение може да възникне и в общностите, които следват форми на християнство, различни от православието и ислям, различен от ортодоксалния, например различните протестантски деноминации, католицизъм и др. 3. Предлагаме, ако се въвежда задължителен предмет, той да бъде “Добродетели и етика“, а “Православие“ и “Ислям“ да се изучават като факултативни учебни часове – там, където има интерес за това.		наред с останалите общообразователни учебни предмети, които формират характера на светското образование. Критическото мислене е меко умение, включено в ключовите компетентности, което се развива при обучението по всички учебни предмети. Чрез включването му в задължителните учебни часове не се отнема правото на родителите да възпитават децата си. Законопроектът отчита конституционно установените права в чл. 37, като се предоставя избор между алтернативни учебни програми за конфесионално или неконфесионално обучение. Съобразно свободно упражненото си право на вероизповедание или религиозни или атеистични възгледи учениците ще избират измежду вариантите на програми по учебния предмет. Разделянето на децата в зависимост от алтернативната учебна програма не е принудително, а се основава на избора на учениците и техните родители
		VIII. Относно математическите гимназии и твърде ранното профилиране Промените в ЗПУО предвиждат създаването на „нов“ вид училища, а именно математически и природоматематически гимназии.	Приема се за сведение	И до момента ЗПУО дава възможност за прием в МГ и ПМГ на деца с изявени дарби в областта на математиката.

		Всъщност, такива гимназии и сега съществуват, но като профилирани гимназии с прием от 8 клас. При подготовката на ЗПУО преди десетилетие бе допуснат компромис тези профилирани гимназии да могат да осъществяват и ранен прием от 5 клас. Но учениците трябва отново да кандидатстват след 7 клас. Посоченият компромис не бе допуснат за други видове профилирани гимназии, като езиковите, хуманитарните и други. Съгласно предлаганите промени МГ и ПМГ ще могат да приемат ученици още от 5 клас, както и да разширят приема с нови паралелки след 7 клас. Това би имало негативен ефект поне по две причини. Първо, говорим за твърде ранно профилиране, което със сигурност не е в интерес на децата. Дете в 5 клас едва ли следва да бъде предопределено като бъдещ математик или природоизследовател. Второ, този вид твърде ранно профилиране се отразява негативно на основните училища, както и на другите училища: привличайки от тях някои от най-добрите ученици. Това води до задълбочаване на образователните неравенства, до „разтваряне на ножицата“ между различните видове училища и до цялостно занижаване на успеха. ОИСР многократно е подчертавала, че резултатите по PISA са най-ниски в образователните системи с най-ранно профилиране. Отделно от това, можем да очакваме, че подобен вид компромис може да бъде направен и с езиковите гимназии: същите аргументи могат да важат и за тях. Предлагаме предложената възможност за МГ и ПМГ от 5 клас да отпадне.		Учениците, приети в специализирани училища, в т.ч. и в МГ и ПМГ в края на 7. клас също ще полагат изпити от НВО. В същото време, учениците от МГ и МПГ, които желаят да се включат в приема за други училища в гимназиалната степен, могат да го направят. А в МГ и ПМГ се предвижда прием след 7. клас в допълнителни паралелки
766.	Люси Паунова lusi_paunova@abv.bg 23 юни 2025 г. в 23:59:39 Електронна поща	Защо учениците със специални образователни потребности нямат право да повтарят учебната година/дори ако искат/, а здравите деца имат право?Що за несправедливост и дискриминация!!!Би трябвало да имат право да повтарят по здравословни причини, когато се налага или имат желание. Болните деца, които учат по-бавно и по-трудно от здравите, понякога имат нужда да наваксат пропуските си от минали години/като повтарят учебната година/, за да могат да вървят след това в крак със здравите.	Приема се за сведение	Предложенията не засягат текстове от ЗПУО, подложени за обществено обсъждане

		Моето дете е хиперактивно, но с нормално умствено развитие, с много интереси и наклонности, а здравословното му състояние позволява завършване на средното образование и нормална професионална реализация и приобщаване към обществото. Преди няколко години то имаше много голям проблем с вниманието.Затова го записах да учи 3 години ментална аритметика, която не беше препоръчана от лекар, но имаше голям ефект върху съсредоточаването му.Но за съжаление през тези 3 години изпусна учебен материал, защото не посмях да го товаря едновременно с менталната аритметика и целия учебен материал, тъй като щях да съсипя здравето му с такова нечовешко натоварване.След менталната аритметика години наред се опитва да догони пропуснатия учебен материал, но не може, защото това не е в човешките възможности дори на здравите деца. Стремейки се да догони дори премина на индивидуално обучение по много предмети, но се оказа, че това ще направи почти невъзможно завършването на средното образование. Догонването на учебния материал на практика е изтезание за болните деца и е жестоко за тяхното здраве като натоварване.Те се нуждаят от промяна на Закона, която да им позволи да повтарят една или повече учебни години, за да могат след това да разгърнат всичките си възможности.Нека законодателят да прояви разбиране и човечност към тези деца и да не спъва тяхното развитие и професионална реализация.		
767.	Ирина Борисова Манушева imanusheva@abv.bg 24 юни 2025 г. 10.12 ч. Система за документооборот „ЕВЕНТИС“ вх. № 94-4090/24.06.2025 г.	**Становище** **I. Оценяване на учениците** „§ 47. В чл. 117 се правят следните изменения и допълнения: 1. Създава се нова ал. 2: „(2) Оценяването в системата на предучилищното и училищното образование се извършва при спазване на следните принципи: 1. обективност и справедливост – използване на ясни и предварително определени критерии за оценяване, а при външно оценяване – и на стандартизирани инструменти;	Приема се за сведение	Текстовете са редактирани

	и чрез imanusheva@abv.bg 24 юни 2025 г. в 0:08:03 Електронна поща	2. съгласуваност и координация – прилагане на различни форми, видове и инструменти за оценяване и синхрон при оценяването по различните предмети и в различните етапи; 3. прозрачност и проследимост – известяване на критериите за оценяване, възможност за обратна връзка за поставената оценка и информация за напредъка; 4. насоченост към мотивация и стимулиране за подобряване на постиженията и по-широко прилагане на формиращо оценяване, подчертаващо напредъка, а не само крайните резултати.“ 2. Досегашната ал. 2 става ал. 3, като в нея се създава т. 3: „3. насърчаване на постиженията и развиването на вътрешна мотивация за учене чрез осигуряване на навременна обратна връзка на ученика за резултатите от вложените от него усилия и за нуждата от саморегулиране на усилията му.“ 3. Досегашната ал. 3 става ал. 4. 4. Създава се нова ал. 5: „(5) Чрез оценяването в процеса на училищното обучение се насърчава активното учене и придобиването на житейски значими умения и се отчитат и придобитите от учениците социално – поведенчески умения.“ Възразявам срещу предложенията със следните мотиви: 1. Те не изпълняват заявеното намерение за пренасочване на оценяването от запаметяване към умения. 2. И сега на различните функции на оценяването, в т.ч. изброените тук, е отделено внимание в Наредба 11, чл. 5. Проблемът е, че не излизаме от рамките на "констатиращата“ и „селективната“. 3. Не е ясно какво следва да означава "синхрон в оценяването по различни предмети". 4. "Саморегулирането на усилията" в този контекст е просто поредното "как да принудим детето да научи това, което ние искаме от него в този момент" и няма нищо общо с важното умение за саморегулиране на ученето, което би трябвало да включва свободно		

		целеполагане, избор на време и средства за следване на поставените цели, умения за самооценка и др. 5. Предложението в §47, т. 4. а именно, създаване на нова ал. 5 в чл. 117, гласяща: „Чрез оценяването в процеса на училищното обучение се насърчава активното учене и придобиването на житейски значими умения и се отчитат и придобитите от учениците социално–поведенчески умения“, е категорично неприемливо. То представлява изключително опасна легитимация на наказателните оценки и смесване на оценката за знания и умения с оценка за поведение. Оценката за поведение/дисциплина дори в явна форма е вредна и опасна. Тя на практика прехвърля отговорността от професионално подготвения възрастен учител към детето и евентуално родителите. Оценката за поведение е чисто и просто наказателна мярка, която в някои случаи може да постигне краткотрайно подчинение, но не и полезен ефект във формирането на личността. Неслучайно всички значими автори в педагогическата и психологическата литература отричат наказателния подход. Децата и подрастващите имат нужда от подкрепа, насърчение и личен пример, от здрава връзка със зрели и отговорни възрастни, от уважение, което ги учи да уважават себе си и другите, не от санкции и оценки. Последните единствено задълбочават усещането на децата за собственото им безсилие и незначимостта на личността им в училището и в крайна сметка, обществото като цяло. А това именно често стои в корена на агресивното, антисоциално или самоувреждащо поведение. В прикрития вид, който в момента ни се предлага, тази оценка е още по -опасна. Второкласникът, който тича в коридора, защото е бил принуден два часа да седи на чина, без да мръдне, да получава ниска оценка по родинознание, понеже не е усвоил правилата в урока за правата и задълженията на учениците? Седмокласникът с отлични математически умения – защото от скука говори в час? Дванадесетокласникът с развито критично мислене и подчертан интерес към проблемите на гражданското общество – защото си позволява да изрази различно мнение от това на учителя? *		Законопроектът не въвежда оценка на поведнието

		Когато говорим за преразглеждане на оценяването, трябва да помислим за какво служи то в крайна сметка. Оценката подменя целта на ученето и убива автентичната мотивация; не е ли крайно време да помислим въобще за мястото ѝ в училище? Цифровата (или еднословна) оценка дълбоко опорочава процеса на учене, подменяйки из основи целта и смисъла. Детето вече не учи, за да задоволи вроденото си любопитство и естествения подтик за развитие, а за да отговори на външниочаквания, да избегне наказание, да почувства моментно възнаграждение. Учителите се превръщат в треньори, чиято цел е подопечните им да се представят добре на поредното НВО и това вече започва от първия досег с училището. Оценяването, чиято масова цел е да покаже какво не знае ученикът, води и до състояние на постоянен стрес, в което устойчивото и автентично учене просто не е възможно – чисто неврологично дори, да не говорим за подменената мотивация и за всички други опасни последици от стреса, в т.ч. за психичното здраве. Оценката няма нищо общо с ползотворна обратна връзка, която помага на ученика да подобрява знанията и уменията си, а на учителя - да адаптира и да усъвършенства методите и подходите си. Особено вредни са тестовете, които възпитават опасни нагласи на налучкване, фалшиво усещане за знания, неумение за изразяване. Необходимо е фундаментално преразглеждане на оценяването. То може да се запази единствено за финални изпити, удостоверяващи, че ученикът е овладял определено ниво на компетентности за съответния етап. В процеса на обучение обаче е важно да даваме конструктивна обратна връзка, която подкрепя усилията, очертава конкретни насоки за работа, насърчава мотивацията за развитие и вярата в собствените сили и възможности. Всичко това е изначално невъзможно в сегашната система на оценяване и предложенията в ЗИД по никой начин не способстват за решаването на проблема;		

		напротив, задълбочават го с неясни формулировки и създават нови, още по- опасни проблеми с включването на компонент поведение. * Не е решен отдавнашният проблем с оценяването на децата със специални образователни потребности. Качествените оценки в момента не им позволяват по- нататъшно образователно развитие дори в области, в които имат необходимата основа и умения. Най-просто казано, ако един ученик има дискалкулия, той не може да продължи да се обучава във ВУЗ и в хуманитарна специалност. Трябва да се търсят начини за максимално насърчаване и развиване на потенциала, а не запазване на формални ограничения. * Не е решен отдавнашният проблем с продължаване на образованието при деца, които са прекъснали обучението си преди завършване на гимназия или не са взели с добър успех ДЗИ. За да насърчим ученето през целия живот – една от най-важните задачи пред образованието – трябва както да реформираме изцяло системата, за да насърчава, вместо да потиска естествената и автентична мотивация за самоусъвършенстване, така и да създадем ясни, лесно приложими и ефективни механизми, които да позволяват продължаване и на формалното образование. Учениците, завършили 7 клас, но непродължили в 8, би трябвало да имат право да се явят на НВО и да кандидатстват за желана паралелка (съвсем друг въпрос е, че по принцип следва да се отмени кандидатстването с резултати от НВО, вж. по-долу). Що се отнася до ДЗИ, целесъобразно би било всеки да има право да се яви на изпит за повишаване на оценката или на ДЗИ по друг предмет без ограничение в годините, което би му дало възможност за продължаване на образованието в желана посока.		
		II. Оценки от НВО и ДЗИ „§ 50. В чл. 120 се създава ал. 9: „(9) Оценките от националното външно оценяване в края на IV, VII и X клас, както и от държавните зрелостни изпити и от държавния	Приема се за сведение	Следва да се прави разлика между резултат и оценка. Оценките от НВО и ДЗИ са окончателни по начина, по който окончателни са и оценките от

		изпит за придобиване на професионална квалификация са окончателни.“ Възразявам със следните мотиви: Въпросното предложение очевидно е реакция срещу решението на Върховния административен съд от м. март 2025 г., с което той обяви за нищожна забраната да се оспорват оценките от матурите, въведена в Наредба № 11 от 1 септември 2016 г. Тогава съдът напомни, че с „*наредба, която съставлява подзаконов нормативен акт, не може да се уреждат първични отношения извън уредените такива в закона и по този начин да се дописва законът“*. Забраната за оспорване на оценки от изпити с изключително голямо значение за бъдещото обучение и развитие на децата и младите хора обаче е сама по себе си порочна и накърнява изискванията за обективност, прозрачност и справедливост. Известни са редица случаи на технически грешки и некоректно оценяване. Важно е да се разработи ефективен механизъм за установяването им и коригирането на оценката, а не да се постулира забрана в закона. Обичайното възражение е, че това би проточило неимоверно много кампаниите за кандидатстване. По отношение на ДЗИ то е несъстоятелно, защото дори да бъде коригирана след първата кандидатстудентска кампания, оценката ще има значение за всички следващи и за ред други аспекти на реализацията на човека. Що се отнася до НВО, опираме до много по-сериозния проблем, а именно употребата им за кандидатстване в прогимназия и най-вече гимназия. През последните години те са изключително скъпо начинание – както за цялото общество, така и за семействата на седмокласниците, без абсолютно никакъв полезен ефект за образованието. Напротив, ясно се виждат вредни последици като разширяване на ножицата между училищата, ограничаване на избора на профилирано/професионално образование, огромен стрес за децата, учителите и родителите, задълбочаване на неравния		държавните изпити в дипломите за висше образование. Нито в исторически план в България, нито в друга образователна система оценката от матура подлежи на преразглеждане. Оценката се поставя в резултат на преглед и оценяване на изпитната работа от двама независими оценители, специалисти в съответната област – учители и/или университетски преподаватели, а при разминаване между двамата – работата се оценява и от трети специалист. И към момента са създадени възможности учениците, съответното зрелостниците да се запознаят с оценените си изпитни работи и в случай на техническо несъответствие между резултатите. Разпоредбата е допълнена и прецизирана.

		достъп до качествено образование, невъзможност за отсяване на децата с таланти и сериозни интереси в определена област, невъзможност за анализ на състоянието и проблемите в образованието и ефектите от една или друга реформа. Предложение: Да се разработи ефективен механизъм за оспорването и коригирането на оценката от НВО и ДЗИ. Външните оценявания да се върнат към първоначалната заявената си цел: да служат за обективна оценка и диагностициране на проблеми на училищно, регионално и национално ниво и проследяване на ефектите от взетите мерки. Да се преустанови задължителното кандидатстване и избор на профилирана/ професионална паралелка. Да се даде възможност на всяко училище да определя само правилата и критериите си за прием.		
		III. Въвеждане на задължителен учебен час „Добродетели и религии“ § 25. В чл. 76 *се правят следните изменения и допълнения:* 3. Създава се нова ал. 8: „(8) *Учебният предмет Добродетели и религии е насочен към ценностно формиране на личността и възпитание в добродетели и за изучаването му се разработват алтернативни учебни програми, предоставящи възможност за избор между учебно съдържание с елементи на конфесионално обучение и без елементи на конфесионално обучение. Изборът на учебна програма по учебния предмет Добродетели и религии се извършва при условията на чл. 12, ал. 2.“* *§ 31. В чл. 88 се правят следните изменения и допълнения:* *1. Създава се нова ал. 2:*	Приема се за сведение	Предложеният нов учебен предмет добродетели и религии ще се изучава наред с останалите общообразователни учебни предмети, които формират характера на светското образование. Критическото мислене е меко умение, включено в ключовите компетентности, което се развива при обучението по всички учебни предмети. Чрез включването му в задължителните учебни часове не се отнема правото на родителите да възпитават децата си.

		„(2) В задължителните учебни часове в съответствие с държавния образователен стандарт за учебния план се включва и изучаването на учебния предмет Добродетели и религии.“ Без ни най-малко да омаловажавам нито религията, нито важния въпрос за ценностното формиране на личността, възразявам срещу предложението в §25 и §31 със следните мотиви: 1. Изучаването на религиите в исторически, културен и философски аспект и сега присъства в хуманитарните предмети от задължителната програма. 2. И сега желаещите могат да изучават религия (православие, ислям или т.нар. неконфесионална, но също религиозно насочена програма) като избираем предмет. Не е ясно кое налага превръщането на въпросния предмет в задължителен за всички. 3. Въвеждането на религиозно обучение като част от задължителната учебна програма, дори да има възможност за избор, накърнява светския характер на училището и поставя под въпрос мисията му да гради умения за критично мислене, основаващо се на научни достижения. 4. Въвеждането на религиозно обучение като част от задължителната учебна програма, дори да има възможност за избор, създава предпоставки за опасно разделение и противопоставяне на децата от малки. Училището следва да бъде място на обединение и подчертаване на общото помежду ни. 5. Очевидно липсва обществен консенсус по този изключително важен въпрос, който засяга пряко всички ученици, техните родители и всички граждани на Република България, защото решението крие потенциал да повлияе на облика на образованието и обществото като цяло. Омбудсманът неслучайно призова за прозрачност на процеса по обсъждане и вземане на решение с обществен консенсус. И двете видимо липсват. Отвореното писмо против въвеждането на предмета като част от задължителната учебна програма има 9000 подписа, а МОН така и не отговори на въпросите, зададени в придружаващото писмо при внасянето му.		Законопроектът отчита конституционно установените права в чл. 37, като се предоставя избор между алтернативни учебни програми за конфесионално или неконфесионално обучение. Съобразно свободно упражненото си право на вероизповедание или религиозни или атеистични възгледи учениците ще избират измежду вариантите на програми по учебния предмет. Разделянето на децата в зависимост от алтернативната учебна програма не е принудително, а се основава на избора на учениците и техните родители

		6. Не е ясно как ще се гарантират фундаментални права. Позоваването на европейската практика („навсякъде се учи религия“) е силно спекулативно. Почти навсякъде, където присъства такъв предмет, програмата няма нищо общо с одобрените у нас към момента (припомням, че според информация от МОН конфесионалните до голяма степен ще се запасят), има възможност за отказ (на места дори само по желание на детето), а в някои държави – избор на друг, коренно различен и напълно неутрален предмет. Много държави, в които тази възможност не е била добре уредена, са понесли осъдителни решения от Европейския съд за правата на човека. У нас обаче се планира въвеждането на общ задължителен предмет „Добродетели и религии“, който да дава възможност за избор между различни програми. Въпросните програми могат лесно да се променят без поправки в ЗПУО. Споменатият чл. 12, ал. 2 гласи само: „Изборът по ал. 1 за малолетните се извършва вместо тях и от тяхно име от техните родители, а за непълнолетните- от учениците със съгласието на техните родители“. Всички знаем, че в реалният избор в българското училище е силно ограничен: за чуждите езици, за нивата, на които се изучават, за спорта, за профилиращите предмети и пр. Няма никаква яснота как ще се случва съставянето на групи. Министър Вълчев „успокоява“, че никой няма да бъде принуден да изучава религия, ако не желае, само че няма никакви гаранции за това. Не е ясно как ще се случва, когато децата са недостатъчно за сформиране на група. Има разлика дали принуждаваме децата да учат език, който не отговаря на желанието им, или религия, която не отговаря на личните им разбирания и тези на семейството им. 7. Няма никаква яснота кой и как ще преподава по православие, ислям и етика, какво ще съдържат програмите, нито колко ще струва подготовката на достатъчно учители (допълнителна квалификация на сегашните, подготовка на богослови и др.) и осигуряването на учебници за		

		всички ученици. Не е ясно дали този предмет ще се добави към бездруго претоварената програма на учениците или ще измести друг учебен час от бездруго недостигащите. 8. В ЗИД не се уточнява кога следва да се въведе въпросният предмет, което на практика позволява той да бъде въведен масово още от следващата учебна година. Но дори да се спази декларираното намерение това да се случи от 2026/2027 г. и само за 1 клас, такъв неприемливо ранен срок не би позволил разработване на качествени програми, адекватна подготовка на учителите, пилотно въвеждане и апробация, задълбочен анализ на резултатите и последващи корекции, създаване на качествени учебници и др. 9. Намерението да се въведе за 1 клас само по себе си е силно обезпокоително. Първо, на тази възраст няма изградено абстрактно мислене. Второ, идеята да преподават началните учители поставя логичния въпрос за дълбокия когнитивен дисонанс у децата: как един и същи авторитет в един час ще говори за креационизъм, а в следващия – за еволюция? Как един и същи учител ще води различни програми? Как ще възпитаваме общочовешки ценности, ако децата от най-малки учат, че са по-добри от съучениците си, защото тяхната религия е по-добра и единствено вярна? 10. Особено тревожни са прокрадващите се сигнали, вкл. в изявления на министър Вълчев, че програмата, предвидена за деца, които не желаят да изучават религия, също ще съдържа значителна част религиозен материал. Възпитанието в добро обаче не е прерогатив на религията и внушението за обратното има опасни последици. Безспорно училището има важна възпитателна роля, но поставянето на знак за тъждество между морала и религията е манипулативно и нередно. Силно неоснователно е също да смятаме, че с час по „добродетели“ може да се постигне полезен възпитателен ефект, намаляване на агресията, ограничаване употребата на вредни вещества и др. Изследванията показват, че тези проблеми имат дълбоки корени, които следва да се адресират с промяна в цялостната култура, в т.ч.		

		семейството, училището и обществото, а не с един учебен час. Нямаме нужда от „преподаване на добродетели“, а от качествена промяна в подготовката на учителите, учебната програма и училищната култура като цяло, за да създадем човеколюбива и уважителна среда, възпитаваща по естествен път, и условия учениците да дискутират, припознават и интернализират ценности, . 11. Страната ни е на последните места в Европа по ред показатели, свързани с образованието: академични и социално-емоционални умения, критично и творческо мислене, мотивация за учене през целия живот, здравна култура, толерантност, гражданско самосъзнание и други важни компетентности. Учениците ни се представят под критичния минимум на собствените ни и международните изпити. На този фон МОН предлага… религия. 12. Дори да говорим за час по етика, това не бива да се случва прибързано, както в момента. Вместо да пилеем огромни ресурси за въвеждането на нов предмет, за който още не знаем какво ще съдържа, как ще се впише между останалите и как ще повлияе на учениците и тяхното израстване, трябва да започнем сериозен и задълбочен експертен и обществен дебат за целите на образованието; да очертаем нужните реформи, стъпвайки на надеждни данни, анализи и научно обосновани принципи и прогнози; да набележим стъпките в близък и далечен план за осъществяването им, включително адекватно проследяване на резултатите и своевременни корекции. Едва тогава ще видим как, къде и в каква форма има място подобен предмет. В заключение изразявам категорично мнение против въвеждането на задължителен учебен предмет „Добродетели и религии“. Призовавам изучаването на определена религия да остане избираемо, както досега, и да се съсредоточим върху преосмислянето и осъвременяването на образователната система като цяло.		
		IV. Забрана за мобилни устройства *§ 85. В чл. 172, ал. 1, т. 12 се изменя така:*	Не се приема	Изследвания на ОИСР показват, че учениците у нас използват значително повече от своите

		„12. да не използват мобилни устройства за комуникация в училище, освен за строго образователни цели, по здравословни причини или при форсмажорни обстоятелства“ Възразявам със следните мотиви: Предложението разширява обсега на сега съществуващата забрана за използване на мобилни телефони по време на учебните часове (ЗПУО, чл. 172. Новата формулировка може да доведе до пълна забрана за използване на мобилни устройства, включително отнемането им за цял ден и налагане на санкции при употребата им при възникване на спор дали е имало уважителна причина за това. Това би могло да има крайно неблагоприятни и опасни последствия. 1. Всяка процедура, принуждаваща учениците да оставят телефоните си за целия ден, би била унизителна за тях и затрудняваща учителите. 2. Телефоните са буквално спасение за много деца. Чудесно би било всяко дете да може да разчита на учител за всичко, но това в най - добрия случай важи за начален етап. (и то с уговорки). Всички знаем, че оттам нататък децата са оставени сами на себе си. И макар напълно да отчитам вредните ефекти от мобилните устройства върху развитието, в т.ч. общуването в училище, има твърде много хипотези, в които отнемането им би имало още по-негативи последици: деца, които в междучасието имат нужда да се обадят на приятел, защото се чувстват изолирани от съучениците си, или на родителите си, защото са станали обект на злепоставяне, вербално насилие или дори физическо от страна на връстници или учители; получили са паник атака; закъснели са за час и искат да обяснят, преди родителят им да види електронния дневник; чувстват се зле физически или психически, но медицинската сестра / психологът не е на работа и наблизо няма ДОВЕРЕН учител, на когото да споделят и да им обърне внимание. 3. Крайно време е да започнем да съобразяваме решенията в образованието с		връстници в останалите страни телефоните за цели, различни от образователните, което води до дългосрочни негативни последици

		научни изследвания, анализи и прогнози. През м. февруари 2025 г. в сп. Lancet (https://www.thelancet.com/journals/lanepe/article/PIIS2666-7762(25)00003-1/fulltext) беше публикувано мащабно изследване, показващо, че сама по себе си забраната за телефони в училищата не води нито до подобряване на образователните резултати, нито до положителен ефект върху благополучието на учениците, нито дори до намаляване на общото екранно време. За постигането на тези цели са нужни сериозни и добре обмислени реформи. Училищното образование у нас се намира в тежка криза, част от която е липсата на усещане за смисъл у учениците и чувството, че са бездушни обекти на обучително и възпитателно въздействие в система, предназначена да служи преди всичко сама на себе си. Учебният материал не съответства на потребностите им и не способства развиването на умения, които са им необходими днес и ще им бъдат необходими в бъдеще. Оценяването е фокусирано върху тестове, които не измерват полезни знания и умения и не дават полезна обратна връзка , за сметка на това води до силен стрес, възпрепятстващ ученето, и често се използват като наказателен инструмент от учителите. Липсват възможности за свободно целеполагане, избор на средства за следване на поставените цели и самооценка. Липсва уважение към личността на ученика, възможности за изразяване на мнение и водене на дебати, за реално участие в управлението на училищния живот и мн. др. Всичко това неминуемо води до усещане за безсилие и незначимост, което често стои в корена на агресивното, антисоциално или самоувреждащо поведение и импулса за нарушаване на правилата. В този контекст всеки разговор за санкции и забрани води само и единствено до задълбочаване на проблема. Вместо това следва да работим активно за качествена промяна в подготовката на учителите, учебната програма и училищната култура като цяло, за да създадем човеколюбива и уважителна среда, възпитаваща по естествен път. Най-просто казано: да правим така, че учениците да не злоупотребяват с телефоните си не поради страх		

		от наказание, а от интерес към случващото се в часа и уважение към съучениците и учителя. Не бива да забравяме, че това и сега става изключително успешно в много класни стаи благодарение на добри педагогически практики. Необходимо е да търсим начини да ги подкрепяме и разпространяваме, а не още повече да отблъскваме учениците от училището. Предложение: към сега съществуващия чл. 172, ал. 1, т. 12 от ЗПУО („да не използват мобилните си телефони по време на учебните часове“) да се добави: „освен за образователни цели“.		
		V. Санкции за учениците (§91-§96) Фокусирането върху санкциите издава устойчиво неразбиране на тяхната безполезност и вредност, както и на фундаменталното значение на подкрепата в развитието на личността. Всяко наказание на практика представлява абдикация от отговорност на възрастните, при това изрично квалифицирани и професионално подготвени, и прехвърлянето ѝ върху детето. Както бе споменато и по-горе, неслучайно всички значими автори в педагогическата и психологическата литература отричат наказателния подход. Децата и подрастващите имат нужда от подкрепа, насърчение и личен пример, от здрава връзка със зрели и отговорни възрастни, от уважение, което ги учи да ува жават себе си и другите, не от санкции. Последните единствено задълбочават усещането им за собственото им безсилие и незначимостта на личността им в училището и в крайна сметка, обществото като цяло. А това именно често стои в корена на агресивното, антисоциално или самоувреждащо поведение. Културата на санкции и наказания е още по-опасна за множеството деца със СОП, при които не става въпрос за нежелание, а за невъзможност за спазване на част от правилата, изисквани в класната стая (макар и често в разрез с детската природа по принцип). Неразбирането, демонстрирано от някои учители, има двойно негативен ефект: както върху самото дете, така и върху	Не се приема	Разделението между предупредителните мерки и санкциите е насочено към осигуряване на гъвкава педагогическа среда и етапно и възпитателно въздействие.

		съучениците му, които стават свидетели и възприемат за норма нетолерантно и неуважително отношение. За израстването на бъдещи отговорни граждани е нужна преди всичко промяна в училищната култура и подготовката на учителите, както и създаване на условия за адекватна подкрепа в работата им. Нужно е разбиране, че правилата се спазват не от страх от наказание или само когато някой те гледа, а защото са важни за благополучието на общността. Нужно е уважение към личността и достойнството на детето във всеки един момент, а не дехуманизиращо и унизително отношение, на каквото често сме свидетели в българското училище и което лесно се мултиплицира в обществото от порастващите деца, превръщащи се един ден самите те в родители и граждани, включително учители, лекари… и полицаи. Всички виждаме резултатите от неумението на училището да изгради фундаментално разбиране за достойнството и ценността на всяко човешко същество. Настоящият ЗИД не само не показва мислене в тази посока, но напротив, задълбочава проблема, при това в противоречие с водещите образователни и възпитателни принципи на педагогиката и правата на детето. Особено неприемлив е §93: „(4) Когато в рамките на една учебна година на ученика са наложени три предупредителни мерки, до края на учебната година той няма право да участва в мероприятия, изяви и дейности, извън обучението по учебен план.“ Първо, това означава, че за 3 забележки за говорене в час, тичане по коридора или липса на домашно, някое дете може да се окаже лишено от всички онези дейности, които – доказано – помагат за изграждане на вътрешен усет за необходимостта от спазване на правилата, отговорно поведение в общността и интерес към същината на учебния материал. Второ, придаването на подобна сила на предупредителните мерки – напълно основателно – ще накара много родители много по-решително да ги оспорват както в директен конфликт с учителите и ръководството, така и по административен път.		

		В заключение, предложените мерки в ЗИД 1) нямат научни основания, 2) не стъпват на задълбочен анализ на съществуващите проблеми с поведението на учениците и на възможните стъпки за решаването им, 3) не са подкрепени със сериозна оценка на въздействието, отчитане на позициите, аргументите и интересите на всички засегнати страни, 4) не отразяват предложенията за промени, способстващи устойчивото възпитание в училищна среда на редица психолози, специалисти в работата с деца и организации с дългогодишен и успешен опит в сферата.		
		VI. Подписване на споразумение между родителите и учебното заведение *§ 100. Създава се чл. 210 а:* *„Чл. 210а. Родителите подписват споразумение с детската градина или училището за спазване на правилника на институцията.“* Възразявам със следните мотиви: Законите са задължителни за всички. Оттам нататък споразумения се сключват между равноправни партньори по въпроси, които ги засягат лично и не са изрично уредени в нормативната уредба. Не е ясно: - Какъв правен статут би имало подобно споразумение? Какво следва от отказа да бъде подписано или от неизпълнението на подписано споразумение? - Кой ще го изготвя? Как ще бъдат балансирани ангажиментите на двете страни? - Ще бъде ли индивидуално договорено с всеки родител? - Ако споразумението има силата на юридически документ, ще може ли родителят да се възползва от услуги на адвокат при договарянето му? Как ще се гарантират правата на родителите, които не могат да си позволят адвокатска услуга? Ако няма – значи ли това, че целта му е чисто и просто манипулиране и обезсърчаване на родителите да оспорват точки от правилника, с които не са съгласни?	Приема се	Разпоредбата отпада от Законопроекта

		- Какъв избор ми имал родител, който не е съгласен със споразумението, изготвено от училището? Нека да припомним, че родителите често нямат реален избор на училище (класиране по райони, наличие на само едно училище в населеното място, кандидатстване с НВО, ограничено предлагане на определени профили и професии и др.) Те нямат и реално, ефективно влияние върху вземането на решения, в които на теория би трябвало да имат, в т.ч. по въпроси като униформи, правила за мобилните устройства, избираеми учебни часове, чужди езици и нива, на които се изучават, спорт, допълнителни профилиращи предмети и пр. Вместо да се търсят механизми за осъществяване на действителен избор и за разширяване на възможностите за родителско участие в училищния живот, ЗИД на практика предлага те предварително да се подписват, че са съгласни с всичко. Това, заедно с ограничаването на ролята на обществените съвети, също залегнало в ЗИД, още повече поставя родителите в подчинена позиция, вместо да насърчава ролята им на активни партньори – едно от доказаните с множество научни изследвания у нас и по света условия, необходими за успешното и устойчиво образование на децата.		
		VII. Потенциално затруднение за СФО § 43. В чл. 112, ал. 3 след думите „определяне на“ се добавя „срочни или“, а след думата „план“ се добавя „в зависимост от момента на записване за обучение в тази форма“. Към момента въпросната алинея гласи: "Самостоятелната форма включва самостоятелна подготовка и изпити за определяне на годишни оценки по учебните предмети от училищния учебен план." Едно от полезните възможности, въведени със ЗПУО, е правото на обучение в самостоятелна форма по желание на родителите. Тя се използва от сравнително малко семейства, но няма данни, че не дава добри резултати в сегашния си вид, нито са известни основания да смятаме, че се нуждае от промяна, още по-малко в посока усложняване.	Приема се за сведение	Текстовете са редактирани с цел яснота.

		Формулировката в ЗИД е неясна и дава възможност за различни тълкувания , което само по себе си е нередно. Най-очевидното, за съжаление, е вменяване на задължаване за явяване на изпити по два пъти годишно – за определяне на оценка за всеки учебен срок. Това обаче: 1. Би затруднило много и излишно децата и техните семейства. Първо, то означава двоен стрес и двойна загуба на време (поради ред изисквания за брой изпити дневно и почивки между тях и сега сесията често означава двуседмичен ангажимент, вкл. невъзможност родителят да изпълнява служебните си ангажименти). Второ, би наложило значително съобразяване с разпределението на учебния материал в училище и би затруднило следването на собствени учебни програми, приоритети и интереси – една от основните цели и особено полезни страни на самостоятелната форма. 2. Задължението за определяне на срочни оценки вместо само годишна още повече би демотивирало училищата да предлагат тази форма (и сега са малко тези, които поемат ангажимент да организират изпити). Ето защо смятам, че §43 трябва да отпадне изцяло. Ако ли пък целта е облекчаване на учениците, които се местят в СФО след края на първия срок, текстът следва да бъде изяснен, като ясно се посочи, че при тях изпитите са само върху материала от втория учебен срок. Въпреки това трябва да се има предвид, че макар и улеснение за учениците, тази мярка би създала затруднение за училищата, които ще трябва да предвидят изпити на различен материал.		
		VIII. Изключване на родителите от вземането на решение за формата на обучение при деца със СОП **§ 39. В чл. 107** се правят следните изменения и допълнения: 1. В ал. 1 след думите „чл. 12, ал. 2“ се поставя запетая, а думите „ и при спазване изискванията на този закон“ се заменят с „а за ученици със специални образователни потребности – от екипа за подкрепа за личностно развитие, при спазване на изискванията на този закон“.	Приема се по принцип	Текстовете са редактирани

		Абсолютно недопустимо е родителите да се отнема ролята на родителите във вземането на това решение. Това противоречи на фундаменталното разбиране за водещата отговорност на родителите по отношение на децата им, както и на редица документи, в т.ч. Конвенцията за правата на детето, Европейската конвенция за правата на човека и самия ЗПУО (чл. 2, ал. 2). Категоричната реакция на експертите и обществеността срещу предложението в §39 е ясна, недвусмислена и красноречива. Няма никакви данни и анализи, които да показват необходимост от подобна промяна, нито обоснована предварителна оценка на въздействието ѝ. Настоявам за запазване на правото на родителите и/или ученика на окончателно решение, както е регламентирано и към момента в чл. 107.		
		IX. Общи коментари и заключение Образованието в България се намира в катастрофа, която пряко застрашава развитието на обществото ни. Тя ясно се вижда както от слабите резултати от собствените ни НВО и ДЗИ и международните изследвания, така и в от много други показатели, в т.ч. социално-емоционални умения, ниска здравна култура, неспособност за отсяване на фалшиви новини, творческо мислене, липса на гражданско самосъзнание, прояви на агресия и нетолерантност и мн.др. Единственият изход от кризата е цялостно и фундаментално преосмисляне на образователната система – по примера на успешните реформи в редица страни като Финландия, Уелс, Естония и др. За целта е необходим широк обществен и експертен дебат и консенсус относно водещите цели на образованието и средствата за тяхното постигане. Важно е целият процес да стъпва на научно доказани методи, сериозни анализи, обосновани прогнози и ефективни инструменти за проследяване на резултатите. Настоящият ЗИД не решава нито един от проблемите в образованието. Тъкмо напротив: задълбочава ги, създава нови и заплашва да се превърне в поредната спънка пред сериозната реформа, насочвайки много усилия и средства в грешна посока.	Приема се за сведение	Не съдържа конкретни предложения.

		На фона на отдавнашни значителни проблеми в учебните програми, методиките и оценяването, потискането на критичното и творческото мислене, ниската здравна култура, неефективното гражданско образование и претовареността на учениците – предлага се въвеждане на нов предмет, при това институционализиращ вероучението като част от задължителната учебна програма. На фона на отчайващо ниска мотивация и липса на усещане за смисъл у учениците ЗИД въвежда необмислени санкции, поведенчески компонент в оценяването, забрана за мобилни устройства в свободното време на учениците. На фона на огромните проблеми, предизвикани от кандидатстването с НВО и тежките ДЗИ по профилиращи предмети, се предвижда законово ограничение за оспорването на оценките. На фона на дългогодишен разрив в отношенията между семейството и училището ЗИД предвижда мерки, които още повече да отблъснат родителите като партньори. По тези и много други причини настоявам настоящият ЗИД на ЗПУО да бъде оттеглен или основно преразгледан, след което предложен за ново обществено обсъждане.		
768.	Мария Манчева mmanchteva@abv.bg June 23, 2025 10:43 PM Електронна поща	Ще изразя мнението си в подкрепа на предложената промяна в чл. 107, ал. 1 от Закона за предучилищното и училищното образование. Предлаганата редакция, с която правото за избор на форма на обучение за ученици със специални образователни потребности се прехвърля от родителите към екип за подкрепа за личностно развитие или към външни лица и експерти, които не са родители или настойници е много добра и адекватна.Ще дам два примера . В детската градина , която посещава дъщеря ми има дете със синдром на Даун и едно дете със СОП. Детето със синдром на Даун е с личен асистент , за който е назначена неговата майка. Какво прави майката сутрин „”хвърля го” в детската градина възможно най-рано и удобно за нея към 7.45 и отива в местната сладкарница. Стои там цял ден и си го прибира в 17.30. Детето не може само да каже кога му се ходи до тоалетна, изхожда се в гащите или по килима, , не може да си измие ръцете само ,без да напръска всички деца, не може	Приема се частично	Направена е редакция в текста, съгласно която е определено, че този избор се прави след обсъждане с родителя и след писмено изразено мнение от родителя. С тази редакция се подчертава ролята на родителя и на процеса на обсъждане с него на вземането на решението относно формата на обучение. Направено е и допълнение в текста, с което е определена процедура, съгласно която при несъгласие на родителя с определената от екипа в училището форма на обучение, той има право да подаде заявление за извършване на

		да се храни само, не може да качва стълби само и да слиза.И при тази ситуация госпожата в градината е принудена да е буквално залепена за това дете . Останалите деца от групата са неглижирани по този начин , защото няма как госпожата да им обърне нужното внимание. Тя го играе в случая личен асистент.Нама как да протече нормален учебен процес в този случай при положение, че госпожата трябва да се грижи и да е буквално личен асистент на дете в случая ссъс синдром на Даун.Оказва се че въпросното дете въобще не спи следобед, но мастурбира през цялото време за сън , това са 2-3 часа. Половият му член става син и госпожите се виждат в чудо какво да го правят. Този проблем се криеше от нас година и половина , докато някои родители, които взимат децата си на обяд не станаха свидетели на мастурбирането на детето , и други деца , които стават да ползват тоалетна не го видяха , а други деца започнаха да им прави впечатление звуковете, които издава детето докато мастурбира. Госпожите не са взели никакви мерки,т.е оставят го да си върши „работата" докато те са заети със учителски съвети следобед или с работа на компютъра или пък дори „заслужена почивка". Свикахме родителска среща , поканихме майката на въпросното дете, директорката , учителките . Помолихме майката да си взема детето на обяд , за да не стават свидетели нашите деца на такова неприемливо поведение , което ще даде трайно увреждане на психиката на нашите деца. Знаете ли какъв беше резулатата? -2 дена ! 2 дена майката си го взимаше на обяд и после започна отново да го оставя по цял ден. Държа да отбележа ,че тя не работи , стои по цял ден в кварталното кафене и пуши.. А когато детето и е болно тя го води пак в кварталното кафене , то стои заедно с нея в същата зала за пушене, хвърлила му един таблет и тя си говори по телефона. В тази зала за пушене аз когато минавам си запушвам носа , защото немога да дишам , а тя си води детето със синдром на Даун там и стоят по цял ден !Когато и се обадят да си вземе детето от градина понеже е със сипмтоми на болен , тя не идва и казва че имал алергия. Поискахме документи за алергията на родителската среща. Оказа се че няма такива , защото оттам нататък тя го заведе да му прави		повторна функционална оценка от регионалния екип към съответния регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование относно определянето на формата на обучение.

		изследвания за алергия. Оказва се че бил с алергия към млечни продукти. Обаче не му е пртедписана диета и той де факто яде всичко в детската градина , без ограничения. Каква е тази алергия към млечни , пък яде всичко , В детската градина основно е млечна кухнята. В случая нашите деца са дискриминирани откъм геном , защото 30 деца имат един възпитател и една лелка , която си тръгва в 16.00 часа. Бяхме свидетели как 30 деца са оставени да слизат сами по стълбите , защото госпожата горе обгрижва детето със синдром на Даун и го държи за ръка докато слиза , за да не падне. А нашите деца не могат ли да паднат? Кой ще носи тогава отговорност за това? Не е ли госпожата? Други деца са оставени да стоят напишани и родителите им като идват виждат това, обаче госпожата и лелката въобще не са рзбрали.Отвън на площадката госпожата обгрижва пак въпросното дете, тя го е хвалала за ръка и обгрижва само него, другите деца са оставени да се оправят сами!Затова смятам,че е доста безотговорно и непрозорливо да се оставя дете с потребности в обща градина, където една госпожа трябва да обръща ЕДНАКВО внимание на всички деца- в случая 30 , но няма занчение дали са 30 или 24!. Дискриманацията е явна и мислим да заведем дело за това. Промяната в закона е много хубава, защото съвестта на родителя не може да се измери. Ако остане закона непроменен ще даде възможност на неадекватни родители, родителите без потенциал , съвест и отговорност да не дадат нужните внимание и потребности от които се нуждае детето им. И в подкрепа на същото становище ще разкажа още един случай от същата група. Има дете със СОП, за което родителите или може би по -специално майката не иска да се знае, че детето не е наред ,и е казала на госпожите да не се говори за това. Записала е детето си в друг град за личен доктор точно по тази причина ,защото докторите от града в който живее, а той е малък са започнали да и казват че детето има поблем. В случая майката е с много високо его , и не може да преглътне, че сина и има проблем. Какво му помага тя , криейки проблема му? – Нищо . Точно най-важните години от живота на това дете, най-важните в развитието на мозъка му , тя ги пропилява, защото си		

		мисли че е най-хубавата в града, силикони , филъри и такъв проблем в детето и някак не се вписва в нейната представа за красив живот. Ами ако детето е с този проблем в резултат на ботокса който си е сложила , няма значение дали е по време на бременността или преди това. Ботоксът е токсин , който се разгражда в организма с времето. Въпросните родители са с възможности и могат много неща да направят , но не ги правят , защото не си признават за проблема на детето им. Е бихте ли ни казали с какво те помагат на детето си? То даже не е с генетичен Даун , а със СОП , нещо което може би има възможност да се лекува , точно сега в тази възраст от 1 до 7 , които са най-важни и могат да се наваксат. На всичкото отгоре се оказва че детското заведение (в случая детската градина) подлежи на глоба за несправяне с проблема . И така директорката инструктира госпожите да си мълчат , за никакви проблеми да не става на въпрос. И това с какво помага на нашите деца? Не им се предоставя нужното образование за което посещават детското заведение, защото има деца със СОП , които викат , пищят или правят нешо друго , което пречи на учебния процес, Децата се разконцентрират , госпожите стават да ги укротяват. И какво си казват в крайна сметка децата „ ами щом той ,може това и никой не му прави забележка , занчи и ние можем’’! И копират и имитират поведение , което не е градивно, Затова смятаме че наистина за доброто на тези деца трябва специализирани заведения с подготвени педагози , в група по 5-6 , с които наистина някой да работи и това да се следи , а да не остава безконтролно и безрезултатно. Разбираме болката на такива родители, но смятаме че решението на проблема не е в замитането му под килима и възползването на недобросъвестни родители, а контрол наистина качествен за доброто на тези деца , за възхода им напред. В крайна сметка те остават в обществото и колкото по-добре се развият е по-добре за тях и за нас. . Но не и за сметка на останалите деца , не за сметка на некачесвеното образование на останалите деца, не за сметка на приспиването на обществото . Искаме за всички деца да им се даде най-доброто според нуждите. За децата със синдром на Даун специализирани учебни заведния,		

		специалисти и резултати . За останалите деца със СОП – адекватна помощ , така че да вървят напред. ЗА останалите деца- отново адеквана помощ и образование. Трябва да се спре с комплексите и неадекватността на родителите, защото те не помагат с нищо по този начин на децата си . Описахме конкретни случаи за това. И много ви моля да се спре с бълването на психолози и ресурсни учители с 4 онлайн лекции! Това е недопустимо , какво качество и адекватност ще търсите от хора, специализирали се от сервитьорки в психолози или ресурсни , примамени от високото заплащане. Описвам конкретен случай, ресурсната на детето със синдром на Даун е сервитьорката от кафенето, където майката на детето си прекарва целия ден! Е няма как да имаме качествено образование с некачествен персонал , бълвани на килограм психолози и ресурсни! Защото в ръцете на този психолог или ресурсен се оказва съдбата не само на това дете ами съдбите и животите на още 30 от групата, оттам и на общесвото. С какво контролирате ресурсен , който идва когато си иска , понякога закъсняват , взима въпросните деца и се затваря в една стая с тях . какво прави ? Качествено ли е , никой не я следи ! Защо все още няма камери в детските градини?! Значи в банките може да има ,по улиците , в метрото може , **а в детските градини , където поверяваме най-ценното – децата си – няма**!		
769.	Сдружение „Общност за демократично образование“ д-р инж. Христомир Йорданов, председател адв. Борислав Господинов Карина Кръстева Даяна Божкова Надежда Велчева	В една модерна и съвременна образователна система е задължително наличието на образователен плурализъм, достъпност и наличие на различни образователни форми и свобода на родителите при избора на форма и модел на образование на тяхното дете. Настояваме наличната самостоятелна форма от чл. 112, ал. 3 да бъде запазена в настоящия й вид или разширена с възможност за полагане на изпити на етап, а не всяка година. Именно това е подходът, който поставя детето в центъра на образователния процес, като се съобразява с неговите индивидуални заложби и скорост на учене и осигуряване на достатъчно време, в което то да ги развие и представи в подходяща среда, избрана от родителите му. Възразяваме срещу въвеждането на срочни оценки в същата алинея, което на практика я обезсмисля и затруднява допълнително	Приема се за сведение	Текстовете са прецизирани с оглед яснота.

	23 юни 2025 г. 16.02 ч. Система за документооборот „ЕВЕНТИС“ вх. № 1103-182/23.06.2025 г.	образователния процес на избиращите я семейства и ученици. Основната причина, поради която тази форма се избира е, за да уважи индивидуалното развитие и способности на децата, които се движат с различно темпо и учат по различен начин, както и да им осигури среда на учене, различна от предлагащата се в държавните образователни институции. Вярваме, че образователната система трябва да създава и подкрепя наличието на различни образователни възможности, а не да ги ограничава или затруднява. Препоръчваме в проекта да се обърне повече внимание на образователния плурализъм, който е ключов и в рамката на ЕС, чиято политика подкрепя и насърчава неговото присъствие и признава неговия принос за демократичните ценности и индивидуалното развитие. Настояваме законодателството да осигури пространство и подкрепа за развиване на различни подходи, методики и образователни модели, в които се развива демократични ценности, критично мислене и гражданска позиция.		
770.	Камелия Костадинова nika003@abv.bg June 24, 2025 12:08 AM Електронна поща	Относно предвидените изменения в Закона за предучилищното и училищното образование, в частта им относно предложението, децата, приети в математически гимназии след 4-ти клас, да продължат обучението си до 12-ти клас без изпити след 7-ми клас: Не е предвидено, че това изменение, влиза в сила 4 години след публикуване на изменението, което поставя в неравностойно положение децата които ще бъдат 7-ми, 6-ти, 5-ти и 4-ти клас към 15.09.2025г., доколкото същите, когато са били в четвърти клас не са били запознати с тези обстоятелства, което нарушава принципа на равенство на гражданите заложен в чл.6, ал.1 от Конституцията на РБ.	Не се приема	И до момента ЗПУО дава възможност за прием в МГ и ПМГ на деца с изявени дарби в областта на математиката. Учениците, приети в специализирани училища, в т.ч. и в МГ и ПМГ в края на 7. клас също ще полагат изпити от НВО. В същото време, учениците от МГ и МПГ, които желаят да се включат в приема за други училища в гимназиалната степен, могат да го направят. А в МГ и ПМГ се предвижда прием след 7. клас в допълнителни паралелки

771.	Емил Терзийски, председател на Областна организация на СРСНПБ-Благоевград чрез Деян Стаматов, председател на СРСНПБ ЕВЕНТИС – вх. № 1102-76/24.06.2025	**СТАНОВИЩЕ НА ДИРЕКТОРИТЕ ОТ ПРОФИЛИРАНИ И ПРОФЕСИОНАЛНИ ГИМНАЗИИ ОТ ОБЛАСТ БЛАГОЕВГРАД** **относно необходимостта първият гимназиален етап да започва след завършен седми клас** **Във връзка с обсъждания и предложения за евентуално изменение на структурата на българската образователна система, изразяваме следното становище относно необходимостта първият гимназиален етап да продължи да започва след завършен седми клас.** **1. Психологическо и социално развитие на учениците** Преходът към гимназиален етап е свързан с редица предизвикателства – нова учебна среда, повишени академични изисквания и необходимост от адаптация. Учениците в края на 7. клас (на възраст 13–14 години) са в по-зрял етап от своето личностно и социално развитие, което ги прави по-подготвени за тази промяна. Прекалено дългото задържане на учениците в една и съща среда, без промяна в учебното ниво и без нови предизвикателства, може да доведе до загуба на мотивация, инертност и по-трудна адаптация към изискванията на гимназиалното образование.Също така, излизането от позната социална и учебна среда на възраст 15–16 години (в края на 8. клас) може да бъде свързано с повишен стрес, емоционална несигурност и затруднения при изграждането на нови връзки с връстници и учители, особено в контекста на силно изразената индивидуализация в тази възраст. Преминаването към гимназиален етап още след 7. клас дава възможност за по-ранна специализация и насочване на учениците съобразно техните интереси, способности и таланти.	Приема се за сведение	Предложенията не засягат текстове от ЗПУО, подложени за обществено обсъждане
		2. Завършеност на основното образование Сегашният модел осигурява завършена и балансирана подготовка по основните общообразователни предмети до края на 7. клас. Това е важна предпоставка за по-успешно навлизане в специализираните учебни програми на първия гимназиален етап. Освен това, националното външно оценяване след 7. клас предоставя обективен	Приема се за сведение	Предложенията не засягат текстове от ЗПУО, подложени за обществено обсъждане

		механизъм за прием в гимназиите, който е добре установен и общоприет.		
		3. Осигуряване на равен достъп до образование Системата, при която изборът на профил или професионално направление се прави след 7. клас, предоставя достатъчно време и възможности за информиран избор от страна на учениците и техните родители. Този подход е в интерес на ученика и съдейства за постигането на по-добро съответствие между индивидуалните му интереси, способности и бъдещата му реализация.	Приема се за сведение	Предложенията не засягат текстове от ЗПУО, подложени за обществено обсъждане
		4. Стабилност и предвидимост в образователната система Промяната на установения ред би довела до сериозни предизвикателства, свързани с преструктуриране на учебни планове, учебници, преподавателски състав и материална база. Това би могло да доведе до временни или трайни деформации в качеството на образованието и да създаде допълнително напрежение в системата.	Приема се за сведение	Предложенията не засягат текстове от ЗПУО, подложени за обществено обсъждане
		5.Задълбочаване на ефектите от демографската криза България е изправена пред сериозен демографски срив, като броят на учениците намалява с всяка изминала година. Едновременно с това, делът на ученици от уязвими групи нараства. Вместо да се насърчава задържането им в образователната система чрез навременна гимназиална ангажираност, промяната ще доведе до още по-голям отлив на ученици и ще подкопае устойчивостта на гимназиалния етап.	Приема се за сведение	Предложенията не засягат текстове от ЗПУО, подложени за обществено обсъждане
		6.Повишен риск от отпадане на ученици от уязвими групи Учениците от уязвими общности често напускат образователната система преди да навършат 16 години. Промяната ще улесни този процес, като създаде възможност голяма част от тях изобщо да не постъпят в гимназии, което ще ги изключи от системата още по-рано и ще затрудни всякакви усилия за приобщаването им.	Приема се за сведение	Не се съдържа предложение
		7.Нарушаване на установени образователни практики и езикови програми	Приема се за сведение	Предложенията не засягат текстове от ЗПУО, подложени за обществено обсъждане

		Интензивното и разширено изучаване на чужди езици, което традиционно започва в осми клас, включително и преди реформите от 2016 г., ще бъде сериозно ограничено. Промяната ще ограничи възможностите за качествено езиково обучение, което е от ключово значение за бъдещата реализация на учениците и ще доведе до затруднения при подготовката на учениците за матури, висше образование и пазара на труда.		
		8.Свиване на паралелките и застрашаване на съществуването на училища Преместването на границата на основното образование след осми клас ще доведе до сериозни затруднения за професионалните гимназии, особено в малките населени места. Намаленият брой паралелки директно ще се отрази на финансирането на училищата, тъй като те функционират по системата на делегираните бюджети. Това поставя под въпрос възможността за обезпечаване на административен, технически и учебен персонал, а в редица случаи – означава потенциално свиване, преобразуване или дори закриване на училища, които играят ключова роля в подготовката на кадри за местната икономика.	Приема се за сведение	Предложенията не засягат текстове от ЗПУО, подложени за обществено обсъждане
		9.Недостиг на квалифицирани кадри и риск за качеството на образованието Гимназиите предлагат по-високо ниво на специализация, модерна учебна база, лаборатории и учители с профилирана и професионална квалификация. Така се осигурява качествено и целенасочено образование, което отговаря на потребностите на учениците и на пазара на труда. Учителите по общообразователна подготовка, особено в малките училища, няма да могат да покриват нормативите си при отпадане на осми клас. Това ще доведе до загуба на преподаватели и невъзможност за осигуряване на пълна заетост. В допълнение, при еднакво заплащане между различните етапи и значително по-висока отговорност в гимназиалния етап (матури, състезания, олимпиади),	Приема се за сведение	Предложенията не засягат текстове от ЗПУО, подложени за обществено обсъждане

		става все по-трудно да се привличат и задържат квалифицирани кадри.		
		10.Недостиг на квалифицирани кадри по професии от значение за икономиката Професионалните гимназии подготвят специалисти в сектори с остър дефицит на кадри. Промяната би ограничила техния капацитет, което ще задълбочи недостига на трудови ресурси, особено в региони с нужда от технически и занаятчийски професии.	Приема се за сведение	Предложенията не засягат текстове от ЗПУО, подложени за обществено обсъждане
		11.Липса на ефективни механизми за насочване към професионално образование В момента липсват ясни и работещи механизми за насочване на ученици към професионални направления. Промяната ще задълбочи този дефицит и ще доведе до още по-малък интерес към професионалното образование, въпреки обществената и икономическата нужда от него. Заключение С оглед на гореизложеното, настояваме първият гимназиален етап да продължи да започва след завършен седми клас. Това гарантира по-добра подготовка на учениците, по-справедлив достъп до образование, по-ефективна адаптация към гимназиалната среда и устойчивост на образователната система като цяло	Приема се за сведение	Предложенията не засягат текстове от ЗПУО, подложени за обществено обсъждане
772.	Габриела Николова, Началник на РУО - Силистра gabriela.m.nikolova@ruo.mon.bg 24 юни 2025 г. в 13:21:19 Електронна поща	**Бележки по проекта за изменения и допълнения на ЗПУО** **Параграф 38 – относно чл. 105 за неучебните дни** Целият раздел изисква преосмисляне, вместо само механично вдигане нагоре в йерархията на разрешения от най- високото ниво за неочаквани и спешни ситуации на най- ниското ниво. Това не е в духа на ЗПУО за децентрализация. Опитът е показал, че такива ситуации ежегодно възникват поради грипна епидемия, затворени пътища, екстремно ниски температури, аварии на електрозахранването или отоплението в училищата и затова тези постановки са много важни.		

		Централизирането на процеса ще доведе до голям поток от информация до МОН. Следва да се има предвид досегашния стресов опит с издаването от министъра на такива заповеди, както и опита от обявяването на ОРЕС по време на пандемията. Не е реалистично от най- високо ниво да се решават локални проблеми в условия на спешност. Предлагам да се обмисли разпределение на отговорностите по цялата йерархична верига, но като се ограничи броя на дните, ситуациите, при които са приложими и обхвата – например, неучебни дни да могат да обявят и директорите (1-2 дена за своето училище в ограничен брой ситуации), кметовете (поне 2 дена само за цялата община), началниците на РУО и тогава да идва министърът, ако при изчерпването на тези дни има нова ситуация. Правилно е виждането, че кметовете са безконтролни и не следва в техни ръце да се остава това, но директорите и началниците не са безконтролни и могат да подават информация до МОН и да отговарят за действията си. Ако текстът в ЗПУО остане в този вид, то може поне да се предвиди, че министърът може да делегира част от отговорностите си на директорите или на началниците на РУО. Имахме случай, в които общинският съвет реши за неработен ден за цялата община и кметът разреши неучебен като се позоваха в основанията само на Закона за местното самоуправление. Поради това считам, че е добре в ЗПУО да се каже, че неучебни дни се обявят само по реда на този закон.	Не се приема	Практиката показва, че кметовете на общини тълкуват твърде разширително това свое правомощие. Често използването на разпоредбата и позоваването на извънредни и непредвидени обстоятелства е на база несъществуващи такива, а се основава на усмотрението на кмета, което противоречи на целите на предвидената хипотеза и крие риск от неоснователна загуба на учебно време.
		Раздела за формите на обучение (чл. 108 и сл.) Предлагам да се избегнат всички детайли от рода на срочна и годишна оценка и да има по- общи текстове дали оценяването е с изпити или не. Така ще имаме повече свобода да се правят промени в наредбите и дори да се обмисли премахването на срочните оценки.	Приема се за сведение	Не се съдържа конкретно предложение
		Чл. 115 а, ал. 4 – ОРЕС повече от 30 дни Предлагам да се разшири тази възможност за извънредни случаи и извън епидемична обстановка, напр. наложително	Приема се за сведение	Предложението не се отнася до въпроси, предложени за обществено обсъждане със Законопроекта.

		напускане на страната на семейството близо до края на учебната година или за ученици със СОП с тежки физически увреждания, но напълно съхранени интелектуални – имахме случай с ученик с мускулна дистрофия в гимназиален етап, който искаше такова обучение в ОРЕС. **Такива случаи възникват рядко, но когато се случат са много безизходни и тежки и е добре да има вариант за действие.**		
		Чл. 120, ал. 7 – оценяване на ученици със СОП по индивидуална учебна програма Точно тази ограничителна постановка ни е показвана от родители, които отказват индивидуална форма на обучение (ИФО) и индивидуални програми поради този начин на оценяване и последствията от него. Възможно е да има ученици със СОП, които да има нужда да са в ИФО и по индивидуални програми, но да са на количествено оценяване. Предлагаме в ЗПУО да не се навлиза в детайли, тъй като учениците със СОП са много разнообразна група, това да отпадне, а да препраща към Наредбата за приобщаващо образование.	Не се приема	Необходими са разпоредби на законово равнище
		Чл. 173, ал. 2, т. 2 – отписване на ученик Предлагаме формулиране на периода в точен измерител - „за периода по- дълъг от 30 последователни учебни дни“. Този период от почти календарен месец и половина е достатъчен, за да се изясни къде е ученикът и дали ще тръгне на училище. **Настоящата формулировка поражда проблеми в практиката:** ✓ Срокът от 2 месеца е дълъг и води да задържане в документацията на училищата на трайно отсъстващи ученици, които МОН нарича „мъртви души“; ✓ Формулировката изглежда, че е за непрекъснати два месеца и при прекъсване дори и с 1 ден трайно отсъстващ ученик не може да бъде отписан на това основание и започва да тече нов непрекъснат двумесечен период;	Приема се за сведение	Предложението не се отнася до въпроси, предложени за обществено обсъждане със Законопроекта.

		✓ Измерването на отсъствия в месеци не е подходящо – не ясно дали се изваждат неучебни, празнични и ваканционни дни от месеците и др.;		
		Относно мерките и санкциите Разделът може значително да се съкрати като за всички процедурни детайли се препраща към Наредба за приобщаващото образование. Не подхождат на закон детайли кой е инициатор, кое къде се вписва и пр.	Приема се за сведение	
		Чл. 210а- споразумение с родителите Добре е да се прецизира тази постановка: ✓ Освен родители да се добавят и настойници; ✓ Да се укаже, че за всеки ученик е достатъчно подпис от един родител/настойник; ✓ Да се укаже дали това е ежегодно, тъй като правилникът се актуализира ежегодно – това ще се окажат хиляди листове, които нищо не гарантират. ✓ Споразумението е двустранно – каква е ролята на директора в това споразумение. Може би е по- добре да е декларация за информирано съгласие; ✓ Да има препращане към самия правилник на училището за ред и условия; Със или без подробности изглежда като безсмислено увеличаване на бумащината без да гарантира нищо. Предлагаме да отпадне.	Приема се	Разпоредбата отпада от Законопроекта
		Чл. 254, ал. 1 - статутът на началниците на РУО като държавни служители Предлагам да отпадне и постановката да остане непроменена. Не е ясно какъв проблем трябва да реши тази промяна, но ще създаде много нови. Смисълът на държавната служба бе да се създаде професионализирана администрация, която е стабилна и неподвластна на политическите промени. Промяната на ЗПУО ще бъде отстъпление от този принцип и ще допусне политическо	Не се приема	Началниците на РУО имат правомощия, които по своята същност са изпълнителни, които ги причислява към органите на изпълнителната власт.

		влияние след като постулира, че такова не трябва да има в образователната система. Отстъплението от назначение с конкурс ще отвари вратата за временни партийни назначения на хора, които нямат устойчива мотивация да вникнат в спецификата на работа. Нетрайността на тази позиция ще я направи непривлекателна за сериозните професионалисти. Ще има загуба на права на лица, които са близко до изпълнение на условията за обезщетения при пенсиониране като държавни служители. Не е посочен преходен период за влизане в сила на тази постановка и влизането в 30 дневен срок от обнародване на промените ще дестабилизира РУО. Има злощастен опит в минали години, когато началниците преминаха към трудови правоотношения и не бяха държавни служители. В този период това послужи само за персонални политически разправи. Имаше обаче и комичния ефект, че тогава се смяташе, че държавни служители не могат да са заместници на служител по трудов договор и нямаше кой да замества началника при отсъствието му. Следва да се премисли как ще стои този проблем сега. В РУО няма заместници на началниците, както има зам. областни управители и зам. кметове. РУО не е посочено като част от системата на предучилищното и училищното образование в чл. 2. Затова считаме, че <u>РУО и началникът може изобщо да отпаднат от ЗПУО (чл. 252 до 255) –</u> към чл. 251 да се добави последна ал., че министърът провежда своите политики чрез териториалните си администрации, които работят по правилник и да се спре до там. Всичко от премахнатите членове влиза в ПУФРУО. В образователния закон не са нужни оперативни детайли по средствата, с които се постига образователната политика. По този начин ще се избегне опасността да се направят грешки, които след това са много трудно поправими, когато са фиксирани в закон.		

		Относно Обществените съвети (чл. 265 и сл.) Предлагаме Обществените съвети да не бъдат задължителни и да не бъдат дело на директора, а действително да се създават от родителите, ако те имат такова желание, могат да се организират и да подържат жизнеспособна организация. Също така дейността на Об. съвети трябва да стане по- малко формализирана и бюрократизирана. Примерни промени в тази насока: **Чл. 265** може да остане само с ал. 2 като отпадне ал. 1, която с израза „всяка“, „всяко“ създава задължителност. <u>Мотиви:</u> Задължителността предполага да има контрол и санкции за неспазване. При сегашните постановки не е ясно кой трябва да установи и какво се случва, ако обществения съвет нарушава продължителността на мандата например, ако не провежда задължителния брой заседания и ако не си изпълнява функциите по чл. 269. **Чл. 266 (1)** – Предлагаме да отпадне представителя на финансиращия орган – <u>Мотиви</u>: Ненужно е членуването в орган за гражданско участие и контрол на представител на финансиращия орган, който има достатъчно власт и други инструменти за институционален контрол. **Чл. 266 (2)** – Предлагаме да отпадне директорът като свикващ събранието на родителите. <u>Мотиви:</u> 1. Не е логично този, който подлежи на обществен контрол сам да е отговорен за създаването и функционирането на обществения съвет. Който иска да контролира трябва да е активената и водеща страна. 2. В училищата с преобладаващ ромски състав на учениците няма грамотни родители, които да могат да изпълняват функциите на	Не се приема Не се приема Не се приема Не се приема Не се приема	Предложението не се отнася до въпроси, предложени за обществено обсъждане със Законопроекта. Предложението не се отнася до въпроси, предложени за обществено обсъждане със Законопроекта. Предложението не се отнася до въпроси, предложени за обществено обсъждане със Законопроекта.

		Обществения съвет по чл. 269. В други училища много родители са в чужбина и децата се отглеждат от баби и дядовци. В трети училища (професионални гимназии) родителите живеят извън несленото място на училището и трудно може да бъдат събрани. Тези видове училища са в различни пропорции в различните области. В области като Силистра са доминиращи. Натрапването на един задължителен модел е в тежест на самите родители. 3. Парадоксално тази тежест се прехвърля на директора, който трябва да носи отговорност за това дали родителите са се самоорганизирали, за да му помагат и да го контролират. 4. Практиката досега показва, че в много случаи директорите създават документацията на Обществения съвет и организират неговата дейност, а това изопачава идеята. 5. Ако общественият съвет, поради неумение или злоумишлено, не изпълнява съгласуванията и одобренията, предвидени в чл. 269, директорът се оказва блокиран в изпълнение на законовите си функции и задължения от орган, който не отговаря пред никого.	Не се приема	Предложението не се отнася до въпроси, предложени за обществено обсъждане със Законопроекта.
		Самоорганизирането на родителите може да става от инициативен комитет от родители с определен минимум, например 5 човека.	Не се приема	
		Чл. 267 – Предлагаме да отпадне ал. 1 за задължителния брой заседания.	Не се приема	
		Чл. 269 – Предлагам да няма задължения на обществения съвет (и от това следват ангажименти и бюрократизиране), а да се определи правото на участие в значимите процеси в училищната общност. <u>Мотиви:</u> 1. Да помагаш и да бъдеш критичен коректив не може да бъде задължение, а трябва да произтича от желанието и да имаш способности и възможности за това.	Не се приема	Предложението не се отнася до въпроси, предложени за обществено обсъждане със Законопроекта.

		2. Дори и родители, които желаят да се ангажират с училищния живот не си представят това като размяна на кореспонденция, писане на становища, протоколи и пр. Административната тежест е голяма, както за членовете на съвета, така и за директора. 3. Функциите на Обществения съвет в сегашния вид са предимно да бъде крайна инстанция при създаване на училищна документация. От това не следва демократизиране на училищната общност. Това показва, че в реалното си развиване и прилагане идеята се е разминала със своята първоначална цел. По т. 1 – Предлагаме да участва в изготвянето на стратегията, а не да я одобрява. Мотиви: 1. Ролята по одобряване е пасивна. По- полезно е да участват. 2. Стратегията е колективно деля и се приема от Педагогическия съвет (чл. 263, ал. 1, т. 1). Тя е дело на много повече хора и с по-добра компетентност от тези в обществения съвет които ще я одобряват. 3. Не е ясно дали одобрението на Обществения съвет е преди или след приемането. Предлагаме т. 4 и 5 да се слеят в обща редакция и да има еднакво отношение на Обществения съвет към финансовите въпроси на училището. По т. 5, 6, 8 предлагаме да се премахне най- неясния в нормативно отношение израз „съгласува“. Мотиви: 1. Не е ясно дали съгласуването е в хода на изготвяне на дадено решение или накрая; 2. Не е ясно какво следва от отказ за съгласуване – повторно се предлага същото или друго предложение или какво; 3. Не е ясно в каква форма се дава съгласуването;	Не се приема Не се приема Не се приема	Изборът на учебници и учебни помагала, както и училищният учебен план, са част от професионалната отговорност на педагогическите специалисти, които притежават нужната квалификация. В досегашната практиката се наблюдава формално одобряване от страна на обществения съвет на вече направения избор от педагогическите специалисти, което води до дублиране на отговорности без реална добавена стойност. Промяната не е насочена срещу ролята на родителите и гражданите, а срещу нефункционалната практика на формално съгласуване. Същевременно тя оставя достатъчно механизми за обществено участие, контрол и диалог.

		4. Макар и неясен, този израз дава реална власт за саботиране и блокиране на директора; **Чл. 270 –** Предлагаме правилникът да бъде наречен рамков**,** да се отнася само до начина на конституиране, а обществените съвети да работят по свои правила. Така всеки ще избере начина на свикване, на уведомяване и контактуване с директора според големината и особеностите на училището и родителите. В синхрон с постановките за Обществения съвети следва да се промени и текстът за участие на представител като член на комисията за избиране на директор в чл. 217, ал. 5 като се добави „*ако има такъв*“.	Не се приема	
		Относно самооценяването Предлагаме да отпадне стандартът за управление на качеството (чл. 22, ал. 2, т. 15 и чл. 271, част от ал. 2 и от ал. 4). Самооценяването по чл. 272, ако не се премахне напълно, може да бъде преформулирано във връзка с отчитането на стратегията на училището. Мотиви**:** 1. Няма друг случай в закона, при който да трябва да се развие стандарт само по две изречения. От закона не може да се изведе ясно как законодателят вижда същността и връзката между вътрешното самооценяване и външното инспектиране, съвпадат ли периодите им, кое трябва да предшества другото, за какво говори разликата между тях, какво ще следва за институцията и за отделния служител от резултатите на вътрешното и външно оценяване и пр. Авторите на стандарта трябва напълно да разработят идея, която липсва в закона. Това вероятно е причината за несполучливия опит да се създаде наредба. 2. Разделът в закона може да съществува и без препращането към отделен стандарт, в който се оказа че няма какво да се каже повече.	Не се приема	Предложенията не засягат текстове от ЗПУО, подложени за обществено обсъждане

		3. Ако самооценяването е напълно нова процедура за училището, то тя ще представлява излишна тежест. Ако беше нужна, досега щеше да възникне от самата практика и от нуждата на образователните институции. От друга страна, ако самооценяване се включва в рамките на досега съществуващи практики по изготвяне и отчитане на стратегията, на ежегодните планове и на анализите на външните оценявания, то отделен стандарт е излишен за неща, които и без това се правят и вече са третирани в нормативната уредба. 4. Начинът, по който е описано управлението на качеството вкл. ВСИЧКО, което се прави в едно училище във всеки един момент. Както е описано в закона, управлението на качеството се изравнява с управлението изобщо. А управлението не може да се стандартизира като процедура. Има различни стилове на управление, които могат да са еднакво успешни и законни. 5. Има отделни стандарти за отделните значими аспекти на това ВСИЧКО, което включва управлението на качеството. Всеки от останалите стандарти е стандарт за качеството в дадения аспект. Ако всички останали стандарти се прилагат качествено в едно училище, то всеобхватното качество ще се породи от натрупване и свързване на качеството в отделните елементи и процеси. 6. Качеството е най- невъзможното за стандартизиране нещо, още по- малко може да се операционализира в таблици и точки. Самооценката е по дефиниция субективна, въпреки опита да се погледнеш отстрани. Поради това не може да има критерий дали е направена добре или не. Това също я прави невъзможна за нормативно стандартизиране. 7. Такъв стандарт липсва вече много години и липсата му по никакъв начин не се е почувствала. Това показва, че е чуждо тяло в живота на институциите. 8. Опитът от оценяване на качеството в професионалното образование показа, че самооценяването лесно се изражда в попълване на таблици и механично сумиране на точки. Когато наредбата бе отменена тя не липсваше на никого. 9. Краткото съществуване на стандарта за управление на качеството,		

		случилите се обучения и подготовка на училищата за самооценяването показа, че много бързо самооценката на КАЧЕСТВОТО се превърна в самооценка на ИНСТИТУЦИЯТА, без това да притеснява никого. Не е възможно да се стои на философската и ценностна позиция, когато прилагаш наредба, тъй като мястото на философията не е в учрежденските наредби.		
773.	Михаела Атанасова mi6a79@yahoo.com 24 юни 2025 г. в 15:40:14 Електронна поща	Бих искала да обърна Вашето внимание и към въпроса с еднократната помощ за учениците. В момента същата се отпуска на ученици от I - IV клас и на тези в VIII. По този начин, обаче, се получава неравнопоставеност по отношение на социалните плащания, тъй като реално и в класовете V - VII I и X - XII също се налага да се купуват задължителните униформи, спортни екипи и доста помагала. Надявам се, че този факт ще се вземе предвид и тази неправда ще бъде коригирана в новия закон.	Приема се за сведение	Предложението не се отнася до въпроси, предложени за обществено обсъждане със Законопроекта.
774.	Цвета Брестничка, писател и граждански активист cvetabrest@gmail.com 24 юни 2025 г. в 15:45:41 Електронна поща	Изразявам своето несъгласие с предложенията, засягащи санкциите към учениците със следните мотиви: 1. Търсенето на решение на проблемите във взаимоотношенията в рамките на образователната система чрез наказания за ученицитв представлява абдикация на възрастните и стоварване на отговорността върху плещите на подрастващите, които тепърва се учат да вземат решения. За да израснат като отговорни и съзнателни хора, децата имат нужда не от страх от санкции, а от подкрепа, насърчение и личен пример от страна на възрастни, които уважават от сърце, а не по задължение. 2. Поемането на отговорност и понасянето на последствията от едно или друго действие не е същото като изтърпяването на наказание. Първото помага на детето да надгради социалните си умения, докато второто (наказанието) много често води до повишаване на нивата на агресивно, антисоциално или саморазрушително поведение. 3. Направените предложения не търсят решения в промяна на средата и елиминиране на причините за неприемливо поведение, а насочват вниманието единствено към елиминиране на детето, което не успява да се справи с предизвикателствата на средата, която често	Приема се за сведение	Не се съдържат конкретни предложения

		е недружелюбна към него (липса на достатъчно движение, липса на възможности за творчество, несъобразяване с индивидуалните нужди на детето, липса на чувствителност и емпатия от страна на възрастните и т.н.). Особено показателни в това отношение са предложенията в §93: „(4) Когато в рамките на една учебна година на ученика са наложени три предупредителни мерки, до края на учебната година той няма право да участва в мероприятия, изяви и дейности, извън обучението по учебен план.“ Вместо да се търси начин детето да бъде включено в творчески дейности, които да развиват потенциала му, да отговарят на интересите му и да успокояват напреженията му, то ще бъде лишавано от възможност да открие смисъл в училището и още повече ще се подтиква към агресия и предизвикателно поведение. Това е напълно в разрез с всички съвременни педагогически принципи и практики и препраща към едно тоталитарно разбиране за безпрекословна дисциплина и подчинение без смисъл. Като изхождам от тези мотиви, смятам за необходимо направените предложения да се оттеглят и вместо това: 1. Да се направи задълбочен анализ на съществуващите проблеми с поведението на учениците и причините за тях. 2. Да се проучат световните практики за справяне с проблемно поведение на системно ниво. 3. Да се направи научно обоснован план за промяна на средата в училище така, че да се елиминират причините за проблемното поведение. 4. Да се включат всички заинтересовани страни: училищни екипи, ученици, родители, социални служби, правоохранителни органи, НПО, свързани с образованието - в обсъждане на плана за промяна на училищната среда. 5. Да се пилотира и приложи изработеният план така, че да доведе до,промяна на средата в училище, която да насърчава отговрното и уважително поведение вместо да се фокусира върху наказания.		

775.	Елена Иванова eli.ivanova72@abv.bg 24 юни 2025 г. в 15:47:30 Електронна поща	Уважаеми госпожи и господа, промените в ЗПУО са необходими.. ПМГ "Константин Величков" – Пазарджик, предлагат прием по професионална подготовка. В математически профил има свободни места. ЕГ "Бертолт Брехт" – Пазарджик има няколко паралелки с профил "Чуждоезиков", при които се наблюдават и незапълнени места. Въпреки това се открива прием в няколко паралелки от един и същ профил. Наличието на повече от една паралелка от един и същ профил не е оправдано при съществуващия демографски спад и води до сериозен отлив от професионалните паралелки. Така планирания прием води до невъзможност за реализиране на ефективен прием в професионалните гимназии; закриване на паралелки в направления с недостиг на кадри; липса на квалифицирана работна ръка в стратегически сектори като машиностроене, електроника, строителство, земеделие и икономика. Резултати са незапълнени професионални паралелки (в редица професионални гимназии, въпреки модерна база и опитни преподаватели, се наблюдава недостиг на ученици, а част от паралелките остават незапълнени дори след трето класиране), дублиране на професии (профилирани и професионални училища предлагат сходни направления, което води до нелоялна конкуренция между училища с различна мисия) и размиване на профили – профилирани училища започват да изпълняват функции на професионални без спазването на всички изисквание в ЗПУО при прием по професия. Демографският спад в областта задълбочава проблема – през учебната 2025/2026 г. в област Пазарджик завършват около 2000 ученици в VII клас. Очаквано е да има значителен брой свободни места в паралелките. Негативна тенденция се наблюдава и в профилираните паралелки – дори в математическите паралелки имат свободни местата. Това	Приема се за сведение	Предложенията не засягат текстове от ЗПУО, подложени за обществено обсъждане

		показва липса на реална координация при определяне на нуждите на пазара и учениците. Предложения: 1. Да се въведе регулация за броя и характера на професионалните направления, които могат да се предлагат в профилираните гимназии – те не бива да дублират професиите, предлагани от професионалните гимназии в същото населено място. При наличие на свободни места в професионалните гимназии да не се разрешава прием по същата професия в математическите гимназии. 2. Да се създаде ясен механизъм за планиране и координация на приема между профилирани и професионални училища на ниво РУО и МОН, така че да се избягва пренасищане и конкуренция. 3.Да няма повече от една паралелка с един и същи профил или професия на територията на общината. Считам, че без навременна реакция от страна на МОН ще има трайни структурни дисбаланси в образователната система, загуба на интерес към професионалното образование, неефективно използване на ресурсите в училищната мрежа и задълбочаване на сегрегацията в професионалните училища. Особено уязвими са области като Пазарджик, където конкуренцията между училищата се води при намаляващ брой ученици и ограничени възможности за развитие. Няколко професионални гимназии са с почти изцяло ромски ученици. Новите предложения за прием в математическите гимназии ще увеличат още повече проблемите с приема и разликите между училищата.		
776.	Бехтие Мехмед, учител от гр. Варна behtiemehmed@gmail.com June 24, 2025 3:30 PM Електронна поща	Във връзка с обявеното обществено обсъждане на промените в Закона за предучилищното и училищното образование, бих искала да изразя своето мнение и загриженост по някои от предложенията, които считам за важни и изискващи по-широк анализ и консултация със заинтересованите страни. _____ 1. Оценяване и развитие на учителите и директорите	Приема се за сведение	Проектът на ЗИД на ЗПУО предвижда проследимост на квалификационните дейности и прилагането на компетентностите придобити по време на обученията. Коментарът ще бъде предоставен на

		Системата за оценка на педагогическите кадри трябва да бъде обективна, прозрачна и подкрепяща, а не възприемана като форма на натиск. Подкрепям продължаващото професионално развитие, но с ясна визия, индивидуални планове и възможности за реално прилагане на придобитите знания. _____ 2. Подкрепа за ученици с различен майчин език Подкрепям изцяло необходимостта от системна подкрепа за деца, за които българският език не е майчин. Това е ключово за осигуряване на равен достъп до образование. Тук можем да се вдъхновим от практики в страни като Германия и Финландия, където има подготвителни езикови програми, ресурсни екипи и индивидуални планове за интеграция. _____ 3. Санкции за ученици с неусвоени знания Силно съм обезпокоена от идеята за санкциониране на ученици, които не са усвоили базовите знания. Подобен подход рискува да демотивира и изключи най-уязвимите деца, вместо да им помогне. Да, в някои европейски държави като Испания съществува практика за повтаряне на учебната година, но това не е санкция, а последна стъпка след цялостен процес на подкрепа – с индивидуален план, работа с ресурсни специалисти, и ангажиране на родителите. Повтарянето се прилага по преценка на педагогически съвет, а не автоматично. В страни като Финландия, повтарянето е изключително рядко, защото акцентът пада върху ранната интервенция, допълнителни ресурси и индивидуална подкрепа, а не наказание.		работната група за изменение и допълнение на ЗОС за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти. Изразена е подкрепа. Повтарянето на 1. клас е предвидено само веднъж и само при невладеене на български език, което е ключово за напредък и по останалите предмети.

		Заключение: Санкции за ученици с ниски резултати не съществуват в модерните образователни системи. Вместо това, се предлагат корективни и подкрепящи мерки. _____ 4. Предмет „Добродетели и религии“ Възпитаването в морални ценности е основна роля на училището. Но въвеждането на предмет с религиозен компонент трябва да бъде много внимателно обмислено. В Испания, например, съществуват два алтернативни предмета – „Религия“ и „Етика“, като родителите избират между тях. Това осигурява свобода на избор, плурализъм и уважение към различните възгледи. В България подобен предмет би следвало да бъде светски, с акцент върху универсалните ценности, гражданското образование, емпатията и междукултурния диалог. _____ 5. Корекция на резултатите от НВО и ДЗИ Предложени промени в Закона за предучилищното и училищното образование Настоявам за въвеждане на възможност за обжалване и корекция на резултати от външни оценявания и матурите. Подобна възможност съществува в редица държави (включително Испания, Германия, Франция) и е гаранция за прозрачност и справедливост. Ограничаването на това право подкопава доверието в системата и създава усещане за безконтролност и несправедливост. _____ Заключение Предложените промени поставят важни теми, но изискват по-широко обществено обсъждане с участието на учители, директори, родители, ученици и експерти. Вярвам, че образованието трябва да		Законопроектът отчита конституционно установените права в чл. 37, като се предоставя избор между алтернативни учебни програми за конфесионално или неконфесионално обучение. Съобразно свободно упражненото си право на вероизповедание или религиозни или атеистични възгледи учениците ще избират измежду вариантите на програми по учебния предмет. Следва да се прави разлика между резултат и оценка. Оценките от НВО и ДЗИ са окончателни по начина, по който окончателни са и оценките от държавните изпити в дипломите за висше образование. Нито в исторически план в България, нито в друга образователна система оценката от матура подлежи на преразглеждане. Оценката се поставя в резултат на преглед и оценяване на изпитната работа от двама независими оценители, специалисти в съответната област – учители и/или

		бъде основано на подкрепа, а не на санкции, на светски и демократични ценности, и на реалистични решения, базирани на добри европейски практики.		университетски преподаватели, а при разминаване между двамата – работата се оценява и от трети специалист. И към момента са създадени възможности учениците, съответното зрелостниците да се запознаят с оценените си изпитни работи и в случай на техническо несъответствие между резултатите. Разпоредбата е допълнена и прецизирана.
777.	Теодора Тодорова tedi0203@gmail.com 24 юни 2025 г. в 17:44:17 Електронна поща	Категорична подкрепа за смяна статута на математическите гимназии Изразявам категорична подкрепа за промяна статута на математическите гимназии и за възможността учениците да продължават обучението си в гимназиален етап без нов приемен изпит. Тези ученици вече са преминали през изключително строг и конкурентен подбор след 4. клас. Веднъж приети, те развиват своя потенциал в среда с високи академични изисквания, където успехите им в национални и международни състезания ясно потвърждават правилността на този избор. От личен опит като родител на дете състезател, който е преминал през прием в МГ след 7 клас, мога да потвърдя, че заради нуждата от нов прием, моето дете и много други, спряха да се състезават в 7 клас, именно, за да се фокусират изцяло върху подготовката си за НВО. Така реално изгубиха година, в която можеха да се развиват и да носят успехи за страната ни, а много от тях не се и завърнаха към състезанията. Бих искала да дам и конкретна статистика от 6. клас: моето дете се състезаваше по математика и по информатика. През тази учебна година участва в сериозни състезания през 11 уикенда. Това е	Приема се за сведение	Изразена е подкрепа

		огромно натоварване за всяко дете – и то без каквато и да било реална подкрепа или стимулиране от системата, която след това изисква от него да изостави това развитие, за да се подготвя за стандартизиран изпит. Това е загуба както за самото дете, така и за обществото. В последните две десетилетия темата за приема и статута на математическите гимназии беше пренебрегвана, а това доведе до обезсърчение сред ученици, учители и родители. Бих искала да задам следния въпрос: **редно ли е деца, достигнали национален кръг на олимпиада по математика – едва 21 в цялата страна – да бъдат принуждавани да се явяват на НВО за прием в математическа гимназия???** В момента само първото място гарантира автоматичен прием. Второто и третото място получават 100 т. по математика на НВО, а всички останали – нищо. Това е подигравка с труда, усилията и таланта на тези деца и техните преподаватели. Не може да се постави знак за равенство между участие на НАЦИОНАЛЕН кръг по математика и стандартизиран изпит от формата на НВО. Това е абсолютна подигравка с математиците ни. Разбира се, когато говорим за промяна в статута на математическите гимназии, трябва да е ясно, че това касае една **малка, но изключително ценна група деца** – онези, които имат истинска мотивация и способност да се занимават задълбочено с математика. Именно защото те не са много, гласът им често остава заглушен от по-активната и шумна част от обществото, която не споделя същите интереси и не осъзнава ползите от това в тези училища да се обучават наистина правилните деца. Време е държавата да покаже уважение, далновидност и отговорност – и най-сетне да застане зад тези деца. В допълнение: Текущият механизъм за прием в математическите гимназии след 7. клас позволява влизането на ученици без сериозен		

		интерес или дарби в областта на математиката. За съжаление, не малка част от децата избират тези училища не заради интересите си по математика, а заради "добрата" среда. Впоследствие, в 10. клас сменят профила, а в 12. клас не са длъжни да държат матура по математика. Това е една от причините страната ни да изпитва остър недостиг на подготвени инженерни и технически кадри – защото не подкрепяме и не стимулираме истински мотивираните и талантливите деца по математика.		
778.	Десислава Велинова dessislava_velinova@yahoo.com June 24, 2025 7:19 PM Електронна поща	Лично становище относно предложените изменения в Закона за предучилищното и училищното образование (ЗПУО) Предложените изменения и допълнения на Закона за предучилищното и училищното образование, противоречат на Европейската конвенция за правата на човека, ЕКПЧ, поставяйки под съмнение свободата на мисълта, съвестта и религията (чл.8), не налагане на наказание бе закон (чл.7), правото на справедлив съдебен процес (чл.6), правото на ефективни правни средства за защита (чл.13). **Текстът, предложен в чл. 5 е общ и неясен, а именно:** „4. ценностно формиране на личността и възпитание в добродетели;“ Липсва конкретна дефиниция на добродетели. Добродетел ли е критичното мислене? Как ще се гарантира правото на мнение, различаващо се от това на педагогическия специалист? Добродетел ли е да имаш собствено мнение? Добродетел ли е да отстояваш правата си? Добродетел ли е да аргументираш позицията си, макар и тя да е непопулярна? Как този текст кореспондира с чл. 8 от ЕКПЧ? Отново в чл. 5, в предложената нова ал. 3, родителите са изключени от процеса на координация и взаимодействие? Историческият опит показва, че държавата трудно се справя и не постига задоволителни резултати при отглеждането и възпитанието на деца, възложени на институционална грижа, което аргументира нуждата родителите да бъдат добавени като основни участници в процеса.		Предложеният нов учебен предмет добродетели и религии ще се изучава наред с останалите общообразователни учебни предмети, които формират характера на светското образование. Критическото мислене е меко умение, включено в ключовите компетентности, което се развива при обучението по всички учебни предмети. Чрез включването му в задължителните учебни часове не се отнема правото на родителите да възпитават децата си. Законопроектът отчита конституционно установените права в чл. 37, като се предоставя избор между алтернативни учебни програми за конфесионално или неконфесионално обучение. Съобразно свободно упражненото си право на вероизповедание или религиозни или атеистични възгледи учениците ще избират измежду

		„(3) Държавата провежда интегрирани политики за ранно детско развитие в най-добрия интерес на детето в координация и взаимодействие между системите на предучилищното и училищното образование, на здравеопазването и на социалните услуги.“ **Член 11, Член 88** Задължителното въвеждане на предмет Религия и добродетели поставя под съмнение свободата на различните вероизповедания, тъй като изборът ще е ограничен. Създават се предпоставки за разделение на учениците по религиозен признак, което е недвусмислен белег за дискриминация на една или друга част от обществото. Поставя се под съмнение и светския характер на образованието в България. Принуждава лицата да разкриват чувствителна информация съгл. Регламент 679/ 2016		вариантите на програми по учебния предмет. Разделянето на децата в зависимост от алтернативната учебна програма не е принудително, а се основава на избора на учениците и техните родители
		Член 16 Отнема се правото на избор. Видът на езиковата подкрепа се определя от училището/ детската градина и родителят е длъжен да осигури присъствието на ученика. Не се допуска родителят да избира или да предпочете друг вид езиково обучение, напр. образователен център извън съответната институция. “(5) Видът на езиковата подкрепа по ал. 4 се определя от детската градина или училището според потребностите на детето или ученика и степента на владеенето му на български език. (6) Родителят е длъжен да осигури присъствието на детето си в определения по ал. 5 вид езикова подкрепа.”		Законопроектът предвижда диференцирана езикова подкрепа в зависимост от степента на владеене на български език
		Член 17 *§ 8. В чл. 17 се правят следните изменения и допълнения: 1. В ал. 1 думите „при условия и по ред, определени в държавния образователен стандарт за усвояването на българския книжовен език и в държавния образователен стандарт за финансирането на институциите“ се заменят с „при условията на чл. 16“.* С този текст, не се допуска финансирането на обучението по български език към други езикови центрове и форми на обучение,	Не се приема	ЗПУО урежда формалното образование.

		различни от тези, предложени от съответното училище/ детска градина, без оглед на успеваемостта и постигнатите резултати от учениците.		
		Член 88 *„(2) В задължителните учебни часове в съответствие с държавния образователен стандарт за учебния план се включва и изучаването на учебния предмет Добродетели и религии.“* Този текст накърнява човешките права, правото на избор, правото на свобода на религията. Създава предпоставки за разделение и стигматизация сред децата, което е непродуктивно и опасно за обществото. В разрез е с чл.8 от ЕКПЧ		Законопроектът отчита конституционно установените права в чл. 37, като се предоставя избор между алтернативни учебни програми за конфесионално или неконфесионално обучение. Съобразно свободно упражненото си право на вероизповедание или религиозни или атеистични възгледи учениците ще избират измежду вариантите на програми по учебния предмет
		Член 105 Предложените промени с чл. 105 са неефективни и отнемат възможността за бърза и адекватна реакция на местно ниво. Общото разбиране за извънредни и непредвидени обстоятелства, предполага бързи действия и решения. Въвеждането на задължително предложение до Министъра на образованието и изчакването на реакцията му, излишно забавят процесите и поставя цялото общество в невъзможност за адекватни реакции. Моля, да се отбележи, че такива извънредни обстоятелства могат да бъдат природни бедствия, обществени размирици, гражданско неподчинение и т.н., които бихме могли да поставят в риск живота и здравето на учениците, ако липсва адекватно и бързо решение. А такова няма да е възможно, в случаите, когато са засегнати няколко населени места, тъй като Министърът на образованието не разполага с достатъчно време, за да се запознае с регионалните специфики. Считам за подходящо, въвеждането на последващ мониторинг за проследяване на ефективността, както и добросъвестното ползване на сега действащата разпоредба, с цел идентифициране на	Не се приема	Практиката показва, че кметовете на общини тълкуват твърде разширително това свое правомощие. Често използването на разпоредбата и позоваването на извънредни и непредвидени обстоятелства е на база несъществуващи такива, а се основава на усмотрението на кмета, което противоречи на целите на предвидената хипотеза и крие риск от неоснователна загуба на учебно време.

		евентуални слабости и набелязване на конкретни мерки за предотвратяването им. Молим да се предостави официална статистика за обявените неучебни дни от кметовете и за обстоятелствата, обосновали тези решения за минимум 3-годишен период.		
		Член 107 Измененията в чл. 107 изключват родителите от процеса на вземането на решение за формата на обучение, която е най-подходяща за деца със специални образователни потребности. Подобен текст е крайно неприемлив и не би могъл да доведе до добри резултати. Тези деца, както и техните родители, ежедневно се борят с всякакви трудности, често са в неравностойно положение и нормативни текстове, които допълнително ограничават техните права и възможности, са абсурдни и недопустими. Родителят е най-добре запознат с нуждите на детето и би могъл да вземе най-доброто решение. Екипът за подкрепа за личностно развитие, може да не е достатъчно добре информиран за медицинското състояние на децата със специални образователни потребности, тъй като това е чувствителна информация съгл. Регламент 679/ 2016 правилното решение. Логично е, че ако не е взето правилното решение, резултатът ще е вреда за децата и техните семейства.	Приема се частично	Направена е редакция
		Член 145 „§ 60. В чл. 145, ал. 2 след думите „по чл. 142, ал. 3, т. 1“ се поставя запетая и се добавя „на учениците в VIII клас в математическите гимназии и в природоматематическите гимназии, извън приетите в V клас,“. От измененията в чл. 145 и 146 не става ясно какъв е редът за проверка на способностите за прием в математическите и природоматематическите училища. Ще се извършва ли проверка на способностите за прием в 8-ми клас на учениците, приети в 5-ти клас в природоматематическите училища? Ако такъв не се предвижда, то това би довело до:	Приема се за сведение	Обект на уреждане в подзаконовите нормативни актове

		• неравнопоставеност на останалите ученици, проявяващи интерес в тази област, защото материалът до 4-ти клас не е съпоставим като обем и сложност, с този до 7-ми клас; • негативен ефект върху мотивацията на вече приетите ученици, тъй като мястото им е гарантирано; • дискриминиращ ефект, поради допускането, че дори най-слабият ученик от математическата гимназия е по-добър от най-добре подготвеният ученик извън математическата гимназия. Тези ефекти биха могли да бъдат избегнати, ако всички ученици се явят на един и същи изпит за проверка на способностите за прием след 8-ми клас. Дори и в тази хипотеза, учениците от математическите гимназии, ще са в по-благоприятна позиция, тъй като тяхната подготовка в училище е разширена и биха се представили по-добре спрямо децата изън математическите гимназии. От друга страна, децата извън математическите училища имат равни възможности. Подобен подход ще позволи адекватна селекция на децата, с отношение към предмета. Следва да се отбележи, че не всички родители на деца, които живеят извън населеното място или в по-отдалечен район в града, могат да осигурят пътуването на детето до математическата гимназия, поради което решението е детето да кандидатства след 7-ми клас, когато е по-голямо и би могло да се справи само с пътуването. В допълнение, наложително е да се помисли за завареното положение, децата, които ще кандидатстват за прием в 8-ми клас в следващите от 1 до 3 години. Те не са знаели, че ще има нови правила за прием в математическите гимназии. В някои градове, в т.ч. гр. София, броят на паралелките в математическите и природоматематическите гимназии в прогимназиален етап и гимназиален етап е един и същи. Това означава ли, че следващите от 1 до 3 години ще има нулев прием за деца след 8-ми клас, тъй като местата вече са заети? Настояваме броят паралелки за прием след 8-ми клас да е двоен спрямо броят на паралелките за прием след 5-ти клас за един и същи		

		випуск. Така ще се даде шанс на децата обучавани извън математическите гимназии, да продължат образованието си с профил математика.		
		Член 204 В чл. 204 ал. 4 се предвижда участие на родителят в процедурата по налагане на санкция, но не и при предупредителна мярка. В случите на непълнолетни ученици, законният представител на ученика е лишен от възможността да участва в процедури, засягащи детето. Моля да бъде изрично регламентирано как може да се възрази срещу наложена предупредителна мярка или такава да се оспори по реда на Административно процесуалния кодекс. В случай, че такива действия не са предвидени, то това е грубо нарушение на правата на учениците, техните родители и на основополагащи правни принципи (чл. 6 и чл. 13 от ЕКПЧ). Как ще се гарантира, че няма да има злоупотреби с инструмента „предупредителна мярка“ от страна на учителите? Не става ясно кой и в какви срокове е длъжен да информира родителите за открита процедура по налагане на предупредителна мярка, както и изслушването на страните.	Приема се за сведение	Законопроектът въвежда разграничение между предупредителни мерки и санкции
779.	Владимир Колев, управител на „Клет България“ ООД Портал за обществени консултации, 23 юни 2025 г. Евентис – вх. № 1220-45/23.06.2025	**С Т А Н О В И Щ Е** От издателство „Клет България“ ООД **Относно**: *Проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование, публикуван за обществено обсъждане на 23.05.2024 г.* С настоящото становище, ние от издателство „Клет България“ ООД („Клет България“) използваме възможността да изразим позиция във връзка с предложените промени в Глава седма на Закона за предучилищното и училищното образование (ЗПУО), отнасящи се до познавателните книжки, учебниците и учебните помагала. **В пълна степен се присъединяваме към общото становище от образователните издателства в страната**, като подкрепяме изцяло изложените в него коментари и предложения за		

		преразглеждане на публикувания за обществено обсъждане законопроект. Същевременно, бихме желали да акцентираме върху следните основни моменти, които считаме за особено важни по отношение на предложените изменения и допълнения на ЗПУО. **I. На първо място, отново искаме да подчертаем изключително спорното допълнение в легалната дефиниция на „учебник“ в чл. 151, ал. 2 от ЗПУО, според което учебникът е „произведение – делима съвкупност от теми“.** В общото становище на издателите сме описали подробно възможните усложнения от прилагането на практика на тази дефиниция и защо подобен подход би довел до оскъпяване на доставката на познавателните книжки, учебниците и учебните помагала, административна и организационна тежест (вместо разтоварване) за учители, директори, родители и ученици. Използваният като мотив аргумент за намаляване тежестта на ученическата раница не е състоятелен, тъй като потребността от (изискването за) всекидневно носене или не на учебни издания зависи от организацията на учебния процес в училището и конкретните часове. Поради комплексния и интегративен характер на образователното съдържание, както и с оглед на спираловидния дидактически подход на конструирането му промените в една тема задължително налагат промени и в много други теми на изданията. Те дори налагат промени в съдържанието на учебници по други предмети заради вече реализирани междупредметни връзки. **Ето защо, не е обосновано и очакването, че раздробеното на отделни теми учебно съдържание, ще позволи извършването на обективно необходими промени в отделни части на вече одобрените издания**. Няколко примера от нашето портфолио в подкрепа на учебника като единна структурна и функционална	Приема се	Разпоредбата отпада от Законопроекта

цялост:

География и икономика 10. клас (*Булвест 2000*) – в уроците за дейности към изучаваните райони има препратки към темите за структура на населението;

Биология и здравно образование (*Анубис, Булвест 2000*): Във всеки раздел термините са логично свързани като същност (определение със съществени белези), разширени по обем (видове, връзки с други понятия), активирани чрез задачи (уроци за упражнение, семинари, лабораторни уроци, дискусии, тестове), но също така отделните раздели разглеждат понятията и процесите на различно структурно равнище. Препратки са самите термини (названията на понятията), които са в основата на всяка наука. Единството на учебника гарантира ефективната самостоятелна работа на ученика – преговор и затвърдяване, осмисляне и задълбочаване на биологичните знания.

Термин	**Къде се въвежда**	**Как се развива (референции) в следващи уроци от същия раздел**	**Как се развива (референции) в уроци от други раздели**
Храносмилане	В урок 8 – стр. 28 като: 1. определение на понятие храносмилане на организмово ниво	В урок 9. – стр. 28 като: 1. разширяване на обема на понятието храносмилане – как протича в храносмилателни органи	В урок 67. – стр. 1 като: 1. определение на понятие храносми на клетъчно ниво 2. изграждане на логически връзки между протичане жизнени процеси организмово (стр. 29) и на клетъчно равнище (стр. 195
Подобни примери могат да се дадат за хранене, ди			

<table>
<tr>
<td></td>
<td></td>
<td>
транспорт на вещества в бели дробове, тъкани, мембранен транс
катаболитни и анаболитни процеси в учебниците и на двете марки.
Биология за 9. клас за ППОИИЧЕ (Анубис)
<table>
<tr><td>Стр. 287 – термин: жизнен цикъл на клетката</td><td>препратка към информацион
източник – схема на фиг. 1, с. 262</td></tr>
<tr><td>Стр. 286 – термин: метаболитни процеси</td><td>препратка към информацион
източник – схема на фиг. 3, с. 210</td></tr>
<tr><td>Стр. 255 – термин: бинарно делене на прокариотна клетка</td><td>препратка към информацион
източник – схема на фиг. 3, с. 117</td></tr>
<tr><td>Стр. 248 – решаване на практически задачи</td><td>препратка към приложението
приложение 4, с. 294</td></tr>
<tr><td>Стр. 156 – термин: аквапорини</td><td>препратка към информацион
източник – схема на фиг. 2г с. 137</td></tr>
<tr><td>Стр. 140 – транспортна функция на мембраната от тема 2.1.5</td><td>препратка към т. 2.2.1 на с. 154</td></tr>
<tr><td>Стр. 134 - хромозоми</td><td>препратка към т. 1.5.2, фиг. 9, с. 94</td></tr>
</table>
Биология, профилирана подготовка, Модул 1. Клетката – елементарна биологична система (Клет България)

Според нашите проучвания сред колегите ни от издателска група Клет в цяла Европа никъде няма работещо решение, свързано с разделянето на учебниците на части. Ето защо, тук само потвърждавам категоричното настояване на образователните издатели уточнението „делима съвкупност от теми“ в дефиницията на учебник да отпадне, а с него и изложените мотиви за възможно разделяне на учебниците в отделни книжни тела за отделните теми.
</td>
<td></td>
<td></td>
</tr>
<tr>
<td></td>
<td></td>
<td>II. От гледна точка на гарантирането на експертност, компетентност,
обективност, научна, педагогическа и методологична</td>
<td>Не се приема</td>
<td>Министърът на образованието и науката одобрява проектите на</td>
</tr>
</table>

		обоснованост е недопустима предложената възможност (чл. 159а, т. 3) министърът на образованието по своя преценка да прави предложения за промени в учебното съдържание, предлагано от автори и издатели. Подобна промяна противоречи на принципите на демократичната и правова държава, включително на Конституцията („Държавата създава условия за *свободно развитие на науката, образованието* и изкуствата и ги подпомага.“) и на ЗПУО (сред принципите в системата на образованието е: „иновативност и ефективност в педагогическите практики и в организацията на образователния процес въз основа на *научна обоснованост*…“) и създава възможност за еднолични, субективни, политически и други влияния и решения.		познавателни книжки, учебници и учебни комплекти
		III. Настояваме в промените в ЗИД на ЗПУО да бъде включена и възможността за извършване на подобрения в одобрено учебно съдържание по инициатива на авторите или издателите. Това е един от добрите начини за непрекъснато усъвършенстване на качеството на изданията с оглед съответствието им с реалния живот и контекст, включително технологичното развитие.	Не се приема	Авторите/издателите имат възможността да правят мотивирани предложения до министъра на образованието и науката за извършване на промени чрез откриване на процедури
		IV. В чл. 158, ал. (2) се предвижда като оценители да бъдат включвани и учители, към които обаче не е формулирано изискването да притежават експертна компетентност по съответното образователно направление или учебен предмет, както това се изисква от останалите оценители (специалисти или служители на МОН или в РУО). Това позволява тълкуването, че е достатъчно едно лице да е назначено на длъжност учител, без значение по какъв предмет, за да бъде включено като оценител при оценяване на проекти на учебници. Подобен пропуск следва да бъде отстранен.	Приема се	Разпоредбата е коригирана в Законопроекта
		V. Бихме искали да наблегнем върху следните допълнителни съображения по отношение на предложените изменения и		

		допълнения на чл. 153 от ЗПУО във връзка с възможните електронни формати на печатните издания. Съгласно предвидената нова редакция на тази разпоредба: Чл. 153, ал.(1) *Познавателните книжки, учебниците и учебните помагала се създават като печатни издания, печатни издания с електронен вариант или електронни издания*. (2) *Печатните издания на учебниците може да бъдат предоставяни за ползване в училищното образование и в електронно четим формат.* **1. На първо място тук и на база нашето разбиране, изразяваме позитивна оценка и приветстваме предложението за първи път, на нормативно равнище, да бъде признато създаването на учебниците и като самостоятелни „*електронни издания*“ по смисъла на § 1, т. 9 от Допълнителните разпоредби на ЗПУО.** Както многократно „Клет България“ е застъпвало в становища пред Министерството на образованието и науката (МОН), в това число по време на срещи и събития с представители на ведомството, *електронните издания на учебниците*, за разлика от „*печатните издания с електронен вариант*“ и „*електронно четимите учебници*“, са същинският дигитален образователен продукт, позволяващ най-пълноценното, гъвкаво, интерактивно и адаптивно обучение за учениците. Електронните издания не представляват просто дигитализирани версии на одобрените учебници, а осигуряват най-богата гама от функционалности към вече утвърденото учебно съдържание, без ограничения във времето и мястото или начина на достъп до него. Сред техническите придобивки към всяко електронно издание са от една страна дигиталните платформи, чрез които електронните издания се предоставят на потребителите с включените инструменти за достъпност спрямо последните европейски регулативни рамки (Европейски акт за достъпност, European Accessibility Act), които улесняват използването, възприемането на електронното	Приема се за сведение	Изразена е подкрепа

		образователно съдържания спрямо потребностите. От друга страна, многообразието от интерактивни образователни ресурси, които специално са създадени спрямо образователните рамки на всеки един учебен предмет и клас – тестове, игри, мултимедия, включваща видеоклипове и анимации, които позволяват учебният процес и учебните занятия да бъдат адаптирани съобразно индивидуалните предпочитания и нужди на всеки ученик. Разбира се, ползите от работата с електронните издания са доказани в практиката и едва ли бихме могли да ги обобщим в това становище. В този контекст отбелязваме, че „Клет България“ е инвестирало и продължава ежегодно да инвестира милиони левове в разработването на електронни продукти, в съответствие с високите изисквания и стандарти на издателството за техническо изпълнение, дизайн, зачитане на авторски права и други. Към създаването на висококачествени електронни продукти, Клет България полага дългогодишни усилия в подпомагането на учителите за прилагането на електронно образователно съдържание в клас чрез обучения, онлайн и присъствени семинари и др., като се стреми да подпомогне прилагането на иновативни подходи в образователната система. Едновременно с това „Клет България“ се стреми всички електронни издания да преминават през процедури по оценяване и утвърждаване за съответствие с държавните образователни стандарти. В подкрепа на процеса по дигитализация на образованието в страната, от издателството осигуряваме свободен и безплатен достъп до нашата дигитална платформа (IZZI), на която са достъпни всички електронни издания на одобрени учебници. Въпреки вложените усилия и средства, за съжаление, анализът ни показва, че изключително (разочароващ) малък процент от учениците и учителите в страната се възползват от осигурените предимства на електронните издания. Считаме, че една от основните причини за това развитие до момента, беше именно липсата на нормативно признаване на електронните издания като равностойни на печатните и елктронночетимите издания в образователния процес.		

		Ето защо, с предложените изменения и допълнения вярваме, че с активната подкрепа и от МОН, се поставя основа за преодоляване на известните дефицити, както и за по-смислено включване на електронни образователни продукти в учебния процес. **2. За да се насърчи ползването на електронните издания, съответно извличането на техния потенциал, предлагаме допълнение в чл. 153, на ал.2 , така че наред с „печатните издания в електронно четим формат“ изрично да бъдат посочени и „електронните издания“ като допустими за използване в училищното образование.** Това би представлявало логично и необходимо доразвиване на започнатата положителна тенденция към нормативното уреждане на цифровизацията в образованието, след като дигиталните образователни ресурси е предвидено също да получат държавна санкция в чл. 161а – чл. 164д.	Приема се за сведение	Редът и условията за предоставяне за безвъзмездно ползване на познавателни книжки, учебници и учебни помагала са определени в подзаконов нормативен акт
		VI. Отново обръщаме внимание, че разпоредбите на чл. 151, ал. 8 и 9 относно електронните образователни ресурси са изключително проблематични както като замисъл, така и като формулировка. 1. Въвеждането на задължително предварително оценяване и одобряване на подобни ресурси не само, че няма да допринесе съществено за подобряване на качеството на образованието и постигането на заложените в него резултати, но и би въвело редица практически затруднения. Очакването ни е тази регулация да създаде утежнения за администрацията и бюджета на МОН, но и ограничения (процедурни, финансови) в авторската свобода и инициатива/мотивация, както и в иновациите в образованието. 2. Не виждаме логика и не сме съгласни веднъж одобрените електронни образователни ресурси, предназначени за използване в системата на училищното и предучилищното образование, да бъдат само и единствено публикувани на Националната платформа,	Приема се за сведение	

		поддържана от МОН. На практика се предвижда монополно положение на държавата да разпространява електронните образователни ресурси, като фактически се забранява използването на одобрени ресурси, публикувани на алтернативни, частни платформи на издатели, създатели и автори. По този начин се обезсмислят нашите усилия като издателства, които в продължение на години инвестирахме и продължаваме да инвестираме огромни средства за наша сметка в разработване, поддръжка и усъвършенстване на висококачествени платформи за електронно образование, базирани на утвърдени международни стандарти за достъпност, образователно преживяване и интерактивност. 3. Некоректно е според нас определянето на електронните образователни ресурси като учебни помагала както с оглед на дефиницията за учебните помагала, съдържаща се в закона, така и с оглед на практическата ситуация. Въвеждането на задължителна процедура по одобряване би означавало необходимост от многократното им административно преразглеждане и одобряване при всяка такава промяна. Всъщност по-скоро би довело до тяхното „осиротяване“ – невъзможност и липса на мотивация и отговорност за тяхно усъвършенстване и актуализация. Това не съответства на духа, логиката и целите на действащата нормативна уредба – нито на ЗПУО, нито на Наредба № 10 от 19.12.2017 г. за познавателните книжки, учебниците и учебните помагала, които уреждат процедури за одобряването на образователни продукти с по-постоянен характер. **Отново подчертаваме, че с настоящото писмо напълно подкрепяме общото становище на образователните издатели в страната, депозирано на 20.06.2025 г. и че в него само подчертаваме особено важните моменти от гледна точка на издателство „Клет България“ ООД и издателска група Klett.** Надяваме се, че изложените по-горе съображения и аргументи ще бъдат взети предвид от МОН при формулиране на окончателния текст на промените в ЗПУО, като изразяваме готовност за	Не се приема	Определението за учебни помагала е допълнено

		провеждане на отворена среща и диалог с цел обсъждането и координирането на какви допълнителни практически мерки могат да бъдат предприети за насърчаване и разработване на най-подходящи за предучилищното и училищното образование дигитални решения.		
780.	Иво Рахов rahov.ivo@gmail.com 25 юни 2025 г. в 11:03:40 Електронна поща	**Предложената промяна в чл. 107, ал. 1 от Закона за предучилищното и училищното образование** Пиша в подкрепа на СТАНОВИЩЕТО НА ФОНДАЦИЯ "ЖИВОТ СЪС СИНДРОМ НА ДАУН" по предложената промяна в чл. 107, ал. 1 от Закона за предучилищното и училищното образование. Напълно подкрепям становището на фондацията и смятам, че промяната непременно трябва да отпадне. **СТАНОВИЩЕ НА ФОНДАЦИЯ "ЖИВОТ СЪС СИНДРОМ НА ДАУН"** Предложената промяна в чл. 107, ал. 1 от Закона за предучилищното и училищното образование (ЗПУО), свързана с ограничаване правото на родителите на деца със специални образователни потребности (СОП) да избират формата на обучение Като Фондация „Живот със Синдром на Даун“, защитаваща правата и интересите на лицата със синдром на Даун и подкрепяща техните семейства, както и като експерти от опит, които в дълбочина познават специфичните нужди на децата със синдром на Даун, изразяваме от свое име и от името на родителите категоричното ни несъгласие с предложената промяна в чл. 107, ал. 1 от Закона за предучилищното и училищното образование. Предлаганата редакция, с която правото за избор на форма на обучение за ученици със специални образователни потребности се прехвърля от родителите към екип за подкрепа за личностно развитие или към външни лица и експерти, които не са родители или настойници, е неприемлива и неправилна. Родителите са най-добре запознати с нуждите, желанията и особеностите на своите деца. Те са естествените защитници на техните интереси и имат право и отговорност да вземат решения,	Приема се частично	Направена е редакция в текста, съгласно която е определено, че този избор се прави след обсъждане с родителя и след писмено изразено мнение от родителя. С тази редакция се подчертава ролята на родителя и на процеса на обсъждане с него на вземането на решението относно формата на обучение. Направено е и допълнение в текста, с което е определена процедура, съгласно която при несъгласие на родителя с определената от екипа в училището форма на обучение, той има право да подаде заявление за извършване на повторна функционална оценка от регионалния екип към съответния регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование относно определянето на формата на обучение.

		свързани с образованието и развитието им. Всяко ограничаване на тази роля подкопава основни принципи на семейството, доверието и личната автономия. Външни лица, без трайна емоционална и житейска връзка с детето, не могат да имат пълна и дълбока представа за неговите потребности и желания. Поставянето на такива лица в позицията да определят формата на обучение, без изричното съгласие на родителите, може да доведе до решения, които не отговарят на най-добрия интерес на детето. Считаме, че ролята на екипа за подкрепа или външен оценител и експерт трябва да бъде на консултант и съветник, който подпомага родителите в информирания им избор, а не на заместник или надзорник, който отнема техните права. Настояваме правото на избор на форма на обучение за деца със специални образователни потребности да остане изцяло в ръцете на родителите и/или настойниците им, като те имат подкрепата на компетентни специалисти, но не и ограничение или отнемане на това право. Тази позиция е израз на уважение към семейството като основна единица на обществото и гаранция за осигуряване на оптимални условия за развитие на всяко дете със специални нужди. **Обосновка:** **1. Родителят е правният представител и носи отговорност за детето** Правото и задължението за вземане на решения, свързани с развитието, възпитанието и образованието на детето, са конституционно и законово признати в Република България. Отнемането на правото за избор на форма на обучение нарушава този фундаментален принцип. **2. Родителят познава най-добре индивидуалните особености на детето със специални образователни потребности и трябва да има водеща и заключителна роля при избора на форма на обучение**		

		Децата със специални образователни потребности формират изключително разнородна група, в която всяко дете има уникален профил, нужди и темп на развитие. Родителят е единственият човек, който наблюдава детето ежедневно и дългосрочно и познава в дълбочина познава: - моментното състояние и динамиката на неговото развитие; - средовите фактори (семейни, социални, медицински), които влияят върху ученето; - какво работи и какво не работи в образователния и социалния процес. **Роля на родителя и взаимоотношения с екипа за подкрепа:** Никой външен специалист – включително и екипът за подкрепа за личностно развитие (ЕПЛР) – няма дълбочината на познание и контекста, който има родителят за своето дете. Отнемането или ограничаването на правото на родителя да участва пълноценно и да има последната дума при избора на форма на обучение е неприемливо вмешателство в личния и семеен живот и същевременно нарушава правата му като законен представител на детето. Предлагаме случаите на разминаване между мнението на родителя и препоръките на ЕПЛР или друг външен експерт родителят да бъде подкрепен чрез ефективни механизми – психологическа подкрепа, групи за взаимопомощ или други форми на подкрепа, които да му помогнат да вземе информирано и уверено решение в интерес на детето. **3. Предложената промяна противоречи на:** **Конвенцията за правата на детето:** Член 5 Държавите - страни по Конвенцията, зачитат отговорностите, правата и задълженията на родителите или в зависимост от случая на членовете на по-голямото семейство или общност, както предвиждат местните обичаи, на законните настойници или на другите лица, отговорни по закон за детето, да осигуряват по начин, съответстващ на развитието на способностите на детето,		

		подходящи насоки и ръководство в упражняването от него на правата, признати в тази Конвенция. Член 18 1. Държавите - страни по Конвенцията, полагат всички усилия за осигуряване признаването на принципа, съгласно който двамата родители носят обща отговорност за отглеждането и развитието на детето. Родителите или според случая законните настойници носят първостепенна отговорност за отглеждането и развитието на детето. Висшите интереси на детето са тяхна основна грижа. 2. С цел гарантиране и закрила на правата, изложени в тази Конвенция, държавите-страни по нея оказват подходяща помощ на родителите и законните настойници при осъществяване на тяхната отговорност по отглеждане на децата и осигуряват създаването на институции, служби и услуги в областта на грижите за децата. 3. Държавите - страни по Конвенцията, предприемат всички подходящи мерки, за да осигурят на децата на работещите родители правото да се възползуват от услугите за деца и детските заведения, които се полагат за тяхното отглеждане. **Конвенция за правата на хората с увреждания** Член 5 - Равенство и забрана на дискриминация 1. Държавите - страни по настоящата конвенция, признават, че всички хора са равни пред закона и имат право без каквато и да било дискриминация на еднаква закрила и еднакво третиране от закона. 2. Държавите - страни по настоящата конвенция, забраняват всякаква дискриминация по признак на увреждане и гарантират на лицата с увреждания равноправна и ефективна защита от закона срещу всякаква дискриминация на каквито и да било основания. 3. С оглед осигуряването на равнопоставеност и премахването на всякаква дискриминация държавите - страни по конвенцията, предприемат всички необходими стъпки, за да осигурят разумни улеснения на хората с увреждания. Член 7 Деца с увреждания		

		1. Държавите - страни по настоящата конвенция, предприемат всички необходими мерки за осигуряване на пълноценното упражняване от деца с увреждания на всичките им права на човека и основни свободи наравно с останалите деца. **Всеобщата декларация за правата на човека** чл 26, ал.3 Родителите имат право, с приоритет, да избират вида образование, което да получат техните деца. **Конституцията на Република България** Чл. 47. (1) Отглеждането и възпитанието на децата до пълнолетието им е право и задължение на техните родители и се подпомага от държавата. **ЗПУО** чл. 7, ал. 2 – приобщаващото образование не може да се прилага чрез ограничаване на права, а само чрез гарантиране на достъп, подкрепа и избор. **4. Нарушаване на принципа на равнопоставеност** Особено силно впечатление прави фактът, че учениците без специални образователни потребности и техните родители имат право на избор на форма на обучение, докато се предвижда това право да бъде отнето именно от родителите на деца със специални потребности. Това е очевидна форма на дискриминация, противоречаща на принципите на приобщаването. **5. Недопустимост на прехвърляне на решението към външни органи** Да се даде повече тежест на мнението на външен екип, отколкото на преценката на родителя, е: - юридически необосновано – тъй като родителят носи правна отговорност за избора и благосъстоянието на детето; - етично уязвимо – защото ограничава автономността на семейството; - образователно нецелесъобразно – защото външен екип не може да направи обективна и трайна преценка въз основа само на фрагментарно наблюдение.		

		Затова не е допустимо в нормативен текст да се отнема или прехвърля на друг орган правото на родителя да вземе решение за формата на обучение на своето дете. Това право не може да бъде ограничено чрез административен механизъм. Вместо това е необходимо: - да се развиват подкрепящи инструменти, с които може да се въздейства и помогне на родителите, които се нуждаят от съдействие – чрез психологическа подкрепа, групи за взаимопомощ, - достъп до експерти и информирано съгласие – но не и чрез ограничаване на техните законови права. Заключение: Предлаганата редакция на чл. 107, ал. 1 нарушава основни принципи на правото, дискриминира родители на деца със специални образователни потребности и противоречи на международните задължения на България. Настояваме текстът да не бъде променян и да запази законното право на родителя да избира формата на обучение на своето дете, в сътрудничество с екипа за подкрепа, но не под негов натиск.		
781.	Фондация „Сийдър“ Адриана Гоцова adriana@cedarfoundation.org June 25, 2025 12:56 PM Електронна поща	**Становище** Като организация с дългогодишен опит в грижата за деца и младежи в риск, преживели редица травматични събития в живота си, преодоляващи стигми и ограничения, вярваме, че най-добрият път за преодоляване на бариерите пред тях е осигуряване на сигурна среда и качествено образование, чиито основни принципи са уважение, подкрепа и зачитане на човешките права. Мисията на фондация „Сийдър“ - нестопанска организация, създадена през 2005 г., е да осигури по-добра грижа за деца и възрастни в неравностойно положение и подкрепа за тяхното интегриране в общността, така че те да имат справедлив, пълноценен и достоен живот. Във връзка с нашата дългогодишна работа в подкрепа на деца в риск и застъпничество за техните права, заявяваме своето становище относно предлаганите промени в ЗИД на ЗПУО. **I. Общи коментари**		

		Приветстваме усилията на Министерството на образованието и науката за стартиране на реформа в образованието, както и заявените намерения на министъра на образованието за осъвременяване на учебните програми и подходите на преподаване и оценяване, така че те да отговарят на нуждите на модерния свят. Законопроектът съдържа някои позитивни елементи, но те не носят цялостна концепция за реформа в образованието, фокусирана върху качеството му, правата на децата и възможностите за тяхното активно включване, както и прилагането им на практика. В същото време изразяваме несъгласие относно част от измененията, които застрашават свободата на избор на децата и ограничават правата на родителите да участват в процеса на вземане на решения за образованието им. **II. Конкретни коментари** **1. Въвеждане на предмет „Добродетели и религии“:** Изразяваме категорично несъгласие с въвеждането на нов задължителен предмет с конфесионални елементи още от 1. клас. Предвидените промени не дават право на избор на родителя/настойника между вариантите на предмета, а ще имат задължителен характер. Въвеждането на религиозно обучение накърнява светския характер на училището и поставя под въпрос гражданското образование, което има за цел да гради умения за критично мислене, да запознава с правни и етични норми и да изгражда среда за взаимопомощ и солидарност. Изучаването на религиите в исторически, културен и философски аспект и сега присъства в хуманитарните предмети от задължителната програма. Въвеждането на религиозно обучение като част от задължителната учебната програма, разделена по групи, създава предпоставки за опасно разделение и противопоставяне на децата от малки. В семейните къщи, които фондация “Сийдър” управлява, деца с различни вероизповедания живеят заедно и евентуалното разделяне в училище, може да бъде пренесено и в ежедневието им. Освен това добродетелите не биха могли да бъдат учебен предмет и да се преподават като научно знание. Добродетелите се възпитават	Приема се за сведение	Предложеният нов учебен предмет добродетели и религии ще се изучава наред с останалите общообразователни учебни предмети, които формират характера на светското образование. Критическото мислене е меко умение, включено в ключовите компетентности, което се развива при обучението по всички учебни предмети. Чрез включването му в задължителните учебни часове не се отнема правото на родителите да възпитават децата си. Законопроектът отчита конституционно установените права в чл. 37, като се предоставя избор

		чрез личния пример на всеки един от нас, на родителите, на обществото, а в училище - чрез личния пример на учителите, чрез културата на общуване в класната стая, чрез цялостната училищна среда и климат. Подобна промяна от въвеждане на предмет „Религии и добродетели“не е придружена от анализ на обществените нагласи, нужди и дългосрочни ефекти върху ценностната система на децата.		между алтернативни учебни програми за конфесионално или неконфесионално обучение. Съобразно свободно упражненото си право на вероизповедание или религиозни или атеистични възгледи учениците ще избират измежду вариантите на програми по учебния предмет. Разделянето на децата в зависимост от алтернативната учебна програма не е принудително, а се основава на избора на учениците и техните родители.
		2. Изключването на родителите от вземането на решения за това каква форма на допълнителна подкрепа да получават децата със специални образователни потребности (СОП). Изразяваме сериозно притеснение относно предложената промяна в чл. 107 от ЗИД на ЗПУО, която отнема правото на родителите да избират форма на обучение за своето дете. Това би могло да доведе до ситуации, в които решения, отнасящи се до образованието и развитието на детето, се вземат без необходимото участие на семейството, което е основен партньор в образователния процес. Тази промяна от една страна противоречи на чл. 12 от същия закон, а от друга - на Конституцията на Република България.	Приема се частично	Направена е редакция в текста, съгласно която е определено, че този избор се прави след обсъждане с родителя и след писмено изразено мнение от родителя. С тази редакция се подчертава ролята на родителя и на процеса на обсъждане с него на вземането на решението относно формата на обучение. Направено е и допълнение в текста, с което е определена процедура, съгласно която при несъгласие на родителя с определената от екипа в училището форма на обучение, той има право да подаде заявление за извършване на повторна функционална оценка от регионалния екип към съответния

				регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование относно определянето на формата на обучение.
		3. Подписване на споразумение с училището за спазване на правилника на институцията И в момента, родителите и учениците са длъжни да подпишат правилника на училището. За съжаление обаче, самото училище не следи за спазването му и няма механизми за контрол и регулации. В повечето случай правилникът е дословно възпроизведен от ЗПУО и несъобразен с нивото на развитие и компетенции на учениците. Във връзка с предложената промяна е важно да обърнем внимание, че родителите често нямат реален избор на училище (класиране по райони, кандидатстване с НВО, наличие на само едно училище в населеното място, ограничено предлагане на определени профили и професии). Те нямат и реално ефективно влияние върху вземането на решения, които на теория би трябвало да имат като например избор на униформи, избираеми учебни часове, чужди езици и нива, на които се изучават, спорт, допълнителни профилиращи предмети и пр. Вместо да се търсят механизми за осъществяване на действителен избор и за разширяване на възможностите за родителско участие в училищния живот, ЗИД напрактика предлага те предварително да се съгласят с всички поставени им условия. Споразумението се сключва между равноправни партньори по въпроси, които ги засягат лично. От ЗИД не става ясно кой ще изготви споразумението, как ще бъде договорено с родителите, какъв избор има родител, който не е съгласен със споразумението, какъв правен статут би имал документа, какво следва при отказ да бъде подписан документа или от неизпълнението му. Правилникът на едно училище трябва да е документ, договорен между училище, ученици и родители на разбираем и достъпен език с ясни параметри и последствия. Отговорност за проследяване на спазването му носи училището и не би следвало отговорността да	Приема се	Разпоредбата отпада от Законопроекта

		бъде прехвърлена върху родителите, които реално не присъстват в образователната институция.		
		4. Повече санкции за учениците Изразяваме сериозното си несъгласие с предложението за въвеждане на нови санкции за учениците - повтаряне на първи клас, отстраняване от училище за три дни, забрана за участие в училищни мероприятия и др. Тези санкции противоречат на цялостната философия за приобщаване и могат да доведат до изолация, изключване на учениците и са път към отпадане от училище. В допълнение тези санкции могат да бъдат използвани неправомерно от учителите, които срещат проблеми с дисциплината. Действително учителите имат нужда от подкрепа за създаване на спокойна атмосфера и ефективен обучителен процес. Това може да се случи чрез обучения за учители на теми като справяне с конфликтни ситуации, ненасилствена комуникация, подпомагане от страна на помощник-учител, психолози, ресурсни учители, медиатори и други специалисти, въвеждане на професионална супервизия като подкрепа към учителите. Притеснение буди и включването на оценка на социално-поведенческите умения като част от оценяването на учебните постижения на учениците.	Приема се за сведение	Повтарянето на 1. клас е предвидено само веднъж и само при невладеене на български език, което е ключово за напредък и по останалите предмети
		5. Езикова подкрепа за деца с различен от български майчин език Езиковата подкрепа чрез интеграционно обучение в индивидуална форма е в противоречие с приобщаващата философия за ЗПУО. Със сигурност децата и учениците с различен от български майчин език следва да бъдат подкрепени, за да наваксат знанията и уменията си по български език и да учат успешно с връстниците си. Успешните образователни практики показват, че най-лесния начин за усвояване на език е в социална, а не изолирана среда. Пътят за подкрепа на учениците за усвояване на български език минава най-вече през подготовката и подкрепата на учителите им. Езиковата подкрепа може да бъде успешна тогава, когато учителите имат умения да прилагат ефективни педагогически стратегии за развитие на езика при деца и ученици с различен майчин език и когато в	Приема се за сведение	Създават се възможности за диференцирана езикова подкрепа в зависимост от степента на владеене на български език

		образователната институция има достатъчен ресурс – помощник-учители, психолози, ресурсни учители, медиатори и други специалисти, които да са в помощ на преподавателите.		
		6. Обявяване на оценките от конкретни изпити за окончателни Предложението за обявяване на оценките от националното външно оценяване, държавните зрелостни изпити и изпитите за професионална квалификация за окончателни е изключително притеснително. Недопускането на обжалване при доказуеми грешки - технически, процедурни или експертни, е не само юридически спорна, но и педагогически вредна. Това предложение по-скоро цели да защити системата, отколкото да гарантира обективност и справедливост в образователния процес. Присъединяваме се към препоръките на редица професионалисти, универсритетски преподаватели, колеги от гражданския сектор, работещи в областта на предучилищното и училищното образование за по-задълбочен обществен дебат по отношение на цялостна реформа в образованието. Такъв широк обществен дебат е изключително належащ и е задължително да включва теми като: рамка за качество в образованието, съвременни учебни програми, определяне на ключови компетентности за всеки образователен етап, общ пакет от умения и способности за решаване на практически проблеми и задачи, инструменти за измерване на въздействието на педагогическите практики и на ефекта от образователните политики. Освен това този процес по обсъждане трябва да включва децата и да зачита техните права, както и да почива на всички принципи на приобщаващото образование за качество и достъпност за всички деца.	Приема се за сведение	Следва да се прави разлика между резултат и оценка. Оценките от НВО и ДЗИ са окончателни по начина, по който окончателни са и оценките от държавните изпити в дипломите за висше образование. Нито в исторически план в България, нито в друга образователна система оценката от матура подлежи на преразглеждане. Оценката се поставя в резултат на преглед и оценяване на изпитната работа от двама независими оценители, специалисти в съответната област – учители и/или университетски преподаватели, а при разминаване между двамата – работата се оценява и от трети специалист. И към момента са създадени възможности учениците, съответното зрелостниците да се запознаят с оценените си изпитни работи и в случай на техническо несъответствие между резултатите. Разпоредбата е допълнена и прецизирана
782.	Ирена Любенова green_poison@abv.bg June 25, 2025 4:50 PM	***Въвеждане на задължителен предмет религия и добродетели** - моето мнение е, че съвременното общество трябва да уважава многообразието в заобикалящото го общество, както и да разбира , осъзнава и уважава вероизповеданията на всички негови членове.	Приема се за сведение	Предложеният нов учебен предмет добродетели и религии ще се изучава наред с останалите общообразователни учебни предмети, които формират характера

	Електронна поща	Никога обаче не бих подкрепила закон, който нарушава конституцията на Република България, или налага само дадена религия да бъде изучавана, така може да се създаде етническо напрежение на религиозна основа, макар и поднесена за деца, нека Религиознанието си остане свободна форма за избиране на предмета, от желаещите. Относно предмета **Добродетели и ценности** Ви приветствам, защото сме свидетели на основно потъпкване на ценностната система в подрастващия , както и в почти пълна абдикация, и дори не разбиране на понятията етика, морал, ценност, добродетел като цяло в обществото в което живеем. Тук проблем виждам отново в подготвянето на кадри, пиша Ви като такъв кадър и повярвайте не съм единствената, Вие имате подготвени кадри в системата, в моята диплома, като Социален педагог, пише и учител по Гражданско и Здравно образование, както и философския цикъл, системата на образованието към годината, в която завършвах, тотално ни изхвърли и ограничи правата, за сметка на други специалности, сега в МТСП и ГДИН имаме право да работим, но не и в МОН, а някои сме влезли основно за да работим с деца относно тяхното психично,емоционално развитие, както и ако се наложи превъзпитание в духът на зачитане на тяхната личност, емоционални и личностни особености и качества, друг тип подготвени кадри са Философите и колегите от философските факултети, поне до набора в който не станахме жертва на промените и станахме трайно безработни висшисти , влезли да се обучават с конкретен интерес и принудени да търсим работа другаде, това не сме малък брой хора, за да обучавате тепърва кадри, освен това определено можем да облекчим и заместваме педагогическите съветници, някои и с допълните профили и психолозите, защото един човек искащ да е в този тип сфера , определено продължава да учи и да се развива за нея, много от нас са и психолози и т.н. , не разбирам нуждата от бълване на нови професии и нови преквалификации, като Вие имате кадри, готови кадри от години. **Забрана на телефоните в училище** също е и от мерките, които категорично подкрепям, но разбирам общественото недоволство,		на светското образование. Критическото мислене е меко умение, включено в ключовите компетентности, което се развива при обучението по всички учебни предмети. Чрез включването му в задължителните учебни часове не се отнема правото на родителите да възпитават децата си. Законопроектът отчита конституционно установените права в чл. 37, като се предоставя избор между алтернативни учебни програми за конфесионално или неконфесионално обучение. Съобразно свободно упражненото си право на вероизповедание или религиозни или атеистични възгледи учениците ще избират измежду вариантите на програми по учебния предмет. Разделянето на децата в зависимост от алтернативната учебна програма не е принудително, а се основава на избора на учениците и техните родители.

		защото родителите се притесняват за децата си, много често до четвърти клас децата не могат да излизат извън двора на училището, но после са пуснати, предполагам, че страхът за тяхната безопасност е основния мотив, в това число и извънредната агресия в училище, някак взехме да изискваме прекалено много от длъжността учител, повярвайте ми аз съм майка и на вън децата на които правя забележки,че формират групичка, в тази групичка има едно, което рита, отговорът е , правим така и в училище, поради онлайн тормозът в групи в социалните мрежи, също съм за пълна забрана на телефоните, но определено възлагане и обмисляне на безкомпромисни мерки, относно притесненията на родителите,без да караме учителите да бъдат пазачи и надзиратели в междучасията. **Мерки и промени, които пробуждат в мен проблем:** ***прикрито и скрито изключване на родителите на деца от уязвими групи- изключване на база оценка и преценка само от учителя и прехвърляне на отговорността върху ЦСОП** -тук аз не виждам основните принципи заложени и в Европейското законодателство, не може и не бива да се допуска това замаскиране на нарушаване на правата на всички до образование. ***Оценките от НВО и ДЗИ са окончателни и не подлежат на обжалване**- това е мярка, която лишава родителите и учениците от правото на мнение, от правото да разберат дали действително резултатът им е този за който се представя, не може в държава в 21в. Човек да няма право при съмнение да реагира, в условията на демократичност и претенции за правова държава, абсолютно недопустимо е. ***Санкциониране на родители, прехвърляне на събираемостта на директора на учебното заведение**- директорът на учебното заведение ще бъде натоварен да търси механизъм за събираемост и да отговаря за нея, считам че това е чиста форма безумие и определено не е работа на директорите, а на кметовете на общините, плюс това не виждам правилна и ясно аргументирана правна обосновка как и защо ще се санкционират родителите. ***Оценяване на поведението?**		Законопроектът не въвежда оценка на поведение.

		Към чл.117 добавяте точка 5- това е скрита оценка за поведение, как може знанията да кажем по математика да бъдат оценени не по знанието на детето, да кажем знае и уменията му са за 6, но не внимава в час и по усмотрение и тип наказание ние, пишем 4 на въпросния ученик. Какво точно освен още по-лоша дисциплина и вече и загуба за мотивация към учебния процес ще е резултата от това. Учителите не са превъзпитатели и не бива да им се допускат тези извънредни права, както и знанията и уменията по даден учебен предмет, не могат и н бива да бъдат оценявани на база дисциплина, а само на база знанията уменията по конкретния предмет. ***Отдалечаване и ограничаване на родителите от образованието**, свеждането им до ролята на пасивни наблюдатели, това с две думи променя вашия закон, когато говорим за оста родител-учител, или триъгълника родител-дете-учител. Ограничаването електронен бележник и дневник, липсата на елементарна лична комуникация, засилва все повече недоверието към Образованието и обостря и без това влошения диалог, това е единствено във вреда на всички заинтересувани. Отбелязвам, че това че 21в , е белязан от бум на технологии и електронна информираност, това не значи, че всички родители имат достъп и знания.Образованието не може да бяга от родителите и да ги държи в страни от собствените им деца, прекия заинтересуван от благополучието,здравето,знанията, поведението на децата е родителят, недопустимо е да е поставен в категорична изолация, спрямо и нравствеността и народопсихологията на българина съм сигурна,че ще се породи обществен отзвук при приемането дори и да не са заявили мнение в посоченото обществено обсъждане. ***Неравностойният прием в природо-математическите гимназии**- не може да е на база институализиране, така лишавате от възможност децата от цялата държава да докажат в конкурентна среда своите специални умения,знания и компетенции, достъпът до тези гимназии трябва да е публичен с приемен изпит, не НВО,		Предложеният нов учебен предмет добродетели и религии ще се изучава наред с останалите общообразователни учебни предмети, които формират характера на светското образование.

		държавата няма право да отнема правото на децата да докажат своите възможности. **Тук ще заявя и други мои идеи, които не касаят въпросното допитване**: **Влизането във ВУЗ да спре да бъде с матури,** считам че, който желае да учи ще учи, защото аз съм държала и ДЗИ и кандидатстудентски изпити и напълно осъзнавам разликата в нивото, Висшето образование не бива да бъде лесно достъпно, както и не бива да бълва съмнителни кадри на пазара на труда, който е безумно залят от изключително многото специалисти, които бълват университетите. **Атестации**, абсолютно независими атестации на учителите на всеки три месеца до най-много 6м, свидетел съм на безумия в образованието, особено в малките населени места. **Райониране на заплащането** , не на калпак в малките градове,нещата стават буквално смешни, учителската заплата и привилегии, като отпуски стават все по желани, наплив огромен на квадратен сантиметър, резултат от прилагане почти нула, променяйки закона за Висшето образование и районирането на заплащането, въвеждането на независими атестации, ще откаже от професията, хората, които са влезли заради условия, човек който му е призвание, не би се спрял от професията, въпреки условията. **Премахване на принципът -парите, следват ученика.** **Преосмисляне на премахване на НВО в 4ти и 7ми клас, както и ненужното сливане на математика с природни науки, това е изключителен тормоз на цялата система: ученик,учител,родител.Както и ученици,които държат да продължат да учат до 12ти клас, няма нужда държат НВО в 10-ти клас.**		Критическото мислене е меко умение, включено в ключовите компетентности, което се развива при обучението по всички учебни предмети. Чрез включването му в задължителните учебни часове не се отнема правото на родителите да възпитават децата си. Законопроектът отчита конституционно установените права в чл. 37, като се предоставя избор между алтернативни учебни програми за конфесионално или неконфесионално обучение. Съобразно свободно упражненото си право на вероизповедание или религиозни или атеистични възгледи учениците ще избират измежду вариантите на програми по учебния предмет. Разделянето на децата в зависимост от алтернативната учебна програма не е принудително, а се основава на избора на учениците и техните родители.
783.	Емилия Боянова Балчева emabalcheva@abv.bg	Категорично се противопоставям да се въведе задължително обучение по религия на двете основни вероизповедания в България – православно християнство и ислям. Според чл. 13, ал. 2 от Конституцията на Република България религиозните институции са		Предложеният нов учебен предмет добродетели и религии ще се изучава наред с останалите общообразователни учебни

	23 юни 2025 г. 17.33 ч. Система за документооборот „ЕВЕНТИС“ вх. № 94-4053/23.06.2025 г.	отделени от държавата, а в чл. 11, ал. 1 и ал. 2, т. 1 от Закона за предучилищното и училищното образование изрично е посочено, че българското образование е светско и че в детските градини и училищата се забраняват действия, свързани с налагането на идеологически и/или религиозни доктрини. Предвидената поправка в проектозакона: към чл. 11, ал. 1 да се създаде изречение второ, в което да се „прикачи“ към светското образование религиозно обучение, включително с елементи на конфесионално обучение, е юридически, логически и морален абсурд. В съвременния свят на множество по вид разделения е вредно децата от малки да се индоктринират в религиозно разделение, защото в настоящите учебници по Религия-християнство-православие за свободноизбираема подготовка чак в учебника в 4. клас има един урок за празниците на другите вероизповедания в България, а в учебниците за гимназиалния курс на обучение открито се проповядва срещу другите вероизповедания и срещу атеизма. В райони с етнически смесено население ще е много осезателно разделението. Освен това е дискриминационно да се изучават само православие и ислям спрямо децата от трети вероизповедания. Полезно е учениците да могат да изучават различни религии в общ културен план - вярвания, обреди, празници, за да се възпитават в уважение към хората, изповядващи други религии. Гражданското образование, в което могат да се включат и теми с нравствена и морална тематика, е много по-полезно в съвременното образование. Призовавам да не се правят още вредни експерименти – българското образование има много тежки проблеми, с които МОН трябва да се заеме, а не да включва нов предмет със спорно въздействие върху българските деца. Предлагам свободноизбираемото обучение по желание да остане в сегашния си вид.		предмети, които формират характера на светското образование. Критическото мислене е меко умение, включено в ключовите компетентности, което се развива при обучението по всички учебни предмети. Чрез включването му в задължителните учебни часове не се отнема правото на родителите да възпитават децата си. Законопроектът отчита конституционно установените права в чл. 37, като се предоставя избор между алтернативни учебни програми за конфесионално или неконфесионално обучение. Съобразно свободно упражненото си право на вероизповедание или религиозни или атеистични възгледи учениците ще избират измежду вариантите на програми по учебния предмет. Разделянето на децата в зависимост от алтернативната учебна програма не е принудително, а се основава на избора на учениците и техните родители.
784.	Национално Сдружение за	Предложеният проект представя формално добре формулирани цели, зад които прозира една тревожна тенденция: централизиране на контрола, размиване на отговорността, внедряване на спорни	Приема се за сведение	Не съдържа конкретни предложения

	Закрила на Българските деца и Семейства и БРОД Система за документооборот „ЕВЕНТИС“ вх. № 1103-184/24.06.2025 г.	концепции под формата на „приобщаване“ и пълно пренебрегване на гласа на родителите - най-естествените защитници на интересите на децата. 1. Образованието като инструмент за социално инженерство Зад красивите фрази за „интеграция“, „добродетели“ и „умения за бъдещето“ прозира опит за подмяна на основните цели на образованието. Не се говори за знания, а за „поведение“, „ценности“ и „социална адаптация“. Но кой ще дефинира кои са „правилните“ ценности? Това е територия на семейството, не на държавата. Напомняме, че основната цел на образованието е формиране на знания, умения и отношения. Те се формират и приемат от децата, независимо от поведението и ценностите им. Рамките за поведение са залегнали в правилниците на дейността на всяка образователна институция – инструмент, който и в момента всички те използват успешно. 2. Дефицит на родителска автономия Най-смущаващото в проекта е отсъствието на реален механизъм за участие на родителите в стратегическите образователни решения. Те са представени само като „партньори“, без представителство в изготвянето на учебни програми, без право на вето при въвеждане на спорни предмети и без реален избор в езиковата и културна политика. 3. Приобщаване или приравняване? Термините „приобщаване“, „десегрегация“, „подкрепа“ звучат благородно, но законопроектът не прави разлика между приобщаване чрез подкрепа и приравняване чрез административна принуда. 4. Увеличаване на административния натиск върху училището Законопроектът въвежда нови структури, регистри, платформи и механизми, които допълнително затормозяват работата на училището. Учителят се превръща в администратор, а не в преподавател. Необходима е промяна в подхода - резултатите от работата, а не обемът на документация, трябва да бъдат основният показател.		

		5. Кариера по модел на планирана икономика Създаването на централизирана структура за кариерно ориентиране крие риск от насочване по административен път, а не според интересите и силните страни на детето. Обвързването на образованието със социалните услуги също създава условия за злоупотреба и нарушаване на родителските права. 6. Противоречие с Конституцията на Република България Проектът влиза в противоречие с чл. 47, ал. 1 от Конституцията, който постановява, че възпитанието на децата е право и задължение на родителите. Въвеждането на административни интервенции и дефиниции като „най-добрият интерес на детето“, независими от родителската воля, представляват нарушаване на този основен принцип. Съществуват рискове и от нарушаване на чл. 6 и чл. 36, свързани с равно третиране и задължението за изучаване на българския език. 7. Голяма част от промените в проекта са козметични – „няма да наричаме нещото Х, а вече ще му казваме У“. В десетки случаи се предлагат поправки единствено в отделни думи, без никакво реално съдържателно изменение. Четеш член 5 – сменили едно понятие. Отваряш член 25 – още една подмяна: вместо „Т“ ще го казваме „М“. Така, вместо реформа, получаваме редакторски упражнения. Заключение: Законопроектът представлява опасна стъпка към централизация и идеологизация на образованието. Призоваваме Министерството на образованието и науката да преосмисли предложените промени и да съобрази бъдещите действия с принципите на Конституцията, интереса на децата и ролята на семейството като основна възпитателна среда.		
785.	Людмила Димитрова Димитрова	Тъй като технически ми е трудно да изложа идеите си за промени в Закона за предучилищното и училищното образование в Портала за обществени консултации, ги представям тук. Учениците, които са на индивидуална или комбинирана форма на обучение в 11 и 12клас според сегашния Закон нямат право да	Приема се за сведение	Законопроектът предвижда валидиране за учениците със СОП във втори гимназиален етап.

	Система за документооборот „ЕВЕНТИС“ вх. № 94-4031/23.06.2025 г.	завършат средно образование. Би следвало да се промени Закона, като им се разреши да държат изпити по предметите, по които са на индивидуално обучение и така да им се даде възможност да завършат средно образование, макар и по-късно от останали ученици.По-добре късно, отколкото никога. Не е никак редно да се провала бъдещето на деца с големи възможности, които по някакви причини /отсъствие от страната, здравословни проблеми, изоставане от учебния материал от предходни години поради лечение или някакво допълнително обучение извън учебната програма като например менталната аритметика, която подобрява съсредоточаването на децата/ им се е наложило да бъдат в индивидуална или комбинирана форма на обучение в 11 и 12 клас. Всички ученици са бъдещи граждани на тази държава и трябва да имат възможност да проявят способностите си, а не да им се пречи. В противен случай е логично тези деца да търсят възможности за обучение и реализация в чужбина.		
786.	Людмила Димитрова Димитрова Система за документооборот „ЕВЕНТИС“ вх. № 94-4031/24.06.2025 г.	Тъй като технически ми е трудно да изложа идеите си за промени в Закона за предучилищното го и училищното образование в Портала за обществени консултации, ги представям тук. Според сегашния закон, ако бъде направен неправилен избор на училище в седми клас, това ще бъде фатално за бъдещето на детето т. е. то ще търпи последствията от тази грешка 5 години докато учи, а и след това през целия си живот.Избора на училище се прави от родителите и учениците. които са живи хора, а не роботи.Безгрешни хора няма.Тази фаталност при избора на училище жестоко изнервя и тормози родителите и децата. Дори на престъпниците се предоставя възможност да се поправят и им се прощават грешките, а на учениците и техните родители - не. Трябва да се има предвид, че това са деца в пубертета и понякога /особено за децата със специални образователни потребности, които са приети от повечето съученици с неприязън/ родителите и децата предпочитат да избират училище в което няма побойници и	Приема се за сведение	Не се съдържат конкретни предложения

		наркомани, а професионалната ориентация остава на заден план. Възпитанието и здравето на децата наистина са по-важни, но за съжаление така се пропиляват интересите, наклонностите и талантите на учениците.Освен това някои деца/ поради здравословни причини, пубертет и др. / може по-късно да проявят своите наклонности, а не до 7 клас, когато се прави избора на професия. Редно е да може да става преместване от едно училище в друго поне за децата със специални образователни потребности/тъй като те са най-уязвими/ като се пренасочат от комисия на по-късен етап, ако се окаже че детето е попаднало на неподходящ колектив или обучението в училището не му е по възможностите и не съответствува на здравословното му състояние. Би следвало да има към всяко професионално училище допълнителни паралелки, за обучение на по-късно професионално ориентирали се деца по различни специалности Частните фирми не са на толкова високо ниво в професионалното обучение и не би трябвало да им се дава на тях предимство, както е сега.		
787.	Тома Белев – съпредседател на Политическа партия „Зелено движение“ info@zelenodvizhenie.bg Система за документооборот „ЕВЕНТИС“ вх. № 14-6/24.06.2025 г.	Проектът на МОН предлага най-значителните и многобройни корекции на действащия от 2016 г. Закон за предучилищното и училищното образование. Въпреки че промените засягат сериозни и актуални проблеми на българското образование, каквито са липсата на равен достъп на деца и ученици от различни социални групи, отпадането от училище, сегрегацията и вторичната сегрегация, професионалната педагогическа квалификация , общото впечатление е , че предложените промени нямат потенциала да издигнат на по-високо ниво българската образователна система , която има нужда не от палиативни или ретроградни мерки, а от драстична промяна поради ниското качество на образователния процес, неадекватните учебни програми и методики на преподаване. Толкова много и важни промени изискват продължително обществено обсъждане и задълбочено експертно проучване, каквито не бяха извършени. Поради многобройността им изразяваме		

		позицията си само по някои от тях - най-вече по отношение на тези, за чието въздействие имаме най-голямо притеснение. 1. Една от значимите промени е въвеждането на нов вид езикова подкрепа на децата и учениците, които не владеят български език в достатъчна степен - подготвителният езиков клас. Създаването му поставя и много въпроси. Около 25 % са учениците с майчин език, различен от българския, но основен проблем не е толкова високият им процент, колкото ниската им и непостоянна посещаемост в училище . Затова и дори да повтаря подготвителния клас, няма гаранция, че ученикът ще достигне образователния минимум на владеене на български език, ако не посещава редовно часовете. Истинският проблем е в мотивацията на ученика и в контрола на институциите върху родителите. Не е изяснен въпросът какви специалисти и по каква методика ще преподават при пълно невладеене на българския език от страна на някои ученици. 2. Заложеното повтаряне на първи клас няма да разреши, а само ще мултиплицира и задълбочи проблема с образователните липси и недостатъчното владеене на български език. Тази наказателна мярка е позната от социалистическата образователна система, но единственият й ефект е по-голямо разделение в образователния статус на учениците и постепенно отпадане на изоставащите от образователната система. Подкрепящото, приобщаващото и стимулиращото образование е съвременният начин едно дете да бъде успешно обучавано. Механизмът за съвместна работа на различните институции за обхващане и предотвратяване на отпадането от образователната система, въведен през 2018 г., имаше много добър старт, но липсват данни за последващото му осъществяване. Няма анализ дали предложената в проектозакона актуализация на глобите за родителите, които не осигуряват редовното присъствие на децата си в училище, и налагането им не от кметовете, а от директорите на детските градини и училищата, е адекватно и възможно за осъществяване решение. Предложеното спиране на детските надбавки за 3 месеца при 5 неизвинени отсъствия на ученика е по-продуктивно от настоящото, което е за 1 година.	Приема се за сведение	Обект на уреждане в подзаконовата нормативна уредба Повтарянето на 1. клас е предвидено само веднъж и само при невладеене на български език, което е ключово за напредък и по останалите предмети

		3. Като положителни и наложителни определяме предвидените мерки срещу образователната сегрегация и вторичната сегрегация. За първи път в нормативен документ терминологично се уточнява какво е сегрегирано училище, какво е вторична сегрегация и се изисква задължителна десеграционна образователна политика от местните власти. Предложените текстове задължават началника на РУО и кмета на общината да определят към кои училища да бъдат насочвани децата, които няма да бъдат записани в сегрегираните образователни институции. Но за да бъдат дейностите наистина успешни, местните власти трябва да работят и с родителите на учениците от мнозинството, за да не отписват децата си от етнически смесените училища и те да се превърнат във вторично сегрегирани, а такива мерки не са заложени в проектозакона. Пропуск е, че не се посочва и какви наказания ще бъдат налагани, ако кметовете и местните власти не осъществяват десеграционни образователни политики.		Изразена е подкрепа
		4. Ранното профилиране в новия вид специализирани училища математически и природо-математически, ще доведе до задълбочаване на образователните неравенства между различните училища. Продължаването на обучението в тях без приемен изпит на учениците, приети след 4. клас, определяме като дискриминационно спрямо останалите кандидати на изпитния тест след 7. клас.		И до момента ЗПУО дава възможност за прием в МГ и ПМГ на деца с изявени дарби в областта на математиката.
		5. Категорично сме против въвеждането на новия учебен предмет Добродетели и религия като задължителен не защото отричаме важността на нравственото възпитание, а защото е противоконституционно и противозаконно българските ученици да бъдат подлагани на религиозни индоктринации /чл. 11, ал. 2 на ЗПУО: системата на предучилищното и училищното образование не се допуска налагането на идеологически [или религиозни доктрини“. Предложената поправка на чл. 11, ал.1 от ЗПУО: към определението ”Предучилищното и училищното образование в Република България е светско” да се прибави: “Обучение, свързано с религиите, вкл. с елементи на конфесионално обучение, в системата на предучилищното и училищното образование се осъществява само		Законопроектът отчита конституционно установените права в чл. 37, като се предоставя избор между алтернативни учебни програми за конфесионално или неконфесионално обучение. Съобразно свободно упражненото си право на вероизповедание или религиозни или атеистични възгледи учениците ще избират измежду вариантите на програми по учебния предмет.

		при условията и реда на този закон“ е логически и юридически несъвместима. Съгласно добавената нова ал. 2 към чл. 88 учебният предмет Добродетели и религия става задължителен, което е в противоречие с поправките в чл. 76, който се отнася до избираемите учебни предмети. Ако в предмета Добродетели и религия се включва алтернативна програма с елементи на конфесионално обучение не става ясно защо в проектозакона продължава да съществува още един избираем предмет Религия. Публикуваната Концепция за обучението по алтернативната програма ”Добродетели/етика" не дава яснота върху какви принципи ще бъде структурирана и оставя силни съмнения, че тази алтернативна програма ще бъде разработена от същия екип, изработил програмата и учебниците по настоящия свободноизбираем предмет Религия-Християнство-Православие. Описаният в концепцията принцип на преподаване : ”недогматичен, с обективен и плуралистичен поглед върху религиозните и философските традиции", насърчаващ разбирането и уважението към различните вярвания , е коренно различен от този, наблюдаван в настоящите учебници по избираемия предмет Религия-Християнство-Православие: догматичен, субективен, враждебен срещу другите религии, незачитащ различията и срещу свободната воля на личността. Едва в учебника за 4. клас е включен един урок за празниците на другите религиозни вероизповедания в България. В учебниците за гимназиалния курс се заклеймяват езическите елементи в българската фолклорна традиция като кукерството и нестинарството, заклеймява се секуларизацията в демократичните общества и като неин краен продукт - гражданското общество, не се признава равнопоставеността на различните религиозни общности, свободната воля на личността и гражданските й права. Това е много притеснително, тъй като учебните програми с конфесионални елементи -православие и ислям, се предвижда да стъпят върху действащите в момента програми и учебници.		

		В контекста на изложеното, невъзможно е двете алтернативни програми да постигнат еднакви възпитателни цели. 6. Не одобряваме премахването на настоящото задължение за обвързване на държавното финансиране на частни детски градини и частни училища с осигуряване на 20 % от приеманите деца и ученици, вкл. деца и ученици с изявени дарби и/или със специални образователни потребности, да се обучават без заплащане на дейностите, които не са финансирани от държавата. В публикуваните мотиви към законопроекта не е посочено кое налага промяната. 7. Считаме, че промените в член 107 от ЗПУО , с които се премахва участието на родителите на ученици със Специални образователни потребности във вземането на решение относно избора или промяната на формата им на обучение - дневна, индивидуална или комбинирана, не са в полза на образователното, социалното и личностното развитие на децата със СОП. 8. Няма яснота как практически ще се прилагат предвидените промени в оценяването за знанията на учениците и ще се отчитат придобитите в образователния процес социално -поведенчески умения . Предложеният от МОН проектозакон предизвиква повече въпроси, отколкото дава недвусмислени и полезни решения. В становището си администрацията на Министерския съвет ясно посочва, че изготвената от МОН Частична оценка на Закона за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование не съдържа подробен анализ на проблемите и на очакваното въздействие на заложените решения върху основните заинтересовани страни - деца, ученици, педагози и родители. Липсва и оценка доколко предложените промени са адекватни за постигането на поставените цели, за точността на която би трябвало да бъдат разгледани както положителните, така и отрицателните потенциални въздействия от промените. Категорично настояваме да бъде оттеглено разглеждането на законопроекта в настоящия му вид от Парламентарната комисия по		Разширяват се възможностите на частните училища. Текстовете са редактирани. Обект на уреждане в подзаконовата нормативна уредба

		образование и от Народното събрание. Настояваме всяка една от предложените промени да бъде задълбочено анализирана от професионалните и експертните общности за въздействието и ефективността й върху заинтересованите страни и върху образователната система като цяло. Изготвените анализи да бъдат подложени на широк обществен дебат. В противен случай, ако не са удачно подбрани и приложени, промените могат да доведат до задълбочаване на проблемите в образователната система, вместо да подобрят ефективността и качеството й. Становището е прието от Изпълнителния съвет на партия „Зелено движение”.		
788.	Митко Христов Кунчев Система за документооборот „ЕВЕНТИС“ вх. № 94-3972/23.06.2025 г.	**Ключовите въпроси, когато се подготвят промени в ЗПУО са:** 1. Какви са сериозните проблеми в средното образование? 2. Предложените в Проекта промени ще допринесат ли за решаването им? 3. Какви промени са необходими в образованието? **Какви са сериозните проблеми в средното образование?** Има различни отговори на този въпрос. Зависи дали сте ученик, учител, родител, директор, чиновник в МОН, министър или друг. Предлагам да използваме факти от два източника извън МОН, на които би трябвало да можем да се доверим, и които разкриват част от проблемите. Ако това не ви интересува, прескочете тази част и вижте коментара на следващия въпрос. **Източник 1.** С решение № 169 от 12.06.2024 г. на Сметната палата е приет доклад за извършен одит „Осигуряване на качеството на училищното образование“ за периода от 01.01.2019 г. до 30.06.2023 г. Одитът е извършен в съответствие с изискванията на Комитета за професионални стандарти на Международната организация на върховните одитни институции. Ако сте запознати с доклада или не желаете да прочетете извадка от него, преминете към Източник 2. Ето някои констатации, изводи и оценки от одита:	Приема се за сведение	Не се съдържат конкретни предложения.

		- През одитирания период **не са създадени всички необходими предпоставки** за ефективно управление на процеса по осигуряване на качеството на училищното образование. - **Националният инспекторат по образование не изпълнява нормативните изисквания** за инспектиране на всяко училище поне веднъж на 5 години. …. до 31.05.2023 г. са проверени едва 20 на сто от училищата в страната. - Центърът за оценяване в предучилищното и училищното образование изпитва сериозни затруднения за изпълнение на нормативно вменените му аналитични функции, свързани с качеството на училищното образование, **поради недостатъчен** финансов ресурс и **административен капацитет.** В резултат на това не са изготвяни доклади за качеството на училищното образование, идентифициращи ключовите проблеми и предлагащи мерки за тяхното преодоляване и не са подготвяни тематични изследвания за качеството на училищното образование. - Налице е устойчива тенденция за повишаване броя на иновативните училища, но **поради слабости и пропуски** в механизма за наблюдение и анализ на ефекта от прилагането на този вид иновации **не са създадени необходимите предпоставки за мултиплициране на резултатите и внедряване на добри практики** от доказано успешни учебни програми на иновативните училища в цялата образователна система. - Предвид очертаната тенденция за влошаване на резултатите на учениците за способностите по математика за периода 2015-2019 г., е налице **сериозен риск за изпълнението на заложените цели** в ранния етап от изпълнението на стратегическата рамка за развитие на образованието, обучението и ученето (2021-2030) за намаляване на дела на учениците от 4-ти клас с оценка на способностите по математика под средното равнище до 15 на сто. - Нивата на дигитални умения в България като цяло са значително по-ниски от средните за ЕС, което наред с големия дял на младежите на възраст 16-19 г. с базови и по-ниски умения или липса на такива през 2021 г. е индикатор за **недостатъчна ефективност на усилията**		

		на образователната система да осигури необходимите цифрови умения, които са ключови за развитието на човека в съвременното общество. - Ниските нива на заетост са и отражение на качеството на знанията, компетентностите и уменията, които младежите получават в училищното образование. В подкрепа на това са и резултатите от последното проучване на потребностите на работодателите от работна сила на Агенцията по заетостта през 2022 г., които показват, че **делът на работодателите, които срещат трудности при намирането на необходимите им специалисти и работници нараства до 74,6 на сто, като регистрира повишение от 2,4 процентни пункта само за една година.** Резултатите от проучването отново открояват необходимостта от ключови компетентности, като инициативност и предприемачество, дигитални способности и умения за учене, и **нужда от умения за писане и изразяване на правилен и разбираем български език.** - Резултатите от цялото изследване и всички обхванати целеви групи, вкл. директори на училища и учители, показват, че са нужни **промени в училищното образование в България, за да може да се повиши неговото качество.** За да могат да се осъществят всички тези промени е нужно да се обърне **специално внимание на педагогическите специалисти и възможностите за допълнителната им квалификация и мотивация,** особено по отношение на потребностите им от допълнително обучение по компютърната грамотност, психология и иновативните методи на преподаване. **Източник 2.** Програмата за международно оценяване на учениците PISA без съмнение, се е утвърдила като едно от най-авторитетните международни сравнителни оценявания на качеството на училищното образование със силно влияние върху образователните политики. Да си припомним средните резултати на българските ученици от последните четири оценявания:		

Основното и средното образование в държавните и общинските училища в
България е безплатно. Всъщност, държавата първо взема част от парите на хората, под формата на данъци, а после финансира образованието. Да са припомним как се изменя стандарта за ученик в неспециализирано училище (различно от професионална гимназия) за същия период (числата за 2018 г. и за 2022 г. включват стандартите за паралелка и за институция):

Как държавата ще обясни на данъкоплатците, че след като разходът за ученик е увеличен почти три пъти, резултатите от образованието постоянно се влошават? Каква е съдбата на всяка фирма, която увеличава разходите си, а качеството на продукцията се влошава? Спазени ли са основните принципи за управление на парите на данъкоплатците посочени в Закона за публичните финанси - **икономичност, ефикасност и ефективност?** Очевидно МОН има доста сериозен проблем.

		Предложените в Проекта промени ще допринесат ли за решаване на сериозните проблеми в средното образование? Краткият отговор на въпроса е – не. Сериозните проблеми в образованието изискват дълбоки промени, каквито Проектът не предвижда. Множеството текстове, които ще бъдат променени, или с които ще бъде допълнен ЗПУО имат за цел да покажат, че МОН полага усилия (имитира дейност) да подобри образованието и да привлекат гласове на следващите избори. Трябва да си твърде набожен или наивен, за да вярваш, че въвеждането на нов задължителен предмет, свързан с вероучение, ще подобри резултатите от PISA или ще реши проблемите посочени от Сметната палата. Освен това Проектът е изготвен от екип на статуквото, който не иска и не може да направи съществени промени. Проблемът с неможенето е свързан и с недостатъчния административен капацитет. Последното ще поясня по – долу с един пример. През 2014 г. е разработена и приета „Стратегия за развитие на професионалното образование и обучение в Република България за периода 2015 - 2020 г.”. От 2017 до 2021 година министър на образованието е Красимир Вълчев. Под негово ръководство се изпълнява по – голямата част от стратегията. За да разберете резултата от нея потърсете коментари за състоянието на професионалното образование на независими експерти и организации. Опитът ми да намеря доклад–анализ на МОН за резултатите от изпълнението на този мащабен документ се провали. Оказа се, че няма такъв! В МОН имало някакви годишни отчети. Веднага след края на тази стратегия (на 03.02.2020 г.) МОН разработва нов проект за спасение на професионалното образование – „Подкрепа за дуалната система на обучение“ на обща стойност 24 425 618 лева, като продължителността на проекта е 3 години. Не е ясно как завършва и този проект, но от сайта на МОН на 16.02.2023 г. с радост разбираме, че нов пилотен проект ще изясни		

		какви кадри е необходимо да се подготвят за бизнеса. В публикацията се посочва, че „*Към момента няма достатъчно данни за това какви кадри са нужни и какви ще са бъдещите тенденции в различните сектори. Събраната информация от пазара на труда ще се използва за адаптиране на учебните програми в професионалното образование.“*. След толкова години, усилия и изхарчени пари, МОН признава, че няма достатъчно информация и тепърва ще адаптира учебните програми! Знаете ли драги данъкоплатци, че към министъра има Консултативен съвет за професионално образование пълен с експерти? Да се смееш ли, да плачеш ли на подобни новини? Очевидно е, че след 10 (десет) години стратегии и проекти професионалното образование си е на същото ниво. Преди да коментирам един конкретен текст ще бърна внимание на формата, в който е публикуван Проектът. Той е във вид готов за гласуване в Парламента, но е труден за четене от масовия гражданин. В § 3. е написано: „В чл. 9, ал. 3 след думата „чужденци“ се добавя „с предоставена временна закрила или“. За да разберете смисъла на промяната трябва да отворите ЗПУО, да намерите чл. 9 и в ал. 3 на съответното място да добавите съответния текст. И така 152 пъти (!), колкото са параграфите в Проекта. Целта на управляващите винаги е, колкото се може по – малко хора да прочетат предложението за промени в закон. Иначе Проектът щеше да бъде представен на широката публика в разбираем формат – пълният текст на закона, като навсякъде където има промяна в текста, до стария текст ще бъде добавен новия и навсякъде новите текстове ще бъдат в друг цвят. Така много лесно ще се чете и ще сравняват старите с новите текстове. Ето един пример за промяна, която няма да доведе до промяна. Да разгледаме текста на § 47. В него се коментира оценяването в училище. Текстът със съкращения е: *§ 47. В чл. 117 се правят следните изменения и допълнения:*		

		1. Създава се нова ал. 2: *„(2) Оценяването в системата на предучилищното и училищното образование се извършва при спазване на следните принципи:* *1. обективност и справедливост …* *2. съгласуваност и координация …* *3. прозрачност и проследимост …* *4. насоченост към мотивация и стимулиране …* Както виждаме въобще не се говори за **„надеждност“** и **„валидност“** на оценяването, а липсата им в момента създава сериозни проблеми в образованието. Това са част от причините, поради които мисля, че предлаганите промени няма да решат истинските проблеми на образованието. **Какви промени са необходими в образованието?** На стр. 16 от одитния доклад на Сметната палата е посочено, че ***„Постигането на целите за качествено училищно образование, не зависи само от публичните власти, но и от нагласите и осъзнатостта на всички заинтересовани страни, вкл. родителите и самите ученици, че образованието е висша ценност и ключов инструмент за постигане на личния и обществен просперитет.“***. Този текст дава насока за по – задълбочени разсъждения, които да доведат до предложения за дълбоки промени в Закона. Фундаментален проблем за средното образование е **на какъв принцип да бъде организирано.** Има две противоположни възможности – прилагане на принципа на **субсидиарност** или на принципа на единоначалието с йерархична **командно-административна система.** Принципът на субсидиарност е официално въведен с Договора за Европейския съюз, подписан през 1992 г. Общото значение и цели на принципа на субсидиарност се изразяват в предоставянето на известна независимост на йерархично подчинен орган по отношение на висшестоящ орган. Идеята е: на централно ниво да се вземат само		

		онези решения, които неизбежно се изпълняват на територията на цялата страна, а **решенията,** **които се изпълняват на местно ниво, да се вземат от местната власт.** Приложен в системата на средното образование, принципът на субсидиарност означава решенията за образованието на учениците да се вземат възможно най-близо до нивото, на което тези решения ще се изпълняват – училището или общината. Държавата, чрез министерството на образованието, определя бюджета, утвърждава учебни планове и програми, организира издаване на учебници и учебни пособия, разработва стандарти и измерва резултатите. Всички други решения трябва да се вземат на местно ниво. За съжаление принципът на субсидиарност не е предвиден в ЗПУО. Съгласно текстовете на член 251. министърът на образованието и науката е специализиран орган за управление на системата на предучилищното и училищното образование. Той ръководи и координира провеждането на държавната политика и упражнява контрол върху дейността на всички институции в системата на предучилищното и училищното образование. Кой министър ще предложи промени, които да ограничат едноличната му власт? Средното образование е сложна обществена система, която ангажира значителен човешки, материален и финансов ресурс, чрез разнообразна правна уредба. От една страна МОН има основна роля в организиране на средното образование, но от друга страна то се случва в конкретни населени места, общини и области. Нормативната уредба, пренебрегвайки принципа за субсидиарност, поставя МОН, респективно министъра в ролята на едноличен ръководител на тази изключително сложна система. Формално принципите на организация на образованието, прокламирани от ЗПУО, включват: автономия за провеждане на образователни политики; самоуправление; децентрализация; ангажираност на общините и юридическите лица с нестопанска цел,		

		работодателите, родителите и други заинтересовани страни и диалог между тях по въпросите на образованието. Местните власти се ограничават предимно до организиране на строително – ремонтни дейности свързани с училищата. Пълноценното функциониране на образователната система на ниво община изисква **създаване и развитие на общинска образователна среда,** в която съществуват, освен вертикални (формални) и **хоризонтални взаимодействия** (доброволни и по- важни от формалните). Докато вертикалните връзки са уредени в нормативните документи, хоризонталните могат да възникнат и да се развият само ако има желание, воля и упоритост от страна на овластените общински деятели. Понятията „образователна общност“ на национално ниво и „професионални учебни общности“ в училище се споменават в различни публикации. Общността винаги създава условия за споделяне на опит, за подкрепа, за организиране на различни инициативи и др. В този смисъл формирането на добре работеща общинска образователна среда е фактор за подобряване качеството на образованието в общината. Еднолична власт на министъра, респективно началника на РУО, ярко проличава при съставянето и утвърждаването на държавния план-прием (ДПП). Съществуването му е предвидено в глава шеста, раздел IX на ЗПУО и в раздел III на Наредба 10 за организация на дейностите в училищното образование. Текстовете предвиждат за всяка област да се определят броят на паралелките по училища, броят на местата в паралелките и профилите и специалностите от професии по паралелки. Никъде не е предвидено разработване на допълнителни правила за подготовката на ДПП, нито става дума за определяне от министъра на целеви стойности. Въпреки това, в последните години той дава писмени указания, които нямат нищо общо с отбелязаните вече принципи и права. За всяка област министърът определя три целеви стойности – максимален брой паралелки в осми клас, процент места за професионална подготовка	Приема се за сведение	Коментарът ще се вземе предвид при обсъждане на ДОС

		и процент места за STEM обучение. Началниците на РУО, разбира се, са длъжни да се съобразят с подобно указание, въпреки, че то няма правно основание. На практика местната власт е изключена от тази дейност, а автономията на училищата напълно е пренебрегната. **Ето част от промените, които трябва да се осъществят:** 1. Прилагане на принципа на субсидиарност – ограничаване ролята на МОН, закриване на РУО, разширяване на ролята на местната общност. 2. Премахване на държавния план-прием. Училищата трябва да бъдат поставени в условия на реална конкуренция, а не да се стремят да си осигуряват ученици чрез контакти с началника на РУО. Ограничаване на приема следва да има само за училища, които учат на две смени. 3. Премахване на статута „иновативно училище“. Всяко училище трябва да има свобода за избор на организация на учебния процес и да носи отговорност за постигнатите резултати на базата на ключови показатели за ефективност. Приоритетна дейност трябва да бъде споделянето на добър опит, който е доказал, че повишава резултатите от обучението. 4. Трябва да се осигури качествено инспектиране на всички училища в най –кратки срокове. 5. Сериозна промяна на квалификационната дейност. Образованието е такова,каквато е квалификацията на учителите! Основният принцип трябва да бъде,че всеки ВУЗ, който подготвя учители, трябва да отговаря за квалификациятаим докато са в системата. Това не означава, че не трябва и други организации да се занимават с квалификация на учители. 6. Реформа на мрежата от училища: обучението се организира в общински училища, които са основни или гимназии. Обединени и средни училищатрябва да се разкриват само при крайна необходимост (например единствено		

		училище в населеното място). Решителни мерки за преустановяване на двусменното обучение. Както обикновено дълбоките промени са непопулярни и предизвикват силен отпор, но мисля, че вече са жизнено необходими за развитието на образованието в България.		
789.	ОУ "Елисавета Багряна", гр. Сливен info-2000116@edu.mon.bg June 25, 2025 10:51 AM Електронна поща	1. Твърдо подкрепяме предложението за въвеждане на забрана за мобилни телефони в училищата, тъй като това ще допринесе за по-добро общуване и концентрация в учебния процес. Тази практика прилагаме вече няколко години в начален етап в нашето училище и виждаме добрите резултати от нея. 2. Съгласни сме за разширяване правомощията на учителите за налагане на по-голям набор от предупредителни мерки при неприемливо поведение от страна на учениците касае най-вече колегите от прогимназиален и гимназиален етап. 3. Изключително полезно би било въвеждането на интензивна езикова подготовка по български език за децата, които не го владеят, както и възможността за повтаряне още на I клас за тези деца. Аргументи: - слабото владеене на родния език пречи на учениците да напредват в обучението си по всички учебни предмети; - подкрепяме предвидената възможност да се повтаря първи клас, но след като детето посещава едногодишен курс в група за интензивна езикова подготовка. 4. Твърдо ПРОТИВ сме относно създаването на нов вид специализирани училища – математически и природо-математически гимназии, които ще приемат ученици още след IV клас, тъй като тези деца са твърде малки, за да учат в подобен тип специализирани училища. Редно е да остане практиката тези ученици да избират специализирано училище след 7 клас. 5. Изказваме разногласия по предложението за въвеждане на задължителен избираем час по възпитание в добро и формиране на	Приема се за сведение	Изразена е подкрепа И до момента ЗПУО дава възможност за прием в МГ и ПМГ на деца с изявени дарби в областта на математиката.

		ценности – „Добродетели и религии“, тъй като възпитанието се формира в семейството от ранна детска възраст, а в училище се надгражда, но не е необходимо отделен учебен час. Аргументи: - децата в тази възраст нямат изградена представа за религия и религиозна принадлежност; - формирането на добродетели у учениците е част от възпитателната дейност на всеки един учител, защото образованието е основано на морални норми, които достигат до учениците в учебните часове; - родителите имат право да определят религиозното и морално образование на децата си, както и степента на религиозна обвързаност. 6. Изключително добро е предложението учебниците да са делими като части, което ще облекчи ученическите раници, както и поемането на отговорността от МОН, свързана с оценяване на учебниците, с което ще се избегне и досегашният формализъм на процеса. 7. Против сме въвеждането на годишна оценка за работата на учителите, тъй като няма яснота на база на какво ще бъдат оценявани, както и има много субективни фактори в работата на един учител. ПРЕДЛОЖЕНИЕ: - Отпадане на НВО в 4 клас, тъй като е излишно и неправилно сравняването на различни паралелки и училища в различните райони на България. Стресът за децата, родителите и учителите е голям и се отразява негативно на тяхното здраве. Аргумент: Учениците продължават образованието си след седми клас, когато оценката от НВО има ключова роля. В четвърти клас това не е необходимо. Всяка професионална и профилирана гимназия може сама да избере начин за подбор на ученици след четвърти клас, без да включват оценка от НВО.	Приема се за сведение	Според чл. 228, ал. 4 редът за назначаване на комисията по ал. 2, скалата на оценяване, критериите и процедурата за атестиране **оценяването на труда** се определят в държавния образователен стандарт за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти. Предложенията не засягат текстове от ЗПУО, подложени за обществено обсъждане

790.	Красимир Димитров, председател на общински управителен съвет-Варна srsnpb_varna@abv.bg 26 юни 2025 г. в 9:53:00 Електронна поща	**ПОЗИЦИЯ НА СРСНПБ – ВАРНА,** относно предложени промени в Закона за предучилищното и училищното образование (ЗПУО) **1. Въвеждане на нов предмет „Добродетели и религии“ – подкрепяме предмет с наименование: „Добродетели“** **Мотиви:** Подкрепяме въвеждането на предмета „Добродетели“ като инструмент за изграждане на гражданска, морална и емоционална компетентност у учениците. Развиването на емпатия, отговорност, толерантност и социални умения е ключов фактор за справяне с агресията, езика на омразата и отчуждението в училищна среда. Препоръчваме фокусът да остане върху универсалните ценности, като темата „религии“ се разглежда единствено като част от културната грамотност, без да води до риск от идеологизация или нарушаване на светския характер на образованието.	Приема се за сведение	Изразена е подкрепа
		2. Въвеждане на предварително езиково обучение/ езикови класове. Определяне на нивата на владеене на български език. Необходимост от ясен механизъм. **Мотиви:** Съществува обективна нужда от установяване на начално ниво на владеене на български език при постъпване в училище, особено за деца с различен майчин език. Въвеждането на езикови класове и структуриран механизъм за оценка ще позволи адекватна подкрепа в началото на образователния път и ще намали риска от изоставяне, маргинализация и преждевременно отпадане от училището. Това е и мярката в съответствие с принципите на приобщаващото образование.	Приема се частично Приема се за сведение	Изразена е подкрепа
		3. Повтаряне на I–IV клас при сериозни езикови дефицити **Мотиви:** Предоставянето на възможност за повторение в началния етап на образованието следва да се прилага с висока степен на професионална преценка и само в случаите, в които е доказано, че		Повтарянето на първи клас е предвидено само веднъж и само при невладеене на български език, което е ключово за напредъка и по останалите предмети

		езиковата бариера възпрепятства пълноценното усвояване на учебното съдържание. Такава мярка би следвало да е съпътствана от допълнителна педагогическа подкрепа.		
		4. „Специализирано училище“ – добавяне на МГ и ПМГ. Продължаване без изпити в гимназиален етап – подкрепяме **Мотиви:** Разширяването на определението за „специализирано училище“ с математически и природо-математически гимназии отразява реалната образователна структура в страната. Продължаването на обучението без повторен приемен изпит в гимназиалния етап създава стабилност и мотивация, като едновременно намалява психическото натоварване на учениците и родителите.	Приема се за сведение	Изразена е подкрепа
		5. Премахване на ежемесечен контрол от РУО на формите на обучение – подкрепяме **Мотиви:** Премахването на ежемесечния контрол ще облекчи административната тежест върху училищните екипи и ще позволи пренасочване на ресурсите към същинската педагогическа дейност. Това е стъпка към по-голяма автономия на училището, при запазване на периодичен, но по-гъвкав контрол.	Приема се за сведение	Изразена е подкрепа
		6. Оценките от НВО и ДЗИ стават окончателни – подкрепяме **Мотиви:** Подкрепяме преобразуването на резултатите от външното оценяване и държавните зрелостни изпити в окончателни, тъй като това ще гарантира обективност и ще повиши доверието в системата на националното оценяване. Този подход е в синхрон с практиките в редица европейски държави.	Приема се за сведение	Изразена е подкрепа
		7. Въвеждане на нови „мерки“ и санкции – не подкрепяме **Мотиви:** Предложените нови мерки водят до увеличаване на	Приема се за сведение	Разделението между предупредителните мерки и

		административната и санкционна тежест в училището. Училището следва да остане преди всичко възпитателна, а не репресивна институция.		санкциите е насочено към осигуряване на гъвкава педагогическа среда и етапно и възпитателно въздействие.
		8. Забрана на мобилните телефони – подкрепяме **Мотиви:** Подкрепяме ограничаването на използването на мобилни телефони в учебно време с цел повишаване на концентрацията, намаляване на дигиталната зависимост и защита на психичното здраве на учениците. Забраната следва да бъде ясно регламентирана и съобразена с възможността за спешна комуникация при необходимост.		Изразена е подкрепа. Досегашната практика показва, че съществуващото законово
		9. Глоби при неизвинени отсъствия, налагани от директора и оставани в бюджета на училището – не подкрепяме **Мотиви:** Предложението създава конфликт на интересите и нарушава баланса между възпитателната и санкционната функция на училището. Освен това налагането на глоби от директорите може да се възприеме като средство за фискален интерес, а не като педагогическа мярка. Това рискува да разруши доверието между училището и родителската общност.		правомощие на кметовете да реализират административно-наказателната отговорност, не се упражнява. Предоставянето на административно-наказателни правомощия на директорите ще доведе до по-голяма оперативност и по-ясна отговорност и ангажираност.е подкрепа
		10. „Споразумение“ за спазване на Правилника – не подкрепяме **Мотиви:** Подобно споразумение противоречие на характера и функциите на ПДУ и може да бъде прието като административна формалност с ограничена правна стойност. Спазването на правилата трябва да се основава на изградени отношения, култура и доверие, а не на подписани декларации със санкционен подтекст.		Текстът е отпаднал.
		11. В чл. 262, ал. 4 – да отпадне изразът „и други“ или да бъде заменен с „и други, по покана на директора на училището“.		

		Мотиви: Изразът „и други“ създава възможност за произволно тълкуване и разширяване на текста отвъд избирания му замисъл. Ясната законова рамка изисква конкретика, за да се избегнат спекулациите и неравнопоставено третиране.		
		12. Замяна на „атестация“ с „оценка на труда“; ежегодно оценяване; отпадане на ал. 9 – не подкрепяме **Мотиви:** Предложението за годишна оценка на труда създава предпоставки за субективност, психическо напрежение и нарушаване на трудовите права, уредени в Кодекса на труда. Ал. 9 следва да отпадне, тъй като нарушава правни и етични принципи и може да доведе до дискриминационни практики в педагогическата професия.		Процесът на оценяване на труда на учителя е обект на подзаконовата нормативна уредба.
791.	Илиана Вакрилова iliana.vakrilova@gmail.com 25 юни 2025 г. в 19:07:37 Електронна поща	Във връзка с дадената възможност чрез откриването на обществена консултация по проекта на Закон за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование, като гражданин и родител искам да отбележа, че за мен предвидената промяна в чл.107 на Закона за предучилищното и училищното образование е недопустима, предвид че така въведеното предложение, а именно че изборът на форма на обучение ще бъде направен „за ученици със специални образователни потребности – от екипа за подкрепа за личностно развитие, при спазване на изискванията на този закон“ е в право противоречие на чл.12, ал.2 ЗПУО – „Изборът по ал. 1 за малолетните се извършва вместо тях и от тяхно име от техните родители, а за непълнолетните - от учениците със съгласието на техните родители“, в този смисъл се нарушава и съответно чл.3 и чл.4 от ЗЛС. Това по мое виждане нарушава принципа на равнопоставеност на хората пред закона по смисъла на чл.6, ал.2 от Конституцията на Република България, съответно и чл.20, дял III от Хартата на основните права на Европейския съюз. Самото отделяне единствено и само на децата със специални образователни потребностти от всички останали ученици само по себе си нарушава чл.3, ал.2, т.3 и т.4 от ЗПУО, като създава	Приема се за сведение	Текстът е редактиран.

		предпоставки да бъдат лишени от равен достъп, равнопоставеност и недопускане на дискриминация по отношение на образованието им, като поставя децата със специални образователни потребностти по мое виждане в неравностойно положение спрямо всички останали ученици. Правото на избор, когато се отнася до децата - тяхното добруване, бъдеще, здраве и сродни решения, лично аз, в цялото законодателство, което до момента съм прочела, винаги е възложено на техния законен представител и упълномощен да защитива техните интереси, което в общия случай е техен родител/настойник. Екип, формиран на случаен принцип, в някои случаи с временни, непознати членове, които в определени етапи не познават и не са срещали детето за повече от петнадесет минути, не е квалифициран и по никакъв начин законово уреден да взема решения особено по начина, предвиден в проекта на закона. Интеграцията на децата със специални образователни потребности и тяхното приобщаване не само може, но и трябва да бъде осъществено без да бъдат нарушавани техните права и да бъдат създавани предпоставки за поставянето им в неравностойно положение, което би застрашило образователния им процес и елементарните човешки свободи. Това, което би било разумно, по мое виждане и предложение, да се направи е: да се предвиди в проекта на закона по-голяма свобода на екипа, който ще работи или вече работи с детето, да дава предложения и оценки спрямо **индивидуалните нужди** на всяко дете, като например да може да дава предложение индивидуален учебен план да не бъде разработван, когато разпределението на учебното време и учебните предмети не се различава от общия училищен учебен план. Или например да дадат предложение как всеки ученик, който е на индивидуална форма на обучение би могъл да се включи в учебния процес и дейностите по интереси, спрямо **индивидуалните** особености на детето. Да не се вкарват всички деца в рамка, която не винаги пасва и затруднява тяхното приобщаване и образование, а да се даде възможност, **след първоначалния етап на**		

		опознаване, специалистите, които работят с тях да дадат предложения, които са съобразени с индивидуалните нужди и особености на децата и осигуряват тяхното интегриране в общия образователен процес в най-висока степен. Но винаги и задължително окончателното решение по всеки един аспект на образованието на всяко едно дете следва да бъде взето на принципа на равнопоставеността, от човека, който е отговорен пред закона и държавата за детето, а именно неговият законен представител, неговият родител.		
792.	Анна Върбанова anna.varbanova@gmail.com June 25, 2025 9:12 AM Електронна поща	Във връзка с общественото обсъждане на Проекта на Закон за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование предлагам следните изменения и допълнения в Раздел II, чл. 49, отнасящи се за Центровете за подкрепа за личностно развитие: 1. да се видоизмени чл. 49, ал. 1, т. 1, както следва (срв. подчертаното): „развитие на интересите, способностите, компетентностите, творчеството, иновативността и изявата в областта на науките, технологиите, социалните отношения, изкуствата и спорт"; 2. да се създаде нова точка - чл. 49, ал. 1, т. 7: „прилагане на програми за адаптация и активно участие в процесите на трансформация и устойчив преход към условия на климатични изменения, технологична акселерация и глобална несигурност"; 3. 2. да се създаде нова точка - чл. 49, ал. 1, т. 8: „творчество и социални иновации". Като Ви поздравявам за разработения Проект, желая ползотворна работа в следващия етап на процеса.	Приема се за сведение	Предложенията не засягат текстове от ЗПУО, подложени за обществено обсъждане
793.	Теодора Тодорова tedi0203@gmail.com	Категорична подкрепа за смяна статута на математическите гимназии	Приема се за сведение	Изразена е подкрепа

	26 юни 2025 г. в 11:30:08 Електронна поща	Изразявам категорична подкрепа за промяна статута на математическите гимназии и за възможността учениците да продължават обучението си в гимназиален етап без нов приемен изпит. Тези ученици вече са преминали през изключително строг и конкурентен подбор след 4. клас. Веднъж приети, те развиват своя потенциал в среда с високи академични изисквания, където успехите им в национални и международни състезания ясно потвърждават правилността на този избор. От личен опит като родител на дете състезател, който е преминал през прием в МГ след 7 клас, мога да потвърдя, че заради нуждата от нов прием, моето дете и много други, спряха да се състезават в 7 клас, именно, за да се фокусират изцяло върху подготовката си за НВО. Така реално изгубиха година, в която можеха да се развиват и да носят успехи за страната ни, а много от тях не се и завърнаха към състезанията. Бих искала да дам и конкретна статистика от 6. клас: моето дете се състезаваше по математика и по информатика. През тази учебна година участва в сериозни състезания през 11 уикенда. Това е огромно натоварване за всяко дете – и то без каквато и да било реална подкрепа или стимулиране от системата, която след това изисква от него да изостави това развитие, за да се подготвя за стандартизиран изпит. Това е загуба както за самото дете, така и за обществото. В последните две десетилетия темата за приема и статута на математическите гимназии беше пренебрегвана, а това доведе до обезсърчение сред ученици, учители и родители. Бих искала да задам следния въпрос: **редно ли е деца, достигнали национален кръг на олимпиада по математика – едва 21 в цялата страна – да бъдат принуждавани да се явяват на НВО за прием в математическа гимназия???** В момента само първото място гарантира автоматичен прием. Второто и третото място получават 100 т. по математика на НВО, а всички останали – нищо. Това е подигравка с труда, усилията и таланта на тези деца и техните преподаватели. Не може да се постави знак за равенство между		

		участие на НАЦИОНАЛЕН кръг по математика и стандартизиран изпит от формата на НВО. Това е абсолютна обида и подигравка с математиците ни. Разбира се, когато говорим за промяна в статута на математическите гимназии, трябва да е ясно, че това касае една **малка, но изключително ценна група деца**– онези, които имат истинска мотивация и способност да се занимават задълбочено с математика. Именно защото те не са много, гласът им често остава заглушен от по-активната и шумна част от обществото, която не споделя същите интереси и не осъзнава ползите от това в тези училища да се обучават наистина правилните деца. Време е държавата да покаже уважение, далновидност и отговорност – и най-сетне да застане зад тези деца. В допълнение: Текущият механизъм за прием в математическите гимназии след 7. клас позволява влизането на ученици без сериозен интерес или дарби в областта на математиката. За съжаление, не малка част от децата избират тези училища не заради интересите си по математика, а заради "добрата" среда. Впоследствие, в 10. клас сменят профила, а в 12. клас не са длъжни да държат матура по математика. Това е една от причините страната ни да изпитва остър недостиг на подготвени инженерни и технически кадри – защото не подкрепяме и не стимулираме истински мотивираните и талантливите деца по математика.		
794.	СУУУС „Проф. Дечо Денев“, гр. София П. Стоянова, зам. директор Deafshool Deafschool deafschool@abv.bg 26 юни 2025 г. в 11:50:22 Електронна поща	**Предложения и коментари по проекта на ЗПУО** В чл. 3 създава се ал. 3 Специалното образование за деца и ученици със сензорни увреждания е неизменна част от правото на образование. В чл. 3 създава се ал. 6 Равният достъп на деца и ученици до качествено образование е свързан с осигуряване на държавна политика за насърчаване на развитието на специалните училища за ученеци със сензорни увреждания.	Приема се за сведение	Специалните училища за обучение и подкрепа на ученици със сензорни увреждания са ясно дефинирани в ЗПУО. Условията и редът за обучението и подкрепата на децата и учениците в тези специални училища са подробно разписани в Наредбата за приобщаващото образование.

		В чл. 25 създава се ал. 3 Специалното училище за ученици със сензорни увреждания е институция в системата на предучилищно и училищно образование, в която се обучават, възпитават и социализират ученици със сензорни увреждания и се осигуряват условия за завършване на клас и етап и/или за придобиване на степен на образование. Специалното училище осигурява условия за придобиване на професионална квалификация. Чл. 30 ал. 1 добавя се и специално училище за ученици със сензорни увреждания. Комисията към РЦППО ли определя броя часове за слухово-речева рехабилитация или това се определя от ЗПУО и учебния план. Според чл. 3, ал. 3 деца с увреден слух получаващи допълнителна подкрепа слухово-речева рехабилитация и тези през специални училища нямат равен достъп. 1. РЦППО конфликт на интереси. 2. РЦППО и СУУУС работят по различни програми. 3. РЦППО не познават системата на специалното училище и не са ефективни. Според чл. 5, ал. 3 как се вписва в ранното детско развитие на деца с увреден слух според политиката на МОН. Чл. 107 все повече се увеличават правомощията на екипа за личностно развитие и възможността за субективни решения. Чл. 102, ал. 4 нова т. 7 Специалното училище за ученици със сензорни увреждания работи при целодневна организация на учебния във връзка със задължителното обучение по специални предмети по чл.75, ал. 2 и чл. 76, ал. 6 и 7.		

		Чл. 107 В алинея 1 се добавя – а за учениците със специални образователни потребности в общообразователното училище – от екипна подкрепа на личностното развитие. При развитието на специалното образование за деца с увреден слух като част от приобщаващото децата и учениците, които се обучават с допълнителна подкрепа осигурена от Специално училище за ученици с увреден слух и РЦППО са поставени в напълно различни условия /кагото се обучават в общообразователно училище/. Все повече деца с увреден слух използват ресурсен учител в общообразователното училище пристигат при нас неограмотени в 5, 7 ... класове. Във всички водещи в прилагането на приобщаващото образование държави се отчита липсата на специалисти. В България опита и постиженията на специалното училище и неговите кадри се неглижира. Какви са перспективите за развитието на специалното училище? Очакванията за постепенното му отмиране ли са водещи?		
795.	ОУ „Бачо Киро“, гр. Велико Търново info-300102@edu.mon.bg 26 юни 2025 г. в 13:45:13 Електронна поща	**ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА ОБЛЕКЧАВАНЕ НА АДМИНИСТРАТИВНАТА НАТОВАРЕНОСТ В СИСТЕМАТА НА ОБРАЗОВАНИЕТО** Във връзка с обсъжданите изменения в Закона за предучилищното и училищното образование (ЗПУО), си позволяваме да предложим конкретна промяна, насочена към намаляване на административната тежест в училищата, в които се обучават ученици от начален етап. Към настоящия момент, съгласно Наредба № 8 от 2016 г. за информацията и документите в системата на предучилищното и училищното образование, за учениците от I до III клас се издават удостоверения за завършен клас – съответно:	Приема се за сведение	Предложенията не засягат текстове от ЗПУО, подложени за обществено обсъждане

		• **Удостоверение за завършен първи клас** (Приложение № 4 към чл. 31, т.4); • **Удостоверение за завършен втори или трети клас** (Приложение № 4 към чл. 31, т.3). Издаването на тези удостоверения в края на всяка учебна година представлява допълнителна административна процедура, която съществено натоварва училищния персонал в особено интензивен период – приключване на учебните дейности, формиране на годишни оценки, организация и провеждане на националното външно оценяване и др. Освен това, документите подлежат на вписване в регистрационни книги, което допълнително утежнява процеса. На практика, необходимостта от тези удостоверения е минимална, тъй като преминаването от клас в клас за повечето ученици в начален етап се осъществява в рамките на едно и също училище. В редките случаи на преместване, училището разполага с личното образователно досие (ЛОД) на ученика, въз основа на което може да се издаде необходимият документ. **В допълнение към горепосоченото предложение, изразяваме категоричната си подкрепа за предвиденото изменение в § 85 от проекта за промени в ЗПУО, с което чл. 172, ал. 1, т. 12 се изменя, както следва:** *„12. да не използват мобилни устройства за комуникация в училище, освен за строго образователни цели, по здравословни причини или при форсмажорни обстоятелства.“* Считаме, че включването на този текст е **изключително навременно и необходимо**, предвид нарастващото влияние на дигиталните технологии върху учебния процес, дисциплината и психическото благосъстояние на учениците. Ясната регламентация на използването на мобилни устройства в училищна среда създава условия за по-ефективно и целенасочено учене, намалява разсейването и възможностите за електронен тормоз, както и подпомага изграждането на култура на отговорно и осъзнато дигитално поведение.		

		Допускането на изключения само при строго образователни цели, здравословни причини или извънредни обстоятелства показва разумен баланс между технологиите и педагогическата среда. Убедени сме, че приемането на това изменение ще има **дългосрочно положително въздействие** върху учебната среда и ще даде възможност на училищата да приложат по-ясни и ефективни политики в тази насока. Вярваме, че реализирането на тази промяна ще допринесе за значително облекчаване на административната дейност в училищата и ще позволи повече фокус върху качеството на образователния процес.		
796.	Радостина Жорова Петкова radostinajorova@yahoo.com 25 юни 2025 г. 17.00 ч. Система за документооборот „ЕВЕНТИС“ вх. № 94-4284/25.06.2025 г.	**Предложение на психолози в образованието и педагогически съветници от цялата страна** ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА ПРОМЕНИ В ЗАКОНА ЗА ПРЕДУЧИЛИЩНО И УЧИЛИЩНО ОБРАЗОВАНИЕ, НАРЕДБА 4 (от 20 април 2017 г. за нормиране и заплащане на труда), Наредба за приобщаващо образование и НАРЕДБА 15 (от 22 юли 2019 г. за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти) Обръщаме се към Вас във връзка с установяване на съществени проблеми в работата на педагогическите специалисти, като се надяваме да окажете подкрепа на всички засегнати страни. В това число влизат много *психолози,* работещи в системата на училищното и предучилищното образование, и *педагогически съветници* от цялата страна. Към настоящите наредби, както и в Колективния трудов договор (КТД) от 31.03.2025г., ***не са*** взети под внимание особеностите на изброените по-горе професии, повишаващият се брой на децата в група, рязкото завишаване на случаите на деца в риск, деца със специални образователни потребности (СОП) или хронични заболявания (ХЗ) и др. В тази връзка, за да се избегне тълкуването на нормативните актове от ръководствата на институциите, следва да се въведе *ясна формулировка* на	Приема се за сведение	Предложенията не засягат текстове от ЗПУО, подложени за обществено обсъждане

		отношенията между специалистите и образователната институция, в която те са назначени. Основно трябва да се обърне внимание на следните аспекти в работата на педагогическите специалисти, които за момента остават пренебрегнати. **1. Необходима е нормативна регулация на професията ПСИХОЛОГ в България.** Ние сме единствената страна в цивилизования свят, която няма никаква регулация и професията е с неизяснени параметри. Единствено има наредба за психолозите към Здравно министерство (НАРЕДБА № 29 ОТ 4 ОКТОМВРИ 2006 Г. ЗА ПРОФЕСИОНАЛНАТА КОМПЕТЕНТНОСТ НА ЛИЦАТА, ЗАВЪРШИЛИ ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ ПО СПЕЦИАЛНОСТТА "ПСИХОЛОГИЯ" - Обн. ДВ. бр.84 от 17 Октомври 2006г.) с ясно разписани 21 дейности, които те следва да изпълняват. При психолозите в образованието специалистите са приравнени на педагозите, но без техните облаги, което води до явна дискриминация, неразбиране, прегряване, отказ от професията, неудовлетвореност и множество неуточнения, за които не се говори в МОН от години. Законопроектът от Дружеството на психолозите в България (ДПРБ) от 2020-21г. не бе подложен на публично обсъждане, не се стигна до единно решение от страна на МОН и Парламента, а все още се разчита на интерпретациите и различните неправомерни на моменти тълкования на нормативните актове от ръководствата на множество институции в страната. Поради настъпилите множество казуси с психолози в цялата страна, на МОН миналата (2024г.) година бяха предоставени в синтезиран вид следните от тях. Все още нямаме уверение за взети мерки по предотвратяването им все още: 1. Ръководствата на институциите изготвят график на психолога, в който се включва само индивидуална работа с деца със СОП; 2. Задължаване самоподготовката на специалистите да се извършва в институцията;	Приема се за сведение	Предложения от 1 до 17 не са обект на подложения на обществено обсъждаоне Законопроект.

		3. Задължаване на педагогически специалисти на дежурства и заместване на педагози, въпреки указанията за оптимизиране на дейността училищните психолози и педагогическите съветници в образователните институции от Министър Цоков от 05.12.2024г.; 4. Задължаване на педагогическите съветници с психологическо образование да извършват оценка на потребностите на учениците; 5. Средствата за децата със СОП не достигат до кабинетите на специалистите; 6. Ръководствата на институциите определят като таргет броя на деца със СОП за предстоящата учебна година; 7. Назначаване на един специалист на две длъжности (щат 50/50), за да се спестят средства, но натовареността му и изискванията към него не намаляват наполовина, както би следвало; 8. Консултациите с родители се извършват само и единствено от директора - относно насочване към оценка, проведени дейности от екипите и т.н., без да се обсъжда реално с екипите или психологът да присъства на срещите, като най-подготвен за водене на подобен диалог; 9. Задължително за координатор се определя психологът, ако институцията има назначен, от което следва допълнително натоварване с всички задачи, свързани с допълнителната подкрепа, разбира се и без възнаграждение; 10. Забрана от страна на директора да се прави оценка на дете, което е на родители, определени от ръководството за авторитет в града/ общината, или при други лични за ръководството подбуди; 11. Отразяване в електронен дневник на зададени от директора или друг администратор дейности, които не кореспондират с експертизата на психолозите - например "грижа за здравето", "тема на направлението", "тематични разпределения" и др.; 12. Отказ да се признаят отработени дейности на психолозите от директорите и съответно невъзможност за получаване на адекватно ДТВ след попълване на годишна карта за самооценка; 13. Липса на екипност, т. е. обща и допълнителна подкрепа се следи да бъде предоставяна само и единствено от психолога и другите		

		специалисти, но не и от педагозите, включително водене на цялостната документация; 14. Задължаване на психолозите и съветниците за предоставяне на обща подкрепа, само след учебните часове, което удължава работното време на съответните специалисти; 15. Периодични проверки от страна на директора на дейността на психолога, което е в разрез с конфиденциалността в работата на експерта със съответното дете или семейство, както и с етичния кодекс на длъжността. Дори директори си позволяват да слагат камери със звук в кабинета на психолога, което е меко казано недопустимо и явно разкрива незнанието и незачитането от ръководството на институцията на същността на психологическата дейност; 16. Незачитане на административната дейност на психолозите като част от работния процес и обърквaнето й със самоподготовка; 17. Отказ от страна на директорите да се изплащат ДТВ за водене на документация и за работа с деца със СОП на психолозите, а само на педагози. Ключово е в текстовете на ЗПУО и подзаконовите му нормативни актове да отпадне думата „преподавателска“, а да се замени с „**норма на заетост на психолозите**“. Спецификата на нашата работа **не е** преподавателска и това следва да се разбира от всички нормативни актове, свързани с професията „психолог“. Наложащо е в ЗПУО да се отбележи като текст, че нормата на заетост на психолозите и педагогическите съветници включва индивидуални или групови консултации с деца и ученици и свързаните с тях дейности за предоставяне на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие в контекста на средата на детето или ученика. Това включва консултации с родители, учители, настойници, социални работници и др. В насоки на Министерство на образованието и науката за дейностите на психолозите и на педагогическите съветници за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците е посочено следното: „Дейностите на		

		психолозите и на педагогическите съветници са ключови за създаването, реализирането и развиването на институционални политики за подкрепа и работа с деца и ученици както за превенция, така и за интервенции при затруднения в обучението, психично-здравни проблеми, отношения с връстници и трудно поведение, включително интервенции при ситуации, които изискват отговор на цялата училищна общност в сътрудничество с родителите, с институциите и службите в общността, и са с принос в изграждането на позитивен психологически климат и отношения в детските градини и училищата.“ **Това означава, че работата на психолозите и педагогическите съветници е свързана както с деца/ ученици, така и с тяхното обкръжение – учители, родители, настойници, приятели, социални работници и др.** Посочено е изрично и в т. 7 от указанията до началниците на РУО от Министъра на образованието и науката от 05.12.2023г.: „При отчитане на дейността на психолозите и педагогическите съветници да се счита, че в работата им с деца се включва и работата с родители и с учители по предизвикателствата на детските състояния и поведения, както това е регламентирано в професионалните профили в Наредба 15.“ В Наредба за приобщаващо образование чл.18, ал. 3 твърди, че – „Времето за допълнително консултиране е част от работното време на учителите.“ Т. е. консултирането в образованието е основен метод на взаимодействие и няма как да не се отчита като част от работния ден и на специалистите. КТД от 06.12.2022г. чл. 37 гласи: „Работното време на педагогическите специалисти в периода на учебното време включва: изпълнението на възложената преподавателска норма, участието в педагогически съвети, в работата на професионалните екипи по ключови компетентности, консултациите на ученици и родители, родителските срещи и изпълнението на други задължения по длъжностна характеристика, както и **самоподготовката, която се**		

		осъществява в предпочитана от педагогическия специалист среда.“. **Затова предлагаме допълнителна алинея (6) към чл.174 на ЗПУО с текст**: ”За целите на политиките по ал.2 във всяка детска градина се назначава психолог, а във всяко училище се назначава психолог и/или педагогически съветник. Психолозите и педагогическите съветници в системата провеждат своята работа както с детето, така и с неговата среда - семейство, връстници, приятелска група и други в зависимост от ситуацията на детето или ученика. Включително осъществяват работа с учителите на детето/ученика, както и консултират училищното ръководство.” Психичното здраве следва да се намира на висотата на телесното и е крайно време, както в институциите има медицинско лице, което да отговаря за физическото, така следва да се държи и на доброто психическо здраве на децата ни. В страните на запад психолозите се смятат за незаменими в образованието специалисти, които се търсят и са безкрайно ценени. Тяхното мнение се счита за най-важно и се изисква при всеки един казус в институцията. Психолозите препоръчват да се предприема обмен на кадри и периодични посещения от страна на наши педагози и специалисти в училища, детски градини и ясли в различни страни в Европа, за да се обсъждат след това възможностите за внедряване на някои, разбира се адаптирани към нашата среда подходи. От друга страна у нас следва директорите да бъдат периодично инструктирани за спецификата на дейността на психолозите, за да се използват знанията и компетентностите им целенасочено и най-вече на време. От професията се изисква специалистът да анализира, диагностицира и консултира, както и да поддържа добрия психологически климат в институцията. Затова неговата роля е водеща и задължителна. Би следвало с децата да се работи именно за превенция и по преценка на специалиста индивидуално или групово,		Детските градини и училищата провеждат самостоятелни политики по обезпечаване на необходимите им специалисти съобразно потребностите на децата и учениците. В този смисъл няма ограничение за назначаването на психолози и/или педагогически съветници. Нещо повече, в състава на екипа за подкрепа за личностно развитие задължително се включва психолог или педагогически съветник.

		а не само по заявка на родители и учители или в най-лошия случай - едва след възникнал конфликт. Днес психолози се назначават спорадично, само и единствено, ако институцията има участие в даден проект, или са налице поне 7 деца със специални образователни потребности, от чието финансиране се заплаща половин или цял щат за длъжността. Това е крайно ограничаващо, незадоволително и следователно страда цялото общество. Особено осезаеми днес са проблемите с психичното здраве, затова е добре да се обърне внимание именно на трудностите в работата на психолозите. Липсва регулация и това определя професията като непривлекателна и дори се счита от много лаици за излишна. Посоченото е меко казано плашещо и деструктивно за обществото ни, затова разчитаме на МОН да защити своите специалисти. **Необходимо е назначение на психолози и в яслите за подкрепа процеса на адаптация или за провеждане на обучения на персонала как да подходят с децата и техните семейства за по-плавна адаптация.** Още от постъпване в яслата психологът, назначен в яслата, може да говори с всеки един родител и с всяко едно семейство персонално. Да направи скрининг на детското развитие, за да се вземат при нужда мерки за подкрепа. При бърза реакция и непрекъсната информираност на родителите за състоянието на детето и за нещата, които могат при нужда да се променят в средата, редица проблеми биха могли да се коригират още на този най-ранен етап в развитието. Също така, когато семейството се чувства подкрепено, в институцията постъпва едно спокойно дете, готово да учи и изследва. Адаптацията на всяко едно дете е сложен и индивидуален процес, който изисква определен ресурс, с който в момента нашата страна не разполага. Нужно е в яслите да бъдат назначени психолози, подпомагащи адаптацията. Ролята им в редица детски градини вече е утвърдена. В яслена възраст проблемите са много и различни и		Предложението не е обект на ЗИД на ЗПУО

		често медицинските сестри се сблъскват с тях, без да знаят вариантите за техните решения. Масово децата се оставят до вратата плачейки и родителите се чувстват в неизвестност от това какво следва и какво се случва реално с детето им. В Модел на адаптация за съответната календарна година, заложен в задължителната документация на институцията, се упоменава за индивидуален план за адаптация за всяко нуждаещо се семейство. Това е специфичен и времеемък процес на запознаване с особеностите в поведението, храненето, заспиването на детето у дома и др. и отправяне на персонални препоръки при нужда. Детският психолог е този, който успешно подкрепя всички нуждаещи се семейства, като дава насоки за работа у дома и приобщава детето постепенно, съвместно с останалия персонал в яслата или в детската градина. *Към настоящия момент именно липсата на тази комуникация, породена от фактическа невъзможност за извършване на подобна функция, води родителите до неувереност и понижено доверие в институциите.* **Важно е да се знае защо децата се нуждаят от училищни психолози:** Всички деца и младежи могат да се сблъскат с проблеми от време на време, свързани с ученето; социални отношения; вземане на трудни решения; или управление на емоции като чувство на депресия, тревожност, притеснение или изолация. **Световната здравна организация** подчертава ролята на училищните психолози за ранна превенция на психични разстройства. Психолозите помагат на деца, ученици, семейства, преподаватели и членове на общността да разберат и разрешат както дългосрочни, хронични проблеми, така и краткосрочни проблеми, с които подрастващите могат да се сблъскат. Те са висококвалифициран и готов ресурс в усилията да се гарантира, че всички деца и младежи процъфтяват в училище, у дома и в живота. **2. Необходимо е въвеждане на максимален брой деца със СОП и с обучителни затруднения, с които следва да работи един психолог ИЛИ НАМАЛЯВАНЕ НА**		

		НОРМАТИВА ЗА ОТРАБОТЕНО ВРЕМЕ в ЗПУО, в Наредба 4 и Наредба за приобщаващо образование. В момента за едно и също заплащане педагогическите специалисти имат различно отработено време, което е дискриминиращо и следва да се преустанови. Необходимо е приравняване часовете на психолога поне до тези на ресурсния учител – 25 седмично, ако не и до тези на логопеда – 21 часа седмично, тъй като психическото натоварване е огромно, поради факта, че психолозите работят не само с нуждаещите се деца, но и с тяхното обкръжение (това включва родители, сиблинги, педагози, непедагогически персонал, връстници, приятели, разширено семейство, други лица от допълнително ангажирани с детето институции и пр.). Има световни изследвания, свързани с прегряване на психолозите в образованието, дължащо се не на годините стаж, а на неравномерността на натоварването, огромния брой лица, с които един специалист следва да работи дневно и реалната невъзможност да се обърне внимание на всички засегнати страни, без от това в специалиста да не се предизвика емпатия, съпреживяване, осмисляне на случая, търсене на решения, интервизия, супервизия и т.н. Училищните психолози са уникално квалифицирани членове на училищни екипи, които подкрепят способността на учениците да учат и способността на учителите да преподават. Те прилагат опит в областта на психичното здраве, ученето и поведението, за да помогнат на децата и младежите да успеят академично, социално, поведенчески и емоционално. Училищните психолози си партнират със семейства, учители, училищни администратори и други професионалисти, за да създадат безопасна, здравословна и подкрепяща среда за обучение, която укрепва връзките между дома, училището и общността. Училищните психолози получават специализирана подготовка в: • Събиране и анализ на данни • Оценка • Мониторинг на напредъка		Предложението не е обект на ЗИД на ЗПУО

		• Практики за насърчаване на обучението • Устойчивост и рискови фактори • Консултации и сътрудничество • Академични / учебни интервенции • Интервенции за психично здраве • Поведенчески интервенции • Поддръжка за психичното здраве на персонала в инструкцията • Услуги за превенция и интервенция • Специални образователни услуги • Готовност, реакция и възстановяване при кризи • Сътрудничество между семейството и общността • Разнообразие в развитието и обучението • Оценка на изследвания и програми • Професионална етика, училищно право и системи Училищните психолози предоставят пряка подкрепа и интервенции на деца и ученици, консултират учители, семейства и други специалисти в областта на психичното здраве (т.е. педагогически съветници, училищни и социални работници) за подобряване на стратегиите за подкрепа, работи с училищните администратори за подобряване на практиките и политиките в цялата институция и си сътрудничи с необходимите външни услуги. Те помагат успешно на институциите чрез: **Подобряване на академичните постижения, използвайки:** • Насърчаване на мотивацията и ангажираността на деца и ученици • Изготвяне на психологически оценки • Индивидуализиране на интервенции • Управление на поведението на учениците и в класната стая • Наблюдение напредъка на деца и ученици • Събиране и интерпретиране на данни за ученици и класове • Намаляване неподходящите препоръки към специалното образование.		

		Насърчаване на позитивното поведение и психичното здраве, използвайки: • Подобряване на комуникацията и социалните умения на деца и ученици • Оценка на емоционалните и поведенчески нужди • Предоставяне на индивидуални и групови консултации • Насърчаване на решаването на проблеми, управлението на гнева и разрешаването на конфликти • Засилване на положителните умения за справяне и устойчивост • Насърчаване на положителни връзки с връстници и решаване на социални проблеми • Отправяне на препоръки и подмагане координирането на обществените услуги, предоставяни в институциите **Подкрепа на разнообразието от обучаващи се чрез:** • Оценка на разнообразни потребности от обучение • Предоставяне на културно отзивчиви услуги на деца и семейства от различни среди • Планиране на подходящи индивидуални образователни програми за деца и ученици с увреждания или специални образователни потребности • Промяна и адаптиране на учебни програми и инструкции • Коригиране съоръженията и процедурите в класната стая за подобряване ангажираността и обучението • Наблюдение и ефективно общуване с родителите относно напредъка на техните деца **Създаване на безопасна позитивна учебна среда чрез:** • Предотвратяване на тормоз и други форми на насилие • Подкрепа на социално-емоционалното обучение • Оценка на училищния климат и подобряване на училищната свързаност • Прилагане и насърчаване на положителна дисциплина и възстановително правосъдие		

		• Прилагане на положителни поведенчески практики в училище • Определяне на деца в риск и училищните уязвимости • Предоставяне на услуги за предотвратяване на кризи и интервенция **Укрепване на семейните училищни партньорства като:** • Помага на семействата да разберат нуждите на детето си от обучение и психично здраве • Подпомагане на навигацията в специални образователни процеси • Свързване на семействата с доставчиците на обществени услуги, когато е необходимо • Помщ за ефективно ангажиране на семействата с учители и друг училищен персонал • Повишаване на разбирането и отзивчивостта на персонала към различни култури и произход • Подкрепа на учениците да преминат между училищна и общностна среда за обучение, като например домашно лечение или програми за правосъдие за непълнолетни **Подобряване на оценката и отчетността в училище и мониторинг на индивидуалния напредък на учениците в академичните познания и поведението чрез:** • Генериране и интерпретиране на полезни данни за резултатите от учениците и училището • Събиране и анализиране на данни за риска и защитните фактори, свързани с резултатите от учащите • Планиране на услуги на областно, класно и индивидуално ниво. Всеки случай в практиката на психолога е уникален, има нужда от специфична подготовка, квалификация и време, за което обаче отговорността, падайки се върху един човек, е огромна. Възстановяването след всяка среща с дете или неговото семейство е задължително. Няма специалист, който в работата си да не се сблъсква ежедневно с множество въпроси и предизвикателства с		

		деца със СОП, деца с изявени дарби, деца в риск, деца с проблемно поведение или обучителни затруднения, възникнали страхове и т.н. Наравно с това психологът следва да поддържа добрият психологически климат в цялата институция. Представяте си, че е възможно да става дума за най-малко над 200 деца и над 40 души персонал. Това означава да се предотвратяват конфликти между колеги и да се подкрепя цялостно психическото благосъстояние на персонала. В това число да се следи за наченки на негативни и поощряване на положителни поводи за комуникация в колектива. В много случаи в една институция има над 12 деца със СОП, което изисква назначаването на повече от един ресурсен учител, но един психологът следва да работи с всички тях (колкото и да са тези деца), без лимит, като същевременно трябва да обръща внимание на децата с поведенчески особености, с възникнали нужди от подкрепа поради стрес, напрежение или промяна в семейната среда, при новопостъпили деца или възрастни в институцията, при наличие на насилие, агресия, зависимости, прекомерна свитост на някои деца и т.н. Работата на психолога е всеобхватна и не може да се изчерпа или да се постави в график, поради своята специфика. Понякога цялото време на специалиста може да бъде отнесено към едно дете, което има нужда от няколко дни индивидуална подкрепа в едно или няколко направления (дете, което има суицидни мисли, жертва на развод или др.). Понякога има случаи на кризисна интервенция, което определя и невъзможността за предварителна нагласа и подготовка на този специалист (напр. при смърт на педагог, дете или др.), но се изискват незабавно действия. Отделно е налице неразбиране на експертизата на психолога и той бива въвличан в несвойствени занимания в институцията, като е пренатоварван понякога съвсем излишно с административна работа от страна на ръководството, която не отговаря на законовите и подзаконови нормативни актове (напр. изискват се допълнителен брой доклади на година, назначават се психолози в различни несвойствени за неговата длъжност комисии, включват го задължително в подготовката и участието на децата в различни тържества и т. н.).		

		Не е възможно да се измери отработеното като равномерна дейност, но предвид огромната ангажираност на психолога действително той би следвало да бъде или възнаграден подобно на заместник-директор или да се намали броят на отработените часове, за да може специалистът да разполага с достатъчно време за възстановяване и възвръщане на психическото си благосъстояние, както и за нужната самоподготовка. В противен случай е налице явна дискриминация и бърнаут и това следва да се оцени. Искането ни е за ***незабавно*** **регламентиране на максималният брой деца/ученици със СОП, с които следва да работят назначените психолози, във връзка със съществуващите стресогенни фактори, упоменати и в чл. 67 на КТД.** **Считаме, че този въпрос следва да се разгледа приоритетно!** В КТД за системата на предучилищното и училищно образование от 06.12.2022г. чл. 16, ал. 2 гласи: „**МИНИСТЕРСТВОТО обсъжда със социалните партньори възможности за намаляване на нормите на преподавателска работа.“** Психолозите са на най-голям норматив от всички педагогически специалисти – 30 часа седмично. За сравнение – учителите в начален етап, логопедите, рехабилитаторите на слуха и говора, учителите на деца/ ученици със сензорни увреждания или с умствена изостаналост - имат норматив от 21 часа седмично, а ресурсните учители са с норматив 25 часа седмично и работят с максимум 12 деца със СОП (Наредба за приобщаващо образование, чл. 109, ал. 3). Във Франция психолозите имат 24 или 27 часова заетост в зависимост от институцията. В Хърватия също са най-много 28 часа пряка работа с деца. В Италия, Унгария и Словения и основните учители работят 21 часа на седмица. Дори музикалните педагози у нас имат норматив от 24 часа седмично! В работата на психолога влизат и редица други натоварващи компоненти относно кризисни интервенции и необходимост от планиране на индивидуална и групова подкрепа на деца със СОП, деца в риск, деца с поведенчески проблеми, с хронични заболявания,		

		с изявени дарби, с риск от обучителни затруднения, деца невладеещи български език, деца с психомоторна симптоматика, деца-жертви на родителско отчуждение, на насилие и т.н. Понякога децата, с които следва да работи един психолог, са над 40, като съответно специалистът трябва да се запознае с всеки един случай, да се подготви за консултации, да предвиди персонално материали, да избере за себе си необходими обучения за частния случай, да умее при нужда да променя средата за съответно дете и т.н. Част от работата на психолога е също да отговаря за добрия психологически климат в институцията. Това означава той да проявява професионализъм, компетентност, организираност и в същото време гъвкавост и адаптивност в работата си с всички засегнати страни – управа, администрация, медицински сестри, деца/ ученици, помощен персонал, учители, педагогически специалисти, родители, настойници, социални работници и др. Често специалистът работи с децата фронтално в индивидуална среда - съпоставимо по натовареност с ресурсните учители и логопедите (които основно работят в индивидуална среда). В контекста на това, че децата в институцията, с които работят специалистите, биват едни и същи, то следва да се обърне внимание и на психическата ангажираност на тези специалисти. Всички описани функции обаче **не изчерпват работата на психолога** и към настоящия момент тази психическа и физическа натовареност не се отчита нормативно като стресогенен фактор на средата. Следва да се преосмисли необходимостта да се намали работното време поне съобразно нормираното на ресурсните учители (25 часа седмично), ако не и с норматива на логопедите в институциите (21 часа седмично), за да се избегнат дискриминацията и професионално прегряване (бърнаут). Психолозите знаят, че човек общува качествено с до 15 души. Останалите контакти представляват далечни познанства, лицата получават откъслечно внимание и осъществяването на връзка е много по-трудно. Това поставя въпроса за ефективността на ежедневната комуникация на един психолог с всички лица в институцията, т. е. не само с децата, която бива изискана от нас от		

		управата на институциите. Ако педагозите имат максимално 3 на брой педагогически ситуации в детската градина (всяка от които е с продължителност 20-30 минути) и то само в 4 ПГ (в останалите случаи ситуациите са 1-2 на ден), то през останалите 4 часа и половина не се изисква пряко педагогическо взаимодействие. В училище един учебен час се равнява на 40-45 минути, в които учителят работи фронтално с до 23 деца. В един клас може да бъдат приети до 4 деца с хронични заболявания, като само 3 тях може да бъдат със СОП (Наредба 10, чл. 98, ал.3). За сравнение логопедите в Русия имат регламент една сесия да бъде от 15-20 минути с 3-4-годишните (ако е индивидуална) и 20-25 минути, ако е групова). Сесията може да е от 30-40 минути при по-големите деца в индивидуална и до 60 минути в групова среда (групите са до 12-15 деца). У нас логопедите работят с едно до 5 деца в група (в зависимост от нарушението), а при специализирани групи от лица с езиково-говорни нарушения – с до 11 деца. Продължителността на сесията е сравнена с учебен час. Един ресурсен учител у нас работи с до 12 деца със СОП, като в ЗПУО чл. 187, ал. 3 утвърждава, че в плановете за подкрепа е необходимо да се определят единствено часовете за ресурсно подпомагане на деца със СОП, но не и на другите специалисти. Психолозите са единствените специалисти, които нямат регламентиран брой деца и часово разпределение на задачите, поради естеството на тяхната работа по предоставяне на допълнителна и обща подкрепа за личностно развитие в динамична и постоянно променяща се среда. **Всички директори следва да знаят, че психологът не може да има график, а само работно време.** Дейностите, разпределени в рамките на деня се определят от самия специалист в зависимост от присъствията на деца за деня и от състоянието на конкретните случаи. Броят на децата не е определящ, а преценката на специалиста с кои от тях и по какъв начин да взаимодейства. При необходимост следва да се предвижда бюджет за допълнителен щат, ако случаите за учебната година надвишават например 12 деца. В смисъла на		

		казаното до тук само и единствено психологът може да реши дали и в какви обстоятелства се нуждае от разпределение на дейностите в график и кога да ги изменя. Този график не следва да представлява част от изискуемата документация и вменяването на задължение на специалиста да регламентира индивидуални срещи с всички деца със СОП и с всички нуждаещи се от обща подкрепа от директорите е незаконосъобразно. Психолозите и педагогическите съветниците имат натовареността да работят с **всички** деца в институцията (и тяхното обкръжение – родители, учители и т.н.) по 30 часа на седмица, въпреки **съществуващите социално-психологически рискове и стресогенни фактори, упоменати за обсъждане и в чл. 67 на КТД.** Част от тях са „заболяваемостта в системата на предучилищното и училищно образование“, „експозиция на шум“ и „работа с лица с психични разстройства, ментални увреждания, увреждания на централната нервна система, вродени малформации и онкологично болни“ (Наредба 6 за показателите за шум в околната среда…, Наредба за определяне на видовете работи, за които се установява намалено работно време, чл. 3, ал. 3 и Наредба за определяне на видовете работи, за които се установява допълнителен платен годишен отпуск, чл. 2, ал. 7 и ал. 12) и др. Редица изследвания твърдят, че основните стресори за педагози и специалисти в детски градини са загриженост за здравето на децата, страх от наранявания на децата и трудности при общуването с родителите. При продължително излагане на шум (нормален говор - 60-70 dB; много силен говор - 90 dB) е установено, че той влияе на почти всички органи и системи на човешкия организъм, и оказва вредното си въздействие, като причинява: • **на централната нервна система -** нервна преумора,психични смущения в паметта, раздразнителност; • **на вегетативната нервна система -** усилен тонус, който може да доведе до редица сърдечни, циркулаторни и други прояви;		

		• **на сърдечно–съдовата система** – изменения в сърдечния ритъм (тахикардия), и промени, които водят до повишаване на артериалното налягане; • **на дихателната система** – изменение на респираторния ритъм; • **на ендокринната система** – изменение на количеството на кръвната захар, повишаване на основната обмяна, задържане на вода в организма. Професионалното когнитивно и емоционално натоварване в резултат на работа с малки деца води до нарушения на психичното здраве при учителите и педагогическите специалисти в детските градини, а това води до депресия, тревожност и соматизация. Редица изследвания твърдят, че работещите с деца имат най-висока депресия в сравнение с други професионални категории. Те са постоянно стресирани емоционално и страдат от прегряване. Психичното здраве на учителите и специалистите определя тяхното представяне. Говорейки за бърнаут сред психолозите приемащи новопостъпили понякога над 30 деца едновременно, то неминуемо една от причините е именно огромната натовареност на едно лице с непосилната отговорност за адаптацията на всички деца в институцията като отделна на образователно-възпитателната функция. Освен адаптацията, длъжността „психолог“ в системата на предучилищното образование включва редица функции: 1. Разширява възможностите за подкрепа на децата в процеса на адаптация, на възпитание, обучение и социализация. 2. Работи в екип с учителите и другите педагогически специалисти за целите на оценката на потребностите на децата за предоставяне на обща подкрепа за личностно развитие. 3. Извършва превенция на обучителни трудности чрез прилагане на скрининг и програми за развитие на децата съгласно приобщаващото образование.		

		4. Участва в екип с учителите, другите специалисти и за целите на разпознаването на децата, които имат нужда от допълнителна подкрепа, като участват активно в дейността на екипа и в комуникацията с родители. 5. Участва в обсъждането и вземането на решения при работа по случай в детската градина в сътрудничество с институции и служби от общността извън детската градина. 6. Участва при изготвянето на планове за подкрепа на деца, които получават допълнителна подкрепа за личностно развитие, в тяхното реализиране и актуализиране. 7. Участва в изготвянето и в реализирането на програми на детската градина за редовна посещаемост. 8. Предлага подходящи форми за терапевтична работа и психо-социална рехабилитация на базата на диагностична оценка и изследвания със стандартизирани и утвърдени диагностични инструменти. **Терапевтична работа се извършва само и единствено от обучени специалисти и то извън инситуцията. На територията на детските градини дейността на психолога е консултативна.** 9. Осъществява дейности по превенция на насилието, разпознава формите му, оценява поведенчески прояви на децата и прилага форми на въздействие и дейности за мотивация за преодоляване на проблемното поведение на деца. 10. Активно взаимодейства с родители, като консултира и предлага възможни решения за справяне с даден проблем или за вземане на решение при кризисна ситуация, при създаването и реализирането на образователни политики и определянето на потребностите на децата. 11. Проучва психологическите фактори при психичноздравни и други медицински диагнози, за превенция на заболявания и състояния на емоционални и личностни разстройства и формулира оценката за нуждите на децата, както и за всеки елемент от обкръжението им, като при необходимост се консултира с		

		допълнителни специалисти, предприема мерки за получаване на допълнително обучение, супервизия и др. 12. Водене на задължителната документация. Ниски заплати, липса или недостатъчност на обезщетения и социални гаранции, трудни условия на труд, и очакванията, които не съответстват на реалната ситуация, са често съобщавани модератори на стреса. **В момента неблагоприятната работна среда кара много от специалистите да се чувстват явно дискриминирани и неудовлетворени, тъй като за нормирано в пъти по-голямо натоварване получават идентично финансово оценяване с другите педагогически специалисти.** **Очакваните резултати от намаляване нормата на заетостта на психолозите са превенция от прегряване, положителна нагласа към професията от страна на младите и край на отлива на специалисти от системата на образованието поради принудителната дискриминация.** **3. Във връзка с чл.3 (2), т.6 от ЗПУО е необходимо незабавно финансиране на допълнителни работни места в детските градини за помощен персонал, така че децата да имат подкрепа целодневно.** В някои детски градини един помощник възпитател обслужва две групи, в други институции работното време на помощник възпитателите приключва преди това на детската градина (респективно на педагозите). Следователно след 15-16ч. един учител отговаря сам за здравето и живота на всички деца в неговата група (*понякога броят на децата е над 25-30*), като работното време на детските градини обичайно е до 18-19ч. в зависимост от населеното място. Неизменно децата следобед също имат нужда от подкрепа от възрастен за самообслужване, потребност от споделяне и учене, но педагозите и педагогическите специалисти нямат физическата възможност да осъществят качествено всички тези дейности. Натовареността е свързана и с възникващите сутрин и следобед		

		консултации с родители и необходимостта им от обратна връзка за всяко дете. Към настоящия момент бюджетът на една детска градина е крайно недостатъчен, за да се удовлетворят всички потребности на институцията. Налага се да се пестят средства от персонал и храна, а всъщност от това страдат най-вече децата. Затова приоритетно насочваме вниманието Ви към тях. Отваряме въпрос и за непедагогическия персонал, тъй като в момента назначените лица изпълняват функция на чистачи и реално нямат физическата и фактическа възможност да помагат в образователно-възпитателния процес и проблемът е от години. **4. Важно е да се преодолее дискриминацията на педагогически специалисти относно упоменатото в чл. 33, ал. 12, т. 1. от КТД допълнително трудово възнаграждение (ДТВ). Необходимо е включването на текст в Наредба 4, за да се избегне различното тълкуване от страна на директорите на институции в страната.** Текстът на КТД от 31.03.2025г. твърди, че ДТВ в размер на **38лв. месечно се дължи** *на педагогически специалисти*, на които работата с деца със специални образователни потребности (СОП) **не произтича от преките им служебни задължения**. ***Оказва се, че за извършен идентичен труд в някои институции педагогическите специалисти (психолог, логопед) получават ДТВ, съобразно КТД, а в други - не.*** Понякога такова се отпуска по усмотрение на директори и съобразно финансирането на институцията; други директори отказват да отпускат ДТВ на педагогическите специалисти, освен на учителите, в поверената им институция. Следва да се знае, че единствено ресурсният учител има преки задължения, свързани само и единствено с деца със СОП. Това произтича от спецификата на работата му. Останалите длъжности - *учители, педагогически съветници, логопеди, психолози*, са назначени във връзка с правото на *всички* приети в образователната институция деца/ученици на достъп до тези специалисти.		

		В чл.5, ал. 1, т.6 от Наредба 15 се посочва, че „*Длъжността „учител" ... включва „обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците за пълноценно включване в образователната и социалната среда“*. Тази функция, обаче е допълваща и се осъществява най-вече чрез индивидуална работа с нуждаещите се деца/ученици, тъй като основната форма на педагогическо взаимодействие в много случаи е неприложима за децата със СОП. Усилията на педагозите в процеса на приобщаване е закономерно стимулиран с ДТВ в размер на минимум 38лв. месечно. В насоки на МОН за дейностите на психолозите и на педагогическите съветници за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците е посочено следното: „Дейностите на психолозите и на педагогическите съветници са ключови за създаването, реализирането и развиването на институционални политики за подкрепа и работа с деца и ученици както за превенция, така и за интервенции при затруднения в обучението, психично-здравни проблеми, отношения с връстници и трудно поведение, включително интервенции при ситуации, които изискват отговор на цялата училищна общност в сътрудничество с родителите и с институциите и службите в общността, и са с принос в изграждането на позитивен психологически климат и отношения в детските градини и училищата.“ ***Това означава, че работата на тези двама специалисти (психолозите и педагогическите съветници) е свързана отново с всички деца/ученици***, като се обръща внимание на това, дали те имат нужда от обща подкрепа за преодоляване на възникнал проблем или за проследяване и стимулиране на развитието им. ***Оказва се обаче, че в твърде малко образователни институции психолозите и педагогическите съветници получават ДТВ по чл. 33 от КТД, затова питането ни е в тази насока.*** В Наредба за приобщаващо образование от 27.10.2017 г. логопедичната работа е упомената в чл. 13, т.7 като ***обща подкрепа за личностно развитие*** в детската градина и в подготвителните		

		групи за задължително предучилищно образование в училището, която е насочена към *всички* деца и гарантира участието и изявата им в образователния процес и в дейността на детската градина. *Следователно е логично всички учители, психолози, педагогически съветници и логопеди, които работят и с деца със СОП, да бъдат стимулирани с ДТВ във връзка с допълнителната натовареност, на която са подложени.* **5. Прекратяване на дискриминацията на педагогически специалисти и относно ДТВ за водене на задължителна документация отново чрез добавяне на текстове в Наредба 4.** В чл. 33, ал. 4 от КТД *няма точка*, в която да е упоменато минимално месечно ДТВ в размер на 22лв. за специалистите - психолог, логопед, педагогически съветник, ресурсен учител. *Това е системно ощетяване*, тъй като част задълженията на гореизброените длъжности са свързани с ежедневно попълване на електронен дневник; системно водене на кореспонденция с родители и външни институции; периодично изготвяне на доклади, индивидуални логопедични терапевтични планове, планове за подкрепа за личностно развитие, становища, протоколи, карти за оценка на потребностите и напредъка на децата, анкети, въпросници и др., *а компенсация не им се полага.* В длъжностната характеристика на всеки един педагогически специалист, съобразно приложенията на Наредба 12, „Административни компетентности“, както и в наследилата я Наредба 15, чл. 5, ал. 2, чл. 15, ал.8 и 9, чл. 17, ал. 2 и 6, ясно са посочени функциите -*водене на специфична за посочените длъжности документация*. *Следователно няма причини ДТВ да се дължи само и единствено на учителите, както е фактическото положение в момента на много места в страната.* *Честа практика е за летните месеци дори изобщо да отсъства подобно възнаграждение, ако през учебната година все пак е било*		

		отпускано на места. През летния период също има документация и електронен дневник, който следва да се попълват регулярно. **6. Промяна на чл.227 (5) в ЗПУО – отпадане на ПКС като задължителен елемент в повишаването на квалификацията на психолозите, и промени в текстовете в Наредба 15 .** Днес заплащането на специалистите и на учителите е различно и КТД от 31.03.2025г. показва явна дискриминация при оценяването на труда на учителите, придобили степен „старши“ (2198лв.) и педагогическите специалисти с втора степен на кариерно развитие (2165лв.) и „главен“ учител (2283лв.) и специалист с първа степен на кариерно развитие (2200лв.). Молим за адекватен и мотивиран отговор – на какво се дължи разминаването, тъй като към настоящия момент подобен не е отправен и дискриминацията и недооценяването на труда на тези специалисти пречи на цялостния процес на работа и възпрепятства чувството на удовлетвореност. Придобиването на професионално-квалификационните степени (ПКС) също следва да е опционално, а не задължително условие за кариерно развитие на психолозите. Като специалисти психолозите сами следва да решават от какви точно знания и умения имат нужда в контекста на децата, с които работят, и да се насочват към подходящи обучения и квалификации съобразно това. Някои от психолозите в училища и детски градини са терапевти или се обучават за такива; редица от тях притежават степен „доктор“ или „доктор на науките“; всеки един е завършил множество лекционни и практически курсове и обучения; участвал е в проекти, конференции, семинари и пр. (много от тях са кредитирани). Придобиване на ПКС в тези случаи става реално препокриване на вече получените знания и степени и е неефективно по своята сила. Например докторска степен реално има съпоставимост на придобита 1-ва ПКС, а терапевтите минават обучения, супервизии, интервизии и пр. в избрано терапевтично направление, което само по себе си		

		отново е придобиване на професионална квалификация и им коства поне 4-5 години, а дори и повече. Ограничаване на възможността за провеждане на обучения и супервизия само и единствено в преимуществото на регионалните центрове и ДЛЦ също е крайно неприемливо по силата на това, че там няма достатъчно квалифицирани кадри. Разбира се има практици и обучители, но за повечето - това, че работят там, само по себе си не дава основание те да извършват такава отговорна дейност. За обучители и извършване на супервизия се преминават редица специализирани надграждащи квалификации, за които в момента не всички лица, ангажирани в тези институции имат реален тренинг и ще отнеме години наред те да се обучат и придобият познания и опит, за да могат реално и легитимно да извършват обучения, методическа подкрепа и супервизия. Към момента в посочените по-горе институции има хора с по-малък стаж и по-малко на брой допълнителни квалификации от редица колеги в детски градини и училища, което е лесно доказуемо и съответно утежнява възможността за реализиране на заложеното в текста в сегашния му вид. Немислимо е РЦППО да са единствени нормативно отговорни за тези важни цели, тъй като не само те разполагат с капацитета на такива експерти, дори обратното. Следва специалистът или институцията, нуждаеща се от супервизия или методическа подкрепа, да има избор от специалисти, предлагащи тези услуги. Относно текста на чл. 75 на Наредба 15 – за сравнение учителите получават финансово изменение на заплащането съобразно автоматична промяна на квалификациите „старши“ и „главен“, без да се изисква от тях да заявяват желание за това пред директор. При педагогическите специалисти те трябва да поискат повишение на степента си от директора на институцията писмено и при следващ работодател отново това му право не се запазва, а следва да се моли унизително от ръководството.		

		Подобна дискриминация е неприемлива, тъй като поставя психолозите в безкрайно неблагоприятна позиция в институцията, осланяйки се единствено на добронамерeността на директора. Нужен е текст в нормативен акт, устройващ тези отношения. Освен това е важно при оценката на труда или атестацията на психолози и логопеди да участват квалифицирани специалисти по психология и логопедия, които да преценяват работата на своите колеги, съобразно своите собствени познания. Н е логично педагози да оценяват специалистите с различна от тяхната експертиза. Следва да се промени също текстът в Наредба 15 относно това, че при придобиване на стаж или на достатъчен брой кредити, които са над минималния за длъжността, да се отсъжда автоматично повишение на степента на кариерно развитие, което да е необжалваемо и да не следва да се изисква ор специалиста при всеки един работодател. **7. Незабавна заповед до директорите на институции относно забрана на заместването на учители от педагогическите специалисти – психолози и логопеди, тъй като е незаконосъобразно. Все още такова заместване се осъществява в редица институции в страната, особено през летните месеци.** Към настоящия момент в редица институции в страната все още педагогическите специалисти изпълняват по заместване временно функцията на учители, без това да се регламентира със заповед на директора (най-често, ако заместването е за 1-2 дни през учебно време). **Питането ни е свързано и с това, че липсва дори *компенсация на специалистите, работещи на различно от учителите нормирано работно време* – логопед (21 часа на седмица), ресурсен учител (25 часа на седмица).** На твърде малко места в страната при заместване на педагог в група/клас специалистите биват компенсирани чрез ДТВ, например под формата на лекторски часове, т.е. не по-малко от обявеното в чл. 33, ал. 2, т. 1 от КТД, а именно 11,70лв. за учебен час.		Предложението не е обект на ЗИД на ЗПУО

		Възможна се оказва и практиката да се издава заповед за заместване без да се упоменава името на лицето, което се замества. Тук, също така, следва да се вземе предвид, че КТ урежда правоотношенията свързани със заместване в чл. 259, ал. 1, който гласи, че „*Когато работник или служител изпълнява длъжност или работа на отсъствуващ работник или служител,* ***той ползва правата за тази длъжност или работа, включително и трудовото възнаграждение, ако това е по-благоприятно за него. Ако той изпълнява през това време и своята работа или длъжност, има право и на ДТВ, което се уговаря между страните по трудовото правоотношение.***“ **За момента този текст на много места не се прилага и възнагражденията остават непроменени, въпреки че периодът за заместване е понякога месец или повече.** **Освен това, не се издават заповеди за заместване по време на летния период, а такова се извършва фактически от педагогически специалисти въз основа устно разпореждане на директора.** Запитването ни е също и във връзка с това, че децата със СОП, с обучителни затруднения, с ХЗ и др. често се нуждаят от интензивна логопедична терапия (поне 2-3 сесии седмично), ежедневна подкрепа от психолог, ресурсно подпомагане поне 2 пъти седмично и др. Прекъсването на системните занимания със специалистите във времето, когато те заместват педагози, рефлектира върху успеваемостта на децата, пречи на цялостния процес на приобщаване и води до дискриминация на засегнатите страни. Следва да се обсъди какви мерки могат да бъдат взети във връзка с този наболял проблем. Мимолетен ефект имаха указанията от Министър Цоков от 05.12.2024г. за оптимизиране на дейността на училищните психолози и педагогически съветници до началниците на РУО, които имаха задължителен характер, но явно нямат силата на нормативен акт.		

		8. Необходимо е регламентиране на нова алинея в Наредба за приобщаващо образование в чл.7 за утвърждаване на ДТВ за педагогически специалист, който е назначен в дадена институция за координатор на Екипите за подкрепа за личностно развитие (ЕПЛР). Отправената препоръка е във връзка с множеството изискуеми компетентности и с възлагането на допълнителни и неотложни дейности към съществуваща длъжност на учител, заместник-директор, психолог или др., която специалистът вече изпълнява в училището/детската градина. ***Към момента в страната ролята на координатор на ЕПЛР е крайно демотивираща. Това е така, поради нелогичната липса на финансово измерение на отработеното от тях допълнително време, свързано с изпълнение на чл. 7, ал. 3 от Наредба за приобщаващо образование.*** Според текста на наредбата координаторът има следните основни функции: „1. обсъжда с учителите в групата в детската градина или с класните ръководители и с учителите, които преподават на съответните ученици, техните наблюдения и анализи по отношение на обучението, развитието и участието на деца или ученици в дейността на групата или класа; 2. координира дейността на екипите за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците, включително работата им с родителите; 3. координира предоставянето на общата и допълнителната подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в детската градина или в училището; 4. организира и координира дейностите във връзка с провеждането на събеседването и насочването на детето или ученика в определена подготвителна група на задължителното предучилищно образование или в определен клас на малолетни и непълнолетни чужденци, търсещи или получили международна закрила, при приемането им за обучение в детска градина или училище“.		

		Тези дейности явно се изпълняват в допълнително отработено време, което обаче няма нужната компенсация. **9. Във връзка с чл.3 (2), т.2 и т.6 от ЗПУО предлагаме въвеждане на сексуално образование като основен предмет или част от предмета биология, включване на обучения за повишаване на емоционална и социална компетентност вместо въвеждането на неуместният - религия и добродетели, задължително ежедневно стимулиране на двигателна активност и спорт.** Религиите считаме, че и към момента се изучават в различни направления (по история, литература и др.) и не би следвало да са предмет в светско училище, каквото се стреми да е нашето от около 200 години, когато управниците са се опитвали да го откъснат от църквата и да въведат счетоводство и езици, приближавайки се към европейската цивилизация. Дори се е изучавал турски език, за да се поддържат добри търговски връзки и да се изгради добросъседство. Прави впечатление, че дори в Сирия децата днес учат астрономия, космос и AI, а не - ислям. Аргументите, че децата ще станат по-добродетелни с този допълнителен предмет („религии и добродетели“), показва колко сме назад (или принудително управниците искат да ни върнат) от цивилизования свят, където преподавателите са специално обучени как да развиват социална и емоционална компетентност, как да създават мислещо общество от млади хора, които се запознават в училище със своите права и задължения като граждани не само на своята страна, но и на света. Децата следва да се учат как да изразяват гласа си и къде да сигнализират при нередност. В развитите страни до учениците се допитват във връзка с предстоящи промени, дори в мебелировката на институцията. По този начин децата свикват с мисълта, че от тях зависи да живеят в по-добър свят, а да не да бъдат просто консуматори. Едно самоуверено дете няма как да бъде агресивно. Препоръчително е днес да се говори за важността от сексуалното здраве още в най-ранна детска възраст. Известно е, че още след 3г. децата започват да се изучават и да откриват разликите в половете.		

		Всяка институция може да организира различни кампании за информираност за това какво представлява моето тяло, какво е лично пространство, как е позволено да се докосваме и къде, как да се държат децата с непознати, колко информация и с кого могат да споделят извън къщи и др. Това е възможно още на ниво детска градина, ако имаме обучени педагози, които да представят тази информация на достъпен за децата език. В училище следва всички ученици вече да се запознаят с различните методи за хигиена по време на месечен цикъл; методите и средствата за предпазване от нежелана бременност; видовете полово пренасяни болести и рисковете от тях; да се информират за възрастта, на която е препоръчително да се забременява и ражда; да се следи за това наясно ли са децата с понятието фертилитет и какви са последиците при отлагане на процеса по забременяване; рисковете при инвитро процедури, аборт и т.н. Това в голяма степен би повишило осъзнатостта на младите за важността от техните решения и за решаване на демографския проблем на страната. Една от мисиите на образованието е превенция на агресията, то следва задължително повишаване на емоционална и социална компетентност на децата още в детските градини и то от обучени учители и специалисти, за да не се стига до девиации. Днешните преподаватели нямат подобни компетентности или нямат време да ги изявят във връзка с натовареността да се преподава определено съдържание за регламентирано време. Сегашните деца нямат финансова грамотност; нямат компетентности за социална и емоционална разпознаваемост на собствените си настроения и афекти; не са запознати със телесните промени, които настъпват и рефлексът им върху психиката; спортът и двигателната активност липсват и поради неразумно хранене днес децата са нервни, тревожни, превъзбудени, неадекватни на средата, често с наднормено тегло и най- тъжното - не се чувстват разбрани. Системните обучения на педагозите във връзка с посочените проблеми, могат да помогнат в повишаване цялостното		

		благосъстояние на децата, без това да възпрепятства образователната дейност. **10. Необходимо е унифициране от МОН на цялата документация на педагогическите специалисти в това число и на електронните дневници.** Нито един от съществуващите в момента електронен дневник не е разработен съобразно особеностите в дейността на педагогическите специалисти – логопед, психолог, педагогически съветник и др. На места от психолозите се изисква попълване на графи, несъвместими с естеството на извършените от тях дейности - като „тематични разпределения“, „грижа за здравето“ и пр., като се изисква ежедневно вписване на отработено време, което да е в регламентиран график. Психологът няма график, а работно време, в което той приоритизира задачите си в зависимост от възникналата ситуация, от особеностите на децата, с които работи, и от тяхното обкръжение. Разчита се на професионалния Етичен кодекс на психолога и се отчитат успехите му, на база на което следва да получава и възнаграждение, което следва да се равнява у нас поне с това на заместник-директора. Консултирането на едно дете може да е само в рамките на 20 мин., а с друго е възможно да отнеме и повече от един астрономически час – ние казваме „това е душа – не можеш да я отрежеш, когато изтече времето“. Специалистът следва да администрира реално свършената от него работа, а не да се опитва да попълни всички графи, които някои администратор, незапознат с експертизата му, е създал. Нужен е също определен модел бланки за всеки един изискващ се от специалистите документ във връзка с обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие (протокол от екипна среща, доклади от екипи за подкрепа за личностно развитие за край на първо полугодие и за край на годината, покани към родителите, заявления към директорите и др.). Недопустимо е случващото се към момента различните РУО в страната да изискват различни документи от специалисти и ръководства на институции, които не са		

		регламентирани законово, унижават и ангажират административно, времево, но и психически засегнатите страни. Унифицирането ще намали стреса на специалистите, които на места се налага всяка година да се обучават на нов електронен дневник или да пишат документи от различно естество. Унифицирането ще намали времето за администриране и ще се сведат до минимум грешките, които могат да се допускат от специалистите. По този начин ще се отстрани и спекулата (от проверяващите от РУО и други институции) с излишна административна дейност. **11. Необходимост от регламентирани в Наредба 4 специфични карти за ДТВ с показатели за оценяване на резултатите от труда на всеки един специалист - психолог, педагогически съветник, логопед, ресурсен учител - съобразно техните дейности.** Критериите в момента за всички изброени са унифицирани рамково, което е недопустимо и не стимулира продуктивността на работещите в сферата на образованието, каквато би следвало да е реалната цел на ДТВ. Неадекватно е да се поставя една и съща рамка за всички специалисти с идеята да се променят единствено вътрерамковите критерии, съобразно длъжността. Самата рамка следва да бъде променена след обсъждане с различните специалисти и изцяло съобразена с тяхната експертиза и длъжностна характеристика. Към настоящия момент на колеги от цялата страна се предоставят за самооценка карти, които могат да се прилагат само и единствено към учители в училищата. Притискани от ръководствата, учителите в детските градини и педагогическите специалисти на места получават унизително нисък резултат, от което следва и прекомерно ниско последващо възнаграждение. Днес наблюдаваме, че всяка институция използва Картата с показатели за оценяване на резултатите от труда на педагогическите специалисти (с изключение на директорите на институциите), съобразно Наредба № 4 от 20 април 2017г. (в сила от 01.01.2017 г.)		

		за нормиране и заплащане на труда от Приложение № 4 към чл. 24, ал. 1, т. 1. ***Разпределението на точките за оценяване и критериите за получаването им са неприложими за всички педагогическите специалисти, тъй като не се вземат предвид спецификите на работата им.*** Така например, показателите за училищни и предучилищни педагози не могат да бъдат идентични, а експертизата на всеки един специалист – психолог, логопед, ресурсен учител, педагогически съветник - очевидно е различна и не може да се унифицира по начина, прилаган на много места днес. Препоръчваме разработването на оценъчни карти за всяка длъжност да е обсъдена със съответните специалисти, работещи на терен. **12. Във връзка с чл.3 (2), т.3 и т.7 на ЗПУО следва да се проведе кампания за незабавно повишаване на езиковата култура в страната.** Днес мотивацията не само на децата от малцинствата да се огрaмотят е занижена, но тя сякаш дори изцяло отсъства. В момента наблюдаваме множество правописни грешки в изписване на новини, съобщения, реклами в ефира, дори и на ниво Българска национална телевизия. Много от репортерите днес имат говорни нарушения или си позволяват да използват твърде фриволно диалекти или неправилна употреба на думи. Някои от предаванията и песните, излъчвани по телевизия и радиа са с явно неприлично и дори пошло съдържание, а цензура не съществува. Парадоксално на това не е позволено да се изговарят имена на фирми и марки в ефир, за да не се счита за реклама, което е крайно неприемливо и е явно осакатяване на свободата на словото у нас. Дори от трибуната на Народното събрание се чуват думи, които не бива да се изговарят дори в приятелски среди, а камо ли във висотата на народните избраници. От години се говори за реформи в образованието, но децата стават все по-неграмотни, извличайки пример от наблюдаваното.		

		Фокусът на страната ни се обърна към социалната политика, която за нещастие стимулира единствено раждаемостта на малцинствените групи, като се неглижира образованието. Към настоящия момент в началния етап на начално образование не е позволено да се повтаря клас, ако не са усвоили материала за съответната възраст, поради това след четвърти клас директно постъпват неграмотни деца, които продължават образованието си също толкова немотивирано, колкото и до момента. Това се отнася не само за малцинствените групи, но и за българските деца, чиито слаби резултати наблюдаваме днес. Не се държи в началното училище дори да са усвоени трите важни компетентноста на образованието – четене, писане, смятане. Всеки неграмотен човек може да получи документи за самоличност, шофьорска книжка, социални помощи и т.н., без да се изисква от него дори да умее да чете или да изписва името си правилно. Свидетели сме как и в полиция, и в банки, и в редица други институции служителите попълват документите на неграмотните лица. По този начин се отнема вътрешния стимул на тези хора реално да поискат да се огрaмотят или да настояват това за децата си. **13. Във връзка с чл.3 (2), т.9 и т.10 от ЗПУО следва да има незабавна промяна в разпределението на средствата на институциите в образованието.** Задължително трябва да отпаднат делегираните бюджети, които меко казано ограничават институциите да разгърнат своя потенциал. Редица изследвания цитират повишаване на успеваемостта на децата, където ръководството и учителите имат свободата да разполагат със средствата и възможностите си, без това да е обвързано с държавни регулации. Добре е да се помисли за това всяка институция да решава сама каква такса да се заплаща от родителите, за да е налице адекватна подкрепа за децата и персоналът да е удовлетворен. За да има добро образование, хубава храна за децата, приятна обстановка и необходимите средства за отдих и двигателна		

		активност на подрастващите, то следва базата на всяка институция да се подновява периодично, да се следи за доброто психологическо благосъстояние на персонала, да се дава свобода на педагозите да преподават материала по интересен начин, да се мотивира прилагането на тези знания в живота. Някои от идеите са добре описани в „СТРАТЕГИЧЕСКА РАМКА ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБРАЗОВАНИЕТО, ОБУЧЕНИЕТО И УЧЕНЕТО В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ (2021 - 2030), но приложението им все още не е налице. В цялата страна е пълно с „деца – фантоми“, т. е. деца, които никога не са стъпвали в образователна институция, а фиктивно присъстват с имената си в дневниците на детски градини и училища, за да има финансиране към тези институции и педагозите да получават своето възнаграждение. Реално делегираните бюджети водят именно до това и не е чудно, че всеки иска само да си запази работата, без да се обръща внимание на успеваемостта на децата. Относно храната в детските градини и недостигът на материали е тъжно и срамно. Децата ни се хранят с най-долнопробната храна, тъй като фирмите, които доставят храна или продукти работят с най-ниското качество, за да спечелят конкурсите за доставчици. Родителите са молени от персонала да закупят за децата си канцеларски и други материали. На много места се иска от родителите дори и тоалерна хартия и мокри кърпички. Периодично им се предоставят за пране чаршафи и играчки, тъй като фирмите за почистване са ограничени в рамките на едно посещение на седмица или на няколко седмици, в зависимост отново от финансирането на детските заведения. Трябва да се проумее, че няма как да е безплатно образованието и да е в подобно издъхващо състояние. Децата да се хранят оскъдно или с некачествена храна, която обаче отговаря на БДС и съответно всичко излиза, че е наред, но резултатите сочат друго. Неглижирането на проблема е крайно време да престане и в образованието да се влеят средства от обществото, а не от всеки директор по усмотрение, защото децата трябва наистина да са най-важни!		

797.	Светла Николова s.nikolova80@gmail.com 26 юни 2025 г. в 16:57:20 Електронна поща	Описвам кратко отношение на родител по различни направления, свързани с промени в ЗПУО към юни 2025: - премахване на ролята на родител за решение на форма на обучение на деца със СОП - становището на "Фондация живот със синдром на Даун" е юридически издържано, подписана съм в него и се противопоставям на тази промяна - задължително обучение по Добродетели и Религии - противопоставям се на задължителността - за съжаление съвременната реалност не показва религиите да имат общо с добродетелите на практика. Ако е избираем предмет, ще е по - резултатно. И сега има неделни училища към православни църкви и който желае детето му да се обучава по религия го прави - по - сериозни санкции за ученици - ако се ползват като лесен инструмент за отстраняване на деца на принципа "няма дете, няма проблем", подобно на принципа за индивидуалната форма за деца със СОП, съм против - оценяване на учители на годишна база - противопоставям се - това би довело до още по - голяма липса на педагози, която и в момента съществува в големите населени места, да не говорим за качествени такива - издаване на удостоверение за завършен клас за деца на качествени оценки - подкрепа. Това би дало възможност на тези деца да запишат едномесечни професионални курсове към Център за Професионално Обучение, да придобият професия, да работят, да плащат данъци. За съжаление това показва неспособността на образователните институции да се справят с обучение на децата с увреждания за над 12 години, без значение вида на училището/градината. Деца на качествени оценки често не са приети в професионални гимназии, поради "опасни" условия на труд, според становища на РЦПППО та, биват поставяни в индивидуална форма, което ни връща към секция 1 от настоящото писмо.	Приема се частично	Направена е редакция в текста, съгласно която е определено, че този избор се прави след обсъждане с родителя и след писмено изразено мнение от родителя. С тази редакция се подчертава ролята на родителя и на процеса на обсъждане с него на вземането на решението относно формата на обучение. Направено е и допълнение в текста, с което е определена процедура, съгласно която при несъгласие на родителя с определената от екипа в училището форма на обучение, той има право да подаде заявление за извършване на повторна функционална оценка от регионалния екип към съответния регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование относно определянето на формата на обучение.

		- разделяне на учебници на по - малки части - пълна подкрепа. Това е най - малкото, което може да бъде направено във времена на изкуствен интелект, който навлиза във всички сфери на живот		
798.	Александра Попатанасова a.popatanasova@gmail.com 26 юни 2025 г. в 17:17:42 Електронна поща	Добре е да има идеи как да се подобри образованието на децата в училищата, но е редно да се започне с ежедневните дейности- например учебниците и материалът, който е в тях,начина по който е поднесен на децата и усвояването му? Как са одобрени учебници, които са неразбираеми за децата? Как са одобрени след като те не учат на развитие на мисленето, още по-малко на способностите на децата, а като резултат карат децата да се чувстват глупави, защото не разбират уроците си? Най-доброто доказателство за това са паралелните образувателни сайтове и ведеа, които обясняват какво е написано в учебниците и как децата да го разберат за да го научат!! Погледнете учебниците от 90 и вземете примет от там,не е нужо да се открива наново "топлата вода". Не карайте децата да се чувстват глупави, защото одобрявате нефункционални учебни програми! Такъв проблем преди години нямаше, а сега ще се борите с него? Когато един човек разбира какво учи не му е нужно да му се развиват допълнително уменията, това е естествен процес, който ще последва от самосебе си. За забележките да станат "предупредителна мярка" **с цел да не могат да се обжалват в съда – няма да мине. Защото по същество това ще продължи да бъде индивидуален административен акт по смисъла на АПК и ще може да се обжалва в административния съд**, както всяко едно друго действие или бездействие на административен орган, което касае нечии права. Не знам как тази “гениална” идея е минала през филтъра на Правна дирекция в МОН и защо изобщо им плащаме заплатите на тия хора. Защото това или идва от тях, или е минало през тях, или е минало въпреки тях – но фактът е, че каквото и да е станало, те са си взели заплатите, а сега ние гражданите трябва да си губим времето да борим това незаконно недоносче. За повишаване качеството на преподаването и професионалната мотивация на педагогическите специалисти - как ще го направите,	Приема се за сведение	Разделението между предупредителните мерки и санкциите е насочено към осигуряване на гъвкава педагогическа среда и етапно и възпитателно въздействие.

		когато директорите сами решават въпреки сигналите на родителите срещу неадекватни учители? И никой не проверява наистина тези сигнали, а ако има проверка от МОН то е проформа? Психическото състояние на преподавателите също трябва да се следи особено след дългогодишен стаж, защтото настъпват трайни промени и увреждания. След това децата биват увреждани ежедневно. Както има програми от психолози за учениците , така трябва да има такива и за учителите! Скандална е и промяна в проектозакона за изменение и допълнение на зпуо - махат ролята на родителите на деца със соп в избора на формата на обучение за малолетните и непълнолетните ученици! Водещ лайтмотив в мотивите към законопроекта е интеграцията, десегрегацията и избягването на вторичната сегрегация, а една от основните изведени цели на законовите промени е подобряване на условията за обучение на ученици със специални образователни потребности, осигуряване на по-високо качество и по-добър достъп до образование на ученици със специални образователни потребности. На фона на така декларираните цели, измежду многобройните предложени промени, тихомълком е вмъкната напълно необяснена, предвид липсата на конкретни мотиви за налагането ѝ, и напълно необяснима, предвид заложените цели, законова промяна в чл. 107 ЗПУО, която изкарва родителите на ученици със СОП от процеса на избор на формата на обучение на техните деца, докато са малолетни и непълнолетни. Съгласно чл. 12, ал. 2 ЗПУО изборът на начина на упражняване на правото на образование за малолетните се извършва от техните родители, а за непълнолетните – от самите тях, със съгласието на родителите им. Тази основополагаща разпоредба остава непроменена в проекта на новия закон. Само дето с предложените промени, от обхвата ѝ са извадени учениците със СОП. В сегашната редакция на чл. 107 ЗПУО, промяната на формата на обучение на ученици със СОП от дневна в индивидуална, се предлага от екипа за подкрепа на личностното развитие, преминава през оценка и		Текстът е коригиран.

		становище от регионалния екип за подкрепа на личностното развитие, а окончателният избор се прави от родителя или ученика при условията на чл. 12. Със скандалното предложение за изменение на чл. 107, изборът се прави от екипа за подкрепа на личностното развитие, а регионалният екип за подкрепа на личностното развитие потвърждава или отхвърля избора. Родителите вече нямат думата в този процес. Защо? Не знаем. В мотивите към законопроекта няма нито едно изречение, обосноваващо нуждата конкретно от тази промяна. Не става ясно какви са съображенията и очакванията на вносителя, дали вижда родителите на деца със СОП като врагове или досадна пречка в образованието на децата им, дали счита, че родителите не знаят или не искат да направят най-доброто за образованието на детето им, дали твърди, че многократно коментираните досега през годините проблеми с приобщаващото образование не съществуват, че тази висша цел на съвременното ни общество е вече постигната и екипите за подкрепа на личностното развитие, там, където ги има, най-добре познават нуждите на детето със СОП и могат да взимат решения за неговото бъдеще вместо родителите му. Нямаме отговор на тези въпроси. Нямаме отговор на много въпроси??? А само хвърляне на димки и добродетели вместо да се работи по реалните проблеми!		
799.	Методий Иванов metodiy.bg@gmail.com 26 юни 2025 г. в 17:32:28 Електронна поща	Против въвеждането на задължително религиозно образование Настоявам да не се въвежда задължително религиозно образование в училищата. България е светска държава, а образованието трябва да бъде научно, обективно и без налагане на какъвто и да е религиозен светоглед. Подобна мярка създава опасност от пропаганда под прикритието на "традиционни ценности", включително влияние от страни като Русия, които използват религията за геополитически цели. Не искаме учебната програма да стане канал за идеологии, които подкопават демокрацията. Религията може да се разглежда в исторически и философски контекст, но не и като задължително вероучение.	Приема се за сведение	Предложеният нов учебен предмет добродетели и религии ще се изучава наред с останалите общообразователни учебни предмети, които формират характера на светското образование. Критическото мислене е меко умение, включено в ключовите компетентности, което се развива при обучението по всички учебни предмети.

		В подкрепа на горното, **<u>бих искал да се обърна към вас със следните въпроси по темата</u>**: 1. Във връзка с идеята за изучаване на православното християнство като основна религия - ще се изучават ли средновековните християнски учения манихейство, арианство, павликянство, богомилство и други? Те са оказали ключово влияние не само върху християнството, но и върху цялата европейска цивилизация, например от тях започва Ренесанса. Ще се изучават ли също калвинизъм, протестантизъм, католицизъм? Апокрифните текстове? Ще се изучават ли и всички представени у нас християнски деноминации – протестанти, адвентисти, армено-григориянци, католици, евангелисти, петдесятници, староверци, мормони? 2. Специално се интересувам от отношението ви към униатите – една от старите, традиционни и най-патриотични деноминации у нас, които са водили истински битки за отстояване на своя български народностен дух едновременно с гръцката патриаршия и с османската империя? 3. Във връзка с идеята за изучаване на исляма – ще се изучават ли различните течения като сунити, шиити, салафити, алиани, уахабити, суфити, хариджити, друзи и др.? Разполага ли МОН с нужния капацитет да определи кои от тези вярвания са опасни за националната сигурност? 4. Ще се изучават ли юдаизъм, будизъм, шинтоизъм, даоизъм, сциентология, джедаизъм, растафарианство, индуизъм, ведизъм, конфуцианство, джайнизъм, пастафарианство? Повечето от тези вероизповедания са представени в България, съответно ще има и ученици с интерес към тях? Дори да не са традиционни за страната ни, те се радват на милиони последователи по цял свят и също проповядват добродетели. Или МОН си има любими религиозни добродетели? 5. Как ще осигурите на желаещите преподаватели по бахай, например? Изобщо, как възнамерявате да обезпечите толкова различни кадри по новия предмет, с какви ресурси ще ги обучите и редно ли е според вас да се финансира точно тази скъпа идея чрез		Чрез включването му в задължителните учебни часове не се отнема правото на родителите да възпитават децата си. Законопроектът отчита конституционно установените права в чл. 37, като се предоставя избор между алтернативни учебни програми за конфесионално или неконфесионално обучение. Съобразно свободно упражненото си право на вероизповедание или религиозни или атеистични възгледи учениците ще избират измежду вариантите на програми по учебния предмет. Разделянето на децата в зависимост от алтернативната учебна програма не е принудително, а се основава на избора на учениците и техните родители.

		републиканския бюджет, на фона на всички останали проблеми в образованието? 6. Във връзка със заявения стремеж към опознаване на миналото - ще се изучават ли тракийските божества (които са десетки, ако не и стотици)? Те са били обект на вяра много по-дълго време от християнството и исляма по нашите земи и ролята им за европейската култура е огромна – послужили са за основа и на древногръцкия, и на римския пантеон, а техните практики и култове стоят в основата на повечето християнски празници и обичаи. Ще се изучават ли също така и римските богове, които векове са били почитани у нас? А митраизъм, шаманизъм, славянските култове? Всички тези вярвания са били разпространени по нашите земи и са оказвали влияние на духовния живот на българите – ще ги включите ли с подобаваща тежест в програмата? 7. В някои държави (като Китай, например) се въвежда задължително обучение по изкуствен интелект, от първи клас. В други има предмети по гражданско образование, медийна грамотност, критично мислене, финансова грамотност, социални и интерактивни умения, основи на здравето и др. Не мислите ли, че подобни предмети биха били далеч по-полезни за бъдещето развитие на учениците, отколкото изучаването на религиозни догми, създадени преди векове? 8. Как ще гарантирате, че няма да се стигне до разделение и противопоставяне по религиозен признак, особено в смесените райони? Не мислите ли, че това е огромен риск за етническия мир и националната сигурност на България? 9. Защо е необходимо новият предмет да се изучава за целия период на средното образование, от 1-ви до 12-ти клас? Кой може да гарантира, че програмата ще бъде съобразена и достъпна за все още неразвитите за абстрактно мислене умове на децата между 7 и 10-годишна възраст? 10. Защо при разработването на програмата са използвани източници и постулати от руското православие? С какво уроците, насочени срещу глобализацията и потребителската култура (част от		

		програмата за 11-ти и 12-ти клас, например, по същество руски опорки) допринасят за възпитаването на добродетели у децата? 12. Каква е равносметката от досегашното изучаване на религия? Както знаем, интересът към този свободноизбираем предмет понастоящем е изключително слаб – само между 2% и 5% от учениците са заявили желание да го изучават. Имате ли проведено проучване на мнението на учениците по темата? 13. Имате ли проведено проучване на мнението на учителите по темата? Но на тяхното мнение, без да е „обобщено“ от Янка Такева, която им праща писма с препоръка да се включат в подписка в подкрепа на новия предмет? 14. Предвижда ли се да има пилотни класове по програмата на новия предмет, с последващ анализ от тяхната практика и съответно оценка на смисъла от цялата инициатива? Не мислите ли, че това е правилният и логичен подход? 15. По конституция Република България е светска държава. Едно решение за задължително изучаване на религия би влязло в противоречие с основния закон. МОН наясно ли е с това? 16. Защо в секуларна държава изобщо инициирате въвеждането на религиозно обучение в средното образование? Нали имаме специализирани училища (като Семинарията, например), където всеки, който желае, може да се запише и да изучава религия. Защо БПЦ не организира сама неделни училища, в които да преподава така желаното православие (конфесионално, при това), а трябва държавата да влиза в неприсъща за нея роля и да финансира неприсъщи за нея функции с обществен ресурс? 17. Как точно се планира да бъдат постигнати целите „превенция на насилието в училище, развитие на социално-емоционални умения, способност за разграничаване на добро и зло и др.“? Въобще, разполагате ли с някакви убедителни данни, че изучаването на религия води до добродетелно поведение, или това е само по ваше вътрешно убеждение? 18. Според последните изявления на министър Вълчев пред медиите, предметът „Добродетели и религия“ нямало да бъде задължителен, а		

		свободно избираем. В момента изучаването на „Религия“ също е свободно избираем предмет. Тогава каква е разликата, защо изобщо се разходва обществен и институционален ресурс за разработване на новия-стар предмет? Какво налага това безсмислено усилие, което създава единствено напрежение и разделение в обществото? 19. Защо просто не въведете час по „Морал и етика“, или по „Етика и естетика“?		
800.	Мария Кирилова eg.m.kirilova@gmail.com 26 юни 2025 г. в 18:32:50 Електронна поща	Изказвам личното си мнение относно планираните промени в ЗПУО. Конкретно ме притесниха предвижданите промени в § 115. В чл. 228 а именно: Досегашната ал. 8 става ал. 9 и се изменя така: „(9) Учители, директори и други педагогически специалисти, получили най-ниския резултат от скалата на оценяване, се освобождават от заеманата длъжност на основание чл. 328, т. 5 от Кодекса на труда.“ Разбирам, че учителите вече ще бъдат не "атестирани" на 4 години, а се предвижда ежегодно "оценяване на труда". Доколкото разбирам просто атестирането се премахва и комисията за диференцираното заплащане ще решава не само допълнителното трудово възнаграждение, но и нивото на учителя. И тук идва най-голямото ми смущение. Комисията в някои училища бива определяна от ръководството по един или друг начин. Критериите за оценка също не са еднакви във всяко училище. Това означава, че е възможно да бъде даден много лесен механизъм за уволнение на учител, в случай че той не е удобен, послушен и т.н. Това важи и за директор. Което също би могло да бъде притеснително. Изведнъж една институция се озовава без директор. При досегашните трудности при провеждане на конкурси. Учениците имат санкции забележка, предупреждения от различен тип и т.н., но учителят може да бъде директно уволнен. Моето предложение е за обмисляне на плавно преминаване към подобна мярка. Примерно при второ (както е било до сега) получаване на най-слабия резултат да се пристъпва към уволнение.	Приема се за сведение	Процедурата по оценяването на труда на педагогическите специалисти ще бъде уредено в подзаконовите нормативни актове.

		Все пак нека се има предвид и че едни подобни резки мерки биха довели до още по-голямо напрежение в и без това напрегнатата работа на учителя.		
801.	Пламена Петрова petrova_plamena@yahoo.com 26 юни 2025 г. в 20:12:58 Електронна поща	Изразявам пълната си подкрепа за Проекта на Закон за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование, оповестен за открита консултация на 23 май 2025 г. Предложенията са справедливи, необходими и основополагащи за успешното функциониране на съвременното образование в страната ни. Като родител на две деца в училищна възраст съм дълбоко обезпокоена от текущото състояние на държавните училища под опеката на МОН. Необходимо е спешно подобрение! Предложението за обособяване на нов вид специализирани училища – математически и природоматематически гимназии, които ще приемат ученици още след 4. клас без да е необходимо повторно кандидатстване след 7. клас, е напълно основателно и с фокус върху мотивацията на учениците да се развиват в съответната област. Дисциплина, целеустременост, морални ценности, надграждаща квалификация за преподавателите/педагозите - това са истинските теми в образователната система и предложените идеи за разгръщането и усъвършенстването им са сериозна заявка за по-светло бъдеще за родината ни! Призовавам Ви да обсъждате и гласувате по съвест в името на децата на България, които заслужават по-добра грижа и достойно отношение. Наред с религиите, може да се включи и обучение по гражданско право в горните класове, за да бъдат младите хора по-подготвени за живота в обществото.	Приема се за сведение	Изразена е подкрепа
802.	Даниела Лазарова, учител по математика в гимназиален етап	Изготвям настоящото становище в отговор на общественото обсъждане на промени в системата на училищното образование. То отразява моите реални наблюдения и резултати от Националното външно оценяване по математика в 10. клас през учебната 2024/2025	Приема се за сведение	Липсват конкретни предложения

	daniela_lazarova79@abv.bg 26 юни 2025 г. в 18:39:54 Електронна поща	г., както и конкретни предложения за повишаване на математическата грамотност на учениците. **Анализ на резултатите от НВО по математика** **В този си вид националното външно оценяване не показва реалните знания на учениците!!!** **От 17 въпроси 15 са с избираем отговор (88%), което прави анализа невъзможен – как да се знае дали ученик наистина разбира задачата и я е решил вярно или случайно е посочил правилния отговор.** Няма как на задачи, които изискват разписване и пресмятане да се загражда накрая избираем отговор! Немалка част от учениците ни решават правилно задачите и накрая заради някоя техническа грешка или недоглеждане отбелязват грешен отговор! А други играйки буквално на тото и без да са положили никакви усилия получават същия брой точки и дори по-висок! В тазгодишното НВО по математика се запази тенденцията от миналогодишното със задачи формат PISA, които са чудесни логически и практически примери, но не са заложени в учебния материал. Въпреки положените усилия тази година да решаваме такъв тип задачи, учениците отново се затрудняват да извлекат и съставят задача от текст, чертеж, графика или диаграма, която иначе биха решили. **Предложения за промяна в подхода** Трябва да спрем да се бием в гърдите с успехите на няколко процента от учениците, които участват в олимпиади и носят медали. Време е да насочим усилията си към мнозинството – онези, които напускат училище с ниска математическа грамотност и без мотивация. **Това не бива да се случва чрез механично увеличаване на часовете или чрез въвеждане на задължителна матура по математика!** **Необходима е промяна в самия подход към преподаването** – повече практическа математика, която учениците да припознаят като полезна в живота. Това са знания за процент, лихви и кредити, как да се състави бюджет за ремонт на стая или как се планира месечен		

		разход и още много други. Именно такива задачи изграждат умения за реалния свят, а не просто знания за контролно и прилагане на алгоритми и формули. Също така да има посещения на лектори от бизнеса и строителния сектор, които да покажат как математиката решава реални проблеми – от избор на най-изгодна оферта до планиране на материали за ремонт. Инициране на работа в екипи по казуси, които съчетават математика и логика, да се въведат практикуми в реални ситуации. **Заключение** Нужна е не просто промяна на изпитите, а на философията на преподаване. Математиката трябва да се преподава като инструмент за мислене и действие в реалния свят. Само тогава ще изградим увереност и интерес у учениците – чрез смисъл, а не чрез страх.		
803.	Александър Лазаров, Директор в 127. СУ „Иван Николаевич Денкоглу“ info-2222127@edu.mon.bg 27 юни 2025 г. в 8:33:20 Електронна поща И чрез ЕВЕНТИС – вх. № 2222127-5/27.06.2025 г.	През последните години в българското училище се наблюдава тревожна тенденция – зачестяване на случаи с недопустими прояви от страна на ученици: обиди и заплахи към съученици и учители, поведение, което застрашава здравето и живота на околните – неадекватност, грубост, агресия. Вследствие на това все повече ученици се оказват в неспокойна и дори опасна училищна среда, а учителите са принудени да работят под постоянен стрес и напрежение, без да разполагат с ефективни механизми за реакция. Липсва възможност за своевременно противодействие спрямо нарушителите и за защита на останалите ученици и персонал. Процедурата за налагане на санкции в момента е прекалено тромава и поради това – често неефективна. Набелязването и прилагането на предупредителни мерки е процес, който изисква време. Това време, обаче, се превръща в предпоставка за задълбочаване на проблема. Вместо да парират опасните прояви, усилват чувството за безнаказаност и дори косвено ги насърчават. Процедурата за санкциониране, разтегната във времето, на практика работи в полза на нарушителя и увеличава вредите за потърпевшите. С оглед на това **настояваме за спешно въвеждане на адекватни и навременни мерки**, които да позволяват **незабавна реакция** в случаи на сериозни нарушения. **Само чрез бързи и ефективни**	Приема се за сведение	Предложенията не засягат текстове от ЗПУО, подложени за обществено обсъждане

действия може да бъде прекъсната ескалацията на агресията в училище и да се възстанови авторитетът на институцията.

Необходими са законови промени, които да предвидят възможности за **незабавно и дългосрочно отстраняване на ученик**, който представлява реална заплаха за околните, системно нарушава учебния процес и демонстрира поведение, несъвместимо с училищната среда.

Вярваме, че осигуряването на безопасна и спокойна образователна среда е от първостепенно значение за всички участници в учебния процес и разчитаме на вашата подкрепа и адекватна реакция в тази посока.

Предложения за законови и административни мерки
за противодействие на агресивно и опасно поведение в училищна среда:

№	Мярка	Необходима промяна допълнение
1	Ускорена процедура за временно отстраняване на ученик (до 5 учебни дни)	Промяна в ЗПУО: да се доб текст, който позволява незаба временно отстраняване при теж прояви
2	Създаване на училищни кризисни екипи с правомощия за бърза намеса и/или центрове/институции, оказващи подкрепа и прилагащи възпитателни мерки	Инструкции от МОН и РУС конкретизиране на правомощ срокове и отговорности и/и създаване на помощни институ
3	Налагане на парична глоба на родителите при системни нарушения	Промяна в ЗПУО и/или ЗЗД въвеждане административнонаказателна разпоредба: глоба от 200 до 500

		4	Преместване в друго училище без съгласие на родителя (при рецидив)	Уточнение в ЗПУО: възможност за принудително преместване по решение на ПС и с одобрение на РУО		
		5	Електронна система за регистриране на инциденти и мерки	Въвеждане чрез Наредба на МОН; достъп на институции до регистър с хронология на поведение		
		6	Задължителни корекционни програми за ученици с рисково поведение	Интегриране със социалните услуги и въвеждане на задължителни програми с психолог и педагогически съветник		
		7	Временна забрана за участие в извънкласни дейности	Ясна регламентация в училищния правилник и Наредба за ПО		
804.	СУУУС „Проф. Дечо Денев“, гр. София Deafshool Deafschool deafschool@abv.bg	**Предложения** Глава първа. ОБЩИ РАЗПОРЕДБИ Раздел II. Принципи в системата на предучилищното и училищното образование **В чл. 3 се правят следните допълнения**: **Чл. 3.** (1) Образованието като процес включва обучение, възпитание и социализация и приобщаване **Към чл.3 се създава ал. 5** /5/ Специалното образование за деца и ученици със сензорни увреждания е неизменна част от правото на образование н достъп до качествено образование и приобщаване на всяко дете и на всеки ученики гарантира равен достъп за упражняване на правото на образование **Проектната точка 4 се обезмисля и няма необходимост да се създава** (4) Равният достъп на децата и учениците е свързан с осигуряване на еднакви възможности за упражняване на правото на образование чрез приобщаване		Приема се за сведение	Направените предложения са свързани с обучението и подкрепата на деца и ученици с увреден слух в специалните училища. Условията и редът за това са подробно определени в Наредбата за приобщаващото образование.

		Няма нужда от тази точка 4, ако се добави само към алинея 1 Приобщаван Раздел III. Цели на предучилищното и училищното образование В чл.5 **се правят следните допълнения** т.9 толерантност *-да се замени с* **ЕМПАТИЯ** **Чл. 5.** (1) Основните цели на предучилищното и училищното образование са 9. формиране на толерантност *-да се замени с* **ЕМПАТИЯ** и уважение към правата на децата, учениците и хората с увреждания; (5) Ранното детско развитие се осигурява чрез системата на образование и грижи в ранна детска възраст. Системата на образование и грижи в ранна детска възраст включва ранна детска грижа в яслена възраст и предучилищно образование. **В чл.5 се създава нова ал.6** /6/А за децата със СОП – сензорни увреждания и **ранна интервенция** и подготовка на родителите, която започва от момента на раждането и установяването на проблема, която включва рехабилитация СРР, пост и след оперативна, работа със специалист,адаптация към ЛСА или КИ *Към тази промяна в т.5 касае децата със сензорни нарушения – увреден слух, като продължение или като допълнителна точка.* **В чл.6 се правят следните допълнения в т.1, след думите +децата за училище“ се прибавят и „както и. ранна интервенция при децата със сензорни нарушения“** **Чл. 6.** Системата на предучилищното и училищното образование осигурява условия за: 1,,ранно детско развитие и подготовка на децата за училище; ,както и. ранна интервенция при децата със сензорни нарушения Раздел IV.		

		Право на образование. Задължително предучилищно и училищно образование **В чл.7 се правят следните допълнения в ал.2 се прибавя текста Формите на приобщаване се определят от нуждите и потребностите на детето** **Чл. 7.** (1) Всеки има право на образование и може да повишава образованието и квалификацията си чрез учене през целия живот. (2) Приобщаващото образование е неизменна част от правото на образование. Формите на приобщаване се определят от нуждите и потребностите на детето Глава втора. ЕЗИК В СИСТЕМАТА НА ПРЕДУЧИЛИЩНОТО И УЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ **В чл.15 към т.4.. се създава нова точка 4.1. В Специалните училища за деца със сензорни нарушения и чрез специалните предмети** **Чл. 15.** Усвояването на българския книжовен език се осъществява в процеса на предучилищното и училищното образование чрез: т. 4:езикова подкрепа на децата и учениците, които не владеят български език в достатъчна степен.“/проектна/ 4.1.В Специалните училища за деца със сензорни нарушения и чрез специалните предмети (9) Съдържанието на езиковата подкрепа по ал. 4, т. 1, 2 и 3 се определя при условия и по ред, определени в държавния образователен стандарт за усвояването на българския език, а *организацията - в държавния образователен стандарт за приобщаващо*		

		образование – за езиковата подкрепа по ал. 4, т. 1 и в държавния образователен стандарт за организацията на дейностите в училищното образование – за езиковата подкрепа по ал. 4, т. 2 и 3 ***.Би следвало да се извършва от училищата или детските градини, където се обучават децата*** Глава четвърта. ИНСТИТУЦИИ В СИСТЕМАТА НА ПРЕДУЧИЛИЩНОТО И УЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ Раздел I. Определения и статут **В чл.24 се правят следните допълнения: след текста „ до тригодишна възраст“ се добавя текста е при децата със сензорни нарушения – ранна интервенция и подготовка на родителите, която започва от момента на раждането или установяването на проблема „** **Чл. 24.** (3) В детската градина може да се разкриват яслени групи за ~~отглеждане~~,,ранна детска грижа на деца от 10-месечна до тригодишна възраст.е при децата със сензорни нарушения – ранна интервенция и подготовка на родителите, която започва от момента на раждането и установяването на проблема,/*при КИ интервенциите са често от 3 до 6 месец от раждането, изисква се пред и постоперативна рехабилитация на слуха и говора, която се извършва от СРР, след интервенцията интензивна рехабилитация и т.н. от педагогически специалисти* *Ранна детска грижа и ранна интервенция се различават съществено, при ранна детска грижа има о**тглежда**не при ранна интервенция на деца със сензорни увреждания има **сериозна педагогическа работа** преди и след медицинските интервенции*		

		За да осигури качествено обучение в яслата и детската градина при децата със сензорни нарушения – увреден слух изисква много задълбочена работа от слухово речеви рехабилитатори, обучение по специалните предмети насочено към развитие на слуховите и говорните възможности, адаптация към ЛСА или КИ, интензивна рехабилитация на слуха и говора за да има смисъл поставянето на слуховия апарат и за да може детето да се научи да разпознава, това което чува. **В чл.25 се правят следните допълнения: в ал1 след думата „социализират“ се добавя „приобщават**“ Създава се нова 3 с текст: **Чл. 25.** (1) Училището е институция в системата на предучилищното и училищното образование, в която се обучават, възпитават и социализират приобщават ученици и се осигуряват условия за завършване на клас и етап и/или за придобиване на степен на образование. В определените в този закон случаи училището осигурява и условия за придобиване на професионална квалификация. 3.Специалното училище за ученици със сензорни увреждания е институция в системата на предучилищно и училищно образование, в която се обучават, възпитават и социализират ученици със сензорни увреждания и се осигуряват условия за завършване на клас и етап и/или за придобиване на степен на образование. Специалното училище осигурява условия за придобиване на професионална квалификация. Раздел II. Видове институции **Чл. 38.** (1) Според етапа или степента на образование неспециализираните училища са: 1. начални (I - IV клас включително); 2. основни (I - VII клас включително);		

		3. гимназии (VIII - XII клас включително); 4. обединени (I - X клас включително); 5. средни (I - XII клас включително). (2) Според съдържанието на подготовката гимназиите по ал. 1, т. 3 са: 1. профилирани гимназии; 2. професионални гимназии. (6) Неспециализирани училища по ал. 1 могат да бъдат обявени за иновативни училища с решение на Министерския съвет по предложение на министъра на образованието и науката, при спазване на изискванията, определени в ал. 7 и в държавните образователни **Създава се нова ал7. с текст** **Специалните училища за деца със сензорни нарушения училища по ал. 1 могат да бъдат обявени за иновативни училища , при спазване на изискванията, определени в ал. 7 и в държавните образователни стандарти по ал. 8.** *Специалните училище за деца със сензорни увреждания отговарят на всички условия, те предлагат обучение по равностойно на общообразователните училища, и точно там е мястото , където могат де се реализират най-много иновации. Ние вече реализирахме такава иновация и продължаваме да я използваме в обучението на учениците*. **В чл.44 се предлагат следните промени в ал. 1 т.1 да се качат всички текстове свързани със специалните училища за деца със сензорни увреждания от 2-7, след което да се изредят другите видове в групата** **Чл. 44.** (1) Специалните училища са:		

		1.за обучение и подкрепа на ученици със сензорни увреждания - увреден слух или нарушено зрение; *Тук трябва да се качи всичко за специалните училища от 2-7, след което да се изредят другите видове и това, което предлагат да бъде под тяхната точка* (2) Специалните училища по ал. 1, т. 1 са с целодневна организация на учебния ден, осигурено хранене, а при необходимост - и общежитие (3) В специалните училища се провежда обучение за завършване на клас и за придобиване на основно и средно образование. В специалните училища се осигурява и обучение за придобиване на професионална квалификация. (4) В специалните училища по ал. 1, т. 1 може да се осъществява профилирана подготовка. (5) В специалните училища по ал. 1, т. 1 може да се организира и провежда и предучилищно образование на деца със сензорни увреждания - увреден слух или нарушено зрение, преди постъпването им в I клас. ***В 6-7 думите „по изключение“ да отпаднат*** (6) По изключение в специалните училища по ал. 1, т. 1 може да се приемат за отглеждане, възпитание, социализация и обучение и деца, навършили две години. (7) По изключение в специалните училища по ал. 1, т. 1 може да се разкриват яслени групи за отглеждане на деца от 10-месечна до тригодишна възраст при условия и по ред, приети с наредбата по чл. 24, ал. 4. **Създава се нова 7.1 с текст** 7.1.Ранна интервенция от раждането до 10 месечна въдзраст прилагане на програми за подкрепа и обучение за семействата на децата и учениците по диагностична, рехабилитационна, корекционна и терапевтична работа с деца и ученици **Създава се нова 7.2 с текст**		

		7.3 .Специалните училища провеждат диагностична, рехабилитационна, корекционна и терапевтична работа с деца и ученици, ; осигуряват педагогическа и психологическа подкрепа;кариерно ориентиране и консултиране; прилагат програми за подкрепа и обучение за семействата на децата и учениците с увреждания провеждат краткосрочни обучения **Създава се нова 7.3 с текст** 7.3..Специалните училища осигуряват приобщаване и ресурсно подпомагане на деца и ученици със специални образователни потребности, които се обучават в общообразователни детски градини и училища, обучения на учители и други работещи с деца с сензорни нарушения, психологическа подкрепа на родители по график утвърден от директора ,обучение по специални предмети и индивдуална рехабилитация на слуха и говора **Създава се нова 7.4 с текст** **Специалните училища за деца със сензорни нарушения училища по ал. 1 могат да бъдат обявени за иновативни училища , при спазване на изискванията, определени в ал. 7 и в държавните образователни стандарти по ал. 8.** 2. възпитателни училища интернати; 3. социално-педагогически интернати (8) Възпитателните училища интернати са за обучение на ученици, извършили противообществени прояви. (9) Социално-педагогическите интернати са за обучение на ученици, които нямат подходящи условия за живот в семейството си, лишени са от родителски грижи и надзор или са извършили противообществени прояви. **Чл. 48.** (1) Спортните училища осигуряват ……. *(5) Математическите гимназии осигуряват"./проектна/* **Създава се нова /6/с текст** 6. Специалните училища осигуряват общообразователна подготовка и специализирана подготовка в областта на специалната педагогика		

		по направления и професионална подготовка в съответните професионални направления,развитие на интересите, способностите, компетентностите и изявата в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта; дейности, свързани с провеждане на държавната политика за подкрепа на процеса на приобщаващото образование; дейности по организиране, подготовка и провеждане на вътрешно и външно оценяване и ДЗИ, участие в международни проекти, свързани с предучилищното и училищното образовани на деца и ученици със сензорни нарушения; Раздел III. Глава шеста. УЧИЛИЩНО ОБРАЗОВАНИЕ Раздел II. Училищна подготовка - същност и съдържание (В сила от 14.11.2015 г.) **Чл. 76.** (1) В процеса на училищното образование може да се изучава учебният предмет Майчин език. **Чл. 85.** (1) Допълнителната подготовка обхваща компетентности, отговарящи на интересите на учениците и подкрепящи развитието на заложбите им. (2) Учебните предмети, модулите и дейностите, чрез които се придобива допълнителната подготовка, се предлагат от училището в зависимост от възможностите му, избират се от учениците според интересите им и се определят с училищните учебни планове. (3) Съдържанието на допълнителната подготовка, с изключение на учебните предмети по чл. 76, ал. 1, 2, 3 и 4, се определя в учебни програми, утвърдени от директора на училището. Раздел III. Учебен план (В сила от 14.11.2015 г.)		

		В чл 95 ал3 се предвиждат следните промени в ал 3 думите „може да“ трябва да се заличат (3) Индивидуалният учебен план за учениците със сензорни увреждания може да включва и раздел Г - учебни часове, предвидени за изучаване на специалните учебни предмети *В проектна ал2 се отменя контрола от РУО, но никъде не става ясно* ***кой ще контролира в бъдеще*** *2. В ал. 2 думите „и изпълнението му се контролира ежемесечно от регионалното* *управление на образованието“ се заличават.* Раздел V **Чл. 102.** (6) Училището организира целодневна организация на учебния ден за учениците със специални образователни потребности, които се обучават в индивидуална форма на обучение, при желание на родителите и след становище на регионалния център за подкрепа-***ЗАЩО е нужно становище на РЦППО в този случай?Този текст може да отпадне. РЦППО вече е дало насоки и оценки, това е дублиране. Училищата следва да работят със свои екипи и да взимат решения.*** на процеса на приобщаващото образование. За дейностите по допълнителна подкрепа, извън учебния план, в рамките на целодневната организация учениците се организират в специални групи.“ **Чл. 102, предлага нова т. 7 със следния текст:** Специалното училище за ученици със сензорни увреждания работи при целодневна организация на учебния във връзка със задължителното обучение по специални предмети по чл.75, ал. 2 и		

		чл. 76, ал. 6 и 7.и предлага възможности за подкрепа на деца и ученици в предучилищна и училищна възраст , които се обучават в общообразователните учебни заведения индивидуално или групово по предварително утвърден от директора график Раздел VI. Форми на обучение **Чл. 107.** (1) Формата на обучение се избира от ученика при условията на чл. 12, ал. 2 ~~и при спазване изискванията на този закон~~,„*а за ученици със специални образователни– от екипа за подкрепа за личностно развитие, при спазване на изискванията на този закон“ при тази промяна* .се *ЛИШАВА СЕ РОДИТЕЛЯТ ОТ ПРАВОТО НА ИЗБОР и е изключен практически , вместо да бъде приобщен* **в ал.3 се добавя текст** (3) Препоръката по ал. 2 се изготвя след оценка на потребностите от обучение на лицето и при осигуряване защита на интересите на останалите ученици от паралелката, което включва и обучение в друг вид училище (4) При препоръка по ал. 2, която предлага промяна от дневна в индивидуална форма на обучение на ученик със специални образователни потребности, регионалният екип по чл. 190, ал. 1 извършва допълнителна специализирана оценка и изразява становище относно потвърждаване или отхвърляне на препоръката. **Окончателният ил бор за формата на обучение се прави от ученика или родителя при условията на чл. *1*2***НЕ ТРЯБВА ДА ОТПАДА ТАКА излиза, че ЩЕ СЕ ЛИШИ РОДИТИЛЯТ ОТ ПРАВОТО НА ГЛАС И ИЗБОР. Няма необходимост регионалния екип да потвърждава или отхвърля оценката, училището където се обучава детето след като е взело такова решение трябва да се ангажира с неговото изпълнение. Дублира се тази дейност, а и допълнителната специализирана оценка никъде не е регламентирана, което поражда субективизъм.*		

		Раздел VIII. Завършване на клас, етап и степен на образование В чл. 138 се създава ал. 6: „(6) Учениците със специални образователни потребности по чл. 120, ал. 7, които са завършили обучението си в последен гимназиален клас, но не са придобили средно образование, получават удостоверение за завършен XII клас, което им дава право на професионално обучение. ***важно е да се отбележи къде – в специалните училища, в професионални гимназии, в ЦСОП?*** Раздел IX. План-прием. Постъпване и преместване на ученици **Чл. 145.** Създава се нова ал.6 със следния текст (6.Ученици със сензорни нарушения, които се обучават по индивидуален учебен план и с качествени оценки, както и тези, които са получили удостоверение за завършен 7 клас продължават обучението си в специално училище след насочване при завършването или не на отделен етап от обучението си (7) Учениците, които са получили удостоверение за завършен VII клас, може да продължат обучението си в следващ клас след насочване от регионалния център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование в училище по чл. 142, ал. 3, т. 1 при условия и по ред, определени с държавния образователен стандарт за приобщаващото образование. ***Този текст трябва да се преосмисли, всеки ученик преминал през системата трябва да има посока и бъдещо измерение, . Ако ученикът не покрива изискванията и не постига резултати трябва да се преценят възможностите за овладяване на професия или част от професия***		

		Глава седма. ПОЗНАВАТЕЛНИ КНИЖКИ, УЧЕБНИЦИ И УЧЕБНИ ПОМАГАЛА (В СИЛА ОТ 14.12.2015 Г.) Раздел II. Оценяване и одобряване на проекти на познавателни книжки, учебници и учебни комплекти (В сила от 14.12.2015 г.) Глава осма. ПРИЗНАВАНЕ, ПРИРАВНЯВАНЕ И ВАЛИДИРАНЕ НА РЕЗУЛТАТИ ОТ УЧЕНЕТО ДЕЦА И УЧЕНИЦИ Раздел I. Основни права и задължения **В чл.176 ал3 се добавя текст след думата“учители“ а за децата със сензорни нарушения– СРР и Учител от специалните училища** **Чл. 176.** (1) На децата и учениците в системата на предучилищното и училищното образование се предоставя подкрепа за личностно развитие, която осигурява подходяща физическа, психологическа и социална среда за развиване на способностите и уменията им. (2) Подкрепата за личностно развитие се прилага в съответствие с индивидуалните образователни потребности на всяко дете и на всеки ученик. (3) За реализиране на общата и допълнителната подкрепа в детските градини и училищата работят психолог или педагогически съветник, логопед, социален работник и ресурсни учители, а за децата със сензорни – СРР и Учител от специалните училища **Чл. 187.** (1) Допълнителната подкрепа за личностно развитие включва: 1. работа с дете и ученик по конкретен случай;		

		2. психо-социална рехабилитация, рехабилитация на слуха и говора, зрителна рехабилитация, рехабилитация на комуникативните нарушения и при физически увреждания; 3. осигуряване на достъпна архитектурна, обща и специализирана подкрепяща среда, технически средства, специализирано оборудване, дидактически материали, методики и специалисти; 4. предоставяне на обучение по специалните учебни предмети за учениците със сензорни увреждания; 5. ресурсно подпомагане. (2) Допълнителната подкрепа за личностно развитие се предоставя на деца и ученици: 1. със специални образователни потребности; 2. в риск; 3. с изявени дарби; 4. с хронични заболявания. **Ал.3 да отпадне** (3) Видът и формите на обучение, както и конкретните дейности за допълнителната подкрепа за личностно развитие се определят с план за подкрепа на детето или ученика. Планът за подкрепа за децата и учениците по ал. 2, т. 1 определя и часовете за ресурсно подпомагане. **Към ал.4 да се добави текст а за децата със сензорни нарушения от специалните училища** (4) Допълнителната подкрепа за личностно развитие се осигурява от детските градини, от училищата, от за подкрепа за личностно развитие и от специализирани обслужващи звена, а за децата със сензорни нарушения от специалните училища **Чл. 188. В ал.4 след думата „логопед“, се добавя текст „ а за децата със сензорни нарушения – СРР и учител от специалните училища**		

		(4) В състава на екипа за подкрепа за личностно развитие задължително се включва психолог или педагогически съветник, както и логопеда децата със сензорни – СРР и Учител от специалните училище.. **В ал 5 след думата“развитие“ се добавя текст специалните училища за деца със сензорни нарушения** (5) Екипът за подкрепа за личностно развитие работи съвместно с родителите, а при необходимост и с регионалните центрове за подкрепа за процеса на приобщаващото образование и/или с центровете за подкрепа за личностно развитие, както и със специалните училища за деца със сензорни нарушения **Чл. 190.** (1) Към регионалните центрове за подкрепа на процеса на приобщаващото образование – *този текст да отпадне , най-логично е към РУО да се създават т.к. ръководителят на екипа е от РУО, представителството на различните специалисти би било равномерно разпределено. РЦППО са в конфликт на интереси.* се създават регионални екипи за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със специални образователни потребности. **Към ал.2 след думата „подкрепа“ се добавя текст и специалните училища за деца със сензорни нарушения** (2) В състава на екипите по ал. 1 се включват ресурсни учители, специални педагози, включително от центровете за специална образователна подкрепа **и специалните училища за деца със сензорни нарушения**, психолози, логопеди и други специалисти при необходимост, както и представители на регионалните управления на образованието. Ръководител на екипа е представителят на съответното регионално управление на образованието. *Ако ръководител на екипа е представител от РУО няма причина екипите да се създават в РЦППО* (3) Екипът по ал. 1:		

		4. извършва оценка на индивидуалните потребности на децата и учениците със специални образователни потребности след заявление на родител за насочване за обучение в специалните училища по чл. 44, ал. 1, т. 1;- ***Начина за насочване на ученици би следвало да се преосмисли и промени, защото РЦППО е в конфликт на интереси .Всички деца , които не насочи към специалните училища остават за РЦППО, съответно колкото по-малко деца насочи , толкова повече остават за РЦППО.*** 5. подпомага процеса на осигуряване на допълнителната подкрепа;+++++ 7. информира родителите за възможностите за продължаване на образованието или за придобиване на професионална квалификация на учениците със специални образователни потребности след VII и X клас;***Този текст би трябвало да отпадне, т.к. се създава Национален център за кориерно ориентиране*** 8. извършва преценка за обучението на ученика по чл. 111, ал. 5;***Този текст трябва да отпадне и това да бъде функция на училищата, където се обучават самите ученици*** Към чл.193 ал.1 след думата“ученика“ се прибавя текст а за Децата със сензорни – СРР и Учител от специалните училище **Чл. 193.** (1) В детските градини и в училищата обучението на деца и ученици със специални образователни потребности задължително се подпомага от ресурсен учител съобразно потребността на детето и ученика. а Децата със сензорни – СРР и Учител от специалните училище **Чл. 196.** (1) Областният управител организира разработването на областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците въз основа на анализ на потребностите от подкрепа във всяка община на територията на областта. Стратегията включва и описание на предизвикателствата, стратегическите цели и необходимите дейности в областта на подкрепата.		

		В ал 2 след думата „инспекция“ се добавя текст на представители от специалните училища (2) При разработването на стратегията областният управител осигурява участието на представители на всяка община на територията на областта, на регионалното управление на образованието, на регионалния център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование, на регионалната здравна инспекция, на представители . от специалните училища за деца със сензорни нарушения на юридически лица с нестопанска цел, работещи в областта на приобщаващото образование, и на други заинтересовани органи, лица и организации, имащи отношение към развитието на подкрепата за личностно развитие . Раздел III. Санкции на учениците Наименованието на раздел III в глава девета се изменя така:„Мерки и санкции на учениците“ Глава десета. РОДИТЕЛИ Глава единадесета. УЧИТЕЛИ, ДИРЕКТОРИ И ДРУГИ ПЕДАГОГИЧЕСКИ СПЕЦИАЛИСТИ Раздел I. Общи положения **Чл 211 ал 1 и ал 2 да се слеят, думата“както“ да отпадне** **Чл. 211.** (1) Педагогически специалисти.са учителите, директорите, ~~както и~~ заместник-директорите, ръководителите на направление "Информационни и комуникационни технологии", възпитателите, психолозите, педагогическите съветници, логопедите, рехабилитаторите на слуха и говора, корепетиторите, хореографите и треньорите по вид спорт, кариерните консултанти. Всички, които изпълняват норма преподавателска работа Раздел III.		

		Повишаване квалификацията на учителите, директорите и другите педагогически специалисти Глава тринадесета. ОРГАНИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ (3) Методическата подкрепа по ал. 2 се осъществява и чрез участие на експерти от регионалните управления на образованието в провеждането на учебни часове и при осъществяване на дейностите за приобщаващо образование при условия и по ред, определени с правилника на регионалните управления на образованието. **В т.2 след думата „подкрепа“ се добавя нов текст и/или специално училище за деца със сензорни нарушения** 2. не е предложено от общината по местоживеене на детето друго равностойно място в общинска детска градина или училище. „Средства от държавния бюджет за транспорт се предоставят и за деца в задължителна предучилищна възраст и за ученици от I до XII клас със специални образователни потребности, които пътуват ежедневно за обучение до център за специална образователна подкрепа и или специално училище за деца със сензорни увреждания в друго населено място в същата или в съседна административно-териториална област.“ **В чл. 283, ал. 2 се създава изречение трето:проектно и към него след думата“подкрепа“ се добава текст и или специално училище за деца със сензорни увреждания** „Средства от държавния бюджет за транспорт се предоставят и за деца в задължителна предучилищна възраст и за ученици от I до XII клас със специални образователни потребности, които пътуват ежедневно за обучение до център за		

		специална образователна подкрепа и или специално училище за деца със снзорни увреждания в друго населено място в същата или в съседна административно-териториална област.“		
805.	Полина Веселинова Вълчанова-Методиева polinavalchanova@yahoo.bg June 27, 2025 9:52 AM Електронна поща	ЧАСТ 1 Предложената промяна в чл. 107, ал. 1 от Закона за предучилищното и училищното образование ОСНОВЕН ТЕКСТ: В подкрепа на СТАНОВИЩЕТО НА ФОНДАЦИЯ "ЖИВОТ СЪС СИНДРОМ НА ДАУН" Относно: Предложената промяна в чл. 107, ал. 1 от Закона за предучилищното и училищното образование (ЗПУО), свързана с ограничаване правото на родителите на деца със специални образователни потребности (СОП) да избират формата на обучение Като Фондация „Живот със Синдром на Даун“, защитаваща правата и интересите на лицата със синдром на Даун и подкрепяща техните семейства, както и като експерти от опит, които в дълбочина познават специфичните нужди на децата със синдром на Даун, изразяваме от свое име и от името на родителите категоричното ни несъгласие с предложената промяна в чл. 107, ал. 1 от Закона за предучилищното и училищното образование. Предлаганата редакция, с която правото за избор на форма на обучение за ученици със специални образователни потребности се прехвърля от родителите към екип за подкрепа за личностно развитие или към външни лица и експерти, които не са родители или настойници, е неприемлива и неправилна. Родителите са най-добре запознати с нуждите, желанията и особеностите на своите деца. Те са естествените защитници на техните интереси и имат право и отговорност да вземат решения, свързани с образованието и развитието им. Всяко ограничаване на тази роля подкопава основни принципи на семейството, доверието и личната автономия. Външни лица, без трайна емоционална и житейска връзка с детето, не могат да имат пълна и дълбока представа за неговите потребности и желания. Поставянето на такива лица в позицията да определят	Приема се частично	Направена е редакция в текста, съгласно която е определено, че този избор се прави след обсъждане с родителя и след писмено изразено мнение от родителя. С тази редакция се подчертава ролята на родителя и на процеса на обсъждане с него на вземането на решението относно формата на обучение. Направено е и допълнение в текста, с което е определена процедура, съгласно която при несъгласие на родителя с определената от екипа в училището форма на обучение, той има право да подаде заявление за извършване на повторна функционална оценка от регионалния екип към съответния регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование относно определянето на формата на обучение.

		формата на обучение, без изричното съгласие на родителите, може да доведе до решения, които не отговарят на най-добрия интерес на детето. Считаме, че ролята на екипа за подкрепа или външен оценител и експерт трябва да бъде на консултант и съветник, който подпомага родителите в информирания им избор, а не на заместник или надзорник, който отнема техните права. Настояваме правото на избор на форма на обучение за деца със специални образователни потребности да остане изцяло в ръцете на родителите и/или настойниците им, като те имат подкрепата на компетентни специалисти, но не и ограничение или отнемане на това право. Тази позиция е израз на уважение към семейството като основна единица на обществото и гаранция за осигуряване на оптимални условия за развитие на всяко дете със специални нужди. Обосновка: 1. Родителят е правният представител и носи отговорност за детето - Правото и задължението за вземане на решения, свързани с развитието, възпитанието и образованието на детето, са конституционно и законово признати в Република България. Отнемането на правото за избор на форма на обучение нарушава този фундаментален принцип. 2. Родителят познава най-добре индивидуалните особености на детето със специални образователни потребности и трябва да има водеща и заключителна роля при избора на форма на обучение- Децата със специални образователни потребности формират изключително разнородна група, в която всяко дете има уникален профил, нужди и темп на развитие. Родителят е единственият човек, който наблюдава детето ежедневно и дългосрочно и познава в дълбочина познава: - моментното състояние и динамиката на неговото развитие; - средовите фактори (семейни, социални, медицински), които влияят върху ученето;		

		- какво работи и какво не работи в образователния и социалния процес. Роля на родителя и взаимоотношения с екипа за подкрепа Никой външен специалист – включително и екипът за подкрепа за личностно развитие (ЕПЛР) – няма дълбочината на познание и контекста, който има родителят за своето дете. Отнемането или ограничаването на правото на родителя да участва пълноценно и да има последната дума при избора на форма на обучение е неприемливо вмешателство в личния и семеен живот и същевременно нарушава правата му като законен представител на детето. Предлагаме случаите на разминаване между мнението на родителя и препоръките на ЕПЛР или друг външен експерт родителят да бъде подкрепен чрез ефективни механизми – психологическа подкрепа, групи за взаимопомощ или други форми на подкрепа, които да му помогнат да вземе информирано и уверено решение в интерес на детето.		
		ЧАСТ 2 Предложената промяна в чл. 107, ал. 1 от Закона за предучилищното и училищното образование ОСНОВЕН ТЕКСТ: В подкрепа на СТАНОВИЩЕТО НА ФОНДАЦИЯ "ЖИВОТ СЪС СИНДРОМ НА ДАУН" 3. Противоречие с международни и национални правни актове Предложената промяна противоречи на: Конвенцията за правата на детето: Член 5 Държавите - страни по Конвенцията, зачитат отговорностите, правата и задълженията на родителите или в зависимост от случая на членовете на по-голямото семейство или общност, както предвиждат местните обичаи, на законните настойници или на другите лица, отговорни по закон за детето, да осигуряват по начин, съответстващ на развитието на способностите на детето, подходящи насоки и ръководство в упражняването от него на правата, признати в тази Конвенция. Член 18 1. Държавите - страни по Конвенцията, полагат всички усилия за осигуряване признаването на принципа, съгласно който двамата	Приема се частично	Направена е редакция в текста, съгласно която е определено, че този избор се прави след обсъждане с родителя и след писмено изразено мнение от родителя. С тази редакция се подчертава ролята на родителя и на процеса на обсъждане с него на вземането на решението относно формата на обучение. Направено е и допълнение в текста, с което е определена процедура, съгласно която при несъгласие на родителя с определената от екипа в училището форма на обучение, той има право да подаде заявление за извършване на повторна функционална оценка от регионалния екип към съответния

		родители носят обща отговорност за отглеждането и развитието на детето. Родителите или според случая законните настойници носят първостепенна отговорност за отглеждането и развитието на детето. Висшите интереси на детето са тяхна основна грижа. 2. С цел гарантиране и закрила на правата, изложени в тази Конвенция, държавите-страни по нея оказват подходяща помощ на родителите и законните настойници при осъществяване на тяхната отговорност по отглеждане на децата и осигуряват създаването на институции, служби и услуги в областта на грижите за децата. 3. Държавите - страни по Конвенцията, предприемат всички подходящи мерки, за да осигурят на децата на работещите родители правото да се възползуват от услугите за деца и детските заведения, които се полагат за тяхното отглеждане. Конвенция за правата на хората с увреждания Член 5 - Равенство и забрана на дискриминация 1. Държавите - страни по настоящата конвенция, признават, че всички хора са равни пред закона и имат право без каквато и да било дискриминация на еднаква закрила и еднакво третиране от закона. 2. Държавите - страни по настоящата конвенция, забраняват всякаква дискриминация по признак на увреждане и гарантират на лицата с увреждания равноправна и ефективна защита от закона срещу всякаква дискриминация на каквито и да било основания. 3. С оглед осигуряването на равнопоставеност и премахването на всякаква дискриминация държавите - страни по конвенцията, предприемат всички необходими стъпки, за да осигурят разумни улеснения на хората с увреждания. Член 7 Деца с увреждания 1. Държавите - страни по настоящата конвенция, предприемат всички необходими мерки за осигуряване на пълноценното упражняване от деца с увреждания на всичките им права на човека и основни свободи наравно с останалите деца. Всеобщата декларация за правата на човека чл 26, ал.3 Родителите имат право, с приоритет, да избират вида образование, което да получат техните деца.	Приема се частично	регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование относно определянето на формата на обучение. Направена е редакция в текста, съгласно която е определено, че този избор се прави след обсъждане с родителя и след писмено изразено мнение от родителя. С тази редакция се подчертава ролята на родителя и на процеса на обсъждане с него на вземането на решението относно формата на обучение. Направено е и допълнение в текста, с което е определена процедура, съгласно която при несъгласие на родителя с определената от екипа в училището форма на обучение, той има право да подаде заявление за извършване на повторна функционална оценка от регионалния екип към съответния регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование относно определянето на формата на обучение.

		ЧАСТ 3 Предложената промяна в чл. 107, ал. 1 от Закона за предучилищното и училищното образование ОСНОВЕН ТЕКСТ: В подкрепа на СТАНОВИЩЕТО НА ФОНДАЦИЯ "ЖИВОТ СЪС СИНДРОМ НА ДАУН" Конституцията на Република България Чл. 47. (1) Отглеждането и възпитанието на децата до пълнолетието им е право и задължение на техните родители и се подпомага от държавата. ЗПУО чл. 7, ал. 2 – приобщаващото образование не може да се прилага чрез ограничаване на права, а само чрез гарантиране на достъп, подкрепа и избор. 4.Нарушаване на принципа на равнопоставеност Особено силно впечатление прави фактът, че учениците без специални образователни потребности и техните родители имат право на избор на форма на обучение, докато се предвижда това право да бъде отнето именно от родителите на деца със специални потребности. Това е очевидна форма на дискриминация, противоречаща на принципите на приобщаването. 5. Недопустимост на прехвърляне на решението към външни органи - Да се даде повече тежест на мнението на външен екип, отколкото на преценката на родителя, е: - юридически необосновано – тъй като родителят носи правна отговорност за избора и благосъстоянието на детето; - етично уязвимо – защото ограничава автономността на семейството; - образователно нецелесъобразно – защото външен екип не може да направи обективна и трайна преценка въз основа само на фрагментарно наблюдение. Затова не е допустимо в нормативен текст да се отнема или прехвърля на друг орган правото на родителя да вземе решение за формата на обучение на своето дете. Това право не може да бъде ограничено чрез административен механизъм. Вместо това е необходимо:		

		- да се развиват подкрепящи инструменти, с които може да се въздейства и помогне на родителите, които се нуждаят от съдействие – чрез психологическа подкрепа, групи за взаимопомощ, - достъп до експерти и информирано съгласие – но не и чрез ограничаване на техните законови права. Заключение: Предлаганата редакция на чл. 107, ал. 1 нарушава основни принципи на правото, дискриминира родители на деца със специални образователни потребности и противоречи на международните задължения на България. Настояваме текстът да не бъде променян и да запази законното право на родителя да избира формата на обучение на своето дете, в сътрудничество с екипа за подкрепа, но не под негов натиск.		
806.	**СУУУС “Св. Иван Рилски”, гр. Търговище** deafschool@abv.bg June 27, 2025 10:00 AM Електронна поща	1. Да се промени насочването и приема -В СУУУС да постъпват учениците **без** насочване от РЦПППО, което е /специализирано обслужващо звено/ и е в конфликт на интереси. Нарушава се и принципа родителят да има водеща роля и да определя училището, където ще се обучава детето му .Няма практика в света обслужващо звено да определя приема на ученици, нито ресурсен център да определя приема на ученици. Навсякъде по света е точно обратното – специалните училища са тези , които определяг къде да бъде включев ресурсния учител, ако има нужда. 2. Не се насочват сеца в СУУУС, защото РЦПППО/ използват едни и същи ресурс от ученици и дублират на дейността за обучение на ученици със слухови нарушения. Поради липса на ученици в отдалечените райони по местоживеене учениците с увреден слух се използват за допълване на броя на паралелките, дават се напразни обещания за осигуряване на ресурсно подпомагане или изцяло липсва такова, рехабилитацията на слуха и говора се осъществява от логопеди, ресурсни учители, които не са квалифицирани да извършват тази дейност което е **недопустимо** или въобще не се осъществява никаква работа.	Приема се за сведение	В регионалния екип за подкрепа за личностно развитие към РЦПППО участват специалисти с различна експертиза и от различни образователни институции, вкл. от специалните училища. В този смисъл преценката относно насочването на децата и учениците към подходящото по вид обучение е обективна и е съобразена с оценката на потребностите на децата и учениците, както и с желанието на родителите

		3. В СУУУС рехабилитацията на слуха и говора се провежда ежедневно, всички учители са специалисти с придобита квалификация за работа с ученици с увреден слух Неглижира се качествен ресурс от подготвени хора в специалното училище за деца със сензорни нарушения и се използват неподготвени хора за работа с деца с увреден слух 4. Не се изучават специалните учебни предмети от ученици с увреден слух, които се обучават в неспециализираните училища и професионалните гимназии, в текстовете на ЗПУО трябва да се заложи, защото това осигурява равен достъп на децата с увреден слух. Обучението по специални предмети се осигурява от 5. Не можем да участваме в посока проекти по национални програми, дискриминация при кандидатстване по проекти защо не можем да бъдем ИНОВАТИВНО училище? Има рестрикции,които не позволяват специалните училища да бъдат иновативни, което следва де се премахне от ЗПУО или да се добавят текстове, които да гарантират възможността специалното училище да бъде иновативно, в редица проекти и НП има подобни рестрикции и следва да бъдат отстранени 6. В неспециализираните училища и професионалните гимназии учениците с увреден слух учат по индивидуални програми и завършват без документ за завършена степен на образование-основна или гимназиална /само с удостоверения за завършен клас/, което отнема правото им за професионална реализация .Когато учениците не се справят, не овладяват материала и са на качествени оценки следва да бъдат насочвани в специално училище, където ще получат адекватна подкрепа и обучение, а не да престояват и да преминават транзитно през образователната система и да се превръщат в професионални ползватели на социални услуги. 7. Издирените от нас ученици с увреден слух приемат първоначално и след това отказват да се обучават в СУУУС – Търговище, поради привличането им от професионални		

		гимназии по местоживеене, които трябва да си осъществят държавния план- прием. 8. Социалните структури, като „Дирекциите за социално подпомагане" не консултират правилно хората с увреден слух. Пример: Ученик с увреден слух има личен асистент /роднина/, като по този начин се осъществява уседналост на ученика по местоживеене и не може да се обучава в друга област, защото личният асистент ще промени статута си: няма да може да се възползва от социалната помощ и преференциите към нея, като трудов стаж, здравно осигуряване.		
807.	Анелия Стойчева a.peteva@abv.bg 27 юни 2025 г. в 10:40:43 Електронна поща	Изразявам своето мнение във връзка с новия ЗУПО, но то е споделено от всички учители по БЕЛ, с които коментираме от години крещящата нужда от промени. Учителите по Български език и литература са ангажирани да образоват, огрaмотяват и възпитават в духа на традициите и патриотизма младото поколение, но Вие едва ли знаете, че думата „патриотизъм", в нейния свят смисъл като любов и жертвоготовност, е абсолютно неразбираема за подрастващите. Единици са тези, които милеят за родното и свързват пространството на отечеството ни с думите-символи: дом, майка, огнище, Балкана, гората, синьото небе. Те не знаят значението на думата *милувка!* Не разбират какво означава да умреш за България! Когато възпитанието е вменено изцяло като роля на учителя, наред с всички останали роли, които изпълняваме, наистина трудно ще дойдат млади хора като колеги в родното училище, а ние, по-възрастните, едва оцеляваме. Родителските срещи се превръщат в трибуни за оплюване на всеки учител, дръзнал да влезе в клетката на съответния клас. Започват съвети към нас как да си вършим работата, как да преподаваме, как да оценяваме, колко и какви контролни да даваме, как да се изпитва и кой какви методи да използва; родителите обичат да сравняват времето, в което те са били ученици и какъв материал те са изучавали, а не разбират децата им колко са по-различни от тях. След родителски срещи всички учители	Приема се за сведение	Част от предложенията не засягат текстове от ЗПУО, подложени за обществено обсъждане, а в други не се съдържа конкретика.

		от прогимназиален етап сме с високо кръвно и преживяваме дни наред ситуациите и разговорите. Родителите са изключително агресивни, всезнаещи и всеможещи и свободата, която им даде демокрацията с намеса в образователния процес, води до изкривяване на резултатите и подигравка с труда на учителя. Самочувствието на учениците е изкуствено завишено от техните родители, които им вменяват само права без никакви задължения. На този принцип те започват да се оплакват неоснователно от всичко без да имат ясни критериите и самооценка. От тази демокрация учениците се оплакват от всичко, включително и че водата е студена. „Бебетата с телефони“ стават ученици, които в пети клас не могат да четат на глас, сричат до седми клас и не познават значението на масово използвани думи. Те трудно изразяват мнение в кратък текст, а написването му е мъка както за детето, така и за учителя. Вниманието има не може да се концентрира за дълго време и бързо се разсейват. Класове, които от началните си класни ръководители са били ограничени в използването на телефоните, в пети клас се различават и успеваемостта при тях е значително по-висока. По отношение на НВО след 7.клас смятам, че оценката не бива да бъде обжалвана и преразглеждана, защото това ще се превърне в лавина. Все пак трябва да се доверим на двамата, а често и трима проверители, когато се включи арбитър, за да запазим честта на учителя по БЕЛ и да не се даде възможност за безбройни казуси. И без това ножицата от отговори, зададени от МОН, се разширява неимоверно в процеса на проверките, че да обхване все повече недоучили ученици. Видно е, че изпитните варианти са доста опростени и не е ясно какви точно знания се измерват. В разказа „Урок по японски“ от последното НВО бяха дадени като непознати думите *йероглиф* – има я още от 5.клас в уроците по история и *самурай* – известна по смисъл от анимационни и игрални филми. Да не говорим, че минало неопределено време се върти във въпросите вече няколко години. Материалът в учебниците по Български език е разпилян в различните години и така учениците не могат да усвоят		

		базови изразни средства в потока на писмената реч (напр. Вметнати думи и изрази). Според нас, НВО трябва да насочи вниманието към цялостното израстване на ученика – знания, умения и компетентности и по други базови учебни дисциплини, което ще даде малко въздух на учителите по БЕЛ, а и ще се добие по-добра представа за мястото на ученика в образователната система спрямо конгнитивните му възможности. На предната линия винаги са учителите по БЕЛ и математика, а останалите предмети са неглижирани. Нека поделим напрежението и отговорността, защото да си учител е свята дейност и се гордеем, че сме такива, но за заплати се редят всички. Тук държа да вметна, че учителите по БЕЛ и математика провеждат писмени и устни изпитвания, правят тестове, контролни, класни работи, проверки на входно и изходно ниво. Учителите по БЕЛ освен предметите *Граматика* и *Литература*, преподават и съставяне на текст, който включва всички видове ученически текстове, които трябва да се проверяват, разбира се, а време няма! Лишени сме от оня ден, в който можеше да вършиш това, т.н. *Методичен ден*. Най-вероятно сте наясно до какво води това. Паралелно участваме в обучения, събрания, съвети, работни срещи, срещи с родители, консултации и много, много други. Денонощно сме на разположение на родители и ръководство и все сме с чувството за вина. Нека в проверките на НВО да се ангажират всички училища, а дежурствата за запознаване с работите да се извършва в съответното училище на ученика. Така и директорите ще вземат участие в организирането на тази изключително неприятна дейност и могат да отпаднат обясненията пред „ощетените“ родители. Възможен е вариант и за генериране само на въпроси с избираем отговор, като така може да се увеличи обемът на НВО и да обхване повече предмети, а проверката ще излезе по-евтина, когато се осъществява от компютър. Предлагаме да отпаднат НВО 4.кл и НВО 10.клас.		

		Надяваме се все някой да прочете и вземе под внимание написаното, което е искрено и дълбоко изстрадано пред „образователния кръст на Голгота“!		
808.	СРСНПБ-Столична организация srsnpb@abv.bg 27 юни 2025 г. в 11:12:35 Електронна поща И чрез ЕВЕНТИС – 1102-77/27.06.2025 г.	Във връзка с предложените изменения в Закона за предучилищното и училищното образование (ЗПУО) от 23.05.2025 г., СРСНПБ – Столична организация изразяваме подкрепа към концептуално важните промени, но настояваме за прецизиране и преосмисляне на редица текстове, които въвеждат необосновани усложнения и риск за нарушаване на смисъл и права на участниците в процеса: Положително оценяваме: Включването на понятието „благополучие“ и развитието на социално-емоционални умения (§1, §2, §26). Това е стъпка към по-хуманен и приобщаващ модел на образование. Важно е обаче да бъдат предвидени конкретни механизми за реално прилагане чрез стандарти, ресурси и обучение на педагогическите специалисти. Промените в структурата на училищната мрежа, свързани с математическите и природоматематическите гимназии (§14). Съществена реформа на езиковата подкрепа, което създава цяла нова рамка за подкрепата за деца и ученици, които не владеят български език в достатъчна степен (§6–§7): Определят се механизми за диагностика и задължения за участие на родителите. **Смчтаме, че имат остра нужда от прецизиране, а на места отпадане от предложението на следните текстове:** **1. Целодневна организация на учебния ден и училищен план-прием:** В чл. 102 и свързаните текстове е необходимо да се включи уточнението, което функционира и до сега: „…при желание на родителите и **според възможностите на училището** “, за да се избегне задължаване на институции, които нямат физически, кадрови или организационни ресурси. Всяко училище има своите специфики, сграден фонд и организация. Би следвало да се върви		Изразена е подкрепа Законопроектът създава по-широки възможности за предоставяне на целодневна организация на учебния ден

		към добруване на средата и премахване на различията в условията, които училищата предлагат, вкл. чрез подпомагане и изграждане на управленски капацитет, повишаване качеството на образователната услуга, а не искуствено егализиране и мехнично премахване на паралелки, в желани за семействата на учениците училища. В това число, моля, да се прецизира текста или да отпадне предложението в чл. 143, ал. 2, тъй като текстът не е пределно ясен, критериите за определяне на едно училище като „сегрегирано“ – също и създава предпоставки както за потъпкване правото на избор на семействата на учениците, така и чиновнически произвол. Освен това, в частта на чл. 102, която касае организацията на целодневния престой за ученици със специални образователни потребности, е необходимо изрично да се запише, че всеки случай следва да се разглежда строго индивидуално, по решение на ЕПЛР и в интерес на конкретния ученик. За много от децата с увреждания и комплексни потребности удълженият престой в училище може да има вредно въздействие, включително и по отношение на тяхното здраве.		
		2. **Санкции и предупредителни мерки** – нужда от отпадане и прецизиране Предложеното разделение между санкции и предупредителни мерки е правно неоправдано и практически неработещо. Подобна категоризация усложнява допълнително процедурите, без да гарантира справедливост. - Налагането на санкциите и мерките следва да бъда предмет на подзаконовата нормативна уредба, а не на Закона. - Настоящото разделение е формално и затруднява индивидуалния подход, отдалечава се от целта за ефективна подкрепа и рискува отнемане на правото на защита на ученика. - Налага се отпадане на израза „след изчерпване на всички механизми“, който създава неяснота и предпоставки за формализъм и отговорност без възможност за защита.	Приема се за сведение	Разделението между предупредителните мерки и санкциите е насочено към осигуряване на гъвкава педагогическа среда и етапно и възпитателно въздействие.

		- Вместо утежняване на регулацията, следва да се върви към улесняване на процедурите и персонализирана подкрепа. - Необходима е пълна ревизия на текстовете в Наредбата за приобщаващото образование, където да се уредят ясно и балансирано превантивните и дисциплинарни механизми, индивидуалния подход към всеки ученик и възможностите му за защита. Идеята на санкциите в тази възраст е да изгради усещане за справедливост, в това число – неизбежност на прилагането им, индивидуален план за работа при всеки конкретен случай, възможност за поправимост и т.н.		
		3. Документи: Предлагаме отпадане на отдавна ненужните в системата: - "Бележник на ученика", "ученическа книжка" и "удостоверение за завършен клас" - в чл. 128, ал. 2, изречение второ, да бъдат добавени „в електронен формат“.	Приема се за сведение	Предложенията не засягат текстове от ЗПУО, подложени за обществено обсъждане
		4. Оценяване: - Подкрепяме принципите за формиращо и обективно оценяване (§47, §49), но настояваме за реални инструменти за прилагане: библиотеки с одобрени задачи, прозрачни критерии и задължителна обратна връзка. - Категорично настояваме за прецизиране на текстовете, свързани с атестиране/оценка на педагози и директори – в сегашния си вид тези процедури изглеждат като формализирана наказателна мярка, а не като инструмент за професионално развитие и подкрепа	Приема се по принцип	Процедурата ще бъде конкретизирана на подзаконово равнище.
		5. Назначаване на Началниците на регионалното управление на образованието Не подкрепяме предложената промяна на чл. 254, ал. 1 от ЗПУО, тъй като считаме че предложената промяна ще доведе до политизиране на образователната система,. Създава се риск от политическо влияние върху назначенията. При смяна на провителството може да	Не се приема	Началниците на РУО имат правомощия, които по своята същност са изпълнителни. Съдържанието на тези правомощия причислява началниците на РУО повече към органи на

		се стигне до масова смяна на ръководнпи кадри, което би дестабилизирало системата.		изпълнителната власт, а не към държавната служба.
		6. Налагане на глоби на родителите от страна на директорите на образователни институции Не подкрепяме предложената промяна на чл. 347 ал. 3, т. 6 от ЗПУО, тъй като считаме че предложената промяна ще доведе до натрупване на напрежение в образователните институции между родители, учители и директор. Също не е изясненя процеурата по налагане на глобата – от директора на училището по постоянен адрес на детето, както е в сега действащата хипотеза с кмета на общината или от директора на училището, в което детето се обучава. Проектозаконът съдържа позитивни тенденции, но на места влиза в противоречие със собствения си дух - на демократичност, приобщаване, индивидуален подход, добродетелност и подкрепа. Необходимо е: - Да се осигури по-голяма гъвкавост; - Да се намалят административните тежести; - Да се гарантират правата на ученици, учители, директори и родители; - И да се регламентира ясно какво остава в закона и какво се делегира на подзаконово равнище	Не се приема	Досегашната практика показва, че съществуващото законово правомощие на кметовете да реализират административно-наказателната отговорност, не се упражнява. Предоставянето на административно-наказателни правомощия на директорите ще доведе до по-голяма оперативност и по-ясна отговорност и ангажираност.
809.	Емил Райков, председател на СРСНПБ-Плевен srsnpb@abv.bg 27 юни 2025 г. в 11:14:07 Електронна поща И чрез	**В областната структура на СРСНПБ-Плевен беше представен за обсъждане проектът за промени в ЗПУО. Бяха изказани някои становища, които ги представям на Вашето внимание:** Относно децата, които не владеят български език, към настоящия момент има множество не само завършили първи клас такива деца, но и завършили начален етап на образованието си (т.е. 4-ти клас). Това е така, тъй като децата нямат право да повтарят клас и оценките са качествени и съответно - неефективни. Това води до липса на мотивация за учене. На много места в страната децата съществуват	Приема се за сведение	

	ЕВЕНТИС – 1102-77/27.06.2025 г.	в списъците на училищата и детските градини само фиктивно, за да се осъществява финансиране за образователната институция. Това е всеизвестен факт, на който явно не се обсъжда дори и към настоящия момент. Тъй като децата не могат да повтарят класове в начален етап, редица от тях решават да не посещават изобщо училище, тъй като и без друго получават виртуални оценки. От това следва липсата на елементарно ниво на разбиране на български език, а камо ли осмисляне на нужната от четене, писане, смятане. Поради това изказвам несъгласие с мотивите за повтаряне само за една година на тези деца, които не са усвоили езика на необходимото ниво. Повторението следва да се налага до усвояване на книжовния български език в рамките на образователните ни стандарти, без значение колко ресурси и години ще отнемат. В противен случай се връщаме в изходна позиция и отново на прага на втори клас, а дори и на пети клас (както е в момента) може да имаме множество неграмотни деца с липса на мотивация. Така нареченият Механизъм по обхват в настоящия си вариант е неработещ. Учители са принуждавани да обикалят с личните си автомобили гетата, населявани от роми, за да молят родителите децата им да посещават училище или детска градина, за да могат съответните педагози да имат изобщо работа, тъй като в много райони на страната децата вече са само или преобладаващо от ромски произход. Буквално учителите извозват тези деца, които са видели на улицата или родителите позволят за съответния ден (не за редовно посещение) да заминат с тях в образователната институция. От това следва, че все още липсва каквато и да било мотивация на родителите от малцинствени общности децата им да бъдат огрaмотени, социализирани, цялостно образовани и включени в работния ресурс на страната. Важно е да се отбележи, че мотивация за възрастните да започнат да посещават вечерни училища или да изпращат регулярно децата си на училище следва да се осъзнае като потребност. Елементарна мотивация за тях би била да се научат да пишат, ако в нито една институция администрацията няма право да попълва документи на		Повтарянето на 1. клас е предвидено само веднъж и само при невладеене на български език, което е ключово за напредък и по останалите предмети. Не се съдържат конкретни предложения.

		хора, които са видимо неграмотни. По този начин много от ромите няма да могат да получават необходимите им лични документи, или документи за управление на МПС, социални помощи и др.		
		Относно атестирането в образованието, то следва да се отмени задължителното ПКС при педагогическите специалисти като критерии за повишаване на степените 1-ва и 2-ра, тъй като психолози и логопеди имат специфични направления на развитие и надграждане в своята практика, които не са обвързани с университетски програми и следва да не бъдат ограничавани и дискриминирани по този начин от закона. По-скоро ПКС следва да е опционално и всеки специалист да реши, дали има подходящи специализации и теми, които го вълнуват във връзка с децата, с които работи, и на които иска да помогне с надграждане на знания и умения. Към настоящия момент има много психолози, които са и психотерапевти, преминали през години допълнителни обучения и за тях ПКС е абсолютно ненужно и неадекватно. Техните знания са специфични, надграждани с години и насоката им на работа следва да се уважи наравно или дори по-високо от придобиването на ПКС. Не е нормално да се оставя на усмотрението на работодателя да преценя, дали да признае на педагогическия специалист степента на кариерно развитие, както е упоменато към момента в чл. 227 на ЗПУО („Присъждането им се извършва от работодателя. Степените не се запазват при прекратяване на трудовото правоотношение.“). Специалистът има определен стаж, който е проверим наравно с придобитите квалификации и не е редно при всеки работодател той да се поставя в позиция – не да заслужи по-високо възнаграждение, а да моли за такова чрез писмено заявление. При педагозите подобна практика не съществува и е обидно дискриминиране от подобен вид.	Приема се за сведение	Предложенията не засягат текстове от ЗПУО, подложени за обществено обсъждане
		Относно познавателните книжки и учебниците е възможно да се помисли за вариант за връщането им на институцията след приключване на учебната година и замяна с нови единствено след тяхното амортизиране. Реално е възможно по този начин да се спестят средства от бюджета, а и децата системно да се учат на отговорност, тъй като следва да пазят тези помагала и учебници и за	Приема се за сведение	Учебниците за учениците от II до XII клас се полрзват три години.

		следващите ученици. Подобни практики е имало преди години и може да се вземе предвид.		
		В чл. 120 - Нова ал.9- Оценки от НВО-4,7,10 клас да станат окончателни-НЕ съм съгласна, може по лични, здравословни или емоционални причини ученик да се представи под възможностите си.	Не се приема	Следва да се прави разлика между резултат и оценка. Оценките от НВО и ДЗИ са окончателни по начина, по който окончателни са и оценките от държавните изпити в дипломите за висше образование. Нито в исторически план в България, нито в друга образователна система оценката от матура подлежи на преразглеждане. Оценката се поставя в резултат на преглед и оценяване на изпитната работа от двама независими оценители, специалисти в съответната област – учители и/или университетски преподаватели, а при разминаване между двамата – работата се оценява и от трети специалист. И към момента са създадени възможности учениците, съответното зрелостниците да се запознаят с оценените си изпитни работи и в случай на техническо несъответствие между резултатите. Разпоредбата е допълнена и прецизирана
		В чл. ..... - за учениците със СОП- отделни групи на ЦОУД/занималните/ - НЕ съм съгласна- как ще се сформират-сборни за деца със СОП? А и е неефективно и ще натовари бюджета на училището с нови щатове.	Не се приема	Включването на ученици със специални образователни потребности, които се обучават в индивидуална форма на обучение, в специални групи в рамките на целодневната организация на

				учебния ден е обвързано със становище на регионалния екип към РЦППО. Без такова становище, както и без желанието на родителите, училището няма да може да организира такива групи
		В & 72, чл.158, ал.1- в състава на оценителите на учебници задължително да влизат поне 30 % учители, да отпадне новата ал.3;	Приема се за сведение	Броят на оценителите се определя в подзаконов нормативен акт
		В чл.228, ал.1 "Оценяването на труда" на учителите да се извършва на 2 години, а не ежегодно;	Не се приема	Ежегодното оценяване на труда на педагогическите специалисти създава възможност за актуализация на квалификационните планове.
		В чл. 347, ал.5 - Директорът а не кметът да налага санкция "глоба" - за системни отсъствия по неуважителни причини- НЕ съм съгласна категорично! Това е заплаха на личността на директора категорично.	Не се приема	Досегашната практика показва, че съществуващото законово правомощие на кметовете да реализират административно-наказателна отговорност, не се упражнява. Предоставянето й на директорите ще доведе до по-голяма оперативност и по-ясна отговорност и ангажираност
810.	Тея Цировска, председател на БАПЗГ- РК ПЛОВДИВ bapzg_pv@abv.bg 27 юни 2025 г. в 11:45:54 Електронна поща	**От името на работещите в детските ясли и детските кухни- на гр. Пловдив** Във връзка с внесените предложения за промяна на ЗПУО, които касаят интегриране на децата под 3-годишна възраст в МОН, изразяваме сериозна загриженост и несъгласие с тази концепция. Считаме, че предложените изменения не водят до повишаване на качеството на грижата за децата до 3 г. възраст, а напротив –създава предпоставки за влошаване на вече добри практики. В предвидени текстове на ЗИД на ЗПУО пряко (с изменение на Закона за здравето) и косвено (Чрез допълнителните ал. в чл. 5, чл.24) се изменя изцяло концепцията за ГРИЖА в системата на Здравеопазването в детската ясла като организационно обособена	Приема се за сведение	Законопроектът не променя статута на самостоятелните детски ясли.

		структура създадена и действаща в тази система от здравни грижи за децата от 3 м. до 3 г. Детската ясла е продължение на детската консултация и до известна степен замества липсващата патронажна грижа. Поради спада на раждаемостта през 90-те години, системата на ДГ въведоха практика децата, навършили 2 години , да бъдат приемани в първа група.Впоследствие тази мярка не заработи поради доказана невъзможност за осигуряване на адекватна грижа и възпитание съобразени с възрастовите нужди на децата. Неефективността на тази мярка е фактически доказана с това, че са се отказали самите структури на МОН. Ролята на детските ясли не може да бъде заменена. С измислената специалност на **„специалист ранна детско развитие „** от педагогическите факултети не могат да се заменят компетентностите на медицинска сестра с педиатрична насоченост. Тази посока на управление на дейностите е изключително опасна тъй като наближава момента да измислите и подобен хибрид за лекар педиатър. При първия опит за изменение на ЗПУО имахте идея да се наричат детска градина и да се влеят в най-близката такава. Оттеглихте го – лично мин. Красимир Вълчев с уважителен и благ изказ на думите (за разлика от представителите на НПО) каза, че не е обмислен и не е на всяка цена.Имаше и много шум в медиите и социалните мрежи. Сега е пълна тишина,а това е изключително опасно, между другото да мине и тази промяна. Категорично възразяваме и не подкрепяме предложението за промяна на закона за здравето чл. 118 (стандарти за **качество** на отглеждане, възпитание и обучение и при сега действащата нормативна уредба могат да бъдат изработени съвместно МЗ и МОН). Няма пречка и със сега действащата Наредба № 26 от 18 ноември 2008 г. за устройството		

		и дейността на детските ясли и детските кухни и здравните изисквания към тях и **други специалисти да работят с тях.** **Чл. 15.** (Изм. - ДВ, бр. 53 от 2022 г., в сила от 16.07.2022 г.) Освен посочените в чл. 9 лица в персонала на детската ясла могат да се включват при необходимост и други специалисти, в зависимост от потребностите на децата в детската ясла, както и лица, които да се грижат за техническо и материално поддържане на детската ясла. Образованието засяга всички ни и всяка промяна се нуждае от задълбочен експертен и обществен дебат за неговото осъвременяване.Липсата на кадри за дейността на детските ясли няма да се реши със стъкмисване на думи (**ранна детска грижа**) в предложенията за промяна на ЗПУО. Персонала в детските ясли е обучен по медицински стандарти да полага грижа за децата: -индивидуален подход и постоянен физически и емоционален контакт. -акцент върху здравето , хигиената, храненето, двигателното развитие и основни социални умения. -подкрепа за езиково и емоционално развитие чрез ежедневни рутинни дейности, организирани занимания, а не чрез образователна подготовка. §2 Чл. 5, ал. 4 от проекта на ЗПУО Ранното детско развитие е физическо, познавателно , езиково, духовно-нравствено, социално, емоционално и творческо развитие на децата от раждането им до задължителна възраст за училищно образование **В Закона за здравето чл.118** (1) За подпомагане на семейството при отглеждане на деца до тригодишна възраст и за осигуряване на тяхното нормално физическо и психическо развитие се създават детски ясли и детски кухни.		

		Нормално физическо развитие е взаимосвързано с нормално нервно –психическо развитие. Духовно –нравствено се показва и получава в семейството . §2 Чл.5, ал 5 Ранното детско развитие се осигурява чрез система за образование и грижа в ранна детска възраст.Системата на образование и грижи в ранна детска възраст включва **ранна детска грижа** в яслена възраст и предучилищно образование . **В Закона за здравето чл.118** (2) Детските ясли са организационно обособени структури, в които медицински и други специалисти осъществяват отглеждане, възпитание и обучение на деца от тримесечна до тригодишна възраст. Отглеждане, възпитание и обучение – изключително важни за децата до 3 г. Децата са организирани в смесени по възрастов състав групи и деца с различни възможности и нужди. Организацията на дейността през летните месеци ,когато детските градини традиционно са сборни групи или в режим на почивка не съответства на нуждите на родителите. **Предложението за промяна в ЗПУО принизява ролята на детските ясли.** Налагането на промени без предварително проучване и анализи с практици в системата от хора, които не познават работата в детска ясла води до : - пренапрежение в съществуващите институции. - загуба на ефективни , добре изградени и доказано функциониращи структури, които никога повече няма да бъдат изградени. - рискове за физическото и емоционално здраве на децата **Изводи:**		

		1.Вносът на идеи, повлияни от икономическа логика без съобразяване с българските реалности и добри практики , е разрушителен. 2.Концепцията за грижа за децата до 3 години следва да се базира на утвърдени научни подходи, а не на административни или политически решения. 3.Без предварителен анализ за грижата предлагана в СДЯ и Детските кухни за децата до 3 г. и липса на обществено обсъждане е прибързано предложението да се включат тези деца в **ИНСТИТУЦИИТЕ** на МОН. 4.Всички мероприятия по утвърждаване на държавни стандарти за качество ранно детска развитие могат и трябва да се изработят без да се руши добре действаща система на ДЯ в страната. **Предложение:** **1.**Да се изработи национална стратегия за ранна детска интервенция.		
811.	РУО-Велико Търново rio_veliko_tarnovo@mon.bg	**1.** В **§7.** Изречението на ал.9 към чл.16 е дълго и сложно с препратки, уточнения и т.нат., като накрая текстът става объркващ. С оглед яснота и лесно възприемане предлагаме сегашното едно изречение да се разлели на поне 2 отделни изречения.		
	27 юни 2025 г. в 14:03:36 Електронна поща	**2.** Да отпадне отмяната на **§13**., който отменя член 38, ал. 3 или да се не се ограничава възможността за обучение в прогимназиален етап на профилирани гимназии. Мотиви: Ако специализираното училище (с профили „Математически“, „Софтуерни и хардуерни науки“, „Природни науки“ и „Икономическо развитие“) в областта не осъществява обучение в прогимназиален етап учениците с изявени интереси в тези области няма да имат възможност за получаване на по-разширено обучение и развиване на заложбите им.	Приема се	Направена е редакция
		3. Да отпадне **сегашният чл.49, ал.2 и към чл.44, ал.1** да се създаде нова точка „ за обучение и подкрепа на деца и ученици със	Не се приема	За близо 10-годишен период от влизането в сила на ЗПУО и

		специално образователни потребности“, т.е. ЦСОП да бъде със статут на специално училище. Мотиви: Учениците и децата в Центровете за специална образователна подкрепа се водят към детска градина или училище. Директорът на центъра: - участва при изготвянето на индивидуалните учебни планове и индивидуалните учебни програми за обучение на учениците със специални образователни потребности от екипите за подкрепа за личностно развитие в училищата. Училищният екип определя индивидуалните потребности на ученици, които не познават и не работят с тях през учебната година. Специалистите от ЦСОП трябва да изпълняват решението на училищния екип. - изготвя доклад-оценка за извършеното обучение на децата и учениците в изнесените групи и паралелки по чл. 195, ал. 1 от ЗПУО, включително и за извършеното обучение за придобиване на първа степен на професионална квалификация или за квалификация по част от професия на директора на детската градина/училището; - изпраща доклад-оценка на директора на училището или детската градина, от което е насочено детето или ученикът за обучение в центъра, за издаване на документ за завършено обучение; Учениците сега се водят само документално към дадено училище. Директорите на училища и детски градини издават документ на детето/ученика, без да е осъществил контрол на обучението в центъра, а само по доклада от директора на центъра. Ръководството му подписва документи изготвени от специалистите на ЦСОП. В училището не познават учениците и техните проблеми. Общообразователните учители не познават учениците и техните индивидуалности за да им изготвят ИУП отговарящи на потребностите им. Директорът на училището няма контролна функция спрямо директора на центъра, но издава документи въз основа само на писмен доклад без да познава учениците Реално най-значителната и важна част от обучението, възпитанието и социализацията се		преобразуването на помощните училища в центрове за специална образователна подкрепа се доказа безспорно, че това преобразуване оказа благоприятно въздействие по отношение на промяна на обществените нагласи и спомогна за преодоляването на наслоеното негативно отношение в годините към т.нар. помощни училища. В момента ЦСОП са институции, в които не само се осъществява обучение, но и терапевтично-рехабилитационни дейности. Родителите са привлечени като активни партньори, търсещи експертизата на специалистите в тези центрове. Не може един модел, който вече 10 години е успешен, да се разруши и да се възстанови помощното училище, което да изолира и дискриминира децата. Това е в разрез с европейските политики за равен достъп до образование и приобщаване на всяко дете и ученик.

		извършва от центъра. Директорът на училището има единствено административни функции, които често се свеждат до изготвяне на документи. От друга страна директорът на училището носи отговорност за проведеното обучение в центъра и за издадените документи за образование. Размяната на кореспонденция и изготвянето ѝ от 2 институции за едно дете води до административна тежест.		
		4. В **§25** наименованието на предмета по чл. 76, ал.4, ал.7 и ал.8 да стане „Добродетели и етика“. Мотиви: Въпросът за въвеждането на нов учебен предмет включващ изучаването на религии поражда много спорове в обществото. За това предлагаме по-неутрално наименование.		Не съдържа конкретно предложение
		5. В сегашния текст **на чл.95, ал.1** да отпаднат думите „както и при необходимост“. Мотиви: При изброените в т.1 и т.2 на чл.95, ал.1 хипотези изготвянето на индивидуален учебен план е задължително. С оглед публикувания проект за допълнение на т.1 от същата разпоредба, вече се конкретизира много ясно за кои ученици със СОП трябва да се изготвя ИУП. Думата „необходимост“ сочи за по-скоро пожелателен характер и за необходимост от преценка. И към момента тя се използва като оправдание да не се изготвя ИУП за деца със СОП на ресурсно подпомагане. В случая смисълът на ал.1 е да очертае точно в кои случаи е задължително да се изготви ИУП. Установени са случаи, при които екипите за подкрепа за личностно развитие решават оценяването на ученици да се извършва с качествени оценки, но директорът не утвърждава индивидуален учебен план. На някои ученици се предоставя допълнително подкрепа без индивидуален учебен план. Аргументи за това директорите посочват, че в чл.95, ал.1 от ЗПУО пише „при необходимост“ и това е нормативен акт с по-висока степен от наредбите, т.е. решението е на училищно ниво.	Не се приема	Предоставянето на ресурсно подпомагане не е пряко обвързано с изготвянето на индивидуален учебен план. Не всички ученици, които се обучават с ресурсно подпомагане, се нуждаят от индивидуален учебен план. Това зависи от оценката на индивидуалните им потребности. В този смисъл думите „както и при необходимост“ са съществени.

		Констатирани са и нарушения, че не се изготвят и индивидуални учебни планове за ученици със СОП в I-III клас, които не достигат изискванията на учебната програма по предмета с аргумент, че оценяването за всички е с качествен показател. По този начин се избягва допълнителното изготвяне на документи в училището.		
		6. В сегашния **текст на чл.115а, ал.3** да се уточни дали се има предвид обучение от разстояние в електронна среда до 30 за цялата учебна година или е допустимо на ученика няколко пъти последователно в рамките на учебната година да се разрешават по 30 дни. <u>Мотиви:</u> Сегашният текст създава предпоставки за двусмислено тълкуване. Ако се приеме второто възможно тълкуване - директорът да разрешава няколко пъти по 30 дни на ученика, реално се стига до заобикаляне на обучение в някои от другите форми и особено в дистанционната.	Не се приема	Предложението не се отнася до въпроси, предложени за обществено обсъждане със Законопроекта.
		7. § 58 текста на ал.4 от чл.143 препраща към училищата по ал.3, но в крайна сметка не става ясно приемът на кого ще утвърждава началникът на РУО. При условие, че в ал. 2 вече е уточнено, че началникът утвърждава училищния план-прием на училища с двусменен режим на организация на учебния ден и/или в които са налице условия за провеждане на десегрегация, то за кои други училища става дума в ал.3 на същия член.	Не се приема	В единия случай се отнася до училищния, а в другия случай – до държавния план-прием
		8. Наименованието на регистъра в **§ 81** създава впечатление, че ще съдържа информация само за признатото средно образование. Предлагаме наименованието да е „регистър за признаване на завършен клас, етап, степен и професионална квалификация от средно образование в училища на чужда държава“.	Не се приема	Регистърът е за завършено средно образование
		9. В **§93** текстът на ал.3 към чл.201 да се промени „Когато след налагане на предупредителна мярка по чл. 199, ал. 3, ученикът извърши ново нарушение на този закон, на нормативните актове по неговото прилагане или на правилника за дейността на училището, наложената вече предупредителна мярка задължително се взема		

		предвид при определяне на вида на санкцията. На ученика може да му се наложи и санкция съответна по вид на наложената предупредителна мярка. Мотиви: Предложеният текст на ал.3 задължава директора да определи само санкция, която съответства на вече наложената мярката. Първо това влиза в противоречие с ал.2 на същия текст. Също така се нарушават всички принципи, които следва да бъдат спазени при определяне на едно наказание, вкл. нарушаване на правата на учениците – да се отчетат всички обстоятелства при извършването му. Прилагането на този автоматизиран подход може да доведе до налагане на прекалено тежка санкция или прекалено лека спрямо конкретното деяние. Като крайна последица съдът винаги би отменил така наложена санкция поради липса на отчитане на отегчаващите и на смекчаващите обстоятелства.		
		10. Да отпадне предложението в § 100 са нов чл. 210а. „Родителите подписват споразумение с детската градина или училището за спазване на правилника на институцията.“ Мотиви: Правилника на всяка институция е вътрешен документ на образователната институция. Тук се пораждат и последващи казуси: „Какви биха били последиците за родител на ученик, който не спазва така подписаното споразумение?“. Ако родител откаже да подпише споразумението, защото не е съгласен с някое правило или задължение на ученик – „Какво би следвало да се предприеме като мерки, спрямо отказа на родител?“. „Кой ще налага санкциите на родител, ако ученикът нарушава и не спазва правилника на институцията“. Всяко споразумение все пак е двустранен акт и изисква съгласието на двете страни, за да породи действие. Родителят не може да бъде принуден да подпише това споразумение.		

		Имайки предвид гореспоменатите възникнали казуси, то би следвало да се предвидят конкретни разпоредби, които да постановяват точно и ясно какви ще бъдат последиците при нарушаване на споразумението, при отказ на родител да подпише споразумението и съответно в процесуален аспект, кой ще прилага съответните мерки. Всичко това е една малка част от трудностите, които биха предизвикали негодувание в образователния път и развитие на българските училища.		
		11. В **чл. 213, да отпадне ал. 2** или от 5 години стаж да се промени на 2 години. Мотиви: С непрекъснатото увеличение на задълженията и отговорностите на директорите на образователни институции става все по-трудно да се убедят лица с необходимите качества да заемат позицията. Броят на лицата, които участват в конкурсите за директори, видимо спадна в последните 10 години. Особено трудно е намирането на директори за образователни институции в малките населени места или в тези с отдалечен или затруднен достъп. Като се прибави и изискването за наличие на 5 години педагогически стаж намирането на такова лице, често става почти невъзможно. Отпадането на изискването за 5 години стаж ще разшири кръга на лицата, от които може да се назначи директор на институцията, а в някои случаи ще се намира поне един съгласен педагогически специалист да заеме длъжността.		
		12. В **сегашния текста на чл.217, ал.5 и ал.6** да отпадне изискването в конкурсната комисия да участва задължително представител на обществения съвет. Мотиви: Практиката до този момент показва, че поради особености на населеното място или ли самата образователна институция, понякога като членове на обществените съвети се избират представители на родителите, които нямат необходимото	Приема се частично	Разпоредбите са редактирани

		образование и познания да вземат решения по въпросите, касаещи училището/ДГ. Често в такива училища/ДГ общественият съвет реално не функционира. Същевременно по време на конкурсите комисията трябва да прецени качествата и компетентността на кандидата. Това няма как да се извърши от лице, което няма познания и качества да оцени обективно един кандидат за директор. Понякога, за да се избегне изпращане на ниско образовано лице, за представител на обществения съвет се избира служителят на съответния финансиращ орган, като това води до неправомерно увеличаване на представителите на общината в конкурсната комисия и заобикаляне на смисъла на закона.		
		13. В **§107.** член 221 ал. 6 вместо 3 кредита да се предвиди задължителното придобиване на 1 кредит. <u>Мотиви:</u> При период оценяване от една година получаването на 3 кредита за една година е твърде завишено. Кредит не следва да бъде получен при осъществяване на междуинституционална и вътрешна квалификация – тя се осъществява при обмен на опит в и между образователни и други институции и няма как да бъде издадено удостоверение за кредит. Предложението е обвързано и със следващото относно предлаганата промяна с § 109 в новата ал.3, т.2 на чл. 223		
		14. Да отпадне предлаганата с **§ 109** новата ал.3, т.2 на чл. 223. <u>Мотиви:</u> Признаването на кредити на ниво училище ще обезцени стойността и значението им. Възможно е на места да се стигне до безконтролното им присъждане, а веднъж дадени – те не могат да бъдат отнети, даже при констатирани нарушения. Отделно, че това отново ще е в административната тежест и отговорност на директора.		

		15. В **§ 115** и в сегашния текст на чл.228, ал. 2 по отношение на директорите на образователни институции трябва да отпаднат думите работодател. В текста на чл.228 под работодател се разбира началникът на РУО, кметът или министъра, но терминът е неправилно използван. Затова навсякъде следва да се замени със съответния орган, които назначава директора. Мотиви: Трудовите договори на директорите на образователни институции се сключват от горестоящ орган съгласно чл.61, ал.2 от КТ. Налице е Тълкувателно решение № 1/2012 г. по тълкувателно дело №1/2010 г. на ВКС, според което работодателят е самата образователна институция, а не органът, който е оправомощен да сключи договора (началник, кмет …). Не е допустимо в ЗПУО да се променя легалното определение за „работодател“, което вече е дадено в ДР на КТ. Създава се противоречие в двата закона още повече, че в КТ е кодифицирано трудовото законодателство.		
		16. В сегашния текст на **чл.228, ал. 2, т.2** и предстоящите промени да отпаднат думите „на регионалното управление на образованието“. Мотиви: На практика е невъзможно служителите на РУО да участват ежегодно в оценката на труда на всички педагогически специалисти в областта. При средно списъчен състав в РУО от 20 души, вкл. обща администрация, и няколко хиляди педагогически специалисти, то работата на всички институции ще се блокира. Не е и възможно един експерт от РУО да познава работата и да даде адекватна и справедлива оценка на всички педагогически специалисти в едно училище. Целта не е да се оценява „на хартия“, а да има обективна оценка.		
		17. В **текста чл.228, ал.2 да** отпадне изискването комисията, която ще оценява директора да се съгласува от Педагогическия съвет. Мотиви:		

		Процедурата се усложнява и удължава безмислено във времето. Защото ПС ще одобрява конкретните служители на РУО и община, след като те вече са определени от оправомощения орган. Не е ясно какво следва да направи началникът на РУО/кметът на общината, ако ПС не добри някои от членовете на комисията или без мотиви не съгласува заповедта. Решението на началника на РУО/кмета на общината се поставя в зависимост от ПС без ясни критерии за предмета на съгласуване.		
		18. Да отпадне **§128,** с който се въвежда промяна чл. 254, ал.1 относно статута на началника на РУО. Мотиви: Началникът на регионално управление на образованието е подчинен на министъра на образованието и науката, длъжността има държавна, а не само административна функция; Назначаване по Кодекса на труда създава риск от **назначаване по политически причини,** от политическо или неформално влияние, което би могло да **компрометира независимостта на началника на РУО** и е в противоречие на чл. 254, ал. 4, „длъжен да е политически неутрален“. Евентуално назначаване на нов началник при всяка смяна на правителство би нарушило устойчивостта на работа в организацията.	Не се приема	Началниците на РУО имат правомощия, които по своята същност са изпълнителни. Съдържанието на тези правомощия причислява началниците на РУО повече към органи на изпълнителната власт, а не към държавната служба.
		19. От сегашния текст **на чл.263, ал.1 да отпадне т.15** от, според която ПС се запознава с бюджета и с отчетите за неговото изпълнение. Мотиви: Разпоредбата се дублира с чл.291, според която директорът представя на обществения съвет и пред общото събрание на работниците и служителите тримесечни отчети за изпълнението на бюджета. След като всички членове на ПС по право са и членове на общото събрание, става излишно обсъждане на бюджета и отчетите 2 пъти.	Не се приема	Предложението не се отнася до въпроси, предложени за обществено обсъждане със Законопроекта.

		Де факто в момента бюджетът и отчетите трябва да се представят от директора пред 3 различни органа. Това води до повече административни затруднения и загуба на време. На заседание на ПС следва да се обсъждат само педагогически въпроси. Разпоредбите на Кодекса на труда и законите за изпълнение на държавния бюджет до момента показват, че въпросите за изразходване на финансови средства е най-подходящо да се обсъждат само на общо събрание.		
		20. В **сегашния текст на чл.265** да се извърши промяна като изискване за създаване на обществен съвет да се прилага за училища с над 100 ученици. В училищата под 100 ученици обществен съвет да се създава по инициатива на родителите. Друг критерии например може да бъде броят на населението в населеното място. Например обществен съвет се създава, ако училище е в населено място с над 5000 души. <u>Мотиви:</u> В малки училища, а и в частност в малки и отдалечени населени места, на практика не винаги функционират правилно обществените съвети. Това се дължи най-вече на състава на населението. Често това са хора с не добро образование, социална ангажираност и т.нат. Тъй като броят на родителите в обществения съвет е най-голям, това създава значителни затруднения за дейността му. Когато в обществения съвет не могат да се включат родители, които имат знания и опит, даже придобити неформално, няма как да се вземат порезни решения. На пример как би се гласувал училищния учебен план от родители без средно образование. Съществуването на обществените съвети в малки училища затруднява административно директора и персонала, които трябва на практика да поемат цялата организация и документация на съвета, за да изпълнят формално изискванията на закона.	Не се приема	Предложението не се отнася до въпроси, предложени за обществено обсъждане със Законопроекта.

		21. Да отпадне предложение в **§140** в частта промяната на **ал.5 и ал.6 от чл.347**, с която вместо кметът да издава наказателни постановления, това да се възлага на директорите. Мотиви: Прилагането на ЗАНН е сложно и следва да се извършва от подготвени специалисти, които липсват в училищата. Предлаганата промяна натоварва излишно и непосилно административно директорите на образователни институции, които нямат необходимия персонал и знания за извършването на тази дейност. Възлага им се неприсъща за тях дейност. Практиката показва, че те и сега трудно се справят с част от административните процедури, които подлежат на обжалване. Например такива са налагането на санкции и решенията по ЗДОИ. Ефекта от тази промяна няма да е увеличаване на броя на наложените глоби, защото тези производства ще се избягват. Наложените такива няма да издържат на съдебно обжалване поради неспазена процедура, която и сега затруднява много общински и държавни органи. По- добре е издаването на АУАН и НП да остане в правомощията на кметовете на общината.	Не се приема	Досегашната практика показва, че съществуващото законово правомощие на кметовете да реализират административно-наказателната отговорност, не се упражнява. Предоставянето на административно-наказателни правомощия на директорите ще доведе до по-голяма оперативност и по-ясна отговорност и ангажираност.
		22. Сегашният **текст на чл. 347, ал.1 - ал.4** - да се допълни в края на изречението „ или полагане на безвъзмезден труд в полза на обществото“. Чрез ЗИД на ЗПУО да се извърши промяна в ЗАНН, като се въведе изключение и се даде възможност безвъзмезден труд в полза на обществото да се налага и за административните нарушения по чл.347, ал.1, ал.2 и ал.3 от ЗПУО Мотиви: Основен проблем на наказващите органи е събиране на наложените глоби на родителите. Често самите лица нямат финансова възможност да заплатят глобата или са убедени, че няма как тя да се събере от тях принудително и продължават да извършват същото нарушение. По този начин наказанието губи своята тежест и превантивната си цел.	Не се приема	Предложената редакция не е подложена на общественото обсъждане. С предложените промени се цели промяна на досегашната практика, която показва, че съществуващото законово правомощие на кметовете да реализират административно-наказателната отговорност, не се упражнява. Предоставянето на административно-наказателни правомощия на директорите ще доведе до по-голяма оперативност и по-ясна отговорност и ангажираност.

		Към момента в ЗАНН е предвидена възможност безвъзмезден труд в полза на обществото да се налага само за административно нарушение, извършено повторно или на системно извършване. С предлаганата промяна ще се даде възможност наказанието да се налага и при първо извършване на административните нарушения по чл.347, ал.1, ал.2 и ал.3 от ЗПУО, ако административнонаказващият орган прецени, че нарушителят няма да може да заплати глобата. По този начин ще се разшири възможността да се санкционира реално родителя за неизпълнение на задълженията му към неговите деца.		
812.	Мануела Манукова manuela.sarkissyan@gmail.com 22 юни 2025 г. 11:55 Електронна поща	СТАНОВИЩЕ относно предложените промени в §47 от ЗИД на ЗПУО, касаещи оценяването в училищното образование С уважение изразявам сериозни притеснения относно предложените допълнения към ЗПУО, които, макар да изглеждат добре формулирани на концептуално ниво, крият редица системни рискове. **I.** Относно „§ 47. В чл. 117, където да бъдат направени следните изменения и допълнения: 1. Относно създаване на ал.2 „(2) Оценяването в системата на предучилищното и училищното образование се извършва при спазване на следните принципи: 1. обективност и справедливост — използване на ясни и предварително определени критерии за оценяване, а при външно оценяване — и на стандартизирани инструменти; 2. съгласуваност и координация — прилагане на различни форми, видове и инструменти за оценяване и синхрон при оценяването по различните предмети и в различните етапи; 3. прозрачност и проследимост — известяване на критериите за оценяване, възможност за обратно връзка за поставената оценка и информация за напредъка;		

		4. насоченост към мотивация и стимулиране за подобряване на постиженията и по-широко прилагане на формиращо оценяване, подчертаващо напредъка, а не само крайните резултати. “ 2. Относно досегашната ал. 2, която става ал. 3, и в нея се създава т. 3: „3. насърчаване на постиженията и развиването на вътрешна мотивации за учене чрез осигуряване на навременна обратна връзка на ученика за резултатите от вложените от него усилия и за нуждата от саморегулиране на усилията му.“ 4. Относно създаването на нова ал. 5: „(5) Чрез оценяването в процеса на училищното обучение се насърчава активното учене и придобиването на житейски значими умения и се отчитат и придобитите от учениците социално — поведенчески умения.“ **Възражения:** По т.1. — „оценяване при спазване на принципи“ Макар принципи като „обективност“, „прозрачност“ и „мотивиране“ да звучат положително, на практика липсва ясен механизъм, чрез който те ще се реализират. Подобни идеи вече фигурират в Наредба №11 (чл. 5), но системата не успява да излезе от доминацията на констатиращото и селективно оценяване. Добавянето на нови термини не води до реална промяна. Формулировката „синхрон между предмети“ е неясна и крие опасност от механично уеднаквяване на оценъчния подход, без отчитане на спецификите на всяка дисциплина и индивидуалния стил на учене. По т. 2 — „саморегулиране на усилията“ Този термин се използва в смисъл, който подменя автентичната идея за саморегулирано учене — като процес, включващ целеполагане, избор и саморефлексия — със съвсем различна цел: натиск за съобразяване с външни изисквания. Това се разминава с практиките, насърчавани от съвременната педагогика, вкл. от автори като Сър		

		Кен Робинсън и Яков Хехт, които подчертават ролята на вътрешната мотивация, принадлежността и автономията в образователния процес. По т. 4 — предложение за нова ал. 5, „оценка на социално-поведенчески умения“ Това предложение е особено тревожно. То на практика отваря възможност за въвеждане на оценка за поведение, скрита под неясни термини като „социално-поведенчески умения“. Това е дълбоко проблематично по няколко причини: • Педагогически — Санкциониращата функция на такава оценка се е доказала като неефективна и вредна. Тя създава усещане за срам и отхвърляне, вместо за принадлежност и развитие. • Психологически — Децата се нуждаят от сигурна връзка с възрастния, от подкрепа, а не от наказания. Това е валидирано и от Конвенцията на ООН за правата на детето — чл. 29, където се подчертава значението на образованието за пълното развитие на личността. • Етични и социални — Такава оценка рискува да засили неравенствата и стигматизацията, особено спрямо по - чувствителни или маргинализирани деца. Тя изнася отговорността от системата (училището и учителя) към детето, което е против принципите на приобщаващото образование и ненасилствената комуникация. По същество: оценяването в образованието изисква дълбока реформа, не козметични промени. Настоящият модел поражда тревожна култура на тревожност, състезание и външна мотивация, вместо на смислено учене, развитие и взаимно уважение. В тази връзка, следва да се потърсят решения, които: • приоритизират качествена обратна връзка, а не оценка в цифров или еднословен формат; • признават важността на индивидуалния напредък и вътрешната мотивация;	Приема се частично.	Не се предвижда оценка на поведението. Текстът е редактиран.

		• уважават разнообразието и идентичността на децата, вместо да ги подлагат на унифицирани и понякога санкциониращи процедури. Системата има нужда не от нови формулировки на съществуващото, а от смел преосмислен подход, който поставя в центъра благополучието на детето, както е застъпено в редица европейски практики и ценности — включително в идеите, развивани от Сендовата програма, която насърчава креативност, екипност и учене чрез участие. Призовавам към оттегляне на §47, т. 4. и създаването на нова ал. 5 в чл. 117, и по-широко обсъждане на ролята на оценяването, включително с участието на ученици, учители и експерти по детско развитие. **II.** Относно § 25. В чл. 76, където да бъдат направени следните изменения и допълнения: [...] 3. Създаване на нова ал. 8: „Учебният предмет Добродетели и религии е насочен към ценностно формиране на личността и възпитание в добродетели и за изучаването му се разработват алтернативни учебни програми, предоставящи възможност за избор между учебно съдържание с елементи на конфесионално обучение и без елементи на конфесионално обучение. Изборът но учебна програма по учебник предмет Добродетели и религии се извършва при условията на чл. 12, ап. 2.“ Относно § 31. В чл. 88, където да бъдат направени следните изменения и допълнения: **1.** Създаване на нова ал. 2: „(2) В задължителните учебни часове в съответствие с държавния образователен стандарт за учебния план се включва и изучаването на учебния предмет Добродетели и религии.“ Изхождайки от уважението към ценностите, които стоят в основата на демократичното образование - светски характер,		

		равнопоставеност, свобода на убежденията, зачитане на идентичността и правата на всяко дете - бих искала с този текст да изразя несъгласие с предложените промени. То се основава не на противопоставяне на религията или моралното възпитание, а на стремежа към образование, което е приобщаващо, научно обосновано и подкрепено с широк обществен консенсус. **Възражения** 1. Съществуващото учебно съдържание вече интегрира теми за морал, ценности и религии — чрез предмети като литература, история, философия и гражданско образование. Това позволява естествено и критично разглеждане на различни гледни точки, без необходимост от отделен задължителен предмет. 2. Предлаганата промяна застрашава светския характер на образованието. заложен в Конституцията и ЗПУО. Дори при възможност за избор между програми с и без конфесионални елементи, включването на религиозно съдържание в задължителната рамка поставя под съмнение равнопоставеността и приобщаващия характер на училището. 3. Темата е дълбоко чувствителна и изисква широк обществен дебат, в който да бъдат включени родители, ученици, учители, експерти и представители на различна светогледи. Въвеждането й без достатъчна прозрачност и консултации създава усещане за едностранност и подкопава доверието в процеса. 4. Рискува се непреднамерено разделяне на децата по религиозен или културен признак още в ранна възраст, вместо да се изгражда споделено пространство за взаимно разбиране и уважение. Това противоречи на принципите на приобщаващото образование, заложени в Конвенцията на ООН за правата на детето. 5. Свободата на убежденията изисква реална възможност за информиран избор, а не формален такъв, ограничен от логистични и административни фактори. В много училища децата и родителите не биха имали достъп до пълноценно алтернативно съдържание.		

		6. Вдъхновеното образование създава възможности за критическо мислене и личен смисъл, а не предписва готови отговори. Както показват визионери като Сър Кен Робинсън и Яков Хехт, истинската образователна трансформация минава през уважение към вътрешния свят на всяко дете, неговата автономия и нужда от смислен избор - в светски, демократичен контекст. Призовавам към отлагане на предложените промени и откриване на широкообхватен, прозрачен и вдъхновяващ обществен разговор за бъдещето на образованието в България. Вместо да се въвежда прибързано нов предмет с неясна концепция и сериозен потенциал за поляризация, нека заедно изградим култура на образование, която отразява богатството на детската личност, уважава разнообразието от вярвания и светогледи и отстоява светски, хуманистични и демократични принципи. **III.** Относно § 50. В чл. 120, където да бъде създадена ал. 9: „(9) Оценките от националното външно оценяване в края на IV, VII и X клас, както и от държавните зрелостни изпити и от държавния изпит за придобиване на професионална квалификация са окончателни.“ **Възражения:** 1. Считам, че предложението за въвеждане на новата алинея не само противоречи на решенията на съдебната власт и принципите на правовата държава, но и задълбочава вече съществуващи социални неравенства и създава непоносимо психическо натоварване върху децата в особено крехък период от развитието им. 2. Вместо създаване на справедлив, прозрачен механизъм за коригиране на възможни грешки при оценяване, се предлага забрана в самия закон, което бетонира липсата на контрол и отнема на децата правото на защита. 3. Подобна забрана за обжалване потиска възможността за справедливост, въпреки че е известно, че се допускат технически и оценъчни грешки, които могат да имат съдбовно значение за		

		бъдещето на децата — за достъпа им до средно или висше образование, професионален път и лична реализация. 4. Стресът за децата в 7. и 12. клас става непоносим — когато няма право на корекция и възможност за оспорване, всяка оценка се преживява като окончателна присъда, независимо дали е справедлива. 5. В тази възраст децата са емоционално и психически уязвими, а перспективата да „сбъркаш веднъж и това да предопредели бъдещето ти“ е прекомерен товар за незрялата психика. 6. Националното външно оценяване (НВО) и държавните зрелостни изпити (ДЗИ) са превърнати в инструмент за социална селекция, а не за образователна подкрепа. 7. НВО, използвано за кандидатстване в елитни гимназии, създава среда на неравенство, в която децата от семейства с по-високи доходи имат достъп до уроци, тестове, частни школи, докато останалите са поставени в неизгодна позиция още в началото на пътя си. 8. Ножицата между училищата се разширява, като достъпът до качествено образование се свежда до „класиране по точки“, а не до реален избор, интерес или талант. Това унищожава усещането за смисъл и вътрешна мотивация за учене — както при децата, така и при учителите. 9. Липсата на възможност за обжалване блокира и системната рефлексия — не може да се анализира ефективно нито качеството на образователните политики, нито реалните нужди на учениците. Вместо прозрачен инструмент за подобрение, изпитите се превръщат в запечатан механизъм без обратна връзка. Призовавам Министерството на образованието и науката да не приема предложението за въвеждане на алинея 9 в чл. 120 от ЗПУО в този вид. Образователната система следва да работи в интерес на детето, да създава условия за доверие, защита и справедливост, а не да възпроизвежда неравенства и страх. Истинската стойност на оценяването не е в категоричното отсъждане, а в подкрепата за		

		учене, растеж и личен избор. Нека защитим тази стойност за всяко дете — без изключение.		
813.	Петър Христов Боров Система за документооборот „ЕВЕНТИС“ – вх. № 94-4405/27.06.2025 г.	**Предложения във връзка с предстоящите промени в Закона за предучилищното и училищното образование** **1. Във връзка с изучаване предмет „Добродетели и религия“** Въпросът има два аспекта. Първият е възпитателният. Да се съчетават добродетелите с религията е пълна глупост. Въвеждането на предмет „Добродетели“ с напълно конкретно съдържание, а не като теория, ще има значителен ефект върху възпитанието. Вярата (убежденията) и религията са конституционни права на всеки отделен гражданин и няма как да се изучават в училище като отделен предмет, макар че всеки ученик може да ги изразява, вкл. и в часа по „Добродетели“. Но да се изучава религията като отделен предмет ще бъде вредно натоварване за учениците. Всяка религия проповядва безпомощност, бездейност, разчитане, че бог ще бъде спасението в критични моменти, а не действията на самия човек. Молитвите не са спасили никого, не са му дали богатство. Как ще се обясни на учениците, че и днес хора са масово избивани под лозунга „Бог е велик!“ В исторически аспект, когато вероучението беше задължителен предмет, България беше крайно бедна и изостанала страна на крушовото рало. Тогава изгуби половината си етнически земи, превземаше „непревзимаеми крепости“ и ги предаваше без един изстрел на врага, изпрати 4000 деца на ужасяващо ликвидиране, уби шестте ястребинчета и накрая попадна под третото робство. Когато вероучението беше забранено, България стана средно развита индустриална страна с високо продуктивно земеделие. Всички религии са пълни с противоречия. Никой, вкл. и министърът, не ми е отговорил защо всички източноправославни държави са много по-бедни и по-корумпирани от католическите и протестантските държави в Европа. Как ще се обясни на децата официалната политика на християнска Германия за избиването на милиони мирни граждани при Божията заповед „Не убивай!“ Подобна заповед има и в исляма, а ислямски терористи постоянно	Приема се за сведение	Не е направено предложение.

		убиват хора. От дете помня как един ходжа бил много лош и едно момче все викало на майка си: „Мале, ще го убия!“, а тя: „Недей, сине, Аллах ще го накаже.“ И веднъж, след като ходжата се качил на минарето, момчето го хванало за краката и ходжата полетял, а майката казала на момчето: „Видя ли, сине, Аллах го наказа.“ Просто всяка религия трябва да се изучи в един час по история според времето на нейното появяване като исторически събитие и край. **2. Но повод истерията с математиката, липсата на инженери и обвиненията към чуждите езици** Тук нещата стоят в три аспекта. Първият е генетичният. В началната степен бях посредствен ученик, но в средния и горния курс математиката беше мое хоби и особено задачите за доказване, които моите съученици ненавиждаха, и затова ме направиха пълен отличник, макар че по другите предмети не си давах труд да чета. Това го казвам, за да намекна, че математиката е дар от Бога (или гените) и дори да успеем да научим по някакъв начин всички ученици да решават интегрални уравнения, това ще бъде загубено време и за тях, и за обществото. Безспорно, човечеството овладява Космоса благодарение на математиката, но благодарение на нищожно малък процент от хората. Едва ли работниците, които са перфекционисти в производството на космическата апаратура, са добри математици. Има твърдения, че математиката развива интелекта, но не можах да намеря изследвания по този въпрос. И само математиката ли развива интелекта? Има теория за множествената интелигентност. Вижте медиите – един велик футболист, който беше определен като „впечатляващо неук и необразован човек“, постоянно е в колоните им, но не си спомням да съм срещнал нещо за математик. Вторият е образователният. Спор няма, всички ученици трябва да умеят да изчисляват лихви и проценти, но учителите не си дават труд да ги научат на това, а ги учат близо два месеца да решават квадратни уравнения, които на огромното мнозинство никога няма да потрябват. И нещата опират до това трябва ли всички ученици да учат математиката в този обем, който е сега в учебниците. Учителите	Приема се за сведение	Не е направено предложение

		постоянно се оплакват от претоварения учебен план, по който трябва да препускат и не им остава време да затвърждават знанията. Така те просто изоставят онези ученици, които не могат да се справят сами или с помощта на родители и частни учители. При това обемът на материала по математика и природни науки не е намален в сравнение с времето отпреди тридесет години, когато нямаше глад за математици, а инженерите бяха в излишък (половината минни инженери работеха друго). Даже в средната степен включиха теорията на вероятностите, която ние учехме във висшите институти. А децата определено не са станали по-интелигентни (те не са по-интелигентни и от децата по времето на фараоните). Трябва да се направи друго – да се раздели материалът на базов и разширен. И децата да се разделят по свое желание (след началната степен). Няма смисъл да бъдат тормозени онези деца, които сами чувстват, че не им е присърце. Това не е дискриминация и сегрегация – става въпрос за призвание. Трябва да се открие във всяко дете какво му е призванието и там да бъде насочено (нямам предвид само футбола). И децата да постъпват в това училище, за което имат желание, без конкурсни изпити. В исторически аспект инженерите до преди тридесет години бяха в излишък, а тогава и математиката, и чуждите езици, и природните науки се учеха в същия обем, както днес. И къде отидоха тези инженери, които бяха в излишък? Станаха излишни и се разбягаха. Разрушена беше електрониката и електронните инженери избягаха. Разрушено беше машиностроенето и машинните инженери избягаха. Разрушено беше и селското стопанство и избягаха и хората, които гледаха домати и крави. Не чуждите езици са виновни за бягството. Мнозинството от избягалите не знаят чужд език, а лекарите го учат, след като се дипломират и почнат да получават по-малко от един чиновник в общината. Няма глад за IT, защото вземат 3-4 пъти повече от инженерите. Няма глад и за трактористи – вземат 2 пъти повече от инженерите. А математиката никога не е била приоритет. Леля ми, учителка по математика, ми каза: „Срещнах мой ученик – станал асистент по математика в университета. Беше четворкаджия,		

		но добрите математици стават инженери.“ Да се дадат на математиците заплати като на футболистите – ще се чудим къде да ги дяваме. Що се отнася до липсата на инженери, не е ясно къде е тази липса, след като нямаме промишленост. И след като при двойно по-ниска производителност на труда заплатите у нас са четири пъти по-ниски. Нормативното натоварване на един учител е 648 часа годишно, на един инженер в производството стига до 365.24 часа.		
814.	Мариела Миткова mariela.mitkova@gmail.com 27 юни 2025 15:21 Електронна поща	Приветствам инициативата за промени в Закона за училищното бразование. Някои от предложените промени са наистина добри и има смисъл да бъдат доизчистени и обсъдени, за да доведат до реални положителни промени в системата. Освен добрите предложения, има и такива, които намирам за притеснителни в случай, че действително бъдат одобрени и вкарани в Закона. По-конкретно става въпрос за: - Въвеждането на задължителен час по религии и добродетели - Ограничаването на приема в математическии и природоматематически гимназии след VII клас **1. Въвеждане на задължително избираем предмет "Добродетели и религии"** На първо място: Какво общо имат добродетелите и религиите? Означава ли това, че семейство, което изберe детето им да не изучава въпросния предмет в училище, има липса на добродетели и обратното: какво прави тези, които изучават предмета "по-добри" от другите? Това е тема за философски дебат, в който няма да навлизам, но която поставя под съмнение мотивите за въвеждане на този предмет. Според мен въвеждането на такъв предмет като задължително избираем ще доведе до хаос в учебния процес и е предпоставка за насаждане на разделение сред децата и респективно техните семейства. Резултатът ще бъде не обединение в добродетелите, а разделение и конфликт на всички нива. Отделно от това остава фактът, че липсва яснота за това кой и по каква програма ще преподава, как ще се организира учебния процес и какво в крайна	Приема се за сведение	Предложеният нов учебен предмет добродетели и религии ще се изучава наред с останалите общообразователни учебни предмети, които формират характера на светското образование. Критическото мислене е меко умение, включено в ключовите компетентности, което се развива при обучението по всички учебни предмети. Чрез включването му в задължителните учебни часове не се отнема правото на родителите да възпитават децата си. Законопроектът отчита конституционно установените права в чл. 37, като се предоставя избор между алтернативни учебни програми за конфесионално или неконфесионално обучение. Съобразно свободно упражненото си право на вероизповедание или религиозни или атеистични възгледи учениците ще избират измежду вариантите на програми по учебния предмет.

		сметка се цели с въвеждането на такъв предмет. Имате ли отговор на въпроса: Дали действително изучаването на религии ще направи децата по-добри? Има ли реални доказателства, че изучаването на такъв предмет в светско училище води до някакви положителни резултати изобщо? В крайна сметка чии интереси стоят зад това предложение? Аз лично смятам, че това се прави с цел умишлено генериране на негодувание, разделение между хората и изкуствено създаване на напрежение на всички нива. Предложение: Живеем в много диманично време. Технологиите, нагласите, отношенията между хората се променят ежедневно. Не е ли много по-смислено и полезно за всички ни, ако децата изучават: - Предмети, свързани с технологии и изкуствен интелект: Как правилно и етично да използват изкуствения интелект; - Финансова грамотност: Това е инициатива, припозната от повечето банки в страната - Да имат по-голям хорариум часове по природни науки и математика на общо основание; - Да имат часове по практически дейности, които ще им бъдат полезни в живота занапред; - Да имат часове по реално предприемачество, а не по сгъване на хартиени модели и правене на презентации; - Да имат часове по дебати и ораторско майсторство - умения, които са необходими на всеки един от нас, без значение в коя сфера работи - Да имат часове по пътна безопасност - с помощта на новите технологии например да се поставят на мястото на шофьор и да видят реални ситуации и как да реагират; да изучават правилника за движение от малки		Разделянето на децата в зависимост от алтернативната учебна програма не е принудително, а се основава на избора на учениците и техните родители.
		2. Увеличаване на натиска за кандидатстване след IV клас в математически и природоматематически гимназии		

		Кандидатстването след IV клас подлага на изключителен натиск малките ученици и техните семейства. На практика, децата на такава малка възраст не са готови да избират профил за следващите 8 години напред (поне по-голямата част от тях). Кандидатстването в математически и природоматематически паралелки означава допълнително ходене на курсове и уроци още от първи клас, което води до натиск върху малки деца и финансово натоварване върху техните семейства. Така на практика се лишават от възможност за кандидатсване в тези училища деца, които в рамките на V-VII клас са развили интерес към математиката и природните науки и такива, чиито семейства нямат финансова възможност. Тази промяна в Закона ще доведе до още по-голям срив в образованието по тези предмети в непрофилираните училища и по-никакъв начин няма да стимулира развитието на децата, които вече са били приети в профилирани гимназии. Между обикновените училища и профилираните математически гимназии в момента съществува огромна пропаст, предвид разликата в хорариума по математика и природни науки. Тук отново стои въпросът: В чий интерес е предложението за тази промяна? Отговорът по мое мнение е: В интерес на няколкото природо-математически гимназии със силно лоби (визирам основно СМГ) и може би няколкото частни такива и разбира се в интерес на изградената с години порочна практика на курсове и частни уроци. Смятам, че посоката може да бъде само една: - Засилено изучаване на матаметика и природни науки във всички държавни училища, за да има гарантиран равен подход и достъп до качествено образование за всички, без оглед на финансовото състояние; - Кандидатстване за профилирани гимназии след VII клас - Да се даде възможност на училищата с изградени традиции в преподаването на математика и природни науки да сформират профилирани паралелки		

		- Да се изгради система на преподаване и оценяване така, че да се стопи разликата в качеството между частните и държавните училища Вярвам, че волята за качествена промяна и цялостна визия за развитието на образователната система ще надделее над частните интереси и вземането на решения на парче. Вярвам, че има международен опит и експертни документи, разработени от български и международни експерти, които на базата на реални данни, дават препоръки за правилната посока и пътя, който трябва да следваме. Надявам се да има реално публично обсъждане и да се даде повече време за това, така че да могат учителите, директорите, експертните организации и представителите на родителски настоятелства аргументирано да защитят мненията си и да представят градивни предложения.		
815.	Проф. д-р Маринела Михова, декан на Педагогически факултет pf_vtu@ts.uni-vt.bg 27 юни 2025 г. 16:17:09 Електронна поща	**СТАНОВИЩЕ** **на Педагогически факултет на Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“** Във връзка с проекта за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование, предоставен за обществено обсъждане, Ви изпращаме становището на преподаватели от Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“, Педагогически факултет, които подготвят кадри за системата на предучилищното и училищно образование, както и за образование и грижи в ранна детска възраст. 1. Терминът „ранна детска грижа“ не съответства на международно приетия „грижа и образование в ранното детство“ (Early Childhood Care and Education). Буквалният превод и съкращаването на израза, освен че не съответстват на езиковите норми на българския книжовен език и на академичните стандарти, създават предпоставки за неясноти относно изискванията към обхвата и качеството на		

		взаимодействие с малките деца и към квалификацията на персонала, който ще го осъществява. Съществува риск не просто за завръщане към медицинския модел, в който децата до 3-годишна възраст се разглеждат като пасивни обекти на грижа, но дори към снижаване качеството на въпросната грижа, доколкото може да бъде допуснато тълкуването, че не е необходима специализирана подготовка, за да се обгрижва едно дете чисто физически. Изключването на думата «образование» от дефиницията на взаимодействието с децата до 3-годишна възраст означава пълно пренебрегване на факта, че именно в този възрастов период децата с особена интензивност учат и възприемат през непосредствения си опит наличните социални модели. Този ранен опит доказано формира структурата на техния мозък и задава предпоставки за по- нататъшното развитие на цялостната личност. В тази връзка **предлагаме в чл. 24., ал. 3, 4 и 5 „ранна детска грижа“ да бъде заменено с „образование и грижи в ранното детство“.** 2. В Чл. 55 е по-резонно да се запише, че предучилищното образование осигурява **условия** за ранно детско развитие. Няма фактор, особено в първите години от живота на детето, който да може да гарантира сам и единствен някакъв тип развитие. 3. Предлагаме следните варианти за обсъждане относно допълнителни длъжности по Наредба 15 За статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти. **ПЪРВИ ВАРИАНТ**, при който могат да се включат две длъжности: **А. Педагог ранно детско развитие** с обхват на реализация – институции от предучилищното образование (яслени групи) и детски ясли, които да бъдат обучавани в направление 1.2. Педагогика в ОКС „Бакалавър“, ОКС „Магистър“, ОНС „Доктор“. Споделяме опит на Педагогическия факултет при ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, където към момента се реализира обучение в образователни програми „Предучилищна педагогика и педагогика		

		на ранното детство“, ОКС „Бакалавър“ (професионална квалификация „детски учител, педагог в детска ясла“) и „Педагогика на ранното детство“, ОКС „Магистър“ (професионална квалификация „педагог в детска ясла“ с обхват на реализация: педагог в детска ясла; педагог в обслужващо звено; консултант-експерт в институции, в които се работи с деца от ранна детска възраст, в диагностични и прогностични центрове; консултант и ръководител на деца от 0 до 3-годишна възраст към институции и частни центрове; специалист във всички структури, в които има регламентирана длъжност, изискваща осъществяване на педагогическа дейност с деца от 0 до 3-годишна възраст). В учебните планове на посочените образователни програми са включени следните основополагащи за изпълнение на квалификационните ангажименти на педагога в детска ясла и яслени групи задължителни учебни дисциплини, които предлагаме да бъдат отразени в стандарта за подготовка на тези педагогически специалисти: педагогика и психология на ранното детство; педагогически стратегии и технологии за езиково и комуникативно развитие в ранното детство; педагогически стратегии и технологии за естетическо и художествено-творческо развитие в ранното детство; педагогически стратегии и технологии за познавателно развитие в ранното детство; педагогически стратегии и технологии за социално-личностно развитие в ранното детство; педагогически стратегии и технологии за емоционално развитие в ранното детство; педагогически стратегии и технологии за физическо и двигателно развитие в ранното детство; промоция на детското здраве; педагогически стратегии и технологии за подкрепа на адаптационния процес в яслена група. Чрез съдържанието и технологиите за неговото овладяване, тези дисциплини гарантират комплекс от знания, умения, отношения и компетентности, които предлагаме да бъдат разписани в квалификационния профил на педагога: ***Знания за:***		

		- съвременни постижения в сферата на педагогическите стратегии и технологии; - модели и концепции за формиране на комуникативно-експресивни и практически умения за образователна дейност; - иновативно личностно ориентирано планиране, организиране и провеждане на възпитателно-образователен процес, базиран върху подготовка за придобиване на ключови компетентности от децата; - прилагане на ефективни методи и подходи в адаптационния период и в педагогическата интеракция, съобразно индивидуалните потребности на децата; - опазване на детския живот и здраве. ***Умения за:*** - оказване на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата чрез ръководство, организиране, планиране и контрол на цялостната възпитателна работа за пълноценно включване в образователната и социалната среда; - сътрудничество и взаимодействие с участниците в образователния процес и всички заинтересовани страни; - разработване на дидактични пособия и материали за занимания и игри, в т.ч. и при интегриране на дигиталните технологии в педагогическия процес; - осигуряване на подходящи условия за адаптиране на новоприети деца съобразно възрастовите и индивидуалните им особености; - разработване на указания за постигане на организационно-съдържателните параметри на дневния режим, индивидуалните и груповите занимания, игрите, разходките, развлеченията и наблюденията; - установяване и проследяване на напредъка за придобиване на ключови компетентности посредством мониторинг и анализ на детските постижения; - водене и съхраняване на задължителната документация;		

		- провеждане на личностноориентирано общуване и взаимодействие с децата, консултиране на родители и подкрепа на индивидуалното детско развитие; - създаване и подкрепа на индивидуалната и груповата идентичност; - възпитаване на институционална и личностна култура, ориентирана към толерантност, сътрудничество и взаимопомощ; - провеждане или участие в изследователска дейност в областта на ранното детско образование и грижа и др. ***Отношения, които допринасят за:*** - организиране и управление на позитивна образователна среда, насърчаваща активното компетентностно ориентирано съучастие на всички ангажирани с просперитета на индивидуалността субекти; - субективно насочено холистично педагогическо взаимодействие с децата, стимулиращо реализирането на лидерския им потенциал; - използване на разнообразни стратегии за работа с родителите и семейната общност; - демонстриране на нагласа за ценностно насочено сътрудничество с възпитаниците; - защита на културни различия и подкрепа на добри практики за включване на разнообразието и приобщаването. ***Компетентности:*** - организиране и управление на образователната среда чрез ефективно подпомагане на игровите взаимодействия и ранното учене и създаване на условия за активно участие във всички дейности на растящата индивидуалност; - прилагане на знания, умения и отношения по посока цялостното (холистичното) развитие и индивидуално общуване с детската личност съобразно нейните индивидуални потребности и потенциал в процеса на игровото взаимодействие и образователната интеракция; - организиране на педагогическа интеракция, която подпомага постигането на успешни резултати, подготвящи за овладяване на		

		образователното съдържание в различните образователни направления; - ефективно общуване в процеса на взаимодействие с децата от 0 до 3- годишна възраст в ситуации, свързани с личностното им развитие и междуличностните взаимоотношения в детската общност, при отчитане на индивидуалния и диференцирания подход; - планиране, организиране и осъществяване на съвместни дейности с други специалисти, в т.ч. екипно взаимодействие, както и обсъждане и вземане на решения при възникнали проблемни ситуации в ясления група, в други пространства на територията на детската ясла или извън тях; - мотивиране на децата да участват активно в разнообразни дейности, насочени към личностен просперитет; - стимулиране на иновативност и креативност в рамките на педагогическите взаимодействия; - подготвяне на детската личност за многобройните предизвикателства, пред които предстои да се изправи в процеса на своята жизнена дейност и развитие; - ефективно партньорско взаимодействие с родителите и други представители на семейната общност с амбиция за осигуряване на оптимална подкрепа на растящата индивидуалност; - целенасочено подпомагане на процеса на личностно развитие на децата от 0 до 3-годишна възраст като индивидуалности и членове на обществото, които имат потенциал за приобщаване към общоприети културни и социално значими ценности. **Б. Специалист „Ранно детско развитие“** (Международно призната длъжност Early Childhood Development Specialist) с обхват на реализация – институции от предучилищното и училищно образование (яслени групи) и детски ясли, ЦСОП, РЦПППО, Държавен логопедичен център, специални училища, ЦПЛР; институции и услуги от системата на Министерство на труда и социалната политика (социални услуги, насочени към подкрепа на деца и семейства в ранна детска възраст, ранна интервенция и тн.);		

		институции от системата на Министерство на здравеопазването (лечебни и здравни заведения, педиатрична грижа), които да бъдат обучавани в направление 1.2 Педагогика в ОКС „Професионален бакалавър“, ОКС „Бакалавър“ и ОКС „Магистър“ с по-широк обхват на специализация и мултидисциплинарност. Предлагаме следните области на подготовка на специалиста ранно детско развитие: - медицина (анатомия и физиология, хигиена, педиатрия, съвременни познания за храненето); - психология (обща, възрастова, консултативна, социална, психология на личността); - педагогика (теория на възпитанието, семейна, социална, специална); - социология и право (законодателство, свързано със социалната закрила на децата и семействата). За подготовката на тези специалисти са от значение и компетентности, свързани не само с полагането на преки грижи за децата, но и с: • комуникация и партньорство със семейството като основополагаща константа в живота на детето; • работа в мрежа с институции, специалисти и услуги, които имат отношение към благосъстоянието на детето и семейството; • предлагане на гъвкави и индивидуализирани решения за различните деца, • семейства, общности; • ранна интервенция, разбирана в широкия смисъл на понятието, а именно- като • подкрепа на всяко семейство и дете при различни по вид затруднения в максимално най-ранния етап от тяхното възникване, намаляване на негативните последствия в дългосрочен план и превенция на различни по вид рискове; • информиране, консултиране, посредничество, застъпничество.		

		Детското развитие в периода от раждането до постъпването в училище (каквато е съвременната концепция за периода на ранното детство) е преди всичко процес, в който отделните сфери на развитие са не са просто взаимно свързани, но и пряко се влияят както една от друга, така и от средата, в която детето пребивава най-продължително време. Поради специфичната пластичност на детския мозък, дължаща се на изключителната му способност да създава синаптични връзки в мозъка, качеството на грижа в ежедневието е от изключително значение. Тази грижа определя какви модели на адаптация към промените във външната среда ще се затвърдят, както и как детето ще възприема самото себе си, на едно несъзнавано ниво. Планирането на грижата и образованието в ранното детство не може да бъде разглеждано отделно от постиженията на съвременната наука в сферата на невропсихологията, неврологията, генетиката. Науката вече е доказала по безспорен начин, че детето се ражда с нуждата да се свързва със себеподобни, за да усвои социалното наследство и да се развие като (здрава) личност. Поради което, грижата единствено за физическото му развитие е крайно недостатъчна, за да се използва оптимално невероятната способност на детския мозък да усвоява ежедневния опит. Ученето в ранното детство се случва през връзката с доверени възрастни, които са в състояние да разпознават сигналите на детето, да общуват пълноценно с него, да формират сигурна привързаност, от която то да тръгва, за да изследва света, и към която да се връща за спокойствие и подкрепа. Изключително важна е функцията на специалистите по ранно детство по отношение на създаване на връзка с детето, основана на уважение към неговото тяло, преживявания и затруднения, които формират разбирането му за собствена ценност и компетентност. В тази връзка компетентността на специалистите по ранно детско развитие би следвало да бъде ориентирана от преди всичко от познаването на детските нужди, а не от тези на системата за групово отглеждане и образование. Водеща концепция при тяхната подготовка би следвало да бъде не		

		медицинският подход, а екологичният, базираният на научни доказателства и на права, подход. Тази подготовка трябва да се осъществява не просто мултидисциплинарно, но и със силен акцент върху практическите умения за взаимодействие с децата и прилагането на научните постижения при неговото осъществяване. Професионалният профил на такъв специалист бе следвало да има повече терапевтична насоченост, т.е. той да изпълнява дейности не просто по обгрижване на детето в различен институционален контекст, но преди всичко да умее да анализира взаимодействието с него (собствено и на други специалисти) и да планира такава среда и отношения, които да водят детето към неговата зона на най-близко развитие (вкл. за деца със затруднения и изоставане в развитието в една или повече области). Създаването на нагласа за учене и допълнителна квалификация през целия период на упражняване на професията на специалиста по ранно детско развитие е от съществено значение. Не на последно място, подготовката на тези специалисти следва да дава възможността те да се реализират професионално в разнообразни институции и услуги: социални, образователни, медицински, терапевтични и т.н. **ВТОРИ ВАРИАНТ:** Една длъжност, която обединява предложените две в една – **педагог/специалист образование и грижи в ранното детство.** Тя интегрира компетенциите на предложените две професионални квалификации в първия вариант. Педагогически факултет е част от Консорциума по Национална научна програма „Развитие на научните изследвания и иновациите в системата на българското предучилищно и училищно образование“. По препоръка на МОН екип от преподаватели работи по Работна задача Изследване и определяне компетентностите (педагогически и непедагогически специалисти), които следва да притежават лицата, ангажирани с образование и грижи в ранна детска възраст (0 – 6/7). Резултатите от изследването ще бъдат популяризирани в края на		

		2025 г. Надяваме се, че те също ще подпомогнат вземането на съответните решения.		
816.	Диана Чанкова diyana.chankova@yahoo.com 27 юни 2025 г. в 14:54:40 Електронна поща	Като дипломиран учител, заинтересован гражданин и бъдещ родител искам да изразя **абсолютното си несъгласие** относно въвеждане на задължителен предмет „Добродетели и религии“ в българското светско училище. По-долу обобщавам възможно най-кратко и разбираемо моите аргументи против: • **Религиозното образование не е прерогатив на училището, а на семейството и църквата.** Конфесионалното обучение противоречи на светския характер на училището. • **История на религиите се изучава и в момента по хуманитарните предмети** – в контекста на исторически събития, етични постулати, литературни и философски течения. **Наистина не става ясно какво точно налага религията да се изучава като отделен предмет.** Не става ясно и как този предмет ще се впише в учебната програма на учениците, която и сега е претоварена. Идеята да се започне с изучаването на Религия още от 1-ви клас ми се струва меко казано необмислена. Децата на тази възраст нямат изградено абстрактно или критично мислене и са податливи на внушения. • **В момента има възможност за изучаване на религия като СИП** и желаещите могат да запишат децата си; ако в конкретното населено място или училище няма такава възможност, родителите все пак могат да провеждат такова обучение в дома си или да запишат детето си на неделно училище. Тук не разбирам аргументите, че в много населени места няма реален достъп до религиозно обучение като СИП. Ако това е така, МОН трябва да насочи усилията си да осигури такъв, а не да задължава всички да изучават религия. **В обществото няма консенсус относно задължителния характер на религиозното образование. Родителите и**	Приема се за сведение	Предложеният нов учебен предмет добродетели и религии ще се изучава наред с останалите общообразователни учебни предмети, които формират характера на светското образование. Критическото мислене е меко умение, включено в ключовите компетентности, което се развива при обучението по всички учебни предмети. Чрез включването му в задължителните учебни часове не се отнема правото на родителите да възпитават децата си. Законопроектът отчита конституционно установените права в чл. 37, като се предоставя избор между алтернативни учебни програми за конфесионално или неконфесионално обучение. Съобразно свободно упражненото си право на вероизповедание или религиозни или атеистични възгледи учениците ще избират измежду вариантите на програми по учебния предмет. Разделянето на децата в зависимост от алтернативната учебна програма не е принудително, а се основава на избора на учениците и техните родители.

		децата трябва да имат право на избор по тази толкова лична и чувствителна тема. • България, както повечето европейски държава, е мултикултурна и мултирелигиозна държава. **Въвеждането на този час би довело до разделение между учениците**, както и до маргинализиране на децата, чиято религия не е представена в обучението. По мое мнение има дори опасност от повишаване на напрежението между ученици на база религиозните им вярвания. Особено опасно ми се струва налагането на стериотипи и предразсъдъци по отношение на отделни религиозни групи. Училището е място, което трябва да обединява. **Ще учим ли децата на толерантност?** Задавам точно този въпрос, понеже си направих труда да прочета и мнения от привърженици на идеята, но в становище от д-р Ивайло Василев /изследовател първо ниво, Богословски факултет на СУ „Св. Кл. Охридски/ той посочва: „*1.4 Последно, но не на последно място, приветстваме идеята за въвеждане на задължителен час по религия, но с необходимите съществени изменение:* ***това да бъде само час по православно вероучение****, в съответствие с Конституцията на Р. България.“* Господина май твърде свободно интерпретира конституцията. Ако от страна на един духовен представител не виждаме проявена толерантност към другите религии, то това говори достатъчно за **връзката между добродетели и религии. Тя е точно никаква.** • **Което ме води към следващия ми аргумент- обвързването на религията с добродетелите.** Добродетелните хора не са религиозни по презумция и религиозните хора не са добродетелни по презумция. Опасно е да се внушава на децата, че между двете има каквато и да е връзка. Ще внушаваме ли на едно дете във 2-ри клас, че родителите му са „лоши“, само защото не са религиозни, нямат икони в дома си, не се молят и не ходят на църква? Освен това не става никак ясно – **кои добродетели ще се изучават?**		

		Религиозните или хуманистичните? Както видяхме, толерантността към различните не е добродетел, присъща на религиите. Ако самият учител не изповядва или не демонстрира дадени добродетели как по-точно се очаква да ги възпита у децата – с назидателен тон и с декрети? Кой и по какъв начин ще следи как учителите по този предмет преподават? Кой ще налага санкции, ако се установят нарушения и догматични внушения? Цялото общество обучава и предава на младото поколение добродетели чрез поведението си- родителите, всеки един учител, политиците, медиите, съседа, дори непознатия човек. **Моралът и добродетелите не произлизат от религията, а от човешката съвест, социалния опит и от стремежа да живеем заедно в мир.** • **Това логично ни отвежда към следващата точка, а именно квалификацията на учителите.** Кой ще преподава по религия на ученика в 9 клас например? Четох, че се планува учителите да преминат допълнителна квалификация, но кои учители– по чужд език, по литература, по физика? И кой ще обучава тези учители – свещеници, богослови? Струва ми се меко казано нелепо да се вложат средства в подобен тип „квалификация“, когато има много по-належащи проблеми. Далеч по-смислено би било да се вложат в **обучения по дигитални умения**, за да се повиши компетентността на учителите да създават интерактивни и отговарящи на съвремието уроци. Друга възможност би било **да се подобрят меките умения** на учителите, за да имат инструментите да управляват по-добре учебния процес, както и настроенията и конфликтите в класната стая. • И тук ще си позволя да вмъкна една странична тема за религиозното обучение, но изключително важна за образованието като цяло- **психичното здраве на учителите**. За съжаление има безброй много примери за нетърпеливи, гневни, агресивни и изтощени учители, които са неспособни		

		да управляват своите емоции и съответно не могат да управляват адекватно целия обучителен процес в клас, така че той да постига целите си. **Емоционалният труд**, който учителят полага е неплатен, но често се плаща в психични разстройства и физически заболявания. **Какви мерки предприема МОН и колко средства отделя за подобряване на психическото и физическото състояние на учителите?** • **Изключително много ме притеснява и съдържанието на учебниците по религия.** Тук от страна на МОН отново няма ясна визия. Това е предпоставка за противоречия с учебната програма по други научни предмети, както и представлява потенциал за конфликти с родители. Какво точно ще е съдържанието, кой ще го създава, кой ще го одобрява? • **Ще засегна и тема, която не срещам много често, а именно ролята и позицията на жената в обществото и религията.** В държава, в която в 21 в. все още няма адекватно работещи закони против домашното насилие, в която от началото на 2024 г. са подадени над 50 000 сигнала от жертви на домашно насилие, в която от началото на годината 9 съпруги, майки, сестри, дъщери, приятелки са изубили живота си след насилие над тях от интимния им партньор...в тази държава е много опасно да се изучава религия. Не искам дъщеря ми да учи, че Ева не е „свой“ човек, а произлиза от реброто на Адам. Не искам синът ми да учи, че Ева е „подвела“ Адам към „грехопадението“. Не искам децата ми да учат, че разводът е „грях“, а целомъдрието добродетел. Не искам децата ми да учат, че някои „грехове“ се наказват със смърт. Не искам децата ми да учат, че съществува „непорочно зачатие“. Не искам децата ми да учат, че хората с различна сексуална ориентация са по-малко хора и не заслужават същите права и уважение като „нормалните“ хора. Не искам децата ми да учат, че ако не са „послушни“ ще отидат в „Ада“. **Изобщо, не искам децата ми да изучават идеология, измислена от**		

		човека с цел контрол, която често оправдава насилието, ксенофобията и женомразството. **Искам да изразя и несъгласие, че въвеждането на задължителен час „Добродатели и религии“ ще изпълни амбициозната цел, която МОН си поставя, а именно:** *„Цел 6: Развиване на социално-емоционалните и социално-поведенческите умения на учениците, формиране на устойчива нравствена култура и добродетели;* *Предвижда се развиването на социално-емоционални умения на учениците и повишаването на компетентностите в тази област да се осъществява както през въвеждане на нов учебен предмет добродетели и религии, така и през останалите учебни предмети, насочени към придобиването на общообразователна подготовка.“* Няма научни изследвания или анализи, които да доказват, че въвеждането на задължително обучение по религия води до по-висок морал или по-добри социално-поведенческите умения на учениците. Откъде МОН черпи подобна информация и как стига до такива заключения? Много привърженици на идеята смело твърдят, че задължителните часове по религия магически, непременно и завинаги ще преборят проблеми като агресията в училище, липсата на смисъл у учениците да посещават училище. Това ми изглежда като да лепим лейкопласт на рана от куршум. Религиозните притчи, догми и закони по начало не са създадени, за да градят критично-мислещи, социално-ангажирани и емоционално-интелигентни хора. Измислени са като средство за контрол, подчинение, страх. Историята на религиите е белязана от кръстоносни походи, преследвания, наказания, смърт, инквизиции. Учени и лекари са изгаряни на клади, понеже са се осмелили да задават неудобни въпроси или да противоречат на религиозните догми. **Религията не е създала морала или добродетелите**. **Религиозните текстове, писани преди хиляди години, не могат да бъдат базата, на която да градим съвременното общество и нямат място в българското училище.**		

		Имаме добре подготвени детски психолози, психотерапевти, логопеди, социални работници, които биха могли да бъдат включени активно в образователния процес и да обучават децата ни на **емоционална интелигентност.** Умението да разпознаваш, назоваваш и да управляваш конструктивно емоциите си е нещо, от което има крещяща нужда в обществото ни като цяло. **Образование по права на човека е друга алтернатива** /становище в подкрепа на образованието по права на човека в училище е изпратено до МОН и подписано от няколко организации, вкл. от доц. д-р Велина Тодорова - член на Комитета за правата на детето/. МОН смята ли да вземе предвид подобни предложения? Разгледало ли е МОН изобщо някакво предложение за алтернативен предмет, чрез който да се постигнат набелязаните цели? Ако не-защо? Чий интерес обслужва МОН с въвеждането на религия в българското светско училище? Със сигурност не и интереса на учениците. За финал копирам извадка от текст на Мартин Петров, който много кратко и точно описва проблематиката на обучението по добродетели в контекста на религията: **„Въпросът не е дали да се говори за морал в училище – това е безспорно необходимо. Въпросът е как. И от кого. Възпитанието в добродетели чрез критично мислене, емоционална интелигентност и философски дебат е една от най-възвишените цели на образованието. Но това не може и не бива да се прави чрез религиозна рамка, която изначално дели света на праведни и грешници, вярващи и отритнати, спасени и осъдени. Да внушаваш на дете, че доброто идва от отвъдното, а не от човешкото съзнание, е да го лишиш от автономията да бъде морален субект. Да го учиш да се смирява, вместо да се съмнява, е да го лишиш от правото да бъде гражданин.“** Като заключение бих искала да изразя огромното си разочарование от посоката, в която МОН управлява българското образование. С голяма част от предложените промени – ограничения, допълнителни санкции, задължително религиозно образование, се връщаме назад в развитието си като общество. Училището подготвя бъдещите лидери		

		- на държавата, на здравеопазването, на образованието, на финансите, на екологията... Мечтата ми е някой ден да имаме модерно и адекватно на съвремието образование, където децата ни да изучават предмети като **емоционална интелигентност, психично здраве, финансова грамотност, здравословно хранене, дигитална грамотност, изкуствен интелект, екология и устойчивост, медийна грамотност, гражданско и правно образование.** Изобщо, училището трябва да е подготовка на децата за живота с всичките му предизвикателства. **Религиозното обучение е ПРАВО, но не и задължение на индивида.**		
817.	доц. Красимира Костадинова, дм началник отдел „Детско и младежко здраве“ Национален център по обществено здраве и анализи kr.kostadinova@ncpha.government.bg 27 юни 2025 г. 16:49:04 Електронна поща	**Становище** **РАННО ДЕТСКО РАЗВИТИЕ** 1. ПРЕДЛОЖЕНИЯ ПО § 2 **Относно чл. 5, ал.3** Посочената в Мотивите цел на измененията, отнасящи се до ранното детско развитие, е *„по-силно ангажиране на държавата с интегрирани политики за ранно детско развитие“.* Като приветствам включването в ЗПУО на текста за провеждане на интегрирана национална политика за ранно детско развитие с участието, по компетентност и в координация и взаимодействие между образователната, здравната и социалната системи, предлагам следната редакция, с допълнение, в чл. 5, ал.3: Да се добави „и при зачитане правата на“: „(3) Държавата провежда интегрирани политики за ранно детско развитие в най-добрия интерес *и при зачитане правата на* детето в координация и взаимодействие между системите на предучилищното и училищното образование, на здравеопазването и на социалните услуги.“ Мотиви: Интегрираната държавна политика за ранно детско развитие е необходимо да включва и системата за закрила на детето, предвид това, че спазването на правата на детето е ръководен и обединяващ принцип на политиките във всички сектори. Включването на текст за правата на детето, ще гарантира и		

		спазването на такива, произтичащи от особеностите на ранната детска възраст чрез създаването на подходящи условия за развитие на детето според неговата индивидуалност и потребности, като право на участие, на проява на самостоятелност и инициативност. Предлагам и да се направи редакция за прецизиране в текста на наименованието на системата, посочена като: „на социалните услуги“, примерно с: „на *социалната политика“. Мотиви: Ранното детско развитие в социалната система се подкрепя не само чрез социалните услуги, но и от политиката за социално подпомагане, преодоляване на неравенствата, подобряване на условията на живот, заетостта* **Относно чл. 5, ал.5** С промените в ЗПУО се въвежда нова терминология – „ранно детско развитие“, „система на образование и грижи в ранна детска възраст“, „ранна детска грижа“, поради което е необходимо тази терминология ясно да се дефинира, което не е изпълнено, особено по отношение на „ранна детска грижа“, с ключово значение в предложените реформи, касаещи децата „в яслена възраст“, по смисъла на този проект за изменение на Закона. *(5) Ранното детско развитие се осигурява чрез системата на образование и грижи в ранна детска възраст. Системата на образование и грижи в ранна детска възраст включва ранна детска грижа в яслена възраст и предучилищно образование.* Необходима е редакция на този текст по следните причини: В текста не става ясно какъв е възрастовия диапазон на „яслена възраст“. По смисъла на ЗПУО (Чл.24, ал.3) обхваща от 10-месечна до тригодишна възраст, а по смисъла на Закона за здравето (Чл. 118, ал.2) - от 3-месечна до тригодишна възраст. При така дефинираното „ранно детско развитие“ (чл. 5, ал.4) и предвид декларираната цел за провеждане на интегрирана политика (чл. 5, ал.3), следва „системата на образование и грижи в ранна детска възраст“ да включва и детските ясли. В дефиницията *„Системата на образование и грижи в ранна детска възраст включва ранна детска грижа в яслена възраст и*		

		предучилищно образование“, не е приемливо направеното разделение между „ранна детска грижа“, отнесена само към децата „в яслена възраст“ и „образование“, което се ограничава до „предучилищно образование“, което противоречи на декларираната цел за интегрирана политика, системност и приемственост между различните етапи и звена. „Образование и грижи в ранна детска възраст“ следва да бъде отнесено към целия възрастов период, който, по смисъла на направените изменения и допълнения в ЗПУО (чл.5, ал. 4) е от раждането до задължителната възраст за постъпване в училище и съответно трябва да обхваща всяка регулирана форма, която ги осигурява (детски ясли и детски градини). Предлагам в изречението: „Ранното детско развитие се осигурява чрез системата на образование и грижи в ранна детска възраст.“, думата “системата“ да се замени със „система“ поради това, че все още няма цялостна и изградена такава, както се посочва и в мотивите. В мотивите се посочва, че с предложените *„изменения се акцентира върху съвместните действия на всички заинтересовани и засегнати страни, засилване на взаимовръзките и взаимодействието между тях и с родителите, за постигане на синергия с цел да бъдат уредени по единен начин изискванията към отглеждането, възпитанието, социализацията и обучението на децата.“* Системността на ОГРДВ и приемствеността между различните етапи и звена се гарантира от единна рамка за качество, изработена на базата на обща визия с участието на всички заинтересовани страни. Висококачественото образование и грижи в ранна детска възраст е принцип, залегнал в Европейския стълб на социалните права и важно направление на подкрепа за структурните реформи от ЕК в страните членки на ЕС, след приемането на „Препоръка на Съвета на Европа от 22 май 2019 година за висококачествени системи за образование и грижи в ранна детска възраст (2019/C 189/02), Съвет на ЕС“. В България са подкрепени два проекта за разработване на национална рамка за качество на ОГРДВ, в партньорство с		

		Генерална дирекция "Подкрепа на структурните реформи" на ЕК, с широкото участие на всички заинтересовани страни и в процес е консенсусно приемане на обща концепция за качеството на ОГРДВ. Използването на разработената визия, която включва и въведената в този проект терминология, ще допринесе за прецизирането и коректното ú внедряване на практика, включително и чрез промените в този Закон. Във връзка с гореизложеното, предлагам следната редакция в **чл. 5, ал.5** **(5) Ранното детско развитие се осигурява от държавата чрез система на висококачествено образование и грижи в ранна детска възраст, която включва комплексна грижа, ранно и предучилищно образование в детските ясли и детските градини.**		
		2. ПРЕДЛОЖЕНИЯ ПО *§ 11.* Предвид направените терминологични и концептуални уточнения и за синхронизиране с предходните предложения по § 2, предлагам следните редакции на изменения и допълнения в чл. 24: **Относно чл. 24, ал. 3 и ал. 4** В **чл. 24, ал. 3** думата „отглеждане“ предлагам да отпадне, поради това, че в ал. 4 то е включено, с останалите дейности. Предлагам следния текст: *„(3) В детската градина може да се разкриват яслени групи за деца от 10-месечна до тригодишна възраст.“* В **чл. 24, ал. 4** „ранно детско развитие“ предлагам да се замени, вместо с „ранна детска грижа“, с *„образование и грижи в ранна детска възраст“:* *„(4) Децата, постъпили в яслени групи в детските градини, се отглеждат, възпитават, социализират и обучават* ***по стандарти***		

		за образование и грижи в ранна детска възраст*, приети с наредба на министъра на здравеопазването и министъра на образованието и науката.“* **Относно чл. 24, ал. 5** **Предлагам следният текст да отпадне:** *Създава се ал. 5: „(5) Държавните изисквания за придобиване на професионална квалификация „специалист по ранна детска грижа“ се определят с наредба на Министерски съвет по предложение на министъра на образованието и науката и министъра на здравеопазването.“* В мотивите не е аргументирано предложението за регламентиране на нов вид професионална квалификация „специалист по ранна детска грижа“ (чл. 24, ал. 5 от проекта, нова). Не е ясно на каква концепция се базира това предложение. Посочва се единствено като основание „в отговор на нарастващия недостиг от медицински сестри в детските ясли“. Не са уточнени степента на образование и специалността, откъдето не става ясно в какви ВУЗ ще се провежда базовото обучение. Твърдението, че предложението отговаря на „нуждата от подготвени специалисти, които да отговорят на комплексните потребности при отглеждането, възпитанието, социализацията и обучението на децата преди постъпването им в детска градина“, е нелогично, предвид осигурената възможност висококвалифицирани специалисти задължително да работят в детските ясли - медицински специалисти, педагози и с подкрепата на детегледачки, както и създадената възможност за назначаване и на други специалисти при необходимост, в зависимост от потребностите на децата (Наредба №26 от 18 ноември 2008 г. за устройството и дейността на детските ясли, детските кухни и здравните изисквания към тях, чл.9, чл.15). Въвеждането на нов специалист, без яснота по отношение на длъжността и функционалното взаимодействие с останалите длъжности, противоречи на заявеното в мотивите, че няма да се „променят организацията, структурата и управлението на детските		

		ясли, нито правомощията по компетентност на съответните министри“. **Предлагам този текст да отпадне**. Необходимостта от нов вид специалист и вида на професионалната квалификация, степен на образование и специалност, е по-логично **да се прецени и заложи в „стандартите за образование и грижи в ранна детска възраст“** по чл. 24, ал.4, които ще се приемат с наредба на министъра на здравеопазването и министъра на образованието и науката. В изготвянето и обсъждането на тези стандарти е необходимо да участват широк кръг заинтересовани и ангажирани страни, експерти и представители на академичната общност, включително и от всички ВУЗ, по компетентност.		
		3. ПРЕДЛОЖЕНИЕ ПО § 125. В чл. 250, ал. 1 се създава изречение второ: „В системата се включват данни и за децата в яслените групи към детските градини.“ В допълнение на това, предлагам да се предвиди нормативно и възможността за обмен на информация между националните информационни системи на образованието и здравеопазването за децата от детските ясли и яслените групи в детските градини, което ще послужи за изготвяне на анализи, управление на качеството и осигуряване на системност и приемственост на грижите и педагогическото взаимодействие с децата.		
		4. ПРЕДЛОЖЕНИЕ ПО § 149. Категорично не може да се приеме предложената промяна в Закона за здравето **(в чл. 118, ал. 2)** и дефиницията, която се предлага за детските ясли. Промени на текстове в Закона за здравето, касаещи възраст със специфични особености, е недопустимо да се правят през ЗПУО, обект на който са „образователните институции“ и без експертното участие на специалисти от здравната система. Детските ясли, като цялостна философия и методология, са създадени в системата на здравеопазването, на базата на научни доказателства, от научно-изследователски екип специалисти по		

		ранно детство. Организацията на работа, устройството, дейностите и необходимите специалистите, са разработени и определени на базата на научни изследвания и експертни решения и са регламентирани с Наредбата за устройството и дейността на детските ясли. На базата на анализ на актуалното състояние на детските ясли, съвременните теоретични постижения и световни добри практики в областта на ранното детско развитие е изготвена визия за развитие на детската ясла, в основата на която са препоръките за качество, заложени в Рамката на Съвета на Европа за висококачествени системи за образование и грижа в ранна детска възраст. В тази връзка, **предлагам да отпадне** предложената промяна на текста в Закона за здравето, **в чл. 118, ал. 2**, която ограничава разбирането за философията, комплексността на дейностите, целите и методологията на детската ясла. В същото време, за привеждане в съответствие с чл. 5, ал.3 от проекта за изменение и допълнение на ЗПУО, за провеждане от държавата на интегрирана политика за ранно детско развитие, предлагам следната промяна в Закона за здравето: „Чл. 118. (2) *Детските ясли са организационно обособени структури за комплексна грижа и ранно образование, в които екип от медицински и други специалисти осъществява отглеждане, възпитание, социализация и обучение на деца от тримесечна до тригодишна възраст.“* Тези промени е необходимо да се извършат по инициатива на Министерството на здравеопазването, предвид и направените промени в Наредбата за устройството и дейността на детските ясли (2022г.), целящи развитие и надграждане на тези структури в съответствие с Рамката на Съвета на Европа за висококачествени системи за образование и грижа в ранна детска възраст. **Към § 149 на проекта за изменение и допълнение на ЗПУО предлагам да се включи следната промяна в Закона за здравето**:		

		Създава се ал. 3 *чл. 118. (3) „В детските ясли се осигуряват условия за ранно детско развитие в съответствие със стандартите за образование и грижи в ранна детска възраст по чл. 24, ал. 4 от Закона за предучилищното и училищното образование.“* Съответно, ал. 3 става ал. 4 и ал. 4 става ал. 5.		
818.	Крум Хаджигеоргиев, председател на УС Българската асоциация на софтуерните компании – БАСКОМ office@basscom.org 27 юни 2025 г. 17:20:16 Електронна поща И Система за документооборот „ЕВЕНТИС“ – вх. № 1101-108/27.06.2025 г.	**СТАНОВИЩЕ** Във връзка с публикувания на интернет страницата на Министерство на образованието и науката (МОН) Проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование, изпращаме на Вашето внимание становище и предложения по така представения законопроект. Българската асоциация на софтуерните компании (БАСКОМ) представлява един от най-иновативните, жизнеспособни и конкурентоспособни в глобален мащаб сектори на българската икономика. Към днешна дата в сектора са заети над 60 хиляди висококвалифицирани специалисти, като прогнозата ни е до края на следващата година броят им да се увеличи с още 10 хиляди служители. Ние осъзнаваме своята отговорност като бранш, който дава шанс на младите хора да се трудят и създават своя интелектуален продукт в България. Впечатляващ дял от завършващите технологични специалности – 97 %, остават в България. Ето защо за нас като организация на работодатели е от ключово значение визията за образованието да се дефинира в непосредствен диалог между държавата и бизнеса. БАСКОМ от години е партньор на МОН при формиране на образователни политики в технологичния сектор и имаме успешни примери за добро сътрудничество. За нас образованието е водещ приоритет и многократно сме участвали в съвместни инициативи, а преди два месеца, по наша покана, се включихте в срещата на мениджърите на компаниите, членуващи в Асоциацията, където изложихте част от идеите, залегнали в настоящия законопроект.		

		Приветстваме усилията за модернизация, но настояваме фокусът да се измести към ученика и учителя. Убедени сме, че в центъра на образователната реформа трябва да стоят: • учениците – като личности с талант, нужди и право на реална подготовка за живота; • учителите – като ключови фигури, чието вдъхновение и капацитет оформят бъдещето на децата. Ние вярваме, че най-смислените промени са тези, които водят до развитие на практически умения, критично мислене, развиване на способности за самостоятелна и екипна работа, саморефлексия, реална самооценка и креативност – качества, които икономиката на бъдещето търси. Предлагаме на Вашето внимание предложения за промени и допълнения в проектозакона, разделени по групи: **853. Езикова подкрепа и интеграция за деца и ученици, които не владеят български език в достатъчна степен за ефективно усвояване на компетентности, включително за такива, за които българският език не им принадлежи по произход.** **Предложения**: • Да се направи дефинитивното разграничение между „роден език“ (език, на който се говори в родината по произход) и „майчин език“ (език, чийто носител е един от членовете на семейството и който надделява, в случай че в семейството се говори на няколко езика). За целите на езиковата интеграция може би е по-добре да говорим за доминиращ език, не за майчин, роден или чужд, тъй като в случая е важно кой е най-силният език на детето/ученика, а не каква е конкретната му връзка с този език. • Персонализирана езикова подкрепа: за деца и ученици, които са носители на езика, но не са го изучавали само за кратък период от време, може да е достатъчна ускорена индивидуална програма под формата на летни курсове или		

		опреснителни курсове, организирани от МОН, без да е необходимо детето да изостава в обучението си като преминава в подготвителен езиков клас или да се нарушава правото му на социализация като се обучава в индивидуална форма. • Неясно е ограничението в чл. 16 (7) за предоставяне на езикова подкрепа само на ученици в I–VII клас, при положение, че при релокация на семейства е възможно и по-големи ученици в гимназиална степен на обучение да имат необходимост от такава подкрепа. Предлагаме това ограничение да отпадне. • С цел плавния преход на един ученик от чужда образователна система, да се предвиди възможност за преминаване на сертифициран курс за обучение по български език в българско училище зад граница, в близост до местоживеенето на детето/ученика преди неговото преместване. • Необходимо е ясно разпределение на отговорностите между МОН, училища и социални служби, включително ангажимент за годишни отчетни доклади и мониториране на напредъка на децата и учениците. • Не на последно място – с експоненциалното навлизане на изкуствения интелект, доброто владеене на езика става толкова важно, колкото и дигиталната компетентност. Необходимо е да се преразгледа изкуственото разделение на образованието и заложбите на децата на хуманитарни и математически, защото професиите на бъдещето ще изискват синергия от умения и в двете области.		
		2. Дисциплина и санкции, електронни устройства В чл. 172, ал. 1, т. 12 забраната за използване на електронни устройства се формулира както следва „… не използват мобилни устройства за комуникация в училище, освен за строго образователни цели, по здравословни причини или при форсмажорни обстоятелства“. Неясни са стандартите за “форсмажорни ситуации” и „строго образователни цели“ – може да	Не се приема	Изследвания на ОИСР показват, че учениците у нас използват значително повече от своите връстници в останалите страни телефоните за цели, различни от образователните, което води до дългосрочни негативни последици.

		се тълкува твърде широко и подлежи на злоупотреба и от двете страни. **Предложение:** • Изрично да бъдат дефинирани "форсмажорни обстоятелства" (например здравни нужди, извънредни ситуации, семейни причини и др.), както и „строго образователни цели". Търсенето на решение на проблемите във взаимоотношенията в рамките на образователната система чрез наказания за учениците представлява абдикация на възрастните и стоварване на отговорността върху плещите на подрастващите, които тепърва се учат да вземат решения. За да израснат като отговорни и съзнателни хора, децата имат нужда не от страх от санкции, а от подкрепа, насърчение и личен пример от страна на възрастни, които уважават автентично, а не по задължение. **Предложение:** • Въвеждане на подкрепящи мерки, водещи до надграждане на социалните умения на учениците. Посоката да бъде към поемане на отговорност и понасянето на последствията от едно или друго действие, а не тласкане на учениците към агресивно, антисоциално или саморазрушително поведение. Особено показателни в това отношение са предложенията в §93: „(4) Когато в рамките на една учебна година на ученика са наложени три предупредителни мерки, до края на учебната година той няма право да участва в мероприятия, изяви и дейности, извън обучението по учебен план." Вместо да се търси начин детето да бъде включено в дейности, които да развиват потенциала му и отговарят на индивидуалните му потребности, то ще бъде трайно лишено от възможност да открие смисъл в училището.		
		3. Въвеждане на нов задължително-избираем предмет с варианти „Религия" или „Добродетели и религии" По повод предложението за въвеждане на нов задължително-избираем предмет изразяваме несъгласие с това предложение със следните мотиви:		

		• Отношението към религията е чувствителна тема. Тя е свързана с базовите човешки права на самоопределение и избор. Разделянето на ученици по религиозен признак крие риск от напрежение и конфликти в училище и сред родителите и дори вътре в семейството. Нещо повече – системата не може да осигури реален избор във всяко училище. • Не е направено национално допитване до родителите кой предмет биха избрали за своите деца. Независимо от редицата проведени срещи и дискусии, липсва задълбочен анализ на реалните потребности и нагласи в обществото. Всяка промяна с такъв мащаб следва да стъпи на данни, а не на хипотези. Предлагаме провеждане на национално проучване и анализ на потребностите преди тази нова стъпка. • Липсата на анализ не е най-големият проблем. Каквито и да са вероятните резултати от такова допитване, основният недостатък е, че родителят ще вземе решение какво да запише първокласникът. Което е нормално за дете на такава възраст, но от друга страна потъпква свободата на избора, която е базова ценност, дори и когато говорим за деца. Ето защо предлагаме въвеждане на утвърдени модели за социално-емоционално обучение с неконфесионален и единен характер за всички деца, съобразено с възрастта. Да се създаде банка с материали с помощта на психолози, педагози и други специалисти и тези материали да са основа на дискусии и допълваща работа в клас. • Не на последно място формулираната цел на този експеримент „ценностно формиране на личността“ не е дефинирана, а определено не е нещо, което се подразбира и е очевидно. Изглежда сякаш целта е формулирана, за да пасва на решението, което се предлага. Със същия успех бихме могли да заложим цел „формиране на обща култура“.		
		4. Учебни материали, оценяване		

		Съгласно § 64. В чл. 151 се правят следните изменения и допълнения: 1. В ал. 2, изречение първо след думата „произведение“ се поставя тире и се добавя „делима съвкупност от теми“. **Предложение:** • Разделянето на учебниците на части е позитивна промяна, защото това би улеснило осъвременяването и техническите корекции. Би могло да се помисли за логическото продължение на това разделяне – създаване на анекс към всеки учебник с допълнителни теми, теми по избор, надграждащи задължителното съдържание. Така учителите ще разполагат с ресурси за бързоуспяващите ученици, защото те също са ощетени от сегашната система.	Приема се за сведение	Разпоредбата отпада от Законопроекта
		5. Учителска атестация **Предложение**: • Създайте национални рамки за оценяване на умения, включително методики и инструменти. • Въвеждайте стъпково и с пилоти кариерните и оценителните нововъведения, за да се минимизира бюрокрацията.		
		6. Регионално управление на образованието и кариерно консултиране Съгласно промените Регионалните управления стават административни структури към МОН с нов статут и се създава Национален център за кариерно ориентиране. На мнение сме, че при така заложените промени може да се дублират функции между центъра и регионалните структури и има риск от потенциално недостатъчно финансиране/щатове за новите структури. **Предложение**: • Да се разработят ясни функционални профили и взаимоотношения – кой какво прави и къде отговаря. • Да се заложат конкретни бюджети и кадрови планове и за регионалните, и за кариерните звена.	Не се приема	Устройството и функциите на регионалните управления на образованието се уреждат в Правилник. Те няма да се дублират с функциите на Националния център за сариерно ориентиране.
		7. Специализирани училища и засилено обучение по математика		

		Приветстваме концепцията за създаване на повече математически паралелки и увеличаване на обучението по математика, но следва да се вземат предвид напълно различните специфики на регионите. В гр. София има нужда от една математическа гимназия във всеки квартал, в по-големите градове като Пловдив, Варна и Бургас – от поне още едно специализирано училище, а в по-малките градове, където дори математическите паралелки се запълват от ученици с посредствени резултати на НВО, трябва да има съвсем друг вид подкрепа за повишаване на общото ниво на обучение по математика. Предвижда се създаване на математически и природоматематически гимназии след IV клас и улеснен продължителен прием. Ключова особеност на задачите по математика до IV клас са, че те са на практика задачи за концентрация и съобразителност и **не измерват реалните математически заложби**. В този смисъл ранният прием изобщо не гарантира, че най-добрите математици ще попаднат в съответното училище. Едно дете с математически ум, склонен да изследва задълбочено, не винаги би се справило блестящо с един стандартизиран тест, базиран на бързина и концентрация. Считаме, че това е „първородният грях“ на родната образователна система – **поощряването с всички средства на бързането**. Така се обричаме на временни и повърхностни резултати и учим децата да очакват същото от живота – бързи резултати, прости решения, без опция за задълбочаване и даване на необходимото време за истински сложните и важни проблеми.		
		Други възможни рискове: **853. Ранна стратификация по социален и икономически признак** • Децата с високи резултати на възраст 10 години обикновено са от **семейства с повече ресурси** – не само финансови, но и културни (родители с висше образование, достъп до частни уроци, стабилна среда). • Това води до **елитаризация на МГ**, при която учениците са подбрани не само по способности, но и по **ресурси, които семейството може да осигури**.		

		• Децата от слаби социални слоеве, без частна подготовка, често нямат шанс да покажат реалния си потенциал на толкова ранна възраст. **2. Ранен подбор = ранно изключване** • На 10 години децата не са завършили когнитивното и емоционалното си развитие. **Ранното профилиране често е прибързано** и се основава повече на моментна зрялост, отколкото на устойчив потенциал. • Рискът е да се **стигматизират деца, които не са приети**, като по-слаби, което влияе негативно на мотивацията им. **3. Неравномерно регионално разпределение** • МГ съществуват основно в областните градове. Прием след IV клас означава, че децата трябва да **пътуват или се преместят**, което е невъзможно за много семейства. • Така **достъпът до качествено образование се концентрира в определени точки** и **обезсмисля усилията за равен достъп**. **4. Финансова дискриминация** • Обучението в МГ често предполага **участие в състезания, летни школи, извънкласни курсове**, които са скъпи. • Макар училищата да са държавни, **негласният разход за родителите** е висок и автоматично изключва бедни семейства. • **Като възможни решения можем да предложим например:** **853. Пилотно въвеждане с мониторинг за ефектите** • Прием след IV клас да се тества **пилотно в няколко града** с различен социален профил, за да се наблюдават ефекти върху равния достъп и психичното здраве на децата. **2. Включване на социални квоти и компенсаторни механизми** • Въвеждане на **социална квота** за прием на ученици от уязвими групи (по доход, етнически произход, родители в неравностойно положение).		

		• **Финансово подпомагане** (ваучери за транспорт, стипендии, безплатни школи) за ученици в МГ от бедни семейства. **3. По-късно профилиране – след VI или VII клас** • Да се обмисли **по-късен прием**, когато детето е по-зряло и разликите в социалната подкрепа са по-малко фатални. • Възможност за „втори шанс“ – да се запази прием след VII клас и да не се закрива тази входна врата. **8. Допълнителни предложения:** **Фокус върху учителя:** • **Привличане на най-добрите студенти** от университетите чрез стипендии, стажове, бързи пътеки за кариера и наставничество. • **Задържане на младите преподаватели** чрез атрактивно заплащане, възможности за развитие и творчество в класната стая. • **Диференцирано заплащане на учителите по ИТ и математика.** • **По-малко административна тежест** – учителят не е чиновник, а вдъхновител и водач. **Подкрепа за учениците чрез практика и творчество**: • Свързване на училищата с **бизнес и университети** чрез менторски програми, състезания, летни академии. • Поощряване на **творческия и научен подход в математиката** – не само състезания и алгоритми, а разбиране, интуиция, приложимост, моделиране, връзка с изкуството и т.н. Провеждане на ученически научни конференции, различни от формата на традиционния формат на състезания. **В заключение** считаме, че българското образование трябва да подготвя **деца с характер, въображение и умения за бъдещето**. Това няма да стане с ранно отсяване и административни реформи, а		

		с инвестиции в учителите, доверие към учениците и реална връзка с практиката. Призоваваме МОН да превърне реформата не в система за сортиране на ученици, а в **екосистема за развитие на таланта във всяка класна стая**.		
819.	Д-р Росица Попова, председател **ЗА ТКС ФЗС КЪМ КНСБ** n_hristeva@abv.bg 27 юни 2025 г. в 17:12:04 Електронна поща	**СТАНОВИЩЕ** **От името на работещите в детските ясли и детските кухни- на гр. Пловдив** Във връзка с внесените предложения за промяна на ЗПУО, които касаят интегриране на децата под 3-годишна възраст в МОН, изразяваме сериозна загриженост и несъгласие с тази концепция. Считаме, че предложените изменения не водят до повишаване на качеството на грижата за децата до 3 г. възраст, а напротив –създава предпоставки за влошаване на вече добри практики. В предвидени текстове на ЗИД на ЗПУО пряко (с изменение на Закона за здравето) и косвено (Чрез допълнителните ал. в чл. 5, чл.24) се изменя изцяло концепцията за ГРИЖА в системата на Здравеопазването в детската ясла като организационно обособена структура създадена и действаща в тази система от здравни грижи за децата от 3 м. до 3 г. Детската ясла е продължение на детската консултация и до известна степен замества липсващата патронажна грижа. Поради спада на раждаемостта през 90-те години, системата на ДГ въведоха практика децата, навършили 2 години , да бъдат приемани в първа група.Впоследствие тази мярка не заработи поради доказана невъзможност за осигуряване на адекватна грижа и възпитание съобразени с възрастовите нужди на децата. Неефективността на тази мярка е фактически доказана с това, че са се отказали самите структури на МОН. Ролята на детските ясли не може да бъде заменена. С измислената специалност на **„специалист ранна детско развитие „** от педагогическите факултети не могат да се заменят компетентностите на медицинска сестра с педиатрична насоченост.		

		Тази посока на управление на дейностите е изключително опасна тъй като наближава момента да измислите и подобен хибрид за лекар педиатър. При първия опит за изменение на ЗПУО имахте идея да се наричат детска градина и да се влеят в най-близката такава. Оттеглихте го – лично мин. Красимир Вълчев с уважителен и благ изказ на думите (за разлика от представителите на НПО) каза, че не е обмислен и не е на всяка цена.Имаше и много шум в медиите и социалните мрежи. Сега е пълна тишина,а това е изключително опасно, между другото да мине и тази промяна. Категорично възразяваме и не подкрепяме предложението за промяна на закона за здравето чл. 118 (стандарти за **качество** на отглеждане, възпитание и обучение и при сега действащата нормативна уредба могат да бъдат изработени съвместно МЗ и МОН). Няма пречка и със сега действащата Наредба № 26 от 18 ноември 2008 г. за устройството и дейността на детските ясли и детските кухни и здравните изисквания към тях и **други специалисти да работят с тях.** **Чл. 15.** (Изм. – ДВ, бр. 53 от 2022 г., в сила от 16.07.2022 г.) Освен посочените в чл. 9 лица в персонала на детската ясла могат да се включват при необходимост и други специалисти, в зависимост от потребностите на децата в детската ясла, както и лица, които да се грижат за техническо и материално поддържане на детската ясла. Образованието засяга всички ни и всяка промяна се нуждае от задълбочен експертен и обществен дебат за неговото осъвременяване.Липсата на кадри за дейността на детските ясли няма да се реши със стъкмисване на думи (**ранна детска грижа**) в предложенията за промяна на ЗПУО. Персонала в детските ясли е обучен по медицински стандарти да полага грижа за децата:		

		-индивидуален подход и постоянен физически и емоционален контакт. -акцент върху здравето , хигиената, храненето, двигателното развитие и основни социални умения. -подкрепа за езиково и емоционално развитие чрез ежедневни рутинни дейности, организирани занимания, а не чрез образователна подготовка. §2 Чл. 5, ал. 4 от проекта на ЗПУО Ранното детско развитие е физическо, познавателно , езиково, духовно-нравствено, социално, емоционално и творческо развитие на децата от раждането им до задължителна възраст за училищно образование **В Закона за здравето чл.118** **(853)** За подпомагане на семейството при отглеждане на деца до тригодишна възраст и за осигуряване на тяхното нормално физическо и психическо развитие се създават детски ясли и детски кухни. **Нормално физическо развитие е взаимосвързано с нормално нервно –психическо развитие.** Духовно –нравствено се показва и получава в семейството . §2 Чл.5, ал 5 Ранното детско развитие се осигурява чрез система за образование и грижа в ранна детска възраст.Системата на образование и грижи в ранна детска възраст включва **ранна детска грижа** в яслена възраст и предучилищно образование . **В Закона за здравето чл.118** (2) Детските ясли са организационно обособени структури, в които медицински и други специалисти осъществяват отглеждане, възпитание и обучение на деца от тримесечна до тригодишна възраст.		

		Отглеждане, възпитание и обучение – изключително важни за децата до 3 г. Децата са организирани в смесени по възрастов състав групи и деца с различни възможности и нужди. Организацията на дейността през летните месеци ,когато детските градини традиционно са сборни групи или в режим на почивка не съответства на нуждите на родителите. **Предложението за промяна в ЗПУО принизява ролята на детските ясли.** Налагането на промени без предварително проучване и анализи с практици в системата от хора, които не познават работата в детска ясла води до : - пренапрежение в съществуващите институции. - загуба на ефективни , добре изградени и доказано функциониращи структури, които никога повече няма да бъдат изградени. - рискове за физическото и емоционално здраве на децата **Изводи:** 1.Вносът на идеи, повлияни от икономическа логика без съобразяване с българските реалности и добри практики , е разрушителен. 2.Концепцията за грижа за децата до 3 години следва да се базира на утвърдени научни подходи, а не на административни или политически решения. 3.Без предварителен анализ за грижата предлагана в СДЯ и Детските кухни за децата до 3 г. и липса на обществено обсъждане е прибързано предложението да се включат тези деца в **ИНСТИТУЦИИТЕ** на МОН. 4.Всички мероприятия по утвърждаване на държавни стандарти за качество ранно детска развитие могат и трябва да се изработят без да се руши добре действаща система на ДЯ в страната. **Предложение:** **1.**Да се изработи национална стратегия за ранна детска интервенция.		

820.	Сара Перин, изпълнителен директор на Фондация „Тръст за социална алтернатива“ mmetodieva@tsa-bulgaria.org 27 юни 2025 г. в 17:02:49 Електронна поща	**СТАНОВИЩЕ** Във връзка с представените за обществено обсъждане от Министерството на образованието и науката предложения за промени в Закона за предучилищното и училищното образование (ЗПУО), фондация „Тръст за социална алтернатива“ (ТСА) приветства инициативата за законодателни промени в редица ключови области, в които образователната система има нужда от актуализация и иновации. Присъединяваме се към позицията, изразена в отворено писмо на граждански организации от сектора, в което се подчертава необходимостта от по-продължителен и задълбочен обществен дебат относно предложените значими и мащабни промени в системата. В тази връзка настояваме приемането на ЗИД на ЗПУО да бъде отложено за есента на 2025 г., като ТСА заявява готовност да подкрепи процеса както чрез участието си в работната група за ранно детско развитие, така и чрез организиране на експертни дискусии по ключови теми, например в областта на десегрегацията. В рамките на настоящото обществено обсъждане, ТСА представя две отделни становища, подготвени от различни програмни екипи в организацията. Всяко от тях отразява специфичната експертиза и тематичен фокус на съответния екип, както и проведените консултации с ключови заинтересовани страни в съответната област. Едното становище е изготвено след обсъждане по време на кръгла маса, инициирана от ТСА на 13 юни 2025 г., с участието на 30 представители на граждански и експертни организации, ангажирани с темите на ранно детско развитие, представители на академичните среди, директори на детски градини, практици. Другото представлява целенасочена експертна позиция, разработена въз основа на аналитичния опит и проектната дейност на ТСА в други ключови направления.		

		И двете становища изразяват последователния ангажимент на фондация „Тръст за социална алтернатива“ към справедливи, приобщаващи и качествени образователни политики и следва да се разглеждат като взаимно допълващи се приноси към обществения дебат. **КАЧЕСТВЕНО РАННО УЧЕНЕ И ГРИЖА** С настоящото становище споделяме критичен прочит на част от предложенията в ЗИД и формулираме конкретни препоръки за тяхното усъвършенстване. Те са основани на дългогодишната работа на ТСА и нашите партньори с деца, семейства и образователни институции в разнообразни социални и културни контексти. Надяваме се изразените аргументи да бъдат взети предвид от Министерството на образованието и науката при последващото доразработване и прецизиране на законопроекта. Промените създават предпоставки за **задълбочаване, вместо намаляване на образователните неравенства** чрез множество мерки, от ранен прием в елитни училища до премахване на изискването частните детски градини / училища (ЧДГ/ЧУ) в системата на държавно финансиране да приемат 20% деца безплатно. И двете предложени мерки силно ограничават достъпа на деца без финансови възможности до по-високо качество на образованието. Липсва ясна обосновка защо Министерството на образованието и науката (МОН) предприема тази стъпка именно в момент, в който все повече ЧДГ и ЧУ в системата на държавното финансиране започват да предоставят прозрачност относно правилата си за безплатен прием. Прозрачността след време ще доведе и до задълбочаване на социалното мислене сред частните образователни институции, чиито маржове на печалба от 20% и повече реално се субсидират от данъкоплатеца. Считаме предложението за неприемливо и настояваме то не само да бъде премахнато, но и:		

		ЧДГ и ЧУ в системата на държавното финансиране да могат да ползват ресурси по чл.52а, когато работят с деца от уязвими групи, както и ресурси по наредбата за приобщаващото образование; ЧДГ, обслужващи райони без налични общински детски градини, да получават допълнителни субсидии при безплатно записване именно на деца от съответния район; МОН да създаде организация за мониторинг на правилата, по които се отпуска безплатен прием, като тази информация бъде публично достъпна. 2. Въвеждат се мерки, които имат потенциал сериозно да **ограничат правата на децата/учениците и родителите**, но в Мотивите към ЗИД липсва обосновка как точно те адресират първопричините за набелязаните проблеми. **Родителите биват задължени да подпишат вътрешния правилник** на образователната институция при постъпване на детето им, но липсват мерки за контрол на законосъобразността на тези вътрешни правилници. Практиката ни показва, че тези правилници понякога нарушават права на децата и на родителите, например правото на свобода на словото. Настояваме **чл. 210а от ЗИД да отпадне**. Отменя се съгласуването с обществените съвети на учебните планове и учебните материали. Ако промяната цели да не се блокира дейността на една образователна институция заради няколко особени мнения, то е важно тя да се извърши в духа на търсене на други по-ефективни и добавящи стойност начини за включване на родителите в решения, които касаят ученето и цялостното развитие на децата им. **Общото формулиране на цели между образователната институция и всяко семейство** има доказано положителен ефект върху постиженията на децата (Henderson & Mapp 2002; Epstein et al. 2018) и предлагаме да бъде **изрично разписано в ЗИД, например в Глава Десета, чл. 209**.		

		Към децата и родителите се прилага наказателен подход още преди и на прага на първи клас, без право на глас в решението, като **всички негативни ефекти от неуспеха на образователната система да приобщи децата навреме и да ги подготви адекватно се понасят от детето**, за което рискът от ранно отпадане неминуемо ще се повиши. Наказателни са мерки като езиков подготвителен клас, повтаряне на клас, преместване в друга паралелка или училище, преминаване в друга форма на образование без съгласието на родителите. Съществуват редица алтернативни решения, които по-добре съответстват на първопричините за слабото усвояване на български език или за предизвикателното поведение на някои деца, някои от които **сме описали по-долу** в настоящото становище (напр. относно достъпа, но също и относно уменията на учителите да прилагат ефективни педагогически стратегии за насърчаване овладяването на езика, вкл. богата езиково среда, използване на отворени материали, насърчаване на речта чрез дискусии и др.). **Настояваме да отпаднат мерките**, свързани с езиков подготвителен клас, повтаряне на клас, и преместване в друга паралелка или училище. 3. В ЗИД се предлага декларативно интегриране на политиките за ОГРДВ, създаване на стандарти за ранна детска грижа, приложими само за яслите, и създаване на нова позиция „специалист по ранна детска грижа“, отново с фокус яслите. a. При липса на политическа воля за обединено управление на ОГРДВ е нужно да има стабилни механизми за редовно взаимодействие на системите. Един такъв механизъм беше РГ за РДР, която силно препоръчваме да бъде възобновена и поканена да подкрепи процеса на уточняване на конкретните мерки по ЗИД. b. За да възприемаме политиките за ОГРДВ като интегрирани, следва да се приемат единни и цялостни стандарти за детско развитие от 0 до 7 г., както и единни стандарти за ранна детска грижа, с което		

		бихме припознали, че грижи се полагат и след 2-годишна възраст, и че учене се случва и преди тази възраст. С предложените промени изглежда се отменят сега приетите стандарти за ранно детско развитие. Стандарт за ранна детска грижа, който дори не е точно дефиниран, е предназначен за специалиста и услугата, а не за детето. В този смисъл, няма логика новият стандарт да замени, вместо да допълва съществуващия. Препоръчваме стандартите за ранно детско развитие да се актуализират, за да обхващат целия период от 0 до 7 г. c. Препоръчваме да се приеме единен стандарт за качеството на услугите в ОГРДВ, стъпвайки на проекта за НРК, който включва яслите още от първия пилотен проект. Отбелязваме, че представители на МЗ участват работната група, която понастоящем разработва инструментариума за пилотиране на национална рамка за мониторинг и оценка към НРК, което е добра предпоставка за изграждане на единен подход. Всякакво приемане на отделни стандарти за грижа в яслите би противоречало на декларираното намерение за интеграция на политиките. d. Липсва яснота относно ролята, начина на финансиране и квалифицирнето на новата професия „специалист по ранно детско развитие“. Въвеждането й може да бъде възможност да се преразгледа структурата на персонала и в детските градини. Помощник-възпитателите в детските градини имат нереализиран потенциал, който с подходяща квалификация може да подкрепи учителите в предоставянето на индивидуализиран подход към всяко дете. Препоръчваме професията да има приложение във всички институции на ОГРДВ и квалификацията да включва мултидисциплинарен подход, който да покрива всички аспекти на детското развитие от 0 до 7 г. Във връзка с предложените мерки за десегрегация на деца на възраст 4 и повече години чрез предоставяне на **безплатен транспорт до „приемащи“ детски градини** си позволяваме да отбележим, че		

		училищните автобуси не са пригодени за деца на толкова малка възраст и **4. Десегрегация и достъп до ОГРДВ**: Намеренията на законопроекта са да възложат на общините да осъществяват „дейности по образователна десегрегация“ на сегрегирани детски градини там, където има условия за десегрегация, като тези условия предстои тепърва да се публикуват, с което се възпрепятства възможността да се направи надеждна оценка на въздействието от подобна политика. Нещо повече, дефинициите в допълнителните разпоредби не уточняват понятията „сегрегирана детска градина“ и „право на приобщаващо образование“ – конкретно в контекста на деца до 7 г. Редица научни изследвания доказват важната роля, която играе разстоянието до детската градина за ранното записване и редовно посещаване, и особено от деца от уязвими общности / Вж. например изследването на въздействието на проекта „Сигурен старт“ в Обединеното кралство, който в лонгитюдна оценка с над 2 млн. деца показва, че близостта на услугите е в пряка връзка с присъствието. ОИСР също разглеждат физическата достъпност като бариера пред участието в услуги за ранно Образование/.Според проучвания у нас, за ромските родители разстоянието се явява бариера за посещаването на детска градина от децата им /RECI 2020/. Нещо повече, науката сочи към качеството на педагогическите взаимодействия като най-важният фактор за развитието и училищната готовност на децата /вж. например внушителния мета-анализ на Hattie 2008/. Презумпцията, че интегрирането на ромските деца в „приемащи“ детски градини ще доведе до положителни резултати не се основава на научни доказателства. Напротив, съществуват редица изследвания, които показват, че неравенството в резултатите е отражение на общото ниско качество на образователната система /напр. ИПИ 2021, стр. 10; Hristova & Sondergaard 2021/.		

		Езиково богата среда може да бъде създадена и в детски градини, които се посещават изключително от деца, чийто майчин език не е български. Методите за това включват увеличаване на броя и вида на специалистите в тези градини, обогатяване на средата с книжки, надписи върху всеки предмет, визуални речници, и др., интегриране на езикови познания във всяка дейност на децата, насърчаване на дискусиите в малки групи и т.н. d. Във връзка с предложените мерки за десегрегация на деца на възраст 4 и повече години чрез предоставяне на **безплатен транспорт до „приемащи“ детски градини** си позволяваме да отбележим, че училищните автобуси не са пригодени за деца на толкова малка възраст и притесненията на родителите, много от които може да нямат лични превозни средства за реакция в случай на нужда, вероятно ще се отразят на вече ниските нива на записване на 4-годишните ромски деца. Отново апелираме **детските градини да се разглеждат отделно от училищата в контекста на политиките за десегрегация**, като приоритет бъде даван на удобството за родителя да води детето си редовно и целодневно. Немалко деца от ромските квартали в големите български градове всъщност посещават полудневни групи в основни училища, при това от 5-годишна възраст. (55,6% от децата на анкетирани родители от кв. Факултета на 6-7 г. възраст посещават полудневни групи в училище, според изследване на Глобал Метрикс от м. февруари 2025 г. сред извадка от 300 семейства със среден и висок социално-икономически статус.) Съчетанието от късно записване, краткотраен престой и нередовно посещаване води до констатираните в мотивите към ЗИД негативни образователни резултати. Подходящ отговор на това предизвикателство е да се разположат **целодневни услуги на пешеходно разстояние** и към тях да има назначени образователни медиатори, които да стимулират ранното записване на децата. е. Фокусът върху сегрегирани детски градини измества вниманието от въпроса с достъпа до услуги за ОГРДВ в малки и отдалечени населени места, в които няма възможност да се разкрие детска		

		градина/ ясла. Строгите изисквания за физическата среда и липсата на **нормиране и финансиране на алтернативни решения** продължават да възпрепятстват равноправния достъп до услуги за деца извън градовете. През годините гражданският сектор е предлагал редица възможни решения, от мобилни групи за игра и изнесени занимания в местните читалища и социални институции, до цялостно нормиране на допълнителни образователни услуги за малки деца. Липсата на перфектно от гледна точка на държавата решение не е добро извинение за десетилетието и отгоре, през което чакаме разрешаване на този въпрос. 3. Предлага се да се въведе **ежегодно оценяване на труда на учителя** – мярка, която подкрепяме силно по принцип, но относно чието изпълнение имаме притеснения. Липсва анализ дали системата има капацитета да преминава през подобна годишна оценка, да обработи и синтезира данните от нея, които навременно да използва за публикуване на насоки за професионална квалификация. В допълнение, конкретно по отношение на ОГРДВ бихме задали следните въпроси: Как ще се разграничи по точен и справедлив начин приносът на всеки детски учител към детското развитие и благополучие, отчитайки че в работят по двама учители, чиито принос може да не бъде равностоен. С какви инструменти ще се измерва (напредъкът в) детското развитие и благополучие, кога, на каква част от децата, от кого, и как е подготвен за целта? За подобно замерване е необходим комплексен инструмент, който да е валиден за целия възрастов диапазон от 3 до 6 години. Практиката ни показва, че за въвеждане на подобен инструмент е нужен и значим капацитет от страна на РУО и самите учители. МОН наскоро пилотира инструмента за измерване на качеството на педагогическите процеси в предучилищни занимални TEACH ECE, което отново приветстваме като важна първа стъпка към повишаване	Приема се за сведение	Подкрепящ коментар Относно предложената нова чл. 221, ал. 6 следва да се разглежда не като източник на прекомерна натовареност, а като минимален и предвидим стандарт за професионално развитие, създаващ равни възможности за всички педагогически специалисти. Системното участие в квалификационни дейности е ключово за поддържането и надграждането на професионалните компетентности, каквато е целта на квалификационните дейности. Разнообразието на източниците на квалификация (вътрешноинституционални, междуинституционални, външни) осигурява баланс между практическа приложимост и обмен на добри практики, без да ограничава

		на качеството на практиките. Инструменти, измерващи качеството на педагогическите подходи на отделния учител са **единственият прецизен и справедлив подход за оценка на усилията и уменията на отделния учител, особено в системи като нашата**, в която двама учители работят в екип. Силно **препоръчваме МОН да възприеме инструмент от ранга на TEACH ECE за оценка на приноса** на учителите към детското развитие и благополучие. Въвежда се диференцирано заплащане на база оценката на труда, което подкрепяме по принцип, но финансовите измерения и критериите за тази политика остават неясни. Пропусната е възможността тези детайли да бъдат уредени в раздел VI от ЗПУО. Притеснителна е мярката за освобождаване на педагогически специалисти, получили най-ниска оценка, без предвидена възможност да се подобрят уменията и знанията на специалиста, особено предвид това, че не се прилагат систематично обективни инструменти за оценка на педагогическите практики. Подобна заплаха води до стесняване на полето за внедряване на иновации и проява на лидерство за промяна в практиките. За да повишават качеството на услугите си, педагозите имат нужда от психологически сигурна среда, в която да се чувстват подкрепени, а не застрашени в експериментирането с нови подходи. Настояваме **измененията в чл.228 ал8 да отпаднат**. 4. Въвеждат се **вътрешноинституционални форми на професионална квалификация** – мярка, която приветстваме. Тези форми са от изключително значение за създаване на култура на рефлексивна педагогика в образователната институция и за превръщането на детската градина и училището в истинска учеща организация, което доказано повишава успехите на децата и учениците. Непедагогическите кадри като медиатори и помощник-възпитатели рядко имат достъп до каквито и да било форми на квалификация, и отново тук са изключени от действието	Приема се за сведение	индивидуалния избор. Този подход подпомага изграждането на професионални общности, които отговарят на нуждата от съвременни, гъвкави и взаимно обогатяващи се модели на учене в реална среда. Вместо да замества качественото учене с количествен натиск, ежегодният минимум от три кредита създава структура и предвидимост, без да изключва възможността училището да съобрази избора на обучения с конкретните си приоритети. Това отговаря и на ангажиментите на държавата за осигуряване на равнопоставен достъп до професионално развитие, особено в контекста на стратегиите за подкрепа на учители в малки и отдалечени населени места.

		на мерките, въпреки че вътрешноинституционалните форми на квалификация са особено подходящи за тях. Практиката показва, че не е равностойно да не забраниш нещо и изрично да го посочиш като възможност и затова **препоръчваме в чл.221 ал.6 да се създаде втора точка, с която изрично да бъдат уточнени правата на непедагогическите кадри да участват** в подобни форми на квалификация. Дори вътрешноинституционалните мерки за квалификация са свързани с извършването на някакви разходи. Например, за да е ефективна, една ПУО следва да бъде професионално фасилитирана, дизайнът на сесията следва да е научно обоснован, а съдържанието следва да е внимателно планирано, включително чрез проучване на чужди практики и научни данни. Това не са умения, които са присъщи на учителите и те трябва да ги усвоят, преди да могат сами ефективно да управляват процеса си на вътрешноинституционално учене – особено в по-малки детски градини. ТСА финансира и фасилитира ПУО в детски градини от 2022 г. След три години външно фасилитиране и подготовка на срещи, тази година за първи път работим с градинските екипи за преход към вътрешно фасилитиране и устойчивост на месечните срещи. Затова препоръчваме на институциите да бъде **осигурен адекватен бюджет за провеждане на вътрешноинституционални форми** на професионална квалификация. Препоръчваме да се въведат насоки или **стандарт за документиране на вътрешноинституционалната квалификация**. Документирането дава нов повод за рефлексия върху наученото и има дисциплиниращ ефект. Неразумно е да се очаква, че РУО може в достатъчна степен да мониторира дейностите по вътрешноинституционална квалификация. Преглед на документация по време на друг вид посещение може да замести наблюдението на вътрешноинституционалната квалификация.		Подкрепящ коментар. Относно т. 5 - рейтинговата система, чл. 229, ал. 6, от проекта на ЗИД на ЗПУО обстоятелствата, които подлежат на вписване в информационната система, както и условията и реда воденето й, се определят с държавния образователен стандарт за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти. Ще бъде предоставен на работната група направения коментар.

		5. Създава се **регистър, рейтинг, разширено отчитане и мониторинг на обучителни организации**. Горещо приветстваме тази мярка. ТСА се стреми да поддържа висок стандарт на качество на своите обучения. Например, почти винаги имаме по двама обучители на група, а не по един. Обучителите ни минават през процес на сертифициране, който може да отнеме години. Обученията ни са интерактивни и отговарят на всеки стил на учене. За детските градини и училища, обаче, е трудно да различават качественото обучение от повърхностното обучение, в чийто маркетинг е инвестирано. Изразяваме притеснение относно замислената рейтингова система, най-вече поради липсата на каквито и да било подробности. Обученията, които се предлагат на пазара, са изключително разнородни както в своята продължителност, така и в целите и методите на преподаване. Как точно ще се приравнят качествата на разнородни обучения? Кой и с каква компетентност ще прави тази оценка? Как ще се **подсигури обективността на рейтинга**? Основен показател за качествата на едно обучение следва да бъде неговият ефект върху знанията и *уменията* на участниците, а не анкета за удовлетвореност в края на събитието. Също така, позволяваме си да настояваме за ограничаване на „другите начини“, по които може да се прави мониторинг по време на протичане на обучението, както и документите, които ще се изисква да се предоставят на място, с цел **да не се нарушава учебният процес**. Следва да се има предвид, че обедната почивка често се ползва от обучителите, за да направят дребни промени, и да обсъдят помежду си процеса до момента и подхода за следобедните сесии. Надяваме се, че мониторингът няма да нарушава прекалено процеса на подготовка. Последно искаме да отбележим, че за един висококачествен обучител методите, подредбата на съдържанието и дори части от самото съдържание никога не са напълно фиксирани.	Приема се за сведение Приема се за сведение	Относно т. 5. – мониторинг, чл. 244а, ал. 8 от проекта на ЗИД на ЗПУО регламентира, условията и редът за извършване на мониторинга се определят с държавния образователен стандарт за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти. Ще бъде предоставен на работната група направения коментар.

		Фиксирани са само учебните цели, които обучителят е поставил и които дори би следвало да съгласува и адаптира спрямо всяка група. Методите, подредбата и съдържанието са предварително планирани, но и донякъде продукт на взаимодействията с обучаемите в процеса на обучението. Намираме, че е необходима известна **гъвкавост при мониторинг на тези аспекти на обученията**, каквато гъвкавост не разчитаме в текстовете на ЗИД. 6. В предложените промени детайлно са актуализирани текстове, касаещи **познавателните книжки** и други учебни материали. Познавателните книжки, които детските учители масово използват като основен метод за учене на децата – по-скоро за преподаване на децата – не съответстват на индивидуалните стилове на учене на децата; не са съобразени с конкретните им досегашни знания и умения, нито с темите, от които децата се вълнуват; не развиват умения за сътрудничество, емпатия, и саморегулация, а само индивидуализъм; принизяват ролята на детския учител до тази на инструктор, следващ наръчник; създават ранно академизиране на ученето, тъй като вместо игра, пълна с откривателство и въображение, предлагат абстрактни задачи; и пропускат възможности децата да учат чрез допир и правене, вместо чрез разглеждане на абстрактни двуизмерни модели. За съжаление, книжките не се използват за допълване, а като основен подход – което лишава децата от възможности да работят в малки и големи групи (от което произтичат социално-емоционалните умения, споменати по-горе). Предоставянето на ресурс изрично предвиден именно за книжки води именно до прекомерното разчитане на книжките и твърде малко авторско усилие от учителя. Разбираме, че те не са задължителни, но в практиката си често слушаме за инспекции от общини и РУО, които настояват книжките да се закупуват дори в случаите, когато учителите не ползват такива книжки. Задължителното използване – или дори закупуване – на подобни книжки за деца под 7-годишна възраст изглежда да е най-		

		вече в комерсиален интерес, а не в интерес на самите деца. Настояваме паралелно с уточнения в дефинициите, да **отпадне финансирането за познавателни книжки за всички деца в предучилищна възраст, като вместо това се увеличи финансирането за (отворен тип) материали**. Именно отворените материали могат успешно да развиват любознателност, творчески израз, решаване на проблеми и други важни умения за 21 век. **Предлагаме чл150 от ЗПУО да отпадне**, със съответните допълнителни промени в ЗИД, и да бъде завишен с поне 50% единния разходен стандарт за материали за всяко дете. 7. Прави впечатление, че са пропуснати редица възможности за промени в текста на ЗПУО, които биха подкрепили постигането на целевите ефекти, търсени от МОН. Сред тях искаме да откроим възможността и **детски градини да могат да стават иновативни и получават финансиране за целта, както е при училищата**. Това може да се постигне с прости **корекции в чл38 ал6 и 7 от ЗПУО**. Детските градини дори повече от училищата в момента имат нужда да излязат от тясната рамка на стриктните изисквания към учебния план, пространствата, програмата и т.н. Докато чакаме на национално ниво да бъде въведена Националната рамка за качество на ОГРДВ, стъпка в тази насока може да бъде разширяване на възможностите за въвеждане на иновативни подходи и практики. **Становището в частта “Качествено ранно учене и грижа” е подкрепено от:** 1. Фондация Бъдеще 2. Свободен младежки център – Видин 3. Сдружение „Нов път“ 4. Фондация “Болни от астма” 5. Сдружение Съучастие 6. 89 ОУ Христо Стамболски гр. София		

		7. Агавни Тахмезян Директор на ДГ № 21 „Вихрогонче“, с. Конуш 8. Венелина Йонова Директор на ДГ „Пролет“, гр. Оряхово 9. ДГ Маргаритка, гр. Пловдив 10. ДГ Радост, гр. Козлодуй 11. Доц. Д-р Мариана Минчева – Ризова (Шуменски университет-ДИКПО-Варна) 12. Проф. д-р Илиян Ризов (Шуменски университет-ДИКПО-Варна) 13. ДГ „Червена шапчица“ с. Габаре, общ. Бяла Слатина, обл. Враца 14. Фердане Хюсеинова Директор ДГ Вресово, с. Вресово 15. Детска градина №11“Здравец“ – Благоевград 16. ДГ „Атанас Неделчев“, гр. Бяла черква 17. ДГ „Червена шапчица“ с. Габаре, общ. Бяла Слатина, обл. Враца 18. НЧ „Романо дром-2002“- гр. Добрич 19. Евгения Попиванова Директор на ДГ „ЩАСТЛИВО ДЕТСТВО“ 20. НЧ „Романо дром-2002“- гр. Добрич 21. Евгения Попиванова Директор на ДГ „ЩАСТЛИВО ДЕТСТВО“ 22. Сдружение „Нов път“ 23. Фондация “Болни от астма” 24. Фондация “Здраве и социално развитие” 25. Сдружение “Знание“- Ловеч 26. ДГ “Звънче”, гр. Берковица 27. ДГ “Щастливо детство”, с. Провадия 28. ДГ “Бърборино”, гр. Средец 29. ДГ “Деница”, гр. Пещера 30. ДГ “Пролет”, гр. Оряхово		
		<u>ДОСТЪП ДО ОБРАЗОВАНИЕ</u>		

		Предложеният проектозакон въвежда с § 1, т. 2 нова алинея 4 в чл. 3 от ЗПУО, съгласно която „Равният достъп на децата и учениците е свързан с осигуряване на еднакви възможности за упражняване на правото на образование чрез приобщаване“. Макар и заявена в духа на международните стандарти, тази редакция страда от прекалена абстрактност и декларативност. Отсъства нормативна конкретика относно какво означава равен достъп и кои институционални и педагогически механизми следва да го обезпечат. Съвременното разбиране за достъп до образование в съответствие с правата на детето, международните препоръки (напр. Комитетът по правата на детето, UNESCO, UNICEF) и съвременната педагогическа теория изисква от законодателя да отиде отвъд административното тълкуване на достъпа като записване и физическо присъствие. Подобно формално разбиране не само не отразява същинския смисъл на правото на образование, но и прикрива структурните бариери, които възпрепятстват пълноценното участие на десетки хиляди деца в образователния процес в България. Истинският достъп означава участие, учебен напредък и завършване на образователната степен. Той е обвързан със създаването на условия, които позволяват на всяко дете да развие своя потенциал, независимо от своя социален произход, майчин език, културна идентичност, местоживеене или други уязвимости. Законодателството следва ясно да формулира тези ангажименти чрез правни дефиниции, механизми за проследяване и изисквания към институциите. В противен случай понятието остава политически коректно, но правно кухо. Особено тревожно е отсъствието на законодателна визия за институционалната отговорност за достъпа. Не е предвиден механизъм за измерване на напредъка, липсват гаранции за материалните условия за участие в образованието, както и задължения към училищата за развитие на професионална култура на приобщаване. Така се пропуска възможността да се превърне		

		достъпът в реална правна и педагогическа отговорност, а не просто в реторическо пожелание. Конкретни предложения за допълнения в законопроекта 1. Определяне на съдържателно понятие за „достъп до образование“ **Предлагаме** в чл. 3, нова ал. 4 (Глава втора, „Принципи и цели“) да се създаде следният текст: „(4) Достъпът до образование е правото на всяко дете и ученик да участва пълноценно в образователния процес, да напредва в съответствие със своите възможности и потребности и да завърши успешно съответната степен на образование. Той включва физическа, икономическа, езикова, културна, психо-социална и педагогическа достъпност на обучението.“ 2. Проследяване на напредъка като част от достъпа (нов чл. 17а) **Предлагаме** след чл. 17 (същата глава) да се създаде нов чл. 17а: „Чл. 17а. (1) Министерството на образованието и науката разработва и утвърждава индикатори за проследяване на достъпа до образование, включително за участие, напредък и завършване на децата и учениците в риск от отпадане. (2) Индикаторите се прилагат на ниво образователна институция, регион и национално ниво и служат за планиране и мониторинг на политики и мерки за приобщаване.“ 3. Гарантиране на условия за материален достъп (чл. 28 – нова ал. 6) **Предлагаме** в чл. 28 (Глава трета, Раздел I) да се добави нова алинея: „(6) На децата и учениците в риск от отпадане се осигуряват необходимите материални условия за участие в образователния		

		процес, включително училищен транспорт, храна, учебни пособия и дигитални устройства, финансирани с целеви публични средства.“ 4. Културна и езикова приобщеност (чл. 16 – нова ал. 12) **Предлагаме** в чл. 16 (Глава втора) да се създаде нова ал. 12: „(12) Образователните институции създават културно чувствителна и психо-социално подкрепяща среда чрез прилагане на интеркултурна педагогика, осигуряване на езикова достъпност и партньорство с родителите.“ 5. Институционална отговорност за достъпа (чл. 265 – нова т. 5) **Предлагаме** в чл. 265 (Глава петдесет и трета, Раздел III) да се добави нова точка: „5. Осигуряват равен достъп до образование чрез прилагане на вътрешни политики и механизми за ранно идентифициране и подкрепа на ученици в риск, включително чрез разработване и изпълнение на институционални стратегии за включване и напредък на всяко дете.“ 6. Професионално развитие на педагогическите специалисти (чл. 226 – нова ал. 6) **Предлагаме** в чл. 226 (Глава четиридесет и първа) да се създаде нова алинея: „(6) Педагогическите специалисти преминават през системно обучение за работа в многообразна среда, приобщаващо образование, анти-стигматизиране и развиване на професионални нагласи за подкрепа на всяко дете.“ Предложеният законопроект поставя важен акцент върху приобщаването, но пропуска възможността да дефинира ясно и обвързващо достъпа до образование като право на участие, напредък и завършване. Включването на предложените допълнения ще		

		превърне закона в по-силен инструмент за справяне с образователните неравенства и ще изведе България по-близо до стандартите на справедлива и приобщаваща образователна система.		
		ОБРАЗОВАТЕЛНА ДЕСЕГРЕГАЦИЯ Проектозаконът въвежда за първи път понятието „десегрегация“ в законова рамка, но го прави в изключително общ вид, без да го дефинира, без да посочва механизми за реализация и без да ангажира държавата с дългосрочна отговорност за преодоляване на сегрегацията в образованието. Така се създава риск тази стъпка да остане символична, лишена от капацитет да противодейства на задълбочаващото се неравенство в системата. Сегрегацията е структурно и системно явление, при което децата от определени етнически, социални или териториални групи се обучават трайно отделени от останалите, обикновено в условия на по-ниско качество на образование, бедна училищна среда и ограничени перспективи. Тя е резултат не от доброволен избор, а от натрупани исторически и институционални фактори, вкл. административни зони, липса на транспорт, предразсъдъци, неефективна училищна мрежа и ниски очаквания към определени групи ученици. Десегрегацията не може да бъде сведена до логистика и преместване. Тя не е просто географско смесване на деца от различни групи, а изисква устойчива концепция за взаимодействие, обща училищна култура и високи академични стандарти. Без трансформация в нагласите, в професионалната идентичност на училищните екипи и в посланията към обществото, формалната десегрегация лесно може да се превърне в нова форма на вътрешна изолация и стигматизация. Реалната десегрегация изисква системна политика, базирана на: • ясна дефиниция на понятието, обвързана с равен достъп до качество и участие; • ангажимент за дългосрочна, локално съобразена промяна; • национална рамка за отчетност, критерии и индикатори за напредък;		

		• планирани и подкрепени трансформации в училищната култура и професионалната подготовка. Особено внимание следва да се обърне на мрежата от обединени училища, при които често децата продължават образованието си в изолирана среда след 7. Клас. Това задълбочава социалната и академичната сегрегация и ограничава възможностите за взаимодействие с ученици от различен произход. При липса на стратегическа регулация и гаранции за качество, тези училища рискуват да бъдат институционализирана форма на вторична сегрегация в средното образование. Необходимо е да се въведе изрична правна забрана за трансформиране на основни училища в обединени в населени места, в които вече съществуват училища, предлагащи обучение в гимназиален етап. Тази мярка е ключова за ограничаване на автоматизирани решения, които водят до трайно отделяне на деца по социален и етнокултурен признак. Качественото образование не може да бъде обусловено от пощенски код. Законодателството следва да гарантира еднакво високи стандарти на обучение и развитие във всяка училищна среда. Именно липсата на качество в сегрегирани училища подхранва бягството към алтернативи за развитие и житейски успех, дори когато те са социално и образователно вредни, защото често добавената стойност от престой с училището с ниско качество на образование не само не е положителна, но и отрицателна.. Комуникационната рамка около десегрегацията е също толкова важна, колкото и политиките. Стигматизирането на децата, родителите и учителите в училища с по-ниски резултати възпроизвежда неравенства и подкопава доверието. Необходимо е държавата да изгради последователна комуникационна стратегия, която показва, че смесената училищна среда е ресурс, а не заплаха, и че всяко училище е носител на потенциал, който обществото трябва да подкрепи. В същото време е необходимо да се утвърди принципът на свободен избор от страна на родителите и учениците при избора на		

		образователна институция. Правото на избор не бива да бъде използвано като оправдание за възпроизводство на неравенства, но и не може да бъде ограничавано чрез административни механизми, които подменят личната воля със системна сегрегация. Законодателството следва да уреди баланс между правото на свободен избор и отговорността на държавата да гарантира равен достъп до качествено образование. <u>Конкретни предложения за допълнения в законопроекта</u> 1. Дефиниране на понятията „десегрегация“ и „образователна сегрегация“ (чл. 3, нови ал. 5 и 6) „(5) Десегрегацията е процес на преодоляване на изолацията и неравното третиране на ученици от уязвими групи чрез целенасочени мерки за създаване на смесена, приобщаваща и високоефективна училищна среда, основана на равни възможности за участие и постижения.“ „(6) Образователна сегрегация е състояние, при което ученици от уязвими социални, етнически или териториални групи са концентрирани в отделни образователни институции или паралелки, което води до ограничен достъп до качество, разнообразие на средата и пълноценно участие.“ 2. Национална политика и регулация на мрежата от училища (нов чл. 26а) „Чл. 26а. (1) Министерството на образованието и науката приема национална политика за образователна десегрегация, която включва механизми за предотвратяване на концентрацията на уязвими ученици в отделни образователни институции, включително в обединени училища. (2) При преструктуриране на мрежата от училища се прилагат стандарти за избягване на вторична сегрегация, както и индикатори за качество, състав на учениците и образователни резултати.		

		(3) Не се допуска трансформиране на основни училища в обединени в населени места, в които вече съществуват училища, предлагащи обучение в гимназиален етап. (4) Националната политика съдържа рамка за отчетност и задължения на РУО, общини и директори за създаване на условия за устойчива десегрегация и приобщаване.“ 3. Педагогическа среда и културна трансформация (чл. 226 – нова ал. 7) „(7) Образователните институции осигуряват професионално развитие на педагогическите специалисти за работа в смесена среда, развитие на интеркултурна компетентност, анти-стигматизираща педагогика и високи очаквания към всички ученици.“ 4. Комуникационна стратегия и обществено доверие (нов чл. 26б) „Чл. 26б. Министерството на образованието и науката разработва и прилага комуникационна стратегия за противодействие на стигматизацията на училища с концентрация на уязвими ученици, насърчаване на обществено доверие в смесената училищна среда и утвърждаване на приобщаването като образователна и обществена стойност.“ 5. Гарантиране на свободния избор (чл. 3 – нова ал. 7) „(7) Свободният избор на родителите и учениците при записването в образователна институция се гарантира и подкрепя от държавата, при зачитане на равния достъп до качествено образование и недопускане на институционализирана сегрегация.“ Десегрегацията не е технически процес по пренасочване на ученици, а дълбоко социално и педагогическо усилие за справедливост и равнопоставеност. България се нуждае от смела, системна и		

		подкрепена със законодателна рамка трансформация, която да постави край на образователната изолация. Предложените допълнения адресират реалните структурни бариери, гарантират качество и приобщаване във всяка среда и поставят институциите в активна роля за реална промяна.		
		ЕЗИКОВА ПОДКРЕПА Създаването на нормативна рамка за езикова подкрепа на деца и ученици, които не владеят български език в достатъчна степен, представлява важна стъпка към равнопоставеност в образованието. Предложените промени обаче не съдържат цялостна стратегия и не решават дълбоките системни дефицити, които водят до трайно изключване на деца от езикови малцинства. Един от най-сериозните проблеми е липсата на ясни дефиниции. Законопроектът не прави разлика между овладяване на български като втори език (БВЕ) и изучаването му като роден език, нито дефинира целевите групи или етапите на езиковата подкрепа. Това създава правна и педагогическа неяснота, която води до неравномерна и неефективна практика. Езиковата подкрепа следва да бъде дефинирана като структурен и дългосрочен процес, насочен към три нива на овладяване: начален комуникативен, учебен и академичен език. Необходима е правна уредба, която признава езиковата подкрепа като право, а не като временна мярка. Българската образователна система страда от остър недостиг на специалисти, обучени да преподават български като втори език. Липсват длъжностни профили, квалификационни програми и методически стандарти. Това прави изпълнението на политиката невъзможно или формално. Необходимо е да се създаде длъжност „учител по БВЕ“, да се включат задължителни модули в педагогическите програми и да се изградят ресурсни центрове за методическа подкрепа и обучение. Диагностиката на езиковото ниво на децата е критично слабо звено. Унифицирани писмени тестове, приложени от необучени		

		специалисти, рискуват да дадат неверни резултати и да доведат до ново изключване. Диагностиката трябва да бъде предимно устна, визуално подкрепена и провеждана от специалисти, запознати с езиковия и културния контекст на детето. Исторически примери показват как деца, които не разбират добре български, са били диагностицирани с интелектуален дефицит – практика, която е неприемлива и вредна. Предложената нормативна рамка не отчита, че овладяването на учебния и академичния език отнема години. Подкрепата следва да бъде разширена отвъд началния етап, с възможности за продължаваща езикова подкрепа в прогимназиален и гимназиален курс. Това налага въвеждането на триетапна система, с ясни цели, показатели и индивидуални езикови планове. Настоящите текстове откъсват езиковата подкрепа от учебния процес и от овладяването на езика за учене. Без интеграция на езиковата и предметната подготовка, учениците остават без реален достъп до учебното съдържание. Необходимо е да се въведе рамка за езикова компетентност, ориентирана към участие в учебни дейности и обществени комуникации, както и обучение на учители по интегрирано преподаване на език и предмет. Майчиният език на учениците не се разглежда като ресурс. Подходът остава асимилиращ, вместо надграждащ, което вреди както на когнитивното развитие, така и на езиковата и културна идентичност на децата. Следва да се предвидят възможности за използване на майчиния език в подкрепа на учебния процес, както и признаване на многоезичието като ценност. Професионалните нагласи на учителите и институционалната култура остават извън фокуса на законопроекта. Без системна работа за преодоляване на неосъзната дискриминация, ниски очаквания и неразбиране на езиковото многообразие, езиковата подкрепа няма да има ефект. Законът следва да предвиди индикатори за културна и езикова чувствителност, както и задължителни обучения по междукултурна педагогика.		

		Предложението за повтаряне на класа като мярка при недостатъчно владеене на езика е неприемливо. Това не само прехвърля вината върху детето, но представлява и форма на дискриминация по езиков признак. Вместо санкция, системата трябва да предлага допълнителна подкрепа, индивидуални езикови планове и редовно проследяване на напредъка. <u>Конкретни предложения за допълнения в законопроекта</u> 1. Дефиниране на понятието „езикова подкрепа“ и на „български като втори език“ (чл. 3, нови ал. 8 и 9) „(8) Езиковата подкрепа е право на всяко дете и ученик, който не владее български език в достатъчна степен, да получи системна и структурирана подкрепа за овладяване на комуникативен, учебен и академичен език с цел пълноценно участие в образователния процес.“ „(9) Българският като втори език е педагогическа област, която подпомага ученици, за които българският език не е майчин, да придобият езиковите умения, необходими за социална, учебна и академична комуникация.“ 2. Кадрово и методическо обезпечаване (чл. 226, нови ал. 8 и 9) „(8) В системата на предучилищното и училищното образование се въвежда длъжност „учител по български като втори език“, с квалификационни изисквания, определени с наредба на министъра на образованието и науката.“ „(9) В програмите за начална педагогическа подготовка и в системата за повишаване на квалификацията се включват задължителни модули за преподаване на български като втори език и работа в езиково многообразна среда.“		

		3. Диагностика и проследяване на езиковото развитие (нов чл. 26в) „Чл. 26в. (1) Диагностиката на езиковото ниво се извършва чрез културно и езиково адаптирани инструменти, включващи устна и визуална компонента. (2) Диагностиката се извършва от обучени специалисти и се основава на принципите на етична и чувствителна комуникация. (3) За всяко дете с установена нужда се изготвя индивидуален езиков план с цели, дейности и срокове.“ 4. Разширяване на обхвата на езиковата подкрепа (чл. 26г) „Чл. 26г. (1) Езиковата подкрепа обхваща три етапа: начален комуникативен, учебен и академичен език. (2) Подкрепата се предоставя през целия образователен период, вкл. в прогимназиален и гимназиален етап, когато е необходимо.“ 5. Връзка с учебния процес и функционалната грамотност (чл. 26д) „Чл. 26д. (1) Езиковата подкрепа се интегрира с обучението по учебните предмети чрез разработване на рамка за езикова компетентност, ориентирана към учебни дейности. (2) Осигурява се обучение на учители по методика за интегрирано преподаване на език и предмет.“ 6. Многоезичие и майчин език (чл. 3 – нова ал. 10) „(10) Многоезичието се признава за образователен ресурс. Образователната система създава възможности за използване на		

		майчиния език в учебния процес и насърчава развитието на езиковата идентичност на всяко дете.“ 7. Професионални нагласи и институционална култура (чл. 265 – нова т. 6) „(6) Директорът на образователната институция организира обучения и вътрешна политика за културна и езикова чувствителност на педагогическите специалисти.“ 8. Отмяна на повтарянето на класа поради езикови причини (чл. 26 – нова ал. 7) „(7) Повтарянето на подготвителен или първи клас поради недостатъчно владеене на български език не се допуска. Предоставя се допълнителна езикова подкрепа по индивидуален план.“ Рамката за езикова подкрепа има потенциала да създаде реална равнопоставеност, но това ще се случи само ако бъде съпроводена с яснота, подготовка, ресурси и уважение към езиковото и културно многообразие. Законът трябва да гарантира, че децата не се наказват за пропуски на системата, а получават възможност за пълноценен достъп до образование чрез езика.		
		Предложението за въвеждане на възможност за повтаряне на първи клас представлява сериозен системен риск, а не педагогически инструмент. Макар да се признава необходимостта от навременна подкрепа за деца с трудности, предложената мярка рискува да утвърди практика, която международният опит и академичната литература определят като неефективна и вредна, особено за децата в уязвимо положение. В системи с високи резултати повтарянето на клас е сведено до изключения и се използва само след изчерпване на всички възможности за интензивна подкрепа. Българският контекст обаче не разполага с изградена инфраструктура за ранна интервенция, нито		

		с култура на педагогическа отговорност, която да гарантира, че повтарянето ще бъде последна, а не първа мярка. Именно затова рискът е не мярката да компенсира изоставане, а да легитимира системни дефицити, като прехвърли вината върху детето. Най-силно засегнати от подобна практика ще бъдат децата от семейства с нисък социално-икономически статус, от етнически и езикови малцинства, деца, които вече са с повишен риск от отпадане и академично изоставане. За тях повтарянето често не води до подобрение, а до дългосрочна демотивация, стигматизация и преждевременно напускане на системата. Съществува сериозен риск повтарянето да се превърне в институционализирана санкция, която замества инвестицията в педагогическа подкрепа. Допълнително притеснение буди липсата на яснота относно диагностичните критерии, по които ще се определя нуждата от повтаряне. Без добре разработени, културно и езиково чувствителни инструменти, прилагани от обучени специалисти, подобна мярка лесно може да се основава на субективни преценки, институционални предразсъдъци и ниски очаквания. Повтарянето на клас в най-ранните години на образованието (подготвителен и първи клас) подкопава доверието в системата, както сред децата, така и сред родителите, и сигнализира за неуспех на училището да отговори адекватно на индивидуалните нужди на учениците. Законодателството следва да създаде среда за подкрепа, а не санкция. Вместо повторение, са необходими: • интензивни програми за наваксване – летни академии, индивидуални планове, диференцирано преподаване; • целенасочена работа с родителите и партньорство с местната общност; • училищни стратегии за приобщаване и проследяване на напредъка. Повтарянето на клас не трябва да се допуска като стандартна практика, особено при липса на доказателства за нейния ефект.		

		Законодателството трябва да зададе рамка за подкрепа, която е справедлива, навременна и ориентирана към напредък, а не рестриктивна. <u>Конкретни предложения за допълнения и отпадане на текстове</u> 1. Отпадане на предложението за повтаряне на I клас и подготвителна група поради недостатъчно владеене на български език (чл. 26, ал. 7 – за заличаване) „(7) Повтарянето на подготвителен или първи клас поради недостатъчно владеене на български език не се допуска.“ 2. Въвеждане на разпоредба за компенсаторна подкрепа вместо повтаряне (нов чл. 26е) „Чл. 26е. (1) При установено изоставане в овладяването на учебното съдържание в края на първи клас, на ученика се предоставя индивидуална подкрепа по образователен план, съгласуван с родителите. (2) Подкрепата включва: допълнително обучение по ключови компетентности, участие в летни академии, занимания по интереси и сътрудничество с образователен медиатор, когато е приложимо. (3) Повтарянето на клас се допуска само при наличие на трайна невъзможност за напредък въпреки реализирана интензивна подкрепа и след писмено съгласие на родителите.“ 3. Разработване на диагностични инструменти и проследяване на напредъка (чл. 26в – допълнение) „(4) За всички ученици с изоставане се разработват диагностични инструменти за идентифициране на конкретните затруднения и за планиране на компенсаторни мерки.“		

		4. Добавяне на текст в чл. 15 относно ангажимента на училището към напредъка на всеки ученик „Чл. 15, нова ал. 3: Образователните институции осигуряват своевременна и индивидуализирана подкрепа на ученици с изоставане, с цел да се избегне повтаряне на класа.“ Законодателството трябва да адресира причините за изоставане – не да ги санкционира. Повтарянето на клас, особено в ранна възраст, е мярка с доказано негативен ефект, която не отговаря на принципите на приобщаващото образование. Необходимо е отказ от формалните рестрикции и ориентиране към системни, навременни и ефективни форми на педагогическа подкрепа, които зачитат достойнството и потенциала на всяко дете.		
		<u>ДОБРОДЕТЕЛИ И РЕЛИГИИ</u> Въвеждането на задължителен предмет „Добродетели и религии“ поставя под въпрос съвместимостта на предложението с принципите на светското, приобщаващо и академично автономно образование. Макар развитието на ценностна и културна грамотност да е легитимна цел, формулирането ѝ в рамките на задължителен учебен предмет с религиозна компонента крие сериозни рискове – както за социалната кохезия, така и за доверието в образователната система като неутрална и обединяваща институция. Международният опит и академичните изследвания потвърждават, че устойчивите модели за ценностно и религиозно образование са тези, които залагат на интердисциплинарен, културно-анализиращ и критично ориентиран подход, без налагане на убеждения. Подобни програми съществуват като свободноизбираеми, предлагат анализ на религиите като културни и исторически явления, и поставят в центъра си социално-емоционалната компетентност, гражданското участие и междукултурното разбиране. Обратно – задължителните религиозни дисциплини, особено ако не са ясно разграничени от конфесионални елементи, могат да ограничат критичното мислене,		

		да създадат социално напрежение и да подкопаят усещането за принадлежност сред ученици от различен произход. Особено проблематично е обвързването на добродетелите – като универсални ценности – с религиозен наратив, който не отразява културното, етническо и светогледно многообразие на съвременните училищни общности. Това не само противоречи на конституционния принцип на светско образование, но и поставя родителите в ситуация на избор под принуда, в контекст, в който училището трябва да бъде територия на свобода на мисълта и убеждението. В много училищни общности този подход може да предизвика съпротива, отчуждение и допълнителна стигматизация. Предложението не дава ясен отговор на въпросите: как ще бъдат подготвени преподавателите; как ще се гарантира неутралност и недопускане на конфесионален натиск; как ще се оценява напредък в област, чиято същност е лична и не подлежи на стандартизация. Това създава реален риск от формализация, от двойни стандарти и от затруднение на учителите, които ще бъдат поставени в ролята на морални авторитети, без нужната подготовка и педагогическа защита. Най-същественият проблем е концептуалният: приобщаващото и демократично училище трябва да възпитава чрез опит, диалог и съвместно действие, а не чрез задължителна идеологическа рамка. Училището следва да предлага пространство за развитие на ценности, чрез активно участие в общността, а не да въвежда задължителни курсове с рискове от светогледно разделение. В този смисъл предложението е не само концептуално неубедително, но и потенциално вредно за доверието между ученици, родители и училищни екипи. Конкретни предложения: 1. Да отпадне предложението за въвеждане на задължителен предмет „Добродетели и религии“ (отмяна на чл. 27, ал. 1, т. 6 от проектозакона).		

		2. Да се запази възможността за свободноизбираемо обучение по теми, свързани с етика, културознание, гражданско образование, история на религиите и философия, с изрична гаранция за светски и аналитичен подход. 3. Да се гарантира правото на отказ от участие по лични или семейни убеждения, без негативни последици за ученика и без стигматизация. 4. Да се инвестира в обучения на учителите за развитие на социално-емоционални, граждански и интеркултурни компетентности, както и в стратегии за изграждане на училищна среда, основана на уважение, принадлежност и демократична култура. 5. Да се изгради комуникационна стратегия, която ясно дефинира приобщаващата роля на училището и недопускането на идеологическо, религиозно или културно разделение. Ценностното възпитание е същностен компонент на съвременното образование. Но то не може да бъде постигнато чрез задължителни дисциплини, които противоречат на плурализма, свободата на убежденията и демократичния дух на училището. Призоваваме за преосмисляне на предложението и замяната му с гъвкави, светски и критично ориентирани образователни модели, които уважават културното и светогледно многообразие на децата и семействата в българското училище. Преди да наложим ценности, нека създадем условия за тяхното осмисляне и преживяване – в свободна, сигурна и справедлива училищна среда. Проектът за Закон за изменение и допълнение на ЗПУО предлага фундаментални концептуални и структурни промени в българската образователна система, без те да бъдат подкрепени с необходимите данни, анализ на текущото състояние, научни доказателства или ясна оценка на очакваното въздействие върху учениците, учителите и училищната общност. Много от предложенията въвеждат нови регулации без обосновка за тяхната необходимост, ефикасност или съответствие със съвременната педагогическа и образователна		

		практика. Особена тревога будят теми с висок потенциал да породят напрежение, неяснота и разделение – както сред родителите и учениците, така и в рамките на самата образователна система. Сред тях се открояват въпросите за завършването на основно образование след по-висок клас, предвидени мерки с наказателен характер под прикритието на „дисциплиниране“, както и въвеждането на нови учебни предмети със спорен обхват и задължителност. Същевременно, липсва яснота кога и как Министерството на образованието и науката ще въведе методиката за оценка на добавената стойност на образованието на училищно ниво – инструмент, чието обсъждане продължава от години, но който остава неизползван и непубличен. Тази методика е ключова за обективното измерване на приноса на всяко училище към напредъка на учениците, но нейното въвеждане се отлага, без да се предостави информация за принципи, срокове или механизми за публична отчетност. Подобна е ситуацията и със стандарта за качество на училищното образование – въпреки създадени работни групи и проведени пилотни фази, темата е напълно отсъстваща от настоящите изменения, което поражда въпроси за стратегическата визия на реформата. Особено остро изпъква липсата на концептуална рамка и институционална ангажираност с развитието на професионалните учещи се общности – доказан в международната педагогическа практика механизъм за устойчиво подобряване на качеството на преподаване. В настоящата нормативна уредба отсъства визия за учителите като динамична професионална общност, която се развива чрез съвместно учене, обмен на опит и колективна рефлексия. Професионалната учеща се общност не е просто форма на надграждане на квалификацията, а цялостна култура на колегиално взаимодействие – срещи с определена регулярност и фокус, в които преподавателите анализират практически ситуации, поставят професионални въпроси, формулират решения, обменят обратна връзка и изграждат общи стратегии за подобряване на резултатите при учениците. Липсата на такава целенасочена и		

		структурирана среда в българските образователни институции е израз не само на организационен дефицит, но и на дълбоко неразбиране за това какво означава професионално развитие в XXI век. Без пространствата за доверие, диалог и съвместна работа, педагогическите специалисти остават изолирани, демотивирани и претоварени, а реформите – формални и трудно приложими. Притеснително е, че времето, отделено за обсъждане на толкова дълбоки законодателни промени, е крайно недостатъчно, за да се гарантира качествена експертна дискусия, информирано обществено участие и изработване на устойчив консенсус. Възприетият подход създава усещане за прибързаност, вместо за стабилност и доверие – два ключови фактора за успешното въвеждане на каквато и да е значима образователна реформа.		
821.	Иванка Терзиева, директор на Детска ясла „Дара“ secretar@zapaden.plovdiv.bg 27 юни 2025 г. 19:20:35 Електронна поща	**С Т А Н О В И Щ Е** Във връзка с предложените изменения в Закона за предучилищното и училищното образование (ЗИД на ЗПУО), касаещи приемането на съвместна наредба на министъра на образованието и науката и на министъра на здравеопазването, регламентиращи държавни образователни изисквания за придобиване на проефесионална квалификация „специалист по ранна детска грижа“, както и съпътстващите промени в Закона за здравето (§ 149 от ЗИД на ЗПУО във връзка с чл. 118 ЗЗ), изразявам своето категорично несъгласие с насоката на реформиране, която по същество променя фундаментално концепцията за грижата за деца от 3 месеца до 3 години и нарушава принципите на изградения модел на здравна грижа чрез системата на детските ясли (СДЯ). Съгласно чл. 118, ал. 2 от ЗЗ детските ясли са организационно обособени структури, в които медицински и други специалисти осъществяват отглеждане, възпитание и обучение на деца от тримесечна до тригодишна възраст. Детските ясли по своята същност са медико-социални заведения, а не образователни институции. Основната им функция е да осигуряват безопасна грижа, хигиена и здравно наблюдение на деца, а не ранно		

		образование. Настоящата нормативна уредба признава ролята на медицинските специалисти – особено на медицинските сестри с педиатрична насоченост – като ключови фигури в осигуряване на цялостната грижа, наблюдение и превенция на здравето на децата в тази възраст. Медицинската грижа в ранна възраст е критично важна. Медицинските специалисти в детските ясли се грижат за деца във възраст, в която физическото им състояние е изключително уязвимо. Същите разполагат със знанията и уменията за реакция във връзка със здравословното състояние на децата (разпознаване на симптоми на заболявания; спешна реакция при алергични реакции или гърчове; проследяване на ваксинационен статус; прилагане на медикаменти при нужда и др.). Тези специалисти не могат да бъдат заменени функционално от нови неизяснени професионални профили като *„специалист по ранно детско развитие“*, чиято квалификация съгласно ЗИД на ЗПУО не изисква медицински или здравни компетентности, а същите са иманентно свързани с ежедневната грижа за децата в детския ясли. Заместването на медицинските сестри с педагогически кадри или увеличаване на броя на педагозите за сметка на медицинските специалисти в детските ясли категорично ще доведе до пренасочване на фокуса от здравето към обучението в такава ранна детска възраст и до рискове за децата поради липса на компетентен здравен персонал. Новата фигура на „специалист по ранно детско развитие“ не отговаря на реалните нужди на децата в детски ясли и на изискванията за начина, по който следва да се провежда грижата за тях. Липсата на задълбочена медицинска подготовка (каквато получават медицинските сестри в рамките обучението и практиката си) води до невъзможност за адекватни действия при спазването на стандарти за хранене на деца в тази възрастова група, хигиена и наблюдение на здравословното състояние, вкл. и при необходимост – оказване на първа помощ. Детските ясли са естествено продължение на детската консултация и до известна степен замества липсващата към момента в страната ни патронажна грижа. Предвид естеството и същината на детските ясли логично, обосновано и необходимо е грижата за		

		децата в тях да се извършва преимуществено от медицински сестри с педиатрична насоченост, а не от т. нар. „специалисти по ранно детско развитие“. Липсата на конкретика, ясни правила и стандарти за работата на специалистите по ранно детско развитие опорочава цялата законодателна инициатива и създава усещането в обществото и професионалната гилдия на медицинските сестри на наличието на силно лоби на неправителствени организации. Въпреки изложеното в мотивите към проекта на ЗИД на ЗПУО, липсва същински предварителен анализ на ефективността на съществуващата система на детски ясли, нито е провеждано задълбочено обществено обсъждане по предложените промени, въпреки че те засягат едни от най-уязвимите групи – деца до 3 години и техните семейства. Не е налице детайлно и задълбочено изследване на работещите към момента модели в детските ясли. Следва да се има предвид, че досега действащият модел с количествен превес на медицински персонал в детските ясли е успешен, устойчив и доказал се във времето. Отчитайки предходни опити за интегриране на детските ясли към системата на МОН, които бяха оттеглени след широка обществена реакция, настоявам и настоящото предложение за ЗИД на ЗПУО да не бъде приемано до провеждането на експертна дискусия с участието на професионални организации, педиатри, медицински сестри и представители на родители. Законопроектът съдържа множество неясни дефиниции и понятийни неточности. Предложената дефиниция на „ранно детско развитие“ в чл. 5, ал. 4 от проекта (физическо, езиково, духовно-нравствено, емоционално, социално и творческо развитие) надхвърля реалистичния обхват на институционалната грижа и съдържа термини с неясно правно и практическо приложение. Фрази като „духовно-нравствено развитие“ нямат нормативно определено съдържание в системата на здравеопазването и носят риск от субективна интерпретация и смесване на отговорностите между родители и институции.		

		От мотивите към ЗИД на ЗПУО не става ясно кой е основният проблем, чието разрешаване се търси с коментираната в настоящото становище нормативна промяна – липсата на медицински сестри или проблем в сега действащата образователна система. Проблемът с липсата на медицински сестри би могъл да бъде разрешен не чрез зачеркване на ролята им в грижата за децата в детските ясли, а чрез политики за подобряване на условията на труд и заплащането на медицинските сестри, стимули за обучение и задържане на кадри в сектора и създаване на устойчив модел за медицинско обслужване в ранна детска възраст. Вместо това със ЗИД на ЗПУО се предлага заместването им с по-нискоквалифицирани кадри с обща компетентност и без нужните медицински познания. Ако подобен подход се възприеме и при разрешаване на проблема с липсата на педиатри в страната, това ще доведе до възникването на „хибридна“ неясна фигура, подобна на „специалист по ранно детско развитие“, което би било пагубно в множество аспекти. Ако проблемът, чието разрешаване се търси с предлаганите промени, се корени в системата на образованието категорично заявявам, че не това е начинът за неговото разрешаване. Образованието засяга всички ни и всяка промяна се нуждае от задълбочен експертен и обществен дебат за неговото осъвременяване, а не чрез въвеждането на неясни правни фигури, които биха породили повече проблеми, отколкото ползи за обществото. Сега действащата нормативна уредба дава възможност за съвместна работа на медицински сестри и педагози в детските ясли. Съгласно чл. 15 от Наредба № 26 от 18.11.2008 г. за устройството и дейността на детските ясли и детските кухни и здравните изисквания към тях освен посочените в чл. 9 лица, в персонала на детската ясла могат да се включват при необходимост и други специалисти, в зависимост от потребностите на децата. Този текст вече позволява гъвкавост при включване на допълнителни специалисти – психолози, логопеди, социални работници и други, без необходимост от прехвърляне на структурата на детските ясли към образователната система.		

		Правейки съпоставка между сегашната редакция на чл. 118 ЗЗ и предвидените изменения в §2 чл. 5, ал 5 на ЗИД на ЗПУО ясно личи промяната, която ще настъпи която ще се отрази неблагоприятно за децата и медицинските специалисти в детските ясли. Сегашна редакция на чл. 118, ал. 1 ЗЗ – *„За подпомагане на семейството при отглеждане на деца до тригодишна възраст и за осигуряване на тяхното нормално физическо и психическо развитие се създават детски ясли и детски кухни.“*. §2 Чл. 5, ал. 5 на ЗИД на ЗПУО – „*Ранното детско развитие се осигурява чрез система за образование и грижа в ранна детска възраст.Системата на образование и грижи в ранна детска възраст включва ранна детска грижа в яслена възраст и предучилищно образование.“*. § 149 от ЗИД на ЗПУО във връзка с чл. 118 ЗЗ – *„Детските ясли са организационно обособени структури, в които медицински и други специалисти осъществяват отглеждане, възпитание и обучение на деца от тримесечна до тригодишна възраст.“*. Нормално физическо развитие е взаимосвързано с нормално нервно –психическо развитие. Духовно –нравствено се показва и получава в семейството. Отглеждането, възпитанието и обучението са изключително важни за децата до 3 г. Децата са организирани в смесени по възрастов състав групи и деца с различни възможности и нужди. Най-адекватната и градивна грижа за тях би мога да се осъществява от медицински специалисти с педиатричен профил, както е към момента. Считам, че предложението за промяна в ЗПУО във вида, в който е в момента, принизява ролята на детските ясли и на медицинските сестри с педиатричен профил в грижата за децата. С оглед изложеното, настоявам за запазване на детските ясли като здравни структури под ръководството и стандартите на Министерството на здравеопазването и категорично възразявам срещу тяхното прехвърляне в образователната система без реална необходимост, подготвеност и консенсус по въпроса от професионалисти и общество.		

		Предлагам: **- да се проведе открито обществено обсъждане с участието на експерти от медицинската, социалната и образователната сфера;** **- да се изработят национални стандарти за качество на грижа в ранна детска възраст съвместно от МЗ и МОН, при запазване на организационната самостоятелност на СДЯ;** **- да се разработят програми за стимулиране и обучение на медицински кадри за работа в детски ясли.**		
822.	Надежда Маркова nadezhdalmarkova@gmail.com 27 юни 2025 г. 22:11:38 Електронна поща	С настоящото писмо бих искала да изразя несъгласието си с обсъжданите промени в Закона за образованието. В качеството си на клиничен психолог с над 10 години опит в работата с деца и юноши, както и в качеството си на родител, изразявам несъгласие със следните промени: 1. Въвеждане на задължително обучение по предмет „Добродетели и религии“: според конституцията образованието в България е светско и въвеждането на религиозно обучение е неуместно. Към момента желаещите да се обучават в религии може да го направят под формата на СИП. Също така не смятам, че програмата на учениците има нужда от допълнително натоварване, нито че е редно това да е за сметка на часовете по физическо възпитание или музика. Не на последно място, смятам че при необходимата подготовка на учителите и наличие на небходимите ресурси възпитаването в добродетели и ценности може да се случи и в рамките на учебните програми по вече съществуващи предмети.	Приема се за сведение	Предложеният нов учебен предмет добродетели и религии ще се изучава наред с останалите общообразователни учебни предмети, които формират характера на светското образование. Критическото мислене е меко умение, включено в ключовите компетентности, което се развива при обучението по всички учебни предмети. Чрез включването му в задължителните учебни часове не се отнема правото на родителите да възпитават децата си. Законопроектът отчита конституционно установените права в чл. 37, като се предоставя избор между алтернативни учебни програми за конфесионално или неконфесионално обучение. Съобразно свободно упражненото си право на вероизповедание или

				религиозни или атеистични възгледи учениците ще избират измежду вариантите на програми по учебния предмет. Разделянето на децата в зависимост от алтернативната учебна програма не е принудително, а се основава на избора на учениците и техните родители.
		2. Смятам, че наказателните мерки в настоящите предложения не стъпват на научни данни, нито на добри практики, доказващи тяхната ефективност. Санкционирането на ученици за недобро поведение или заради това, че напр. не могат да се концентрират и овладяват импулсивността си (умения, които още не са развили по една или друга причина) няма да доведе до развиването на тези умения и овладяването на тези нежелани поведения. Би трябвало стратегията на училището да бъде фокусирана върху успешното адресиране на изначалните проблеми в трудностите на учениците, а не върху наказанието на симптомите. Надявам се, че мнението ми и това на други експерти в областта на образованието и детско-юношеското развитие ще бъде взето предвид и ще доведе до ревизиране и прецизиране на предложенията за промени в Закона за образованието.		
823.	Атанас Радев, председател на Национален младежки форум secretariat@nmf.bg 27 юни 2025 г. 23:21:01 Електронна поща	**СТАНОВИЩЕ** Националният младежки форум (НМФ), като най-широката платформа на младежки организации в България, изразява категорично **отрицателно становище** относно предложения **Закон за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование (ЗПУО)**.		

		Промените, предвидени в настоящия законопроект: ● не са цялостно обосновани и аргументирани в рамките на предварителната оценка на въздействието; ● отклоняват вниманието от реалните системни проблеми в образованието; ● не са консултирани с ключови заинтересовани страни – в това число учениците и структурите за ученическо самоуправление (чл. 171 ЗПУО), въпреки че именно те са пряко засегнати от последствията от закона. **853. Учениците и ученическите съвети не са включени и консултирани при изготвянето на законопроекта.** Като представителна организация, застъпваща се за младежкото участие, НМФ заявява категорично: **не може да има легитимна реформа в образователната система без участието на учениците**. Според чл. 171, ал. 1, т. 1 от ЗПУО, учениците имат право „да участват в обсъждането при решаване на въпроси, засягащи училищния живот“. Законопроектът обаче бе подготвен и представен без съществена консултация с ученическите структури. Законопроектът засяга пряко правата, задълженията и средата на учениците, но липсва какъвто и да е механизъм за събиране на младежки или ученически становища, което е в явно противоречие с европейските стандарти за младежко участие. **II. Предложенията на младежите за реални и смислени промени не са част от законопроекта** В рамките на **Националната младежка среща „Младежко участие“ (проведена в периода 17-22.06.2025)**, организирана от Младежко сдружение за мир и развитие на Балканите, съвместно с Национален младежки форум, над 100 младежи и експерти в младежкия сектор приеха декларация2, която поставя в центъра необходимостта от реална реформа в ЗПУО, която да включва и промени на ниво организация и осъществяване ученическо самоуправление. Настояваме за:	Приема се за сведение	Предложенията не се отнасят до конкретни текстове на Законопроекта.

		● Ясно регламентиране на **статута, правомощията и представителството** на ученическите съвети в т.ч. и включване на представители на учениците в обществените съвети към училищата и гарантиране на участието в рамките на педагогическите съвети; ● Учредяване на **национален представителен орган** на ученическите съвети с правомощия за участие в национални консултации и формулиране на политики;3 ● Провеждане на допитвания и **регулярно събиране на данни относно нивото и качеството на ученическото самоуправление** в страната в партньорство с ученическите съвети и техните представителства. ● Заличаване на разпоредбите, касаещи ученическото самоуправление от Наредба №13, поради несъответствието с предмета ѝ и **приемане на самостоятелна наредба,** уреждаща реда на създаване и функциониране на структурите на ученическото самоуправление. ● Осигуряване на **логистична, административна, финансова и експертна подкрепа** за ученическите съвети, включително менторство и обучения за ученици и учители. ● Осигуряване на **обучение и подкрепа на педагогическите специалисти и училищните ръководства и** по теми, свързани с ученическо участие, демократично и гражданско образование и ученическо самоуправление; ● Възможност за менторство и партньорство от страна на **младежки организации и външни експерти** при изграждането на капацитет на ученическите съвети и педагогическите специалисти. Нито едно от тези предложения не намира място в настоящия законопроект, въпреки че многократно са поставяни от ученици и младежки организации. **III. Законопроектът обслужва административни, а не образователни цели** Солидарни сме с позициите на Национална мрежа за децата и Фондация “Заедно в час”, че редица от предложените мерки са		

		нецелесъобразни, необосновани научно, неподкрепени с данни и създават допълнителни бариери пред учениците, вместо да премахват съществуващи неравенства и ще създадат нови проблеми в образователната среда в училище. Сред тях: ● Въвеждане на задължителен предмет „Добродетели и религии“ – **без яснота, консенсус и професионален капацитет** и с риск да доведе до разделение и насаждане на напрежение между учениците; ● Възможност за **повтаряне на I клас** – мярка с доказано отрицателен ефект; ● Ограничаването на правомощията на **обществените съвети** при избор на учебниците, учебните комплекти и учебните помагала;	Не се приема	Изборът на учебници и учебни помагала, както и училищният учебен план, са част от професионалната отговорност на педагогическите специалисти, които притежават нужната квалификация. В досегашната практиката се наблюдава формално одобряване от страна на обществения съвет на вече направения избор от педагогическите специалисти, което води до дублиране на отговорности без реална добавена стойност. Промяната не е насочена срещу ролята на родителите и гражданите, а срещу нефункционалната практика на формално съгласуване. Същевременно тя оставя достатъчно механизми за обществено участие, контрол и диалог.

		● **Засилване на санкциите** спрямо ученици – в конфликт с философията на приобщаващото образование и философията, която трябва да следва развитието на образователната система; ● Приоритет на академичните оценки над развитието на цялостни компетентности – подход вървящ срещу световните тенденции в образованието на 21. Век, който показва **липса на визия за бъдещето на образованието в България.** **IV. Заключение** Предложеният законопроект не отговаря на нуждите на учениците, не отразява препоръките на младите хора и учениците и няма да доведе до качествена промяна и разрешаване на реални проблеми в образователната система. Вместо несвързани и необосновани промени, неподкрепени с данни и неприпознати от заинтересованите страни, **настояваме за:** ● **Незабавно оттегляне на настоящия ЗИД на ЗПУО** поради липсата на консенсус в обществото по отношение на предложените промени, липсата на ясни доказателства за целесъобразността на предложенията в предварителна оценка за тяхното въздействие и категоричното противоречие на част от предлаганите промени с настоящите текстове на Закона4; ● Провеждане на реален широк обществен дебат с участието на експерти, но и **задължителното и гарантирано включване и консултиране с ученици и младежки организации**; ● Незабавна **реформа в ученическото самоуправление**, базирана на предложенията от Национална младежка среща “Младежко участие”, които да овластят учениците при взимането на ключови решения за тяхното бъдеще. Реформата на ученическото самоуправление не е просто въпрос на нормативна промяна, а стратегическа инвестиция в демократичната култура и активното гражданство на младите хора. Подкрепата за добре функциониращи, овластени и представителни ученически		

		свети е не само задължение на образователната система, но и условие за изграждането на по-справедливо, участващо и отговорно демократично общество. Отказваме да участваме декларативно. Заявяваме своята готовност за равностойно участие на експертно ниво по актуализацията на този закон с натрупания през годините капацитет.		
824.	Николай Цеков ntsekov@gmail.com 28 юни 2025 г. 11:30:48 Електронна поща И Система за документооборот „ЕВЕНТИС“ – вх. № 94-4448/30.06.2025 г.	Прилагам лично становище по Проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование: Периодично следя развитието на темата и опитвам да се запозная с различни становища по въпроса. Баща съм на дете, току-що завършило първи клас, семейството ми не е вярващо, аз самият строго се определям като атеист, съпругата ми е по-скоро агностик. Възпитаваме детето си в общоприети ценности, зачитане на общите човешки права, спазване на законите или противопоставяне на приемането им, когато те нарушават базови човешки права. В обсъжданият проект за изменение и допълнение на ЗПУО съществуват известни противоречия, освен това е обект на сериозен натиск от всички религиозни организации, в частност православните, вкл. Българската православна църква, да бъде приет предмет, който по-скоро да може да се дефинира като „вероучение“. За моя радост, имаше обществени личности, които се противопоставиха на подобен вид религиозна индоктринация, и бе приет подход с предмет с различно съдържание, в който добродетели и религия не бяха непременно обвързани, както е и редно. В проекта обаче има поводи за притеснения, които ще се опитам да изложа по ред на въвеждането им в закона и важност. Моите мотиви 1. Според КРБ, гражданите на България се радват на религиозна свобода. Това включва и отхвърлянето на каквато и да е вяра, обща	Приема се за сведение	Предложеният нов учебен предмет добродетели и религии ще се изучава наред с останалите общообразователни учебни предмети, които формират характера на светското образование. Критическото мислене е меко умение, включено в ключовите компетентности, което се развива при обучението по всички учебни предмети. Чрез включването му в задължителните учебни часове не се отнема правото на родителите да възпитават децата си. Законопроектът отчита конституционно установените права в чл. 37, като се предоставя избор между алтернативни учебни програми за конфесионално или неконфесионално обучение. Съобразно свободно упражненото си право на вероизповедание или религиозни или атеистични възгледи учениците ще избират измежду вариантите на програми по учебния предмет.

		вяра, традиционна вяра, още повече религия, и със сигурност изключва каквато и да е форма на религиозна индоктринация. Православието е традиционна, а не официална религия на България и ролята му в запазването на българският дух през вековете на Османско владичество е безспорна, същевременно – Православието няма уникална роля в оформянето на националната идентичност на българите, което лежи на плещите на героите на Възраждането и се случва късно след началото на Просвещението, когато се отхвърля абсолютната, „божествена“ власт. У нас революционните идеи навлизат основно след т.нар. Европейска пролет в средата на 19 век, когато сред народите в Европа се налага национално самосъзнание и постепенно се освобождават от абсолютната роля на монарсите. В духа на тези исторически факти, ролята на религията във формирането на българското самосъзнание има ограничено значение – преди революционерите да започнат да пропагандират обща националност, българите не са имали единно, национално самосъзнание, и често не са се определяли първо като „българи“. Прилагам тази историческа бележка като контрапункт на идеите, че православната религия и БПЦ имат неизменна роля, свързана с националната ни идентичност. Ние сме първо българи, български и европейски граждани, и не сме по никакъв начин обвързани с Българската православна църква, и в това няма никакво противоречие. 2. Съществуването на общочовешки добродетели в исторически план датира от далеч преди разпространението на християнството. Макар то да ги редефинира и да предоставя смилаем списък с грехове (т.е. антидобродетели), и така да изиграва огромна роля за развитието на обществото в Европа, по-късно и в колониалните територии, видно от историята на произволни държави, където християнството не успява да се установи, човешката цивилизация е способна да достигне до набор от		Разделянето на децата в зависимост от алтернативната учебна програма не е принудително, а се основава на избора на учениците и техните родители.

		базови понятия за добро и зло, които не дължи на определена религия. Дори напротив, в цялата еволюция на различните религии, включително трите монотеистични и деноминациите им, разпространени днес, винаги съществува минимален набор от понятия за добро и зло. Естествено, понятията за „добро“ са в основата на така наречените добродетели. 3. Добродетелите еволюират. Ако по време на възхода на националните държави е било добродетел да изпитваш крайна вяра в националистическата идея и да вярваш в превъзходство, основано на националната принадлежност, това е търпяло развитие и в края на 20 век, особено началото на 21 век, това вече не е непременно добродетел. Напротив, историята на двете световни войни, по-късно и империализмът на отделни нации и държави, съпроводен със зверства, продължаващи и до днес (например войната в Украйна, геноцида в Газа, репресиите над отделни народности в Китай, Русия, множество африкански държави), сочи, че национализмът не може да бъде сочен еднозначно като добродетел, освен ако понятието не бъде модернизирано. 4. В този дух, същото се отнася и за множество други личностни и обществени черти, които влияят положително на обществото ни. Възпитанието в толерантност към „различните“ е пряк резултат от борбите на малцинствени общности за общи базови права. Отхвърлянето на толерантността и приемането на „чуждото“ винаги води до репресии към отделни общности, по-скоро попадащо в дефинициите за разделение и войнственост, присъщи на фашизма. Огромна част от усилията, насочени към въвеждане на религиозно обучение, са съпроводени с митологизиране на разделението „ние срещу тях“, също присъщо на фашизва, и нерядко „иноверците“ и особено атеистите, са обект на крайни изказвания, каквито виждаме срещу определени малцинствени групи. Отново, това е черта на фашизма според всички съвременни определения, и не може да бъде част от какъвто и да е набор „добродетели“, също така ще		

		противоречи на съществуващи в закона цели на образованието (чл. 5, ал. 1, т. 7, 8 и 9) 5. Смятам, че дефинирането на набор от общоприети добродетели трябва да е неизменна част от каквато и да е форма на обучение, свързано с тях, а в обсъждания проект за изменение и допълнение на ЗПУО липсва дори намек за нещо такова. Нещо повече, поради натискът предметът да прилича повече на вероучение, има опасност да се превърне в инструмент, който отхвърля някои вече заложени норми и цели на образованието у нас, особено що се отнася до тези за толерантността и гражданските права. В частност: Предлагам разделяне на ЗИП „Добродетели и религии“ на „Добродетели“ (неконфесионален предмет) и „Добродетели и религии“ (конфесионален предмет, съобразен с вероизповеданието), ясно дефиниране на добродетелите, които ще се изучават в тези предмети, съобразно общоприети в демократичните общества и заложените в КРБ норми. 1. Допълнението на чл. 5 с „ценностно формиране на личността и възпитание в добродетели;“ не дава никаква яснота относно характера на това „ценностно развитие“ и „добродетели“ и това дава възможност по-късно да бъдат дефинирани в противоречие със съдържанието на същия член от ЗПУО чрез въвеждане на одобрени учебни материали. С други думи – нужен е набор определения на добродетелите в закона, за да се предотвратят опити те да бъдат подменяни чрез учебното съдържание, като това важи с пълна сила за конфесионалното обучение, което е напълно възможно да противоречи на светските норми и представи за добродетели. В частност предложението ми е като минимум, и за да се избегнат сериозни противоречия, да се заложат т.нар. „фундаментални добродетели“ (благоразумие, справедливост, издръжливост/смелост, умереност), които в съответния предмет да		

		бъдат допълнени с религиозните добродетели – вяра, надежда, щедрост; 2. Допълнение на чл. 75, създаване на ал. 4, изрично дефинира предмета като „добродетели и религии“, като не въвежда избор между предмети „добродетели“ и „религии“ както би било редно за разделението на съдържанието. Ал. 8 допълва с възможност за избор между конфесионално и неконфесионално обучение по реда на чл. 12, ал. 2, но съществува опасност от липсата на възможност училищата да предоставят подобен избор в случаите, когато само родители на отделни деца (и самите деца за непълнолетните) от паралелките желаят да изучават неконфесионално предмета. Разделянето на двата предмета придава задължителен характер на съществуването им, и тогава училищата ще трябва да предоставят обучение и по двата ЗИП; 3. В чл. 88 – разделяне на два предмета (съобразно предложението преди този списък); 4. В чл. 89 – Премахва се отделен предмет „Религия“, за сметка на „Добродетели и религии“ и „Добродетели“; 5. В чл. 154, вместо „Религия“ и „Добродетели и религии“, изменението да е на „Добродетели и религии“ на мястото на „Религия“ и „Добродетели“ (неконфесионално обучение).		
825.	Яна Драгоева yana@shemet.co 28 юни 2025 г. 10:48:50 Електронна поща	Искам първо да обърна внимание на СТАНОВИЩЕТО НА АДМИНИСТРАЦИЯТА НА МС. „**Анализ на въздействията** „Настоящата оценка **не съдържа информация** относно очакваните въздействия върху идентифицираните заинтересовани страни. С оглед пълнотата и аналитичната стойност на оценката **следва да бъдат разгледани** както положителните, така и потенциалните негативни ефекти върху всички, или поне върху основните групи заинтересовани страни. В случаите, в които		

		очакваните въздействия са сходни за различни групи, това следва изрично да бъде посочено в изложението. **Препоръчваме да бъде извършен подробен анализ** на вероятните икономически, социални и други въздействия, като прогнозите се подкрепят с количествени и/или качествени показатели.“ В подкрепа на горното давам примера с готвените промени отнасящи се към т.нар. проблем дефиниран като: ***„Към момента в училищата с профил „Математически“ и/или „Природни науки“ за ученици приети след държавен план прием в IV клас е налице повторен подбор в VII клас“*** Този повторен подбор е породен от това, че оценяване, което е създадено с цел да прави количествена оценка на различните етапи в училищното образование се използва за кандидатстване в специализирани училища. След промените от 2016 година имаше няколко години, в които се провеждаха НВО след VII клас и приемни изпити за математически и езикови гимназии. Фокусът от приемни изпити и състезания се измести върху НВО и за да облекчим учениците и родителите изпитите за кандидатстване в езиковите и математическите гимназии бяха премахнати. Децата още от първи клас са подготвяни за НВО, защото това дава рейтинга на училището и привлича ученици, които носят финансиране. Фокусът върху този изпит се постави от МОН и после директорите и учителите, чиито заплати и финансиране на училищата зависят. От проверените от мен 6 математически гимназии с прием в IV клас, броят на паралелките по държавен план прием в V клас и в VIII клас съвпадат. Това поставя под въпрос въобще достъпа до тези училища след VII клас. Ако вземем за пример СМГ с по 6 паралелки в V клас и в VIII клас тук стои въпроса **дали училището има материална и техническа възможност да открие още паралелки по държавен план прием за следващата 2026/27, а за 2027/28 или поне за 2028/29? Доближава ли ни този подход до едносменен режим в СМГ?** Причините деца да не кандидатстват в V клас, не са само липса на интерес към Математиката. В големите градове ходенето		

		до сградата на Математическата гимназия предполага използването на градски транспорт. Не всяко семейство може да си позволи този ангажимент. Нито един ученик, който не е бил приет в друго училище не би се отказал от мястото си, защото то му е гарантирано. Тези факти и обстоятелства липсват в документа „Частична оценка на въздействието“. Въпреки, че каченият документ като файл е с име „**Коригирана ЧПОВ – ЗИД на ЗПУО-23052025 (1).pdf**“ показва един формален подход на МОН към задълженията си да направят и предоставят ЗАДЪЛБОЧЕН „Анализ на въздействията“. Липсата на какъвто и да е анализ по този проблем, на който му даваме решение с предложените промени, както и пакетирането му с другите промени в закона води до извода, че покрай добрите намерения за подпомагане на ученици със семейства, за които българския език не майчин се пробутва „Религия и добродетели“ или каквото последно се реши, че се казва този допълнителен час. **В подкрепа на СТАНОВИЩЕТО НА БЪЛГАРСКА СТОПАНСКА КАМАРА (https://www.bia-bg.com/standpoint/view/34202/)** **КОМЕНТАРИ** **1. Разглеждане на належащи промени в рамките на цялостен подход за реформиране и модернизиране на образователните политики** Предложените промени в ЗПУО, макар и насочени към същински проблемни области в образованието в България, се отнасят до отделни аспекти от политики и практики в разнообразни области на образователния процес, учебното съдържание, поведението и обхвата на учениците, както и отговорностите на отделни заинтересовани и отговорни страни. Липсва преглед и анализ на приноса на тези частични промени за цялостното развитие на дадената политика. Най-често са посочени преимуществата на		

		дадено предложение, без обаче да са разгледани обвързаността на предложението с други аспекти на политиката, както и потенциални рискове и вторични последици. Такъв е примерът с предложението за определянето на природоматематическите гимназии за специализирани и за осигуряване на възможност за приетите ученици след 4-ти клас да продължат обучението си в тях и след 7-ми клас без изпити. Решавайки благоприятно един аспект за една група ученици, приети още след 4-ти клас, това предложение в същото време ще премести натиска за прием от 7-ми в 4-ти клас. Същевременно, ще се затрудни достъпът до тези училища за ученици без възможности за допълнително семейно насърчаване до 4-ти клас, както и ще намали бройката на новопостъпващите ученици след 7-ми клас. Възможно е и поставянето на новопостъпилите ученици в по-неравностойно положение с вече учещите в математическите училища, тъй като се очаква последните да са учили по по-различни и интензивни програми. Тези аспекти на неравностоен прием в 4-ти клас и по-стеснено и потенциално затруднено преминаване на нови ученици след 7-ми клас в математическите училища и гимназии, в крайна сметка, трудно кореспондират с основната цел за разширяване на базата от повече на брой и по-добре подготвени математици в училище. **2. Аргументация на предлаганите промени** Предложените промени в ЗПУО, макар и насочени към значими проблеми в образованието в България, не са базирани на проучване и на причинно-следствен анализ, които изискват идентифициране на проблема, изследване на причините, довели до неговото възникване или продължително съществуване, оценка на прилаганите до момента мерки, както и задълбочено аргументиране на избора на нови мерки или инструментариум, които ще заместят неработещите или неефективни към момента мерки. Наличните аргументи към някои от предлаганите мерки, опиращи се на практиката, макар и показващи добра чувствителност към ситуацията на терен, са далеч от оптималния вариант за предлагане на по-добри или по-работещи от наличните решения. Подобно е и становището на		

		Администрацията на Министерския съвет по отношение на аргументирането на предлаганите промени в предварителната Оценка на въздействието към ЗИД на ЗПУО. **3. Фокус върху структурни проблеми в образованието.** Предложените от МОН промени в Проекта на ЗИД на ЗПУО засягат някои важни проблеми като отпадането на ученици, както и въпроси относно квалификацията на учителите, като не засягат или се отнасят само частично до много други, които са посочени като изискващи действие от страна на МОН в Одитния доклад на Сметната палата и други национални и международни анализи (Стратегия за уменията, ОИСР напр.)[1] Такива са, например, въпросите, свързани със структурата на образователната система, въпросите за разработване и актуализиране на учебно съдържание и учебни програми и др. **В подкрепа на СТАНОВИЩЕТО НА АСОЦИАЦИЯ РОДИТЕЛИ (https://roditeli.org/wp-content/uploads/2025/06/22.06.2025_ar_statment_zid_zpuo.pdf)** Асоциация Родители изразява своята изненада от цялостната концепция на Закона за изменение и допълнение (ЗИД) за Закона за предучилищно и училищно образование (ЗПУО) – вместо цялостна промяна на образованието, на осъвременяване на учебните програми и подходите на преподаване и оценяване, така че те да отговарят на нуждите на модерния свят, виждаме една доста ограничаваща, ретроградна и „затваряща се“ система, при това обременена с вредни практики от миналото. Ето защо настояваме за удължаване на периода за обществено обсъждане. Това ще даде възможност да се проведат достатъчно експертни срещи и да се извърши адекватен, обоснован анализ на въздействието. Ето нашата позиция в съкратен вариант по най-чувствителните аспекти от ЗИД за ЗПУО: • Ранно детско развитие		

		• Сменянето на термина „ранно детско развитие“ с „ранна детска грижа“ подценява значението на цялостното развитие в най-важния период от живота на детето. **Конфесионално обучение** Допускането на конфесионално обучение в рамките на светската образователна система поражда сериозен риск от дискриминация, особено в мултирелигиозни и културно разнообразни общности. Това нарушава свободата на избор, гарантирана на децата и родителите, и може да доведе до разделение и напрежение както в училищната среда, така и в обществото като цяло. **Задължителен предмет „Добродетели и религия“** Въвеждането на задължителен предмет „Добродетели и религии“ в предложената форма е неприемливо, защото подкопава светския характер на образованието, нарушава равнопоставеността и създава риск от разделение между ученици. Предлагаме предметът „Религии“ да остане така, както е и в момента – като свободноизбираем предмет.	Приема се за сведение	Предложеният нов учебен предмет добродетели и религии ще се изучава наред с останалите общообразователни учебни предмети, които формират характера на светското образование. Критическото мислене е меко умение, включено в ключовите компетентности, което се развива при обучението по всички учебни предмети. Чрез включването му в задължителните учебни часове не се отнема правото на родителите да възпитават децата си. Законопроектът отчита конституционно установените права в чл. 37, като се предоставя избор между алтернативни учебни програми за конфесионално или неконфесионално обучение. Съобразно свободно упражненото си право на вероизповедание или религиозни или атеистични възгледи учениците ще избират измежду вариантите на програми по учебния предмет. Разделянето на децата в зависимост от алтернативната учебна програма

		Прием в математически и природоматематически гимназии след 4. И 7. Клас Предвидената възможност учениците, приети в тези гимназии след 4. Клас, автоматично да запазват местата си и след 7. Клас, в съчетание със силно ограничения брой места за нов прием, ще доведе до редица сериозни и дългосрочни последици: ранно и необосновано профилиране на децата, засилване на образователното неравенство, лишаване от възможности за късно проявили интерес ученици, изкривяване на функцията на математическите и природоматематическите гимназии		не е принудително, а се основава на избора на учениците и техните родители.
		Оценяване на поведението Включването на поведенчески елементи в академичната оценка крие риск от стигматизация и несправедливо третиране на учениците с различни социални или емоционални трудности. Оценката за поведение се превръща не в инструмент за насърчаване на приемливото поведение, а в наказателен механизъм. Вместо да подкрепя ученика в развитието на важни житейски умения, тя може да задълбочи социалната изолация, да подкопае самочувствието му и да предизвика отдръпване от учебния процес.	Приема се за сведение	Не се предвижда оценка на поведението. Текстът е редактиран.
		НВО и ДЗИ Предложението за обявяване на оценките от НВО (IV, VII и X клас), ДЗИ и изпитите за професионална квалификация за окончателни е сериозна стъпка назад в гарантирането на обективност и справедливост в образователната система. Абсолютната недопустимост на обжалване при доказуеми грешки – технически, процедурни или експертни – е не само юридически спорна, но и педагогически вредна.		

		Вместо да подпомага образователния процес, НВО се превръща в източник на стрес, ограничаване на достъпа до качествено образование и възпрепятстване на реалната ориентация според интереси и способности. **Обществени съвети, ограничени права на родителите и налагане на глоби** Въпреки необходимостта от подобряване на ангажираността на семейството, предложенията в проектозакона залагат на санкции, административен натиск и еднопосочна комуникация, което не води до доверие, а напротив – задълбочава дистанцията между родители и институции. **Санкции и предупредителни мерки** Предлаганите промени засилват репресивния аспект на училищната дисциплина за сметка на възпитателната и образователната роля на институцията. Те застрашават приобщаващия характер на училището, създават рискове от прекомерно санкциониране и нарушаване на правата на учениците. Вместо това, усилията трябва да се насочат към създаване на подкрепяща среда, в която всеки ученик да има възможност да се развива, да бъде чут и разбиран, а конфликтите да се решават чрез диалог, медиация и възстановителни подходи.	Приема се за сведение	Изборът на учебници и учебни помагала, както и училищният учебен план, са част от професионалната отговорност на педагогическите специалисти, които притежават нужната квалификация. В досегашната практиката се наблюдава формално одобряване от страна на обществения съвет на вече направения избор от педагогическите специалисти, което води до дублиране на отговорности без реална добавена стойност. Промяната не е насочена срещу ролята на родителите и гражданите, а срещу нефункционалната практика на формално съгласуване. Същевременно тя оставя достатъчно механизми за обществено участие, контрол и диалог.

		Забрана на телефони Категоричната забрана не решава проблема с вниманието и концентрацията в час, а блокира възможността за развиване на дигитални умения и повишава онлайн рисковете извън училище. **Повтаряне на първи клас** Образованието не трябва да бъде филтър, който отделя „успешните" от „неуспешните", а мост, който дава шанс на всяко дете да върви напред според своите възможности и нужди. Затова, повторението на първи клас не бива да се прилага като лесно решение при затруднения в адаптацията и усвояването на учебния материал. Вместо това, нека търсим човешки, съвременни и ефективни решения в подкрепа на децата – така, както всяко дете заслужава, и да намалим риска от ранно отпадане от училище	Не се приема Приема се за сведение	Изследвания на ОИСР показват, че учениците у нас използват значително повече от своите връстници в останалите страни телефоните за цели, различни от образователните, което води до дългосрочни негативни последици. Първи клас ще се повтаря само веднъж и само при условие, че не е овлядян български език.
826.	Олег Йорданов, професор по физика и математика oleg.yordanov@gmail.com 28 юни 2025 г. 13:24:21 Електронна поща	Мнение от проф. О. Йорданов (физик) относно въвеждане на предмет "Добродетели и религия" в проекта на Закон за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование Българското училищно образование наистина се нуждае от реформи и нов закон. Такива, които да помогнат да се навакса изоставането от напредналите страни особено в областта на математиката и природните науки. Международните оценки го доказват, но още по-важно е да се погледне икономиката на страната, където малък брой и относително малки високо технологични (high tech) фирми работят добре, но голямата част от икономиката страда или вегетира. За съжаление, проектът на Закон за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование с злополучното предложение за въвеждане на "задължително-избираем" предмет "Добродетели и религия" тласка страната в посока точно обратна на тази, по която трябва да върви.		

		Да започнем с това, че в настоящата уредба предлагането на предмет “религия” като СИП противоречи на светския характер на страната и конституционалното й устройство. Няма никакво основание за това, че държавата финансира изучаването/промотирането на една или няколко религии. Споменаването в Конституцията на една от християнските деноминации като “традиционна” не е оправдание да се злоупотребява с парите на всички данъкоплатци. Например, тези от нас, които сме скептични към всякаква форма на религия. Религията и науката са фундаментално различни не само във фактологията си, а и в методиките, които използват. Науката и научния метод възпитават стремеж към все по-широко и по-дълбоко разбиране на света, и вследствие, развиват и критичното мислене на учениците. Същевременно, религията създава чувство за задоволеност с това, което знаем – защото то е “божественото” “окончателното” слово. Това означава, че ако се реализира, проектът ще постави учениците в шизофренична среда, в която в един от часовете ще се говори едно, а в другите нещо коренно различно. Ще дам само един пример: Съгласно съвременната наука, Земята като планета съществува от около 4.6 милиарда години. Този факт се основава на редица измервания и наблюдения извършени в рамките на различни научни дисциплини: физика, астрономия, геология и химия. В религията според една книга, която се счита за “свещенна”, Земята и светът са създадени преди около 6000 години. Пропорционално съотнесено, това е все едно учителят по география да учи децата, че разстоянието София-Варна по права линия за едни е 378 км, а за други е 49 сантиметра и 3 милиметра! Не може да има и най-малко съмнение, че в такава среда образованието ще изгуби всякакво уважение и на ученици и на родители. И нещо не по-малко лошо, на Запад отдавна, а вече и в България, съществуват групи от хора, които се опитват всячески да “съвместят” науката с религиозните вярвания. Анти-еволюционисти, анти-космолози, креационисти и пр. са оригиналните “бащи” на “бизнеса” псевдонаука с огромна вреда при	Приема се за сведение	Предложеният нов учебен предмет добродетели и религии ще се изучава наред с останалите общообразователни учебни предмети, които формират характера на светското образование. Критическото мислене е меко умение, включено в ключовите компетентности, което се развива при обучението по всички учебни предмети. Чрез включването му в задължителните учебни часове не се отнема правото на родителите да възпитават децата си. Законопроектът отчита конституционно установените права в чл. 37, като се предоставя избор между алтернативни учебни програми за конфесионално или неконфесионално обучение. Съобразно свободно упражненото си право на вероизповедание или религиозни или атеистични възгледи учениците ще избират измежду вариантите на програми по учебния предмет. Разделянето на децата в зависимост от алтернативната учебна програма не е принудително, а се основава на избора на учениците и техните родители.

		вземането на обществени и икономически решения от разнообразен характер. Такива хора трябва, и в развитите страни, например в САЩ, заедно с религията, се държат далеч от образователните системи. Ако се въведе предмета “Добродетели и религия”, завинаги ще загубим възможността за ефективен контрол. Основният “аргумент” на пропонентите за създаването на предмет “Добродетели и религия” е дълбоко нихилистичен, произволен и неподкрепен от емпирични данни. Твърди се, че българчетата растели без ценности и добродетели, като хора от втора категория най-малкото в морално отношение. Аз не съм срещал социологическо изследване подкрепящо такова екстраординарно в негативизма си твърдение! Нито сравнения с други нации. И аз не вярвам, че такова изследване е правено. Не вярвам също, че ако се направи, то ще потвърди, че набедените в морална мизерия българчета действително са такива. Поради това, опитът за вкарване на религия в училище създава впечатление, че е инициатива на група хора, които преследват частни и котерийни интереси, нямащи нищо общо нито с познанието нито с добродетелите. Пренебрегнат е и въпросът възможно ли е изобщо да се възпитава добродетели чрез религия в XXI-ви век? Вече повече от два века европейската цивилизация живее след епохата, която наричаме “Научна” и “Просвещение”. Какво е дало последното в обществен и морален аспект най-добре е описано всъщност от българин! Може би най-известния и световно ценен наш сънародник, обществен интелектуалец, Цветан Тодоров. Например в книгата му с показателното заглавие на английски “В защита на Просвещението”, но и в много негови публични лекции. Мислителите от тази епоха променят ценностната система към хуманизъм: от преклонения към религия и външен авторитет към ценности свързани със самия човек. Добро и зло се определя по отношение на това дали е добро за отделния човек и обществото като цяло, а не по отношение на въображаем небесен господар или дали е от полза на прослойка, която претендира да говори от негово име.		

		В съвременния свят, дори и на закоравели престъпници се дава шанс да се поправят и е немислимо хора да се травматизират, че за относително малки прегрешения ще бъдат “низвергнати в мрачното селение на осъдените, където пламъци не угасват, пепел пада като сняг, дим се вие без край, и стенанията на измъчваните се сливат с писъка на огъня — во веки веков”. Особено пък за деца! Религията и религиозното мислене нямат нищо общо със съвременното възпитание и педагогика. В заключение, въвеждането на предмет “Добродетели и религия” би било от огромна вреда за българското образование по много и разнообразни причини. Това би върнало българското училище с десетилетия, ако не с векове назад и би предизвикало изкривявания в психиката и манталитета на много деца. Наистина, трудно е да си представим по-сериозна грешка, която може да бъде направена и за да не си го причиним, частите от проекта отнасящи се до предмет “Добродетели и религия” трябва да бъдат изключени преди внасянето му в Народното събрание. Олег И. Йорданов - Бивш Ръководител на Лаборатория и Председател на Научния съвет на Института по електроника, БАН - Бивш Ръководител на Департамента по Математика и Природни науки и Председател на Асамблеята на преподавателите на Американският университет в България (1997-2007 г.) - Преподавател по физика и математика в пет университета в САЩ: Вирджиния Тек, Блексбърг, Вирджиния; Университета на щата Вашингтон, Сиатъл; Вашингтонски държавен у-тет, Пулман, щат Вашингтон (1991-1993 г); Университета Клемсън, Южна Каролина; Университета на щата Тенеси, Чатануга (2016-2022 г). - Преподавател в Африканският университет по науки и технологии, Абуджа, Нигерия. (12 едносеместриални курса, 2008-2015 г.) - Ръководител на средношколски отбор на България на международното състезание International Young Physicists Tournament (2016 г).		

		- Съветник в политическия кабинет на Министъра на Образованието (Фев.-Март, 2016).		
827.	Димитър Драгоев ddragoev@gmail.com 28 юни 2025 г. 12:30:05 Електронна поща	Искам първо да обърна внимание на СТАНОВИЩЕТО НА АДМИНИСТРАЦИЯТА НА МС. „**Анализ на въздействията** „Настоящата оценка **не съдържа информация** относно очакваните въздействия върху идентифицираните заинтересовани страни. С оглед пълнотата и аналитичната стойност на оценката **следва да бъдат разгледани** както положителните, така и потенциалните негативни ефекти върху всички, или поне върху основните групи заинтересовани страни. В случаите, в които очакваните въздействия са сходни за различни групи, това следва изрично да бъде посочено в изложението. **Препоръчваме да бъде извършен подробен анализ** на вероятните икономически, социални и други въздействия, като прогнозите се подкрепят с количествени и/или качествени показатели.“ В подкрепа на горното давам примера с готвените промени отнасящи се към т.нар. проблем дефиниран като: ***„Към момента в училищата с профил „Математически“ и/или „Природни науки“ за ученици приети след държавен план прием в IV клас е налице повторен подбор в VII клас“*** Този повторен подбор е породен от това, че оценяване, което е създадено с цел да прави количествена оценка на различните етапи в училищното образование се използва за кандидатстване в специализирани училища. След промените от 2016 година имаше няколко години, в които се провеждаха НВО след VII клас и приемни изпити за математически и езикови гимназии. Фокусът от приемни изпити и състезания се измести върху НВО и за да облекчим учениците и родителите изпитите за кандидатстване в езиковите и математическите гимназии бяха премахнати. Децата още от първи клас са подготвяни за НВО, защото това дава рейтинга на училището и привлича ученици, които носят финансиране. Фокусът върху този		

		изпит се постави от МОН и после директорите и учителите, чиито заплати и финансиране на училищата зависят. От проверените от мен 6 математически гимназии с прием в IV клас, броят на паралелките по държавен план прием в V клас и в VIII клас съвпадат. Това поставя под въпрос въобще достъпа до тези училища след VII клас. Ако вземем за пример СМГ с по 6 паралелки в V клас и в VIII клас тук стои въпроса **дали училището има материална и техническа възможност да открие още паралелки по държавен план прием за следващата 2026/27, а за 2027/28 или поне за 2028/29? Доближава ли ни този подход до едносменен режим в СМГ?** Причините деца да не кандидатстват в V клас, не са само липса на интерес към Математиката. В големите градове ходенето до сградата на Математическата гимназия предполага използването на градски транспорт. Не всяко семейство може да си позволи този ангажимент. Нито един ученик, който не е бил приет в друго училище не би се отказал от мястото си, защото то му е гарантирано. Тези факти и обстоятелства липсват в документа „Частична оценка на въздействието“. Въпреки, че каченият документ като файл е с име „**Коригирана ЧПОВ – ЗИД на ЗПУО-23052025 (1).pdf**“ показва един формален подход на МОН към задълженията си да направят и предоставят ЗАДЪЛБОЧЕН „Анализ на въздействията“. Липсата на какъвто и да е анализ по този проблем, на който му даваме решение с предложените промени, както и пакетирането му с другите промени в закона води до извода, че покрай добрите намерения за подпомагане на ученици със семейства, за които българския език не майчин се пробутва „Религия и добродетели“ или каквото последно се реши, че се казва този допълнителен час. **В подкрепа на СТАНОВИЩЕТО НА БЪЛГАРСКА СТОПАНСКА КАМАРА (https://www.bia-bg.com/standpoint/view/34202/)** **КОМЕНТАРИ**		

		1. **Разглеждане на належащи промени в рамките на цялостен подход за реформиране и модернизиране на образователните политики** Предложените промени в ЗПУО, макар и насочени към същински проблемни области в образованието в България, се отнасят до отделни аспекти от политики и практики в разнообразни области на образователния процес, учебното съдържание, поведението и обхвата на учениците, както и отговорностите на отделни заинтересовани и отговорни страни. Липсва преглед и анализ на приноса на тези частични промени за цялостното развитие на дадената политика. Най-често са посочени преимуществата на дадено предложение, без обаче да са разгледани обвързаността на предложението с други аспекти на политиката, както и потенциални рискове и вторични последици. Такъв е примерът с предложението за определянето на природоматематическите гимназии за специализирани и за осигуряване на възможност за приетите ученици след 4-ти клас да продължат обучението си в тях и след 7-ми клас без изпити. Решавайки благоприятно един аспект за една група ученици, приети още след 4-ти клас, това предложение в същото време ще премести натиска за прием от 7-ми в 4-ти клас. Същевременно, ще се затрудни достъпът до тези училища за ученици без възможности за допълнително семейно насърчаване до 4-ти клас, както и ще намали бройката на новопостъпващите ученици след 7-ми клас. Възможно е и поставянето на новопостъпилите ученици в по-неравностойно положение с вече учещите в математическите училища, тъй като се очаква последните да са учили по по-различни и интензивни програми. Тези аспекти на неравностоен прием в 4-ти клас и по-стеснено и потенциално затруднено преминаване на нови ученици след 7-ми клас в математическите училища и гимназии, в крайна сметка, трудно кореспондират с основната цел за разширяване на базата от повече на брой и по-добре подготвени математици в училище. **853. Аргументация на предлаганите промени**		

		Предложените промени в ЗПУО, макар и насочени към значими проблеми в образованието в България, не са базирани на проучване и на причинно-следствен анализ, които изискват идентифициране на проблема, изследване на причините, довели до неговото възникване или продължително съществуване, оценка на прилаганите до момента мерки, както и задълбочено аргументиране на избора на нови мерки или инструментариум, които ще заместят неработещите или неефективни към момента мерки. Наличните аргументи към някои от предлаганите мерки, опиращи се на практиката, макар и показващи добра чувствителност към ситуацията на терен, са далеч от оптималния вариант за предлагане на по-добри или по-работещи от наличните решения. Подобно е и становището на Администрацията на Министерския съвет по отношение на аргументирането на предлаганите промени в предварителната Оценка на въздействието към ЗИД на ЗПУО. **853. Фокус върху структурни проблеми в образованието.** Предложените от МОН промени в Проекта на ЗИД на ЗПУО засягат някои важни проблеми като отпадането на ученици, както и въпроси относно квалификацията на учителите, като не засягат или се отнасят само частично до много други, които са посочени като изискващи действие от страна на МОН в Одитния доклад на Сметната палата и други национални и международни анализи (Стратегия за уменията, ОИСР напр.)[1] Такива са, например, въпросите, свързани със структурата на образователната система, въпросите за разработване и актуализиране на учебно съдържание и учебни програми и др. **В подкрепа на СТАНОВИЩЕТО НА АСОЦИАЦИЯ РОДИТЕЛИ (https://roditeli.org/wp-content/uploads/2025/06/22.06.2025_ar_statment_zid_zpuo.pdf)**		

		Асоциация Родители изразява своята изненада от цялостната концепция на Закона за изменение и допълнение (ЗИД) за Закона за предучилищно и училищно образование (ЗПУО) – вместо цялостна промяна на образованието, на осъвременяване на учебните програми и подходите на преподаване и оценяване, така че те да отговарят на нуждите на модерния свят, виждаме една доста ограничаваща, ретроградна и „затваряща се“ система, при това обременена с вредни практики от миналото. Ето защо настояваме за удължаване на периода за обществено обсъждане. Това ще даде възможност да се проведат достатъчно експертни срещи и да се извърши адекватен, обоснован анализ на въздействието. Ето нашата позиция в съкратен вариант по най-чувствителните аспекти от ЗИД за ЗПУО: • Ранно детско развитие • Сменянето на термина „ранно детско развитие“ с „ранна детска грижа“ подценява значението на цялостното развитие в най-важния период от живота на детето. **Конфесионално обучение** Допускането на конфесионално обучение в рамките на светската образователна система поражда сериозен риск от дискриминация, особено в мултирелигиозни и културно разнообразни общности. Това нарушава свободата на избор, гарантирана на децата и родителите, и може да доведе до разделение и напрежение както в училищната среда, така и в обществото като цяло. **Задължителен предмет „Добродетели и религия“** Въвеждането на задължителен предмет „Добродетели и религии“ в предложената форма е неприемливо, защото подкопава светския характер на образованието, нарушава равнопоставеността и създава риск от разделение между ученици. Предлагаме предметът „Религии“ да остане така, както е и в момента – като свободноизбираем предмет. **Прием в математически и природоматематически гимназии след 4. И 7. Клас**		

		Предвидената възможност учениците, приети в тези гимназии след 4. Клас, автоматично да запазват местата си и след 7. Клас, в съчетание със силно ограничения брой места за нов прием, ще доведе до редица сериозни и дългосрочни последици: ранно и необосновано профилиране на децата, засилване на образователното неравенство, лишаване от възможности за късно проявили интерес ученици, изкривяване на функцията на математическите и природоматематическите гимназии **Оценяване на поведението** Включването на поведенчески елементи в академичната оценка крие риск от стигматизация и несправедливо третиране на учениците с различни социални или емоционални трудности. Оценката за поведение се превръща не в инструмент за насърчаване на приемливото поведение, а в наказателен механизъм. Вместо да подкрепя ученика в развитието на важни житейски умения, тя може да задълбочи социалната изолация, да подкопае самочувствието му и да предизвика отдръпване от учебния процес. **НВО и ДЗИ** Предложението за обявяване на оценките от НВО (IV, VII и X клас), ДЗИ и изпитите за професионална квалификация за окончателни е сериозна стъпка назад в гарантирането на обективност и справедливост в образователната система. Абсолютната недопустимост на обжалване при доказуеми грешки – технически, процедурни или експертни – е не само юридически спорна, но и педагогически вредна. Вместо да подпомага образователния процес, НВО се превръща в източник на стрес, ограничаване на достъпа до качествено образование и възпрепятстване на реалната ориентация според интереси и способности. **Обществени съвети, ограничени права на родителите и налагане на глоби** Въпреки необходимостта от подобряване на ангажираността на семейството, предложенията в проектозакона залагат на санкции, административен натиск и еднопосочна комуникация, което не води		Изборът на учебници и учебни помагала, както и училищният учебен план, са част от професионалната отговорност на педагогическите специалисти, които

		до доверие, а напротив – задълбочава дистанцията между родители и институции. **Санкции и предупредителни мерки** Предлаганите промени засилват репресивния аспект на училищната дисциплина за сметка на възпитателната и образователната роля на институцията. Те застрашават приобщаващия характер на училището, създават рискове от прекомерно санкциониране и нарушаване на правата на учениците. Вместо това, усилията трябва да се насочат към създаване на подкрепяща среда, в която всеки ученик да има възможност да се развива, да бъде чут и разбиран, а конфликтите да се решават чрез диалог, медиация и възстановителни подходи. **Забрана на телефони** Категоричната забрана не решава проблема с вниманието и концентрацията в час, а блокира възможността за развиване на дигитални умения и повишава онлайн рисковете извън училище. **Повтаряне на първи клас** Образованието не трябва да бъде филтър, който отделя „успешните” от „неуспешните”, а мост, който дава шанс на всяко дете да върви напред според своите възможности и нужди. Затова, повторението на първи клас не бива да се прилага като лесно решение при затруднения в адаптацията и усвояването на учебния материал. Вместо това, нека търсим човешки, съвременни и ефективни решения в подкрепа на децата – така, както всяко дете заслужава, и да намалим риска от ранно отпадане от училище		притежават нужната квалификация. В досегашната практиката се наблюдава формално одобряване от страна на обществения съвет на вече направения избор от педагогическите специалисти, което води до дублиране на отговорности без реална добавена стойност. Промяната не е насочена срещу ролята на родителите и гражданите, а срещу нефункционалната практика на формално съгласуване. Същевременно тя оставя достатъчно механизми за обществено участие, контрол и диалог. Изследвания на ОИСР показват, че учениците у нас използват значително повече от своите връстници в останалите страни телефоните за цели, различни от образователните, което води до дългосрочни негативни последици. Предвидено е повтаряне в първи клас само веднъж и само при условие, че не е овладян български

828.	Христина Николова raeva.hristina@gmail.com 28 юни 2025 16:17:26 Електронна поща	Като майка на две деца в училищна възраст съм силно обезпокоена от някои от предложените промени в ЗПУО, които бих нарекла поредния експеримент с децата ни. **Приветствам идеята за разширяването на езиковата подкрепа за децата и учениците, които не владеят български език.** Освен описаните варианти на подкрепа обаче би трябвало да има и форми за **интензивно** изучаване на български език **през лятната ваканция**. Така деца, които завършват предуичилищно образование без необходимите компетенции по български език, ще могат да наваксат пропуските през лятото и да постъпят в първи клас със своите връстници, без да губят цяла учебна година в подготвителен езиков клас.	Приема се за сведение	Изразена е подкрепа
		Напълно съм **против** предложената промяна в чл. 117: „4. Създава се нова ал. 5: „(5) Чрез оценяването в процеса на училищното обучение се насърчава активното учене и придобиването на житейски значими умения **и се отчитат и придобитите от учениците социално-поведенчески умения**.“ Идеята, че оценяването трябва да служи за „насърчаване на постиженията и развиването на вътрешна мотивация за учене“ и да бъде насочено „към мотивация и стимулиране за подобряване на постиженията и по-широко прилагане на формиращо оценяване, подчертаващо напредъка, а не само крайните резултати.“ Е сама по себе си прекрасна. Нашето образование е прекалено „бележкарско“ и има нужда от генерална промяна. Смесването на знания и социално-поведенчески умения в една обща оценка обаче може да се превърне в скрита оценка за дисциплина, опит учителите да коригират поведение през оценките. Което би било особено деструктивно. Две деца с отлични знания по математика, могат да се окажат с различни оценки, защото едното е по-свито и не умее да се изразява или защото е твърде шумно в час и не спазва дисциплината. Стои и големият въпрос **как може да се оценява нещо, което не се преподава?**		

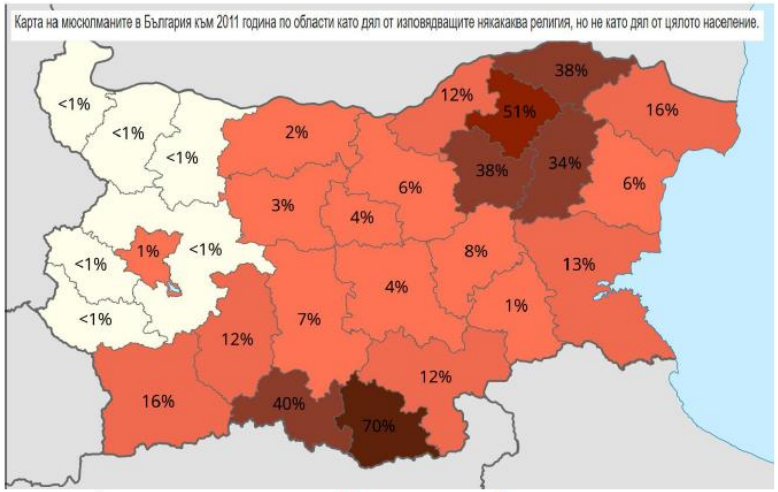
		Това, че учителката крещи в коридора: „Не тичайте!, „Не се удряйте!“ или повтаря в час: „Не приказвай!“, „Не драскай по чина!“, „Дръж се прилично в стола!“ НЕ е преподаване на социално-поведенчески умения. На децата трябва да бъдат дадени **инструменти**, да бъдат научени на **техники** за справяне със стреса, за решаване на конфликти, за организиране на времето, за управление на емоциите, за уверено говорене пред публика, за самоконтрол. Трябва да има часове по социално-емоционална интелигентност. Трябва да има задължително време за работа в групи.		
		Разграничаването на „санкции“ и „предупредителни мерки“ също не носи нищо ново и полезно. Освен че малко улесняват налагането на мерките, промените не водят до решаване на проблеми. Отново учениците с проблемно поведение просто ще бъдат местени (от един клас в друг, от едно училище в друго, от една форма на обучение в друга). Това по никакъв начин не помага на самите тях, нито на обществото като цяло. Самата идея, че едно дете, което системно пречи на съучениците си, бие, псува и обижда, ще стане по-добро като се премести в съседния клас, е абсурдна. Според чл. 174 от ЗПОУ „(4) При работата с децата и с учениците институциите в системата на предучилищното и училищното образование основават дейността си на принципа на позитивната дисциплина, който се свързва с мерки и подходи, гарантиращи изслушване на детето и ученика, осъзнаване на причините за проблемното му поведение и предоставяне на възможност за усвояване на добри поведенчески модели спрямо себе си и останалите.“ Това обаче в повечето случаи е само пожелание, мерки само на хартия. Логопедичната и психологичната подкрепа е недостатъчна. Колко училища са изпълнили на практика разписаното в чл. 186 „създаване на условия за включване на ученика в група за		

		повишаване на социалните умения за общуване и решаване на конфликти“? Колко учители са изпълнили задачата си да анализират поведението на даден ученик и да преценят дали пречи, защото му е трудно или защото му е скучно, защото е жертва на тормоз или защото има здравословен проблем и т.н. И съответно спрямо причината да се търси решение. Вместо това често нещата приключват със забележка в дневника и обвинения с назидателен тон. Но това не решава проблеми. **Необходимо е МОН да направи цялостен анализ доколко в училищата наистина се осъществява „позитивна дисциплина“,** кои са пречките пред ефективното решаване на конфликтите в училище още в зародиш и на базата на този анализ да се предложат нови мерки, които да решават проблеми, вместо да ги преместват от един клас в друг.		
		Предложената добавка в закона „§ 100. Създава се чл. 210 а: „Чл. 210а. Родителите подписват споразумение с детската градина или училището за спазване на правилника на институцията.“ Е абсолютно излишна и трябва да отпадне. И сега родителите са задължени по закон да спазват правилника на училището. Какъв е смисълът на това „споразумение“? Какво ще пише в него? Какви ще са последствията от неспазването му или от отказа на родителите да го подпишат? Какъв правен статут ще има? Много въпроси без отговор.	Приема се	Разпоредбата отпада от Законопроекта
		По отношение на предложеното въвеждане на задължителен предмет „Добродетели и религии“ съм **твърдо против в задължителния предмет да има учебни програми с конфесионално съдържание**. Религиите и в момента присъстват в учебните програми по родинознание, история, философия и етика. Но дори да приемем, че има нужда от допълнително часове по темата, то единственият удачен вариант е този задължителен предмет да е **неконфесионален**, да **представя всички големи световни религии** и **всички деца в страната да учат едно и също**. Конфесионалното обучение би		

трябвало да остане само като възможна избираема незадължителна алтернатива, както е сега.
Още повече, че отсега е ясно, че когато само 1-2, дори 5 деца от един клас искат една програма, а мнозинството предпочита друга, за тези малко деца НЯМА да бъде сформирана група да изучават каквото искат. Така на практика деца от други религии могат да бъдат задължени да учат православие или ислям въпреки желанието на родителите им.
Тъй като в едно интервю Министърът на образованието ни препоръча да питаме ChatGPT по темата и как е в Европа, ето какво казва изкуственият интелект:
От християнските страни в Европа, в които има задължително конфесионално обучение по религия в училище, **само в 5** има опция ислям и то само когато училището може да осигури формирането на паралелка. Това са Австрия, Белгия, Германия, Финландия и Гърция (само в райони с мюсюлманско малцинство). Във всички тези страни учениците, изучаващи ислям, са малък процент спрямо всички ученици в страната.

страна	% мюсюлмани от населението	% мюсюлмански ученици, избиращи предмет ислям в училище	ученици, изучаващи ислям, като % от всички ученици в страната
Австрия	8-10%	70%	5-7%
Германия	5-6% - варира според района	в провинциите с голяма мюсюлманска общност 60-75%	3-4%
Финландия	под 1%	под 10%	под 0,1%
Гърция	0,5-1%	90%	около 0,5-0,9%

В България обаче изповядващите ислям не са разпределени равномерно на територията на страната.

При преброяването от 2011 г. 70% от хората в област Кърджали, които са заявили, че изповядват някаква религия, са се самоопределили като мюсюлмани. За област Смолян този процент е 40, за Разград – 51%, за Силистра и Търговище – 38%, за Шумен – 34%.

В същото време в София и Северозападна България само около 1 процент от изповядващите някаква религия са се определили като мюсюлмани.

Съвсем естествено хората, изповядващи ислям в България ще предпочетат децата им да изучават ислям, а не православно християнство. Това ни поставя пред заплахата от огромно бъдещо разделение на религиозна основа между различните области в страната.

Етническият мир у нас, с който толкова се гордеем, е пряко застрашен от заявките за „възраждане на България чрез православието“, което неминуемо води до противопоставяне на християнските деца и тези, чиито семейства изповядват друга или никаква религия.

		Допълнителни притеснения будят вече одобрените учебници по ИУЧ религия. Напр. в учебника за 6ти клас, издание на БПЦ, има внушения, че абортът е грях, без да се дават мотиви и обяснения, и че четенето на „Хари Потър“ е вредно за душата. В 21ви век да се връщаме към времената на забрана и горене на книги? В учебника по ислям за първи клас на Мюфтийството на стр. 26 децата се учат да поздравяват своите друговерци с „Ес-селяму алейкум“ / „Ве алейкум селям“, а хората от другите религии с „Добър ден!“ Нормално ли е в 21ви век да се насърчават децата от малки да се разделят по религиозен принцип? Българското образование трябва да остане светско. Добродетели могат (и трябва) да се учат и без да се поставя акцент върху религията. Най-добре би било да се учат чрез **практически занятия и инициативи** като създаване на доброволчески акции, в които учениците да се включат – благотворителни базари, посещение в домове за възрастни хора, запознаване и оказване на помощ на деца в неравностойно положение, екологични инициативи. Това би било много по-ефективно от поредния скучен задължителен предмет в и без това наблъсканата учебна програма.		
		Против съм предвидената промяна, според която екипът за подкрепа на личностното развитие решава вместо родителите в каква форма ще учат децата им. Това ограничение противоречи на съществуващата правна рамка и здравия разум. И опорочава добрите идеи в законопроекта като възможността за целодневно обучение в ЦСОП и опростяването на процедурите за индивидуалните планове, които останаха извън общественото внимание заради недомислицата с ограничаването на родителските права. Наистина има ситуации, в които екипът за подкрепа трябва да може да насочи детето към самостоятелна форма въпреки желанието на родителите. Това са случаите, в които детето е опасно за себе си или околните. Но тази възможност трябва да бъде подробно мотивирана	Приема се частично	Направена е редакция в текста, съгласно която е определено, че този избор се прави след обсъждане с родителя и след писмено изразено мнение от родителя. С тази редакция се подчертава ролята на родителя и на процеса на обсъждане с него на вземането на решението относно формата на обучение. Направено е и допълнение в текста, с което е определена процедура, съгласно която при несъгласие на родителя с определената от екипа в училището форма на обучение, той има право да

		и дефинирана в закона. И да има изискване да се прилага само след направен опит детето да се интегрира в училище. А не както е в предложения текст – да се отваря широка врата училищата да се отърват бързо от деца със СОП, когато не желаят да работят с тях.		подаде заявление за извършване на повторна функционална оценка от регионалния екип към съответния регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование относно определянето на формата на обучение.
		Една добра промяна е предвидената корекция в чл. 153 „Алинея 2 се изменя така: „(2) Печатните издания на учебниците може да бъдат предоставяни за ползване в училищното образование и в електронно четим формат.“ **Тук обаче би трябвало да се добавят и електронните издания**, които не са просто пдф варианти на хартиения учебник, а имат добавено аудио, видео и интерактивно съдържание. Освен това **държавата трябва да осигури безплатно ползване на тези електронни учебници от учениците.** Напр. в момента децата, които учат музика или чужд език по учебниците на Klett, по решение на самото издателство имат право да получат безплатен достъп в платформата на му до аудио файловете към електронните учебници по музика и чужд език. Това дава възможност вкъщи децата да чуят отново песните и аудио разговорите, които са изучавали в училище. Децата, които се обучават по учебници на издателство Просвета обаче нямат безплатен достъп до електронните учебници. Родителите им трябва да платят абонамент за платформата на издателството, ако желаят децата им се упражняват вкъщи. Това на практика поставя децата в неравностойно положение по отношение на достъпа им до електронни ресурси. Отпадането на втория етап от оценяването на учебниците, който се извършваше напълно проформа, също добро решение. Текстовете по отношение на оценителите обаче трябва да се презецират, за да е сигурно, че в оценката на учебниците ще участват учители **по съответния предмет**, и то такива, които преподават активно и имат	Приема се за сведение	И до момента на учениците се предоставят за безвъзмездно ползване електронно четим учебници. В Законопроекта е променено наименованието – вместо електронно четим учебник става електронно четим формат. Законопроектът предвижда създаването на учебниците като електронни издания.

		досег с децата всеки ден, а не просто някой, който има диплома за учител, но никога не е работел като такъв.		
		Ежегодната оценка на труда на учителите на пръв поглед изглежда като добра идея и стъпка към повишаване на качеството на преподаването. При по-внимателен прочит обаче се вижда, че няма някаква генерална промяна в това как и по какви критерии ще се оценява работата на учителите. Няма механизъм, по който да се вземе предвид дали добрите оценки на учениците са получени в следствие на работата на техните преподаватели в училище или на частните уроци, платени от родителите им. Няма никакъв опит мнението на родителите да се чуе при оценката на работата на учителя. Съществува реален риск ежегодната оценка да се превърне в още едно излишно бреме, стрес и бумащина за съвестните учители. И в същото време онези, за които е публична тайна, че са назначени с връзки и протекции, отново ще бъдат оценявани проформа, както досега.		
		Предложената промяна в чл. 172,ал. 1 „„,12. Да не използват мобилни устройства за комуникация в училище, освен за строго образователни цели, по здравословни причини или при форсмажорни обстоятелства“ трябва да се прецезира. Добавянето на израза „за комуникация“ е предпоставка за тълкуване и спорове кое използване е комуникация и кое – не. Напр. ако ученикът си играе на офлайн игра на телефона в час, това на практика не е „комуникация“ и се оказва, че не е забранено според новата редакция на чл. 172. Ако ученикът рови в интернет или пита ИИ как да си реши задачата, това влиза ли в обхвата на „строго образователните цели“?	Не се приема	Изследвания на ОИСР показват, че учениците у нас използват значително повече от своите връстници в останалите страни телефоните за цели, различни от образователните, което води до дългосрочни негативни последици.
829.	Милена Николова milena.cnikolova@gmail.com 28 юни 2025 г. 21:11:40 Електронна поща	Образованието е основата, върху която се гради просперитета на държавата, включително икономиката, и добрият живот на нейните граждани. Загрижена съм за бъдещето на децата и внуците си. Смятам, че няма аргументиран анализ за целите , както и оценка за въздействието на предлаганите промени на ЗПУО. Затова подкрепям **СТАНОВИЩАТА НА БЪЛГАРСКА СТОПАНСКА**		

		КАМАРА и НА АСОЦИАЦИЯ РОДИТЕЛИ във връзка с предлаганите от МС промени на ЗПУО. Във връзка със СТАНОВИЩЕТО НА АДМИНИСТРАЦИЯТА НА МС: „**Анализ на въздействията** „Настоящата оценка **не съдържа информация** относно очакваните въздействия върху идентифицираните заинтересовани страни. С оглед пълнотата и аналитичната стойност на оценката **следва да бъдат разгледани** както положителните, така и потенциалните негативни ефекти върху всички, или поне върху основните групи заинтересовани страни. В случаите, в които очакваните въздействия са сходни за различни групи, това следва изрично да бъде посочено в изложението. **Препоръчваме да бъде извършен подробен анализ** на вероятните икономически, социални и други въздействия, като прогнозите се подкрепят с количествени и/или качествени показатели.“ В подкрепа на горното давам примера с готвените промени отнасящи се към т.нар. проблем дефиниран като: ***„Към момента в училищата с профил „Математически“ и/или „Природни науки“ за ученици приети след държавен план прием в IV клас е налице повторен подбор в VII клас“*** Този повторен подбор е породен от това, че оценяване, което е създадено с цел да прави количествена оценка на различните етапи в училищното образование се използва за кандидатстване в специализирани училища. След промените от 2016 година имаше няколко години, в които се провеждаха НВО след VII клас и приемни изпити за математически и езикови гимназии. Фокусът от приемни изпити и състезания се измести върху НВО и за да облекчим учениците и родителите изпитите за кандидатстване в езиковите и математическите гимназии бяха премахнати. Децата още от първи клас са подготвяни за НВО, защото това дава рейтинга на училището и привлича ученици, които носят финансиране. Фокусът върху този		

		изпит се постави от МОН и после директорите и учителите, чиито заплати и финансиране на училищата зависят. От проверените от мен 6 математически гимназии с прием в IV клас, броят на паралелките по държавен план прием в V клас и в VIII клас съвпадат. Това поставя под въпрос въобще достъпа до тези училища след VII клас. Ако вземем за пример СМГ с по 6 паралелки в V клас и в VIII клас тук стои въпроса **дали училището има материална и техническа възможност да открие още паралелки по държавен план прием за следващата 2026/27, а за 2027/28 или поне за 2028/29? Доближава ли ни този подход до едносменен режим в СМГ?** Причините деца да не кандидатстват в V клас, не са само липса на интерес към Математиката. В големите градове ходенето до сградата на Математическата гимназия предполага използването на градски транспорт. Не всяко семейство може да си позволи този ангажимент. Нито един ученик, който не е бил приет в друго училище не би се отказал от мястото си, защото то му е гарантирано. Тези факти и обстоятелства липсват в документа „Частична оценка на въздействието“. Въпреки, че кaченият документ като файл е с име „**Коригирана ЧПОВ – ЗИД на ЗПУО-23052025 (1).pdf**“ показва един формален подход на МОН към задълженията си да направят и предоставят ЗАДЪЛБОЧЕН „Анализ на въздействията“. Липсата на какъвто и да е анализ по този проблем, на който му даваме решение с предложените промени, както и пакетирането му с другите промени в закона води до извода, че покрай добрите намерения за подпомагане на ученици със семейства, за които българския език не майчин се пробутва „Религия и добродетели“ или каквото последно се реши, че се казва този допълнителен час. **В подкрепа на СТАНОВИЩЕТО НА БЪЛГАРСКА СТОПАНСКА КАМАРА (https://www.bia-bg.com/standpoint/view/34202/)**		

		КОМЕНТАРИ **1. Разглеждане на належащи промени в рамките на цялостен подход за реформиране и модернизиране на образователните политики** Предложените промени в ЗПУО, макар и насочени към същински проблемни области в образованието в България, се отнасят до отделни аспекти от политики и практики в разнообразни области на образователния процес, учебното съдържание, поведението и обхвата на учениците, както и отговорностите на отделни заинтересовани и отговорни страни. Липсва преглед и анализ на приноса на тези частични промени за цялостното развитие на дадената политика. Най-често са посочени преимуществата на дадено предложение, без обаче да са разгледани обвързаността на предложението с други аспекти на политиката, както и потенциални рискове и вторични последици. Такъв е примерът с предложението за определянето на природоматематическите гимназии за специализирани и за осигуряване на възможност за приетите ученици след 4-ти клас да продължат обучението си в тях и след 7-ми клас без изпити. Решавайки благоприятно един аспект за една група ученици, приети още след 4-ти клас, това предложение в същото време ще премести натиска за прием от 7-ми в 4-ти клас. Същевременно, ще се затрудни достъпът до тези училища за ученици без възможности за допълнително семейно насърчаване до 4-ти клас, както и ще намали бройката на новопостъпващите ученици след 7-ми клас. Възможно е и поставянето на новопостъпилите ученици в по-неравностойно положение с вече учещите в математическите училища, тъй като се очаква последните да са учили по по-различни и интензивни програми. Тези аспекти на неравностоен прием в 4-ти клас и по-стеснено и потенциално затруднено преминаване на нови ученици след 7-ми клас в математическите училища и гимназии, в крайна сметка, трудно кореспондират с основната цел за разширяване на базата от повече на брой и по-добре подготвени математици в училище.		

		2. Аргументация на предлаганите промени Предложените промени в ЗПУО, макар и насочени към значими проблеми в образованието в България, не са базирани на проучване и на причинно-следствен анализ, които изискват идентифициране на проблема, изследване на причините, довели до неговото възникване или продължително съществуване, оценка на прилаганите до момента мерки, както и задълбочено аргументиране на избора на нови мерки или инструментариум, които ще заместят неработещите или неефективни към момента мерки. Наличните аргументи към някои от предлаганите мерки, опиращи се на практиката, макар и показващи добра чувствителност към ситуацията на терен, са далеч от оптималния вариант за предлагане на по-добри или по-работещи от наличните решения. Подобно е и становището на Администрацията на Министерския съвет по отношение на аргументирането на предлаганите промени в предварителната Оценка на въздействието към ЗИД на ЗПУО. **3. Фокус върху структурни проблеми в образованието.** Предложените от МОН промени в Проекта на ЗИД на ЗПУО засягат някои важни проблеми като отпадането на ученици, както и въпроси относно квалификацията на учителите, като не засягат или се отнасят само частично до много други, които са посочени като изискващи действие от страна на МОН в Одитния доклад на Сметната палата и други национални и международни анализи (Стратегия за уменията, ОИСР напр.)[1] Такива са, например, въпросите, свързани със структурата на образователната система, въпросите за разработване и актуализиране на учебно съдържание и учебни програми и др. **В подкрепа на СТАНОВИЩЕТО НА АСОЦИАЦИЯ РОДИТЕЛИ (https://roditeli.org/wp-content/uploads/2025/06/22.06.2025_ar_statment_zid_zpuo.pdf)** Асоциация Родители изразява своята изненада от цялостната концепция на Закона за изменение и допълнение (ЗИД) за Закона за		

		предучилищно и училищно образование (ЗПУО) – вместо цялостна промяна на образованието, на осъвременяване на учебните програми и подходите на преподаване и оценяване, така че те да отговарят на нуждите на модерния свят, виждаме една доста ограничаваща, ретроградна и „затваряща се“ система, при това обременена с вредни практики от миналото. Ето защо настояваме за удължаване на периода за обществено обсъждане. Това ще даде възможност да се проведат достатъчно експертни срещи и да се извърши адекватен, обоснован анализ на въздействието. Ето нашата позиция в съкратен вариант по най-чувствителните аспекти от ЗИД за ЗПУО: • Ранно детско развитие • Сменянето на термина „ранно детско развитие“ с „ранна детска грижа“ подценява значението на цялостното развитие в най-важния период от живота на детето. **Конфесионално обучение** Допускането на конфесионално обучение в рамките на светската образователна система поражда сериозен риск от дискриминация, особено в мултирелигиозни и културно разнообразни общности. Това нарушава свободата на избор, гарантирана на децата и родителите, и може да доведе до разделение и напрежение както в училищната среда, така и в обществото като цяло. **Задължителен предмет „Добродетели и религия“** Въвеждането на задължителен предмет „Добродетели и религии“ в предложената форма е неприемливо, защото подкопава светския характер на образованието, нарушава равнопоставеността и създава риск от разделение между ученици. Предлагаме предметът „Религии“ да остане така, както е и в момента – като свободноизбираем предмет.		

		Прием в математически и природоматематически гимназии след 4. И 7. Клас Предвидената възможност учениците, приети в тези гимназии след 4. Клас, автоматично да запазват местата си и след 7. Клас, в съчетание със силно ограничения брой места за нов прием, ще доведе до редица сериозни и дългосрочни последици: ранно и необосновано профилиране на децата, засилване на образователното неравенство, лишаване от възможности за късно проявили интерес ученици, изкривяване на функцията на математическите и природоматематическите гимназии **Оценяване на поведението** Включването на поведенчески елементи в академичната оценка крие риск от стигматизация и несправедливо третиране на учениците с различни социални или емоционални трудности. Оценката за поведение се превръща не в инструмент за насърчаване на приемливото поведение, а в наказателен механизъм. Вместо да подкрепя ученика в развитието на важни житейски умения, тя може да задълбочи социалната изолация, да подкопае самочувствието му и да предизвика отдръпване от учебния процес. **НВО и ДЗИ** Предложението за обявяване на оценките от НВО (IV, VII и X клас), ДЗИ и изпитите за професионална квалификация за окончателни е сериозна стъпка назад в гарантирането на обективност и справедливост в образователната система. Абсолютната недопустимост на обжалване при доказуеми грешки – технически, процедурни или експертни – е не само юридически спорна, но и педагогически вредна. Вместо да подпомага образователния процес, НВО се превръща в източник на стрес, ограничаване на достъпа до качествено образование и възпрепятстване на реалната ориентация според интереси и способности.		

		Обществени съвети, ограничени права на родителите и налагане на глоби Въпреки необходимостта от подобряване на ангажираността на семейството, предложенията в проектозакона залагат на санкции, административен натиск и еднопосочна комуникация, което не води до доверие, а напротив – задълбочава дистанцията между родители и институции. **Санкции и предупредителни мерки** Предлаганите промени засилват репресивния аспект на училищната дисциплина за сметка на възпитателната и образователната роля на институцията. Те застрашават приобщаващия характер на училището, създават рискове от прекомерно санкциониране и нарушаване на правата на учениците. Вместо това, усилията трябва да се насочат към създаване на подкрепяща среда, в която всеки ученик да има възможност да се развива, да бъде чут и разбиран, а конфликтите да се решават чрез диалог, медиация и възстановителни подходи. **Забрана на телефони**		Изборът на учебници и учебни помагала, както и училищният учебен план, са част от професионалната отговорност на педагогическите специалисти, които притежават нужната квалификация. В досегашната практиката се наблюдава формално одобряване от страна на обществения съвет на вече направения избор от педагогическите специалисти, което води до дублиране на отговорности без реална добавена стойност. Промяната не е насочена срещу ролята на родителите и гражданите, а срещу нефункционалната практика на формално съгласуване. Същевременно тя оставя достатъчно механизми за обществено участие, контрол и диалог.

		Категоричната забрана не решава проблема с вниманието и концентрацията в час, а блокира възможността за развиване на дигитални умения и повишава онлайн рисковете извън училище. **Повтаряне на първи клас** Образованието не трябва да бъде филтър, който отделя „успешните" от „неуспешните", а мост, който дава шанс на всяко дете да върви напред според своите възможности и нужди. Затова, повторението на първи клас не бива да се прилага като лесно решение при затруднения в адаптацията и усвояването на учебния материал. Вместо това, нека търсим човешки, съвременни и ефективни решения в подкрепа на децата – така, както всяко дете заслужава, и да намалим риска от ранно отпадане от училище		Изследвания на ОИСР показват, че учениците у нас използват значително повече от своите връстници в останалите страни телефоните за цели, различни от образователните, което води до дългосрочни негативни последици. Предвидено е повтарянето на първи клас само веднъж и само при условие, че не е овладян български език.
830.	Красимира Георгиева, учител по философия 91. НЕГ „Проф. Константин Гълъбов" krasimira.kate@gmail.com 28 юни 2025 г. 23:22:49 28 юни 2025 23:19 Електронна поща	Като ангажирани представители на изпълнителната власт, вярвам, че осъзнавате, че един непрактичен за прилагане закон крие риск да се превърне в капан за училищните институции, независимо дали това е било първоначалното намерение или не. Доверието ми в добронамерeността на поетата от МОН инициатива е причината да отделя време и усилия да напиша това писмо, съдържащо както одобрителни бележки, така и, надявам се, градивни, критики. 1. Относно така широко популярният дебат на тема **„за" или „против" въвеждането на предмета религии и добродетели** като задължителен предмет в училище, изцяло се присъединявам към становището на проф. Дафов от СУ публикувано на портала за обществени консултации на Министерския съвет. В допълнение на изложеното от него, питам: 1.1. Ако корекция на възпитанието е	Приема се за сведение	Предложеният нов учебен предмет добродетели и религии ще се изучава наред с останалите общообразователни учебни предмети, които формират характера на светското образование. Критическото мислене е меко умение, включено в ключовите компетентности, което се развива при обучението по всички учебни предмети. Чрез включването му в задължителните учебни часове не се

		основният мотив, **защо първо не се увеличи броят на часовете по философия, да се направят измервания и изследвания по методология на социалните науки и, ако увеличението на тези часове не дава резултат, тогава да се прибягва до въвеждането на друг предмет?** Като учител по философия, намирам, че е необходимо увеличение – от един на два часа – в осми клас, когато се изучават стратегии за ненасилствено справяне с агресията и конфликтите, емоционална интелигентност, емпатия, асертивност в комуникацията, изграждане на самооценка, самочувствие, личностна идентичност и толерантност към личността на другия и/или в девети клас, когато се изучават социалните норми, традиции, моралът, етическият компас, включително през призмата на световните религии, равностойно поднесени като алтернативи на строго секуларната философска етика – деонтологията на Кант и стоиците, утилитаризмът на Бентам и Мил и етиката на добродетелите на Аристотел. Ако причината е в недостига на квалифицирани преподаватели по философия, кое кара МОН да смята, че ще има повече и по-добре подготвени учители по религии и добродетели? 1.2. **Кой ще преподава тези часове?** Какви са неговите квалификации за работа с ученици и каква проверка ще се извършва по места, която да гарантира отсъствието на индоктринация, всяване на верска омраза и разделение още от детска възраст, обвързване на предмета за провеждане на пропагандни политики и т.н.? 1.3. **Калкулирани ли са рисковете за училищната общност от влизането на почасови, така наречени „външни” лектори**, които да поемат само този предмет, поради неговите специфики и трудна съчетаемост със съществуващата квалификацията на вече наетите учители? С какъв кредит на доверие ще се ползват тези външни лица и как се очаква да се случи „сработването им с колектива”, ако те са с по-особен статут - не поставят оценки и не оформят, но участва в педагогически съвети, родителски срещи, работни групи, поемат класно ръководство, дежурства и т.н. или не		отнема правото на родителите да възпитават децата си. Законопроектът отчита конституционно установените права в чл. 37, като се предоставя избор между алтернативни учебни програми за конфесионално или неконфесионално обучение. Съобразно свободно упражненото си право на вероизповедание или религиозни или атеистични възгледи учениците ще избират измежду вариантите на програми по учебния предмет. Разделянето на децата в зависимост от алтернативната учебна програма не е принудително, а се основава на избора на учениците и техните родители.

правят нищо от изброеното? Един по-специален статут на „парашутисти” на тези преподаватели би подкопал основите на една продуктивна кооперация и създава условия за конфликти в самите образователни институции.

1.4. Ако след въвеждането на този предмет, се извърши, евентуално, съкращение на часовете по друг предмет - чужди езици, например, как ще оборите тезата, че правителството целенасочено провежда политика на лишаване на обществото от нужното образование за вземане на индивидуалните решения от каква медия да се уведомява - на български или на чужд език и къде да живее в България или в чужбина с цел повече контрол върху общественото мнение и житейски избори. **Едно затворено в родния си език и вероизповедание общество със застаряващо население, не е привлекателно за младите, поради уязвимостта си към репресия, радикализация, авторитарност, гео-политическа изолация и икономическа стагнация.** Изучаването на чужди езици, а с тях и културите на тези езици, възпитава в толерантност и плурализъм повече от конфесионализма. Ако се цели едно по-добре възпитано общество, то увеличаването на броя на часовете по физическо възпитание и спорт, изкуства, литература, хуманитаристика и чужди езици би свършило по-добра работа и без нов предмет. В табличен вид само малка част от най-ярките приноси на вече съществуващи, но маргинализирани откъм брой часове предмети:

повече часове по:	
физическо възпитание и спорт	1. подобрено изграждане на връзки кооперация и спортсменство; 2. практическо разбиране значението спазването на правилата на „играта”; 3. по-ангажирани в изграждането здравословни навици и по-малко зависими

			психо-активни вещества, устройства, хазарт и други; 4. по-здрава физика и по-издръжлива психика; 5. по-добро управление на емоциите (вкл. справяне с агресията).		
		Философия	1. повече време за създаване и боравене с аналитични текстове; 2. повече упражняване в логическо и критично мислене; 3. по-висока функционална грамотност; 4. по-високи резултати на PISA.		
		Гражданско образование	1. практическа ориентация на учениците за активно гражданство в демократично общество; 2. подобрена правна грамотност за налагане на право ред; 3. финансова грамотност за участие и принос в една устойчива икономика.		
		1.5. **Ако трябва да се добавя предмет, защо да е обвързан с религиозността, а не с творчеството**, например, за което има проучвания, че се отразява положително на подрастващите и възпитава в съзидателност? Има предмети изобразително изкуство и музика, но няма предмет театър. На какво основание театърът да е по-малко възпитателно от останалите две, след като театралното изкуство развива умения като работа в екип, емоционална зрялост, дисциплина, публично представяне, реторически умения и други? 1.6. **Какво, ако, по усмотрение на родителите, учениците не посещават предмета религии и добродетели**, след като няма да има оценки по този предмет - ще повтарят годината, защото няма да са получили “зачита се”?			

		2. Чудесно, че в чл. 77 се включва ,,социално-емоционални умения”!	Приема се за сведение	Изразена е подкрепа
		3. Чудесно, че в чл. 83 се появява нов профил ,,Класически”, макар и само в училищата по култура!	Приема се за сведение	Изразена е подкрепа
		4. Какво означава на практика ,,комбиниран” профил (чл. 83. т.13)?		
		5. чл. 102 Какво, ако **училището няма възможност за предоставяне на целодневно обучение за прогимназиалните класове** поради недостатъчна материална база/ двусменен режим?		
		6. Чудесна поправка на ал. 2 от чл. 117, но какво означава по-точно ,,предварително определени критерии за оценяване” - публикувана **критериална матрица за всички различни форми на изпитване?** Критерии за оценяване са налични и в момента за всяко методическо обединение.		
		7. В новата ал. 5: ,,Чрез оценяването в процеса на училищното обучение се насърчава активното учене и придобиването на житейски значими умения и се отчитат и придобитите от учениците социално–поведенчески умения.“, **какво означава ,,житейски значими умения” - може ли в училище има и житейски незначими и, ако да, кои?** - липсва специфика с изброяване на конкретните ,,значими” умения. Как да се оценява поведението на учениците? С описателен текст? С цифрова оценка (за поведение) и по каква скала? Не става ясно.		
		8. Чл. 143, т.2. ал. 2 Какво означава на практика РУО да ,,провежда **политика за намаляване на приема в училищата с двусменен режим”**? Къде следва да отидат всички тези ,,излишни” ученици в град като София, където училищният сграден фонд не достига? Кога се очаква кризата с недостатъчното детски градини да	Приема се за сведение	Не е направено предложение

		застигне и училищата в града? Има ли възможност за масово строителство на нови корпуси и сгради на училища преди да се усети пренаселването или държавата разчита на бързорастящия брой частни училища да поемат разликата?		
		9. чл. 172, ал. 1, т. 12 се изменя така: 12. **да не използват мобилни устройства за *комуникация*** в училище, освен за строго образователни цели, по здравословни причини или при форсмажорни обстоятелства“ Тоест **за играене на игри може**, след като не се комуникира чрез тях? Как се очаква училищният персонал да проверява с каква цел, комуникационна или друга ги ползва ученика - некомуникационните могат да разсейват също толкова, колкото и комуникационните употреби на устройствата! Ако се има предвид употребата на мобилни устройства изобщо изникват следните въпроси в практиката: 9.1. Кой следва да събира телефоните (охраната на входа, дежурният на вход учител, класният ръководител, какво, ако той не е в училище от първи час, учителят с първи час, друг)?; 9.2. Кой следва да проверява за наличността на второ, дори трето устройство, и своевременното неправомерно придобиване на телефона?; 9.3. Къде следва да се съхраняват (кутии на класа на входа, найлонови джобове, подобно на ДЗИ, НВО, друго)? 9.4. Кой охранява устройствата и следи за неправомерни размени? 9.5. За каква продължителност се събират тези телефони (само за часовете или за целия ден)? Без яснота по горните въпроси, се опасявам, че учебният процес ще се превърне в „гонка” за телефони, а училищният персонал в полицаи, които постоянно се обясняват на ученици, родители и един на друг къде са телефоните и какви са правилата. Такъв сценарии би бил изключително контрапродуктивен, защото само може да влоши взаимоотношенията на всяка с всяка страна на		

		конфликта. Обмисляна ли е възможността за пилотиране на модел по примера на Франция, където от септември 2025 г. мобилните телефони ще бъдат напълно забранени ***в прогимназия*** след успешно пробно тестване в 200 училища? https://galaxyleaks.bg/franciya-izpolzvaneto-smartfoni-uchilishte/		
		10. „Чл. 210а. Родителите подписват споразумение с детската градина или училището за спазване на правилника на институцията.“ - **родителите така или иначе се подписват всяка година, че са запознати с правилника за вътрешния ред**, който им бива изпратен предварително и отново прочетен на първата родителска среща. Това изглежда излишно утежняване на документацията, освен ако новата формулировка не носи допълнителна правна тежест, която следва да бъде разяснена.	Приема се	Разпоредбата отпада от Законопроекта
		11. чл. 229 „(6) Обстоятелствата, които подлежат на вписване в информационната система, както и условията и реда воденето **й**, се определят с държавния образователен стандарт за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти.“ - **Й да се замени с Ѝ**		
		12. **учебниците, предоставени от държавата** - Какво налага да не се пишат имената на ползвалите учебника ученици? Ненадписани, учебниците биват предавани от името на други ученици. Без да има начин да докаже, че му е бил отнет и предаден от чуждо име, набеденият ученик е длъжен да покрие разхода за „изгубения" или повредения учебник. Всяка библиотечна книга за многократно ползване от различни хора има проследяемост - дали това ще е списък с имена на ползвателите или код върху самата книга, вписан в приемо-предавателен протокол, е без значение, но проследяемостта е важна, ако ще търсим отговорност за нанесени материални щети.	Не се приемат	В учебниците, които се предоставят за безвъзмездно ползване, не се пише.

		13. Забелязва се стремеж за централизиране на властта в посока към МОН!: 13.1. Премахване на шест регионални центъра за кариерно развитие и свеждането им до един национален (§ 144).	Не се приема	Практиката показва неравномерност в обхвата и качеството на услугите – предимно на общинско ниво, но не и на областно, тъй като кариерните консултанти към момента са назначени в центрове за подкрепа за личностно развитие, а те са общински институции, както и липса на единна методическа и организационна рамка на извършваното от кариерните консултанти кариерно ориентиране на учениците. С предложения Национален център за кариерно ориентиране се цели именно да се преодолеят тези недостатъци чрез създаване на единна структура с национален обхват, за да се даде възможност за ефективно прилагане на държавната политика в областта на кариерното ориентиране и консултиране като се обединят ресурсите и експертизата и се оптимизират административните и финансовите параметри. Така ще се постигне по-високо качество и по-добро териториално покритие на кариерните услуги от кариерни консултанти във всяка област. Националният кариерен център ще обхване само съществуващите към момента кариерни консултанти, които ще работят във всички общини

		13.2. Налагане на консултиране на кметовете с министъра при отмяна на учебни занятия (измененията по чл. 105, ал. 3)	Не се приема	и населени места от съответната област. Практиката показва, че кметовете на общини тълкуват твърде разширително това свое правомощие. Често използването на разпоредбата и позоваването на извънредни и непредвидени обстоятелства е на база несъществуващи такива, а се основава на усмотрението на кмета, което противоречи на целите на предвидената хипотеза и крие риск от неоснователна загуба на учебно време.
		13.3. Премахване на председателя на БАН от текста на настоящия *Чл. 158. (В сила от 14.12.2015 г.) (1) Оценяването на проектите на познавателна книжка, както и първият етап от оценяването на проектите на учебник или на учебен комплект се извършват от оценители, определени от министъра на образованието и науката, съгласувано с председателя на Българската академия на науките*.		
		14. Правен ли е анализ на предимствата и потенциалните рискове при въвеждането на възможност за временно изпълняващи длъжността директор, особено ако предшественикът е избран за публична длъжност като кмет или депутат? Изследвано ли е как една подобна смяна на директори ще се отразява на организационния климат в едно училище, което традиционно има много дълъг период на адаптация при смяна на ръководни лица? Тази поправка също крие, или не крие, опасността от политизиране на поста директор на училище! **Прогнозиран ли е ефектът на разделение сред училищната общност в следствие от партийната принадлежност на директора? Как се очаква той да се върне към предишния си директорски пост като неутрален, свободен от политически обвързаности?** Благодаря Ви за вниманието и усилията, вложени в този процес. Надявам се коментарите ми да бъдат приети в дух на съвместна работа за по-устойчиво и качествено образование.	Не се приема	Разпоредбата е продиктувана от становище на Главния инспекторат към Министерския съвет, според което в тези случаи е налице перманентен конфликт на интереси, ако не бъде прекратено трудовото правоотношение на лицето за длъжността „директор“. От друга страна, всеки има право да се кандидатира за заемането на изброените позиции, като при това следва да се гарантират, както трудовите му права, така и правото му да заема изброените позиции. Разпоредбата е по аналогия на § 7 от ПЗР на Закона за държавния служител.

831.	Жаклин Кунович, председател на Българска Асоциация на Неформалното Образование – БАНО jackqueline.k@gmail.com 29 юни 2025 г. 2:03:41 Електронна поща	Представяме на Вашето внимание становище-предложение от БАНО – Българска Асоциация на Неформалното Образование по проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование, касаещо конкретно ранното детско развитие. БАНО подкрепя необходимостта от внасяне на промени в Закона за предучилищното и училищното образование, особено що се отнася до образованието в ранна детска възраст. Към настоящия момент има спешна необходимост от регулация на частните детски заведения, които предоставят грижа за малки деца и деца в предучилищна възраст. Дълго време за алтернативните форми за грижа, възпитание и обучение на деца, които не са регистрирани като ЧДЯ и ЧДГ, липсват разписани условия и правила, при които те могат да съществуват и работят. Подобни места, тип „център“, съществуват от десетилетия и необходимост от тях има и днес. Нуждата от узаконяване на условията за работа в тях е с цел осветляване на дейността и регулация на този тип детски заведения. На фона на хилядите неприети деца в общински детски ясли и градини, особено в гр. София и по-големите градове в страната, частните организации тип „център“ не стоят встрани от образователната и здравна система в България, а са активни участници в нея. В повечето случаи те са доброволен и съзнателен избор на родителите, където децата им получават знания и формират умения от най-ранна детска възраст. Чрез основните си дейности, представителите на алтернативната грижа за малки деца, както и неформални образователни структури, подкрепят формалното образование, допълват образователния процес в детската градина и училището, подпомагат ролята на семейството, решение са за семейства и родители, чиито деца не са приети в общински ясли и градини. **НАШЕТО ПРЕДЛОЖЕНИЕ:**		

		□ В ЗПУО да бъде вписано понятието „ранно детско развитие“, както и да се разширят формите, които са свързани с грижата и образованието на децата на възраст от три месеца до постъпването им в училище. Необходимо е да бъдат легитимирани алтернативните на държавния модел услуги, да бъдат насърчавани и подпомагани различни образователни програми и партньорства. □ Алтернативните форми, свързани с ОГРДВ, трябва да отговарят на минимум базови изисквания, регламентирани в наредба. Необходимо е синхронизиране на работата на институциите, съдействие от тяхна страна и подкрепа за утвърждаване на новите модели грижа за ранно детско развитие, които са ситуирани законово в България. МОН, МЗ и МТСП следва да подкрепят изпълними и допустими условия на съществуване и работа в тези организации, да се признаят и насърчат алтернативните форми за детска грижа като доказана европейска практика. Подценяването на проблема е негласна подкрепа на сивия сектор, който е в подем от години, именно поради липсата на разписани правила и условия за извършване на дейността. □ Като резултат от направените предложения и допълнения, следва да настъпи изменение и в действащите към момента НАРЕДБА ЗА УСЛОВИЯТА И РЕДА ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ И ИЗПЛАЩАНЕ НА СРЕДСТВА ОТ ДЪРЖАВНИЯ БЮДЖЕТ ЗА КОМПЕНСИРАНЕ НА РАЗХОДИТЕ, ИЗВЪРШЕНИ ОТ РОДИТЕЛИТЕ ЗА ОТГЛЕЖДАНЕТО И ОБУЧЕНИЕТО НА ДЕЦАТА, КОИТО НЕ СА ПРИЕТИ В ДЪРЖАВНИ ИЛИ ОБЩИНСКИ ДЕТСКИ ГРАДИНИ ИЛИ УЧИЛИЩА ПОРАДИ ЛИПСА НА СВОБОДНИ МЕСТА, както и в НАРЕДБА ЗА УСЛОВИЯТА И РЕДА ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ И ИЗПЛАЩАНЕ НА СРЕДСТВА ОТ ДЪРЖАВНИЯ БЮДЖЕТ ЗА КОМПЕНСИРАНЕ НА РАЗХОДИТЕ, ИЗВЪРШЕНИ ОТ РОДИТЕЛИТЕ ЗА ОТГЛЕЖДАНЕ, ВЪЗПИТАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ НА ДЕЦАТА, КОИТО НЕ СА ПРИЕТИ В ОБЩИНСКИ ДЕТСКИ ЯСЛИ ИЛИ ЯСЛЕНИ ГРУПИ В ОБЩИНСКИ ИЛИ ДЪРЖАВНИ ДЕТСКИ ГРАДИНИ ПОРАДИ ЛИПСА НА СВОБОДНИ МЕСТА и да се позволи пренасочването		

		на държавна субсидия към различните възможности. Родителите трябва да имат избор и без излишна административна тежест да могат да избират мястото за развитие на своите деца. Изразяваме нашата готовност да подкрепим МОН за въвеждане на предложените промени, както и в изготвянето на наредба за дейността на алтернативните форми. Представители на сектора са разписали минимум изисквания за условия и качество на работа, проблеми и възможни решения. Готови сме за дискусия и участие в групи и екипи, които да съдействат за легализирането на услугите, свързани с ранната детска грижа, обучение и възпитание на деца, предоставяна от ЮЛ и вписването им в ЗПУО.		
832.	Теодора Христакиева teodora.hristakieva@gmail.com 28 юни 2025 9:54:11 Електронна поща	Казвам се Теодора Христакиева и съм докторант към катедра Социална педагогика. Написала съм всичко, което в момента бих искала да достигне до МОН във файл и го прилагам към този имейл. Тук само искам да добавя, че религията е хем изключително важно нещо, хем е многопластово и не бива ей така с лека ръка да занимаваме децата с тази тема. Във всички религии има деца, които като пораснат или не искат да имат нищо общо с религия, или искат да сменят религията. Изключение правят религиите, които много силно ограничават личността да прави избори. Всички религии имат нужда да бъдат преразгледани както от гледна точка на науката, така и от гледна точка на останалите религии. В този случай би се получило единно духовно познание, което би допринесло същински и за индивидуалното и за общественото развитие. Но просто налагането на някоя религиозна традиция би създало повече проблеми, отколкото решения. Другите държави какво правят не ме интересува. Моят стремеж е към най-доброто възможно от максимално обективна гледна точка. Първо искам да благодаря за интереса от ваша страна към мнението на гражданите. Това е важно, наистина. Второ, искам да направя уточнение, че по отношението на образованието има различни гледни точки, като в България		

		традиционната гледна точка е най-доброто от позицията на детето. Смятам, че е много важно тази традиция да се запази, независимо какво се случва в другите държави. Трето, аз не съм действащ учител, не съм била и не мога да вляза в конкретика от гледна точка на учител. Но искам да изразя моите принципни идеи за позитивни промени в образованието в България. Четвърто – никаква религия в училище, освен общи основи, които са присъщи на всяка религия, след като се изчисти концепцията въобще какво ще се учи по всички дисциплини. Ако ще се учи дарвинова теория, то религията само ще обърка мислещите деца, а за останалите няма значение какво въобще се изучава в училище. Въвеждане на какъв да е предмет свързан с религия и изучаван от 1-ви до 12-ти клас неминуемо ще доведе до много проблеми. Аз имам съмнението за политически натиск за въвеждане на такава дисциплина, защото реално няма педагогическа нужда. И едно уточнение – има разлика между учител и духовен учител. А патриарха не е нито едното, нито другото и е много странно да има намеса в образованието въобще. Бях задала въпроса във Фейсбук, ще го задам и сега, макар че пак няма да получа отговор – на какво ще бъдат базирани оценките по Религия? На какви изисквания трябва да съответства оценка 6, например? Дайте да не си смучем от пръстите проблеми, има и без друго предостатъчно проблеми за решаване. Пето – писала съм не само във връзка с конкретните изменения на закона за предучилищното и училищното образование, но и въобще всичко, което искам да ви кажа. 1 – Предлагам детските ясли да бъдат закрити в досегашният им вид и да бъдат ползвани като детски градини. Смятам, че това ще облекчи ситуацията в София. А да бъдат създадени нови комплексни услуги – ‚Семейна грижа‘. Например в ДКЦ-тата да се направи преустройство, така че да се ползват за тази цел. Това звено ‚Семейна грижа‘ трябва да бъде 100% държавно. Да има в сградата аптека, лаборатория – те може да са частни, но останалото да е държавно, за да работи.		

		Това звено да покрива всичко свързано със семейството – предбрачни взаимоотношения, проблеми със зачеването – някои видове изследвания и терапии, например – психологичен стерилитет. Още с установяване на бременност от лекар, бременната да получава информация/картонче с телефон, например, на който да се обади и да бъде разпределена кой център ‚Семейна грижа‘ да посещава. Там да се извършва първо задължителен разговор с психолог, така че ако бременната не иска бебето, да се установят причините. Много често те са емоционални и може да бъдат преодоляни, така че в крайна сметка да бъдат намалени абортите. Също в този център да се извършва проследяване на бременността без апаратура, а когато дойде време за задължителен преглед с апаратура, тогава в болница. Също там да се провеждат занимания по гимнастика и/или йога за бременни, курсове за бременни, родилна зала за естествено активно раждане и зала оборудвана с медицинска техника в случаите, когато се наложи да бъде ползвана. Т.е. когато се наложи лекарска помощ, тя да е под ръка, да не се налага транспортиране на родилката. Но да речем, че раждането може и в болниците да се случва първоначално, докато се развие това звено. Да се провежда курс на семействата с бебета, което в крайна сметка ще доведе и до общност. Аз съм ходила на ежеседмични занимания за прохождащи бебета. Само че беше далеч от мястото, където живея и не ми се получи да съм в общност с майките от курса. Беше ми много полезно иначе. С времето осъзнах, че повечето майки не са имали моят късмет и много неща са им останали като пропуски. По моята визия на тези занимания майките се учат да бъдат пълноценни майки. Важно е да има аналогични сбирки за татковци – да се учат как да общуват с бебето, да си говорят по мъжки за темите, които ги вълнуват относно бебето и семейните отношения. Далеч по-добре е това да се случва с подходящ специалист, отколкото с приятел, който е също толкова невеж. Повечето майки се интересуват сами, но малко татковци полагат усилия да се учат как да общуват с децата си и това е сериозен проблем. И така – училище за родители до 3 г на детето. През това време майките да бъдат ангажирани с дейности		

		към този център или някакви други помощни дейности, въз основа на което да получават майчинство. Т.е. майчинството да не е манна небесна, а да е заслужено. Самите ангажименти на майките ще ги обогати и ще допринесе за създаване на общност от семействата в съответния квартал/град… В този център да може майките да си оставят бебетата почасово ,ако имат нужда да отидат на зъболекар, на фризьор, да подменят документи… Аз съм ходила да си сменям шофьорската книжка с бебе и не е най-приятното нещо. И съответно да има дежурни майки да пазят бебетата. Така че бебетата да не остават без надзор. Знаем случаи на оставени бебета в коли на слънце и задушили се от жегата. Просто наистина майките попадат в ситуации, в които имат нужда да оставят бебетата си на гледачка за 1-2 часа. И понеже се случва на всяка майка, то по някакъв начин да се редуват да бъдат гледачки в този център. Да се ползва пространството. Поддръжката на хигиената и въобще колкото може повее от дейностите в този център да се извършват от майките и срещу тези ангажименти да получават майчинство. Която майка не иска да се ангажира, не иска да участва, съответно и да не получава майчинство. На тези места също да се осъществява обмяна на здрави дрешки, играчки… Някои семейства закъсват финансово, а и това е начин да се намаляват отпадъците, при условие, че вещите могат да бъдат ползвани. Колкото може да самофункционира звеното, като финансовата подкрепа от държавата да бъде минимална и само наистина необходима. В тези центрове може да бъдат и детските кухни, като майките с по-големички бебета може да участват в приготвянето на храната и въобще организирането на дейността в детската кухня. Все пак поне 1 постоянна готвачка на държавна заплата би било добре да има и тя да контролира дейността в кухнята. Също студенти може да се включват на стажове – подготвящи се за акушерки, за детски учителки, за кинезитерапевти – гимнастика за бременни, гимнастика след раждане, масаж на бебето…, логопеди – за проговарянето на бебетата, медицински сестри. А, да, и задължително поне 1 медицинска сестра също като постоянен щат. Подробностите може да бъдат уточнени, сега само		

		нахвърлям идеята. За майките, които искат да се върнат на работа – или по 4 часа, или да си наемат детегледачка. Тук има голямо разнообразие от ситуации – на някои работни места е възможно майките да са с бебетата си. На други места – не. Но все пак грижата за малкото дете би трябвало да има централно място. Някои майки ще могат да си практикуват професиите и в този център. При всички положения малките деца ще са повече с майките си и сред познати хора в най-крехката си възраст, когато най-много имат нужда от сигурност. Също малките деца така ще бъдат под постоянно наблюдение от много видове специалисти, а родителите ще се учат от тях колкото им е необходимо като родители – как се поставят правила, как се прави окуражаване на малко дете, как се изграждат навици. Когато детето навърши 3 г започва да посещава ДГ. В някои семейства децата са с малка разлика и такъв център би бил голямо облекчение за майката. Хубаво е отвън да има детска площадка и колкото може зелена площ. Също в тези центрове ‚Семейна грижа‘ да има семеен терапевт, консултант… Въобще цялостно обслужване на нуждите на семействата с малки деца и не само. Когато семейството има някаква нужда, да знае към кого да се обърне, а не да пита приятели, да чете в Интернет и да потъва в проблемите си. Повечето проблеми са решими, но някой трябва да помогне на семейството. Никакви екрани за децата – нито телевизор, нито компютър, нито таблет, телефон. Екрани само възрастните да ползват и то при необходимост. Според мен родителството е посвещение, и особено майчинството и това трябва да бъде уважавано в обществото, а не да бъдат подценявани майките домакини, които са се отказали от кариера, за да бъдат по-спокойни и щастливи децата им. 2 – В ДГ училището за родители да продължава под друга форма – на родителски срещи да се дават напътствия на родителите за съответната възраст, за конкретни ситуации възникнали в съответната група. Най-общо как да комуникират родителите с вече		

		малко порасналите деца, как да ги приучват към повече самостоятелност. Много често педагозите казват, че родителите трябва да си възпитават децата. А родителите дали знаят как, дали имат ресурс да се справят? Нека има подкрепа за родителите, вместо само прехвърляне на отговорност. Никакви екрани в ДГ. Знам че има тенденция за въвеждане на технологии в ДГ. Прекалено е ранна тази възраст за екрани. Тук логопеди, специални педагози и лекари може да си кажат тяхната професионална гледна точка също. 3 – В начален училищен етап – никакви екрани. Прекалено е ранна тази възраст. Да, децата могат да се справят, но свръхнатоварването на мозъка не си проличава веднага. Множество видове проблеми са свързани с екраните, включително развитието на съзнанието. Останах потресена от факта, че в 1-ви клас до края на първия срок децата не си знаят имената помежду си на всички в класа. В първият учебен ден се раздават учебниците и на вторият ден започва уенето. А кога децата се запознават? Кога научават правилата в училищна среда? Аз предлагам това да се случва в часа на класа, като този час да се провежда от училищния психолог или съветник. В началото, а и през целия начален етап да има много социализиращи занимания водени от психолога или съветника. Да се работи за изграждане на качества – честност най-вече, правила и умения за общуване, вербализиране на емоции – кога е необходимо, кога е неподходящо… въобще социални правила на общуване според възрастта, а също и според конкретни ситуации възникнали в класа. Да има в някои уилища по квартали паралелка за деца със СОП, така че с тях да работи 1 или колкото е необходимо специални педагози. Приобщаващото образование в настоящият му вид натоварва педагозите, които не са подготвени за работа с такива деца и не е необходимо да изземват функциите на специалните педагози. Единият час по Физическо да е специално за народни танци. Това е много развиваща дейност и е различна просто от танци. Има хващане за ръце в кръг, което има социализираща функция. Много е важно у		

		всяко дете да бъде изградена вътрешната нагласа ‚Аз съм приет, аз съм част от общността‘. Неравноделните ритми също имат своите развиващи функции и т.н. А също по физическо да се играят народни игри, каквито ги знаем от нашето детство, а не само упражнения. В наши дни децата не се събират и няма къде да играят народни игри, а те също са развиващи и сплотяващи. Също щафетни игри, които възпитават отборна, екипна работа. По Музика – Мартин Иванов е разработил програма за ритмични упражения. Това също е много ценно, но по-добре той да го представи и поясни в детайли. Без да са необходими средства, оборудване, а само обучение на учителите по музика. Така че част от часовете по музика да са заделени за ритъм. Това е много развиващо също, вкарва мозъка в нов режим на работа и така той отпочива, а също изгражда нови невронни връзки. По Изобразително изкуство – часовете да се водят, ако трябва от студенти под формата на стаж, но тези ценни часове да бъдат оползотворявани пълноценно, а не да мине времето или за теория. Децата в тази възраст са много активни и имат нужда да действат, учат чрез действие, движение. Не виждам никаква нужда от учебник по Изобразително изкуство, а виждам нужда от примерна програма с креативни дейности. Също искам да предложа да има единност в учебния материал по различните дисциплини. Например, ако по Околен свят се учи за растения, то по Изобразително изкуство да се рисуват растения, по Технологии и предприемачество да се правят растения от пластилин или някакви апликации. Въобще, всички дисциплини да са по възможност около 1 и съща тема, защото така се получава затвърждаване. Спомням си в гимназията по Биология учихме за мозъка и понеже бях в паралелка Биология имахме повече часове. Отделихме време и правихме мозъчни клетки от пластилин. След 30 г все още си спомням, че преобладават звездовидните клетки, но има и други, например вретеновидни. И този спомен със сигурност се дължи на практичната част – работата с пластилин, която ми е затвърдила знанието.		

		По-добре върнете старото название от ‚Технологии и предприемачество‘ на ‚Труд и творчество‘. По-естествено и по-смислено е. Важно е хем да няма експлоатация на детски труд, хем да има изграждане на трудови навици. Така че нека търсим баланса. Не може в училище да произвеждаме принцове и принцеси и после да търсим решение на проблема с кадрите. Няма нищо нито срамно, нито безполезно в шиене с игра, плетене с куки… Хем това са много развиващи дейности – активират много мозъчни центрове, хем е важно довършването на започнатото докрай. Също е много ценно за самите деца да изработят нещо сами. Това им носи удовлетворение. Един пример – моят брат в гимназиална възраст сам си шиеше коженатa чанта, с която ходеше на училище. В последствие стана хирург. Като ученик не е знаел как ще се развие професионално, но сега шие всеки ден и това е много важна дейност. Представяте ли си колко биха се радвали деца, например в 4-ти клас сами да си оплетат шалче, а и да си го носят. Въпросът не е в парите – дали родителите могат да им купят шалчета, а в удовлетворението от свършената работа, в утвърждаването на: ‘Аз мога‘. Според мен е много важно във всяко училище да има училищен хор, оркестър и танцов състав. Вместо родителите да водят децата тук и там по разни зали, в други квартали… по-добре в училището да имат такива стандартни занимания по интереси. На празници ще изнасят програма в училището. А също може и междуучилищни конкурси да се организират за стимул и за обмяна на опит, за разнообразие. Не може всички талантливи деца да бъдат напъхани в музикалното и танцовото училище. Читалищната дейност не функционира както преди. А такава училищна дейност е допълнително сплотяваща учениците от различни класове. А може би и литературно-театрално изкуство. 4 – Предлагам да се пробва в училищата, в които е възможно английският модел – в първи клас децата да бъдат наблюдавани и по успех по съответната дисциплина да бъдат разпределени за втори клас в динамични класове. Например в клас А по математика – най-		

		добрите по успех по математика ученици. В клас Б – останалите или средно ниво – зависи колко паралелки има. По БЕЛ също и т.н. по общообразователните дисциплини. По този начин по-талантливите по дадена дисциплина ще се движат с по-бързо темпо, а другият клас ще покрива минимума. По някакъв начин ще се указва съответната оценка дали е за клас А или за клас Б(покриване на минимума). Също предлагам да има освен оценки и допълнително отбелязване на знак за Талант. Например, дете, което има 6, но си личи, че има талант в областта на математиката, това е различен вид 6 от другите деца, които нямат талант. Т.е. своеобразно откриване на таланти. Това ще помогне и на децата, и на родителите да се ориентират за по-нататъшно обучение за какво направление да помислят. Например, ако детето има талант по математика и рисуване, може да се мисли в посока архитект. Има работилница по архитектура в София и може да се пробва там детето дали ще прояви интерес. 5 – Бих се радвала да се потърси информация и евентуално да се пробва и в България модел от Германия, където пишат характеристики на децата и според тези характеристики препоръчват на родителите към какво училище да насочат децата си след 4-ти клас – дали да е по-практично, свързана с трудова дейност в бъдеще – от типа на бившите техникуми в България. Или по-артистично, или по-интелектуално – от типа на гимназиите от стария вид в България. 6 – На родителски срещи да продължи училището за родители, подобно на това в ДГ, но вече според спецификите на училищната възраст. Училищния психолог или съветник да обучава родителите как да общуват с децата си в определени ситуации, на определени теми… 7 – Моля, интересувайте се по каква причина се налага във всяка класна стая да има принтер, както в ДГ, така и в училище. Какво толкова се принтира? Какви са тези матариали, които все не достигат на учителите? Какво не харесват в учебниците и има нужда бъде		

		променено учебното съдържание така, че да няма нужда от принтери. Направо не знам как в миналото учителите работеха без принтери. Сега има учебници, има учебни помагала, има допълнителни неща, които родителите купуваме по списък и пак все се принтират разни неща. Понякога се принтират картинки за оцветяване, което мен ме изумява – в училищна възраст…. Моля, разпитайте учителите какво би удовлетворило нуждите им в часовете, така че да нямат нужда от принтери. 8 – Аз лично не виждам смисъл от учебните тетрадки. Има учебник, работна тетрадка и детето да пише там, а не да попълва в учебната тетрадка. Хем се носят много неща в раницата, хем детето се учи на мързел – само да попълва. А всъщност, особено в малката възраст, е много важно детето да пише повече, защото писането с ръка развива мозъка. А само или предимно попълването не развива толкова много. 9 – За намаляване на тежестта на раниците предлагам да бъдат премахнати учебните тетрадки + учебниците да бъдат разделени на 2 части – 1-ва част за 1-ви срок и 2-ра част за 2-ри срок. Така пак по 1 дисциплина детето ще получи 2 бр учебник, но ще му е по-лека раницата, защото ще носи само единия брой за съответния срок. 10 – Прогимназиален етап – като началния етап, с разликата че се сменят учителите. Но пак без екрани, моля. Не знам какво включва гражданското образование, но според мен здравното образование би трябвало да влезе в часовете по Биология/Човекът и природата. 11 – Гимназиален етап – според мен трябва да се вземат предвид препоръките на учителите по всяка дисциплина, а не само какъв резултат е изкарало детето на матурата. Освен това също да има динамика на класовете в рамките на 1 училище. Може някое дете да е прието в паралелка, в която е искало, но в последствие да е показало по-добър резултат по друга дисциплина. Например, в моят		

		випуск в гимназията в паралелка Биология се оказа, че има талант по Химия, но не знам защо не беше преместен в паралелката по Химия. Нека да се търсят възможности за развитие на таланта на всяко дете, а не да се опитваме да правим свирка от всяко дърво. Най-много смисъл има детето да развие своите заложби и с тях да бъде полезно като възрастен, а не да се опитваме да произвеждаме кадри под бройка. Вторият вариант само ще доведе до излишно напрежение. В часа на класа да се говори по теми свързани с различни професии. Кое дете какви таланти проявява и какъв набор от професии би му паснал. Освен това за взаимоотношенията момичета – момчета – социални правила, юридически закони даже за по-големите. Екраните може да бъдат въведени, но да служат по необходимост, а не за всичко, защото имат големи възможности. Има време да бъдат ползвани за всичко, нека първо съзрее личността. Предлагам последните 2 г от училищният етап всички момчета да бъдат разпределени във военни училища. Болните няма да бъдат включвани в натоварващи дейности, но също да са там, а останалите училища да останат девически. Така момчетата да изграждат навици за самостоятелност, да имат време и организирана физическа подготовка, да имат практически занимания по различни типично мъжки професии. Да им се поставят характеристики и въз основа на тях в последствие да им се предлага професионална ориентация. Няма смисъл всички да се хвърлят в 2-3 посоки – който става, и който не става. По-добре да се прецени взаимно – учителите, ученика и родителите кои са силните и слабите страни, които е показал ученика и да бъде насочен към професия, където ще може да се развие и реализира успешно. Аналогично за момичетата – под формата на мини стажове да се докоснат до работна среда в няколко сфери – каквито има в населеното място и особено където се търсят кадри. Така че ученика и работодателя да се намерят помежду си. Момичета може да посещават детски градини, болници… Даже няма да е лошо да имат задължителен летен стаж, като училището да осигурява		

		посредничество между подалите заявка, че могат да поемат стажанти ученици и учениците. През последните 2 г също да се изкара теоретичната част на шофьорски курс, може би максимално разширена + оказване на първа помощ на пътя. Първа помощ може и в часовете по Биология да влезе. А ЗДП или в часа на класа, или отделен час. Независимо кой ще стане шофьор в последствие, оказва се, че е полезно абсолютно всеки да е наясно с правилата – писани и неписани… От практиката, от информация от пътна полиция може да се вземе информация кое трябва непременно да се знае от всеки – и шофьор, и пешеходец, велосипедист и човек на тротинетка и ролери… В Германия знам, че учат велосипедистите да пресичат на пешеходни пътеки като бутат велосипеда. Не знам дали в България има такова правило, но ако има, добре е да бъде обяснено в училище на съответната възраст. Родителите не винаги са достатъчно информирани. Също в този период да се говори за предбрачни взаимоотношения. Дали това ще е в час по Биология, или Психология, или Етика, или Час на класа, но темата е изключително важна и тази функция може да бъде поета от специалист по предбрачни взаимоотношения от център ‚Семейна грижа‘. 12 – След завършване на училище максимално децата да са наясно как искат да продължат напред и да започнат работа в съответната сфера. От ученическите стажове би трябвало да имат уговорено място къде ще работят. Дали ще е едновременно с това или след 1 г работа, да имат възможност да учат още, ако искат. В смисъл, университетското образование да е свързано със сферата, в която работи вече младият човек. Например, ако работи в ДГ, то да учи предучилищна педагогика. Ако работи в магазин, да учи икономика. Т.е. според мен практиката и повишаването на квалификацията да вървят ръка за ръка, а също обучението да е задочно и също практически ориентирано. Вече след усвояване на практиката, ако младежа има желание за повече теоритизиране, да продължи с		

		магистратура редовно обучение и по-нагоре за университетски преподавател, например. Въобще, да се учи това, което наистина има нужда, а не да се учи за диплома и после не се знае дали ще влезе в употреба. 13 – Понеже наскоро обявихте, че обучението на акушерки ще е безплатно, искам да обърна внимание, че има крещяща нужда да се урегулират професионалните взаимоотношения – акушеро-гинеколог и акушерка. Освен това обучението на акушерката задължително да включва обучение за дула и обучение за консултант по кърмене. Не е необходимо да бъдат обявявани по този начин, но такива обучения майките са се принудили да изкарват, за да запълнят и своите нужди, и нуждите на обществото, т.е. на майките след тях. Темата е прекалено важна, за да бъде подценявана. 14 – Понеже сега съм докторант виждам пропуск, косто според мен има смисъл да бъде запълнен. Докторантите работят по някакви теми и после не знам какво става с техните изводи, събрана информация… Според мен би трябвало да има двупосочна връзка: От една страна държавата да дава заявки за провеждане на нужни изследвания. Някои ще са направо към професионални изследователи, но други може да бъдат поети от докторанти. По този начин стипендията на докторантите ще е оправдана. От друга страна докторант, който сам си е избрал тема, да се свърже със съответното министерство и да уведоми, че работи по такава тема. Ако има нужда, да му бъде указано съдействие. Освен това резултатите да бъдат представени и в министерството, така че може да бъдат полезни, а може и да подтикнат към по-разширено изследване от професионален изследовател. Например, аз сега съм пуснала авторска анкета в 1 училище. Би могло, ако МОН има интерес към такова изследване, евентуално да доразвием съвместно анкетата и МОН да съдейства за пускането ѝ в цялата страна. Част от данните ще ползвам аз за моето обучение като млад изследовател, а МОН ще си ползва всички данни за свои нужди.		

		В моят ДТ ще укажа кое е мое авторско, кое е доразвито или ще опиша само моята авторска част. Но смятам, че така може да се ползва по-ефективно труда на докторантите, които така или иначе получаваме стипендии. Също, ако докторант не успее да защити своя ДТ, то професионален изследовател би могъл да доразвие изследването за целите на съответното министерство. Жал ми е да се разпилява ресурс и вечно лявата ръка да не знае какво прави дясната. Нека науката в България да работи наистина за всеобща практична полза, а не да се губи смисъла на занятието. 15 – Предлагам да бъде възстановена Асамблея на мира. Прилагам тук програма, която съм измислила и която смятам, че е реалистично осъществима през юли 2026г, разбира се, с вашето съдействие. Не знам как е било преди, но на мен ми се оформя следната идея засега: 1 – Темата да бъде ‚Единство'. Може би да бъде проведено през юли, когато студентските общежития са празни и могат да бъдат ползвани за настаняване на участниците. 2 – Да бъдат поканени деца – максимум 10 на брой от всяка държава. Децата да бъдат подбрани по възраст и по изяви в изкуството. Например 9-11г. Когато държавата си подбере децата, да изпрати към нас попълнена бланка с информация, в която да се съдържа изкуството, в което е изявено детето и 1-3 негови изяви. Да бъде изрично указан езикът, който говорят основно + дали говорят английски език. По възможност поне 1 човек от групата на всяка държава да говори английски език. 3 – Децата участници да бъдат разпределени на големи групи според изкуството, в което са изявени.Така ще се смесят деца от различни държави, но ще бъдат обединени от изкуството, което умеят. Затова е добре да знаят английски. 4 – В първият ден тържествено откриване и да се бият камбаните. След това обяд. В НДК да се направи представяне на всяка държава		

		чрез презентация и нейните участници в рамките на около 1-2 минути. Коя е държавата, къде се намира, коя е столицата, популярна забележителност и непопулярна забележителност. Децата участници от съответната държава да представят себе си чрез песен, танц + рисунки едновременно да се презентират, а ако няма такива, то снимки на забележителности в тяхната държава. В края на деня децата да играят игра за запознаване чрез пантонима. Аз съм играла такава игра, много е забавна и е подходяща за участници от разнородни националности. Може би отвън на площада на НДК би имало достатъчно място за такава игра. Така децата от различните държави ще се посмесят. Вярвам, че това ще им е забавно. После нещо като дефиле – разходка по Витошка. 5 – Втори ден – децата да се разпределят според изкуството, в което са изявени. За художниците – пленер на тема ‚Единство' – може на открито в някой от парковете. За музикантите и певците – музикални занимания в подходящи зали. Може би отделно инструменталисти и отделно певци. Има една кратка песен за единството, която предлагам да научат. Текста е на английски, превода е: ‚Толкова е силна светлината на единството, че тя може да озари цялата Земя.' Инструменталистите ще учат мелодията и ще се синхронизират в оркестър. Танцьорите предлагам да направят кратък танц на песента за единството. Бих се ангажирала да направя хореография. Ако има деца, които са изявени литературно – ще напишат нещо по темата Единство. Ако има деца, които с театър или кино се занимават, също нещо ще подготвят заедно с възрастен, който да ги организира, така че да се получи кратка сценка и/или кратко клипче. 6 – Следобед пак така разпределени по зали ще учат право хоро на предварително избрана песен и една и съща за всички деца. Може би по групи да разгледат някои от музеите. 7 – Трети ден – преди обед репетиция, а след това тържествено закриване и изпълнение на всичко, което са правили децата предходния ден сглобено в един спектакъл. Рисунките от пленера ще текат докато се изпълнява песента и танца ‚Единство'. Ако има сценка или клипче, ще е преди или след това – по преценка. Идеята		

		е всяко дете да участва по някакъв начин в общото представяне, общия спектакъл. Накрая пред НДК голямо хоро на музиката, на която децата са учили правото хоро. 8 – Тези, които бързат – си тръгват. Които имат време, може да разгледат още нещо. За обяд нямам представа как може да се организира без децата да бъдат транспортирани. 9 – За възрастните – да бъдат поканени по 1 педагог и 1 детски психолог от всяка държава, които работят с деца до към 10 г. Също за предпочитане да владее английски. 10 – Първи ден – откриване, камбани. Следобед в залите, които на следващия ден децата ще ползват, възрастните да бъдат разпределени. Може би също тази игра на пантомима да направят за разчупване на леда. А после да обсъждат по предварително зададена тема още с поканата към държавите ,Как възпитаваме единство у децата – добри практики. Кои са най-големите им предизвикателства и най-големите им постижения. Между другото, в България се възпитава конкурентност, което аз лично не одобрявам. Считам за по-добър вариант екипността. 11 – Втори ден – възрастните разглеждат музей, галерия, а следобед в НДК – докато децата са разпределени в другите зали – няколко презентации от български специалисти свързани с тази предварително зададена тема. Или презентации от някои чужденци изявени по тази тема. 12 – Трети ден – тържествено закриване и отпътуване. 3 – За политиците – По 1 политик от държава. Първи ден – откриването. Следобед в друга зала – там вече някой друг трябва да организира тяхната програма. Обсъждане, презентиране по също предварително зададена тема още с поканата към държавата – Какви политики за единство прилагаме или планираме? Най-важното е да има резултат от тяхното събиране и обсъждане. На тържественото закриване с общия детски спектакъл ще присъстват и ще обявят до какъв краен резултат са стигнали, какво общо, единно решение са взели.		

		13 – Всеки участник да си тръгне с подаръче за спомен – детски вариант и вариант за възрастни. 14 – Ако се налага превод, ще потърсим първо доброволци. 15 – За цялостното организиране и по време на провеждането предлагам също да съберем доброволци. Кой не би искал да участва в такова събитие макар и като доброволец?! Песента за единството я знам от мои приятели бахаи. Много ми харесва, без да имам уклон към религия. Смятам, че е подходяща – кратка и съдържателна, не е популярна и може да се получи добър спектакъл. Музиката е написана от български композитор, който живее в чужбина. Разбира се, ще се свържем с него, за да коментираме идеята, а също той може да реши да дойде да присъства. 16 – Една седмица преди началото на събитието всеки ден да има интервюта с хора, които са участвали на асамблея преди. Ще бъде интересно, според мен да се чуят спомените на различни хора даже от различни градове в България, които си спомнят вълнението от участието си. 17 – Една седмица след края на събитието също да има интервюта на други участници на Асамблея на мира от миналото – техните спомени и новият вариант. Смятам, че това също би било интересно. Предполагам, че има достатъчно много участници от миналото, които биха застанали пред камера, за да говорят на тази тема. 18 – Ако се окаже, че е много скъпо, трудоемко… за да се организира в този формат, то тогава да го организираме в Балкански или Европейски формат. Предлагам да ангажираме маестро Камджалов за обучението на певците и за дирижирането на спектакъла. Той обича да включва и публиката, така е си представям цялата зала на НДК да пее за единство по цялата Земя. Единството е нещото, което ни е необходимо, за да постигнем глобални цели. Единството е нещото, което може да удовлетвори жаждата ни за хармония и щастие. Всяка човешка душа има нужда да се чувства приета, да има преживяването, че е част от нещо по-		

		голямо. И колкото по-голямо е то, толкова по-значима се чувства тази душа. Допълнение: За да имат възможност за участие повече деца, то би могло и в България, и да се предложи на останалите държави във всяко селище, което желае по същото време да бъде проведено нещо подобно на местно ниво и с местно оформление на програмата, но свързано със същата тема – Единство. Например, пак деца да рисуват – всякакви варианти, които общината може да осигури, песни подходящи за случая, танци, каквито могат да подготвят. Ако искат 2-3 дни, ако искат само 1 ден. Но всеки, който желае и възрастен, и дете да има шанса да се приобщи към това международно събитие. Възможностите в наши дни са безкрайно много. Би било добре да има в социалните мрежи места, където който желае да сподели своето творчество, своите емоции, своите идеи за бъдещо провеждане на асамблеята…		
833.	Мартин Петров, гражданин, баща, образовател mpetrovorg@gmail.com 29 юни 2025 г. 2:12:32 Електронна поща	Обръщам се към вас като баща на две деца – дъщеря, която току-що направи първите си крачки в класната стая, и син, който все още открива чудото на думите – и като човек, посветил последните петнадесет години от живота си на знанието, на ученето, на изграждането на личности. Не съм чиновник, не съм администратор. Аз съм образовател – треньор на умове, водач в лабиринта на себепознанието, свидетел на растежа и на кризите, които младите хора преживяват в една често недобре разбирана система. Причината да ви пиша не е просто загриженост. Това е предупреждение – предупреждение, че предложените промени в Закона за предучилищното и училищното образование не са козметични, а системни. Те променят смисъла на училището. От място на търсене го превръщат в арена на дисциплина. От територия на знанието – в инструмент за идеологическа интервенция. Това не е законопроект за бъдещето. Това е схема за връщане в миналото – към време, в което децата не се изграждаха, а се форматираха. Затова заставам срещу него с пълната сила на убеждението, че образованието не е площадка за експерименти с духа на нацията, а		

		свещен ангажимент – да подготвим следващото поколение не за подчинение, а за свобода. Не за заучаване, а за разбиране. Не за страх, а за избор. Първо, предвиденото въвеждане на задължителен учебен предмет „Добродетели и религии“ представлява не просто административна мярка, а ценностна подмяна, която застрашава самата идея за просвета в модерната ѝ форма. Това предложение е концептуално сбъркано, исторически наивно и морално съмнително. То въвежда в класната стая идеята, че моралът може и трябва да се имплантира чрез догматични схеми, а не да се изгражда чрез вътрешен растеж, свободен разум и критическа мисъл. Да започнем от основното: Конституцията на Република България ясно утвърждава светския характер на държавното образование. Това не е формален жест, а резултат от вековна борба между знание и догма, между Просвещението и мрака, между автономията на ума и религиозния авторитет. Светското училище е продукт на модерността – то съществува не за да проповядва, а за да разкрива. Не за да създава поданици, а граждани. Всеки опит да се вкара религиозен наратив като задължителна част от образователния процес представлява насилие над този исторически договор между училището и свободата. Понятието „добродетели“, представено в този контекст, е коварно. Под благородната му външност се крие опит за внедряване на религиозна норма като универсален морален модел. Но добродетелта не е привилегия на религията. Нито пък религията е единственият ѝ източник. Философската етика още от Античността – през стоиците, епикурейците, Кант, Мил, до съвременните хуманисти – доказва, че моралът може да бъде граден върху разума, върху състраданието, върху общественото благо. Да се твърди, че добродетелта е немислима без религия, е интелектуална обида към всяка светска етична система, както и към хората, които ежедневно живеят почтено, без да изповядват вяра. Ако приемем, че училището ще възпитава децата ни чрез религиозни представи за морал, възниква неизбежният въпрос: чия религия? Кой Бог? Коя традиция? Християнството? Католицизмът или		

		православието? Ислямът? Юдаизмът? Да не говорим за източните системи като будизма и индуизма. Има ли място за агностиците? За децата от смесени семейства? За тези, които нямат религиозна идентичност и не искат такава? Всеки опит за компромис ще се превърне или в банално обобщение, или в културна асимилация. Универсален предмет по религия е оксиморон – защото религиите по дефиниция изключват универсалност. Те са по рождение конфесионални, и тази конфесионалност няма място в светското образование. Да, религиите са част от историята на човешката култура. Те са вдъхновили велики произведения, трагедии, философски системи, войни и революции. Мястото им е в часовете по история, по литература, по философия – където могат да бъдат анализирани, сравнени, осмислени. Но не и в часове, които ги превръщат в морален канон. Защото тогава вече не говорим за културно знание, а за догматично възпитание. Освен това, въвеждането на такъв предмет в задължителен порядък неизбежно ще доведе до въпрос за преподавателския корпус. Кой ще преподава религиозни добродетели? Свещеници? Педагози с богословска квалификация? Или светски учители, принудени да рецитират догми, в които не вярват? Това не е само институционален казус. Това е морален и педагогически конфликт, който ще разкъса самата тъкан на учебния процес. Ще превърне учителя в инструмент на институция, вместо в проводник на знание и етика. Ако позволим тази трансформация, ние изоставяме модерния идеал за училище като лаборатория на мисълта. Превръщаме го в храм на еднообразието, в сцена за културно подчинение. И тогава вече няма да е важно какво пише в учебниците – защото ще сме позволили най-важното да бъде отнето: правото на децата ни да бъдат възпитани като свободни хора. Второ, предложението за механично повтаряне на първи клас и за интегриране на „социално-поведенчески умения“ в системата за оценяване не е просто неефективна педагогическа интервенция – то е симптом на дълбоко неразбиране на детската психология, на		

		ролята на училището и на смисъла на образованието изобщо. Това е меритокрация без милост, дисциплина без разбиране, и оценяване, което все по-малко измерва знание и все повече прилага присъда. Първият клас не е просто учебна единица – той е архетипният преход между интимния свят на дома и публичния свят на обществото. Това е момент на психологически разлом, на съзряване, на уязвимост, но и на неописуема възможност. Детето не влиза в първи клас като чист лист – то влиза като сложен организъм от емоции, страхове, любопитства и индивидуалности, чийто ритъм не съвпада с административния календар. Да се третират тези деца като „годни“ или „негодни“, да се налага повторение на класа като форма на дисциплинарен натиск, означава да превърнем образователната система в машина за фрустрации. Съществуват десетки международни изследвания – от Световната банка до УНИЦЕФ, от OECD до Harvard Graduate School of Education – които категорично показват, че повторението на клас в ранна възраст има дългосрочни негативни ефекти: по-висока вероятност от отпадане от образованието, по-ниска самооценка, етикетиране и социална стигматизация. Малкото дете, което бъде принудено да повтори класа, не се „усъвършенства“. То се маргинализира. То носи белега на провал още преди да е разбрало какво значи успех. Вместо да лекува проблемите в ранното образование, тази мярка ще ги задълбочи, ще ги капсулира, ще ги превърне в самосбъдващо се пророчество. Още по-опасно е въвеждането на „социално-поведенчески умения“ като елемент от оценяването. Тук вече навлизаме в територията на опасния морален релативизъм. Какво означава „поведение“? Кой го дефинира? По чии критерии? И – най-важното – каква е легитимността на учителя да преценява социалната валидност на дадено дете, когато неговата задача е да предава знание, а не да администрира характер? Превръщането на поведението в измерима и оценяема категория създава предпоставки за субективност, пристрастие, културна дискриминация и институционално насилие.		

		Има деца, които не са тиха публика. Които мислят на глас. Които задават въпроси, които се бунтуват. Те не са „проблем“. Те са двигатели на човешкия напредък. Но в една система, която възнаграждава покорството, а наказва различието, тези деца се превръщат в отклонение. Поведенческият контрол в такава рамка се превръща в селекция – не на таланти, а на послушни. Истинският напредък не се измерва с оценка за поведение. Измерва се с това доколко образованието успява да разпознае и развие човешкия потенциал – особено когато той не се вмества в удобната схема. Вместо да въвеждаме нови инструменти за репресия, нека създадем методи за подкрепа. Вместо да наказваме различието, нека го култивираме като ресурс. Това изисква педагогическа зрялост, инвестиции в учителската квалификация и осъзнаване, че всяко дете е уникална вселена, а не формуляр за попълване. Трето, предлаганият механизъм за учителска атестация, представен с повърхностната фасада на „оценка на труда“, всъщност е системен инструмент за отслабване, обезличаване и дисциплиниране на професионалната автономия на преподавателя. Подмяната на периодична атестация с ежегодна оценка, обвързана с пряк риск от освобождаване при „ниски резултати“, представлява не модернизация, а примитивизация на управлението на знанието. Това не е политика – това е контрол. Учителят не е винт в бюрократична машина, а нравствен и интелектуален посредник между културната памет на човечеството и неговото бъдеще. Да го третираш като подлежащ на периодично изхвърляне кадър, вместо като личност, която трябва да бъде подкрепяна, изграждана и развивана – това е отказ от разбиране на същността на образователния процес. Не се ражда добър учител чрез страх, както не се ражда свободен ученик чрез наказание. Образованието не може да бъде ефективно, ако е пропито от принуда. Най-смущаващото в предложения модел е липсата на какъвто и да било компенсаторен механизъм: няма предвидена програма за професионално възстановяване, няма етап на консултации, няма		

		индивидуален план за развитие. Системата не предлага изцеление – тя предлага отхвърляне. Преподавателят, получил ниска оценка, не попада в зона на доверие, а в коридор на очаквано уволнение. Това превръща учителската професия в несигурна, демотивираща и емоционално токсична среда – една конвейерна линия, на която вместо респект получаваш надзор, а вместо вдъхновение – заплаха. Унищожаването на професионалното самочувствие на учителя е равносилно на разрушаване на авторитета на самото училище. Ако учителят живее в страх, той не учи на свобода. Ако работи, за да оцелее до края на учебната година, той не изгражда бъдеще – той оцелява в настояще. Образованието не може да бъде подвластно на системи, в които оцеляването заменя творчеството, а административният натиск – педагогическата визия. Още по-проблематично е това, че оценката често няма да отразява реалните педагогически усилия, а ще бъде повлияна от социални, поведенчески и културни фактори извън контрола на преподавателя: бедност, културна неграмотност, родителска апатия или институционална бюрокрация. Да се прехвърли цялата тежест върху гърба на учителя без да му се дадат нито ресурсите, нито доверието, нито правото на грешка – това е израз на управленска несправедливост, която ражда не по-добри училища, а изтощени, изтерзани и деморализирани учители. Ако наистина вярваме, че доброто образование се гради върху добри учители, то тогава първата задача на законодателя не е да въведе механизъм за тяхното наказание, а стратегия за тяхното овластяване. Атестацията не трябва да бъде катапулт към безработица, а платформа за идентифициране на нужди, изграждане на капацитет, предаване на опит и споделяне на най-добрите практики. Да се научи преподавателят да бъде по-добър, а не да бъде по-уплашен. Четвърто, административната философия, заложена в предложените изменения, не се изчерпва само с контрола над учителя. Тя се разгръща в пълния си авторитарен потенциал чрез натиска върху училищното ръководство и паралелното обезсилване на механизмите за граждански надзор – конкретно, чрез подкопаването		

		на функциите на обществените съвети. Това е не просто управленска тенденция – това е институционална стратегия за централизиране на властта, за замяна на доверие с надзор, и на автономия с подчинение. Училищният директор не е администратор в министерски костюм, а архитект на среда – лидер, който трябва да обедини учители, ученици, родители, общност. Той е не просто мениджър, а морална ос на колектива, медиатор между образователната философия и практиката. В тази роля директорът е натоварен с мисия, която изисква визия, гъвкавост и стратегическо мислене. Вместо това, предложеният закон го превръща в обект на постоянно подозрение – обект на проверки, подчинен на рейтинг системи, подвластен на регионални администрации с неизяснени критерии и ограничени възможности за защита. Редовните проверки и новите изисквания – по ранно детско развитие, по задържане на ученици, по отчетност и формализирани „резултати“ – не водят до повече качество. Те водят до отчуждение. Когато визията за училището се подменя с бумащина, а ръководителят е третиран като заподозрян по подразбиране, самата идея за доверие вътре в образователната институция се разпада. Контролът поглъща съзиданието. Паралелно с това, проектът предлага почти пълна ерозия на функциите на обществените съвети. Това е особено тревожно. Обществените съвети са един от малкото реални инструменти за граждански надзор, за диалог между училището и родителската общност, за превенция на авторитарни практики в управлението на учебните заведения. Тяхната роля е не символична, а функционална – те дават глас на онези, които не участват в йерархията, но са пряко засегнати от всяко образователно решение: родителите, учениците, местната общност. Според становището на Българската предприемаческа асоциация (BESCO), отслабването на обществените съвети лишава образованието от необходимата прозрачност, отчетност и доверие. Това не е абстрактна критика – това е предупреждение, че без социален контрол, без ангажираност на гражданското общество,		

		всяка система се затваря в себе си и губи чувствителност към нуждите на реалните участници. Идеята, че директорът може да бъде ефективен лидер под постоянна заплаха и без обществена опора, е управленска илюзия. Лидерството се нуждае от съюзници, а не от надзиратели. Цялостната логика на тези предложения е една: повече вертикална власт, по-малко хоризонтално доверие. Повече надзор, по-малко визия. Повече контрол над образователната бюрокрация, по-малко автономия на училищната реалност. В такава система качеството не се подобрява – то се симулира. Страхът не ражда резултати, а привидности. Той не създава по-добри директори – създава по-удобни. Пето, сред най-смущаващите парадокси на предложения законопроект е включването на задължителния предмет „Добродетели и религии“, който по свои мащаби изисква ресурсна и кадрова мобилизация, за която държавата нито е подготвена, нито разполага с ясен механизъм за реализация. Не става въпрос за академична иновация, а за наложен нормативен абсурд, чието изпълнение би изисквало намирането и въвеждането на хиляди нови преподаватели в една система, която вече страда от недостиг на кадри в основни, стратегически дисциплини. Образователната система в България и към момента изпитва сериозни затруднения да обезпечи с квалифицирани кадри предмети от критично значение за развитието на децата в XXI век – математика, физика, химия, информатика. В десетки училища по страната няма учители по тези ключови предмети, особено в малките населени места, където образованието често съществува на ръба между усилието и оцеляването. В тази тревожна реалност, да се разисква откриване на хиляди нови преподавателски позиции по религия, без паралелно решаване на системния недостиг в STEM областите, звучи не само приоритетно объркано, но и стратегически слепо. Кой ще обучи тези нови преподаватели по религия? По какъв учебен план, с какви методологии и стандарти, при какви академични и		

		професионални критерии? Отсъствието на отговори на тези въпроси говори ясно: не съществува подготвена основа за такава образователна реформа. В най-добрия случай ще се импровизира – с ускорени курсове, минимални изисквания, формално запълване на щатове. Това не е педагогическо мислене – това е нормативна халюцинация, при която формата ще предшества съдържанието, а заповедта – компетентността. Финансовият аспект също не е за пренебрегване. Разкриването на хиляди щатни места предполага сериозен държавен разход, който би могъл да се използва далеч по-целесъобразно – за съвременна учебна среда, за дигитална инфраструктура, за библиотечен фонд, за подкрепа на деца в неравностойно положение. Не е нужно дори да се спори по идеологически линии – чистата ефективност и рационалност на публичния разход диктуват друго разпределение на средства. Да се влагат ограничени ресурси в предмет, чието въздействие не е доказано, а съдържанието му буди сериозни педагогически и обществени въпроси, означава да се работи срещу интереса на българското образование. Всичко това разкрива по-дълбокия проблем – разминаването между реалните нужди на училището и приоритетите на този законопроект. Доброто управление означава синхрон между цели и средства. Тук няма нито едното, нито другото. Вместо да се търсят трайни решения на кадровата криза, се предлага скъпа и противоречива интервенция, която не е резултат от експертен консенсус, а от идеологическа амбиция. Това не е образователна политика – това е системен риск, облечен в езика на морално наставление. И най-важното: в тази картина липсва детето. То е забравено между параграфите, между нормативите и таблиците, между изискванията и политическите формули. Неговите реални нужди – да бъде мислещ, свободен, подкрепен – отново остават на заден план. И това е, може би, най-голямата загуба. Шесто, онова, което може би най-силно компрометира предложения законопроект, е неговата пълна липса на визионерска дълбочина. Предложенията не почиват върху системен анализ на реалните		

		нужди на българското образование, не произтичат от стратегическа концепция за развитие на човешкия капитал, нито дори от разбиране за бъдещето като етика на настоящето. Това не е реформа – това е фрагментация, безсистемна и идейно нечестна. Вместо единна философия на знанието, получаваме конгломерат от управленски мерки с ретроградeн оттенък, които разкъсват тъканта на образователния процес. Истинската реформа не започва със санкции, а със съдържание. Не с контрол, а с подкрепа. Не с експерименти върху най-уязвимите – децата, учителите, семействата – а с визия, която ги вижда не като обекти, а като партньори в изграждането на общество, способно да мисли, да създава, да оспорва, да твори. Това означава ясно дефиниране на стратегически приоритети: да се инвестира в квалификацията на учителите; да се създадат програми за формиране на умения, а не просто за усвояване на знания; да се изградят мостове между науката и училището; да се създаде динамична учебна среда, която култивира иновация, съпричастие и аналитична мисъл. Според последните изследвания на Европейската комисия и Световната банка, България е сред страните с най-голямо изоставане в развиването на ключови компетентности у учениците – като критично мислене, умения за решаване на проблеми, дигитална грамотност. Това не е провал на децата – това е провал на системата, която не е адаптирана към века, в който живеем. Вместо да се отговори на тези предизвикателства с интелигентни, базирани на данни и доказателства стратегии, се предлагат мерки, чиято основна характеристика е идеологическа тревожност, не педагогическа ефективност. Да възпитаваме бъдещи иноватори, учени, инженери, писатели и граждани означава да им дадем не само информация, а и свобода. Свобода да питат. Свобода да се съмняват. Свобода да създават нови светове. Това не се случва в среда на контрол и конформизъм. Това изисква културна инфраструктура – библиотеки, лаборатории, спортни зали, менторски програми, извънкласни занимания,		

		съвременни технологии, автономия на учителя. Всичко друго е симулация. Образованието не е политически инструмент. То е общественият договор за доверие между поколенията. Всяко негово посегателство по идеологически подбуди е не просто грешка – то е предателство. Децата ни не са подлежащи на моделиране биологични обекти. Те са мислещи същества, които заслужават да живеят в страна, където знанието е път, а не инструмент за подчинение. Ако държавата иска да се нарича съвременна, нейният приоритет не може да бъде въвеждането на религиозни предмети или поведенчески оценки. Приоритетът ѝ трябва да бъде: учители с възнаграждение и статут, който съответства на тяхната отговорност; ученици, които учат в условия на уважение и смисъл; родители, които участват в управлението на училището; общество, което разбира, че бъдещето не се създава със заповеди, а с визия. В центъра на този дебат не стои просто един законопроект – стои въпросът какво общество искаме да изградим. Законът за предучилищното и училищното образование не е набор от административни параграфи, а огледало на колективната ни ценностна система. Той е отражение на това дали приемаме знанието като път към освобождение или като средство за контрол. И в тази светлина настоящият проект не просто не отговаря на нуждите на децата и на бъдещето – той им противоречи. Това, което липсва най-много в този проектозакон, не е термин, алинея или допълнение. Липсва му визия. Липсва му разбиране за това, че образованието не е бойно поле за идеологии, а свещено пространство за култивиране на съзнание, разум и въображение. Липсва му чувствителност към различието, интелигентност в разхода на ресурси, емпатия към уязвимите и най-вече – доверие в самия процес на преподаване и учене. Истинската образователна реформа не започва с натиск, заплахи и административна репресия. Тя започва с доверието в учителя, с подкрепата към детето, с включването на родителя. Тя се гради с инвестиции в критично мислене, наука, иновации и спорт – онези		

		сфери, в които децата изграждат не просто знания, а характер, екипност, креативност и гражданска смелост. Българското училище не се нуждае от нови вериги. То се нуждае от хоризонти. Призовавам народните представители: не превръщайте класната стая в катедра за морална пропаганда. Не свеждайте учителя до администратор на поведение. Не въвеждайте нови предмети, които не се базират на нуждите на децата, а на нуждите на политически фракции. Оттеглете този законопроект. Започнете обществен разговор. Не за миналото, което се опитвате да реанимирате, а за бъдещето, което всички искаме да построим. И не забравяйте: училището е единственото място, където държавата се среща с децата си не като надзирател, а като възпитател. Ако пропуснете тази роля, ако я превърнете в авторитарен фарс – ще платим всички. Не с гласове, а с поколения.		
834.	Мария Йорданова, председател на Фондация „За децата с церебрална парализа“ info@fccp.bg 28 юни 2025 г. 23:56:31 Електронна поща	**СТАНОВИЩЕ** Фондация „За децата с церебрална парализа“ е неправителствена организация с мисия да подпомага интеграцията и развитието на децата с детска церебрална парализа (ДЦП) и техните семейства, като работи за включването им в образованието и обществения живот. Даваме гласност на проблемите, съпътстващи живота на децата с ДЦП и техните близки, защото смятаме, че истинското приобщаване изисква ангажираност, уважение и е дълг към всяко дете, а не разход, който може да бъде спестен. Повод за настоящото становище са предложените изменения в Закона за предучилищното и училищното образование (ЗИД на ЗПУО), които засягат чл. 107 от закона и предвиждат нова процедура за определяне на формата на обучение на ученици със специални образователни потребности (СОП). Според проекта, решението за формата на обучение ще се взема от училищния екип за подкрепа на личностното развитие и ще бъде утвърждавано от регионалния екип, а родителите ще бъдат изключени от този процес.	Приема се	Направена е редакция в текста, съгласно която е определено, че този избор се прави след обсъждане с родителя и след писмено изразено мнение от родителя. С тази редакция се подчертава ролята на родителя и на процеса на обсъждане с него на вземането на решението относно формата на обучение. Направено е и допълнение в текста, с което е определена процедура, съгласно която при несъгласие на родителя с определената от екипа в училището форма на обучение, той има право да подаде заявление за извършване на повторна функционална оценка от регионалния екип към съответния

		Изразяваме категоричното си **несъгласие** с това предложение, тъй като то нарушава правото на родителите да участват във вземането на решения за образованието на собствените си деца [2] – право, гарантирано от българското и международното законодателство. Според чл. 12 от ЗПУО, изборът на форма на обучение на малолетни и непълнолетни деца е правомощие на родителите или се осъществява със съгласието им. Ограничаването на това право **само за родителите на деца със СОП** представлява пряка дискриминация и неравно третиране, в противоречие с Конституцията на Република България, Конвенцията за правата на детето и Конвенцията за правата на хората с увреждания. Това законово предложение създава сериозни рискове за **изключване, изолиране и административен произвол**. Вече има немалко случаи, при които деца с поведенчески трудности по медицински причини са били принуждавани да преминат към индивидуална форма на обучение, въпреки че това не е било в техен интерес. С предложената промяна, подобни практики – вместо да бъдат ограничени – ще бъдат **законово обусловени**. Смятаме, че устойчивото приобщаващо образование не може да се гради върху ограничаване на правата, а върху изграждане на доверие, партньорство и реална подкрепа. Вместо родителите да бъдат изключвани от процеса, техният глас трябва да бъде признат като ключов. Вместо децата със СОП да бъдат „отделяни“, училището трябва да се променя така, че да ги включва. В тази връзка, предлагаме следните конкретни **решения и мерки**, които биха довели до реално, устойчиво и справедливо приобщаващо образование: 1. **Задължително участие на родителите** в процеса на определяне на формата на обучение – чрез информирано съгласие, писмено протоколиране и възможност за обжалване на решението на екипа за подкрепа. 2. **Въвеждане на образователни асистенти [3]** във всеки клас, в който има дете със СОП, не за 1 час, а по време на целия		регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование относно определянето на формата на обучение.

		учебен ден – като директна помощ за детето, подкрепа за учителя и средство за по-пълноценно включване. 3. **Повишаване на квалификацията на педагогическите специалисти [5]** чрез целеви обучения за работа с деца с увреждания, подкрепа при поведенчески трудности и сътрудничество с родители и външни специалисти. 4. **Гарантиран достъп до екип от специалисти в училищната среда** – логопеди, психолози, ерготерапевти и други, чрез междусекторно сътрудничество с местните общини, социални и здравни служби. 5. **Осигуряване на достъпна учебна среда**, включително: ○ **Архитектурна достъпност** – рампи, асансьори, подходящи санитарни помещения; ○ **Дигитална и комуникационна достъпност** – адаптирани материали, устройства за алтернативна комуникация, съобразяване с индивидуалните сензорни, двигателни и комуникационни нужди на детето. 6. **Механизъм за контрол и защита на родителските и детските права** – включително възможност за родителски сигнал и външна проверка при съмнение за неправомерно или дискриминационно решение на екипите за подкрепа. Считаме, че предложените изменения в ЗПУО следва да бъдат **преразгледани**. Необходимо е да се търсят решения, които **запазват правата на семействата с деца със СОП**, **инвестират в професионална и материална подкрепа на училищата [6]** и **гарантират, че всяко дете има реален шанс да бъде включено и прието такова, каквото е**. Призоваваме Министерството на образованието и науката, Народното събрание и отговорните институции: • Да **върнат родителите на масата на решенията**, особено когато се отнасят до най-уязвимите деца; • Да **избягват решения, които по своята същност водят до изключване**, макар и под формата на „помощ“;		

- Да **инвестират в хора, ресурси и механизми**, които създават реални условия за приобщаване и не са само на хартия;
- Да **отстояват принципите на равнопоставеност, участие и достойнство** във всяко училище **и да не се допускат повече оправдания от типа „липса на достъпна среда“, „недостатъчно преподаватели“ или „липса на опит“ [4], които се използват като основание за оказване на натиск върху родителите да изберат индивидуална форма на обучение за своето дете със СОП.**

Фондация „За децата с церебрална парализа“ остава в готовност за участие в работни срещи, обществени обсъждания и съвместни действия с институциите, с ясната цел – **да създадем училища, в които всяко дете има своето място**.

Не на последно място, присъствието на дете със специални образователни потребности в който и да е клас, е възможност – не само за самото дете, но и за всички негови съученици, защото обогатява тяхната ценностна система, развива емпатия, социални умения и разбиране към различните [1] – качества, без които не можем да градим справедливо и човешко общество.

РИЛОЖЕНИЕ

ъм становището на Фондация „За децата с церебрална парализа“

относно приобщаващото образование и измененията в ЗПУО

Обосновка на предложенията и твърденията чрез международни и национални източници

1.иобщаването е обогатяващо за всички деца

853. *„Приобщаващата класна стая развива емпатия, разбиране, социални умения и уважение към различията у всички ученици.“*

📌 **Източник:** UNESCO (2017). *A Guide for Ensuring Inclusion and Equity in Education.*

		2.дителското участие е законово и морално право **853.** *„Родителите имат право и отговорност да участват активно в решенията, засягащи образованието на детето им.“* 📌 **Източници:** • Конвенция за правата на детето, чл. 5 и чл. 18 • Конвенция за правата на хората с увреждания, чл. 7 и чл. 24 • Закон за предучилищното и училищното образование (ЗПУО), чл. 12 **3.разователните асистенти подобряват включването** **853.** *„Присъствието на обучен асистент в класната стая подобрява резултатите, самочувствието и ангажираността както на децата със СОП, така и на техните връстници.“* 📌 **Източник:** European Agency for Special Needs and Inclusive Education. (2018). *Support for Inclusive Education – Teacher Professional Development and Inclusive Practices.* **4.псата на ресурси не оправдава изключване** **853.** *„Липсата на кадри или достъпна среда не може да бъде основание за нарушаване на правата на децата с увреждания.“* 📌 **Източник:** Комитет на ООН за правата на хората с увреждания (CRPD), Заключителни наблюдения за България, 2022 **5.ителите се нуждаят от реална подкрепа** **853.** *„Над 70% от анкетираните учители в България се чувстват неподготвени да работят с ученици със специални потребности без допълнителна помощ.“* 📌 **Източник:** Заедно в час & Тръст за социална алтернатива. (2023). *Изследване на предизвикателствата пред приобщаващото образование.* **6.иобщаването е икономически по-ефективно от изключването** **853.** *„Инвестициите в приобщаващо образование водят до по-добри дългосрочни резултати, намалена социална*		

		изолация и по-голяма икономическа независимост на хората с увреждания.“ 📌 **Източник:** World Bank. (2018). *Inclusive Education: An Evidence-Based Approach.* Всички приложени източници потвърждават, че: • **Приобщаването не е бреме**, а възможност за изграждане на справедлива и устойчива образователна система; • **Родителите са партньори**, не наблюдатели в процеса; • **Институционалната подкрепа и човешкият ресурс** са решаващи за успеха на всяко дете – независимо от неговите потребности.		
835.	Деница Петрова УНИЦЕФ в България bulgaria@unicef.org 29 юни 2025 г. в 9:56:22 Електронна поща Система за документооборот „ЕВЕНТИС“ – вх. № 18-245/30.06.2025 г.	**Становище** УНИЦЕФ България приветства продължаващите системни усилия на Министерството на образованието и науката за осигуряването на качествено предучилищно и училищно образование, така че всяко дете да има възможност да се развива, да достигне пълния си потенциал и да живее като пълноценна част от обществото. Качеството на предучилищното и училищното образование е ключов фактор за изграждането на високообразовани, иновативни и активни граждани, които са способни да се реализират успешно на пазара на труда в условията на динамична икономика и да допринасят за личното си благоденствие и благополучието на обществото. Въпреки усилията, положени от страна на българските власти и институции в тази насока, в последните години сме свидетели на сериозни предизвикателства в осигуряването на достъп до качествено образование за всяко дете. Динамиката в социално-икономическата, технологичната и демографската среда, задълбочаващите се социални неравенства и засилените миграционни процеси създават редица затруднения пред образованието и изправят образователните системи пред големи предизвикателства за включването и благополучието на всяко дете. За справянето с тези предизвикателства УНИЦЕФ последователно предоставя техническа помощ и експертиза, както и пряка подкрепа		

		за прилагането на ключови политики в областта на ранното детско развитие, превенцията на отпадането, приобщаващото образование, предотвратяването на насилието и тормоза, изграждането на умения в подрастващите, вкл. социално-емоционални умения, както и в апробирането на рамки и инструменти за управление на качеството в предучилищното и училищното образование. УНИЦЕФ приветства усилията на Министерството да подобрява непрекъснато тези политики в сътрудничество с всички заинтересовани страни. През 2024 г. Комитетът на ООН по правата на детето излезе със Заключителни наблюдения по комбинираните шести и седми периодични доклади на България (CRC/C/BGR/CO/6-7). Препоръките, свързани с образованието, са: • **да се засилят мерките за подобряване качеството на образованието на всички равнища на образованието**, включително чрез адаптиране и преразглеждане на съдържанието на училищните програми, интегриране на обучението за житейски умения и съвременни методи на преподаване и засилване на обучението на учители и специалисти в областта на образованието; • **да се преодолеят неравенствата в образователните постижения** и образователните резултати, особено по отношение на езиковата и математическата грамотност, за децата в неравностойно положение, включително ромските деца, децата с увреждания, търсещите убежище, бежанците и децата мигранти и децата в селските райони; • **увеличаване на записването и подобряване на достъпа до качествено образование в ранна детска възраст**, по-специално в селските райони и малките градове, включително чрез засилване на подкрепата за родителите и лицата, полагащи грижи; • **да се обърне внимание на сегрегацията на учениците на етническа основа и различията в достъпа до образование** при записването, процента на завършване и постиженията между децата от различни региони и социално-икономически или етнически произход, по-специално децата от ромски произход;		

		• **да продължи да гарантира достъпа на всички деца с увреждания до приобщаващо образование**, включително чрез създаване на механизми за наблюдение на качеството и включване на децата със специални потребности като целева група в оценките на Националния инспекторат по образование; адаптиране на учебните програми и осигуряване на подкрепа в интегрираните класове; мерки срещу отпадането от училище и гарантиране на правото на приобщаващо образование за всички, включително невербални деца. • **да гарантира правото на образованието на децата, търсещи убежище, бежанци и мигранти**, независимо от техния статут на пребиваване; • **разработване на програми, насочени към справяне с първопричините за отпадането от училище**, особено сред децата в неравностойно положение, и гарантиране, че всички деца могат да завършат основно и средно образование; • **да предприемат целенасочени мерки, включително с участието на деца, за премахване на насилието в училищата**, включително тормоза и кибертормоза, и да гарантират, че тези мерки обхващат превенция, механизми за ранно откриване, овластяване на децата, задължително обучение на учителите, протоколи за интервенция, психо-социална подкрепа за жертвите, последователно и стабилно регистриране и наблюдение на поведението на тормоз и повишаване на осведомеността относно вредните последици от тормоза; • **да гарантира преподаването на правата на децата и принципите на Конвенцията в рамките на задължителните училищни програми** във всички образователни институции и при обучението на учители и специалисти в областта на образованието. Отчитайки усилията на Министерството на образованието и науката да адресира тези препоръки в Проекта на Закон за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование, и в контекста на техническата и директна подкрепа,		

		която УНИЦЕФ предоставя във основа на Програмата за страната за периода 2023—2027г., подписана от Правителството на Република България и УНИЦЕФ, **бихме искали да предложим някои наблюдения и предложения за разглеждане по предложения проект.**		
		Ранно детско развитие и образование и грижа в ранна детска възраст Качествените услуги за образование и грижа в ранна детска възраст (ОГРДВ) са основен инструмент за насърчаване на ранното детско развитие, а периодът на ранното детство е основополагащ за целия жизнен цикъл на човека. По тази причина насърчаването на пълноценна грижа в ранна възраст, състояща се от областите здраве, хранене, учене, отзивчиви грижи и безопасна и сигурна среда е от особено високо обществено значение, а услугите за ОГРДВ следва да функционират в съответствие с високи стандарти за качество. УНИЦЕФ приветства създаването на нова алинея (3) в чл. 5 на ЗПУО, която утвърждава значението на провеждането на **„интегрирани политики за ранно детско развитие в най-добрия интерес на детето в координация и взаимодействие между системите на предучилищното и училищното образование, на здравеопазването и на социалните услуги.“** Това би било **в съответствие с Общ коментар №7** към Конвенцията за правата на детето относно „Прилагане на правата на детето в ранна детска възраст“, който изисква от държавите-страни по Конвенцията да разработят многосекторни стратегии за ранно детско развитие, които се основават на **„систематичен и интегриран подход“ и въвеждат „цялостна рамка за услугите, разпоредбите и структурите за ранната детска възраст, подкрепяни от системи за информация и контрол.“** Добър пример за интегрирана политика е приетия през 2024 г. Годишен план за насърчаване на ранното детско развитие, който интегрира мерки в образователната, здравната и социалната системи и е разработен от Постоянна експертна работна група по ранно детско развитие. Постоянната		

		експертна работна група обаче няма законово установен мандат, и краткият срок на плана не позволи включването на дългосрочна визия и мерки, които са необходими в областта на ранното детско развитие. Бихме предложили за изпълнението на новата алинея (3) **чл. 5 да се включи** приемането с **постоянен мандат на експертна работна група по ранно детско развитие под председателството на министъра на образованието и науката, и като нейна задача да залегне задължителното създаване на интегрирани междусекторни планове и стратегии за насърчаване на ранното детско развитие**. По този начин предложената добавка в ЗПУО ще може да се осъществи на практика чрез законово установени механизми за провеждането на интегрирани политики. **УНИЦЕФ дефинира ранното детско развитие като физическото, познавателното, езиковото и социално-емоционалното развитие на детето от раждането до задължителната възраст за училищно образование.** Предложената дефиниция в чл. 5, ал. 4 отговаря на тази дефиниция и бихме искали да приветстваме включването ѝ в ЗПУО. Новата ал. 5 постановява, че „ранното детско развитие се осигурява чрез системата на образование и грижи в ранна детска възраст. Системата на образование и грижи в ранна детска възраст включва ранна детска грижа в яслена възраст и предучилищно образование.“ Следва да се отчете, **че системата за ОГРДВ е само един, макар и изключително значим, елемент от осигуряването на ранното детско развитие.** Оптималното ранно детско развитие се осигурява от редица фактори, сред които отзивчивите родителски грижи, здравословното състояние, храненето, сигурната и безопасна среда, и осигуряването на възможности за ранно учене. **Тъй като системата за ОГРДВ не “осигурява” всички тези фактори, бихме искали да предложим терминът „осигурява“ в първото изречение на алинеята да се промени на „насърчава“. Подкрепяме включената дефиниция на системата за ОГРДВ като обхващаща предучилищното образование и ясленатa грижа, тъй като по този начин се въвежда обща визия и единна		

		система за всички услуги за ОГРДВ, което има потенциала да въведе по-систематичен и интегриран подход към сектора на ОГРДВ. Предложените промени в Закона за здравето също са в съответствие с предприемането на единен подход и визия за ОГРДВ. Предложението в чл. 24 на законопроекта е в ал. 4 стандартите за ранно детско развитие да се заменят със **стандарти за „ранна детска грижа“**. В периода на ранното детско развитие, ученето, грижата, сигурната среда, здравето и храненето са процеси, които се случват синхронно и неделимо, като уникална специфика на ранното детство. По тази причина, считаме за по-благоприятна визията на стандарти за ранно детско развитие, заложени в сега действащия ЗПУО. Допълнително, предвид световните и европейските същностни постановки, определящи институционалните форми в периода на ранното детско развитие, като предоставящи неразделно ранно образование и грижа, **УНИЦЕФ предлага разработването на единен стандарт за системата за образование и грижа в ранна детска възраст** за гарантиране на единна **система за ОГРДВ.** От основно значение е всички услуги за ОГРДВ да функционират съгласно приети и въведени в практиката стандарти за качество, които да обхващат всички сфери от Европейската рамка за качество на образованието и грижите в ранна детска възраст: достъпност, персонал, образователно съдържание, наблюдение и оценка, управление и финансиране. В страната започна процес по разработване на Национална рамка за качество на услугите за ОГРДВ, но тя все още не е приета на законово ниво. **Предлагаме въвеждането на Национална рамка за качество на услугите за ОГРДВ, в т.ч. създаването на система на национално и общинско ниво за наблюдение и оценка на качеството, да бъде включено в законопроекта като отделна алинея в чл. 5 или чл. 24.** Отбелязваме, **че законопроектът предлага добавянето в чл. 250, ал. 1 на ново изречение относно включването в системата НЕИСПУО на данни и за децата в яслените групи към детските градини. Единната система за ОГРДВ следва да включва данни**		

		за всички деца, независимо в какъв вид услуга за ОГРДВ са постъпили. Освен данни за децата, би следвало да включва и данни за персонала, включително тяхната квалификация и професионално развитие. Това налага събиране на данни както за децата в яслените групи към детските градини, така и за децата в самостоятелните детски ясли. Отбелязваме и създаването през законопроекта на нова професионална квалификация **„специалист по ранна детска грижа“**. **Необходимо е развиване на компетентостен модел за всички специалисти, които работят в услугите за ОГРДВ, с акцент върху компетентностите, насочени към стимулиране на пълноценното развитие, предоставяне на възможности за ранно учене през игрови подходи, идентифициране и адресиране на затруднения в развитието, създаване на приобщаваща и подкрепяща среда, и комуникация и работа с родителите.** Въвеждането на компетентностен модел предполага и разработването на нови направления и програми за квалификация във висшите училища, поради което приветстваме включването на този член в законопроекта. Отвъд него, в Националната рамка за качество на ОГРДВ следва да бъдат утвърдени както професионалните компетентности и квалификации на ангажирания персонал във всички видове услуги за ОГРДВ, така и съотношението специалист-дете, което към момента е твърде високо. Отварянето на Закона за изменения и допълнения, създават възможност предвижданата към момента подкрепа за личностно развитие за детските градини да залегне в цялата система за ОГРДВ като включи и децата, посещаващи яслени групи и самостоятелни ясли. Данните показват, че колкото по-рано се идентифицират затрудненията в развитието и се предоставят качествени мерки за подкрепа на личностното развитие, толкова по-добро е развитието на личността и толкова по-краткосрочно е използването на скъпоструващи мерски от обща и допълнителна подкрепа. Допълнително в много населени места са развити системни подходи за ранна детска интервенция включваща ранен скрининг с		

		валидирани инструменти, насочване към услуги за семейно-ориентирана ранна детска интервенция и механизми за взаимодействие между тези услуги и системата за ОГРДВ. Считаме, че това следва да е сред първите задачи на „интегрираните политики за ранно детско развитие“, предвидени в чл. 5.		
		Приобщаващо образование Европейската агенция за специални нужди и приобщаващо образование (EASNIE) определя приобщаващото образование като "**п„едоставяне на висококачествено образование в училища, които ценят правата, равенството, достъпа и участието на всички учащи**“. Приобщаващото образование цени уникалните нужди на всички учащи. В приобщаващите училища всеки ученик е подкрепен да участва пълноценно и да се развива. Основаният на правата подход към приобщаващото образование измества фокуса от конкретни групи и категории уязвими учащи. Вместо това се набляга на премахването на системни бариери и нагласи, които маргинализират, изключват или пречат на всеки ученик да се ангажира с образованието. Това създава чувство за принадлежност, насърчава индивидуалната подкрепа и подготвя учащите за учене през целия живот. Европейският съюз силно се застъпва за приобщаващото образование като крайъгълен камък на своята образователна и социална политика. Този ангажимент е ясно формулиран в Препоръката на Съвета от 2018 г. относно насърчаването на общите ценности, приобщаващото образование и европейското измерение на преподаването, в която държавите членки се призовават да насърчават приобщаваща учебна среда, която подкрепя многообразието, равенството и участието. Европейският стълб на социалните права6 допълнително засилва това, като декларира, че всеки има право на качествено и приобщаващо образование, обучение и учене през целия живот. Тези принципи са заложени в по-широки стратегии на ЕС, като например европейското	Приема се частично	Предложенията по отношение на приобщаващото образование са намерили отражение в Законопроекта.

		пространство за образование и рамки за образование и обучение (ЕТ) 2020 и 2030 г. В процеса на приложение на приобщаващото образование и оказване подкрепа на децата са въвлечени редица заинтересовани страни от правителствения и гражданския сектор, всеки със своята роля, визия и нагласи за качествено образование и грижи за децата. УНИЦЕФ България призовава към създаване на единна, споделена **Визия за приобщаващото образование** като неизменна част от качественото предучилищно и училищно образование, както и въвеждане на измерители, които да го проследяват и подобряват. Този процес включва широк диалог между представители на всички ангажирани институции и организации, обединени около формулирането на общи приоритети за развитието на приобщаващото образование и извеждане на ясни междуведомствени алгоритми за взаимодействие и координация. Визията следва да бъде придружена от **пътна карта**, която да структурира процеса на приложението й чрез извеждане на специфични цели и дейности, с конкретни и ясни стратегии за реализиране и проследяване на резултатите. Така предложените допълнения и изменения към Закона за предучилищното и училищното образование, включват разширяване на обхвата на допълнителната подкрепа чрез „**осигуряване на програми за социално-емоционално учене и за подкрепа на деца и ученици, преживели травми или в уязвимо социално положение**“. Позицията на УНИЦЕФ по отношение на програмите за социално-емоционално учене е, че те са от съществено значение за цялостното развитие и благополучие на всяко дете и ученик. Целите на програмите за социално-емоционално учене следва да са насочени към създаване на позитивна училищна среда, подкрепа на психичното здраве, подобряване на емоционалната устойчивост на децата и учениците и техните социални умения, както и повишаване на академичната мотивация и успех. Важно е приложението на програмите за социално-емоционално учене да бъде интегрирано като неделима част от учебния процес, включително и чрез изграждане на благоприятна, безопасна и подкрепяща среда в		

		училището или детската градина. В допълнение, насоките на Европейската комисия относно благосъстоянието в училище (2024 г.), разработени от експертна група в рамките на инициативата "П„тища към успеха в училище",“препоръчват общоучилищен подход към благосъстоянието и акцент върху изграждането на компетентности чрез социално-емоционално учене. УНИЦЕФ от години подкрепяме министерството в реализирането на цялостен училищен подход чрез програма “Стъпки заедно”, където устойчиво изграждаме социално-емоционални умения сред децата и подкрепяме училищата за справяне с агресията и насилието в училище. Българското законодателство следва да се стреми към разширяване обхвата, приложението, както и да осигури качеството на програмите за социално-емоционално учене за всички деца и ученици. От опита ни по прилагане на програма “Стъпки заедно” наблюдаваме нуждата от външна подкрепа за детските градини и училищата и **приветстваме предложението за подкрепа от страната на обучени психолози-ментори, които могат да бъдат както от РЦППППО, така и от училище**. Най-силно се откроява нуждата от изграждането на позитивен организационен климат; утвърждаване на позитивна дисциплина; развитие на училищната общност. За да подкрепи този процес, УНИЦЕФ през 2024 г. и 2025 г. осигури обучението на 52 специалисти (психолози и ресурсни учители) от 27 РЦППППО към МОН, които оказаха подкрепа на детски градини и училища в страната, вкл. по Национална програма 15 “Без агресия за сигурна образователна среда” за адресирането на тези нужди. Тези усилия следва да бъдат надградени и чрез **регламентирането на ролята и функциите на менторите в националното законодателство** и чрез ясно въвеждане на възможността на **образователните институции да се възползват от методическа подкрепа по тези теми без това да бъде ограничено до допълнителната подкрепа**. Предложените промени в действащото законодателство включват елементи на разширяване на функциите и дейността на РЦППППО,		

		като например разширяване на техните методически функции в системата на приобщаващото образование. Процесите в последните години свидетелстват за необходимостта от активна методическа подкрепа за педагогическите специалисти в тази област. Необходимо е, обаче, ясно да се дефинира тази функция**, да се интегрира хомогенно в основните нормативни документи**, в т.ч. и в Наредбата за приобщаващо образование, както и **да се обмисли финансов стандарт и разписване на ясни процедури за предоставянето на методическата подкрепа в детските градини и училищата**. Предложението за предоставяне на програми за социално-емоционално учене и за подкрепа на деца и ученици, преживели травми или в уязвимо социално положение има нужда от прецизиране, тъй като в българското законодателство **липсват изрично дефинирани понятия „деца, преживели травми“ и „деца в уязвимо социално положение“** като самостоятелни правни термини. Като близка може да се вземе дефиницията на „деца в риск“, вече включени в обхвата на допълнителната подкрепа. Припомняме, че „дете в риск“ е основно понятие за Закона за закрила на детето, върху него се градят функциите на системата за закрила на детето, а системата на образованието би трябвало да работи в близка координация с тази система. Въвеждането на нови понятия, които по съдържанието си са близки с понятието „дете в риск“ крие опасност от създаването на паралелни концепции, понятия и термини в закони, които нормират политики и практики за закрила на децата, включително в системата на образованието. За да се избегне свободно тълкуване и затруднения в практиката е необходимо да се приложи ясна дефиниция за тези понятия, както и обстоятелствата, които налагат обособяването им. Голяма част от предложенията предполагат промяна на концептуалното разбиране за организацията на подкрепата в приобщаващото образование, които изискват аналитична аргументация и експертен консенсус, за да се гарантира прозрачен и ефективен процес. Така например пространствата за предоставяне на		

		интензивна подкрепа и диференцирането на нивата на допълнителната подкрепа представят иновативен модел за българската образователна система и приобщаващото образование. УНИЦЕФ препоръчва **организиране на експертна работна група** за разглеждане на ефективността, резултатите от пилотирането, методологията и приложението на модела като предварителна стъпка, преди интегрирането му в българското законодателство. По отношение на изменението в чл. 107 екипът за подкрепа за личностно развитие да избира формата на обучение на ученик със специални образователни потребности, бихме искали да напомним, че правото на детето да избира и участва в решения, свързани с образованието му, е защитено от международни и национални нормативни актове, които гарантират неговото участие, интереси и благополучие. Според конвенцията на ООН за правата на детето, ратифицирана от България през 1991г., (чл. 12) детето има право да изразява свободно своето мнение по всички въпроси, които го засягат, включително образованието, и това мнение трябва да бъде взето предвид съобразно възрастта и зрелостта му. Това негово право, по отношение на образованието, е защитено и в чл. 12 от Закона за предучилищното и училищното образование, който гласи: (1) Всеки гражданин упражнява правото си на образование съобразно своите предпочитания и възможности в детска градина или в училище по негов избор, доколкото в този закон и в подзаконовите актове по прилагането му не е предвидено друго. (2) Изборът по ал. 1 за малолетните се извършва вместо тях и от тяхно име от техните родители, а за непълнолетните - –т учениците със съгласието на техните родители. В допълнение, според Конвенцията на ООН за правата на детето, именно родителите са тези, които носят п*ървостепенна отговорност за отглеждането и развитието на детето и висшите интереси на детето са тяхна основна грижа.* Съгласно действащото българско законодателство (ЗПУО), правото на избор на детето е гарантирано и при избора на формата за неговото обучение, при условията на чл.12, ал.2 и при спазване изискванията		

		на ЗПУО. В този нормативен и ценностен контекст, предложените промени за изменение на закона и делегиране на правата, и в известен смисъл на отговорността, за избора на форма на обучение на екипа за подкрепа за личностно развитие, могат да създадат условия за нарушение на правата на детето, съгласно Конвенцията за правата на детето. Предложените изменения към чл. 107 и чл. 190, засягат и правото на избор на децата със специални образователни потребности относно формата на обучение и създават условия на неравнопоставеност и противоречие с чл. 7 от Конвенцията за правата на хората с увреждания на ООН, ратифицирана в България през 2012 година. УНИЦЕФ призовава към запазване на правото на всяко дете да избира и участва в избори свързани с образованието му, отчетено и в действащия ЗПУО, чл. 107, ал.4, който гласи че **окончателният избор за формата на обучение се прави от ученика или родителя при условията на чл. 12.**		
		Превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение Механизмът за противодействие на насилието и тормоза в институциите на предучилищното и училищно образование разписва подробно стъпките по превантивната работа и интервенцията при случаи. Той е по същество е утвърдената към момента със заповед на министър национална рамка, въвеждаща стандартизираният подход и Алгоритъм за действие в образователната система за работа по превенция на насилието и тормоза в училище. Механизмът разписва стъпките, които образователните институции следва да предприемат ежегодно, но методическата подкрепа отсъства на практика от законодателната уредба. Опитът от прилагането на програма “Стъпки заедно” ясно показа нуждата на образователните институции от методическа подкрепа от началото на процеса - –т оценката на ситуацията, през планирането на дейностите, проследяването на напредъка и отразяването на случаите на интервенции. Във връзка с това считаме	Приема се	Отразено е в Законопроекта

		за необходимо **Механизмът изрично да бъде споменат в закона**, както и **да се въведе методическата подкрепа за превантивната работа и за работата по случаи, включително и чрез сътрудничеството с всички институции, извън училището**, които следва да се привличат. По този начин законът ще даде структура и рамка на системната работа в образователната система по превенцията на насилието и преодоляване на проблемното поведение и ще свърже съществуващата нормативна уредба с новите промени. Приветстваме предложението за въвеждане в чл. 185, ал. 2 на нова т. 5: „5. обучения на педагогическите специалисти за идентифициране и предотвратяване на случаи на насилие и тормоз.“, тъй като **работата на ниво класове по тази тема е от първостепенно значение и подготовката на педагогическите специалисти е определяща за успешното справяне**. Изразяваме, обаче, съмнения относно ефективността на предложената мярка в ал. 4 на чл. 201, с която се въвежда забрана за участието на ученици в мероприятия, изяви и дейности, извън обучението по учебен план до края на учебната година, когато в рамките на една учебна година са им наложени три предупредителни мерки. Опитът от програма “Стъпки заедно” в последните пет години, показва, че **включването на ученици с проблемно поведение в различни по вид инициативи и мероприятия в полза на училищната общност, допринася за тяхното по-добро социализиране и повишава чувството им за отговорност и им дава възможност да възстановят нанесените щети или ценностите на общността, които са нарушили**. Възстановителните действия и процедура са част от работата, която спомага за осъзнаване на проблема и коригиране на поведението на учениците в дългосрочен план, чрез повишаване на чувството им за принадлежност към общността и дадената им възможност да допринасят за нея. Във връзка с това изразяваме становище, че без да се работи паралелно за изграждане на доверителни отношения в общността и за насърчаване на участието на всички - –ъководства на		

		училищата и детските градини, учители, деца и родители, промените в частта санкции не биха имали по-различен ефект от досегашните за подобряване на възпитателната роля на училището. Изразяваме несъгласие с предложените промени в ал. 3 да се премахне задължението по време на изслушването на ученика, на когото е наложена санкция, да присъства психолог или педагогически съветник. Процедурите по налагане на дисциплинарни наказания са стресови по своето естество и трябва да се направят по щадящ начин и с подкрепа за ученика. В допълнение, за да е ефективна самата процедура за изграждане на доверие, се изисква присъствието на поне още един човек.		
		Възпитание в ценности в училище В Стратегическата рамка за развитие на образованието, обучението и ученето в Република България (2021–2030 г.) е записано, че успехът на индивида, както и благосъстоянието на обществата все повече ще се определят от **степента, в която образованието формира ценности** у всеки човек и изгражда **ценностно ориентирано поведение**. Човешкото достойнство, свободата, демокрацията, равенството, принципите на правовата държава и зачитането на правата на човека, включително правата на лицата, които принадлежат към малцинства, са ценности, които се споделят от държавите-членки на ЕС. Една от целите на рамката "О„разование и обучение 2020" “а европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението, е именно насърчаване на равенството, социалното сближаване и активното гражданство. Тази цел отразява разбирането, че образованието следва да насърчава междукултурните компетентности, демократичните ценности и зачитането на основните права, да предотвратява и да се бори с всички форми на дискриминация и расизъм и да дава възможност на децата, младите хора и възрастните да взаимодействат положително със своите връстници от различни среди. Напълно сме съгласни с необходимостта от засилване на ценностното съдържание на образованието, развиване на социално-		

		емоционалните и социално-поведенческите умения на учениците. В същото време в духа на уважение към разнообразието от възгледи и убеждения в съвременното общество, **изразяваме загриженост относно предложението за въвеждане на отделен задължителен учебен предмет, съчетаващ религиозни догми и етика**. Макар и с възможност за избор от страна на родителите, подобна инициатива поставя важни въпроси, свързани със свободата на религията и убежденията, равенството и недискриминацията, правата на децата от нерелигиозни и малцинствени общности, както и правото на междукултурно и приобщаващо образование. Обръщаме внимание, че предложението за въвеждането на новия задължителен предмет **биха могли да засегнат правата, залегнали в Конвенцията на ООН за правата на детето**, ратифицирана от Република България с решение на Великото народно събрание от 11.04.1991 г. Особено внимание трябва да се обърне на член 2 гарантиращ правото на недискриминация и член 14, касаещ свободата на мисълта, съвестта и религията. Образованието не трябва да изключва или заклеймява децата от малцинствени вероизповедания, независимо колко малки са те, или децата без вероизповедание. Освен това, съгласно чл. 91, ал. 2 от Закона за предучилищното и училищното образование трябва да се изяснят важните въпроси, свързани с преразпределението на учебния план и училищните планове по степени на образование и класове, за да бъде изчерпателно и ясно посочено как новият предмет ще бъде включен в съществуващия учебен план. Новата ал. 8 на чл. 76 предвижда, че за изучаването на предмета “Добродетели и религии” се разработват алтернативни учебни програми, предоставящи възможност за избор между учебно съдържание с елементи на конфесионално обучение и без елементи на конфесионално обучение, но предложените законодателни промени не изясняват какво означава алтернативни програми и как те ще бъдат одобрявани, за да се гарантира подготовката на децата за отговорен живот в свободно общество, в духа на разбирателство, мир и толерантност, равенство между всички народи, етнически, национални и религиозни групи. (Общ		

		Коментар № 1 (2001) Член 29, параграф 1 от Конвенцията на ООН за правата на детето: за цели на образованието). Считаме, че училището трябва да бъде пространство, в което от най-ранна възраст децата се учат да живеят заедно в дух на уважение, разбиране и толерантност към различията. В условията на мултикултурна демокрация, образованието следва да подготвя младите хора за живот в разнообразни общества, като насърчава диалог, критично мислене и споделени ценности, основани на правата на човека. Вярваме, че **тези цели могат да бъдат постигнати чрез интегрирано гражданско и етично образование, което отразява универсалните принципи на уважение, съпричастност и отговорност, без да се обвързва с конкретна религиозна традиция**. В този смисъл образованието по права, залегнало хоризонтално в учебната програма, е универсална и приложима основа, на която градим ценности и добродетели. То е ключът към изграждането на демократична, приобщаваща и справедлива училищна среда. То не е просто учебно съдържание – то е подход на цялата общност, който гарантира правата на ученици и учители, насърчава сътрудничеството с родителите и развива ценности като уважение, съпричастност и отговорност. Образованието по права съчетава възпитание в добродетели с развитие на критично мислене, медийна и дигитална грамотност. То изгражда умения за общуване, толерантност, разрешаване на конфликти и активно гражданско участие. Бихме искали да напомним, че преди няколко години, за да подкрепи допълнително усилията на МОН за укрепване на гражданското образование и предоставяне на децата и учениците на съответните знания и умения за информирано, отговорно и ангажирано участие в обществото, УНИЦЕФ, в партньорство с организацията "З„едно в час",“разработи **училищна програма и обучителен пакет за образование по правата на детето**, която беше валидирана чрез консултативен процес от представители на училищата и регионалните управления на образованието. УНИЦЕФ има		

		готовност да подкрепи МОН за въвеждането на пакета във всички етапи на образованието като вярваме, че образованието по права трябва да започва от ранна възраст. Доказано е, че Образованието по права развива социално-емоционални компетентности и повишава мотивацията за учене и е признато от международни организации като е и част от ангажиментите на България по Конвенцията за правата на детето.		
		Десегрегация и обхват Една част от предложените изменения в ЗПУО целят да адресират образователната интеграция, като се справят с проблеми като десегрегация, вторична сегрегация, езикова интеграция и осигуряване на пълно покритие в детските градини и училищата. Тези изменения имат за цел да създадат по-включваща и ефективна образователна система в България, като се справят с дългогодишни проблеми и насърчават равни възможности за всички ученици. Приветстваме включването на ясни дефиниции и политики за предотвратяване на сегрегацията, изискващи от общините да прилагат стратегии за ограничаване на приема в сегрегирани училища и насърчаване на смесено обучение.Подкрепяме текстовете, забраняващи или ограничаващи училищата с ученици от един етнос в градовете, в които живеят представители на различни групи. Те надграждат забраната за формиране на сегрегирани паралелки и групи в етнически смесените училища и детски градини съгласно чл. 62 и чл. 99 от ЗПУО. Предложенията се отнасят до процеса на постепенно извеждане на деца от ромските махали и записването им в етнически смесени училища, което е в правилна посока. В същото време трябва да отбележим риска за вторична сегрегация в приемащото училище, както и желанията на родителите детето им да учи в най-близкото по местоживеене училище. Ето защо, паралелно с прилагане на мерките за десегрегация, следва да се инвестира целенасочено и в мерки за повишаване качеството на образователната услуга във всяко едно училище.		

		УНИЦЕФ приветства продължаващите усилия на МОН и останалите, ангажирани по ПМС 100 институции, за повишаване на обхвата и гарантиране достъпа до образование за всяко дете. В последните няколко години УНИЦЕФ България подкрепя реализирането на Механизма за съвместна работа на институциите по обхващане, включване и предотвратяване на отпадането от образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст чрез оценки на изпълнението и повишаване капацитета на екипите за обхват. Подкрепяме предложението Механизмът да бъде превърнат в законово задължение като координираната работа между институциите е от решаващо значение за успеха на тази политика. Подкрепяме предложението за промяна на срока на спиране на детските добавки при 5 неизвинени отсъствия, който да бъде намален на 3 месеца, вместо на една година. Това е промяна, за която УНИЦЕФ настоява отдавна, тъй като спирането на семейните надбавки за една година по-скоро допълнително демотивира родителите от това да насърчават посещаването на училище.		
		Езикова подкрепа Приветстваме усилията за включване на допълнителни мерки, свързани с по-ефективното овладяване на българския език. Това е ключово за интеграцията, социализацията и успеха на децата. В последните няколко години УНИЦЕФ устойчиво подкрепя включването и адаптацията на деца бежанци в системата на предучилищното и училищно образование в България чрез предоставяне на обучение по български език. То се случва в рамките на т.нар. преходни програми преди записването им системата, а подкрепата продължава и в началните месеци от обучението им в училище. В допълнение, България е задължена да интегрира новите правила за управлението на миграцията и създаване на обща система за убежище, наложени от Пакта на ЕС за миграция и убежище. Пактът е насочен към укрепване и интегриране на ключови политики на ЕС в областта на миграцията, убежището, управлението на границите и		

		интеграцията, в т.ч. такива, които касаят образованието и подкрепата за обучение на деца, търсещи или получили международна или временна закрила в Р България. Съгласно чл. 16, ал. 2 на Директива (ЕС) 2024/1346 на Европейския парламент и на Съвета от 14 май 2024 г. за определяне на стандарти относно приемането на кандидати за международна закрила („Директивата за прием“) е указано, че **„При необходимост на ненавършилите пълнолетие [кандидати за международна или временна закрила] се осигуряват подготвителни учебни часове, включително учебни часове по езиково обучение, когато това е необходимо за улесняване на достъпа им до общата образователна система и участието им в нея.“** В допълнение на това, и на базата на опита **бихме препоръчали езиковата подкрепа за децата бежанци и децата, които се завръщат от чужбина, да бъде организирана интензивно в рамките на няколко месеца преди записване на детето в училище и да продължи през интегрирана езикова подкрепа в училище**. Например, обучението по учебните помагала по български език за начален етап на ученици, търсещи или получили закрила, и мигранти за ниво А1 и ниво А2, които министерството разработи, се разполага в рамките на до 120 учебни часа. К**лючово е да се предвиди** в образователния стандарт за български език **предоставянето на езикова подкрепа за усвояване на български език като чужд** и работата с деца-чужденци (или с деца, за които българският език не е майчин) и **методиката за изучаване на езика, както и да бъдат** включени **допълнителни условия за изучаване на български език като чужд**. Необходимо е **разработване на специализирана методика за преподаване на български език на деца и ученици**, които не го владеят на достатъчно ниво, както и от **допълнителни щатове и обучения, в рамките на първоначалното и продължаващото обучение, за учители в детските градини и училищата, в които има деца и ученици, които не владеят български език** на ниво, което да им позволява да се включват активно и самостоятелно в		

		образователния процес. Акцентираме върху това, че **обученията на учители и подкрепата за тях** да преподават български език като чужд е ключов фактор за успех на мерките. **По отношение на всички други деца, считаме че задължителното предучилищно образование, което в България е с продължителност 3 години, както и допълнителните обучения по български език, които се предоставят по Наредбата за приобщаващото образование и системни проекти на МОН, следва да са гарант за овладяването на български език преди постъпване в училище.** Насърчаваме министерството да инвестира в мерки за разработване на методики за преподаване на български език на деца, чийто майчин език не е български, както и в обучения за повишаване качеството на обучението по български език. В допълнение считаме, че **повтарянето на клас е практика, която по-скоро допълнително демотивира учениците като е предпоставка за етикетиране на децата, налага повторна адаптация и повишава риска от ранно отпадане от училище**.		
		Кариерно ориентиране В последните години, в контекста на интеграцията и социализацията на децата бежанци, както и развитието на умения за всички деца, УНИЦЕФ работи тясно с общини и Центрове за подкрепа на личностното развитие и виждаме нуждата от структуриране на работата и методическа подкрепа за тези центрове, вкл. по отношение на кариерното ориентиране. Подкрепяме създаването на единна структура с национален обхват, която да подкрепи ефективно прилагане на държавната политика в областта на кариерното ориентиране и консултиране, в т.ч. единна методическа и организационна рамка както и повишаване на квалификацията на кариерните консултанти.		
		Качество и оценяване на резултатите Слабите резултати на България в PISA и влошаващите се тенденции, свързани с благополучието на децата в училище, показват, че съществуват предизвикателства пред качеството и равнопоставеността в образованието и обучението, които остават до		

		голяма степен нерешени. Тези констатации се засягат и в критичен доклад на Сметната палата от юни 2024 г., който има за предмет действията и процесите за осигуряване на качеството на училищното образование за периода от 01.01.2019 г. до 30.06.2023 г. В резултат на извършения одит са формирани констатациите, че не са създадени всички необходими предпоставки за ефективно управление на процеса по осигуряване на качеството на училищното образование и че са необходими сериозни усилия за постигането на целите за качествено училищно образование. Наред с всички необходими усилия за подобряване образованието и обучението чрез подобряване на обучението и мотивацията на учителите и чрез въвеждане на преподаване и обучение, основани на компетентности, е необходимо да се разработи и **нормативна уредба за управление на качеството на образователната услуга**. Във връзка с това ключови инструменти за подобряването на ефективността на системата за осигуряване на качествено образование са процесите по оценяване на качеството, които включват както вътрешното оценяване от самите училища, така и независимата експертна оценка, която се извършва чрез инспектирането. В предложения Проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование тези теми не са докрай адресирани. **Липсва дефиниция за качество, както и цялостна визия за повишаване на качеството на предучилищното и училищното образование.** Макар законопроектът да описва формите на диагностично, формиращо и обобщаващо оценяване, **липсват мерки, които да адресират нуждата от по-мащабна реформа в оценяването**. Някои примери са изместване на периода на провеждане на НВО, съобразно препоръките на ОИСР, за да не бъде използван за ранна селекция, по-видими промени, които да регламентират подкрепящата, а не контролна функция на РУО, повече автономност за НИО и други. УНИЦЕФ потвърждава отново своето желание и готовност да продължи да подкрепя усилията на Министерството на		

		образованието и науката, вкл. и като предоставя допълнителна техническа помощ и експертиза, за гарантиране на достъпа на всяко дете до качествено и приобщаващо образование и възможности за учене от ранното детство до юношеството.		
836.	Йордан Гинев, председател на УС на Асоциация за иновации, бизнес услуги и технологии (АИБЕСТ) a.mircheva@aibest.org 29 юни 2025 г. 11:04:49 Електронна поща	**СТАНОВИЩЕ** Асоциацията за иновации, бизнес услуги и технологии (AIBEST) изразява настоящото становище във връзка с публикувания за обществено обсъждане проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование (ЗИД на ЗПУО). AIBEST представлява 70 компании, които са двигател на икономиката с висока добавена стойност и са сред водещите работодатели в България с близо 50 000 служители. За устойчивото развитие и растеж на индустриите, които представляваме, качественото образование е стратегически фактор. В този контекст е и нашият дългосрочен ангажимент към модернизация на българската образователна система в партньорство с публичните институции, училища, университети и други заинтересовани страни. Приветстваме ангажимента на МОН за иницииране на реформи за повишаване качеството на образованието. Необходимостта от тях е ясно потвърдена от резултатите от националните външни оценявания и от международни изследвания като PISA, както и от доклади и препоръки на организации като ОИСР. Тези резултати не само алармират за сериозни дефицити в овладяването на ключови компетентности, но също така поставят под въпрос конкурентоспособността на бъдещата работна сила и потенциала за икономически растеж на страната. Въпреки тревожната картина, ситуацията предлага и възможност - – а преосмислим смело и прогресивно посоката на развитие на българската образователна система. Това не би могло да се случи чрез адресиране на отделни проблеми с частични решения, каквито предлага настоящия ЗИД на ЗПУО. **Необходими са системни**		

		промени, които да гарантират устойчив напредък, а не фрагментирани действия. Политически консенсус за образователни реформи беше постигнат с приемането на Програма за управление на Република България за периода 2025-2029 г. Тя дефинира посока на съвместна работа за всички заинтересовани страни и важни приоритети, които ние също припознаваме като ключови. Същевременно **част от предложените изменения и допълнения на ЗПУО не попадат в целите и приоритетите, заложени в управленската програма на правителството и не са получили политически и обществен консенсус**, а по много от тях не са водени и експертни разговори за ефектите, които биха произвели в дългосрочен план - –апр. нов учебен предмет, свързан с религиозно образование, повтаряне на първи клас, промяна на статута на математическите гимназии и други. Мотивите за тях също остават недобре аргументирани и убедителни, както се потвърждава и от становището на Администрацията на Министерския съвет за предлаганите промени в предварителната Оценка на въздействието към ЗИД на ЗПУО. В сферата на предучилищното и училищното образование голяма част от мерките от управленската програма са изпълними чрез актуализиране на подзаконови нормативни актове, реализиране на инвестиции с потенциал да реформират системата чрез изграждане на капацитет (вкл. проекти в рамките на Програма “Образование”, техническа помощ от ЕК и съвместни проекти с ОИСР). Законодателните промени биха могли да се фокусират върху по-смела трансформация, напр. по отношение на структурата на образователната система. В тази връзка **предлагаме да бъде създаден процес на работа със заинтересованите страни, за да бъдат разгледани предложените законодателни промени в контекста на дългосрочните ефекти, които биха имали за подобряване качеството на образованието и в контекста на всички останали процеси, които в момента са на дневен ред -** –онцепция за промяна на учебните програми, мерки		

		за подобряване на резултатите по математика и природни науки на всички ученици, промяна на оценяването в различни образователни етапи, модернизация на професионалното образование и др. Това може да се случи в рамките на експертни, тематично обособени работни групи с ясен мандат и задание за работа, а **ЗИД на ЗПУО да бъде внесен в Народното събрание след приключване на работата на експертните групи и достигане до консенсусни и ясно аргументирани предложения.** AIBEST декларира готовността си да участва активно в такива формати с релевантна експертиза. Сред предложенията в настоящия ЗИД на ЗПУО бихме искали **да обърнем особено внимание на предвижданите промени относно математическите и природоматематическите гимназии.** AIBEST последователно се застъпва за повишаване на резултатите на българските ученици в областта на математиката и природните науки и за гарантиране на достъп до качествено STEM обучение. Вярваме, че всяко дете в България трябва да има възможност да придобие знания и умения в тези области, за да бъде конкурентоспособно в условията на трансформиращ се пазар на труда и нови професионални профили. Предложените промени в ЗПУО обаче **не адресират причините за ниските резултати**, а се фокусират върху **вторичен ефект**, който засяга сравнително ограничен брой ученици - –ай-вече кандидатстващите в няколко столични училища. Предложената промяна не решава проблема с ниските постижения в математиката и природните науки, които са системно идентифицирани както от националните външни оценявания, така и от международното изследване PISA. Последните резултати показват, че: **● 51% от българските 15-годишни ученици не достигат базовото ниво по математика**, **● 47% — по природни науки**, което нарежда България сред най-слабо представящите се държави в ЕС и ОИСР.		

		Предложението на МОН в този му вид би изместило настоящия проблем с приема след 7-ми клас към приема след 4-ти клас, без да води до съществени положителни ефекти. Напротив - –ъществуват основания да се очакват **негативни последици, включително твърде ранно профилиране**, което е обосновано като проблем в докладите на ОИСР за България. Твърде ранното профилиране ограничава възможностите за развитие на ученици, които разкриват интерес и потенциал в по-късен етап. По този начин рискуваме да загубим значителна част от бъдещите таланти в STEM сферите още преди те да са имали възможност да ги развият. Убедени сме, че това предложение следва да бъде разгледано **в контекста на системната нужда от повишаване на математическата и научната грамотност сред всички ученици**, а не като самостоятелна, частична и слабо обоснована мярка. AIBEST изразява подкрепа към инициативата на МОН за провеждане на дискусия на 23.06.2025 г., посветена на насърчаване на обучението по математика и природни науки. Настояваме предложението, касаещо трансформацията на математическите и природоматематическите гимназии в специализирани училища и промяна в приема, **да бъде оттеглено от настоящия ЗИД**. Вместо това, следва да се разработи **цялостна реформа**, насочена към повишаване на математическата и научната грамотност чрез координиран набор от краткосрочни и дългосрочни мерки, приложими за всички ученици, независимо от вида на училището. Считаме, че предложения ЗИД на ЗПУО пропуска да адресира критично важна тема - **–ъздаването на система за оценка на качеството и добавената стойност в образованието**. Само така ще бъде възможно да се проследява реалният напредък на учениците, да се оценява ефективността на политиките и подкрепата и да се формулират целенасочени мерки, базирани на доказателства. В редица държави с високи образователни резултати и висока		

		ефективност именно такива системи са в основата на устойчивия напредък. AIBEST препотвърждава своя ангажимент за сътрудничество и партньорство с Министерството на образованието и науката и всички заинтересовани страни както по предложенията в настоящия ЗИД на ЗПУО, така и по други ключови реформи, насочени към устойчиво повишаване на качеството на българското образование.		
837.	Гл. ас. д-Р Валентина Радева vallrad@abv.bg 29 юни 2025 г. 14:16:43 Електронна поща	Бих искала да оправя две препоръки за подобряване текстовете на закона и синхронизирането му с останалите важни съпътстващи нормативни актове, регулиращи системата на образованието. Тези мои наблюдения са резултат от дългогодишен опит в качеството ми на специалист (теоретик, методик, практик, автор на учебници по Изобразително изкуство) и на наставник на студенти педагози при провеждането на текущите им практики в училище. Тук ще изложа накратко двата проблема, а в прикачен файл ще предоставя малко повече информация, резултат от по-задълбочено проучване (част от моя публикация по проблема). **Първият проблем е:** Наблюдава се разминаване в законодателните актове по отношение на продължителността на учебните срокове, което води до известни затруднения да се отговори на изискванията на ДОС за организиране на учебния процес. *Възможно решение*: Първият учебен срок за зачалния училищен етап да се фиксира на 17 седмици (вместо досегашните 18), за да може да се доближи малко повече общия брой на часовете за годината до определения от стандарта годишен норматив. **Вторият проблем е:** В нито един нормативен документ не е изрично указано как трябва да се разположат във времето часовете по предмета Изобразително изкуство в началния училищен етап, когато, съгласно ДОС, трябва да са два два пъти седмично. Това води до противоречива практика и невъзможност да се структурира адекватно учебното съдържание, така че да бъде в полза на учениците и учителите.		

		Възможно решение: По аналогия на указанията в учебните програми за прогимназиалния етап е добре и в тези за началния етап да има уточнение, че е препоръчително тези часове да бъдат последователни един след друг, а не разпокъсани в два дена от седмицата. **ВЪВЕДЕНИЕ** Проблемът, описан в настоящия доклад, се забеляза в края на 2015 г. след актуализирането на редица документи, свързани със системата на българското образование, утвърждаването на Закона за предучилищното и училищното образование и някои, свързани с него наредби и други подзаконови актове. Някои противоречия и пропуски в българското законодателството доведоха до това, че авторските колективи на всички одобрени от МОН учебници по предмета Изобразително започнаха да предлагат най-различни варианти за справяне със създалата се ситуация. Липсата на законова рамка, указваща изрично как да бъде организиран учебния процес в двата учебни срока по предмета Изобразително изкуство, довежда до всевъзможни интерпретации от авторите на учебниците; до противоречащи си насоки в книгите за учителя, някои от които дори граничещи с абсолютно недопустими и дори абсурдни тези; до неадекватно изготвяне на учебните графици в някои училища при незачитане на изконни методически изисквания за провеждане на специфичните, практически ориентирани часове по този предмет. **ИЗЛОЖЕНИЕ** **Противоречие на ниво подзаконови актове** В Раздел II на Наредба №10/2016 за организация на дейностите в училищното образование е строго фиксирана продължителността на първия учебен срок за началния училищен етап – 18 учебни седмици (чл. 4. (2)), докато продължителността на втория срок се определя със заповед на министъра на образованието и науката (чл. 4. (3)). От тук произтичат някои неблагоприятни последици, отнасящи се не толкова до тематичното разпределение на методичните единици в учебното съдържание, колкото до съответствието с разпоредбите на друг стандарт, определящ броя на		

задължителните учебни часове за всеки клас по съответния предмет – Приложение № 1 към чл. 12, ал. 2, т. 1 на Наредба № 4/2015 за учебния план. Сред основните причини за делегирането на тези правомощия са стремежа да се осигури единна образователна система, да се осигури достатъчно време за преподаване на учебния материал, да може да се реагира адекватно при възможни извънредни ситуации като пандемии, природни бедствия и др. Не на последно място вероятни причини са и различната продължителност на ваканциите, датите за провеждане на матурите, както и наличието в българския календар на много национални и православни празници, които не са строго фиксирани във времето. В този смисъл трябва да се отбележи факта, че съобразяването със сезонните изменения, с празничния календар на българите са сред основните водещи линии при структуриране на образователно съдържание в почти всички учебни предмети за началния етап. Това е обичайна практика от десетилетия насам, на която много автори на учебно съдържание са се осланяли, а техни последователи в наши дни продължават да заимстват. В. Димчев и др. в книгата си за учителя по изобразително изкуство за 2. клас припомнят, че „...непроменяеми части в годишното разпределение са седмиците за входяща и изходяща педагогическа диагностика, а също и за работата по теми, които са свързани със сезоните и с народните празници и обичаи“ [Димчев, В., 2004, с. 13].

Докато в това отношение педагогическите специалисти имат задължението да преструктурират Годишното разпределение, за да е адекватно на новите условията пред настоящата учебна година, то пред авторите на учебно съдържание е налице по-сериозно предизвикателство. Извадка от Рамковия учебен план по предмета Изобразително изкуство показва как се променят броят на седмиците и на задължителните учебни часове през целия начален етап на обучение.

Изобразително изкуство

Клас	I	II	III	IV

Учебни седмици	32	32	32	34
Задължителни учебни часове	64	48	64	51

(табл. 1: извадка от Рамков учебен план за предмета Изобразително изкуство, начален етап)

При организиране (евентуално реорганизиране) от страна на учителите на учебното съдържание в учебниците за 1. и За 3. клас може да се каже, че не би следвало да има съществени проблеми. Причината е, че часовете по изобразително изкуство и за двата срока са по два седмично. Не толкова услужливи, за съжаление, са разпоредбите, засягащи годишните нормативи за 2-ри и за 4-ти клас, когато предмета се условно се изучава по 1,5 часа седмично. В нито един нормативен акт на национално равнище не се регламентира в кой срок и по колко часа следва да се изучава предмета. Повече от логично е (макар че в проучването се установява още една странна теза), че ако в единия срок се планират по един час седмично, то в следващия срок трябва да са по два часа, или обратното. От по-нататъшните разпоредби на Наредба № 4/2015 за учебния план става ясно, че отговорността е прехвърлена на самите обучаващи институции. В тази Наредба наред с понятието „рамков“ учебен план се въвежда и понятието „училищен“ учебен план, чрез който именно се делегират правата на конкретната институция. В училищния учебен план, наред с няколко други задължителни реквизити, присъства и изискването да се посочат учебните предмети от раздел А (задължителните), както и седмичния и годишния брой на учебните часове по всеки предмет в съответствие с рамковия учебен план. Съгласно чл. 16. (1) на същия документ при разработване на училищния план следва да се вземат предвид както интересите на учениците, така и възможностите на училището.

Проблемите, които възникват при организацията на учебния процес за 2. клас (аналогично и за 4. клас), са следствие на противоречие между двете Наредби – тази за учебния план и за организацията на дейностите в училищното образование. Вземайки

		предвид информацията по-горе за задължителния брой часове по предмета и фиксираната продължителност на първия учебен срок би следвало да са възможни следните варианти: ***Първи вариант:*** В първия учебен срок предмета изобразително изкуство да се изучава два часа седмично, а през втория срок – един час седмично. В този случай през първия срок ще се изучават общо 36 часа (18 седмици х 2 часа), а за втория остават – 14 часа (оставащи 14 седмици х 1 час). При тази ситуация годишния брой на часовете възлиза на 50 часа, което е с 2 часа повече от регламентираните в Рамковия учебен план. ***Втори вариант:*** В първия учебен срок предмета изобразително изкуство да се изучава един час седмично, а през втория срок – два часа седмично. В този случай през първия учебен срок ще се изучават общо 18 часа (18 седмици х 1 час), а за втория остават – 28 часа (оставащи 14 седмици х 2 часа). При тази ситуация годишния брой на часовете възлиза на 46 часа, което е с 2 часа по-малко от регламентираните в Рамковия учебен план. Можем да обобщим, че заради наличието на една учебна седмица повече в първия срок е налице невъзможност да се планират коректно и според изискванията на държавния образователен стандарт часовете по предмета изобразително изкуство във 2-ри и в 4-ти клас. Не само при годишното планиране на часовете, но и при структурирането на учебното съдържание в учебниците се забелязват редица несъответствия и всевъзможни алтернативни решения. При непознаване на съществуващия проблем би могло да се направи погрешната констатация, че е налице несъответствие на дадено учебно съдържание с изискванията на стандарта. Авторите на учебника по изобразително изкуство за 2. клас на издателство „Бит и техника“ избират да се придържат към изискването за задължителния брой учебни часове за сметка на по-кратък първи учебен срок, макар и в нарушение с указаната в Наредба №10 задължителна 18-седмична продължителност. От примерното годишно разпределение става видно, че в първия срок в 16 седмици се разполагат 16 урока с едночасова продължителност, а		

		във втория срок – останалите 16 с двучасова продължителност. Така общият брой на часовете възлиза на задължителния 48. Авторите на издателствата „Просвета Плюс“ и „Рива“ също се придържат към този вариант, но нито от книгата за учителя, нито от примерното годишно разпределение става ясно в коя седмица приключва първия срок и кога започва втория. Авторските колективи на търговските марки „Булвест 2000“ и „Анубис“ избират другия вариант, при това отново е налице нарушаване на броя седмици в първия и втория срок (границата и тук е поставена между 16-та и 17-та учебна седмица). Най-странно предложение за изход от ситуацията предлагат авторите учебника по изобразително изкуство за 2.клас на издателство „Просвета – София“. От примерното годишно разпределение разбираме, че е предвидено в първия срок предмета да се изучава по два часа седмично, а през втория – по един. Забелязват се следните изненадващи изключения в първия срок, а именно: „ПЪРВИ УЧЕБЕН СРОК – 1 седмица х 1 час (диагностика), 1 седмица х 1 час, 16 седмици х 2 часа седмично, 1 седмица х 1 час = 35 часа. ВТОРИ УЧЕБЕН СРОК – 12 седмици х 1 час седмично, 1 седмица х 1 час (диагностика) = 13 часа“ [Годишно разпределение, с. 1, Просвета – София] В първите две учебни седмици и в последната 19-та седмица на първия срок е предвидено уроците да се реализират в рамките само на един учебен час. През останалото време те са по два часа седмично. Авторите не се обосновават кое налага въпросните изключения, но тази идея всъщност не може да има реално практическо приложение. Причината е, че седмичната програма за учениците няма как да отрази подобни инцидентни изключения – тя е ежеседмична и важи за целия учебен срок. **Непълнота на ниво учебна програма** В неразривна връзка с проблема за годишното разпределение на задължителните часове съществува още един, неизяснен в учебната документация за началния етап, въпрос, свързан с разполагането на часовете в седмичния график на учениците, т.е. – когато часовете по		

		изобразително изкуство са по два за седмицата те последователни ли трябва да са или да са обособени в различни дни от седмицата? Отговор може да се потърси на няколко плоскости. Към днешна дата от практическа гледна точка в училищата се срещат и двата варианта. И все пак се забелязва осезаемо предпочитание към слятата двучасова продължителност. Можем да кажем, че има субективни и обективни причини за това, които са изложени по-долу. ➢ Наложилото се в недалечното ни минало разбиране, че за часовете по изобразително изкуство трябва да се предвижда достатъчно време, за да се финализира успешно практическата задача, поставена на учениците. В съвремието ни, за съжаление, тези норми са се запазили като стандарт само за етапа на прогимназиалното обучение. В частта за препоръчителното процентно разпределение на задължителните учебни часове за годината в програмите за 5., 6. и 7. клас е указано още, че „...новите знания се въвеждат чрез теоретични уроци (уроци, свързани с теория на изкуството и елементи от историята на изкуството) и уроци с практически изобразителни задачи. Практическите дейности са свързани с усвояване на нови знания и умения, съдействат за затвърждаване и развиване на изобразителни умения и навици, за разгръщане на творчески способности и въображение. Препоръчително е разпределението на часовете в седмичното разписание да се провежда в блок (два последователни учебни часа)“ [УП по ИИ за 5 и 6 кл, с. 6]. Очаквано е, че за учениците в началния етап е налице същата необходимост, независимо, че не се изучава толкова интензивно теория, свързана с историята на изкуството. Но по-малките ученици, релевантно на когнитивното и физическото им развитие, изучават немалко важни и основополагащи понятия от различни дялове на изобразителното изкуство и ги упражняват на практика, като: цветознание, видове и жанрове в изкуството, декоративно-приложни проекти, художествено конструиране и др.		

		Неизбежна част от провеждането на почти всеки урок е разглеждането, анализирането и в някои случаи интерпретирането на художествени творби на известни художници. Още първокласниците имат задължението да познават творчеството на поне пет известни български художници. Забелязва се на места в глобалните теми дори едни и същи нови понятия, предвидени за изучаване както в началния, така и в прогимназиалния етап. Второкласниците, например, трябва да познават едни от най-популярните жанрове в изобразителното изкуство – портрет, пейзаж, натюрморт и фигурална композиция, които са дори повече от тези, предвидени за изучаване в програмата за 5. клас. Проекти за декоративни композиции правят не само шестокласниците, но и третокласниците – основен акцент в учебната програма за 3. клас са именно декоративно-приложните изкуства, чиито нови понятия (сред които и сложните: стилизация, ритъм, симетрия, орнамент и др.) са предвидени за изучаване в цели три глобални теми. Едно по-обстойно сравнение би могло да отрази още много подобни сходства. ➢ Добрата теоретико-практическа подготовка на учители-специалисти в тази област (в някои училища все още този предмет се води от такива учители), или такива с по-голям опит, натрупан през годините, което им дава увереността и убедеността, че голяма част от творческите задачи в образователното съдържание по този практически ориентиран учебен предмет изискват повече технологично време за изпълнението им и непрекъсване на творческия процес. До такива заключения стигаме на този етап единствено на база повече от десетгодишни преки наблюдения в педагогическата практика. Достоверността на тези наблюдения считаме, че ще се потвърдят при предстоящо по-обстойно анкетно проучване. ➢ Базисните теоретико-методически изисквания за планиране и реализиране на уроци по изобразително изкуство, загатнати на места твърде деликатно като насоки в книгите за учителя. Тази		

		уклончивост от страна на някои авторски колективи вероятно се дължи на липсващи категорични указания в съдържанието на учебните програми, по аналогия на тези за прогимназиалния етап. Поради това на определени места се стига до противоречия и дори до крайности в препоръките на авторите за организиране на учебното съдържание. Като в случая се имат предвид не само становищата на авторите на учебници към различните издателства, а противоречия дори в насоките, давани през годините от едни и същи колективи. • Издателство „Бит и техника“: В книгата за учителя за 1. клас авторите са допуснали очевидно техническа грешка в частта, описваща концепцията на дидактическия комплект и вместо броят часове са цитирали броя на учебните седмици. Все пак са уточнили, че предмета се изучава 2 часа седмично, съгласно държавния стандарт. Освен това, малко по-нататък при изясняване проекцията на процентното разпределение на часовете за нови знания, за упражнение и за диагностика вече са посочени коректните цифри. Няма изрични указания тук, че когато са налице два часа в седмицата те са последователни, но от съдържанието на учебника и едностилието в организацията на информацията в него става ясно, че това е така. Специален текст в книгата за учителя за 2. клас вече категорично потвърждава тази теза. Там авторите подчертават, че „двучасовата продължителност на методичните единици през втория учебен срок внася по-голяма сигурност за пълноценното и по-аналитично възприемане на особеностите в жанровото разнообразие на различните видове изкуства“. [КУ 2. кл., с. 3] По-нататък те допълват още, че „всяка методична единица в учебното съдържание от 1 до 16 тема включително (първи учебен срок) е композирана в едно основно заглавие, тъй като е предвидена за реализация в рамките на един учебен час. Независимо от това тези теми са представени на разтвор в учебника. Теми от 17 до 32		

		включително са предвидени за реализация в рамките на два учебни часа през втория учебен срок.“ [КУ 2. кл., с. 6] При другия по-особен случай – 4. клас, ситуацията е аналогична на тази във втори клас. Разлика има само по отношение на по-продължителния вече първи срок – 18 седмици (както е указано в Наредбата). Всеки урок през първия учебен срок се реализира в един учебен час, а във втория – в два (не е указано изрично, но се подразбира, че са последователни). Има още един ориентир в организиране на учебното съдържание и той се състои в начина, по който се формулира заглавието на за различните като продължителност уроци. Когато той е с едночасова продължителност е налице само едно, основно заглавие, а когато е предвидено да се реализира в два последователни часа към основното заглавие е добавено и подзаглавие. Първата част на заглавието представя основния учебен проблем, заложен в темата на урока. Формулировката на подзаглавието насочва към конкретиката на практическото упражнение. • Издателство „Клет – България“, търговска марка „Анубис“: В книгата за учителя за 1. клас с удовлетворение откриваме указанието, че „уроците през учебната година се провеждат един път седмично в два учебни часа.“ [КУ 1. кл., с. 18] За съжаление в книгата за учителя за 2. клас не срещаме толкова категорични насоки, а констатация за двата възможни варианта при планиране на часовете с годишен хорариум от 1,5 часа – по два учебни часа седмично в първия срок, а във втория – по един или обратното. Но в крайна сметка не става ясно при вариантите с двата часа за два отделни урока ли става дума или за един с двучасова продължителност. Очевидно пропускът в учебната програма е забелязан от авторите и те дават съвсем различни препоръки в насоките за учителя в трети клас, когато хорариумът е идентичен с този в 1. клас (64 часа		

		годишно): „Уроците през учебната година се провеждат един път седмично в два учебни часа или два пъти седмично в един учебен час.“ [КУ 3. кл., с. 5] В четвърти клас авторите предоставят още по-голяма самостоятелност на учителите като заявяват, че „...темите не са подредени в строга последователност, това позволява гъвкавост и вариативност при представянето им в годишното разпределение.“ [КУ 4. кл., с. 4] • Издателство „Клет – България“, търговска марка „Булвест 2000“: Авторите не дават конкретни предложения за по-особените случаи във втори и в четвърти клас. В книгата за учителя за 2 клас те напомнят за двата възможни варианта (1 или 2 часа седмично в едния срок и обратно), но без изрично уточнение по отношение на това дали двата часа са свързани в блок или не. Имайки предвид, че в учебника са предвидени по повече от една задача за всеки учебен час в т.ч. и практически, по-скоро идеята е двата часа да се реализират като относително самостоятелни уроци. Интересен момент се забелязва на с. 6 в книгата за учителя за 3. клас – единствено тук от всички прегледани учебни пособия се появява нестандартно предложение по отношение на иначе канализираната стратегия при годишен норматив от 64 часа (или два часа седмично в двата учебни срока). Авторите предлагат „25 урочни единици да са с продължителност по 2 учебни часа и 14 да са с времетраене по 1 учебен час.“ [КУ за 3. кл., с. 6] Още по-екстравагантно предложение авторите са отправили в книгата за учителя за 4. клас, където по учебен план за годината часовете по изобразително изкуство са общо 51. Те предлагат „гъвкава структура на урочните единици, която позволява обучението да бъде съобразено както с интересите на учениците, така и с конкретните условия за обучение. В учебника са включени общо 26 урочни единици.…25 урочни единици да са с продължителност по 2 учебни часа		

		и 1 урочна единица да е с времетраене 1 учебен час“. [КУ 4. кл., с. 7] Малко по-нататък в книгата за учителя се изяснява и концепцията за разполагането на часовете в сроковете, а именно: в първия срок да са в 17 седмици да по 2 учебни часа (общо 34 часа), а през втория – да са общо 17 часа в 9 седмици (8 седмици по два часа и 1 с един час). [КУ 4. кл., с. 12] • Издателство „Просвета Плюс“: Само от годишните разпределение за 1, 2, 3 и 4 клас можем да получим информация относно разпределението на часовете. От разпределенията за 2-ри и 4-ти клас става ясно, че през първия учебен учебен срок за избрали варианта предмета да се изучава 1 час седмично, през втория – 2 часа седмично. Интересна стратегия, коренно различна от на останалите авторски колективи, се забелязва в разпределенията за 2-ри и 4-ти клас. От тях става видно, че в първия учебния срок е планирано да се работи две последователни седмици върху един урок, като за целта към него са предложени в повечето случаи по две задачи за практическо изпълнение (по една за всяка седмица). Не става ясно защо в разпределенията за 2. и За 4. клас има едно изключение – уроци с № 8, са планирани само за 14-та учебна седмица. Няма изрично указание кога започва втория срок (както например в разпределенията за 1. и 3. клас), но проследявайки последователността на номерата на уроците става ясно, че втория учебен срок започва от 19 седмица. От тук нататък уроците вече са планирани по един за всяка седмица, като към всеки отново има предложени по две изобразителни задачи. Това ни кара да се съмняваме дали урокът се реализира в два последователни учебни часа. По-скоро и по аналогия на концепцията, застъпена в първия срок, вероятно е обратното. В крайна сметка е категорично ясно, че са налице 24 урока за общо 32 учебни седмици за 2. клас		

		и 25 урока за общо 34 учебни седмици за 4. клас (в т.ч. и уроците за диагностика). • Издателство „Просвета – София“: Отново само в примерните годишни разпределения за 1., 2., 3. и 4-ти клас авторите уточняват как планират да се провеждат часовете в двата учебни срока. От инструкциите за 2. клас става ясно, че през през първия учебен срок в 16 седмици е планирано часовете да са по 2 седмично (но не става ясно дали са последователни). Объркването става още по-голямо от факта, че един и същи учебен проблем (с оглед темата на урока) се разгръща не в два часа в една и съща седмица, а в два последователни часа в две различни седмици. Освен това за три отделни седмици (първите две и последната в срока) е предидено да има само по един учебен час – един за входяща диагностика и два часа (отново не става ясно какви видове уроци са), т.е. общо седмиците за срока са 19, а часовете – 35. За втория учебен срок са предвидени 13 седмици по един час седмично, в т.ч. и за изходяща диагностика. По отношение на указанията в разпределението за 4. клас авторите са били още по-лаконични – там е споменато само, че годишния норматив е 1,5 часа седмично или общо – 51 часа. По-внимателно вглеждане в таблицата с темите показва, че за втория срок са предвидени уроци с едночасова продължителност. • ИК „Рива“: Авторският колектив се придържа към варианта за 2-ри и 4-ти клас часовете по изобразително изкуство да са по 2 часа в първия срок и по 1 във втория. За тези класове в книгите за учителя има допълнителни пояснения, но са объркващи и не дават конкретен алгоритъм – предоставена е възможността на учителя, той да решава как да процедира. В книгите за учителя за 1-ви и за 3-ти клас не се открива никаква информация в тази връзка. Единственият източник в случая са годишните разпределения. От тях разбираме, че часовете са по два седмично, но отново не става ясно дали		

		са последователни. Като цяло прави впечатление, че авторите предоставят доста голяма свобода на учителя при вземането на всякакви решения – от това дали учениците ще работят самостоятелно или в екип, до това кой вариант на задача да изберат с оглед степента й на сложност. Авторите представят уроците в две отделни части. Най-сложното може би за вземане решение, което те отреждат на педагога, е той сам да избере една от двете алтернативи за провеждане на уроците – „като отделни часове или като блок-часове. Той може да следва логиката урока, но може и да прави комбинации от различни задачи в зависимост от конкретните цели, които си поставя“ [КУ 2. кл., с. 18]. **ЗАКЛЮЧЕНИЕ** В крайна сметка и въпреки стремежа да се синхронизира и оптимизира българското законодателство с оглед да се постигне още по-ефективен образователния процес в началното училище, продължават да се забелязват някои, на пръв поглед незначителни пропуски и противоречия. Тези недостатъци обаче могат сериозно да възпрепятстват работата на учителя по някои специфични предмети, какъвто е случая с предмета Изобразително изкуство. Смисълът на съществуването на учебник по който и да е учебен предмет е да подпомогне самостоятелната дейност на ученика и цялостното му обучение по определен учебен предмет, „...за овладяване на компетентностите, посочени в държавния образователен стандарт за общообразователната подготовка...“ [Наредба № 10/19.12.2017, чл. 151 (2)]. Всички анализирани в доклада учебни комплекти са преминали успешно оценителните процедури на МОН по двата важни критерия – съответствие с изискванията на образователния стандарт и пригодността им за прилагане в педагогическата практика. Направения фрагментарен преглед по отношение на формулираните по-горе в доклада проблеми обаче разкрива недостатъци на законодателните текстове, които превръщат творческата дейност на авторските колективи и отговорната роля на		

		българския учител наистина нелеко предизвикателство. Надеждата е, че при предстоящата актуализация на всички важни законови и подзаконови актове в образованието (което е неизбежен процес) тези недостатъци ще бъдат взети предвид и коригирани. **REFERENCES** Димчев, В. и др., Книга за учителя по Изобразително изкуство за 2. Клас, Булвест 2000, С. 2004 Закон за предучилищното и училищното образование, Обн. ДВ. бр.79/13.10.2015 г., в сила от 01.08.2016 г. Наредба № 4 от 30.11.2015 г. за учебния план, Обн. ДВ. бр.94/4.12.2015 г., в сила от 04.12.2015 г. Наредба № 5 от 30.11.2015 г. за общообразователната подготовка, Обн. - –В, бр. 95/08.12.2015 г., в сила от 08.12.2015 г. Наредба № 10/01.09.2016 г. за организация на дейностите в училищното образование, обн., ДВ, бр. 73/16.09.2016 г., в сила от 1.09.2016 г. Наредба № 10/19.12.2017 г. за познавателните книжки, учебниците и учебните помагала, Обн. ДВ. бр.102 от 22.12.2017г., в сила от 22.12.2017 г. [1] https://bg.e-prosveta.bg/login примерни годишни разпределения за 1. – 4. клас на „Просвета Плюс“ и „Просвета – София“ [2] https://www.bititechnika.com/ книги за учителя по изобразително изкуство от 1-ви до 4-ти клас на изд. „Бит и техника“ [3] https://www.mon.bg/nfs/2023/01/zap76_spisuk-1-4kl-pril2_19012023.pdf - списък на учебниците и учебните комплекти, които може да се използват в системата на училищното образование за учебната 2023 – 2024 година [4] https://www.mon.bg/obshto-obrazovanie/uchebni-planove-i-programi-2/uchebni-programi/uchebni-programi-za-obsthoobrazovatelna-podgotovka/ - учебни програми по Изобразително изкуство за началния и прогимназиалния етап (1 – 7 кл. вкл.)		

		[5] https://s.shopeee.com/NmGl книги за учителя по изобразително изкуство за 1. – 4. клас на изд. „Анубис“ [6] https://s.shopeee.com/7Z8T книги за учителя по изобразително изкуство за 1. – 4. клас на изд. „Булвест 2000“ [7] https://uchebnicite.bg/ книги за учителя по изобразително изкуство от 1-ви до 4-ти клас на изд. „Рива“		
838.	Георги Камов, изпълнителен директор на Red Paper Plane hello@rpplane.com 29 юни 2025 г. 15:23:15 Електронна поща	**Бележки и предложения** Red Paper Plane е организация с 10-годишен опит в създаването на иновативни образователни програми за начален и предучилищен етап, базирани на дизайн мислене и проектно-базирано обучение. Работим директно с училища, учители и ученици за внедряване на съвременни педагогически подходи. След внимателен анализ на публикувания проект на Закон за изменение и допълнение на ЗПУО, бихме искали да споделим нашите становища и предложения за усъвършенстване на законодателната рамка. **ПОЛОЖИТЕЛНИ АСПЕКТИ** Приветстваме няколко важни нововъведения в законопроекта: • Акцентът върху социално-емоционалните умения и благополучието на учениците • Промените в оценяването с фокус върху формиращото оценяване • Разширяването на понятието за ранно детско развитие **КРИТИЧНИ ЗАБЕЛЕЖКИ** **1. Липса на съвременни педагогически подходи** Законопроектът не отразява ключови методологии, които вече са доказали ефективността си в 21-ви век:	Приема се за сведение.	Изразена е подкрепа.

		• Проектно-базирано обучение (PBL) - въпреки многобройните международни изследвания, потвърждаващи ефективността му за развиване на критично мислене, творчество и реални умения • Дизайн мислене - като метод за решаване на проблеми и развиване на иновативно мислене • STEAM подход - интегриран подход към науките, технологиите, инженерството, изкуствата и математиката • Междупредметно обучение - свързване на знанията в реални контексти и ситуации **2. Запазване на традиционния модел** Законът не предвижда достатъчна гъвкавост за: • Проектни седмици и тематични модули • Гъвкаво разпределение на учебното време според проектните нужди • Междувъзрастово обучение и сътрудничество **3. Недостатъчен акцент върху уменията на 21-ви век** Липсват ясни разпоредби за системно развиване на: • Критично и творческо мислене • Комуникационни умения и презентационни техники • Сътрудничество и работа в екип • Дигитална грамотност • Глобална компетентност и гражданство		
		КОНКРЕТНИ ПРЕДЛОЖЕНИЯ **1. Въвеждане на проектно-базирано обучение** Предлагаме допълнение в чл. 76: *"(11) В училищното образование се прилага проектно-базирано обучение като задължителна методология за не по-малко от 20% от учебното време. Проектното обучение интегрира знания от*		

		различни предметни области за решаване на реални проблеми и предизвикателства."		
		2. Дефиниране на уменията на 21-ви век Предлагаме допълнение в § 1 от Допълнителните разпоредби: *"XX. „Умения на 21-ви век" са комплекс от компетентности, включващи критично мислене, творчество, комуникация, сътрудничество, дигитална грамотност, глобална компетентност и способност за непрекъснато учене."*		
		3. Гъвкава организация на учебното време Предлагаме изменение в чл. 87: *"(5) Училищата могат да организират учебното време в проектни модули с продължителност от 1 до 4 седмици, интегриращи съдържание от няколко учебни предмета за решаване на междупредметни проблеми и реални предизвикателства."*		
		4. Иновативно оценяване Предлагаме допълнение в чл. 118: *"(8) При оценяването се отчитат и оценяват уменията на 21-ви век чрез разнообразни методи - портфолио, проектни презентации, рефлексия, самооценяване и взаимно оценяване между учениците."`*		
		5. Учебна среда за иновации Предлагаме нов член: *"Чл. XXX. Училищата създават гъвкави учебни пространства, подходящи за проектна работа, сътрудничество и творческа дейност, включително лаборатории за дизайн мислене - или използват за тази дейност вече съществуващите STEM центрове."*		
		СИСТЕМНИ ПРЕПОРЪКИ **Професионално развитие**		

		Включване в чл. 221 на задължителна квалификация за учителите в областта на: • Проектно-базирано обучение • Дизайн мислене и творческо решаване на проблеми • Формиращо оценяване и 360-градусова обратна връзка • Дигитални педагогически инструменти **Партньорства за иновации** Създаване на възможност училищата да партнират с иновативни образователни организации за: • Внедряване на съвременни методологии • Професионално развитие на педагогическите кадри • Създаване и пилотиране на проектни програми **Пилотни програми** Регламентиране на механизъм за пилотни програми, които да тестват нови образователни подходи преди широкото им внедряване в системата. **ЗАКЛЮЧЕНИЕ** Докато законопроектът прави важни стъпки в правилната посока, той все още остава твърде консервативен за предизвикателствата на 21-ви век. За да подготвим учениците за успешна реализация в бъдещето, е необходимо да интегрираме проектно-базирано обучение, дизайн мислене и уменията на 21-ви век като задължителни елементи от образователната система. Red Paper Plane разполага с богат практически опит в тази област и би била готова да подкрепи процеса на внедряване със своята експертиза, разработени програми и обучени кадри.		
839.	Грета Ганева ОБЕДИНЕНИ ЕВАНГЕЛСКИ	СТАНОВИЩЕ	Приема се за сведение	Предложеният нов учебен предмет добродетели и религии ще се изучава наред с останалите

	ЦЪРКВИ В БЪЛГАРИЯ adv.gretaganeva@gmail.com 29 юни 2025 г. 16:30:23 Електронна поща	„ОБЕДИНЕНИ ЕВАНГЕЛСКИ ЦЪРКВИ В БЪЛГАРИЯ“ /ОЕЦ/ е сдружение, регистрирано в обществена полза, което обединява 13 регистрирани вероизповедания от евангелско-протестантската общност у нас. Управителният съвет се съставлява от ръководителите на вероизповеданията- членове. Във връзка с публикуваните за обществено обсъждане предложения за изменения и допълнения на Закона за предучилищното и училищното образование (ЗПУО), отнасящи се до въвеждането на „конфесионално обучение“, изразяваме своето категорично несъгласие с така предложения подход и предлагаме следното аргументирано становище. Предлага се в § 1 от Допълнителните разпоредби да бъдат направени следните изменения и допълнения: Да се създаде т. 12а: „12а „Конфесионално обучение“ е обучение за основните положения на религиите на официално регистрираните вероизповедания с повече от 10 на сто на самоопределилите се към съответното вероизповедание лица спрямо общия брой на преброените лица при последното преброяване на населението по данни на Националния статистически институт.“ I. Принципно възражение срещу конфесионално обучение, организирано от държавата 1. Светски характер на образованието Конституцията на Република България (чл. 13, ал. 2 и ал. 4) постановява, че „религиозните институции са отделени от държавата“ и че „образованието в държавните и общинските училища е светско“. Въвеждането на държавно организирано конфесионално обучение, дори „по избор“, е в пряко противоречие с тези принципи. Религиозната догматика е въпрос на вяра и съвест, а не на държавна педагогическа програма. 2.рушаване на религиозната неутралност и равнопоставеност **853.** Предложеният текст дискриминира вероизповедания с по-малък относителен дял,		общообразователни учебни предмети, които формират характера на светското образование. Критическото мислене е меко умение, включено в ключовите компетентности, което се развива при обучението по всички учебни предмети. Чрез включването му в задължителните учебни часове не се отнема правото на родителите да възпитават децата си. Законопроектът отчита конституционно установените права в чл. 37, като се предоставя избор между алтернативни учебни програми за конфесионално или неконфесионално обучение. Съобразно свободно упражненото си право на вероизповедание или религиозни или атеистични възгледи учениците ще избират измежду вариантите на програми по учебния предмет. Разделянето на децата в зависимост от алтернативната учебна програма не е принудително, а се основава на избора на учениците и техните родители.

		сред които са всички протестантски деноминации, като ограничава достъпа им до образование по тяхната вяра. Така се създава йерархия на вероизповеданията, основана не на правата и свободите, а на статистическа численост. Това противоречи на чл. 6 от Конституцията – за равенство пред закона. 3.роизповедания ≠ религии **853.** Ние напомняме, че православието, католицизмът и протестантството са конфесии на една религия– християнството. В този смисъл, както се предвижда в предложената концепция и ще следва от така публикувания текст на новата т. 12а от § 1 от Допълнителните разпоредби на закона, предмет, наречен „Религия– православие“, представян като религиозно образование, въвежда дълбоко погрешна представа, че православието е само по себе си религия, което е теологически и научно несъстоятелно.		
		II. Последици от конфесионално обучение, организирано от държавата 1.ституционализиране на догматиката на едно вероизповедание **853.** Ако държавата организира конфесионално обучение, тя де факто започва да преподава като нормативна религиозна истина доктрините на едно вероизповедание. Това е в противоречие с принципа на невмешателство в делата на религиозните общности и изкривяване на демократичния характер на държавата ни. Това положение е опасно, тъй като държавата не просто нарушава правни принципи– тя променя своята роля. От гарант на религиозната свобода тя се превръща в посредник на религиозна догма, което би било опасен и ретроградeн прецедент за демократичното и плуралистично развитие на обществото ни. 2.ржавен контрол над религиозно съдържание **853.** Възниква въпросът: кой ще определя съдържанието на догматичното преподаване – държавата, МОН, Св. Синод, ислямски институции?	Приема се за сведение	

		Ако това е държавата, тя ще се превърне в регулатор на религиозната истина, което е недопустимо и от правна, и от морална гледна точка. 3.тиск върху учителската квалификация и академичната свобода **853.** В случай на задължително или масово конфесионално обучение, неминуемо ще се изисква професионална квалификация в конкретна религиозна доктрина (напр. православна). Учителите ще трябва да преподават в рамките на догматични изисквания, дори и да не ги споделят лично. Те няма да могат да използват критични, сравняващи или интердисциплинарни методи, защото това ще противоречи на самата същност на конфесионалното обучение. Всичко това ще има за последица ограничаване на академичната свобода на учителите. В крайна сметка, учителите, които не изповядват съответната вяра, ще бъдат принудени да преподават в съответствие с догматиката ѝ, което е нарушение на свободата на съвестта и професионалната етика.		
		III. Нашата позиция, като представители на евангелско-протестантските общности, членове на ОЕЦ: Протестантските (евангелски) вероизповедания от ОЕЦ: □ не търсим привилегии в образователната система, но настояваме за равноправие и уважение към религиозното многообразие; □ подкрепяме възможността за доброволно религиозно обучение, организирано извън училище и под контрола на самите вероизповедания; □ считаме, че религиозното образование в публичните училища следва да бъде неконфесионално, насочено към културно, етично и историческо разбиране на религиите, както и към формиране на основни общочовешки ценности, а не към въвеждане в догматика.	Приема се за сведение	
		IV. Предложения 1. отпадне предложението за конфесионално обучение, организирано от държавата. Вместо това да се засили възможността за:	Приема се за сведение	

		853. о неконфесионален предмет като „Религия и добродетели“; о извънкласни, изцяло доброволни форми на обучение, организирани от съответните вероизповедания. 2.о се приеме религиозен предмет с общ характер, той трябва да се нарича „Религия – християнство“ и да включва: **853.** о равнопоставено представяне на основните християнски конфесии – православие, католицизъм и протестантство; о акценти върху морално-етичните послания, историята и културното значение на вярата; о се преподава от неутрални, академично подготвени учители; о се позиционира като избираем/ факултативен предмет, а не задължителен; о се предлага равнопоставено с други религиозни или светски дисциплини. 3. се преработи дефиницията за конфесионално обучение, в случай че тя остане в закона, по следния начин: **853.** „Конфесионално обучение“ е обучение, организирано и провеждано от вероизповедания извън задължителната учебна програма, с цел запознаване с религиозните учения, ритуали и догматика на конкретна религиозна традиция, при зачитане на свободата на съвестта и след писмено съгласие на родителите. V. Заключение Ние, представители на протестантските вероизповедания от ОЕЦ, призоваваме Министерството на образованието и науката да запази светския характер на българското образование, да предотврати институционализирането на религиозната догматика в училищата, и да гарантира равноправието на всички вероизповедания. Вярваме, че религията следва да се изучава с уважение към вярата и свободата на съвестта, но не чрез въвеждане в една догматика, а чрез		

		културно, хуманитарно и приобщаващо образование, отворено за всички.		
840.	Биляна Накева anawiel@gmail.com 29 юни 2025 г. 18:25:56 Електронна поща	Не желая детето ми да бъде подлагано на каквато и да е форма на религиозно внушение под благовиден претекст за „морално възпитание“. Морал се гради чрез личен пример, социална отговорност и знания – не чрез страх от божествено наказание или абсурдни обещания за живот след смъртта. Разделянето на децата на три потока - –ристиянство, ислям и етика (през призмата на християнството) създава предпоставки за сегрегация и разделение по верски признак в една светска държава. Такова обучение е работа на неделните училища и прерогатив на съответната религиозна институция. Също така съм изключително разтревожена от реформата за математическите и природоматематическите гимназии. Като родител бих искала да работите за увеличаване на приема в подобни гимназии, както и за разкриване на математически и природонаучни паралелки във всяко едно училище, независимо с какъв общ профил е то. Настоявам за незабавно преосмисляне на посоката, в която се движи българското образование – преди вместо грамотни и мислещи хора да отгледаме послушни вярващи.	Приема се за сведение	Предложеният нов учебен предмет добродетели и религии ще се изучава наред с останалите общообразователни учебни предмети, които формират характера на светското образование. Критическото мислене е меко умение, включено в ключовите компетентности, което се развива при обучението по всички учебни предмети. Чрез включването му в задължителните учебни часове не се отнема правото на родителите да възпитават децата си. Законопроектът отчита конституционно установените права в чл. 37, като се предоставя избор между алтернативни учебни програми за конфесионално или неконфесионално обучение. Съобразно свободно упражненото си право на вероизповедание или религиозни или атеистични възгледи учениците ще избират измежду вариантите на програми по учебния предмет. Разделянето на децата в зависимост от алтернативната учебна програма не е принудително, а се основава на избора на учениците и техните родители.

841.	Национален ученически парламент coordinator@studentcouncilbg.org 29 юни 2025 г. 18:20:13 Електронна поща	**Становище** В качеството си на организация, представляваща над 84 000 ученици от цялата страна, Национален ученически парламент многократно подчертава нуждата от спешна и мащабна образователна реформа, чрез която българското училище да започне да подготвя учениците за високотехнологичния и сложен свят, в който живеем. **Тази реформа трябва да се базира на качествена информация, да заложи на добрите практики, които се прилагат в България и в държави-партньори в Европейския съюз и отвъд, както и да се основава на конструктивен диалог, воден между всички участници в процеса на обучение в България. *За пореден път, българските ученици останаха изключени от диалога.*** Заради това изключване не е изненадващо, че в предложените промени на Закона за предучилищното и училищното образование, публикувани през май 2025 г., **откриваме сериозно разминаване между законодателната посока и реалните нужди на учениците в българските училища.** **В следващите редове Национален ученически парламент, изразява своето становище по няколко от заложените реформи, които поставят под съмнение принципите на приобщаващо, модерно и подкрепящо образование. В позицията си се основаваме на изводите и предложенията, отправени към институциите по време на Втората и Третата Национална среща на ученическите съвети и парламенти. Във всяка среща участваха над сто ученици от различни региони на България, а предварителните срещи и консултации достигнаха до стотици други. Отговорите на учениците не само посочват проблемите, но и формулират конкретни решения, които могат да бъдат приложени веднага, стига да има политическа воля за *реално* включване на ученическия глас в процеса на вземане на решения.**	Приема се за сведение	Предложенията не се отнасят до текстове на Законопроекта.

		Нуждаем се от нов подход към борбата с тормоза в училище, основаващ се на превенция Една от най-сериозните липси в проекта е отсъствието на последователна визия за справяне с тормоза и насилието в училище. В рамките на Националната среща, ученици от цялата страна ясно заявиха, че проблемът не се решава с изключване, наказания и мерки след случилото се. **Необходима е *превенция*, основана на разбиране и подкрепа.** Участниците посочиха, че често се работи единствено с жертвите, докато причинителите на насилие остават без психологическа помощ. Ученици, които тормозят други, често са израснали в среда на агресия или липса на подкрепа. Вместо изолиране, те имат нужда от работа с училищен психолог, менторство и доразвиване на социалните им умения. Агресията не започва в училище, тя е пренесена от средата, от семейството, от ежедневното общуване. **Особено притеснително е, че много деца не споделят, когато са жертва на тормоз - –оради страх, срам или липса на доверие.** Училищната среда не предлага достатъчно сигурни и анонимни механизми за подкрепа, а присъствието на специалисти не е гарантирано. В същото време онлайн, вербалният и емоционалният тормоз често остават невидими, макар и разрушителни. В този контекст подкрепяме предложението в §89 от проекта - –а въвеждане на обучения за педагогическите специалисти по темите за насилие и тормоз. Но настояваме тези обучения да са задължителни за целия персонал, не само за част от него. Училището трябва да бъде сигурно място, а това изисква общ подход, отношение и професионална готовност да се реагира адекватно. Сериозно безпокойство будят промените, касаещи дисциплинарните мерки в училище. Предлага се ученик да може да бъде отстранен от учебен процес за срок до три дни, ако срещу него са приложени три предупредителни мерки. Освен това се премахва задължителното присъствие на психолог или педагогически съветник при изслушване на ученика. **Тези промени демонстрират подход към**		

		ученическото поведение, който се основава на санкция, а не на подкрепа. Учениците споделят, че дори и в момента достъпът до училищен психолог е ограничен, а в много населени места такъв изобщо липсва. Когато се премахне и формалното изискване за присъствие на специалист в критични ситуации, учениците се чувстват сами, неразбрани и стигматизирани. **Те ясно заявяват** в рамките на изминалите Национални срещи, **че извънкласните дейности, участието в ученически клубове, спортни инициативи и менторство от по-големи ученици са ефективни инструменти за справяне с агресия, тревожност и изолация.** Но вместо да се инвестира в тези форми на подкрепа, проектът предлага тяхното ограничаване под формата на наказание, а именно ученици с три забележки няма да могат да участват в подобни дейности. Това е не само непродуктивно, но и в противоречие с принципите на модерното образование, което възпитава чрез приобщаване, а не чрез изключване. **Изграждането на ценности трябва да бъде *ефективно интегрирано* в учебния процес** Във връзка с усилията на държавата за борба с насилието, Министерство на образованието и науката предложи въвеждане на предмета „Добродетели и религии“, което предизвика разгорещен дебат в обществото. Според проекта, учениците ще трябва още от първи клас да избират между изучаване на добродетели, православие или ислям, като всяка група ще се организира по отделно. В предложението обаче липсват отговори на ключови въпроси: кой ще преподава този предмет, **какъв ще е ефектът от разделението по религиозен признак в ранна възраст,** какво ще се случи, ако в даден клас няма достатъчно ученици за сформиране на група. Проблемът не е в самото намерение да се говори за ценности, а напротив, учениците на Националните срещи неведнъж са заявявали, че темите за емпатия, морал, солидарност и междуличностни отношения са им нужни. Но те са категорични, че		

		подобно съдържание трябва да бъде интегрирано в целия образователен процес, преподавано по светски, инклузивен начин, без риск от маргинализация и без въвеждане на религиозно разделение в ранна училищна възраст. В момента няма гаранции, че новият предмет ще бъде структуриран по начин, който да отговаря на тези изисквания. Вместо това съществува опасност от формално обучение, в което учениците ще бъдат подложени на догматичен подход, а не на реално възпитание в ценности. **Изграждане на култура преди забрани** Като конкретни цели на промените са заложени „Ефективно усвояване на компетентностите, заложени в държавните образователни стандарти за предучилищното образование и за общообразователната подготовка“ както и „Системно и целенасочено обучение в областта на STEM (Science, Technology, Engineering, Math)“, които по своята същност са в пълно противоречие с предложението за забрана използването на мобилни устройства в училище. Подобни крайни забрани биха създали у учениците усещане за недоверие към училищната институция. **Не отричаме проблема с екранната зависимост, както и неетичното използване на Изкуствен интелект, а напротив,** учениците, в рамките на Третата Национална среща сами изтъкнаха гореспоменатите проблеми и предложиха възможни техни решения, включително обновяване на учебната програма, но в посока интегриране на AI грамотност и цялостно актуализиране на учебната методика с фокус върху практиката. Мобилните устройства не съществуват само в рамките на образователния процес. Истина е, че **българското общество като цяло има ниска медийна и технологична култура.** И възрастните, и младежите не притежават уменията да саморегулират употребата на силнопристрастяващите социални мрежи. Забраната на мобилните устройства в училище е ефективна краткосрочна мярка, която препречва възможността за изграждане на култура в дългосрочен план.		

		Важно е да се отбележи, че мобилните устройства носят спокойствие на родителите, особено в големите населени места, тъй като им позволяват да се свържат с децата си по всяко време на деня. Аргументи в контекста на „доброто старо време без подобни устройства“ са безпочвени в контекста на 21-ви век, в който живеем и се разминават с реалността. Националният ученически парламент призовава към технологиите да се подхожда не със страх, изразяващ се в забрани, който допълнително демотивира учениците и създава в тях недоверие към училищната институция, а с поглед към бъдещето и мислене в посока модернизиране на образованието, за да може българските ученици да са конкурентноспособни, критично мислещи и активни членове на гражданското общество. **Гражданското образование и участие: Отново на задната седалка** Тревожно е и пълното отсъствие на гражданското образование от предложените промени. Това е област, която учениците определят като крайно необходима за тяхното развитие като информирани, активни и отговорни граждани. В момента гражданското образование е сведено до един час седмично в 11. клас и в по-голямата си част се възприема като формално. Учениците настояват за реална промяна – чрез въвеждане на интерактивни методи, казуси от реалността, дебати, симулации на институционални процеси и ангажиране с доброволчески проекти. На Националните срещи бяха споделени конкретни примери от опита на учениците, изразяващи се в провеждане на избори в училище, изготвяне на нормативни документи на ученическите им съвети и запознаване със законовата рамка, които са ги научили повече, отколкото един теоретичен час по учебник. Отчита се също и нуждата от медийна грамотност, работа по теми като фалшиви новини, дигитална етика, права на човека, приобщаване на уязвими групи и устойчиво развитие. Това са теми, които вълнуват учениците и за които те търсят подготовка, но в системата няма достатъчно пространство за тях.		

		Заключение, обобщение и препоръки В заключение, Националният ученически парламент изразява готовност за съвместна и конструктивна работа с Министерството на образованието и науката с цел създаване на по-подкрепяща, приобщаваща и съвременна училищна среда. Учениците, участници в Националните срещи, ясно очертаха нуждите и възможните решения, които могат да бъдат основа за подобряване на законодателната рамка. Въз основа на техните мнения и предложения, отправя следните препоръки: • Да се разработи цялостна стратегия за превенция на насилието, основана на подкрепа, а не на санкции, с активно включване на училищни психолози, менторски програми и дейности за социално развитие. • Да се въведат задължителни обучения по темите за тормоз и насилие за всички педагогически и непедагогически специалисти в училище. • Вместо въвеждане на нов предмет с религиозни компоненти, да се обмисли интегриране на ценностното образование в часовете по гражданско образование и целия учебен процес, чрез светски и инклузивен подход, с фокус върху емпатията, солидарността и междуличностните умения. • Да се запази присъствието на училищен психолог или педагогически съветник при дисциплинарни изслушвания и да се гарантира, че учениците имат достъп до психологическа подкрепа във всяко училище. • Да се насърчава участието в извънкласни дейности като форма на подкрепа и личностно развитие, без то да бъде ограничавано чрез наказания. • Да се подходи разумно към въпроса с използването на технологии в училище, като вместо забрана се работи за дигитална грамотност, критическо мислене и отговорна употреба на мобилни устройства и изкуствен интелект. • Да се актуализира гражданското образование чрез интерактивни методи, реални казуси, симулации и проекти,		

		както и да се предвиди повече време и съдържание, свързано с медийна грамотност, права на човека, дигитална етика и устойчиво развитие. Националният ученически парламент призовава за реално включване на ученическия глас в процеса на реформиране на образователната система. Смятаме, че предложените промени в настоящия си вид не само не решават съществуващите проблеми, но създават нови рискове от изключване, поляризация и формализъм. Вярваме, че успешната образователна реформа започва с учениците, с онези, които всеки ден са в класната стая и знаят от какво имат нужда. **Реформа без учениците е не само невъзможна, но и безсмислена.** Националният ученически парламент остава насреща за диалог и съвместна работа в посока на създаване на по-добра и по-съвременна образователна среда в България.		
842.	Михаела Мариова mihaelamariova@gmail.com 29 юни 2025 19:27:03 Електронна поща	**СТАНОВИЩЕ** Заявявам несъгласието си срещу предложеното в проектозакона включване на задължителен учебен предмет Добродетели и религия, в който ще се изучават двете основни религии православие и ислям, тъй като е дискриминационно спрямо другите религиозни вероизповедания в България, както и спрямо гражданите с атеистично мислене, а това противоречи на чл. 6, ал. 2 от Конституцията: "В„ички граждани са равни пред закона. Не се допускат никакви ограничения на правата или привилегии, основани на раса, народност, етническа принадлежност, пол, произход, религия, образование, убеждения, политическа принадлежност, лично и обществено положение или имуществено състояние".“Децата в училище са разделени по социален признак, макар и неофициално, а с въвеждане на изучаването на двете религии ще бъдат разделени и на религиозен принцип, и то по закон. Това е особено тревожно за селищата със смесено етническо и религиозно население, в които допълнителното разделение може да доведе до конфликти.	Приема се за сведение	Предложеният нов учебен предмет добродетели и религии ще се изучава наред с останалите общообразователни учебни предмети, които формират характера на светското образование. Критическото мислене е меко умение, включено в ключовите компетентности, което се развива при обучението по всички учебни предмети. Чрез включването му в задължителните учебни часове не се отнема правото на родителите да възпитават децата си. Законопроектът отчита конституционно установените права в чл. 37, като се предоставя избор между алтернативни учебни

		Въвеждането на задължително обучение по религия противоречи и на чл. 13, ал. 2 от Конституцията, в която е определено, че религиозните институции са отделени от държавата. Съгласно Закона за предучилищното и училищното образование българското образование е светско и съгласно чл. 76, ал. 4 религиите се изучават в исторически, философски и културен план чрез учебното съдържание на различни учебни предмети. Предвидената нова алинея 8 предоставя възможност за избор между учебно съдържание с елементи на конфесионално обучение и без елементи на конфесионално обучение, но тъй като публикуваната на сайта на МОН концепция за алтернативната програма Добродетели-етика е много обща, няма никаква яснота какво конкретно и как ще се изучава. Освен това някои от религиозните ценности и добродетели противоречат на някои от гражданските, европейските и общочовешките ценности, което ясно проличава в настоящите учебници по свободноизбираемия предмет Религия-Християнство-Православие. Следователно резултатът от двете алтернативни програми ще бъде различен. Категорично настоявам да отпадне от проектозакона задължителното изучаване на предмет Религия, макар и в алтернативен вариант, защото може да има повече отрицателен, отколкото позитивен ефект, и да продължи съществуването му като свободноизбираем предмет.		програми за конфесионално или неконфесионално обучение. Съобразно свободно упражненото си право на вероизповедание или религиозни или атеистични възгледи учениците ще избират измежду вариантите на програми по учебния предмет. Разделянето на децата в зависимост от алтернативната учебна програма не е принудително, а се основава на избора на учениците и техните родители.
843.	Ил. Илиева ilieva23mihaylova@gmail.com 29 юни 2025 г. 21:27:42 Електронна поща	Ние, група заинтересовани учители, желаем да се възползваме от възможността за обществено обсъждане на предложения Законопроект за изменение и допълнение на съществуващия Закон за предучилищното и училищно образование (ЗПУО), и споделим нашите тревоги и предложения относно въпроси, касаещи пряко задълженията и статута на българския учител: 1. Недоумение буди промяната в чл. 228, ал. 2 на сегашния ЗПУО, според която оценяването на учителите да става ежегодно - –ри сегашно положение през четири години. Какви са причините за подобни законови изменения?	Приема се за сведение	Предложението не въвежда автоматично уволнение, а правна възможност, основана на оценка, преминала през определена процедура. Освобождаването става по общия ред на Кодекса на труда, което гарантира и процесуални права на засегнатите лица. Освен това, оценяването подлежи на вътрешна проверка и може да бъде

		Ние не вярваме, че честото оценяване ще повиши ефективността на учителския труд, нито считаме, че това ще доведе до положителни резултати в класната стая. Със сигурност обаче заявяваме, че тази промяна в закона ще увеличи неимоверно нивата на стрес сред учителските колективи и ще доведе до допълнително професионално „прегряване“ и изчерпване. Затова апелираме да се запази сегашното положение на закона, т.е. оценяването на педагогически труд да се извършва веднъж на четири години, като законът конкретизира и съставът на комисията, упълномощена с тази оценка. 2. Тревога буди и промяната в чл. 228, ал. 8 (нова ал. 9), според която при „най-ниския“ резултат от страна на учители, педагогически специалисти и директори отпада възможността за анализ на причините за неуспеха, а следователно и предприемането на конструктивни мерки за преодоляване им. Ние не разбираме какви фактори обуславят един млад или новопостъпил в образователната сфера колега да бъде освободен веднага от длъжност при допуснати първоначални слабости в преподавателската му дейност, като бъде законодателно лишен от подкрепа и втори шанс. Предлагаме да се запази сегашното положение на закона, а именно: (6) При получена най-ниска оценка от атестирането работодателят заедно с атестационната комисия: 1. правят анализ на причините, довели до ниската оценка; 2. изработват план за методическо и организационно подпомагане на получилия ниска оценка учител, директор или друг педагогически специалист; 3. определят наставник или наставници, които да осъществят методическа и организационна подкрепа;		организирано по прозрачен и документиран начин. Смисълът на чл. 228, ал. 9 е по-скоро инструмент за гарантиране на професионални стандарти и защита на публичния интерес. Коментарите и предложенията ще бъдат предоставени за обсъждане при изменения и допълнения на ДОС за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти.

		4. представят в регионалното управление на образованието в едномесечен срок от провеждането на атестирането документите по т. 1, 2 и 3 за осигуряване на методическа подкрепа. (7) В случаите по ал. 6 повторно атестиране на лицето се извършва една година след предприемане на мерките по ал. 6, т. 1, 2 и 3. (8) Ако при атестирането по ал. 7 отново е получена най-ниска оценка, лицето се освобождава от длъжност при условията на чл. 328, ал. 1, т. 5 от Кодекса на труда. (9) При получена оценка от атестирането с една степен по-висока от най-ниската се прилагат мерките по ал. 6, т. 1, 2 и 3. Предлагаме също така да се уточни смисълът на новото предложение: „(5) Педагогическата работа на педагогическите специалисти не може да се оценява въз основа на документите, които той е длъжен да съставя.“ Кои конкретни документи визира тук законът?		
		3. Възразяваме срещу добавянето на нова ал. 6 към досегашния чл. 221 на ЗПУО, а именно, педагогическите специалисти се задължават ежегодно да придобиват най-малко три (3) квалификационни кредита за всеки период на оценяване на труда им. Считаме, че продължаващата квалификация на педагогическия персонал е от важно значение за успеха в класната стая и в училището като образователна и възпитателна институция, но същевременно бихме желали да подчертаем, че количеството не определя задължително качеството. Предложеният проектозакон не дава информация дали времето, отделено за придобиване на предвидените три задължителни квалификационни кредита на година ще бъде за сметка на редовния учебен процес (т.е. наложително е	Приема се за сведение	Относно предложената нова чл. 221, ал. 6 следва да се разглежда не като източник на прекомерна натовареност, а като минимален и предвидим стандарт за професионално развитие, създаващ равни възможности за всички педагогически специалисти. Системното участие в квалификационни дейности е ключово за поддържането и надграждането на професионалните компетентности, каквато е целта на квалификационните дейности. Разнообразието на източниците на квалификация (вътрешноинституционални, междуинституционални, външни)

		осигуряване на заместници на обучаващите се учители) или ще бъде за сметка на свободното време на учителите, като ги лиши от така необходимата им физическа и психическа почивка. Проектозаконът не уточнява и количественото измерение на квалификационния кредит, тъй като според промяната на чл. 223, ал. 2, „16 академични часа годишно“ се заменят с „от един кредит“. Това неминуемо ще доведе до недоразумения. Не е конкретизирано и кой ще поеме финансовите разходи около заплащането на квалификационните кредити на педагогическия персонал – дали те ще бъдат покрити от бюджета на училището или ще бъдат поети от самите педагогически специалисти. Става дума за една немалка сума, която ще се окаже в тежест както на училището, така и персонално, на педагогическите специалисти. Затова, нашето предложение е квалификационното задължение на педагогическия персонал да бъде определено на един (1) кредит на учебна година, като законът определи кой ще поеме финансовите задължения на обучението, както и конкретизира точните академични часове на неговото измерение. Уважаеми г-н Министър, вярваме, че Вие и Вашият екип ще вземете под внимание нашите съображения и предложения, и със съвместни усилия ще успеем да оптимизираме Закона за предучилищно и училищно образование за благото на образователното дело в България!		осигурява баланс между практическа приложимост и обмен на добри практики, без да ограничава индивидуалния избор. Този подход подпомага изграждането на професионални общности, които отговарят на нуждата от съвременни, гъвкави и взаимно обогатяващи се модели на учене в реална среда. Вместо да замества качественото учене с количествен натиск, ежегодният минимум от три кредита създава структура и предвидимост, без да изключва възможността училището да съобрази избора на обучения с конкретните си приоритети. Това отговаря и на ангажиментите на държавата за осигуряване на равнопоставен достъп до професионално развитие, особено в контекста на стратегиите за подкрепа на учители в малки и отдалечени населени места.
844.	Ирена Чернева i.cherneva@7suvarna.com	Аз съм от учителите с 36 г.стаж в началния етап на образованието,който е отдал всичките си сили и знания за доброто на нашето бъдеще. Споделям често в други форуми личната си позиция и болките от това,което се случва в училищата и искам да		

	29 юни 2025 21:47:02 Електронна поща	Ви благодаря,че този министър и неговите служители се вслушват в нас,работещите от дълги години.Завършила съм през далечната 1989 г.висшето си образование в Шумен като Магистър с висока оценка. Имам претенцията да съм от добре обучените квалифицирани и грамотни учители от старото поколение.Абсолютно подкрепям желанието да се реформира РЕАЛНО образованието,защото нивото стигна дъното и много от колегите ми говорят за желание за напускане и ранно пенсиониране.Лично съм давала съвети какво трябва да се промени и се радвам,че някой се е вслушал и вече се правят стъпките.Подкрепям :1./Забраната на телефоните в учебното време,но трябва да се измисли начин за съхранението им на сигурно място.И забраната да се спазва,а не подминава както досега.2./ Оценка за дисциплина и поведение,санкции,но да се прилагат наистина.3/.Да се увеличи броят на часовете по БЕЛ,защото положението е катастрофално с грамотността.4./Повече часове за упражнения за сметка на новите знания.5./ Облекчаване на материала и стила на учебниците,които са неразбираеми даже за възрастните.Нека върнем онова,което се учеше във всеки клас от преди 20 на години.6./ Да се премахнат ненужните и стресиращите НВО за 4.и 10.кл.А защо не и в 7.кл.при условие,че искате да реформирате степените в образованието.7./ Намалете отсъствията по т.нар.Семейни причини от 15 на 8 примерно,защото вместо да се ползват по извънредни причини,те се оказаха удобно извинение за чести екскурзии по никое време,гледане на малки сестрички вкъщи и какво ли не. Лично се занимавах с това.Освен това се натрупа едно излишно разправяне кой ,къде, по какви причини отсъства и огромно внимание,броене,вписване ,администр.работа.8/.От моя опит и дългогодишна над 20 г.работа само в ЦОУД се сблъсках и с ново предизвикателство-по предложение на предишното Министерство учениците в следобедни занимания можеха да отсъстват и да посещават школи,уроци,спортни занимания с бележки от съответното място. Но така всеки ден по всяко време се налагаше посред работата ни да се чуем с родители,за да пуснем тези деца.Следваше разсейване и	Не се приема	Броят на допустимите отсъствия не е предмет на обсъждания Законопроект, а се урежда в подзаконовата нормативна уредба.

		загуба на време. Молбата ми е,ако е възможно такива деца да напускат занятията след 16 ч.поне,както беше преди. Тази толерантност ни пречи.9/Нека да има часове по Добродетели,защото аз го правя през всичките 36 г.и има полза.Особено сега в тези трудни времена всичко се стоварва върху децата и те копират само лошото.От нас зависи да отделяме много внимание и време,понякога запълваме и пропуските от семействата. Даже бих предложила как да се оформят такива часове. Всеки час да има тема-пр.Приятелството и да се тръгне от прочит на приказка,басня или даден житейски казус .След това на базата на разговор,дискусия,спор да се извлече поуката. Не съм съгласна донякъде със следните предложения: 1/Задължителна матура ДЗИ след 12 кл.по математика. Не всеки има дарба и матем.мислене .Има области,където не са нужни такива знания. Но навсякъде трябва ГРАМОТНОСТ. Това ,което виждам е,че масово децата ходят от начален етап на частни уроци и състезания по математика.А в бълг.език изостават и го неглижират. Който иска да учи математика,има гимназии и изпит по желание. 2/Оценяването на труда на учителя дълбоко ме обезпокои ,защото и сега същинските труд и образование не се зачитат и съответно оценяват реално,имам предвид ДИФЕР.заплащане е на принципа :"Д“ вземем от единия,за да дадем на другия!" “ сега, като изискате тези,които получат най-ниските резултати от Скалата,да се отстранят от работа ,ще настане истинска саморазправа с неудобните и "н,,послушните",“иначе чудесно работещи учители. Доста е субективно това Оценяване.Ето един казус: Ако се сложат на кантар двама колеги : единият е завършил висше икономическо образование-счетоводство-и за 2 г.е станал начален учител ,но не е работил изобщо като такъв,с 0 стаж,но прави презентации,включва се в проект или обучение и никак не се старае да възпитава и обучава учениците си,набляга на следобедните игри. Другият е със стабилното висше начално педаг.образование,със солиден стаж,уважение,благодарности от родителите всяка учебна година,набляга на учебната работа и възпитаване на ценностите,повече общува с децата,раздава се на		

		макс и се лишава от игрите,за да помага в затрудненията на някои деца,за да облекчи родителите,съзнателен и внимателен,но по-малко използва презентации и участва в проекти и т.н. Кой ще реши кой от двамата колеги работи повече и по-добре? Въпрос на приоритети и задълбоченост от страна на директора,а и на симпатия. Та според мен при Оценката трябва да се разпитат учениците и родителите доколко техния учител им помага в обучението,доколко им е полезен и могат ли с него всичко да споделят,чувстват ли го близък,да си говорят на различни теми,какво мислят за него и др. 3/ Искам да изкажа и възмущението си,обидата на много колеги ,които навремето са учели много и са треперели за всеки изпит и оценка,за да станат качествени преподаватели. Не съм съгласна с възможността,която от предишното Министерство са предоставили на много хора на възраст около 30 и нагоре ,които са били технически или счетоводни лица дълги години ,да се обучат набързо и некачествено само за 1,5-2 г. и да станат Начални учители. Разбирам,че няма желаещи ,но нека да учат поне 4 г. Така се убива нашето образование и голям дългогодишен труд. Нас ни пресяваха само отличниците и грамотните,а сега-елате да видите как пишат тези новоизучени учители. Това трябва да се промени,защото се губи уважението към учителската професия и по този начин.Така излиза,че всеки може да стане учител. А не е така. Нашата професия е призвание,магия,артистичност и още на входа трябва да се пресява най-доброто. Мисля,че засегнах повечето наболели теми и предложения за промяна и се надявам,че съм била конкретна /на места много искрена/.Но Вие ни питате,ние сме длъжни да Ви дадем нашето мнение като директно сблъскващи се в работата си с всички проблеми .И имаме обща цел-да оправим блатото,в което сме затънали и да върнем желанието на децата да се учат,да се състезават,да успяват,да общуват и да станат достойни българи. Благодаря на всички в това Министерство за допитването и се надявам на разум и компетентност от Ваша страна.		
845.	Веселина Димитрова	В настоящото писмо бих искала да изразя своето искрено несъгласие с предложението на въвеждане на предмет "Д„бродетели и религии"		

	vesselina.valcheva.d@gmail.com 29 юни 2025 г. 23:02:47 Електронна поща	“ българските училища. Пиша в качеството си на майка, педагог и гражданин. На първо място, според мен е странно именно за Министерство, което отговаря за образованието в страната ни, да си самопротиворечи по подобен начин - –мята се че настоящият обем часове по математика, например, не са достатъчни, за да могат учениците да я усвоят достатъчно качествено и следва техния брой да се увеличи. Същевременно с въвеждането на един допълнителен час по "Д„бродетели и религии" “е очаква да се решат проблемите в обществото и кризата с ценностите, на която всички сме свидетели - –амирам тази теза за доста наивна. На второ място, подобно прибързано въвеждане на предмета, повдига сериозни въпроси относно подготовката на кадри, които да водят тази дисциплина - –о момента не е станало ясно кой и по какъв начин следва да подготви хората, които да водят този предмет, не съм сигурна, че кратък летен курс или би бил достатъчен. Също така, от текстовете на закона не става ясно и по какъв начин ще се контролира качеството на преподаване на подобен предмет. Аз като родител категорично не съм съгласна детето ми да бъде част от подобен експеримент. Бих предложила да се помисли как цялата структура, свързана с формалното образование в страната ни, да сътрудничи по-добре с гражданските и доброволческите организации, които доказано в годините са възпитали много повече хора в духа на добродетели и хуманизъм, без създаване на излишен стрес за учители и ученици в и без това достатъчно натоварената учебна програма. В заключение, бих искала да припомня един цитат от великия Ян Амос Коменски: "J„diným učiteľom hodným tohto mena je ten, kto vzbudzuje ducha slobodného premýšľania a rozvíja cit osobnej zodpovednosti." “ –Е„инственият учител, достоен да се нарича така, е		

		този, който пробужда духа на свободната мисъл и развива чувство за собствена отговорност" “мятам, че въвеждането на предмет "Д„бродетели и религии" “ българските училища в сегашния му необмислен и прибързан вид, би постигнал точно обратното. Нека да не позволяваме това!		
846.	Пламен Кирилов, адвокат kirilovadvokat@gmail.com 29 юни 2025 г. 23:27:48 Електронна поща	Моля да вземете предвид следното мое становище, по тази част от проектозакона, забраняваща ползването на мобилни устройства в училищата: 1. Мярката е предложена в напълно недостатъчна редакция, която в този си вид няма да доведе до никакъв реален резултат. Не са предвидени механизми за контрол за спазването й и санкции при неспазването й. За да има ефект, мярката следва да е подробно разписана в проекта, вкл. с наказателни (при неспазване), организационни (как точно да се прилага) и технически (по какъв начин ще се ограничава ползването чрез технически средства) аспекти. Би следвало да има поне текст, препращащ към подзаконов акт, който да урежда тези подробности, но според мен в основата си те следва да се уредят именно в закона. 2. Мярката е драматично закъсняла. Пораженията върху детските мозъци от прекомерната употреба на електронни устройства се наблюдават от вече две десетилетия, диагностицират се чрез технически средства и са предмет на множество тревожни доклади и публикации на специалисти, занимаващи се с темата (напр. ТУК и ТУК , чуждестранните източници на адекватна информация са множество, проблемът е широко известен сред социалните работници и педагозите, занимаващи се с деца със затруднения в развитието и такива със специални образователни потребности). 3. Множеството предложения под същия проектозакон, въобще да няма такава мярка, са само доказателство в подкрепа на тезата, че злоупотребата с екрани на устройства има пагубно влияние върху мозъчната дейност. От тези коментари се вижда, че мнозина са жертви на това влияние, и като възрастни.		

		ПРЕДЛАГАМ проектът да се преработи, като забраната се детайлизира и се предвидят ефективни начини за въвеждането й, стимули за контролиращите този процес лица и санкции за нарушителите - –одители на деца, както и контролиращите този процес.		
847.	Ирина Манушева, литературен преводач, философ, учител, застъпник за свободно и качествено образование imanusheva@abv.bg 29 юни 2025 г. 23:51:03 Електронна поща И Система за документооборот „ЕВЕНТИС“ – вх. № 94-4460/30.06.2025 г.	В допълнение на становището, подадено на 23.06.2025 г. (вх. № 94-4090), възразявам срещу въвеждането на предмет „Добродетели и религии“ и поради липса на важна информация, която беше поискана по реда на Закона за достъп до обществена информация, но не беше получена в законоустановения срок. А именно: Въпрос №1: Във връзка с предложението за въвеждането на предмет „Добродетели и религии“ като част от задължителната учебна програма моля за информация относно предварителната финансова оценка на средствата, които ще са необходими за целта, включително, но не само: 1. За допълнителна квалификация на началните учители за преподаване на неконфесионалната програма 2. За допълнителна квалификация на началните учители за преподаване на конфесионалните програми 3. За допълнителна квалификация на сегашните учители по хуманитарните предмети и подготовка на достатъчен брой учители за конфесионалните програми (в т.ч. брой на необходимите учители) 4. За изготвянето на учебни програми за всички класове (по програми и класове) 5. За закупуването на достатъчно учебници по трите програми за всички ученици в страната за една година (по програми и класове) 6. За заплащането на учителите по трите програми 7. Предвидените източници на въпросните финансови ресурси (държавен бюджет, общински бюджети или друго). Въпрос №2:		

		Във връзка с предложението за въвеждане на предмет „Добродетели и религии“ като част от задължителната учебна програма моля за следната информация: 1. Предвижда ли се въпросният час да се добави към сега съществуващите учебни часове в различните класове? 2. Ако не, кой от сега съществуващите учебни часове се предвижда да отпадне? (по класове) Напомням, че не бяха получени отговори и на въпросите, зададени заедно с Отвореното писмо против въвеждането на задължително религиозно обучение (вх. № 94-1297/17.03.2025). Неслучайно Омбудсманът на Република България настоява за „изчерпателна публична информация от страна на МОН по повод намерението за въвеждане на предмет „Религия и добродетели“, както и от провеждането на обществен дебат и постигане на консенсус относно въвеждането на обучение по религия в училищата в страната при гарантиране светския характер на образованието, съгласно Конституцията на Република България“ (изх. № 1456/16.04.2025). Липсата на отговори означава или отказ информацията да бъде предоставена на обществеността, или въобще липса на яснота по поставените въпроси дори в Министерството на образованието и науката. И двете хипотези са достатъчно основание предложението за въвеждане на предмет „Добродетели и религии“ да бъде оттеглено до изясняването на всички аспекти и постигането на консенсус след информиран, достатъчно продължителен обществен дебат, научно обоснован анализ на необходимостта и очакваните резултати, правно-нормативен анализ, финансова оценка и вписване на предмета в предложение за цялостна реформа за осъвременяване на образователната система в България.		
848.	Иван Червенков iv.chervenkov@abv.bg 29 юни 2025 г. 23:52:00	Защо е необходимо до 3 дни учителя да има право да ограничи ученика за посещение в учебните часове? Може би за да се трупат излишни отсъствия и да се покаже безсилен.Не е ясно определено какво означава ученика значително да възпрепятства провеждането на дейностите в училище.Взимате пример от		

	Електронна поща	Франция, където средното образование среща все по-сериозни проблеми.Защо не потърсим решения от финладската образователна система, доказала успехи? Редно е при лошо повединие на ученика да се търси отговорност от родителя. Да се установи каква е причината.В случай, че детето не среща подкрепа иразбиране в семейството и е наказавно и в училище по какъв път очакваме да тръгне то в живота?Моля Ви,потърсете мнение от детски психолози.В България има достатъчно добри специалисти в тази област.Не може на педагози от Вашия ранг да не е ясно, че предизвикателното и агресивно поведение на децата често е вик за помощ. Родителите, ако не поемат отговорност , учителите ще изпаднат в смешни и нелепи ситуации.Според мен също трябва да се въведе някакъв вид поощрение за дисциплинираните ученици и класове. Относно НВО в по-малките градове и селища би било да се помисли за командироване на външни квестори, защото имам информация от Смолянска област, че след раздаване на задачите, учениците получават помощ от квесторите.Смешно е елитни училища, където учениците полагат огромни усилия да получават масово по- ниски оценки. Все още остава нерешен въпроса с втора дата за НВО, много по-важен от други неща, върху които се е фокусирало МОН. По отношение на идеята за приема в природо-математическите гимназии, учениците приети след 5 клас да не се явяватна НВО в 7 клас, а да продължават автоматично ще доведе до неравнопоставеност.Възможно е по-добри ученици да останат извън приема само затова, че са решили да кандидатсват на по-късен етап. Относно НВО в по-малките градове и селища би било да се помисли за командироване на външни квестори, защото имам информация от Смолянска област, че след раздаване на задачите, учениците получават помощ от квесторите.Смешно е елитни училища, където учениците полагат огромни усилия да получават масово по- ниски оценки. Все още остава нерешен въпроса с втора дата за НВО, много по-важен от други неща, върху които се е фокусирало министерството.		

		По отношение на идеята за приема в природо-математическите гимназии, учениците приети след 5 клас да не се явяватна НВО в 7 клас, а да продължават автоматично ще доведе до неравнопоставеност.Възможно е по-добри ученици да останат извън приема само затова, че са решили да кандидатсват на по-късен етап.		
849.	д-р Стойна Вахдат, Будапеща, Унгария stoynawahdat@abv.bg 29 юни 2025 г. в 23:54:49 Електронна поща	Пиша Ви с две предложения по ЗПУО, понеже видях, че събирате становища. Няма да влизам в детайли, ако имате интерес как на практика да реализираме нещата, за които пиша, оставям координати за връзка. От години живеем в чужбина, децата ми учат в чужбина, така че – и да не ме засяга пряко – като българка искам в моята държава образованието да просперира, а училищата да стават по-сигурни. Децата са бъдещето и наистина в днешния свят за едно десетилетие може да създадем в България поколение от толкова добре подготвени кадри, че страната да се развие и много по-мощно като икономика, това не е невъзможно! Затова и изпращам предложения в две конкретни области, които считам и за най-важните в момента за училищата и детските градини. 1.гурност и недопускане на насилие **853.** Протоколи за сигурност, и в училища, и в градини - – ой кога къде заключва, кога се вика полиция, обезвреждащи средства при охраната на училището на място и др. Създаване на "п„риметър на видимост" “ в рамките на тоя периметър, в рамките на работното време, учителят носи персонална съдебна отговорност, ако не се намеси още в момента, когато го види, в случай на бой между деца. Какво ще прави, каквото е по протокол - –ежду децата ли ще влезе да ги разтървава, охрана ли ще вика, полиция ли, но докато тези хора дойдат, той е длъжен да държи ексалиращата ситуация под контрол и да не позволи дете да пострада. Като има и средства за обезвреждане на място, могат да се получат нещата и да не пострада дете.		

		2.актика и реално създаване на технологии от децата **853.** Видях на страницата на МОН във „Фейсбук“ и че с друга промяна МОН подкрепя и младите таланти в областта на математиката и природните науки. Създава се нов вид специализирани училища – математически и природоматематически гимназии, които ще приемат ученици още след 4. клас. Това означава, че всички в момента математически и природоматематически гимназии се преобразуват в специализирани. Задължително това за след 4. клас трябва да остане, защото новото поколение дечица са уникални и още към 5-6-годишни проявяват таланта си. На 8-9 години вече могат и да правят, да създават съвсем нови предмети. Така че бих добавила математически и природоматематически гимназии, но да има и тестова база, за практика. При деца, на които им се отдават инженерни и архитектурни науки да се насочват направо след часовете към работа в техническата стая или кабинета по роботика - –тая с различни материали, 3D принтер и разни обикновени инструменти. Знам че звучи странно, ама е точно така – не става просто да си правиш проектите на хартия или на програма в часа и да си вземеш оценката, ами трябва да те накарат и да ги сглобяваш, да тестваш материали, да докажеш, че работи това, което си измислил. Трябва според мен даже след 4. клас да започнат да смесват теория и практика децата, особено в техническите и инженерните науки. А ако е скъпо да се правят такива технически стаи, може в България да помислим и за възможности как да се кооперират по някакъв начин тези математически и природоматематически гимназии с техническите и професионалните училища. Така наистина ще излизат страшни професионалисти, понеже знаят целия процес кое как да се прави. Знам че се правиха такива СТЕАМ кабинети, но чувам от хората в България, че тази идея е поизоставена –		

		ако е изоставена само заради пари и защото е скъпа, може да измислим и по-евтини и добри варианти, да обучим учителите и пак ще развием таланта на децата.		
850.	Ирина Тодорова, гр. София ira_vd@abv.bg 29 юни 2025 г. 23:58:15 Електронна поща	Пиша Ви по повод предложенията за изменения на ЗПУО като гражданин и майка на 7 -класник, която последните години челно се сблъсква в прогимназиалния етап на обучение в странта, конкретно в 1 квартално столично училище. Като цяло подкрепям намеренията на МОН да инициира промени ЗПУО, тъй като българкото училище в голяма степен, особено след начален етап, боксува - преподава се едно много базово ниво, оценките се завишават и в крайна сметка се създава лъжливо самочувствие и представа за собствените възможности на самите ученици, дори съм свидетел на демотивация на ученици с потенциал... Но в сегашния вид предложенията са доста общи и рамкиращи - не са достатъчно добре обмислени, конкретизирани и ясно разписани, така че да се предусети желания положителен ефект. Катерорично не подкрепям въвеждането на задължително избираем учебен предмет "Добродетели и религии" - противоречи на светския характер на образованието и би доведело до разделение, както между учениците, така и между техните семейства. В подкрепа, бих споменала, че "това го играехме", когато дъщеря ми беше 1 клас тук в столицата, приета в 1 иновативно квартално училище. Леко ни заблудиха, че става въпрос за нов иновативен предмет именно свързан с изучаване на какво е добро и лошо от първолаците, но впоследствие при появата на учебника, се разбра, че става дума за изучаване на християнството и то в стил "Библията за деца"... Няколко родители възроптахме, получи се ситуация деца да не влизат в този час, а да трябва да се пазят от учителката по занималня... В крайна сметка се получи доста неловка ситуация и за нас родителите и за самите деца и този иновативен предмет не просъществува следващите години! Няма научни доказателства за положителен ефект от религиозното образование, а добродетели те и сега би следвало да са залегнали в някои от учебните предмети под различна гледна точка като литература, история, час на класа, а и във	Приема се за сведение Приема се за сведение	Изразена е подкрепа Предложеният нов учебен предмет добродетели и религии ще се изучава наред с останалите общообразователни учебни предмети, които формират характера на светското образование. Критическото мислене е меко умение, включено в ключовите компетентности, което се развива при обучението по всички учебни предмети. Чрез включването му в задължителните учебни часове не се отнема правото на родителите да възпитават децата си. Законопроектът отчита конституционно установените права в чл. 37, като се предоставя избор

		фиктивно съществуващия (поне в прогимназията) предмет гражданско образование... А и мое мнение, добродетели на теория трудно се преподават, важен е личния пример на отделните членове на дадена училищна общност, вкл. родителите чрез т.нар. Обществени съвети - като стимулиране и поощряване участието в доброволчески акции за облагородяване на самото училище например или поддържане в добър и приятен вид, без боклуци, треви и храсти... Против съм въвеждането на елемента "социално-поведенчески умения" в оценяването - това би позволило субективизъм и злоупотреби и може да доведе до появата на наказателни оценки. Не считам, че санкциите срещу учениците с отстраняване от училище и неучастие в училищни мероприятия ще имат положителен ефект - по-скоро могат още повече да демотивират учениците и да засилят проблемното поведение и съпротивата им срещу училището, особено в прогимназията, когато забушуват хормоните им и навлизат в тийнеджърството. Тук изцяло подкрепям позицията на фондация "Заедно в час" по темата. Конкретно : "Учителите безспорно имат нужда от подкрепа за това да създадат ефективна среда за учене в класната стая. Тази подкрепа обаче не се свежда до авторитарното и едностранно налагане на санкции, а включва: ● подкрепа за учителските умения да овладеят класната стая, да наложат култура на уважение и доверие в нея, както и да бъдат модел на поведение за учениците; ● ясни училищни процедури за идентифициране на деца в криза и навременна подкрепа за тези ученици от отговорни и доверени възрастни; ● обективен процес (напр. училищна медиация) за изслушване на страните и разрешаване на конфликти; ● подкрепа и информация за родители какви мерки биха могли да вземат, за да подобрят поведението на детето."		между алтернативни учебни програми за конфесионално или неконфесионално обучение. Съобразно свободно упражненото си право на вероизповедание или религиозни или атеистични възгледи учениците ще избират измежду вариантите на програми по учебния предмет. Разделянето на децата в зависимост от алтернативната учебна програма не е принудително, а се основава на избора на учениците и техните родители.

		Не съм съгласна и с предложението учениците, които в IV клас са влезели в математически и природоматематически гимназии, да остават в тях без кандидатстване след VII клас.Това създава образователни неравенства между децата, особено за тези от семейства, които могат да си позволят частни уроци, и връстниците им, родени в среда с по-ниски финансови възможности. Също така намалява възможността децата, които са развили интереса си към математиката и природните науки на по-късен етап, да учат в специализирано училище. Допълнително, предложените мерки не стимулират и по-качественото образование по математика и природни науки. Доброто усвояване на тези предмети не би следвало да се ограничава до специализирани гимназии, а да е факт във всяко едно училище поради ключовата роля на тези дисциплини за развиването на аналитичните умения на учениците и уменията им за решаване на проблеми. В заключение, подкрепям позицията на фондация "Заедно в час", че в текущия вариант на проекта на ЗИД на ЗПУО "липсват спешни и важни за сектора реформи като : • промени в подготовката, наставничеството и подкрепата на учители и директори; • описание на това какво е качество в образованието, как го постигаме и измерваме; • увеличаване на автономията на училищата, директорите и учителите; • гарантиране на институционална отчетност и професионална отговорност за постигнати цели и резултати на всички нива в системата; • цялостна промяна в системата за оценяване на учениците, вкл. превръщане на националното външно оценяване в истински диагностичен инструмент; • промени в РУО, така че да минат от контролна към подкрепяща функция.		

		Ако промените в образованието са на парче, те не постигат положителен ефект, дори напротив, а най-потърпевши са учениците, учителите и директорите." С уважение и с надежда в екипа Ви да има хора със грижа и сърце за нашите деца и тяхното образование! Все пак в утрешния ден те ще станат нашите лекари, строителни инженери, енергетици, нашите лидери начело на държавата...		
851.	Таня Панорова idealche05@gmail.com 30 юни 2025 г. 0:03:56 Електронна поща И Система за документооборот „ЕВЕНТИС“ – вх. № 94-4467/30.06.2025 г.	Казвам се Таня Панорова и съм родител на две деца под 5-годишна възраст. Тази година завърших и своята магистратура по Предучилищна педагогика. Участвала съм в множество каузи, свързани с образование и социализация на деца (фондация Подари време). Считам, че всички тези характеристики ми дават основание да споделя с вас следното мнение: 1. Ранна детска грижа - –ромените, свързани с периода на ранното детство в България са крайно необходими. Персонал липсва, места в заведенията за деца в гр. София няма достатъчно, алтернативи също няма.Притеснително е да се предлага нова професия, която ще обгрижва децата без предварително да са изяснени всички детайли около нея - –икъде не намерих информация къде ще се изучава тази специалност и как ще могат да се преквалифицират учители в нея например? Това означава ли, че отпада изискването за медицински сестри в яслена група? Искрено се надявам да е така, защото за здрави деца не следва да се грижи медицински персонал. Преди да се гласува нещо подобно е изключително важно този въпрос да бъде широко обсъден. Има поне три групи с над 20 хил. човека в социалните медии, които са разисквали подробно всички възможности. Надявам се поне половината от аргументите им да бъдат взети предвид и преди да се одобри текст с въвеждане на нова специалност, да бъдат уточнени ВСИЧКИ детайли около нея, вкл. места за изучаване, начин на назначаване, статут и пр. 2. Предмет "Д„бродетели и религии" “ –атегорично против съм въвеждането на подобен предмет като задължителен. Не считам, че		

		училището има необходимия авторитет, за да създаде у децата важните отсъстващи добродетели. Това е работа на семейството (и на институциите/ обществото, когато семейството го няма). На мнение съм, че добродетелите следва да бъдат обсъждани, възпитавани и дори изучавани в предмети като история, литература и час на класа, но не и да бъдат въведени като отделен предмет в програмата на децата, което само ще ги накара да имат една оценка повече, но не и да се заинтригуват защо е важно да казват НЕ, когато някой им посегне вкъщи (не знам това по кой предмет се изучава въобще, но е изключително важно децата да го знаят). Отделно от горното считам, че такъв предмет може да доведе до етническо напрежение в определени райони и също като в т.1 считам, че няма достатъчна яснота как и откъде ще дойдат необходимите кадри за него. 3. Математически и природо-математически гимназии - –атегорично против съм учениците, прити след завършен начален етап на образование, да продължават образованието си без да полагат повторен изпит. Считам, че това ще задълбочи възможностите за образователна десеграция, както и ще демотивира голяма част от децата, които развиват интерес към тези науки именно запознавайки се с основите ѝ в 5-6 клас да кандидатстват в този вид специализирани училища. Бих могла да разисквам всяка промяна, но се съмнявам, че има смисъл и имате възможност да изчетете всички подобни мнения. Затова и се ограничих до трите най-важни за мен. Считам, че преди да се направи толкова голяма промяна като приемането на закон за изменение на вече съществуващия, е важно всяка една от темите в приложените от вас мотиви, да получи широк обществен отзвук на кръгли маси, медии - –елевизии, радиа, социални мрежи. Да бъде чута от всички заинтересовани, защото именно така ще се постигне реалното им участие в процеса. Своят принос към балансирана информация с достатъчно аргументи "з„" “ "п„отив",“съм дала в		

		своята фейсбук страница с пост, който получи над 30 хил. преглеждания (приложена снимка): Линк: https://www.facebook.com/share/p/1CJZoNSMFp/		
852.	СУ „Свети Патриарх Евтимий“, гр. Пловдив info-1690156@edu.mon.bg 27 юни 2025 г. 15:01:08 Електронна поща	**СТАНОВИЩЕ** **ОТ ПЕДАГОГИЧЕСКИЯТ КОЛЕКТИВ** **НА СРЕДНО УЧИЛИЩЕ „СВЕТИ ПАТРИАРХ ЕВТИМИЙ“, ГРАД ПЛОВДИВ** На свое заседание Педагогическият съвет като основен орган по управление на образователна институция Средно училище „Свети Патриарх Евтимий“, град Пловдив обсъди така предложения от Министерство на образованието и науката проект за изменение и допълнение на Закона за предучилищно и училищно образование, с оглед на което изразява следното становище: Извърши се подробен прочит и анализ на проекта на закона за изменение и допълнение на Закона за предучилищно и училищно образование, така както същия се предлага от органа по управление на образованието в лицето на Министерство на образованието и науката, като педагогическият колектив на Средно училище „Свети Патриарх Евтимий“, град Пловдив изразява становище по онази част от предложеният проект за изменение и допълнение, която засяга училищната дейност на СУ „Свети Патриарх Евтимий“, град Пловдив. ПО СЪЩЕСТВО на онази част от законопроекта за изменение и допълнение на Закона за предучилищно и училищно образование, педагогическият колектив изразява следното становище: В чл. 102 (2) се предлага промяна в текста, че училището е задължено да осигури целодневна организация на учебния ден от I до VII клас, а в настоящия текст фигурира уточнението „при желание на родителите и съобразно възможностите на училището“. Много училища в страната, включително нашето, функционират при двусменен режим на обучение поради недостатъчна материална база, ограничен брой класни стаи и висока натовареност. При тези		

		условия няма физическа възможност за осигуряване на целодневна организация (включително самоподготовка, отдих и занимания по интереси) за учениците от V до VII клас, които учат следобед. Това би довело до конфликт между учебния график и извънкласните дейности. Въвеждането на задължителност би поставило училищата в ситуация на формално изпълнение, без реално качество и ефективност на процеса. Въпреки политиката на МОН за поетапно преминаване към едносменен режим, тази цел е средносрочна и в много училища все още не е постигната. Действащата до момента формулировка на чл. 102, ал. 2, която допуска целодневна организация за учениците от V до VII клас по преценка на училището и при желание на родителите, е по-подходяща, защото уважава автономията на училището да преценява спрямо реалните си възможности за реализиране на целодневна организация на учебния ден, не създава излишна административна и организационна тежест, която би се отразила негативно както на учениците, така и на учителите. Нашето предложение е да се запази настоящият текст, както е регламентирано към настоящия момент, т.е. целодневната организация на учебния ден ДА НЕ Е ЗАДЪЛЖИТЕЛНО от I до VII клас, а само от I до IV клас. Наясно сме, че предстои преминаване към едносменен режим на организация във всички училища в страната и това е причината да се формулира текста по този начин, но запазването на текста в сегашния му вид е функционален, справедлив и реалистичен спрямо условията в училищата, които все още не са преминали към едносменен режим. За съжаление все още има много училища, в които преминаването към едносменен режим на този етап е невъзможно. В чл. 114 се представя идеята в ал. 3, т. 5 и ал. 4 за комбинирана форма на обучение на ученик от втори гимназиален етап, преместен в училище, в което не се изучава някой от профилиращите предмети, които е изучавал преди преместването си, както и вместо чуждия език или съответния учебен предмет от разширената подготовка или		

		от профилираната подготовка, предвиден в училищния учебен план, да се организира индивидуално обучение по чуждия език или по учебния предмет, който ученикът е изучавал преди преместването си. Мнението ни е, че организацията на такава форма на обучение е изключително трудна и в много случаи невъзможна. Приемащото училище е задължено да организира индивидуално обучение по предмети, които не са част от неговия учебен план. Това води до допълнителна административна и кадрова тежест – изискват се учители, които не преподават в училището, както и допълнителни ресурси и координация. Ако училището няма ресурс, това обучение трябва да се осигури от друго училище, което води до сложна логистика и фрагментираност в обучението на ученика. Промяната може да се използва като вратичка за преминаване в желани училища, като се използва аргумент за липса на даден предмет или език.. Това поставя под съмнение справедливостта и прозрачността на системата за прием и равния достъп до образование. Профилираната подготовка се изгражда върху два основни профилиращи предмета. Когато ученик премине в училище, което не предлага единия или и двата от тях, и продължи обучението си чрез индивидуална форма, възниква риск от загуба на цялостната логика и структура на профила от намалено качество на обучението, тъй като не се осигурява пълноценна учебна среда с преподавателски екип, проекти и междупредметни връзки и от формално завършване, без реална подготовка по профилиращия предмет. Проблемът е, че в резултат на организирането ѝ така, както е регламентирано в предложения текст за проекта се създават неясноти по отношение на това с какъв профил ще завърши ученикът на практика, с каква диплома, кой директор ще издаде тази диплома. Липсва регламентация относно признаването на профилиращите предмети, изучавани индивидуално, за нуждите на дипломирането. Не е ясно кой носи отговорност за оценяването и издаването на документите при такъв хибриден модел.		

		Възможно е и да възникнат различни тълкувания и практики в отделните училища, което ще доведе до неравнопоставеност между учениците. Нашето предложение е това изменение да отпадне. Друга промяна - – чл. 119 (4) е регламентирано, че в края на IV, VII и X клас се провежда национално външно оценяване. Предложението ни е НВО в IV и X клас да отпадне. Оценяването в IV клас натоварва прекомерно ученици и учители без конкретна практическа стойност. На този етап от обучението липсва последваща образователна стъпка, която да се базира на резултатите от НВО. То няма селекционна, класираща или диагностична стойност за продължаване в друга образователна институция. НВО в IV клас води до стрес и напрежение у учениците в ранна възраст и излишно натоварва педагогическите специалисти, които вече прилагат текущо наблюдение и диагностика на напредъка чрез вътрешни механизми. Вътрешното оценяване от началните учители, са достатъчни и по-ефективни в този възрастов етап. Оценяването в X клас не изпълнява значима роля в учебния процес, тъй като в края на X клас не се осъществява преход между образователни степени или институции, който да изисква стандартизирано външно оценяване. Отчетените резултати от НВО не влияят на дипломиране, не се използват за класиране, и нямат реална тежест за учениците, родителите и училищата. Това създава допълнителна административна и организационна тежест, без ясно обоснована полза. Също така предлагаме НВО в VII клас да бъде преосмислено като интегриран изпит, насочен към проверка на функционалната грамотност и развитие на STEM-компетентности в духа на международните изследвания като PISA. Вместо да се фокусира единствено върху знания по български език и математика, изпитът следва да оценява умения за критическо мислене, решаване на проблеми, интерпретация на данни и прилагане на знания в реални ситуации. Такъв подход би осигурил по-обективна представа за		

		готовността на учениците за следващия образователен етап и за реализация в съвременната динамична среда. По въпроса за училищния план-прием, заложен в чл. 143 – създават се нови алинеи, в които се казва, че РУО, съгласувано с общината, ще утвърждава училищния план-прием на училища с двусменен режим на организация, както и намерението да се провежда политика за намаляване на приема с училища с двусменен режим. Това би могло да влезе в сила от учебната 2026/2027 г. Изразяваме несъгласие с тяхното приемане поради следните обективни и социално значими причини: Много от училищата, които работят на двусменен режим са в големите градове и са предпочитани от родителите и учениците, благодарение на качествено преподаване, утвърден екип от педагогически специалисти и поддържане на висок имидж поради значими постижения на учениците. Въвеждането на ограничение на приема няма да намали търсенето, а ще принуди родителите да записват децата си в по-малко желани училища, което нарушава правото им на избор. Двусменният режим в големи градове като Пловдив е временна и обективна необходимост. В Пловдив, както и в други големи градове, населението расте постоянно чрез вътрешна миграция от по-малки населени места, заселване на млади семейства, търсещи работа и по-добро образование за децата си. В настоящия момент не е възможно незабавно преминаване към едносменен режим, без да се строят нови училища или да се извършват сериозни ремонти. До този момент няма съответстваща държавна инвестиционна политика, която да обезпечи необходимата инфраструктура. Считаме, че поради ограничаващо и дискриминиращо въздействие върху добре функциониращи училища и предложението за несправедлив административен подход към реален демографски и инфраструктурен проблем е да се прецизира текстът, като се даде възможност на училища, които са желани и с доказани резултати да продължат да приемат ученици, дори при двусменен режим, до		

		реалното преминаване към едносменен. Да се въведе плавен преход и да се осигури финансов и инфраструктурен ресурс от страна на държавата, преди въвеждането на рестрикции по отношение на приема. Категорично изразяваме съгласие с промяната, която е регламентирана в т. 12 от чл. 172 (1) – учениците да не използват мобилни устройства за комуникация в училище, освен за строго образователни цели, по здравословни причини или при форсмажорни обстоятелства. Нашето предложение е да се регламентира определен алгоритъм за спазването на това правило – чия ще е отговорността за съхраняване на мобилните телефони и каква ще е отговорността на родителите за спазване на тази забрана. Смятаме, че трябва да има регламентирано изискване да бъде формулиран начинът, по който ще се създава организацията за неизползването на мобилните телефони, като трябва да се търси административна и финансова отговорност от родителите, допуснали детето им да дойде в училище с телефон и да го използва за различни от посочените цели. Би следвало и да се регламентира кога и при какви условия мобилните устройства могат да бъдат използвани за учебни цели (например – при включване в електронна платформа, QR кодове, аудио/видео инструкции) да се уточни какви доказателства са необходими за здравословни причини (например медицински документ, бележка от родител), както и да се посочи как се дефинират форсмажорни обстоятелства (напр. спешна връзка с родител, извънредна ситуация в града и др.). Разгледахме и проектът на текстове, регламентирани в чл. 199 до чл. 207, които засягат предупредителните мерки и санкциите на учениците. Нашето предложение е ал. 2 т. 1 където е заложена санкцията преместването в друга паралелка на същото училище, да отпадне, защото е неприложима, както за прогимназиален етап, когато паралелките са с максимален брой ученици, така и за втори гимназиален етап, когато учениците изучават профили и преместването им в друга паралелка означава, че трябва да се смени профилът и ученикът да държи приравнителни изпити.		

		Считаме, че няма основателна причина за отделянето различните видове санкции в настоящия текст на ЗПУО на предупредителните мерки и санкции, като предупредителните мерки трябва да отпаднат, но ако все пак се запазят предложенията за изменение в текстовете н горепосочените членове, предупреждението за преместване в друга паралелка и санкцията „преместване в друга паралелкана същото училище“ трябва да отпаднат, защото в големите училища в прогимназиален етап не е възможно преместването да се осъществи поради максимална пълняемост на паралелките, а в гимназиален етап това е свързано със смяна на профила и на изучавания чужд език. Налагането на санкцията „Преместване в друга паралелка в същото училище“ не се възприема като санкция, а някои родители дори желаят да бъде наложена тази санкция за да попадне детето им в по-желана паралелка.. Категорично настояваме да се прецизират текстовете в подзаконовите нормативни актове и те да не са обвързвани с присъствието на социален работник при изслушването в училище, защото до момента нито веднъж социален работник не е дошъл при изслушване на ученици в училище, въпреки уведомленията, които им изпращаме, а по закон те трябва да присъстват, и в случай на оспорване на наложената санкция от родители пред Административен съд, което се случва все по-често, се счита, че процедурата не е спазена и заповедите за наложена санкция от директора, въпреки спазената процедура се отменят. Необходимо е законодателно да се регламентира с императивен текст, че ако детето трябва да бъде изслушано от социален работник, ученикът трябва да отиде в ОЗД по местоживеене и служебно да се предостави протокол от изслушването на образователната институция. Изразяваме възражението си по отношение на изискването т.нар. бележник за кореспонденция, който е регламентиран в чл. 206, ал. 1 и чл. 208, ал. 2 да бъде официално средство за кореспонденция между учителите и родителите наред с електронния дневник. Това изискване следва да отпадне, защото вече никой не използва бележник за кореспонденция с родителя. Считаме, че е необходимо		

		да се регламентира задължението на родителя да се регистрира в електронния дневник и той да бъде официално средство за кореспонденция, родителят да следи съобщенията, които да се считат за връчени, когато са изпратени по ел. дневник.. Възразяваме срещу нова правна норма на чл. 210а от предложения законопроект, с която се въвежда да бъде сключено споразумение между родителя и училището за спазване на правилника за дейността на училището, предвид следното: Поначало споразумението представлява акт на облигационно – правна връзка между няколко субекти на частното право, с което се цели да се създаде правна връзка в защита на права и интереси. Законопроектът не държи сметка, че спазването на правилника за дейността на училището от ученика е негово правно задължение, което произтича от нормативен акт, защото ПДУ представлява подзаконов нормативен акт по смисъла на член 75 от АПК и в качеството си на такъв юридически акт ПДУ създава права и задължения на ученика, като едно от основните правни задължения на ученика е спазването на ПДУ. Задължението на ученика да спазва Правилника за дейността на училището произтича пряко и от ЗПУО. Подзаконовият нормативен акт може да създава права и задължения към неограничен брой правни субекти, а адресатите на ПДУ е всеки ученик, който е надлежно записан за обучение в училището. Затова, за да възникне правна връзка между ученика и ПДУ е необходимо едно единствено правно условие – ученика да е надлежно и валидно записан за обучение в училището. Предвид на гореизложеното изпълнението на правно задължение на ученика не може да бъде обект на облигационна връзка между него и училището. Така предложената правна норма не държи сметка, че съгласно закона за лицата и семейството, непълнолетните ученици на училището могат да извършват правни действия със съгласието на родителите, но родителите не могат да извършват правни действия, респективно да представляват своите деца ученици без съгласието им. Законът за лицата и семейството изрично урежда обществените		

		отношения във връзка с представителството на малолетните и непълнолетни деца. Предвид на гореизложеното така предложената правна норма от законопректа няма място в закона за училищно и предучилищно образование. Изразяваме несъгласие и с предложената нова ал. 6 в чл. 221 от ЗПУО, която въвежда задължителното ежегодно придобиване на не по-малко от три квалификационни кредита, и предлагаме текстът да не бъде приеман в този вид, защото това ще доведе до прекомерна и непропорционална натовареност. Задължението за ежегодно участие в минимум три обучения, при това с точно посочен източник (вътрешно- и междуинституционално и от външен доставчик), значително натоварва педагогическите специалисти, особено при интензивна учебна натовареност и при съчетаване с други нормативни изисквания съгласно длъжностната ни характеристика. Задължението да се провежда обучение от 3-те вида всяка година, независимо от проведени вече обучения, текущите индивидуални цели и дефицити на педагогическия специалист и институционалните приоритети е прекалено формализирано и ограничава училищната автономия и фокусираното развитие. Създава се предпоставки учителите да се включват в обучения не защото имат нужда, а защото трябва да „попълнят броя“. Качественото и ефективно обучение изисква време за прилагане и осмисляне на наученото, свързаност с практиката и рефлексия. Задължителната ежегодна норма от 3 кредита подменя този принцип с количествен натиск, който не гарантира повишаване на ефективността на преподаването и ограничава индивидуалния и институционалния подход към професионалното развитие. Настояваме текстът да бъде оттеглен или преработен в съответствие с принципите на гъвкавост, равнопоставеност и устойчиво професионално развитие. Г-н Генчев посочи последните текстове за обсъждане, които са свързани с промяната от атестиране в оценка на труда на учителя, регламентирани в чл. 228. Той спомена, че възражението ни е срещу		

		ежегодното атестиране (за разлика от стария вариант – атестиране на 4 години), както и към освобождаването на педагогическия специалист, получил най-ниска оценка. Г-жа Стоенчева уточни, че добавянето на ежегодна оценка за всички педагогически специалисти значително утежнява работния процес, без да е ясно обоснована ползата от честотата ѝ. Честа оценка ще засили напрежението между ръководство и педагози, да породи усещане за контрол, а не за развитие и да бъде използвана като инструмент за натиск, ако не е обвързана със съпътстващи мерки за подкрепа и повишаване на мотивацията. Считаме, че предложеното задължение за ежегодна оценка в настоящия му вид не е съобразено с реалния административен капацитет на училищата, дублира други механизми за оценяване и развитие и създава допълнителна формална и демотивираща тежест върху работещите в образователната система. Затова настояваме текстът да не бъде приеман в този му вид, а да остане настоящия вариант на 4 години или да се коригира с оглед балансиране между качество, капацитет и реални нужди на системата на 2 години. Да бъде преразгледана и промяната от атестиране в оценка на труда на учителя, регламентирани в чл. 228. Възражението ни е срещу ежегодната оценка на труда на педагогическите специялисти (за разлика от стария вариант – атестиране на 4 години). Добавянето на ежегодна оценка за всички педагогически специалисти значително утежнява работния процес, без да е ясно обоснована ползата от честотата ѝ. Честа оценка ще засили напрежението между ръководство и педагози, ще породи усещане за контрол, а не за развитие и би могла бъде използвана като инструмент за натиск, ако не е обвързана със съпътстващи мерки за подкрепа и повишаване на мотивацията. Считаме, че предложеното задължение за ежегодна оценка в настоящия му вид не е съобразено с реалния административен капацитет на училищата, дублира други механизми за оценяване и развитие и създава допълнителна		

		формална и демотивираща тежест върху работещите в образователната система. Затова настояваме текстът да не бъде приеман в този му вид, а да остане настоящия вариант на 4 години или да се коригира с оглед балансиране между качество, капацитет и реални нужди на системата на 2 години. В комисиите за оценка на труда на директорите се включва РУО, Общината като финансиращ орган, член на Обществения съвет. Родителите като членове на Обществения съвет нямат експертизата да оценяват работата на който и да било от нас, защото ние имаме длъжностна характеристика и присъствието на член на Обществения съвет трябва да отпадне в състава на комисията. По отношение на педагогическите специалисти в комисията влиза РУО, представител директора и член на ПС. От така предложения текст не става ясно дали оценката на труда, се припокрива с допълнителното трудово възнаграждение за постигнати резултати от труда през учебната година на педагогическите специалисти, което пак се явява оценка на труда, тъй като не са публикувани предложенията за промяна в Наредба №15 за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти. Като предложение за становище можем да посочим, че ако оценката на труда е различно от допълнителното трудово възнаграждение за постигнати резултати от труда, то да не се прави всяка година, а на две години. Проблематична е и постановката, че трудовият договор на получилия най-ниска оценка ще бъде прекратен от директора, защото това автоматично ще доведе до оспорване и съдебни дела, ако не се регламентира допълнителна подкрепа на тези педагогически специалисти за определен срок. Други предложения не бяха направени и предложението беше гласувано и прието от всички присъстващи. Предвид на настоящото становище, което изразява педагогическият колектив на СРЕДНО УЧИЛИЩЕ „СВЕТИ ПАТРИАРХ ЕВТИМИЙ“, гр. Пловдив, молим това становище да бъде съобразено		

		и така предложеният проект за изменение и допълнение на зпуо да бъде съобразен с настоящото становище. Педагогическият колектив намира, че с настоящото становище надлежно мотивира своите възражения срещу частично засегната част от законопроекта за изменение и допълнение, поради което се надява, че становището ще бъде уважено и ще намери отражение в така предложеният законопроект за изменение и допълнение на закона за предучилищно и училищно образование.		
853.	Станимира Иванова stanimiraivanova6@gmail.com 30 юни 2025 г. 6:43:14 Електронна поща	Пиша Ви във връзка със Закона за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование. Разбирам, че част от предложенията по този Закон са положителни, но аз искам да изтъкна аспектите, които ме притесняват като гражданин и родител, а именно: 1) Въвеждане на задължително обучение по религия. Намирам това предложение за напълно неуместно, имайки предвид,че в момента само 2% от децата го избират доброволно. Т.е. МОН планира да наложи на 98% от децата и семействата им предмет, който те не биха искали да изберат доброволно. В програмата има аспекти, които са силно смущаващи и подстрекават към насилие и отхвърляне на децата с различна сексуалност, което противоречи на Конституцията на България. Няма достатъчно подготвени учители, така че родителите да могат да изберат дали децата им да изучават християнство, мюсюлманство или третата опция. Добродетелите не са прерогатив на религията. За съжаление, от десетилетия има информация за корупция и неморални практики в БПЦ, които отблъснаха иначе заинтересувани граждани от това да са част от нея. Сега нейни служители ще учат децата на добродетели. Наистина ли?	Приема се за сведение	Предложеният нов учебен предмет добродетели и религии ще се изучава наред с останалите общообразователни учебни предмети, които формират характера на светското образование. Критическото мислене е меко умение, включено в ключовите компетентности, което се развива при обучението по всички учебни предмети. Чрез включването му в задължителните учебни часове не се отнема правото на родителите да възпитават децата си. Законопроектът отчита конституционно установените права в чл. 37, като се предоставя избор между алтернативни учебни програми за конфесионално или неконфесионално обучение. Съобразно свободно упражненото си право на вероизповедание или религиозни или атеистични възгледи учениците ще избират измежду

		Индоктринирането на децата в християнска религия прокарва пътя за пропаганда от Русия и използването ѝ за влияние върху умовете на децата в бъдеще с користни цели за страна, която ни е обявила за вражеска. Това заплашва интересите на страната ни. От години психолози и експерти-психолози предлагат на МОН програми за емоционална и социална интелигентност, в които никой, разбираме, от МОН не се вслушва. Науката защитава позицията, че емоционално-социалното обучение води не само до спокойно деца с по-добри взаимоотношения и оттам живеещи добродетелите, които са им ценни, но намалява нивото на агресия, която е един от големите проблеми в българското училище. Няма научни доказателства, че преподаването на религия по предложения от МОН начин подпомага по-добри взаимоотношения между децата. Напротив, предложенията ще задълбочат различията между децата и са противоконституционни. 2) Във връзка с предложените дисциплинарни наказания: Психолозите от години са единодушни, че най-добрата превенция от девиантно поведение е силна, взаимно уважителна, връзка с надежден възрастен - бил той учител или родител. Обучението по социално-емоционална интелигентност и компетенции на взаимоотношенията биха благоприятствали създаването на такива връзки в училище между учители и деца. Психолозите са единодушни, че наказанията са пагубни за самото дете, но и за връзката на доверие между учители и деца. МОН трябва да търси начин за обучаване на учителите в такъв тип взаимоотношения, а не да ги поставя в ситуация на конфликт между учители и ученици.		вариантите на програми по учебния предмет. Разделянето на децата в зависимост от алтернативната учебна програма не е принудително, а се основава на избора на учениците и техните родители.

		Има методи за подпомагане на учителите в създаването на такива взаимоотношения на взаимно доверие, които да предотвратят девиантно поведение. Моля МОН да използва тези научно доказани методи за подкрепа на учители и ученици, а да не предлага отживели мерки, които вместо да решават проблемите, ги задълбочават.		
854.	Красимира Кебеджиева krasi.kebedjieva@gmail.com 29 юни 2025 22:24:05 Електронна поща	Пиша Ви в качеството си на **родител**, за да изразя своето **категорично несъгласие и дълбока загриженост** относно предложените изменения в Закона за предучилищното и училищното образование (ЗПУО), които засягат правата ни като родители при избора на форма на обучение за нашите деца. **Ограничаване на родителските права и дискриминация** Предложената промяна в **член 107, алинея 1 от ЗПУО**, която предвижда **отнемане на правото на родителя да вземе окончателно решение относно формата на обучение** за детето си със СОП, е **неприемлива**. Това изменение представлява **открита дискриминация** спрямо родителите на деца със СОП. Докато родителите на деца без такива нужди запазват правото си на избор, от нас, които познаваме децата си най-добре и сме пряко ангажирани с тяхното развитие, се отнема това фундаментално право. Това не само нарушава принципа на равнопоставеност, но и е в **пряко противоречие с принципите на приобщаващото образование**. **Необосновано прехвърляне на отговорността** Прехвърлянето на решението за формата на обучение от родителите към външни органи или екипи е **необосновано и опасно**. Нито един външен екип, колкото и квалифициран да е той, не може да има пълната и обективна представа за индивидуалните нужди, емоционално състояние и цялостното благополучие на детето, както го има неговият родител. Родителят е този, който носи **правна и морална отговорност** за своето дете, и именно той трябва да има последната дума в процеса на вземане на решения, касаещи неговото образование и бъдеще. Подобно решение не е **нито юридически издържано, нито етично коректно, нито образователно**	Приема се частично	Направено е и допълнение в текста, с което е определена процедура, съгласно която при несъгласие на родителя с определената от екипа в училището форма на обучение, той има право да подаде заявление за извършване на повторна функционална оценка от регионалния екип към съответния регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование относно определянето на формата на обучение.

		целесъобразно. Едно фрагментарно наблюдение не може да замести дългогодишния опит и грижа на родителя. **Нарушаване на международни и национални принципи** Предложената промяна не само дискриминира, но и е **в разрез с основни принципи на правото** и международните задължения на Република България, свързани с правата на децата и хората с увреждания. Тя подкопава идеята за **информирано съгласие** и активното участие на родителите в образователния процес на техните деца. Вместо да се ограничават права, призовавам да се създават и развиват **подкрепящи механизми** – като психологическа подкрепа, групи за взаимопомощ и достъп до експерти, които да помагат на родителите, когато имат нужда от съдействие. Но това трябва да става чрез сътрудничество и информиран избор, а не чрез административно ограничаване на законовите ни права. **Настояване за преразглеждане** Настоявам предложената редакция на член 107, алинея 1 от ЗПУО **да не бъде приета**. Нека запазим **законното право на родителя да избира формата на обучение** на своето дете, в сътрудничество с екипа за подкрепа, но **без натиск и без отнемане на правото на окончателно решение**. Благодаря Ви за отделеното време и вниманието към моите притеснения. Надявам се, че ще преразгледате тази мярка в полза на децата със СОП и техните семейства.		
855.	Николай Денков, народен представител в 51-вото Народно събрание от ПП „Продължаваме промяната“	**ПРЕДЛОЖЕНИЯ КЪМ ЗАКОНА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА ПРЕДУЧИЛИЩНОТО И УЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ** Във връзка с публикувания за обществени консултации проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование (ЗПУО) приложено изпращам предложенията на народните представители в 51-вото Народно събрание от политическа партия „Продължаваме промяната“ и		

	Система за документооборот „ЕВЕНТИС“ – вх. № 14-7/30.06.2025 г.	Тематична група „Образование“ към ПП „Продължаваме промяната“: **1. <u>Създаване на законова основа за навлизане в образованието на платформите и методите на преподаване, базирани на изкуствен интелект</u>** *В чл. 5, ал. 1 се създава т. 14:* *„14. етично, безопасно и образователно насочено използване на изкуствения интелект в училищното образование.“* <u>Мотиви:</u> Законовото регламентиране на използването на изкуствения интелект (ИИ) в училищата ще позволи през следващите месеци и години да се развият и въведат платформи, базирани на изкуствен интелект, с които да се подобри качеството на образованието чрез персонализирано обучение, адаптивни методи на преподаване, създаване на персонални асистенти за учениците и учителите, осигуряване на административна подкрепа за директорите, учителите, РУО и МОН. Тази промяна изисква да бъде осигурена защита на личните данни и да се гарантира етична употреба на технологиите с ИИ. Сигурността и безопасността на системите с ИИ са също ключов аспект, както и равенството и достъпността за всички ученици. Необходимо е да се осигури широк достъп в системата на училищното и предучилищното образование за качествена подготовка на децата и младежите за интелигентно и ефективно използване на различните възникващи платформи и модели базирани на ИИ, за да се избегне допълнително разделение на база социален статус, тип населено място, образование на родителите и други подобни фактори.		
		2. <u>Не приемаме предложението на МОН за отпадане на изискването частните детски градини и частните училища, които са включени в системата на държавно финансиране, да осигуряват възможност 20 на сто от приеманите в тях деца и ученици, в това число деца и ученици с изявени дарби и/или със специални образователни потребности, да се обучават без</u>		

		<u>заплащане на дейностите, които не са финансирани от държавата.</u> *От законопроекта да отпадне предложена отмяна на разпоредбата на чл. 10, алинеи 4 и 5.* <u>Мотиви:</u> Изискването частните детски градини и училища, които получават държавно финансиране, да осигуряват безплатен прием за 20% от децата е доброволно за институциите (училищата и детските градини могат да се откажат от него) и е насочено към намаляване на неравенството в достъпа до качествено образование. Ако отпадне това изискване, биха се ограничили възможностите на децата от по-бедни семейства и би се затруднил достъпа до специализирани програми за деца с изявени дарби или специални нужди. Социалната изолация и разделение между различните социални групи също биха могли да се увеличат, което би засегнало социалната кохезия. Липсата на разнообразие и включване в учебната среда би могло да ограничи социализацията и взаимодействието между различни социални и културни среди. Несправедливото разпределение на публичните средства би могло да облагодетелства само платежоспособните семейства, вместо да се инвестира в по-широк кръг от деца и младежи.		
		3. <u>Обучението, свързано с религиите</u> Предлагаме от законопроекта да отпадне предложеното допълване в чл. 11, ал. 1 на второ изречение, а именно *„Обучение, свързано с религиите, включително с елементи на конфесионално обучение, в системата на предучилищното и училищното образование се осъществява само при условията и по реда на този закон.“* <u>Мотиви:</u> Систематично, думата „религии“ трябва да се допълни в разпоредбата на чл. 11, ал. 3, която посочва допустимите изключения за изучаване на определени идеологии и доктрини. Предлагаме чл. 11, ал. 3 да се допълни така: *„(3) В системата на предучилищното и училищното образование идеологии,* ***религии,*** *доктрини и системи от възгледи и идеи се изучават за постигане на целите по чл. 5, за формиране на*	Приема се за сведение	Предложеният нов учебен предмет добродетели и религии ще се изучава наред с останалите общообразователни учебни предмети, които формират характера на светското образование. Критическото мислене е меко умение, включено в ключовите компетентности, което се развива при обучението по всички учебни предмети. Чрез включването му в задължителните учебни часове не се

		национално самочувствие, патриотичен дух, и родолюбие ***и формиране на добродетели*** *у децата и учениците и при спазване на държавните образователни стандарти и на учебните програми.“* Мотиви: Така направеното предложение от МОН създава няколко много сериозни проблема, които трябва да се избегнат, защото съдържат елементи на дискриминация по религиозен и етнически признак, а в дългосрочен план могат и да застрашат националната сигурност на страната. Първо, в смесените етнически райони този подход ще доведе до институционално етническо разделение в училищните класове. Трябва да отчетем факта, че религиозният избор в тези райони почти напълно съвпада с етническата принадлежност. Това създава риск от възраждане на болезнени исторически спомени и подкопаване на 35-годишните усилия за помиряване между различните етнически и религиозни общности. Второ, предлаганият модел влиза в конфликт и с основни принципи на Конституцията, включително с принципа за равенство пред закона, недопускането на дискриминация на религиозна основа, разделението между религиозните институции и държавата, и свободата на съвестта. Предложеният критерий за 10% религиозно представителство по отношение на изучаваните религии в училище дискриминира над 93,000 български граждани от по-малките религиозни общности. Трето, на проведената „кръгла маса“ за обсъждане на предлагания предмет „Добродетели и религии“ бяха поставени редица други въпроси, които остават без отговор. Доколко този предмет би подпомогнал или попречил на развитието у децата и младежите на критично мислене – изключително важно умение, което ще предопредели шансовете им за успех в бързо променящия се свят, изпълнен с дезинформация и подвеждащи послания и призиви? Дали няма да се объркат децата при неизбежния сблъсък между основните представи за създаването на света и природните закони според свещените книги и според съвременните постижения на науката? Няма ли да се появят различни форми на натиск върху децата според		отнема правото на родителите да възпитават децата си. Законопроектът отчита конституционно установените права в чл. 37, като се предоставя избор между алтернативни учебни програми за конфесионално или неконфесионално обучение. Съобразно свободно упражненото си право на вероизповедание или религиозни или атеистични възгледи учениците ще избират измежду вариантите на програми по учебния предмет. Разделянето на децата в зависимост от алтернативната учебна програма не е принудително, а се основава на избора на учениците и техните родители.

		субективните желания на училищните директори при недостиг на подходящи преподаватели и при определени обществени нагласи в населеното място и региона? Няма ли да се появи напрежение между децата при тяхното институционално разделяне в училище на „християни“, „мюсюлмани“ и „атеисти“? Общите отговори от вида „няма проблем“ без съответна аргументация не могат да се използват за решаване на толкова важни въпроси. За да се избегнат тези проблеми и за да се постигне поставената цел – изграждане на добродетели и ценности в подрастващите деца и младежи, обучението по религия с конфесионални елементи следва да остане като свободноизбираем предмет, както е сега. Основният проблем при настоящия избор е, че училищата не винаги осигуряват условия за обучение по религия като предмет в групи Б и В, въпреки че това е възможно. Правилният подход е да се задължат училищата да информират родителите и да осигурят възможност за обучение по всички основни религии, ако има достатъчно желаещи ученици, за да се избегне дискриминацията по религиозен признак. Държавата трябва активно да подпомогне подготовката на преподаватели, където са необходими. Държавата би могла да подпомогне и провеждането на неделни и летни занимания с конфесионални елементи към религиозни институции там, където има желаещи деца и младежи. Същевременно, търсената цел - формиране на добродетели у децата и учениците, следва да е по линията на предмет, който не включва конфесионални елементи и се изучава от всички деца без разделяне по религиозен признак. Предложението е този предмет да се нарича *„**Добродетели и ценности**“* и в него широко да се използват различни форми за въвличане на децата в обществено полезни дейности, т.е. да правят добро по метода „учене чрез правене“. За да се осигурят часове за задължителния предмет “Добродетели и ценности”, може да се намали общият брой часове в раздел Б. Примерно един час от раздел Б да се прехвърли в раздел А, както беше предложено от министър Вълчев при представянето на		

		проекта. Новият предмет „Добродетели и ценности“ трябва да влезе в сила след цялостно преразглеждане на учебния план, като е реалистично това да стане от учебната 2026-2027 г. за I-IV клас. Учебното съдържание в новия учебен предмет „Добродетели и ценности“ трябва да бъде съгласувано с предметите „Човекът и обществото“, „История и цивилизации“, „Философия“ и „Гражданско образование“, в които се изучават ценности, религии и етика в техния исторически, културен и философски (научен) аспект.		
		4. <u>Предложените промени по отношение на деца и ученици, които не владеят български език</u> *Предложеният текст на чл. 16 следва да се прецизира и допълни, за да се отчете, че има два съвсем различни типа деца и ученици, които не владеят български език.* <u>Мотиви:</u> В предложения от МОН нов тест на чл. 16 се прави смесване на децата, за които българският език не е майчин, с тези, за които е, но не го владеят в достатъчна степен. Уеднаквеният подход към тези две категории лица не отчита, че те имат различни потребности и следва да получават допълнителна подкрепа по съвсем различни програми. Ако например един ученик, за който българският език не е майчин, идва от чужбина и започва в пети клас в българско училище, той няма как успоредно да учи езика и учебния материал, докато това е напълно възможно за ученик, чийто майчин език е български, но не го владее в достатъчна степен. Ключов елемент е да се въведе изискване учителите, които ще водят допълнителното обучение по български език на деца и ученици, за които той не е майчин, да имат специална квалификация за работа с такива деца. Още по-добре би било, ако учителите имат познания по езика, който е майчин за детето или ученика. Тестът за знание на български следва да не се прави точно преди първи клас, а много по-рано – още в периода на задължителната предучилищна подготовка, например, като елемент в механизма за обхват.		
		5. <u>Мандатност на директорите на държавните и общински училища</u>		

		Предлагаме чл. 217, ал. 5 да се измени така: *„Чл. 217. Длъжността "директор" в държавните и общинските институции по този закон се заема* ***за срок от четири години*** *въз основа на конкурс, проведен при условията и по реда на Кодекса на труда и на наредба, издадена от министъра на образованието и науката, съгласувано с министъра на младежта и спорта и с министъра на културата, от органите по ал. 1, 2 или 3 и с участието на представители на обществения съвет на детската градина или училището.* ***Длъжността „директор“ не може да се заема от едно лице за повече от два последователни четиригодишни мандата, като при предсрочно освобождаване за един мандат се смята времето, в което лицето е заемало длъжността „директор“ повече от две години.“*** Във връзка с горното в предложения нов чл. 217а, ал. 1 следва да се направи следното допълнение: *„Чл. 217а. (1) Лице, заемащо длъжността „директор“ на институция от системата на предучилищното и училищното образование, което бъде избрано за народен представител, министър, кмет или бъде назначено за областен управител, или бъде избрано или назначено за едноличен орган на власт, негов заместник или член на колегиален орган на власт, има право след прекратяване на пълномощията му да заеме предишната си длъжност****, в случай че мандатът му не е изтекъл.*** *За времето на отсъствието му на същата длъжност може да бъде назначено друго лице като заместник.“* <u>Мотиви:</u> Въвеждането на мандатност при директорите на държавните и общински образователни институции ще допринесе за: 1. Яснота и предвидимост: Четиригодишният мандат предоставя ясна структура и предвидимост, което улеснява планирането и изпълнението на дългосрочни проекти и инициативи.	Не се приема	Предложението не се отнася до въпроси, предложени за обществено обсъждане със Законопроекта. Разпоредбата е продиктувана от становище на Главния инспекторат към Министерския съвет, според което в тези случаи е налице перманентен конфликт на интереси, ако не бъде прекратено трудовото правоотношение на лицето за длъжността „директор“. От друга страна, всеки има право да се кандидатира за заемането на изброените позиции, като при това следва да се гарантират, както трудовите му права, така и правото му да заема изброените позиции. Разпоредбата е по аналогия на § 7 от ПЗР на Закона за държавния служител.

		2. Фокус върху резултатите: Периодът на мандата насърчава директорите да се фокусират върху постигането на конкретни резултати и цели, което може да подобри ефективността на управлението. 3. Оценка и отчетност: Редовната оценка на работата на директорите през 4-годишния период позволява по-добра отчетност и възможност за коригиране на грешки и слабости. 4. Устойчиво развитие: Мандатът осигурява време за прилагане на устойчиви промени и инициативи, които могат да доведат до трайно подобрение на училищната среда и учебния процес. Два мандата по четири години са достатъчни за реализиране на важни дългосрочни стратегически приоритети, заявени от директора в началото на мандата. 5. Приемственост и консистентност: Мандатите осигуряват приемственост в управлението, което е важно за поддържане на дългосрочна консистентност в политиките и практиките на училището.		
		6. <u>Промени в състава на комисиите за избор на директори на общинските училища</u> Предлагаме чл. 217, ал. 6 да се измени така: *„(6) В комисията за провеждане на конкурса за заемане на длъжността "директор" на общинско училище се включват* ***един*** *представител~~и~~ на* ***педагогическия съвет на училището, избран от педагогическия съвет, един представител на*** *регионалното управление на образованието, определен~~и~~ от началника на регионалното управление на образованието,* ***един*** *представител на общинската администрация, определен~~и~~ от кмета на общината, ~~както~~* ***и един*** *представител на обществения съвет,* ***като за професионалните гимназии това е представителят на работодателските организации.*** <u>Мотиви:</u> Промяната в статута на началника на РУО води до явна опасност от прекомерно нарастване на политическото влияние на министъра (чрез началника на РУО) в определянето на избора на директор на общинските училища, като същевременно ролята на		

		педагогическия съвет на училището и на обществения съвет е съвсем минимална. В този смисъл, за да се гарантира честността и обективността на избора, трябва да се осигури баланс в комисиите. В случая не е необходимо съставът на комисиите да е от нечетен брой членове, защото класирането става на база събран брой точки от всички членове на комисията, а не чрез гласуване.		
		7. <u>Използване на резултатите от националното външно оценяване (НВО) и държавните зрелостни изпити (ДЗИ) в процеса на определяне на добавената стойност, елемент от оценката на качеството</u> Предлагаме да се създаде чл. 121а със следното съдържание: *„Чл. 121а. Оценките от националното външно оценяване в края на IV, VII и X клас, както и от държавните зрелостни изпити и от държавния изпит за придобиване на професионална квалификация се използват в процеса на определяне на добавената стойност, която е елемент от оценката на качеството в училищното образование.“* <u>Мотиви:</u> Използването на резултатите от НВО и ДЗИ за определяне на добавената стойност в оценката на качеството осигурява обективни и стандартизирани измервания на знанията и уменията на учениците. Това позволява проследяване на индивидуалния и колективен напредък, както и идентифициране на силни и слаби страни в обучението. Сравнението с националните стандарти и средните резултати за страната предоставя контекст за оценката на качеството и за информирани (базирани на данни) предложения за преодоляване на недостатъци и за развитие на качеството на образованието.		
		8. <u>Да се въведат повече положителни стимули в началния етап, наред с мерките и санкциите</u> <u>Мотиви:</u> И в момента законът съдържа някои норми, предвиждащи поощряване на децата и учениците (чл. 171, ал. 1, т. 13, чл. 178, ал. 1, т. 11, чл. 184, ал. 1 и др.). Законът обаче дава само такава възможност, без да разписва по-детайлни процедури или механизъм за това поощряване, за разлика от много детайлно разписаните	Приема се частично	Направено е допълнение във връзка с предложението. Условията и редът за наградите, похвалите и поощренията на учениците се определят в Наредбата за приобщаващото образование.

		механизми на налагане на наказания, вкл. и предложеното облекчаване на решима по налагане. В този смисъл следва да се разшири приложното поле на положителните стимули спрямо децата и учениците, тъй като това е ключов елемент от изграждането на нагласи към ученето, особено в по-малките класове.		
		9. <u>Не само математическите и природоматематическите гимназии, а всички училища, които имат математическа или природонаучна паралелка в гимназиалния етап, да имат правото да придобият статут на специализирани и да могат да осъществяват прием в математически паралелки след 4-ти клас. Учениците с най-висок успех и с най-високи постижения в ученически състезания и олимпиади в тези паралелки да имат възможност да продължат и след 7-ми клас без кандидатстване в същата гимназия. Половината от местата в 8-ми клас в математическите или природонаучните паралелки на съответните гимназии да бъдат отворени за прием чрез конкурсен изпит след 7-ми клас. Ако има необходимите условия, може да се отворят допълнителни математически и/или природонаучни паралелки в 8-ми клас.</u> <u>Мотиви:</u> В България има много общини, в които няма математически или природоматематически гимназии. В по-малките и по-слабо населени райони на страната често липсват каквито и да било специализирани училища, вкл. математически гимназии. В противоречие на това, често точно в такива населени места има деца, които имат талант и успехи в областта на математическата наука още от ранна възраст и обикновено те пътуват големи разстояния, за да посещават училища или курсове, за да развиват таланта си. Законът дава възможност профилирани гимназии да разкриват математически паралелки, но с предлаганите сега изменения учениците в тези паралелки не са поставени при равни условия с учениците в математическите и природоматематическите гимназии.		

		Тази неравнопоставеност не може да се вмени във вина на учениците и преодоляването ѝ е отвъд техните възможности. В този смисъл, даването на учениците в математическите паралелки в профилираните гимназии на същите права като на учениците в математическите и природонаучните гимназии несъмнено би спомогнало за реализиране на основната идея на предлаганата реформа – а именно повишаване обхвата на учениците с по-задълбочени знания в областта на математиката и природните науки и осигуряване на квалифицирани кадри за направления изискващи добра математическа подготовка, вкл. инженерни, компютърни науки, информатика, финанси, икономика, ядрена физика, материалознание и др. *В тази връзка текстът на чл. 38, ал. 3 не следва да се отменя, а следва да се допълни, като се даде възможност за откриване на математически паралелки в 5 клас и в училища, които не са математически или природоматематически гимназии.*		
		10. <u>При утвърждаване на държавния план-прием следва да се предвиди специален режим за Столична община и останалите градове с районно делене. Районите в тези градове могат да се приравнят на общини само за целите на държавния план-прием.</u> <u>Мотиви:</u> Към момента изискванията на закона отчитат наличието или липсата на друго училище на територията на общината (напр. чл. 144). При градовете с районно делене липсата на друго училище в района е напълно съпоставима с липсата на училище в общината, като често разстоянията, които трябва да изминават учениците на територията на Столична община, са дори по-големи, отколкото между някои населени места.	Не се приема	Предложението не се отнася до въпроси, предложени за обществено обсъждане със Законопроекта.
		11. <u>Да се оттегли предлаганото отнемане на правото на родителя на дете със СОП да участва при вземането на решение за неговото обучение</u> <u>Мотиви за неприемане на предложението на МОН</u>: МОН предлага родителите на деца със СОП вече да нямат думата в определянето на формата на обучение на децата им – дневна или индивидуална. Решението да се взима от екипа за подкрепа на личностното	Приема се частично	Направена е редакция в текста, съгласно която е определено, че този избор се прави след обсъждане с родителя и след писмено изразено мнение от родителя. С тази редакция се подчертава ролята на родителя и на процеса на обсъждане с него на

		развитие. Така се създава предпоставка всяко „неудобно“ дете, с което няма желание или капацитет, или финансов ресурс да се работи, да бъде отстранено от училище и вкарано в индивидуална форма на обучение. Необходима е формулировка, която не отнема правото на родителя да взима решения в най-добрия интерес на детето си. Българските институции досега не са доказали, че могат да действат в най-добрия интерес на детето, нито че заслужават по-голямо доверие от родителите.		вземането на решението относно формата на обучение. Направено е и допълнение в текста, с което е определена процедура, съгласно която при несъгласие на родителя с определената от екипа в училището форма на обучение, той има право да подаде заявление за извършване на повторна функционална оценка от регионалния екип към съответния регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование относно определянето на формата на обучение.
		12. <u>Да се въведе легална дефиниция на термина „пропаганда“ за целите на ЗПУО:</u> Предлагаме да се създаде допълнителна разпоредба с легална дефиниция на „пропаганда“, както следва: *„ § ... По смисъла на този закон „пропаганда“ е разпространяване на информация по предубеден или подвеждащ начин, за да се популяризира определена кауза или гледна точка, без да се основава на научното познание в дадената област.“* <u>Мотиви:</u> В закона се използва терминът „пропаганда“ без да има дефиниция, което създава несигурност в учителите и директорите как да определят дали дадена информация може да се класифицира като пропаганда. За да се избегне тази неопределеност предлагаме легална дефиниция за целите на този закон.		
		13. Поради огромния брой постъпили предложения и становища, показателни за безспорната обществена значимост на темата, предлагаме законопроектът да се качи за повторно обществено обсъждане, тъй като едномесечният срок бе явно недостатъчен, а и неминуемо ще бъдат направени редица нови допълнения и изменения, резултат от обществените консултации.		

		Предложението е в съответствие с чл. 26, ал. 4 от Закона за нормативните актове, който посочва само минималният срок за обществени консултации – 30 дни, а Указ 883 от 24.04.1974 г. за прилагане на Закона за нормативните актове в своя чл. 13 изрично указва, че „изготвянето на законопроекта обхваща: 1. изготвяне на първоначален проект; 2. обсъждане на проекта; 3. изготвяне на втори проект, когато се наложат съществени изменения на първоначалния проект“. Указът посочва още, че „съобразно характера и обсега на предложените изменения могат да се изготвят и обсъждат и следващи варианти на проекта“. Публикуваното на актуализирана версия на проекта на ЗИД на ЗПУО за повторно обсъждане ще отговори и на обоснованите критики за предложения, правени „на парче“, формален подход при изготвяне на оценката за въздействие и пълна липса на такава по същество.		
856.	ОУ „Елисавета Багряна“, гр. Сливен Система за документооборот „ЕВЕНТИС“ – вх. № 1102-77/27.06.2025 г.	**СТАНОВИЩЕ на педагогическия състав на ОУ „Елисавета Багряна“ – Сливен** 1. Твърдо подкрепяме предложението за въвеждане на забрана за мобилни телефони в училищата, тъй като това ще допринесе за по-добро общуване и концентрация в учебния процес. Тази практика прилагаме вече няколко години в начален етап в нашето училище и виждаме добрите резултати от нея. 2. Съгласни сме за разширяване правомощията на учителите за налагане на по-голям набор от предупредителни мерки при неприемливо поведение от страна на учениците касае най-вече колегите от прогимназиален и гимназиален етап. 3. Изключително полезно би било въвеждането на интензивна езикова подготовка по български език за децата, които не го владеят, както и възможността за повтаряне още на I клас за тези деца. **<u>Аргументи</u>**: - слабото владеене на родния език пречи на учениците да напредват в обучението си по всички учебни предмети;		

		- подкрепяме предвидената възможност да се повтаря първи клас, но след като детето посещава едногодишен курс в група за интензивна езикова подготовка. 4. Твърдо ПРОТИВ сме относно създаването на нов вид специализирани училища – математически и природо-математически гимназии, които ще приемат ученици още след IV клас, тъй като тези деца са твърде малки, за да учат в подобен тип специализирани училища. Редно е да остане практиката тези ученици да избират специализирано училище след 7 клас. 5. Изказваме разногласия по предложението за въвеждане на задължителен избираем час по възпитание в добро и формиране на ценности – „Добродетели и религии“, тъй като възпитанието се формира в семейството от ранна детска възраст, а в училище се надгражда, но не е необходимо отделен учебен час. **Аргументи**: - децата в тази възраст нямат изградена представа за религия и религиозна принадлежност; - формирането на добродетели у учениците е част от възпитателната дейност на всеки един учител, защото образованието е основано на морални норми, които достигат до учениците в учебните часове; - родителите имат право да определят религиозното и морално образование на децата си, както и степента на религиозна обвързаност. 6. Изключително добро е предложението учебниците да са делими като части, което ще облекчи ученическите раници, както и поемането на отговорността от МОН, свързана с оценяване на учебниците, с което ще се избегне и досегашният формализъм на процеса. 7. Против сме въвеждането на годишна оценка за работата на учителите, тъй като няма яснота на база на какво ще бъдат		

		оценявани, както и има много субективни фактори в работата на един учител. **ПРЕДЛОЖЕНИЕ:** - Отпадане на НВО в 4 клас, тъй като е излишно и неправилно сравняването на различни паралелки и училища в различните райони на България. Стресът за децата, родителите и учителите е голям и се отразява негативно на тяхното здраве. Аргумент: Учениците продължават образованието си след седми клас, когато оценката от НВО има ключова роля. В четвърти клас това не е необходимо. Всяка професионална и профилирана гимназия може сама да избере начин за подбор на ученици след четвърти клас, без да включват оценка от НВО.		
857.	Красимира Благоева, зам.-председател на Областна организация на СРСНПБ – област Пловдив Система за документооборот „ЕВЕНТИС“ – вх. № 1102-77/27.06.2025 г.	**СТАНОВИЩЕ НА ОБЛАСТНА ОРГАНИЗАЦИЯ НА СЪЮЗА НА РЪКОВОДИТЕЛИТЕ В СИСТЕМАТА ПА НАРОДНАТА ПРОСВЕТА В БЪЛГАРИЯ - ОБЛАСТ ПЛОВДИВ** Областната организация на Съюза на ръководителите в системата на народната просвета в България - Пловдив изразява следното становище по предложения Проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование: 1. По отношение на езиковата подкрепа (§ 7, § 8, § 9, § 10, § 23, § 37, § 53 от ЗИД на ЗПУО): Подкрепяме усилията за развитие на езиковата подкрепа за деца и ученици: • с мигрантски произход; • говорещи различен от официалния език у дома; • с езикови затруднения; • с предоставена временна закрила; • търсещи или получили международна закрила; • със специални образователни потребности.		

		Притеснения и предложения: Текстовете на § 7 (чл. 16) са твърде общи и не осигуряват реална диференциация според конкретните нужди на различните целеви групи. Предлагаме: • След обективно установяване на нивото на владеене на български език, децата и учениците да се насочват в: - Специални подготвителни групи/паралелки или - Временни приемни групи/паралелки с интензивно изучаване на български език като втори език; • Обучението да се осъществява от специално обучени преподаватели с прилагане на методика за преподаване на български като втори език. • Преминаването към редовни класове да става след успешно положен тест за установяване на езиковите компетентности. **Категорично възразяваме:** • Срещу предложението в чл. 16, ал. 4, т. 2 за индивидуална форма на езикова подкрепа, която ще забави социализацията и интеграцията. • Срещу размиването на отговорностите чрез смесване на езиковата подкрепа с други форми на обща подкрепа(§ 7, чл. 16, ал. 10). • Срещу липсата на ясен механизъм за контрол върху родителите относно присъствието на децата в езиковите групи(§ 7, чл. 16, ал. 6). **Относно финансирането** (§ 7, чл. 16, ал. 11) настояваме за диференциран стандарт за финансиране според групите деца и ученици, които са обект на езикова подкрепа.	Приема се за сведение	Видът на подкрепата ще се определя от конкретните нужди на ученика. Подкрепата по чл. 16, ал. 4, т. 2 не е форма на обща подкрепа. Не е възможно осъществяването на формално образование, без то да е част от училищното образование.

		Противопоставяме се на включването на подготвителния езиков клас към училищното образование(§ 23, чл. 75, ал. 4 и§ 37, чл. 102, ал. 2), тъй като ролята на този клас е преди всичко подготвителна, а не част от самото училищно образование. **Относно преминаване в** следващ клас (§ 53, чл. 124, нова ал. 2) не подкрепяме автоматичното преминаване на ученици от I клас, които получават езикова подкрепа, ако не са усвоили компетентностите по Български език и литература. Това противоречи на принципа за осигуряване на качествено образование и огрмотяване.		Законопроектът предвижда повтаряне на 1. клас, в случай че не са усвоени компетентностите по БЕЛ.
		2. Специализирани училища по математика и природни науки (§ 1, нов чл. 3а): • Категорично подкрепяме създаването им, тъй като това е стъпка към балансиране на акцента в системата, който в момента е ограничен предимно до БЕЛ и математика и до чуждоезиковото обучение.	Приема се за сведение	Изразена подкрепа
		3. Учебен предмет "**Добродетели и религии**" (§ 11, нов чл. 20а): Подкрепяме въвеждането на предмета с цел формиране на ценности, гражданско самосъзнание и морална култура. Считаме, че е необходимо прецизиране на наименованието, поради обществена чувствителност към термина "религии". Предлагаме: "Добродетели и философия на живота" или "Гражданско и морално образование".	Приема се за сведение	Законопроектът предоставя избор между алтернативни учебни програми за конфесионално или неконфесионално обучение
		4. **Индивидуален учебен план и индивидуални учебни програми**(§ 33, чл. 95): Подкрепяме облекчаването на административната тежест и въвеждането на индивидуални учебни програми с ясен регламент.	Приема се за сведение	Изразена подкрепа
		5. **Приобщаване на ученици със СОП** (§ 37, чл. 102, ал. 6): Реалното приобщаване изисква: • Специални екипи (специален педагог, личен асистент, други специалисти); • Гъвкави графици; • Допълнително финансиране.	Приема се за сведение	Не се съдържа конкретно предложение.

		Без тези условия интеграцията остава формална и непълноценна.		
		6. Безвъзмездно осигуряване на електронно четими учебници (§ 79, чл. 164, ал, 1): Настояваме формулировката "когато има такива" да отпадне и електронните формати да се осигуряват задължително: • По обективни причини като тежест на учебниците; • В подкрепа на ученици със специфичен стил на учене.		
		7. Кореспонденция с родителите - отпадане на "**бележника за кореспонденция**"(§ 99, чл. 208, ал. 2 и чл. 172, ал. 1, т. 8): Считаме, че електронният дневник и други утвърдени форми на комуникация са напълно достатъчни. Налагането на допълнителни хартиени форми увеличава административната тежест и е в противоречие със самостоятелността на институциите (чл. 174, ал. 2).	Приема се за сведение	Предложенията не засягат тестове от ЗПУО, подложени за обществено обсъждане
		8. **Санкции и мерки за дисциплина**(§ 99, чл. 199, нова ал. 2): Подкрепяме дисциплинарните мерки, но предлагаме предупрежденията да се заменят с конкретни мерки като: • Писмена забележка; • Отстраняване от учебен час; • Дейности в полза на училището; • Временни отстранявания (1-5 дни); • Работа в мултидисциплинарен екип за поведенчески проблеми. Процедурите за налагане на санкции трябва да се опростят и ускорят.		
		9. **Споразумение между родител и институция**(§ 100): **Не подкрепяме подписване** на споразумение без ясно регламентирани последици при неизпълнение. Подобни документи обезсилват авторитета на вътрешните правила, приети от педагогическия съвет.	Приема се	Нанесена е корекция
		10. **Издаване на наказателни постановления от директорите**(§ 140, чл. 347, ал. 6):		

		Категорично възразяваме. Директорът не е административно-наказващ орган. Това е опит за прехвърляне на отговорности от други държавни и общински институции към образователната система. **Заключение:** Настояваме за конструктивен диалог и реално съобразяване с позициите на педагогическата общност. Законодателните промени трябва да са в полза на децата, учениците и на ефективността на образователната система, без да натоварват излишно институциите и да размиват отговорностите.		
858.	Д-р Катерина Василева, председател на Общинска организация на СРСНПБ – Община Пловдив Система за документооборот „ЕВЕНТИС“ – вх. № 1102-77/27.06.2025 г.	**СТАНОВИЩЕ НА ОБЩИНСКА ОРГАНИЗАЦИЯ НА СЪЮЗА НА РЪКОВОДИТЕЛИТЕ В СИСТЕМАТА НА НАРОДНАТА ПРОСВЕТА В БЪЛГАРИЯ – ОБЩИНА ПЛОВДИВ** Общинската организация на Съюза на ръководителите в системата на народната просвета в България (СРСНПБ) – Община Пловдив изразява своето становище по Проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование, а именно: 1. По отношение на ***езиковата подкрепа***: считаме, че тя е важна част от приобщаването на деца и ученици с мигрантски произход; говорещи различен от официалния език у дома; с езикови затруднения; с предоставена временна закрила; търсещи или получили международна закрила в България или със специални образователни потребности. В тази връзка предложените текстове в § 7, § 8, § 9 и § 10 от Проекта на Закона за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование като модел на езикова подкрепа намираме за твърде общи, без диференциране на децата и учениците в зависимост от техните потребности. Предлагаме след установяване на степента на владеене на българския език да бъде приложен различен подход и модел на езикова подкрепа спрямо това дали децата и учениците са с мигрантски произход; говорещи различен от официалния език у	Приема се за сведение	Законопроектът предвижда диференцирана подкрепа в зависимост от потребностите. Останалите предложения не са обект на уреждане на законово равнище.

		дома; с езикови затруднения; с предоставена временна закрила или търсещи или получили международна закрила в България, като бъдат групирани в специални подготвителни групи/паралелки или във временни приемни групи/паралелки с интензивно изучаване на българския език като втори език и обучавани от специално обучени за целта учители, т.е. с методика на преподаване на българския език като втори език. Децата и учениците във въпросните групи/паралелки да завършват с изпит/тест за установяване нивото на езиковите компетенции и в зависимост от установеното ниво на езикови компетенции да продължат в тези групи/паралелки или да продължат обучението си в тази група или клас, за които са усвоени ефективни „инструменти" за общуване в четирите речеви умения: слушане, четене, говорене, писане. Предлагаме общата подкрепа за личностно развитие чрез допълнителни модули или допълнително обучение по български език, както и чрез консултации по български език *(§ 7, чл. 16, ал. 4, т. 1 от Проекта на Закон за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование)* да бъде за тези деца и ученици, които вече са интегрирани в съответната група или паралелка и да е с продължителност до 2 години. Интеграционно обучение в индивидуална форма за описаните по-горе деца и ученици считаме за модел, който ще забави овладяването на българския език, както и последващата интеграция на децата и учениците в групите/класовете *(§ 7, чл. 16, ал. 4, т. 2 от Проекта на Закон за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование).* Задължението на родителя да осигури присъствието на детето си включено в езикова подкрепа, без регламентирани принудителни административни и наказателни мерки за него *(§ 7, чл. 16, ал. 6 от Проекта на Закон за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование)* и въвличането и ангажирането на други министерства и техните териториални структури, вкл. за осъществяване на контрол върху родителя, приемаме за пореден опит да се вменят несвойствени за системата на предучилищното и училищното образование отговорности и		

		дейности. Интензивното изучаване на българския език според нас не следва да се смесва с включването на децата и учениците в други форми на обща подкрепа или в други организирани от институцията дейности, тъй като това би довело до размиване на отговорности по отношения на това кой и как носи отговорност за живота и здравето на детето/ученика във времевата рамка на тези други форми/дейности *(§ 7, чл. 16, ал. 10 от Проекта на Закон за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование)*. Чудесно е, че се предвижда финансиране на езиковата подкрепа при условия и ред, определени с държавния образователен стандарт за финансирането на институциите. Предлагаме да се помисли за диференцирани стандарти за финансиране спрямо сформираните групи/паралелки от деца и ученици с мигрантски произход; говорещи различен от официалния език у дома; с езикови затруднения; с предоставена временна закрила или търсещи или получили международна закрила в България. Включването на подготвителния езиков клас в училищното образование, както и включването на ученици, на които се предоставя езикова подкрепа в целодневна организация на учебния ден, считаме за неуместно предвид същината на този клас, а именно: да подготви учениците за същинското преподаване и учене с разбиране в училищното образование и постигането на очакваните резултати от обучението по учебните предмети в края на съответния клас *(§ 23, чл. 75, ал. 4 и § 37, чл. 102, ал. 2 от Проекта на Закон за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование)*.		Не е възможно осъществяването на формално образование, без то да е част от училищното образование.
		2. По отношение на ***създаването на специализирани училища в областта на математика и природни науки:*** считаме, че това е крачка напред към преодоляване на съществуващия към момента в училищното образование фокус върху два учебни предмета (визираме националните външни оценявания – български език и литература и математика) и чуждоезиковото обучение.	Приема се за сведение	Изразена е подкрепа
		3. По отношение на ***учебния предмет Добродетели и религии:*** Включването на ценностно формиране на личността и възпитание в	Приема се за сведение	Законопроектът предоставя избор между алтернативни учебни

		добродетели като една от основните цели на предучилищното и училищното образование подкрепяме да се реализира в задължителните учебни часове чрез изучаването на учебния предмет Добродетели и религии. Обаче, предвид наличието на изразявано недоволство по отношение на думата „религии“ в наименованието на учебния предмет, предлагаме да се помисли върху промяна в името му (напр. Добродетели и философия на живота, Гражданско и морално образование и др. под.) с фокус върху етични системи, демократични ценности, граждански права и отговорности, вяра и религии.		програми за конфесионално или неконфесионално обучение
		4. По отношение на ***индивидуалния учебен план:*** считаме, че предложените в *§ 33, чл. 95* текстове намаляват административната тежест за образователните институции в онези случаи, в които няма разлика между училищния учебен план на паралелката и индивидуалния учебен план на конкретен ученик по отношение на учебното време и учебните предмети. Успоредно с това се регламентира и разработването и утвърждаването на индивидуалните учебни програми, какъвто регламент до сега липсваше.	Приема се за сведение	Изразена е подкрепа
		5. Включването на ученици със специални образователни потребности по смисъла на предложеното в *§ 37, чл. 102, ал. 6* считаме за приложимо **само ако са осигурени** специални екипи (специален педагог, личен асистент и др. специалисти), гъвкави графици, дейности с акцент върху индивидуални нужди и осигурено допълнително финансиране.		
		6. Предложението в § 53, чл. 124, нова ал. 1 подкрепяме, но изразяваме несъгласие с предложението в новата ал. 2, а именно: учениците от I клас, на които се предоставя езикова подкрепа да не повтарят класа. Ученик, който още в I клас, не е усвоил компетентностите, заложени в учебната програма по Български език и литература, без значение дали е с или без езикова подкрепа, не следва да продължава обучението си в следващ клас, защото когато ученикът не еограмотен, няма да може да осъществи ефективна	Приема се за сведение	Законопроектът предвижда повтаряне на 1. клас, в случай че не са усвоени компетентностите по БЕЛ

		комуникация на български език, да реализира междупредметни връзки и да постига значими образователни резултати.		
		7. По отношението на осигуряването за безвъзмездно ползване на електронно четимите формати на учебниците сме на мнение, че следва да се осигурят такива задължително, а не само „когато има такива“ както е в предложението в § 79, чл. 164, ал. 1 със следните мотиви: осигурените за безвъзмездно ползване към момента учебници са тежки; наличието на електронно четим формат на учебник предоставя възможност за едновременно визуализиране пред всички ученици на част от съдържанието на страница и/или цялата, т.е. осигурява визуална подкрепа и предоставя възможност на учениците с визуален стил на учене да учат по-пълноценно.		
		8. Предлагаме в чл. 172, ал. 1, т. 8 изразът „бележникът за кореспонденция“ да отпадне. Считаме, че в образователните институции съществуват и се използват различни канали за комуникация и кореспонденция между образователната институция и родителите/настойниците на учениците, които се прилагат и за учениците от I до III клас, и наличието на този документ всъщност е част от цялостната административната тежест. Още повече, че текуща информация за личностното развитие, процеса на обучение и постигнатите резултати от ученика се съдържа в личното образователно дело. Описаното до момента дава основание да не се съгласим и с предложението в § 99, чл. 208, ал. 2, че средства за постоянна връзка между училището и родителя са електронния дневник и бележникът за кореспонденция, т.е. това предложение не кореспондира с регламентираната в чл. 174, ал. 2 самостоятелност на образователните институции да разработват и прилагат цялостни политики за изграждане на позитивен организационен климат, т.е. условия за сътрудничество, ефективна комуникация и отношения на загриженост между всички участници в процеса на образование. Считаме, че вписване в ЗПУО на регламент, свързан със задължението на родителите/настойниците/лицата, полагащи грижи за детето или ученика да се регистрират в електронния дневник и да следят съобщенията, адресирани до тях, подпомага и улеснява	Приема се за сведение	Предложенията не засягат тестове от ЗПУО, подложени за обществено обсъждане

		ефективната комуникация, особено ако се регламентира, че изпратените съобщения се считат за връчени електронно такива. 9. По отношение на ***санкциите на учениците***: считаме, че така предложените в *§ 99, чл. 199, нова ал. 2* санкции за учениците за уместни. Изразяваме несъгласие с предложените предупредителни мерки и предлагаме да бъдат заменени с дисциплинарни мерки като писмена забележка в електронния дневник от учител; отстраняване от учебен час; извършване на дейности в полза на училището; отстраняване от училище за период от 1 до 5 дни; работа в мултидисциплинарен екип (учител, психолог, родител/и, социален работник) за решаване на поведенчески проблеми за срок не по-дълъг от 15 дни. Апелираме за опростяване на съществуващите процедури по налагане на санкции на учениците.		
		10. Предложението в *§ 100*, свързано с подписване на споразумение между родителите и образователната институция за спазване на правилника на институцията, без регламентирани принудителни административни и наказателни мерки при неспазването на правилника, категорично не подкрепяме. Правилникът е основен документ за институцията, който се приема с решение на педагогическия съвет - специализиран орган за разглеждане и решаване на основни педагогически въпроси.	Приема се	Нанесена е корекция
		11. Предложението в *§ 140*, чл. 347, ал. 6, свързано с издаване на наказателни постановления от директора на детската градина или училището категорично не приемаме. Директорът на образователна институция не е административно-наказващ орган и няма прерогативи към родителите. Това е пореден опит да се вменят отговорности и дейности на други системи - висши държавни органи и местни власти на образователната, и в частност на директора на детска градина или училище.	Не се приема	Досегашната практика показва, че съществуващото законово правомощие на кметовете да реализират административно-наказателната отговорност, не се упражнява. Предоставянето на административно-наказателни правомощия на директорите ще доведе до по-голяма оперативност и по-ясна отговорност и ангажираност.

		12. Предлагаме в Закона за предучилищно и училищно образование да бъдат регламентирани такси за издаване на дубликати на документи за завършен клас/етап или степен на образование.	Приема се за сведение	Законопроектът предвижда такива такси
		13. Предлагаме и друга промяна: в чл. 119 (4) да отпадне провеждане на национално външно оценяване в IV и X клас със следните мотиви: към момента няма категорична яснота за неговите цели: дали е формиращо оценяване; дали е оценяване на учебните програми и др. под.	Приема се за сведение	Предложенията не засягат тестове от ЗПУО, подложени за обществено обсъждане
		14. Предлагаме преосмисляне на текстовете, свързани със задължително ежегодно придобиване на не по-малко от 3 (три) квалификационни кредита, и предлагаме текстът да не бъде приеман в този вид, защото с времето практиката показва, че се следи за количество, а не за прилагане на наученото и промяна на практиките в класната стая и извън нея.	Приема се за сведение	Съгласно чл. 223, ал. 4 от проекта на ЗИД на ЗПУО, повишената квалификация чрез присъждане на квалификационен кредит по ал. 3 се осъществява при условия и по ред, определени с държавния образователен стандарт за статута и развитието на учителите, директорите и другите педагогически специалисти. Ще бъде предоставен на работната група направения коментар.
		15. В нас остава неяснота по отношение на предложението, свързано с оценка на труда на педагогическите специалисти - *§ 115, чл. 228*: дали не дублира регламентите в Наредба № 4 за нормиране и заплащане на труда - допълнителното трудово възнаграждение за постигнати резултати от труда през учебната година на педагогическите специалисти, което пак се явява оценка на труда. Считаме, че атестирането като механизъм, следва да остане и да се провежда на всеки две години, като предлагаме и отпадането на Раздел V. Условия и ред за определяне на допълнителното трудово възнаграждение за постигнати резултати от труда на персонала в институциите от Наредба № 4. Настояваме в ЗПУО и в Наредба № 15 за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти много		

		внимателно се прецизират текстовете, свързани с атестиране дейността на педагогическите специалисти по отношение на показатели и критерии, които следва да бъдат ясни, измерими и съотнесени към функциите за съответната длъжност; съставите на атестационните комисии (атестиращите лица следва да имат компетентности най-малко равни на атестираното лице); механизма на провеждане и документирането му. Считаме, че въвличането и ангажирането на експерти от регионалните управления на образованието в атестирането на педагогическите специалисти на различни длъжности, обвързано с техния контрол върху дейността на конкретния учител или директор, е много по-професионално като резултат, отколкото присъствието на некомпетентни лица в състава на атестационните комисии.		
859.	Д-р Айсун Авджиев, Главен секретар на Омбудсман на Република България Система за документооборот „ЕВЕНТИС“ – вх. № 19-33/27.06.2025 г.	**СТАНОВИЩЕ** Обръщам се към Вас във връзка с предложените промени в проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование, предложен за публично обсъждане със срок до 29 юни 2025 г. Законопроектът предизвика бурни обществени дебати, пример за което са и множеството писма и жалби, изпратени и до институцията на омбудсмана. Институцията на националния омбудсман подкрепя стремежа на Министерство на образованието и науката за реформиране на системата, така че да се гарантира осигуряването на равен достъп до качествено образование за всички деца. Това е и един от приоритетите в работата на националния омбудсман през последните години, като стремежът е образователната система да бъде подкрепяща и да създава приобщаваща среда в училищата за всички деца. Ползвам случая да Ви запозная с основните констатации, коментари и критични бележки, които се съдържат в жалбите, които гражданите и техните организации адресират до институцията на омбудсмана по повод на предложения Законопроект.		

		• От постъпилите становища и жалби на граждани се налага общото впечатление, че гражданите са били ограничени в правото си да формират информирано становище по обхвата на предлаганите реформи поради липса на широки публични дискусии и поради липса на задълбочен анализ на въздействието на предложените сериозни изменения със ЗИД на ЗПУО. Предложените промени засягат много проблемни области в сферата на образованието и търсят решение на много нерешени проблеми от години. Видно от изказаните по време на общественото обсъждане мнения на родители и граждани, някои от предложенията не се приемат еднозначно. • **По отношение на изучаването на български език от децата, за които той не е майчин** През последните години омбудсманът алармира и настоява за спешни мерки и устойчиво въвеждане на повече часове в детските градини за изучаване на български език от децата, за които той не е майчин, така че при постъпването си в първи клас те да могат да разбират и говорят български език. В този смисъл смятаме, че предложението за въвеждане на подготвителни класове и засилено изучаване на български език от деца, за които не е майчин, ще допринесе за успешното им включване в образователната система и ще намали процента на отпаднали ученици. Езиковата подкрепа за тях е от съществено значение за бъдещото им развитие и включването им в пазара на труда. Остава въпросът как ще бъде осъществена на практика и има ли достатъчно подготвени учители за реализирането на това предложение. • **По отношение на повтарянето на първи клас**	Приема се за сведение	Изразена е подкрепа

		Във връзка с повтарянето на първи клас смятаме, че по-добре би било да се насочат усилията към създаването на подкрепяща среда в училището, за допълнителни учебни часове през седмицата в начален етап. Необходимо е да се осигурят допълнителни средства за обезпечаването на работата с децата, които изостават при усвояването на учебния материал, защото и в двата случая – и при преминаването в следващ клас с двойки, и при повтарянето на класа, ако с тези деца не се работи системно, то в дългосрочен план ефектът ще бъде негативен, тъй като те няма да успеят да наваксат пропуснатото и ще отпаднат от системата на образование. Освен това, при повтарянето на клас тези деца ще останат в образователната среда, но ще остават в среда с деца, които са по-малки от тях и това ще доведе и до психологически проблеми на самите повтарящи. Работата с изоставащите ученици не бива да бъде пренебрегвана, защото носи негативен ефект за цялото общество. Съгласно чл. 53, ал. 3 на Конституцията на РБ основното и средното образование в държавните и общинските училища е безплатно. Задължение на държавата е да бъдат осигурени условия за реализиране на безплатно и качествено образование. • **По отношение на подобряване на условията за приобщаващо образование за децата и учениците със специални образователни потребности (СОП)** Институцията на омбудсмана споделя позицията, че успехът на една образователна система се определя не само от нейните върхови постижения, а от отношението към развитието и успеха на тези, които трудно се справят с учебните задачи. В този контекст приветстваме разширяването на предложенията за промени в ЗУПО с допълнителните текстове, насочени към подобряване на условията за приобщаващо образование за децата и учениците със СОП. Регламентирането на допълнителни мерки за	Приема се за сведение	Законопроектът предвижда повтаряне на 1. клас, в случай че не са усвоени компетентностите по БЕЛ, което е предпоставка за ефективно обучение и по останалите предмети. Към повтаряне се пристъпва, когато всички останали форми за подкрепа не са дали резултат.

		подкрепа на деца и ученици със СОП на законово ниво, а не в подзаконовата уредба, ще гарантира по-голяма устойчивост и трайно поемане на ангажимент за отстояване на тази политика. Намерението децата със СОП да бъдат включвани в групи по интереси, както и възможността за валидиране на компетентности, срещат одобрение сред родителите. Институцията на националния омбудсман подкрепя предложението ученици със СОП, които завършват последен гимназиален клас, да валидират знания и умения във втори гимназиален клас. Голямо недоволство сред родителите, обаче, предизвика предложената промяна в чл. 107, ал. 1 от ЗПУО, свързана с ограничаване правото на родителите на деца със СОП да избират формата на обучение. Те изтъкват, че предлаганата редакция, с която правото за избор на форма на обучение за ученици със СОП се прехвърля от родителите към екип за подкрепа за личностно развитие или към външни лица и експерти, които не са родители или настойници, е неприемлива и неправилна. Родителите настояват правото на избор на форма на обучение за деца със СОП да остане изцяло в ръцете на родителите и/или настойниците им, като те имат подкрепата на компетентни специалисти, но не и ограничение или отнемане на това право. Бихме искали да подчертаем, че институцията на националния омбудсман подкрепя изразеното от родителите становище. Приветстваме разширяването на обхвата на целодневната организация на учебния ден в Центровете за специална образователна подкрепа и за учениците в училищата, които се	Приема се частично	Направена е редакция в текста, съгласно която е определено, че този избор се прави след обсъждане с родителя и след писмено изразено мнение от родителя. С тази редакция се подчертава ролята на родителя и на процеса на обсъждане с него на вземането на решението относно формата на обучение. Направено е и допълнение в текста, с което е определена процедура, съгласно която при несъгласие на родителя с определената от екипа в училището форма на обучение, той има право да подаде заявление за извършване на повторна функционална оценка от регионалния екип към съответния регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование относно определянето на формата на обучение. Изразена е подкрепа

		обучават в индивидуална форма. Това бе едно от предложенията, правени през последните две години в рамките на различни дискусионни формати от институцията на омбудсмана. Считаме за ключово тази промяна да се подсигури финансово, както и да бъде оказана методическа подкрепа на училищата за групово организиране на занимания в рамките на целодневната организация на учебния ден. Необходимо е обаче да се осигурят програми за социално-емоционално учене и за подкрепа на деца и ученици, преживели травми или в уязвимо социално положение, както и деца с поведенчески проблеми. Институцията на омбудсмана нееднократно е поставяла въпроса за липсата на осигуреност с помощник на учителя на деца и ученици със СОП. Подкрепяме по същество предложената редакция на чл. 192, ал. 4 и разширяването на хипотезите, в които детските градини и училищата назначават помощник на учителя, и считаме, че тези промени следва да бъдат финансово и кадрово обезпечени още в началото на учебната година при приемане на закона. Отчитаме като сериозна положителна промяна въвеждането на различни нива на интензивност на допълнителната подкрепа в зависимост от потребностите на конкретното дете и ученик. И тук ще бъде ключово навременното осигуряване на финансов и човешки ресурс за прилагането на новия механизъм за допълнителна подкрепа. • **По отношение на създаването на специализирани математически и природо-математически училища** Целта, която МОН посочва, че желае да постигне с въвеждането на тази промяна, е да се подобрят резултатите на учениците по математика и природни науки и да се развият в по-голяма степен аналитичните способности на учениците. Тази идея, обаче, среща несъгласие сред родители и учители. Гражданите изразяват несъгласието си с разширяването и масовизацията на специализирано обучение по математика от IV		Изразена е подкрепа

		клас, като смятат, че това ще доведе до ограничения за децата, които след VII клас искат да кандидатстват в математически гимназии. Притеснения изразяват и относно изместването на фокуса за прием от IV клас, което, според тях, означава, че още в началното училище децата трябва да се подготвят усилено за изпита, което би повишило нивата на стрес и тревожност у децата. Учители и родители посочват, че е необходимо да се разграничат математическите гимназии, гимназиите с профилирано обучение по математика и професионалните гимназии, като отбелязват, че в математическите гимназии учениците изучават много сложен материал, готвят се за състезания и олимпиади на международно ниво и в този смисъл в тях се обучават деца, които имат изявен интерес към математиката и желание за развитие в тази област. Във връзка с намерението за изучаване на математика в училище и с оглед постигането на заявената в мотивите към ЗИД цел, бихме искали да обърнем внимание на един аспект от обучението на учениците, за който институцията на националния омбудсман настоява от години, свързан с устойчиво въвеждане на повече безплатни извънкласни дейности за учениците, извън редовните часове в училище, в предпочитани от тях различни направления – наука, изкуство и спорт. Създаването на групи в общинските и държавните училища от ученици със сходни интереси в дадена област, например: математика, за съвместни занимания в извънучебно време, но провеждани в училище и водени от преподаватели по съответните предмети от същото училище, ще допринесе за стимулиране на интереса на учениците към изучаване на даден предмет и ще подпомогне обучението им, развивайки нови умения, знания, компетентности и интереси у тях. Те биха могли да бъдат включени и в календара на олимпиади и състезания, които се провеждат на общинско, областно и национално ниво. Много родители нямат финансовата възможност да заплащат и да придружават децата си за посещение на школи и други занимания в извънучебно време и регламентирането на групови занимания по	Приема се за сведение	

		интереси би могло да допринесе както за развитие на талантите на децата в сферата на науката, изкуствата и спорта, така и за повишаване на качеството на обучение. Включването на повече извънкласни дейности ще обогати образователния процес и живота на училището, ще помогнат и за изграждането на по-добра училищна среда и не на последно място ще осмислят свободното време на учениците. • **По отношение на задължителен държавен зрелостен изпит по математика** По отношение на идеята за въвеждане на задължителен държавен зрелостен изпит по математика за всички зрелостници, смятаме, че трябва да бъде преосмислена и да не се въвежда подобен изпит за всички ученици. Още повече, че скорошно изследване показва, че дори в математическите гимназии по-малко от 30% от зрелостниците избират матура по математика. Учители споделят, че сега часовете в гимназиален етап на обучение не са достатъчни и не успяват да преподадат предвидения в учебника материал и отправят предложение да се завиши хорариумът. Освен това, във втори гимназиален етап материалът, който се изучава е изключително сложен и е „свален“ от университетските програми. Смятаме, че изучаването на математика в училище трябва да бъде преосмислено в насока учебни програми и съдържание в съответствие с възрастта на учениците, олекотяване на програмата и учебниците, завишаване на броя часове за всеки клас и повече часове за затвърждаване на новите знания и упражнения. • **По отношение на въвеждане на нов учебен предмет „Добродетели и религии“ като задължителен в учебната програма** Темата предизвика широк обществен дебат и все още е във фокуса на общественото внимание. В институцията на националния		И до момента ЗПУО дава възможност за прием в МГ и ПМГ на деца с изявени дарби в областта на математиката. Учениците, приети в специализирани училища, в т.ч. и в МГ и ПМГ в края на 7. клас също ще полагат изпити от НВО. В същото време, учениците от МГ и МПГ, които желаят да се включат в приема за други училища в

		омбудсман постъпиха и постъпват жалби в тази връзка, в които притесненията на гражданите са свързани с това как ще се гарантира светския характер на образованието и обучението в училищата, как ще бъдат защитени правата на учениците от различни вероизповедания и на тези, които са атеистично настроени, какво ще включват учебните програми по предмета в различните класове, има ли подготвени преподаватели по този предмет. В същото време, не е направена цялостна оценка за нивото на познаване на основните права на човека и в частност на детето от учениците и нуждата от интегриране на проблематиката за правата на човека в училищното образование. Въвеждането на задължителен учебен предмет „Религия и добродетели“ без обществен консенсус за обхвата на темите и съдържанието на обучението, както и дали въвеждането му ще бъде за сметка на други предмети или на по-голяма натовареност на учениците и без експертна преценка за балансирано въвеждане на теми за правата на човека и етиката в човешките отношения ще задълбочи общественото разделение по темата. Институцията на националния омбудсман работи последователно и системно през годините в насока реформите, които се предприемат в образованието, да са свързани с олекотяване на учебните програми и учебния материал, както и да се избегнат академичният стил, сложността на изказа и терминологията в учебниците, като водещ принцип да бъде съобразяването им с възрастта на учениците. Родителите са притеснени от противоречието между публично заявявана концепция за обучението и предложените в проект на ЗИД норми.	Приема се за сведение	гимназиалната степен, могат да го направят. А в МГ и ПМГ се предвижда прием след 7. клас в допълнителни паралелки
		• **По отношение на ранното детско развитие**	Приема се за сведение	

		Намираме, че е важно в ЗИД на ЗПУО да бъде решен въпросът с изграждане на единна система за ранно детско развитите и преминаване на яслите, които към този момент са към Министерството на здравеопазването (МЗ), към образователната система. Важно основание е, че изключването на яслите води до липса на възможност за прилагане на приобщаващо образование в тях и възможност за ранна диагностика на бъдещи дефицити. Децата в яслите не могат да получават обща и допълнителна подкрепа. Как ще бъде приложена ранната детска грижа в яслите към МЗ? При липса на политическа воля за обединено управление на ОГДВР е нужно да има стабилни механизми за редовно взаимодействие на системите. Един такъм механизъм беше работната група за РДР, която препоръчваме да бъде възстановена и поканена да подкрепи процеса за уточняване на конкретни мерки по ЗИД. Не е ясно как е изградена и връзката на ЗИД на ЗУПО с Националната рамка за ранно детско развитие. За да се възприемат политиките на ОГДВР като интегрирани, следва да се приемат единни и цялостни стандарти за детско развитие от 0 до 7 г., както и единен стандарт за ранна детска грижа. Стандарт за ранна детска грижа, който дори не е точно дефиниран, е предназначен за специалистите в услугата, а не за детето. Ранното детско развитие е развито като принципи, но няма ясни мерки за неговото въвеждане в детски градини и училища. Не става ясно как ще бъдат подкрепени детските институции в изграждането на капацитет за РДР. Важен въпрос е в какво се изразява интеграцията – на практика виждаме допълнително разделно третиране на ясли и детски градини. Защо концепцията не е приложима за детските градини, и те осигуряват грижи? Не е дадена ясна формулировка за това какво точно означава терминът “ранна детска грижа“, какви са стандартите и защо изместват, а не допълват стандартите за РДР. Каква ще бъде ролята и функциите на специалиста по ранна детска грижа в яслите? Защо няма такъв в детските градини, който ще		Предложенията не засягат тестове от ЗПУО, подложени за обществено обсъждане

		облекчи работата на педагога и да се премине към формат с един педагог и двама помощника в група. • **По отношение на липсата на стандарт и обективни критерии за измерване на качеството на образование** Бихме искали да обърнем внимание и на друг проблем, който институцията на омбудсмана поставя неведнъж, а именно: проблемът за липса на стандарт и обективни критерии за измерване на качеството на образование, така че да се проследи напредъка и добавената стойност на учебното заведение, както и да се постигне реална съпоставимост между учебните заведения. Ефективното прилагане на общоприет стандарт би довело до обективност при измерването на резултатите на училищата и до повишаване на качеството на образование. • **По отношение отпадане на изискванията за държавно финансиране на частните училища** С промените в ЗИД на ЗПУО се предвижда да отпадне задължението на частните детски градини и училища да получават държавна субсидия като осигурят 20 на сто от приеманите в тях деца и ученици да се обучават без заплащане, като в това число са деца или ученици с изявени дарби и деца или ученици със СОП. По данни на МОН към 2023 г. в частните училища са се обучавали 694 деца и ученици без такси, от които 42 деца са със СОП, а 195 са деца и ученици с изявени дарби. Въпреки изнесените данни за не големия брой деца и ученици със СОП и с изявени дарби, обучаващи се без такси в частните училища, смятаме, че с тази промяна ще се ограничи възможността те да продължат обучението си в позната за тях среда, както и ще се възпрепятстват за в бъдеще тези деца и ученици да имат право на избор и да получат добри условия за обучение.	Приема се за сведение	Предложеният нов учебен предмет добродетели и религии ще се изучава наред с останалите общообразователни учебни предмети, които формират характера на светското образование. Критическото мислене е меко умение, включено в ключовите компетентности, което се развива при обучението по всички учебни предмети. Чрез включването му в задължителните учебни часове не се отнема правото на родителите да възпитават децата си. Законопроектът отчита конституционно установените права в чл. 37, като се предоставя избор между алтернативни учебни програми за конфесионално или неконфесионално обучение. Съобразно свободно упражненото си право на вероизповедание или религиозни или атеистични възгледи учениците ще избират измежду вариантите на програми по учебния предмет. Разделянето на децата в зависимост от алтернативната учебна програма не е принудително, а се основава на избора на учениците и техните родители

		Предложенията в проекта на ЗИД на ЗПУО са свързани с актуални проблеми в системата на образование, които не търпят отлагане и чието разрешаване е от съществено значение не само за системата на образование, но и за подготовката и реализацията на учениците в професионален и житейски план. Възникват и въпроси, свързани с осигуряването на финансиране за реализиране на предложенията, обезпечаването с необходимия кадрови ресурс, както и с натовареността на учениците в учебно време и дългият им престой в училище. Смятаме, че оценката на въздействие не съдържа задълбочен анализ на проблемите и предложените решения в контекста на очакваното въздействие върху страните, което ограничава нейната полезност и приложимост като инструмент за вземане на информирано решение. Необходимо е целите да бъдат обвързани с ясно определени, измерими и обективно проследими индикатори. Проектът не дефинира основният проблем пред българското образование и не гарантира качеството на образованието. Липсва дефиниция за качествено образование и правила за неговото гарантиране – цяла архитектура от правила, регулации – неспособността да се предостави качествено образование в системен план – координация на нормативните актове, така че професионално да се създадат необходимите инструменти. Смятаме, че е необходимо време за изготвяне на необходимите оценки и анализи и за широко обсъждане с всички заинтересованите страни, родителски организации, както и да се чуят мненията по всяка една от темите на учителите, другите педагогически специалисти и директорите, които са на терен и биха могли да изразят своите позиции по наболелите въпроси, а и да предложат работещи решения. В заключение, бихме искали да отбележим, че предлаганите промени са много съществени и е необходимо постигане на широка подкрепа за дългосрочна визия за развитието на образованието в страната, което да се случи преди представянето на законопроекта в Народното събрание.		Националната рамка за качество в ОГРВД е своеобразен инструмент за оценяване и самооценяване на предлаганото качество и няма пряко отношение към промените в ЗПУО. Стандартът (както ще бъде променен) за ранно учене и грижа обхваща 0-3 години и е насочен към децата, а не към специалистите. Законопроектът предвижда създаване на изисквания за нова специалност във висшето образование – „специалист по ранно детско развитие“ за възрастта от 0 до започване на училище. Законопроектът е насочен именно към създаване на интегрирана системата на здравни и образователни услуги, без обаче да променя статута на самостоятелните детски градини

860.	Славка Апостолова, директор на ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“, с. Мало Конаре 1302146@edu.mon.bg 20 юни 2025 г. 15:56 ч. Електронна поща	**Становище** Предлагам да бъдат направени следните промени в: **§ 7. Член 16** (4) Езикова подкрепа включва: 1. обща подкрепа за личностно развитие чрез допълнителни модули или допълнително обучение по български език, както и чрез консултации по български език; 2. интеграционно обучение в индивидуална форма. **Категорично съм против допълнителен езиков клас. Ученици, които ходят редовно на училище чрез формите, заложени като допълнително обучение и консултации по предмети, ще могат да преодолеят образователните дефицити по български език.** (5) Видът на езиковата подкрепа по ал. 4 се определя от детската градина или училището според степемта на владеете на българския език. (8) Езиковата подкрепа по ал. 4, т. 3 се организира в дневна, индивидуална и вечерна форма на обучение. **§ 25. Чл. 76** (8) Учебният предмет Добродетели и религии е насочен към ценностно формиране на личността и възпитание в добродетели и за изучаването му се разработват алтернативни учебни програми, предоставящи възможност за избор между учебно съдържание с елементи на конфесионално обучение и без елементи на	Приема се за сведение	Формата на езикова подкрепа зависи от конкретните нужди на ученика. Няма как ученик, който идва в 9. клас и не владее български език само с обща подкрепа и индивидуално интеграционно обучение в рамките на една година да научи български език и да усвои учебния материал по всички изучавани в 9. клас предмети.

		конфесионално обучение. Изборът на учебна програма по учебния предмет Добродетели и религии се извършва при условията на чл. 12, ал. 2 в зависимост от ресурсната обезпеченост с педагогически специалисти. **§ 40 чл. 108, ал. 1 да се запази.** **§ 44, чл. 113, ал. 1, т.5 ; § 46, чл. 115а; § 52. В чл. 123 , § Да отпаднат.** **§ 48. Чл. 118** **Учебният предмет Добродетели и религия е задължителен, но няма да се поставят оценки. Тогава да бъде заложен в раздел Б-ИУЧ.** **§ 52. Чл. 123 да не се създава ал. 3** **§ 58. В чл. 143 Предлагам следните текстове като:** **Предложената ал. (2) се запазва.** Ал. (3) Регионалното управление на образованието, съгласувано с общината, утвърждава училищния план-прием в населено място с повече от две училища, в които са налице условия за провеждане на сегрегация. (4) Регионалното управление на образованието, съгласувано с общината, утвърждава училищния план-прием в училища, които не са сегрегирани, като не допуска приемът на ученици да не отговаря на условията, разписани в Наредбата за финансирането. Ал. (5) Общината съвместно с регионалното управление на образованието следи за недопускане на сегрегиране на училища в населени места, където има само едно училище. **§ 90. Раздел III** „Мерки и санкции на учениците“.	Приема се за сведение	И в раздел Б се поставят оценки. Изразена е подкрепа

		Чл. 199 „(2) Санкциите, които могат да се налагат на учениците по реда на този закон са: 1. Преместване в друго училище; 2. Преместване от дневна форма или дуална система на обучение в самстоятелна форма на обучение за ученици. (3) Налагането на санкция по ал. 2 да се предхожда от налагане на следните предупредителни мерки: 1. забележка; 2. предупреждение за преместване в друго училище; 3. предупреждение за преместване от дневна форма или дуална система на обучение в самстоятелна форма на обучение за ученици. **1. Ал. 6 /която се създава/ предлагам следните изменения и допълнения** „Когато ученикът с поведението си възпрепятства провеждането на дейностите в училището, може да бъде отстранен от училище за срок не по-дълъг от 3 дни. **Предлагам да се конкретизира:** 2. Ал. 7. Класният ръководител е длъжен да уведоми родителя за отстраняването на ученика в деня на събитието. На ученика трябва да бъде осъществена обща подкрепа по Наредбата за приобщаващото образование, като се проведе заседание на сформиран със Заповед екип за подкрепа на личностно развитие. Екипът провежда заседание, на което проследява причините за нарушаване на ПДУ от ученика и предлага на директора на образователната институция мерки за преодоляване на проблемното поведение. 3. Ал. 8. За периода на отсъствие на ученика се вписват отсъствия по неуважителни причини, които могат да бъдат признати като отсъствия по семейни причини по преценка на сформирания екип за подкрепа на личностното развитие.“ **§ 93. Чл. 201 Предлагам следната промяна:**		

		(4) Когато на ученика бъде наложена предупредителна мярка и/или санкция, до края на учебната година няма право да участва в мероприятия, изяви и дейности, извън обучението по учебен план.“ **§ 95. Чл. 203 Предлагам:** Чл. 203. (1) Санкциите „преместване в друго училище“ и „преместване от дневна форма или от дуална система на обучение в самостоятелна форма на обучение“ се налагат със заповед на директора по предложение на педагогическия съвет. (2) Предупредителната мярка „забележка“ се налага от класния ръководител, а останалите предупредителни мерки - от директора. **§ 99. Член 208, ал. 2 се изменя така:** „(2) Средството за постоянна връзка между училището и родителя е електронният дневник.“ **§ 100. Създава се чл. 210 а:** Предложената промяна няма правно основание. Родителят се запознава с ПДУ и с подписа си заявява, че както той, така и детето му, ще го спазват. **§ 114. Създава се чл. 227а:** „(6) Разходите за изпълнение на задълженията по ал. 1 се изплащат на учителя методик от директора на детската градина или училището със средства, предоставени от делегираните от държавата дейности за такава дейност.“ **§ 115. В чл. 228 Да не бъде вписвана тази алинея. Няма правно основание да бъде приложена.** „(9) Учители, директори и други педагогически специалисти, получили най-ниския резултат от скалата на оценяване. се освобождават от заеманата длъжност на основание чл. 328, т. 5 от Кодекса на труда.“	Приема се	Разпоредбата отпада от Законопроекта

		§ 140. В чл. 347 **Против съм предложените промени в чл.(3) 5. и 6.** **Няма правно основание директорът да съставя актове за установяване на нарушения.** **Няма правно основание директорът да издава наказателни постановления.** **Подкрепям промените в ал. 7.**	Не се приема	Досегашната практика показва, че съществуващото законово правомощие на кметовете да реализират административно-наказателната отговорност, не се упражнява. Предоставянето на административно-наказателни правомощия на директорите ще доведе до по-голяма оперативност и по-ясна отговорност и ангажираност.
861.	Детска градина № 15 „Гълъбче“ , гр. Варна info-400251@edu.mon.bg 27 юни 2025 г. 12:44 ч. Електронна поща	С Т А Н О В И Щ Е От Колектива на детска градина № 15 „Гълъбче“, Варна След размисъл и задълбочено обсъждане на Проект за изменение и допълнение на ЗПУО, ние, педагогическите специалисти от детска градина „Гълъбче“, гр. Варна, изразяваме и молим да имате предвид следното **1. Въвеждане на нов предмет „Добродетели и религии“ – подкрепяме предмет с наименование: „Добродетели“** **Мотиви:** Подкрепяме въвеждането на предмета „Добродетели“ като инструмент за изграждане на граждански, морални и емоционални компетентност у учениците. Развиването на емпатия, отговорност, толерантност и социални умения е ключов фактор за справяне с агресията, езика на омразата и отчуждението в училищна среда. Препоръчваме фокусът да остане върху универсалните ценности, като темата „религии“ се разглежда единствено в културен, философски и исторически аспект, както в досега съществуващия	Приема се за сведение	Законопроектът отчита конституционно установените права в чл. 37, като се предоставя избор между алтернативни учебни програми за конфесионално или неконфесионално обучение. Съобразно свободно упражненото си право на вероизповедание или религиозни или атеистични възгледи учениците ще избират измежду вариантите на програми по учебния предмет

		ЗПУО, без да води до риск от нарушаване на светския характер на образованието.		Изразена подкрепа
		2. Въвеждане на предварително езиково обучение/ езикови класове. Определяне на нивата на владеене на български език. Необходимост от ясен механизъм. **Мотиви:** Съществува обективна нужда от установяване на начално ниво на владеене на български език при постъпване в училище, особено за деца с език, различен от майчин. Въвеждането на езикови класове и структуриран механизъм за оценка ще позволи адекватна подкрепа в началото на образователния път и ще намали риска от изоставане, маргинализация и преждевременно отпадане от училището. Това е и мярката в съответствие с принципите на приобщаващото образование.	Приема се за сведение	
		3. Повтаряне на I-IV клас при сериозни езикови дефицити. Подкрепяме: **Мотиви:** В случаите, в които е доказано, че езиковата бариера възпрепятства пълноценното усвояване на учебното съдържание. Доказателство трябва да бъдат надеждни тестове за установяване на нивото на владеене на литературен български език. Тази мярка би следвало да е съпътствана от обща подкрепа на детето/ученика, като за целта се финасират /чрез проекти и програми, на МОН/ форми за допълнително изучаване на БЕЛ в училище/детската градина.	Приема се за сведение	Законопроектът предвижда повтаряне само па 1. клас при сериозни езикови дефицити. Предложението за повтаряне на 2-4. клас не е обект на настоящото обществено обсъждане.
		4. „Специализирано училище“ – добавяне на МГ и ПМГ. Продължаване без изпити в гимназиален етап – подкрепяме.	Приема се за сведение	Изразена подкрепа

		Мотиви: Разширяването на определението за „специализирано училище“ с математически и природо-математически гимназии отразява реалното състояние на училищната структура в страната. Продължаването на обучението без повторен приемен изпит в гимназиалния етап създава устойчивост и мотивация за учене в по- ранен етап, като едновременно намалява психическото натоварване на ученици и родители. Не считаме това за дискриминационна мярка. **5. Оценките от НВО и ДЗИ стават окончателни – НЕ подкрепяме.** **Мотиви:** **ВСЯКО административно действие подлежи на проверка по закон, особено ако води до правни последици за лицето /ученика/.** Оценката от тези изпити има конкретни последици-достъп до следващо образователно ниво, до диплома, до професия. Затова тя трябва да подлежи на преразглеждане при грешка! Може да съществува грешка в проверката /човешка, механична/, грешка в аритметичното сумиране на точките, сгрешен ключ за верните отговори, неправилно въведени отговори /например сканирана бланка/, системен или технически проблем в софтуера. **Това е в противоречие с принципа на справедливост при оценяването, който е провъзгласен в самия Закон. Всяко действие на администрацията, което води до правни последици за гражданите, подлежи на проверка и контрол за законосъобразност. Оценките от посочените изпити имат решаващо значение за достъпа на децата до следващи образователни нива и до диплома за завършено образование.**	Приема се за сведение	Следва да се прави разлика между резултат и оценка. Оценките от НВО и ДЗИ са окончателни по начина, по който окончателни са и оценките от държавните изпити в дипломите за висше образование. Нито в исторически план в България, нито в друга образователна система оценката от матура подлежи на преразглеждане. Оценката се поставя в резултат на преглед и оценяване на изпитната работа от двама независими оценители, специалисти в съответната област – учители и/или университетски преподаватели, а при разминаване между двамата – работата се оценява и от трети специалист. И към момента са създадени възможности учениците, съответното зрелостниците да се запознаят с

		6. Въвеждане на нови санкции – НЕ подкрепяме. **Мотиви:** Предложените нови мерки водят до увеличаване на административната и санкционна тежест в училището и до нарушаване на довериетои между учители и ученици. Училището следва да остане преди всичко образователно-възпитателна, а не репресивна институция.		оценените си изпитни работи и в случай на техническо несъответствие между резултатите. Ще бъде изрично уредено в подзаконовата нормативна уредба
		7. Забрана на мобилните телефони – подкрепяме! **Мотиви:** Подкрепяме забраната на използването на мобилни телефони в учебно време с цел подобряване на концентрацията, намаляване на дигиталната зависимост и защита на психичното здраве на учениците. Забраната следва да бъде ясно регламентирана и съобразена с възможността за спешна комуникация с родителя и детето, при необходимост.	Преиема се за сведение	Изразена е подкрепа
		8. Глоби при неизвинени отсъствия, налагани от директора. Глобите да се превеждат в полза на бюджета на училището /ДГ/ НЕ подкрепяме. **Мотиви:** Предложението създава конфликт на интересите и нарушава баланса между възпитателната и санкциониращата функция на училището/ДГ. Освен това налагането на глоби, от директорите, средствата от които остават в бюджета на училището/ДГ, може да се тълкува от родителите като финасова мярка в подкрепа на училището/ДГ, а не като възпитателна мярка в подкрепа на децата/учениците. Това рискува да разруши доверието между училището и родителската общност. Основателно може да възникнат подозрения и съмнения в обективността на преценката,	Не се приема	Досегашната практика показва, че съществуващото законово правомощие на кметовете да реализират административно-наказателната отговорност, не се упражнява. Предоставянето на административно-наказателни правомощия на директорите ще доведе до по-голяма оперативност и по-ясна отговорност и ангажираност.

		критерия и мярката, а също и в мотивите за налагане на мярката – дали мярката е в интерес на детето или във финансов интерес на училището. **9. „Споразумение“ с родителите за спазване на Правилника – НЕ подкрепяме!** **Мотиви:** Правно задължение за спазване на правилата вече съществува: всички граждани по закон са длъжни да спазват действащото законодателство и правилата на институциите. Това задължение произтича не от договор , а от ЗПУО и подзаконовите актове. Не е ясно какво представлява „споразумението“ – договор или декларация? Ако се приеме, че това е договор, то възникват въпроси относно **възможността от отказ от подписване, задължителността на клаузите, правните последици при неизпълнение и най-вече ВЪЗМОЖНОСТТА ЗА ВЪЗРАЖЕНИЯ, СРЕЩУ ЕДНОСТРАННО ПРИЕТИ ПРАВИЛА. Ако е декларация за съгласие, тя няма правна стойност, защото не добавя нищо към вече съществуващите задължения по закон.** Предложението **няма да доведе до реално подобрение на партньорството** между родители и институции**.** Истинското партньорство се изгражда чрез ДОВЕРИЕ, ДИАЛОГ И ВКЛЮЧВАНЕ на родителите в създаването на правилата – чрез Обществени съвети, УН и други работещи и доказали се форми. Формалното подписване на „споразумения“ без реално участие ще доведе до допълнително напрежение, но не и ефективно сътрудничество. Трябва да се работи за изграждане на устойчиви механизми за диалог, участие и информираност. Предложението съдържа предпоставки и за дискриминационни последици.	Приема се	Разпоредбата отпада от Законопроекта

		10. В чл. 262, ал. 4 от ЗПУО – да се премахне изразът „и други“. **Мотиви:** Изразът „и други“ създава възможност за произволно тълкуване и разширяване на правния смисъл на текста, отвъд предвидения в закона. Необходимо е да бъдат изброени точно лицата, за да се избегнат погрешни тълкувания и спекулации. **11. Замяна на „атестация“ с „оценка на труда“ и ежегодно оценяване: Не подкрепяме!** **Мотиви:** Предложението за ежегодна оценка на труда на учителя създава предпоставки за субективизъм, увеличаване на административната тежест, излишен разход на емоционална и психическа енергия на учителите. Ще генерира разход на време и физически сили, ежегодно, както от учители, така и от оценяващи екипи. Ал. 9 следва да отпадне, тъй като нарушава правни и етични принципи и може да доведе до дискриминационни практики и до злоупотреба с власт в училище/ДГ. **12. Издаване на удостоверение за завършен I, II и III клас от начален етап на основното образование само при необходимост със заявено обосновано желание от родител /настойник/ попечител или друг законен представител.** **Мотиви:** Ограничава излишна административна тежест, елиминира ненужния документооборот и оптимизира дейността на училището. **13. Основното образование да се завършва след VIII клас:**	Не се приема	Предложенията не засягат тестове от ЗПУО, подложени за обществено обсъждане

		ПОДКРЕПЯМЕ ! **Мотиви:** Съответства на възрастовите, физиологичните, здравните, емоционално-психологическите и образователните особености и потребности на учениците и обществото, а също и на **Кодекса на труда, Закон за движението по пътищата и други важни закони**, **уреждащи правата на гражданите /учениците/**. Подкрепя равен старт и е предпоставка за ограничаване на отпадането от училищно обучение.		

862.	Ива Григорова, председател на УС на Българската асоциация на PR агенциите (BAPRA) Система за документооборот „ЕВЕНТИС“ вх. № 1101-109/30.06.2025 г.	**СТАНОВИЩЕ** Българската асоциация на PR агенциите (BAPRA) е основана през 2001 година и е водеща организация за утвърждаване на високи етични стандарти в сектора на връзките с обществеността и комуникациите в България. Асоциацията е посветена на насърчаване на саморегулацията, прозрачността и социалната отговорност в сектора. Активно сътрудничим с представители на публичния сектор, бизнеса и неправителствените организации с цел развитие на устойчиво и модерно общество. Дългогодишният ни опит в бизнес консултирането и предоставянето на комуникационни решения, съобразени с развитие на българското общество и икономическата среда, ни дава основа да вярваме, че нуждата от образователна реформа е наложителна. Перспективното развитие на всички браншове, в т.ч. и на този, в който сме специализирани, изисква подготвени, адаптивни и уверени професионалисти. Тези качества предполагат силно критично мислене, емоционална интелигентност, способност за широкомащабно мислене и справяне с комплексни задачи. Смятаме, че голяма част от основите на тези умения се поставят още в училище – чрез подходяща образователна среда, съвременни програми и мотивирани учители, които предават знания и насоки за будната гражданска позиция на децата. Затова считаме, че системна и целенасочена образователна реформа не е просто социална необходимост, а е		

		стратегически приоритет за икономическата и кадрова устойчивост на страната. С оглед гореизложеното, заставаме зад становището на Българската предприемаческа асоциация (BESCO), в което са разписани детайлни предложения по така представения Законопроект за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование (ЗПУО). Изразяваме своята подкрепа и по посочените в споменатото становище текстове за конкретни изменения и допълнения в ЗПУО. Като очертаваме приоритетните области и в съответствие с ангажимента ни за благоприятното развитие на съвременното общество, заявяваме своите позиции по-долу. **ОСНОВНИ НАСОКИ ЗА ПРОМЯНА** След задълбочен преглед на проектозакона и консултации със секторни експерти, формулирахме следните препоръки за реформиране на образователната система. Те са структурирани около осигуряването на високо качество, прозрачност и иновативност в образователните практики. **I. Езиковото обучение и интеграцията на ученици с недостатъчни познания по български език** BAPRA подкрепя предложенията на BESCO, насочени към изграждане на структурирана и работеща система за езикова подкрепа. Като професионална общност, за която езикът е основен инструмент на работа, отчитаме значението на овладяването на българския език не само като учебна необходимост, а като ключов елемент на социалната интеграция, междукултурния диалог и толерантността в обществото. Подобна мярка има потенциал да преодолее трайни неравенства и да създаде основа за изграждане на гражданска и професионална идентичност още в училищна възраст. Същевременно споделяме загрижеността относно възможността групи деца да бъдат изолирани от реалната училищна среда чрез индивидуални или дистанционни форми на обучение. Настояваме за ясен и цялостен подход, включващ обучение на учители по специализирани методики за преподаване на български език като втори. Това е от критично значение		

		както за справедливото образование, така и за изграждането на активни участници в обществото. **II. Ежегодна оценка на труда на педагозите** Подкрепяме визията за усъвършенстване на системата за оценка на труда на учителите и директорите чрез ежегодно оценяване. Подобен подход кореспондира с принципите на ефективност, отчетност и развитие – ценности, които са неотменни за нашата работа с клиенти и обществени институции. Считаме, че възможността за обективна обратна връзка, съчетана с механизми за подкрепа и развитие при слаби резултати на педагогическите специалисти, е необходима както за гарантиране на качествено образование, така и за задържане на мотивирани кадри в системата. Убедени сме, че всяка оценка трябва да бъде насочена към надграждане, а не наказание. Подобна система би допринесла за повишаване на доверието в образователната среда и утвърждаване на култура на отговорност и професионализъм. **III. Продължаваща квалификация** Подкрепяме предложенията на BESCO за преструктуриране на системата за професионално развитие на педагогическите специалисти. В динамична среда като съвременната, в която технологиите и практиките се променят скорострелно, е недопустимо системата за обучение на учители да се базира на остарели критерии и способи за оценка. Заставаме зад модела, насърчаващ ефективност, въздействие и приложимост на знанията в практиката. Професията на учителя, подобно на нашата, изисква непрекъснато усъвършенстване, гъвкавост и желание за промяна и положително въздействие. **IV. Обществени съвети** Категорично считаме, че запазването и дори укрепването на правомощията на обществените съвети към образователните институции е задължително за принципите на отчетност и прозрачност в диалога между институциите и родителската общност Ефективните мерки за граждански контрол насърчават отговорното административно поведение и благоприятстват общественото доверие.		Изборът на учебници и учебни помагала, както и училищният учебен план, са част от професионалната отговорност на педагогическите

		Вярваме, че образованието трябва да бъде процес с участието на всички заинтересовани страни – включително професионални организации и родители. Подобен модел съответства на етичните стандарти за съвременна публична комуникация и балансира взаимодействието между управлението и общността. **V. Статут и функции на началниците на регионалните управления на образованието (РУО)** Споделяме аргументите относно необходимостта от запазване на професионалния, експертен и независим статут на началниците на РУО. От гледна точка на институционалната стабилност, честата смяна на ръководни фигури по политически причини подкопава доверието в системата и нарушава последователността в прилагането на политики. Това е тенденция, която, особено в последните години, се установява с почти закономерна сила за редица области от обществения ни живот.		специалисти, които притежават нужната квалификация. В досегашната практиката се наблюдава формално одобряване от страна на обществения съвет на вече направения избор от педагогическите специалисти, което води до дублиране на отговорности без реална добавена стойност. Промяната не е насочена срещу ролята на родителите и гражданите, а срещу нефункционалната практика на формално съгласуване. Същевременно тя оставя достатъчно механизми за обществено участие, контрол и диалог. Началниците на РУО имат правомощия, които по своята същност са изпълнителни. Съдържанието на тези правомощия причислява началниците на РУО повече към органи на изпълнителната власт, а

		Настояваме за изграждане на компетентен и устойчив управленски слой, който да бъде воден от професионални, а не от политически съображения, за да гарантираме стабилност на образователната система. **VI. Рейтингова система за обученията на педагогическите специалисти** Подкрепяме въвеждането на рейтингова система за обучителните програми, насочени към педагогическите специалисти. Това е стъпка към повишаване на прозрачността и качеството на образователните услуги. Подобна практика е добре позната и в комуникационния сектор, където оценката на резултатите, въздействието и удовлетвореността от обученията е основен критерий за ефективност. Считаме за наложително рейтингът да обхване и програмите на висши училища и синдикати, за да има равнопоставеност между всички заинтересовани страни и реална възможност за информиран избор от страна на педагогическите специалисти. **VII. Оценяване на учениците** Припознаваме необходимостта от по-ясно структуриране на системата за оценяване в училищното образование. Устойчивата компетентност с перспектива за надграждане е една от ценностите на съвременното образование. Текущата методология за остойностяване на ученическите знания не изследва обективно и изчерпателно уменията на подрастващите. Подкрепяме въвеждането на дефиниции за различните типове оценяване, което е основа за предвидимост, последователност и справедливост. Вярваме, че акцентът следва да бъде поставен върху диагностика и насърчаване на индивидуалния напредък, а не върху механично класиране. Това е важна стъпка към формиране на среда, в която учениците се развиват правилно. **VIII. Ръководство на стажант-учители и методическото подпомагане** Структурирана и ефективна система за методическа подкрепа и наставничество за новопостъпващите учители изисква реални и ефективно оценими промени. В нашата професия ценим особено модела на предаване на опит и практическа експертиза, както и наличието на ясни професионални роли и кариерни пътеки. Подобна реформа в образователната система би повишила качеството на преподаване, намалила текучеството и създала		не към държавната служба.

		стабилна основа за приемственост между поколенията преподаватели. С оглед задържането и развитието на младите преподаватели, подкрепяме предложените механизми за тяхната подкрепа и подготовка и изграждането на интегрирана система. **IX. Запазване правото на директорите да се върнат на длъжност след заемане на политическа длъжност.** Както за други от приоритетните области, така и тук мотивите ни в подкрепа на позицията на BESCO са с оглед безапелационната нужда от политическа неутралност в образователната система. Категорично считаме, че управлението на образователните институции следва да бъде освободено от политически влияния, за да се гарантира тяхната стабилност, доверие и автономия. В допълнение – заемането на съответната длъжност в този контекст следва да се приравни към правото на личния избор за професионална ориентираност, а не да се регулира служебно и по силата на нормативен акт.		Разпоредбата е продиктувана от становище на Главния инспекторат към Министерския съвет, според което в тези случаи е налице перманентен конфликт на интереси, ако не бъде прекратено трудовото правоотношение на лицето за длъжността „директор“. От друга страна, всеки има право да се кандидатира за заемането на изброените позиции, като при това следва да се гарантират, както трудовите му права, така и правото му да заема изброените позиции. Разпоредбата е по аналогия на § 7 от ПЗР на Закона за държавния служител.

		X. Въвеждане на предмет "Добродетели и религии" След внимателен анализ и оценка на разнопосочните и бурни обществени дискусии по темата, считаме, че подходът към нея трябва да бъде внимателно преценен. Разпознаваме нуждата от ценностно възпитание в училище, но подобно допълнение в учебния план би създало предпоставки за неясноти, социално напрежение или дори да отвори вратата за политизация на учебния процес. Като организации, работещи в областта на комуникациите и насърчаващи плурализма, се обявяваме за запазване на светския характер на българското образование и изграждане на приобщаваща учебна среда. **Заключително становище** BAPRA вярва, че предложените реформи ще допринесат за изграждането на по-качествена образователна система, която отговаря на нуждите на съвременния свят. Приветстваме възможността за сътрудничество с Министерството на образованието и науката за изготвяне на допълнителни препоръки и участие в процесите по прилагане на реформите.		
863.	Ирина Тодорова ira_vd@abv.bg 30 юни 2025 12:02 Електронна поща	Пиша Ви по повод предложенията за изменения на ЗПУО като гражданин и майка на 7 -класник, която последНите години челно се сблъсква в прогимназиалния етап на обучение в странАта, конкретно в 1 квартално столично училище. Като цяло подкрепям намеренията на МОН да инициира промени в ЗПУО, тъй като българкото училище в голяма степен, особено след начален етап, боксува - преподава се едно много базово ниво, оценките се завишават и в крайна сметка се създава лъжливо самочувствие и представа за собствените възможности на самите ученици, дори съм свидетел на демотивация на ученици с потенциал... Но в сегашния вид предложенията са доста общи и рамкиращи - не са достатъчно добре обмислени, конкретизирани и ясно разписани, така че да се предусети желания положителен ефект. Катерорично **не подкрепям въвеждането на задължително избираем учебен предмет "Добродетели и религии" - противоречи на светския характер на образованието и би доведело до разделение, както между учениците, така и между техните семейства.** В подкрепа, бих споменала, че "това го играхме", когато дъщеря ми беше 1 клас тук в столицата, приета	Приема се за сведение	Предложеният нов учебен предмет добродетели и религии ще се изучава наред с останалите общообразователни учебни предмети, които формират характера на светското образование. Критическото мислене е меко умение, включено в ключовите компетентности, което се развива при обучението по всички учебни предмети.

		в 1 иновативно квартално училище. Леко ни заблудиха, че става въпрос за нов иновативен предмет, именно свързан с изучаване на какво е добро и лошо от първолаците, но впоследствие при появата на учебника, се разбра, че става дума за изучаване на християнството и то в стил "Библията за деца"... Няколко родители възроптахме, получи се ситуация деца да не влизат в този час, а да трябва да се пазят от учителката по занималня... В крайна сметка се получи доста неловка ситуация и за нас родителите, за учителите и за самите деца и този иновативен предмет не просъществува следващите години! Няма научни доказателства за положителен ефект от религиозното образование, а добродетелите и сега би следвало да са залегнали в някои от учебните предмети под различна гледна точка като литература, история, час на класа, а и във фиктивно съществуващия (поне в прогимназията) предмет гражданско образование... А и мое мнение, добродетели на теория трудно се преподават, важен е личния пример на отделните членове на дадена училищна общност, вкл. родителите чрез т.нар. Обществени съвети - като стимулиране и поощряване участието в доброволчески акции за облагородяване на самото училище например или поддържане в добър и приятен вид, без боклуци, треви и храсти... **Против съм въвеждането на елемента "социално-поведенчески умения" в оценяването** - това би позволило субективизъм и злоупотреби и може да доведе до появата на наказателни оценки. Не считам, че санкциите срещу учениците с отстраняване от училище и неучастие в училищни мероприятия ще имат положителен ефект - по-скоро могат още повече да демотивират учениците и да засилят проблемното поведение и съпротивата им срещу училището, особено в прогимназията, когато забушуват хормоните им и навлизат в тийнеджърството. Тук изцяло подкрепям позицията на фондация "Заедно в час" по темата. Конкретно : "Учителите безспорно имат нужда от подкрепа за това да създадат ефективна среда за учене в класната стая. Тази подкрепа обаче не се свежда до авторитарното и едностранно налагане на санкции, а включва: ● подкрепа за учителските умения да овладеят класната стая, да наложат култура на уважение и доверие в нея, както и да бъдат модел на поведение за учениците;		Чрез включването му в задължителните учебни часове не се отнема правото на родителите да възпитават децата си. Законопроектът отчита конституционно установените права в чл. 37, като се предоставя избор между алтернативни учебни програми за конфесионално или неконфесионално обучение. Съобразно свободно упражненото си право на вероизповедание или религиозни или атеистични възгледи учениците ще избират измежду вариантите на програми по учебния предмет. Разделянето на децата в зависимост от алтернативната учебна програма не е принудително, а се основава на избора на учениците и техните родители.

		● ясни училищни процедури за идентифициране на деца в криза и навременна подкрепа за тези ученици от отговорни и доверени възрастни; ● обективен процес (напр. училищна медиация) за изслушване на страните и разрешаване на конфликти; ● подкрепа и информация за родители какви мерки биха могли да вземат, за да подобрят поведението на детето." **Не съм съгласна и с предложението учениците, които в IV клас са влезели в математически и природоматематически гимназии, да остават в тях без кандидатстване след VII клас.**Това създава образователни неравенства между децата, особено за тези от семейства, които могат да си позволят частни уроци, и връстниците им, родени в среда с по-ниски финансови възможности. Също така намалява възможността децата, които са развили интереса си към математиката и природните науки на по-късен етап, да учат в специализирано училище. Допълнително, предложените мерки не стимулират и по-качественото образование по математика и природни науки. Доброто усвояване на тези предмети не би следвало да се ограничава до специализирани гимназии, а да е факт във всяко едно училище поради ключовата роля на тези дисциплини за развиването на аналитичните умения на учениците и уменията им за решаване на проблеми. **В заключение, подкрепям позицията на фондация "Заедно в час"**, че в текущия вариант на проекта на ЗИД на ЗПУО "липсват спешни и важни за сектора реформи като: 1. промени в подготовката, наставничеството и подкрепата на учители и директори; 2. **описание на това какво е качество в образованието, как го постигаме и измерваме;** 3. увеличаване на автономията на училищата, директорите и учителите; 4. гарантиране на институционална отчетност и професионална отговорност за постигнати цели и резултати на всички нива в системата;		

		5. цялостна промяна в системата за оценяване на учениците, вкл. превръщане на националното външно оценяване в истински диагностичен инструмент; 6. промени в РУО, така че да минат от контролна към подкрепяща функция. Ако промените в образованието са на парче, те не постигат положителен ефект, дори напротив, а най-потърпевши са учениците, учителите и директорите." **С уважение и с надежда в екипа Ви да има хора със грижа и сърце за нашите деца и тяхното образование!** **Все пак в утрешния ден те ще станат нашите лекари, строителни инженери, енергетици, нашите лидери начело на държавата...**		
864.	Георги Дичев, председател на Съвета на Камарата на частните съдебни изпълнители Система за документооборот „ЕВЕНТИС“ вх. № 1101-109/30.06.2025 г.	Използваме като повод публикувания на 23.05.2025 г. за обществено обсъждане в Портала за обществени консултации проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование, за да повдигнем пред Вас отново необходимостта от въвеждането на целенасочено, последователно и практически ориентирано базово (основно) обучение по темите, свързани с финансова грамотност и управление на лични финанси за всички ученици в гимназиалния етап на училищното образование. Както вече сме Ви информирали, налице е изключително тревожна тенденция към увеличаване на задлъжнялостта при младите хора, като по данни на Камарата на частните съдебни изпълнители, към ноември 2024 г. са налице 120 000 изпълнителни дела срещу младежи на възраст между 18 и 30 години. Причините за това са свързани основно с липсата на базови познания на младите хора в сферата на управление на личния бюджет, невъзможността да разбират най-често срещаните финансови и правни понятия и условията на различните финансови продукти, както и невъзможността да анализират и да предвиждат последиците и финансовите ефекти от решенията, които вземат. В дългосрочен аспект тази тенденция ще има негативно отражение		

		върху общественото благосъстояние и ще препятства осигуряването на устойчиво икономическо и социално развитие на държавата. Ето защо през учебната 2024/2025г. Камарата на частните съдебни изпълнители, с подкрепата на Министерството на образованието, проведе национална образователна кампания на тема „Управление на лични финанси и кредити – основни правила и информирани решения“, насочена към учениците от втори гимназиален етап. В кампанията са включени теми, свързани с управление на личен бюджет, кредити и кредитни продукти, както и последици от неизпълнение на поетите парични задължения. В нея взеха участие над 7 500 ученика от 103 училища в 21 области в страната. Независимо, че планираме кампанията да продължи и през учебната 2025/2026г., доколкото финансовата култура е фундаментална и основополагаща за съвременния начин на живот, считаме че е необходимо в учебните програми в средното училище да залегнат задължителни часове в рамките на общообразователната подготовка по основни теми, свързани с финансовата грамотност. С оглед избягване на увеличаване на учебните часове в и без това натоварената учебна програма, е възможно да се използва т. нар. час на класа, да бъдат включени отделни модули в други учебни дисциплини (например в предмет „Гражданско образование“), да се увеличи броя на задължителните часове за сметка на избираемите и факултативните такива, или по друг подходящ начин. И към настоящият момент чл. 76, ал. 5 от действащия Закон за предучилищното и училищното образование регламентира възможността да се изучават учебни предмети в областта на предприемачеството и управлението на личните финанси, но това не е задължително. От своя страна чл. 77 от същия закон не предвижда изрично усвояване на ключови компетенции и умения в сферата на личните финанси в рамките на общообразователната подготовка, но изисква изграждане на социална и гражданска компетентност, инициативност и предприемчивост. Действащата Национална стратегия за финансова грамотност и План за действие (2021-2025 г.) към нея, приети с Решение на Министерския съвет от 10 февруари 2021 г., прокламират повишаването на финансовата грамотност, в т.ч. и на учениците. Предвидено е това да се осъществи чрез		

		актуализиране и разработване на ново учебно съдържание, методически/дигитални платформи, както и с методическо обучение на учителите, като се препоръчва по-широко използване на избираемите и факултативните часове. В процеса на подготовка и осъществяване на нашата кампания обаче установихме, че предмети, свързани с финансовата грамотност се изучават основно в професионалните гимназии с икономическа насоченост и в част от профилираните икономически паралелки, като в учебния план на останалите не са предвидени нито избираеми, нито факултативни часове, свързани с темата. Това означава, че по-голямата част от учениците не получават нужните системни знания, независимо, че горепосочената стратегия прокламира финансовата грамотност като държавна политика и дългосрочен приоритет. Следва да отбележим, че в действителност в задължителното учебно съдържание има въведени отделни теми и понятия, свързани с финансовата грамотност, но те се изучават в различни класове и са разхвърляни в отделни учебни дисциплини (основно „Технологии и предприемачество“, „Математика“ и „География“). За съжаление липсва единен, цялостен, мултидисциплинарен подход и изграждане на междупредметни връзки, което да позволи на учениците да развият задълбочени знания. По време на кампанията, проведена от КЧСИ, масово самите ученици споделяха, че макар и да разпознават част от използваните в лекцията понятия, преди провеждането й техните знания са били изолирани, не са осъзнавали връзката между изучаваното в отделните учебни дисциплини и неговата практическата стойност и приложимост. Предвид гореизложеното, Ви призоваваме да инициирате необходимите законодателни промени, както и следващите от това промени в образователните стандарти и изготвяните въз основа на тях учебни програми, така че в рамките на задължителната общообразователна подготовка за всички ученици от гимназиален етап да бъде включена цялостна образователна и практически насочена програма за преподаване на финансова грамотност, която да отговаря на всички съвременни стандарти и която да води до ефективно усвояване на знания и компетентности, позволяващи на младите хора да управляват умело		

		личните си финанси и да могат да вземат информирани финансови решения.		
865.	Петър Статев, председател на УС на Фондация "Клъстер информационни и комуникационни технологии" (ИКТ Клъстер) anna_naydenova@ictcluster.bg 27 юни 2025 г. 16.59 ч. Електронна поща	**С Т А Н О В И Щ Е** От името на Фондация "Клъстер информационни и комуникационни технологии" (ИКТ Клъстер) изразяваме нашето становище и споделяме предложения по представения законопроект за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование. Фондация ИКТ Клъстер обединява ИКТ Асоциации и ИКТ клъстери в България, в които членуват голям брой малки и средни предприятия от различни сегменти на ИКТ индустрията и български университети. Компаниите, членове на ИКТ Клъстер, развиват своя бизнес в индустрии с висока добавена стойност. Основна роля за развитие и растеж е наличието на кадри, притежаващи професионални умения и компетентности, отговарящи на динамично променящия се пазар на труда в ИКТ бранша. Това предполага наш приоритет да бъде подкрепа на развитието на качествено образование и обучение, което подготвя бъдещите специалисти с необходимите знания и умения. От изключително значение е активното съдействие за дефиниране на тенденциите на развитие на икономиката на страната, което налага актуализиране на изискванията към компетентностите на младите хора, които ще се търсят реализация на пазара на труда. Изложените аргументи и въпроси, които адресираме към Вас, биха допринесли за провеждането на необходимата реформа в образованието, която е ключов фактор за развитието на обществото и икономиката. **1. Въвеждане на задължително вероучение** Крайно спорната концепция за въвеждане на обучение по религия или добродетели в учебната програма още от първи клас, макар и без оценяване на учениците, на практика премахва неутралността на българското образование спрямо различните вероизповедания **Аргументи и коментари:** • Децата нямат концепция за религия и религиозна принадлежност. • В България съществува разнообразие от религии и нерелигиозни светогледи. Задължителното преподаване на една или дори няколко религии би дискриминирало тези, които не се припознават в тях.	Приема се за сведение	Предложеният нов учебен предмет добродетели и религии ще се изучава наред с останалите общообразователни учебни предмети, които формират характера на светското образование. Критическото мислене е меко умение, включено в ключовите компетентности, което се развива при обучението по всички учебни предмети. Чрез включването му в задължителните учебни часове не се отнема правото на родителите да възпитават децата си. Законопроектът отчита конституционно установените права в чл. 37, като се предоставя избор между алтернативни учебни програми за конфесионално или неконфесионално обучение. Съобразно свободно упражненото

		• Неясноти около промяната: как ще бъдат подготвени учителите, какво ще стане в смесените райони, какви ще са учебните програми; • Риск от още по-голямо разделение на децата в смесените райони **2. Въвеждане на езикова подкрепа за децата и учениците, които не владеят български в достатъчна степен** Предложението адресира изключително съществен проблем пред образованието на децата със слаби езикови познания по български език. Слабото владеене на български език силно пречи на учениците да напредват в обучението.Този проблем се проявява още в предучилищното и началното училищно образование, като в прогимназиалната степен вече става критичен за напредъка на учениците. **Аргументи и коментари:** • Липсва цялостна визия и яснота на предлаганите промени; • Не се коментира основният фактор за успеха на учениците - учителите. Ако учителите не бъдат обучени как да преподават на деца, които говорят различен език в семейството, рискът е с тази промяна да не се получи очакваният ефект на интеграция. **3. Въвежда се повтаряне на 1 клас** Липсва консенсус доколко възможността да се повтаря училищен клас се отразява позитивно на ученика и неговите образователни резултати, особено в началния етап на обучение. **Аргументи и коментари:** • Повтарянето на клас е практика, която не се подкрепя от образователни експерти и психолози и не е доказано, че води до резултат. • Повтарянето на клас още повече демотивира учениците и е предпоставка за ранно отпадане от училище. **4. Още по-голям натиск за кандидатстване в 4 клас в МГ и ПМГ** Едно от най-съществените предложения е свързано с промяната в статута и приема на ученици в математическите (МГ) и природоматематическите гимназии (ПМГ). Министерството правилно е установило проблем с математическите знания и умения на учениците, но за решаването му не е избран правилен подход. **Аргументи и коментари:**		си право на вероизповедание или религиозни или атеистични възгледи учениците ще избират измежду вариантите на програми по учебния предмет. Разделянето на децата в зависимост от алтернативната учебна програма не е принудително, а се основава на избора на учениците и техните родители. Не се съдържа предложение Началниците на РУО имат правомощия, които по своята същност са изпълнителни.

		• Още в началното образование стресът и натискът върху децата и семействата за прием ще станат много по-големи; • Ще се увеличи натискът за кандидатстване в 4-ти клас. • Ще доведе до стесняване на приема в МГ и ПМГ в 8-ми клас; • Би било по-адекватно да се коригира начинът на подбор на ученици след 7-ми клас в математическите гимназии (включително промяна в съдържанието и формата на националното външно оценяване по математика), отколко изместването на приема по време на началното образование. **5. Прехвърляне на отговорността за десегрегация на общините** В населени места, в които функционират сегрегирани детски градини и училища и в които са налице условия за осъществяване на образователна десегрегация, общините организират и осъществяват дейности по образователна десегрегация и недопускане на сегрегация. **Аргументи и коментари:** • Училищната десегрегация е важен въпрос, който има нужда от добре обмислена държавна политика на национално ниво. • Общините би следвало да бъдат подпомогнати от централната власт; • Ако се остави само в ръцете на общините, се създават условия за напрежения на местно ниво. **6. Опасност от политически натиск върху началниците на РУО** Началниците на РУО вече няма да са държавни служители, а органи на изпълнителната власт с териториална компетентност **Аргументи и коментари:** • Смяната на статута на началниците на РУО може да е предпоставка за по-голям политически натиск върху тях. • Създават се условия началниците на РУО да бъдат сменяни от всяко ново правителство, което противоречи на принципа за аполитичност на институциите, свързани с образованието. **7. По-лесно налагане на санкции** При лошо поведение ученикът може да се отстрани от училище за срок не по-дълъг от 3 дни. Когато в рамките на една учебна година на ученика са наложени три предупредителни мерки, до края на учебната година той няма право да участва в мероприятия, изяви и дейности, извън обучението.	Приема се за сведение	Съдържанието на тези правомощия причислява началниците на РУО повече към органи на изпълнителната власт, а не към държавната служба.

		Премахва се задължението по време на изслушването на ученика, на когото е наложена санкция, да присъства психолог или педагогически съветник **Аргументи и коментари:** • Санкциите без подкрепа не решават проблеми, а ги задълбочават. • Премахването на участието на психолог намалява защитата на ученика и възможността да се намери правилно решение. **8. Ограничава се ролята на родителите при образованието на децата със СОП** Родителите на деца със СОП вече нямат думата в определянето на формата на обучение на децата им - дневна или индивидуална. Решението ще се взима от екипа за подкрепа на личностното развитие. **Аргументи и коментари:** • Създават се условия всяко дете със СОП, да бъде отстранено от училище и вкарано в индивидуална форма на обучение само с решение на екипа за подкрепа на личностното развитие. • Необходима е формулировка, която не отнема правото на родителя да взима решения в най-добрия интерес на детето си.	Приема се частично	Направена е редакция в текста, съгласно която е определено, че този избор се прави след обсъждане с родителя и след писмено изразено мнение от родителя. С тази редакция се подчертава ролята на родителя и на процеса на обсъждане с него на вземането на решението относно формата на обучение. Направено е и допълнение в текста, с което е определена процедура, съгласно която при несъгласие на родителя с определената от екипа в училището форма на обучение, той има право да подаде заявление за извършване на

		. . . . **9. Вместо атестации - оценяване на труда на учителите** Премахват се самооценката и атестирането на учителите, въвежда се ежегодно "оценяването на труда" **Аргументи и коментари:** • Няма яснота за методиката и оторизиран орган, който да извършва оценяването на труда. • Не са дефинирани критериите за оценяването на труда (трябва да бъде въз основа наблюдение на часове с ясни и обективни стандарти и критерии какво се оценява) • Мерки при ниска оценка - въвежда се директно освобождаване без възможност учителят да получи подкрепа за повишаване на уменията си **10. Промени в продължаващата квалификация на учителите** Педагогическите специалисти са длъжни ежегодно да повишават квалификацията си, като придобиват най-малко три квалификационни кредита за всеки период на оценяване на труда им, от които поне един в резултат на вътрешноинституционална и/или междуинституционална квалификация и поне един в резултат на обучение по програми на ВУЗ, специализирани звена и обучителни организации **Аргументи и коментари:** • Професионално-квалификационните степени не трябва да влияят на възнагражденията на педагогическите специалисти и трябва са предмет на контрол	Не се приема	повторна функционална оценка от регионалния екип към съответния регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование относно определянето на формата на обучение.

		• Премахване на изискването за брой прослужени години за кариерен растеж на учителите и въвеждане на качествени критерии • Премахване на неефективната система с квалификационни кредити за преминати обучения **. 11. Рейтингова система на допълнителните обучения на учителите** Регистърът на одобрените обучения ще съдържа рейтингова система на програмите за обучение и удостоверенията, издадени за присъждане на квалификационни кредити на педагогическите специалисти, участвали в обучения за повишаване на квалификацията си **Аргументи и коментари:** • Не са включени в регистъра обученията и програмите на ВУЗ, откъдето следва, че няма да участват в рейтинговата система. • Би трябвало предлаганите от ВУЗ обучения също да имат оценка на качеството. **. 12. Създава се Национален център за кариерно ориентиране** Национален център за кариерно ориентиране ще извършва дейности по провеждане на държавната политики в областта на кариерното ориентиране и консултиране, на организационното подпомагане и методическото ръководство на кариерното ориентиране и консултиране, осъществявано от центровете за подкрепа за личностно развитие и от училищата, както и квалификацията на кариерните консултанти в тях. **Аргументи и коментари:** • Кариерното консултиране трябва да се осъществява по децентрализиран модел • Кариерното консултиране би трябвало да се случва в училище, с помощта на бизнеса, и най-вече с предоставяне на досег на учениците до различни професии. • Няма смислени аргументи за създаване на ново държавно звено на национално ниво. **. 13. Частните градини и училища, които получават субсидия от бюджета, няма да имат изискване да приемат част от децата без такси** Премахва се изискването за частните детски градини и частните училища, които са включени в системата на държавно финансиране, да осигуряват	Не се приема	Практиката показва неравномерност в обхвата и качеството на услугите – предимно на общинско ниво, но не и на областно, тъй като кариерните консултанти към момента са назначени в центрове за подкрепа за личностно развитие, а те са общински институции, както и липса на единна методическа и организационна рамка на извършваното от кариерните консултанти кариерно

		възможност 20 на сто от приеманите в тях деца и ученици да се обучават без заплащане. **Аргументи и коментари:** • Изискването беше възможност за деца от семейства без финансови възможности да посещават частни учебни заведения **. 14. Несъществени промени в оценяванията** Важен елемент от системата на училищното образование, който се нуждае от регулация и липсва в предложения ЗИД на ЗПУО е цялостен подход за оценка на представянето на училищата, базиран на стандартизирани изпити и критерии за качество на образованието. **Аргументи и коментари:** • Необходима е по-мащабна реформа в системата за оценяване, чрез която да се актуализират формите и подходите на оценяване. Крайната цел да бъде повишаване на предвидимостта и последователността в националната изпитна система. • Преосмисляне на ролята на националното външно оценяване (НВО) в края на IV, VII и X клас, което трябва да се превърне в истински инструмент за оценяване на подготвеността на учениците, без да се използва за класиране и съревнование. • Оценката на качеството на училищното образование следва да се доразвие в систематично оценяване на постиженията на учениците чрез изпити, които да дават възможност за оценка на добавената стойност на училището като цяло. Само тогава ще има информация къде и защо са необходими допълнителни усилия за подобряване на резултатите и какви мерки да се предприемат, за да се постигнат образователните цели. **. 15. Забрана за телефони за учениците** На учениците се забранява да използват мобилни устройства за комуникация в училище, освен за строго образователни цели, по здравословни причини или при форсмажорни обстоятелства **Аргументи и коментари:**		ориентиране на учениците. С предложения Национален център за кариерно ориентиране се цели именно да се преодолеят тези недостатъци чрез създаване на единна структура с национален обхват, за да се даде възможност за ефективно прилагане на държавната политика в областта на кариерното ориентиране и консултиране като се обединят ресурсите и експертизата и се оптимизират административните и финансовите параметри. Така ще се постигне по-високо качество и по-добро териториално покритие на кариерните услуги от кариерни консултанти във всяка област. Националният кариерен център ще обхване само съществуващите към момента кариерни консултанти, които ще

		• Важно е, че мобилни устройства все пак могат да се използват за строго образователни цели; • Необходимо е да се регламентират правила и да се направят препоръки към учителите за ползване на мобилни телефони, със строго образователни цели, по време на учебния процес. **. 16. Базови учители за стажант-учителите и методическо подпомагане** Стажант учителите работят под ръководството на базови учители. Базовият учител се определя от директора на детската градина или училището по предложение на висше училище или университет, подготвящ педагогически кадри. **Аргументи и коментари:** • Подготовка на базовите учители, следва да бъде провеждана на базата на ясни стандарти, така че да имат необходимите умения да направляват педагогическата практика и да допринасят за повишаване на качеството на обучение на бъдещите учители; • Необходимо е изграждане на цялостна система с ясно дефинирани критерии за ефективно практическо обучение в реална класна стая на бъдещите учители. **. 17. Запазване правото на директорите да се върнат на длъжност след заемане на политическа длъжност** Лице, заемащо длъжността „директор“ на институция от системата на предучилищното и училищното образование, което бъде избрано за народен представител, министър, кмет или бъде назначено за областен управител, или бъде избрано или назначено за едноличен орган на власт, негов заместник или член на колегиален орган на власт, има право след прекратяване на пълномощията му да заеме предишната си длъжност. За времето на отсъствието му на същата длъжност може да бъде назначено друго лице като заместник. Същите права имат и членовете на политическите кабинети, съветниците и експертите към тях. **Аргументи и коментари:** • Изборът на директори да се кандидатират за политически длъжности е техен личен;		работят във всички общини и населени места от съответната област.

		• Назначаването на заместници за неясно колко дълъг период от време възпрепятства дългосрочното развитие на училището. • отваря се врата за политическо влияние, което е в противоречие с принципите на професионализъм, автономия и политическа неутралност на образователната система. **. 18. Премахване на правомощия на Обществените съвети** Няма вече да съгласуват училищния учебен план и избора на учебници и помагала, съгласуването на училищния бюджет и още ред други важни правомощия. **Аргументи и коментари:** • Обществените съвети могат да бъдат важен орган, който да помага за дейността отчетността и визията за развитие на на училищата. • На базата на доказаното през годините положително въздействие върху развитието на училищата би трябвало техните дейности да се стимулират, а не ограничават. • Правомощията на Обществените съвети трябва да бъдат разширявани и да бъдат създадени условия за укрепването и разгръщането на тяхната роля. Така ще се гарантира по-голяма прозрачност, отчетност и доверие между образователната институция (училище, детска градина) и родителската общност, която е важна страна в образователния процес на подрастващото поколение. Надяваме се, че предложенията и коментарите ни ще бъдат взети под внимание в рамките на обществените консултации и оставаме на разположение да съдействаме в следващите етапи на реформата в образованието.	Не се приема	

			Не се приема	Разпоредбата е продиктувана от становище на Главния инспекторат към Министерския съвет, според което в тези случаи е налице перманентен конфликт на интереси, ако не бъде прекратено трудовото правоотношение на лицето за длъжността „директор“. От друга страна, всеки има право да се кандидатира за заемането на изброените позиции, като при това следва да

				се гарантират, както трудовите му права, така и правото му да заема изброените позиции. Разпоредбата е по аналогия на § 7 от ПЗР на Закона за държавния служител. Изборът на учебници и учебни помагала, както и училищният учебен план, са част от професионалната отговорност на педагогическите специалисти, които притежават нужната квалификация. В досегашната практиката се наблюдава формално одобряване от страна на обществения съвет на вече направения избор от педагогическите специалисти, което води до дублиране на отговорности без реална добавена стойност. Промяната не е насочена срещу ролята на родителите и гражданите, а срещу нефункционалната

				практика на формално съгласуване. Същевременно тя оставя достатъчно механизми за обществено участие, контрол и диалог.
866.	Зорница Велинова Стратиева Система за документооборот „ЕВЕНТИС“ – вх. № 94-4318/26.06.2025 г.	**Петиция за разширяване приема на ученици след 4-и клас** Конституционното право за свободно образование на учениците след четвърти клас да изучават свободно разширено математика е погазено. Причината е остаряла Наредба № 10 от 2016 г. за организация на дейностите в училищното образование на МОН. Ограниченият брой на места за държавния план-прием, разписан в Наредбата, не допусна около 400 добре подготвени ученици в София, 100 във Варна, 50 в Пловдив и 50 в Бургас да изучават разширено математика през учебната 2024/2025 г.. Това са деца с изключително добра подготовка по математика, поставени в среда, където минимална грешка повлия на бъдещето им и ги лиши от разширено изучаване на математика въпреки годините положен допълнителен труд и подготовка. За сметка на това, ученици без постигнати добри резултати получиха възможността да учат свободно математика, което е дискриминация по отношение уседналостта към малолетните математически таланти на България. Паралелно с това направихме анализ на резултатите на матурите в 4-и и 7-и клас и установихме влошено качество на образованието по математика в прогимназията на национално ниво. Българските четвъртокласници са на 9-о място в Европа по математика в международното изследване TIMSS 2023 и очаквано на матурата в 4-и клас само 20% от децата имат резултат под 50 точки. Осмокласниците от България не участват в TIMSS 2023, но на матурите в 7-и клас процента на децата с под 50 точки нараства на 65%. В област Видин този процент е 85%, в 15 области е над 75% и единствено в София е под 50%. Децата не успяват да развият математическите си способности още в основното си образование и това оказва съществено		

		влияние впоследствие върху технологичния и икономическия напредък на България. Това е национална катастрофа с предстоящи последствия. Осигуряването на условия за изучаване на математика и насърчаването на образованието са основни принципи, залегнали в Конституцията на Република България, затова заради неадекватния прием тази година бяха сезирани компетентните институции с множество сигнали от 06.04.2024г. до сега, с призив да се разшири план-приемът и да се подобри прогимназиалното обучение по математика. Резултати към настоящия момент няма. С настоящото писмо Ви изпращаме петиция за разширяване приема на ученици след 4-и клас, съдържащо следните искания: **● Да бъде осигурен широк достъп до паралелки с разширено изучаване на математика в основните и средни училища, предоставящи равнопоставеност на обучението по математика при предстоящата задължителна матура и реални възможности за развитие на логическото мислене на децата.** **● Министерство на Образованието и науката да възложи изготвянето на специална методология за преподаване в паралелките с разширено изучаване на математика в средните училища, която да спомогне и предаде нужния опит на учителите по математика в средните училища.** Българските четвъртокласници са на 9-о място в Европа по математика в международното изследване TIMSS 2023, а в прогимназията се наблюдава **огромно понижение в качеството на знания на учениците по математика като регистрираме тревожни резултати в края на 7- и клас и спад до последно място в Европа.** **На матурата в 4-и клас 20% от децата имат резултат под 50 точки, докато в 7-и клас този процент е вече 65%.** Децата не успяват да развият математическите си способности още по време на основното си образование и това оказва съществено влияние впоследствие върху технологичния и икономическия напредък на страната. **Основното ни искане е да променим образователната система в полза на децата и тяхното по-добро бъдеще.**		

		Паралелно с това, държавният план-прием в математически паралелки след 4-ти клас срива мотивацията на хиляди ученици годишно, решили да изучават свободно математика в по- горен клас. **Образователната система в България е установила лоша практика в приема на силни и добре подготвени ученици, лишавайки ги от достъп до разширено математическо образование в прогимназиалния курс на обучение поради нежеланието на чиновниците да разкриват допълнителни математически паралелки.** През 2023/2024 г. при държавен план- прием по математика от 1300 деца в цялата страна, най-добрите 1012 деца бяха в София, Варна, Пловдив и Бургас и се бориха за едва 416 отворени места. **Децата са поставени в среда, където минимална грешка повлиява на бъдещето им и ги лишава от разширено изучаване на математика въпреки солидната им подготовка.** Единственото решение за десетките хиляди засегнати деца **е достъп до качествено прогимназиално математическо образование в основните и средни училища и предоставяне на училищата реална възможност да осъществяват прием в математическа паралелка.** Нужно е изготвянето на стратегия и методика за разширено преподаване на математика от компетентните образователни институции. **Изпратили сме стотици писма към компетентните образователни институции, изготвили сме научен анализ, входирали сме официално подкрепата на 112 български учени математици от 15 университета, но към момента промяна за прогимназиалното математическо образование няма.** **В настоящата кампания се обръщаме към всички граждани на България с молба за подкрепа за развитието на децата. Апелираме за широка подкрепа!** Преди попълване на тази форма, молим да се запознаете с искането в пълнота ТУК. При попълване на тази форма, Вие се съгласявате със съдържанието на отправеното искане и го подписвате като гражданин. В искането няма да се публикува информация за контакт. Ако сте гласували многократно ще отчетем само последния глас.		

		Родителски мнения: **Виолета Блажева:** "Нашето дете остана на броени места под чертата в СМГ за 5 клас. Беше положил огромни усилия за влизане при "шампионите" още от 5 ти клас, защото от СМГ излизат всякакви медалисти, не само по математика, т.е. децата имат конкурентна среда и постигат много, а той може и иска това. За съжаление поради ограничения брой места и огромния наплив в София, остана отвън. Мотивацията падна рязко, настроението, усмивката изчезна, започна да се самообвинява, че не е достоен, а той е дете с медали от състезания. В училището където учи сега най-слабият преподавател от тези, които им се паднаха в 5 клас е тази по математика… горенето в него е почти потушено… и за да има шанс за 7 клас изобщо ще трябва да се дават купчина частни уроци, за да наваксаме положението. Как беше израза "Системата ги убива ". В обикновените не-специализирани паралелки никой не търси бисерчетата, за да ги развива, ама никой. Ден да мине друг да дойде. Във всяко училище трябва да има поне една паралелка с математика - науката най-много развиваща логическото мислене на децата. Дано някой някъде се сезира и да се промени образователната система ама наистина, а не да отбие номера докато мине мандата. Макар, че вече се съмнявам, че някой иска децата да са умни… а и като гледам и как всяка година има на поне на една от матурите, с грешна задача или на олимпиада, вече не знам и какви хора работят в това министерство…" **Донна Вълкова:** "Аз съм родител на дете, което беше в тази ситуация миналата година. Резултатът му от областния кръг на олимпиадата беше 19т, но високият стрес му донесе само 20т на МзВ при положение, че на всички пробни изпити преди това изкарваше по около 28-30 точки, не успя да влезе в СМГ и НПМГ. Оказа се сред първите под чертата. За наш късмет научихме за ПЧМГ, където хората са го измислили. Те дават право децата да се явят на 3 приемни изпита и вземат най-високия резултат. Така факторът притеснение го няма и децата показват максимума. Синът ми изкара почти максимален резултат на един от тези изпити и сега е с пълна стипендия за целия етап 5ти-7ми клас."		

		Савина Антова: "Мнението ми на майка и специалист по детско развитие е, че нивото на подготовка на децата в София надхвърля многократно тяхната възраст, когнитивно и емоционално развитие. Заради ограничения брой места, децата в София са подложени на стрес и натоварване, неподходящи за възрастта им и наистина въпреки всички положения усилия от родители, деца и учители, и всички отделени финансови средства и време накрая една малка грешка може да раздели детето от място в МГ и да го демотивира да полага каквито и да било усилия в бъдеще." **Таня Маринова:** "Абсолютно съм съгласна, че трябва да има математически паралелки, които да са в училища, избрани от МОН, с програма, сходна на тези в МГ. Специално за София такава трябва да има във всеки административен район. В някои райони е възможно едно да не стига и да се добави второ училище. Истината е, че тогава напливът ще е още по-голям. Живея в краен квартал и познавам деца, чиито родители не искаха да се пробват изобщо за МГ, защото няма кой да прибира и връща детето. Убедена съм, че ако имаше училище с усилено изучаване на математика, най-малко щяха да се пробват. Отделно тези училища не трябва да имат собствен изпит (както е 107 ОУ в София), а да е с одобрените от МОН изпити. Ако може и за тях да се кандидатства в системата за МГ, би било повече от чудесно. Нека наистина в МГ да влязат най-най-добрите/амбициозните/трудолюбивите/мотивираните. Но нека има място и за просто добрите математици в страната. Нека се насърчи логическото им мислене. Нека има повече училища с профил математика от 5ти клас. Подписвам се, защото: - много деца имат математически заложби, а не го знаят и съответно не се развиват в тази област; - децата трябва да имат равен достъп по качествено образование, в частност възможност да учат повече математика дори в обикновените училища; - защото София има нужда от поне още една математическа гимназия; - защото ако сега не се вземат мерки с причина "няма квалифицирани кадри" за профилирано преподаване на математика, то след 20 години няма да има кадри и за задължителните часове;		

		- защото математиката развива мисленето и трябва да бъде насърчаване не просто 5-7 клас, а през всичките 12 години; - защото математиката като фундамент е нужна на бизнеса; - трябват хора с абстрактно мислене, критично мислене, хора, които могат да решават различни проблеми" **Светла Сотирова:** "Мнението ми напълно съвпада с изложеното в петицията и личните ми наблюдения го потвърждават. Дъщеря ми след 4-и клас остана в резервите за математическите гимназии затова продължи да учи в кварталното училище, където паралелките не се преразпределяха, а си продължиха както са били до 4-и клас. Тогава започна все по - ясно да се различават децата, на които им се учи и искат да се развиват и тези, които не искат. Оказа се, че половината учебни часове минават в усмиряване на проблемните деца и така останалите, дори да искат да научат нещо, не успяват в такава степен да получат пълното внимание на учителите. В резултат общият успех след 7-и клас е плачебен. Ако просто от четирите паралелки в училището се беше сформирала една с разширено изучаване на български език и една с разширено изучаване на математика, а останалите две бяха събрали не толкова амбициозните деца, щеше да има по - добро ниво на децата в паралелките и дори тези в по-обикновените щяха да се чувстват по - добре според мен." **Милена Александрова:** "Моля за искане на промяна от тази учебна година." **Яна Василева:** "Моята подкрепа е принципна. Считам, че подготовката по математика в начален етап по-скоро отблъсква децата от този предмет, отколкото да ги привлича. Между класическата подготовка в училище и подготовката за състезания и кандидатстване в математически гимназии зее пропаст. Заради силната конкуренция, все повече материал от горни класове се сваля за 4-ти клас, за да има „отсяване“ на децата с трудност, която не е подходяща принципно за психо-емоционалното им развитие. Всичко това няма да е необходимо, ако има достатъчно учебни заведения,		

		в които децата с интереси в точните науки ще могат да се развиват в тази насока." **Зорница Шидерова:** "Моето дете остана под чертата в НПМГ (за четвърт точка от МЗВ или половин точка от ПМС), като в същото време беше прието в ППМГ Стара Загора без проблеми. Тогава само едно дете от Стара Загора имаше повече точки от него на МЗВ. Между другото, от следващата година премахнаха МЗВ от балообразването за прием в ППМГ Стара Загора, но то там не беше с такава тежест така или иначе, детето ми щеше да влезе и с ЕК. Имаше 2 варианта, за да остане много добро по математика до 7 клас: 1. Да се преместим в Стара Загора за прогимназиалния етап 2. Аз да се занимавам и/или да ходи на частни уроци по математика следващите 3 години. Предпочетох второто и си остана в училището в София, където подготовката е на ниво А Група от сборници или най-много началото на Б Група, което е нормално за нематематическа паралелка. В 5ти и 6ти клас се класира за областен кръг на НОМ, ходи и на други състезания, имаше добри резултати за дете, което не е от МГ, на някой дори близки до средните на СМГ и НПМГ. Сравнявайки обаче с учениците от ППМГ Ст. Загора, максимум 3-4 деца имаха повече точки от моето на съответните състезания, като средното ниво като цяло за града беше досто по-ниско от това в София. В Стара Загора при 1200 ученика випуск има 2 паралелки в ППМГ, но 2% са реално 24 деца или 1 паралелка. Статистиката показва, че втората паралелка няма никакви постижения по състезания, а и последните деца в класирането за прием влизат с толкова малко точки, че изглежда, че просто се попълват местата накрая, за да стигнат 52. Последното прието дете миналата година в ППМГ Стара Загора е с 2.5 (две цяло и пет) точки на ПМС и 55 точки на ЕК, не е класирано на областен кръг на НОМ С други думи се получава така, че деца, които нямат дотам знания, учат в МГ на база уседналост, за разлика от стотици талантливи и знаещи деца в София, чийто потенциал се губи, ако родителите им не са математици или		

		платежоспособни, въпреки, че курсове, ако не са по състезателна математика, нямат много смисъл за добрите деца. Не искам да кажа, че в Стара Загора паралелката трябва да е една, даже по среден резултат от НВО МАТ 7 клас ППМГ е на много високо ниво за страната, а че е недопустимо в София да има толкова паралелки колкото в Стара Загора, 2, говорейки специално за природо-математическа гимназия при 10 пъти повече ученици. Моето дете не искаше да учи в СМГ, но и 6 паралелки там да броим, пак има голямо разминаване между броя на учениците и процент места в държавни математически гимназии. Ако в Стара Загора са реално 4% местата в МГ, в София е редно да са повече, а не по-малко и от 2% както е в момента. Това е сметка на база град, на база област не знам как е, но има МГ и в Казанлък с 2 паралелки (в област Стара Загора пак), може би на ниво област ще е и по-трагично сравнението даже." **Велислава Костадинова:** "За прием 2024/2025 и двамата ми четвъртокласници останаха под чертата в математическите профили в София, заради допуснати грешки в най-важното състезание Математика за всеки. Сега са в частно математическо училище и продължават с успехите по математика, но не всеки родител има възможност да плаща за частно училище." **Петя Тонева:** "Аз съм кандидатствала и учила в математическа паралелка от 5. до 7. клас и това ми даде много добра основа по математика след 7. клас, въпреки че след това влязох в езикова гимназия и никога не съм се занимавала повече с математика. Днес все още мога без проблеми да помагам на детето си за училище." **Петя Георгиева:** "Детето ми е ученик в гр. София. Несъобразителност при явяването на общинската олимпиадата я лиши от възможността да се яви и на областната. Това значително намали шансовете ѝ за прием в математическа паралелка. Разликата в трудността на задачите в различните области, постави въпросителен на еднаквите критерии за децата в различните части на страната."		

		Йоанна Велчева: "Изключителен интерес към математиката и хиляди левове за курсове, тъй като материалът в училище не покрива материала за състезания, на които синът ми ходи" **Наталия Кузмова:** "Здравейте! В България състезателната математика е много популярна. Има помагала, курсове и занимални, където децата от 1. - 4. кл. могат да изучават невероятни методи за решаване на задачи, които не се изучават в училище. Провеждат се много математически състезания. Обърнете внимание как намалява броят на участниците в тях след 4-ти клас! На децата, които не успеят да влязат в математически гимназии, се "отрязват крилете". Смятам, че е важно да се разширят възможностите на децата, които се интересуват от математика, да я изучават задълбочено и след началното училище. Дъщеря ми успя да влезе в ППМГ Бургас – беше много трудно и стресиращо. Но тя учи там прекрасно! Бариерата за влизане в математическите гимназии е толкова висока, че не всички талантливи в математиката деца могат да я преодолеят. Необходимо е да се даде възможност на тези деца да продължат да обичат и изучават математиката." **Моника Петрова:** "БГ има нужда от повече добри математици. Много деца остават без математическото образование, което желаят и което знаем, че за мнозина от тях е именно нещото, което им се отдава и което ще им осигури добро бъдеще и реализация. Математиката отваря много врати, както за икономически дисциплини, финанси, така и ИТ и AI." **Цветанка Полимирова:** "Бих искала да бъдат отпуснати повече места в профилираните паралелки по математика след 4 клас" **Антоанета Маринчева:** "Бих искала усиленото изучаване на математиката да е достъпно за всички ученици, които имат афинитет към нея да е достъпно. Подкрепям създаването на математически паралелки в училища, различни от МГ."		

		Николай Червенаков: "Подкрепям целите на тази подписка. Трябва да се разшири изучаването не само на математиката но и на природните науки като цяло: физика, химия, биология.. защото те са основата на технологиите които дават националния продукт и благоденствието на една държава и народ." **Галина Жекова:** "Българските деца са умни и можещи. Нека дадем възможност на повече от тях да развиват математическото мислене и умения на по-високо ниво. Подкрепям искането." **Стоян Тенев:** "Вместо задължителна матура по математика, нека се подобри нивото на обучение и повече деца да имат възможност да се развиват в тази област. Всички деца трябва да имат достъп до качествено математическо образование след 7-и клас!" **Светлана Стратиева:** "Всички деца имат право на равен достъп до образование, от подкрепа, от подкрепа в процеса на разгръщане на потенциала му, независимо дали живее или учи в центъра на голям град или е от малко село, квартал и др." **Деси Филипова:** "Изключителен стрес, дори за най-подготвените" **Цветелина Маринова:** "Трябва да се даде шанс на децата, които имат изявен интерес към математиката да я специализират. В момента родителите на децата, които попаднат извън тези няколко паралелки трябва да се ангажират с водене им на извънучебни курсове по математика, което е много натоварващо и като време и като финанси. Психологическия момент също не е за пренебрегване - едно такова дете е разочаровано, че е отхвърлено от подбора и натрупва негативизъм и към предмета включително." **Мария Троева:** "Напълно подкрепям. Доста силни деца, не успяват да покажат възможностите си заради формата на изпита и огромния стрес, в резултат на което отговорността на държавата за образованието им се		

		прехвърля финансово върху родителите им, които нямат друг избор, освен частни уроци!" **Любосвет Стоев:** "Сегашната училищна програма е ощетена откъм математическа подготовка, а и откъм даване на знания в останалите STEM области. Аз горещо подкрепям инициативата за специализирани паралелки по математика, а защо не и за допълнителна кръжочна работа по физика, химия и биология във всяко училище." **Борислава Георгиева:** "Силно бих желала да се разкрият повече математически паралелки за прием в 5ти клас. Не само нормативно, но да съответстват на качеството на преподаване и усвояване на материала на досега съществуващите." **Евгения Бенова:** "Трябва да се осигури масово добро обучение по математика и природни науки на децата в прогимназиалния етап 5-7 клас, което не може да стане само с обучението в математическите гимназии. По 1-2 математически паралелки в прогимназиите ще дадат шанс след 7 клас да се избират и тези научни направления. Математическите гимназии нека си подготвят състезатели, но да имаме и достатъчно добре подготвени инженери и подобни специалисти за икономиката." **Ана Анастасова:** "Математиката е лесна, когато учениците имат възможност да упражнят и затвърдят новия материал с решаване на много задачи. Такава възможност имат учениците в специализираните математически паралелки. И още един глас за математиката - Случвало се е общински служители да не могат да изчислят 20% намаление от някаква стойност. Надявам се в МОН да се справят по-добре с решаването на задачата за 2-та % максимален брой ученици, които имат право за сега да изучават разширено математика.." **Ива Тодорова:** "Математиката е наука, за която трябва време, обяснение и затвърждаване! Дъщеря ми е 5. клас в столично училище и всеки ден се сблъскваме с нов урок и нов материал. Проблемът идва от там, че за да се		

		триражират учебниците (2 бр х 1 за всеки срок) се галопира през материала, без да има никакво значение дали някой нещо е научил или не! Безобразие!" **Мария Койчева:** "Математиката е науката, която развива логическото мислене. За да имаме развита държава трябва да посеем семенцето на мислещия човек. За всяка професия са необходими мислещи хора." **Владимир Иванов:** "Математика в 4. клас: 3 абсурда: 1) В училище: миниатюрен брой часове по математика; 2) Математика за Всеки: Умопомрачително количество материал и стрес; 3) Държавата: сякаш е "наета" от частните училища, които с удоволствие компенсират очевидно неадекватните 206 държавни места в София. 21 век сме. Нужни са пет пъти повече места по математика в специализираните училища и два пъти повече часове по математика в нормалните училища." **Ана Лилкова:** "Подкрепям петицията. Когато можем да дадем по-добър старт на децата си, защо да не го направим. Кой има интерес да спира прогреса и шанса на нашите деца да вървят напред? Или може би максимата, че прост и беден народ се управлява лесно, води властимащите към вземане на подобни, лишени от логика решения?" **Валентина Маринова:** "Необходима е образователна реформа в редовното обучение по математика, не само защото са засегнати конституционни права на учениците с математическа насоченост, но и с цел осигуряване на качествена бъдеща работна ръка в области, като инженерство, проектиране, изкуствен интелект и много други. " **Албена Савова:** "Математиката е в основата на всяка наука и в дългосрочен план те учи как да се справяш с проблеми, развива логично и аналитично мислене, т.е. подобрява работата на мозъка." **Денка Рангелова:** "Подписвам, защото бройките на децата за прием в София за паралелки със засилено изучаване на математика след 4 клас са		

		много, много малко. Необходимо е да се увеличат бройките както в СМГ и НПМГ, така и да се разкрият математически паралелки от 5-ти клас в други училища в София." **Десислава Петрова:** "Подписвам, защото математиката като фундаментална наука е изключително пренебрегната в образованието в момента. Достъпът до математическите гимназии и паралелки би трябвало да зависи само от конкретен изпит по математика, не да се "придобива", не и да се задължава...." **Живка Гроздева:** "Подписвам, защото осъзнавам огромната роля на качественото образование както за отделния човек, така и за добруването на нацията. Математиката е в основата на всички значими икономически процеси в нашето съвремие. Светът говори за супер изкуствен интелект , а ние тук не осъзнаваме значението на математиката. Поставеният въпрос е от огромно значение за бъдещето на децата, но и на нас като развиващо се общество." **Мая Николчева-Готова:** "По същите причини моето дете остана извън системата на математическата гимназия в София. Сега вече е в 7.клас и вече няма особено голям интерес към математиката, така както беше в 4. клас" **Елена Георгиева:** "Всяко дете трябва да има равен достъп до образование" **Елена Георгиева:** "Във всяко училище е добре да има поне по една паралелка с профил математика" **Илиана Горанова:** "Да бъдат отворени допълнителни паралелки с разширено изучаване на математика в най-добрите средни училища на съответните области в рамките на съответната учебна година, за да бъдат предоставени реални възможности за развитие на всички талантливи деца. Министерство на образованието и науката да възложи изготвянето на стратегия и методология за преподаване в паралелките с разширено		

		изучаване на математика в средните училища, която да спомогне и предаде нужния опит на учителите по математика в средните училища." **Надка Стоименова:** "Да се промени образователната система в полза на децата и тяхното по-доброто бъдеще" **Виолета Блажева:** "Да спасим и дадем възможност на бисерчетата на България - София да се развиват. Местата за желаещите деца след 4. клас с медали от състезания в София не стигат. Това е съвсем проверим факт. Нека някой горе се събуди и даде шанс на можещите, това е нашето по-добро бъдеще. Подкрепа за по-широко покритие в училищата със специализирани паралелки по математика и природни науки, с подбор по някакъв критерии - матура или друго." **Даниел Величков:** "Даже ми е странно, че се стига до петиция…" **Десислава Петрова:** "Има изключително много кадърни деца, които просто нямат достъп до профилирано образование." **Сияна Цветанова-Петрова:** "Имам две деца в начален курс на обучение с интерес към математиката. Очакванията ми са, че в малкия град, в който живеем, тази година ще се разкрие математическа паралелка с прием от 5-и клас." **Десислава Диловска:** "Всяка година една и съща петиция и за съжаление един и същи неуспех, ощетяващ децата. Дано тази има късмет!" **М. Ангелова:** "Децата заслужават да имат възможност да учат, щом искат" **Румяна Боровска:** "Децата имат нужда от повече паралелки с разширено изучаване на математика"		

		Елена Рацова: "Децата ми учат математика с интерес и желая да имат възможност в нашето училище да продължат това, а не само по школите и това да ни коства много време и пари!" **Светла Бончева:** "Децата ни заслужават повече!" **Мария Райчева:** "Децата ни трябва да имат възможността да се занимават със стойностни неща, а не да лежат върху мобилните устройства. Математиката определено ще има даде много." **Ани Благоева:** "Децата трябва да имат шанс както и учителите" **Валентин Вълов:** "Добре ,че просветлява в тъмнината! Минен инженер съм и ми е пределно ясно, че прекъсване в математиката няма. Изучава се последователно цялата материя, за да се стигне до успех, радост и удовлетворение от постигнатото - в противен случай само се затъва в блатото на неграмотността! Внучето ми учи в ПМГ в Перник и математиката му дава стимул в изучаването на другите дисциплини. Разширеното изучаване трябва да е достъпно за всички деца, а не само за малък процент . Статистиката е точна!" **Десислава Георгиева:** "Добре е да има такива паралелки, в които да надграждат знанията от общозадължителната подготовка." **Владимир Стамболийски:** "Добрите математици стават добри програмни инженери..." **Борислава Талева:** "Доброто образование трябва да е еднакво достъпно за всички деца, само така се изгражда здраво, можещо и мислещо общество." **Светослав Петров:** "Държавата (и в частност МОН, които аз ще съдя по друг повод) се отнася, най-меко казано несериозно със задълженията си, едно, от които е да даде качествено образование на най-надарените ни деца.		

		Не само това: а в съда ще докажа, че такова дете е било смазвано (поради все още неизвестни причини) от МОН, РУО и 49-то училище." **Валентина Маринова:** "Държавата следва да се погрижи за равен старт и условия за децата, имащи интерес към математиката. Децата са нашето бъдеще. Необходимо е откриването на повече математически паралелки/училища на територията на по-големите населени места, за да се развиват и учат децата, които имат желание да се развиват по математика. Нека им осигурим необходимите условия за това и да не пропиляваме на таланта им." **Цанислава Балевска:** "Желаем децата с изразени математически наклонности да получат възможност да се развиват в тази сфера." **Кристина Кънева:** "Живея в София и искам детето ми да има възможност да получи математическо образование." **Петя Николова:** "За да има развитие на децата с потенциал в математиката." **Васил Магев:** "За по-добро бъдеще на децата ни" **Мария Пейчева:** "За стремеж към повече паралелки с математика след 4-ти клас" **Инна Базанова:** "За създаването на повече математически паралелки съм." **Мария Петкова:** "Задължително е да има повече математически паралелки!" **Димитрина Чангалова:** "Защото моето дете е с математическа насоченост и вярвам, че математиката е в света, около нас. Тя е дори начин на мислене." **Галина Николова:** "Защото съм математик"		

		Мария Русева: "Защото трябва да се даде възможност на децата да учат математика, ако имат желание." **Ивелина Пенева:** "И в гимназиален етап положението е подобно." **Елисавета Новакова:** "И за матура по математика в 12 клас" **Вера Георгиева:** "Искам повече паралелки с разширено изучаване на математика" **Надя Иванова:** "Искам повече часове по математика" **Ирена Хаджиева:** "Как, защо?" **Ралица Гуркова:** "Като възпитаник на МГ от провинцията и родител на дете, което за малко не успя да влезне в 5-и клас на МГ в София поради изключително високата конкуренция, считам за дискриминационно и нередно проекто решението за намаляване на приема след 7-и клас във въпросните математически гимназии." **Надежда Игнатова:** "Като родил и учител по математика в прогимназиален етап виждам, че и след 4. клас децата, развили математически умения до 4. клас, продължават да имат усет и страст към математиката и мотивацията им е прием в математически гимназии." **Елена Проданова:** "Като родител и потърпевш на такова дете, със солидна подготовка по математика, бих желала да подкрепя Вашата инициатива. Успех!" **Ралица Георгиева-Борисова :** "Крайно време е да се помисли за учениците, не за печалбите. "		

		Шенай Хасанова: "Критично важно е да спасим и да развием математическия потенциал на децата ни. Губим таланти и това има сериозни негативни последици за бъдещето им и за развитието на страната ни в ключови области като технологии и наука. Подкрепата за по-добро математическо образование е инвестиция в бъдещето на България!" **Доротея Янакиева:** "Математиката е важна за всички деца." **Емануела Савова:** "Математическите паралелки са недостатъчни." **Катя Меламед:** "Намирам тази идея за твърде разумна и полезна." **Благовеста Гладнишка:** "Напълно подкрепям" **Галина Митева:** "Напълно подкрепям" **Александър Благоев:** "Напълно подкрепям петицията" **Мария Стоянова:** "Напълно съгласна съм с предложените промени. Синът ми се готви две години и е в непрекъснат стрес, че ще се провали, ако не го приемат." **Дияна Димитрова:** "Напълно съм съгласна с написаните твърдения, като майка на двама ученика, който не успяха да влезнат за малко в така желаното училище." **Десислава Грозева-Иванова :** "Не трябва да се забравят и природните науки, не само математика" **Владимир Тодоров:** "Отдавна беше време! Защо няма задължителна матура по Математика? Отдавна е време за това. Матура!"		

		Пенка Тепавичарова: "Паралелките с разширено изучаване на математика след 4. клас са твърде малко" **Василка Рангелова:** "Подкрепям за талантливите деца да бъде предложено адекватно образование! Не може да губим потенциала им!" **Михаела Иванова:** "Подкрепям инициативата: тъй като има много езикови училища, а математическите, особено в София са дефицит." **Виктория Тодорова:** "Подкрепям искането, моето дете е едно от потърпевшите в прием 2023/2024" **Гълъбина Захариева:** "Подкрепям напълно нуждата от математически паралелки във всяко училище." **Диляна Керемедчиева-Вълкова:** "Подкрепям напълно петицията" **Милена Филева:** "Подкрепям напълно петицията за развитие на децата с интерес към математическите и природни науки." **Светла Тослева:** "Подкрепям откриването на повече математически паралелки в големите градове и конкретно в София." **Красимира Желева:** "Подкрепям откриването на повече математически паралелки след 4. клас в гр.София" **Полина Младенова:** "Подкрепям Петицията в подкрепа на приема в математически паралелки." **Даниел Ангелов:** "Подкрепям петицията за повече паралелки с разширено обучение по математика" **Милена Евтимова:** "Подкрепям петицията за увеличаване на паралелките с математическа специалност!		

		Математиката е най-важният предмет!" **Мирослава Иванова:** "Подкрепям петицията за осигуряване на разширяване възможностите за математическо обучение на децата след 4-и клас" **Мария Щерева:** "Подкрепям петицията и нуждата да бъдат отворени допълнителни паралелки с разширено изучаване на математика в най-добрите средни училища на съответните области в рамките на съответната учебна година, за да бъдат предоставени реални възможности за развитие на всички талантливи деца." **Виолета Кехайова:** "Подкрепям петицията, защото имам дете, което ходи на всички математически състезания в града и има желание, надявам се и късмет да учи в математическа гимназия." **Светлана Енева:** "Подкрепям петицията, но смятам, че в малките градове също има много проблеми, различни от тези на големите. Трябва да се намалят броя часове в училище, да се увеличат часовете за упражняване за сметка на новите знания. Така ще има добра основа за мнозинството, което е инвестиция за бъдещи инженери, математици и т. н." **Славяна Пенева:** "Подкрепям предложението за достъп до разширено изучаване по математика за по-голям брой деца в общинските училища, освен в профилираните гимназии." **Лиляна Велчева:** "Подкрепям приема на децата в математически паралелки. Подписвам, защото искам да има учители по математика в прогимназията." **Георги Кермекчиев:** "Подкрепям принципно идеята за математически паралелки в повече училища. Дали ще има адекватни преподаватели там - това е друг въпрос ... Отделно, сравненията 4. - 7. клас НВО са силно спекулативни ... трябват ви други опорни аргументи ..."		

		Даниела Николова: "Подкрепям ранното профилиране в математически гимназии, но не подкрепям ограничаването на възможността деца, които са развили своя интерес към математиката да имат равен старт при кандидатстването след 7. клас, както беше досега. Смятам, че приемът след 7. клас за математически гимназии трябва да бъде различен от НВО по математика, с което не се прави добър подбор, но смятам, че трябва да има изпит за всички ученици, желаещи да учат математика след 7. клас." **Деница Кирилова:** "Подкрепям талантите да се развиват" **Йорданка Иванова:** "Подкрепям, но къде ще се намерят толкова много добри учители по математика! Дано успее петицията и се случи чудо при сегашните управляващи, за които знанията и образованието не са приоритет." **Радка Пенева:** "Подписвам петицията, гласувайки ЗА подкрепа на приема в математически паралелки." **Виолета Василева:** "Подписвам се, за да може повече деца да имат възможност да се развиват в областта на математиката и точните науки." **Донка Калчева:** "Подписвам, защото съм в подкрепа на математическото образование в прогимназията." **Трифон Асенов:** "Преборете бюрокрацията и дайте шанс на децата." **Искра Пеева:** "При значителен брой добре подготвени деца е недопустимо да няма достатъчно паралелки в столицата на България, които да могат да ги обучават в прогимназиалния етап." **Диана Георгиева:** "При ромите е невъзможен равен старт на матурите с другите ученици в градовете!"		

		Огнян Кунчев: "Просто подкрепям, толкова е очевидно." **Диана Арсенова:** "Равни шансове за всички деца!" **Зинаида Алмазова:** "Реформа на прогимназиалното образование е необходима за България, за да има конкурентоспособност на световния пазар!" **Гергана Ботева:** "Свиването на приема след 8. клас, няма да подобри ситуацията." **Светломир Балевски:** "Смятам, че всички деца трябва да имат възможност да изучават повече математика" **Ирена Петкова:** "Смятам, че математиката е полезна и развива ума." **Вилиана Станилова:** "Според мен следва да се разкрият математически паралелки и в обикновени основни училища." **Людмила Иванова:** "Считам, че местата за прием в математическите паралелки след 4. клас са изключително малко на фона на броя кандидатстващи деца!" **Екатерина Дончева:** "Съгласна съм и подкрепям исканията." **Вяра Димитрова:** "Съгласна съм, че децата трябва да имат по-добра подготовка по математика. На този етап подготовката в училище им предоставя възможност да получат 60-70 точки на НВО и то ако детето е по-усърдно в подготовката си." **Велина Пенчева:** "Съм съгласна с исканията, изложени в петицията. Смятам, че всички деца имат право на качествено образование и това може да се получи, ако се премахнат т.нар. елитни училища и се създадат стимули		

		за учители и ученици - например осигуряване на достатъчно специалисти, които да развиват дарбите на талантливи деца. В момента фокусът в училищата е върху учениците със СОП. Талантливите ученици са напълно пренебрегнати и за тяхното развитие се разчита на ентусиазма на някои учители." **Андриана Петрова:** "Трябва да имат шанс за качествено образование повече деца." **Радослав Иванов:** "Трябва да се увеличат математическите гимназии в големите градове като София, 200 деца са твърде малко." **Дойчин Терзийски:** "Успех в начинанието! Дано новата сграда на МГ в Пловдив стане факт по-скоро!" **Нели Русева:** "Учител по математика съм, разбирам проблема."		
867.	Зорница Велинова Стратиева Система за документооборот „ЕВЕНТИС“ – вх. № 94-4469/30.06.2025 г.	С настоящето искаме да насочим Вашето внимание към един наболял въпрос в образованието на учениците в средните училища, касаещ подготовката им по природо-математическите дисциплини. Основният проблем се състои в това, че тенденциите в съвременния свят водят към нарастващо значение и зависимост от точните науки и свързаните с тях технологии, като основен пример за това са роботизацията и изкуственият интелект. Това поставя все по-високи изисквания към постиженията и уменията на хората в областта на точните науки и в частност, на математиката. От друга страна, с огорчение констатираме, че образователната система на България произвежда ученици без базови умения по ключови дисциплини от точните науки като математика, физика, химия, при това с темпове, равносилни на национална катастрофа. На практика без математическа подготовка са 25-30 хиляди от младите хора в България, които излизат от образователната система всяка година (50-60% от випуска) и се вливат в пазара на труда. В годините, когато Китай		

		стратегически заложи на образователни реформи и успя да изпревари САЩ, а с помощта на колосални инвестиции в образованието Ирландия, Нидерландия, Великобритания и Индия произвеждат голям обем от качествени експертни кадри, в България практически няма стратегия за реална надпревара, базирана на научен прогрес. Противно на добрите световни практики, Министерството на образованието и науката през 2025 година залага на политики, които рискуват превръщането на математиката и точните науки в привилегия на подбран елит (не повече от 2% от всички ученици), обричайки останалите на посредственост. Българската академична общност, поради естеството на своята дейност и социално призвание, изхождайки от опита и експертната си визия, счита за свой дълг да алармира обществото относно тези тревожни явления, липсата на мащабни адекватни реформи в областта на образованието, които да доведат до изход от продължителната криза, засегнала страната ни. Резултатите на международните изследвания PISA показват системен проблем в прогимназиалното и гимназиално образование, а висшите училища нямат надежден механизъм, с който да компенсират годините пропуски от средния курс, и в резултат създават продукт с много спорно качество. Мотивацията на преподавателите е компрометирана, стойността на дипломите също. България не произвежда качествен образователен продукт и това оказва съществено влияние върху чуждестранните инвестиции в нашата индустрия, които намират по-добри условия в съседни страни, като например Румъния, с която доскоро се сравнявахме. Днес тя успява да привлече световни елитни бизнеси най-вече благодарение на човешкия си потенциал, за което образователните реформи имат основен принос, и така страната се превръща в технологичен хъб на Балканите. Най-драстичен спад в подготовката по математика и природни науки се наблюдава в прогимназиалния етап, V - VII клас, където този проблем трябва спешно да бъде решен. Разкриването на математически паралелки в училищата би позволило голям брой от неприетите след IV клас в математическите гимназии ученици да получат добра подготовка по математика и природни		

		науки, и в перспектива създава широка база за подготовка на специалисти в инженерните и природонаучни направления. Заявяваме категорично, че липсата на подготвени учители по STEM науки не може да е причина за липса на реформи. Напротив, това е сигнал, че реформите са строго наложителни. Липсват учители, защото образователната система не успява да подготви достатъчно силни ученици, с които да задоволи огромния недостиг на кадри в секторите на точните науки. Нужна е решителност за повишаване на квалификацията на наличните учители и ясна стратегия за преодоляване на образователната криза. Настояваме качественото основно и средно образование да бъде основен приоритет за България, като се предостави широк достъп до математическо образование в училищата, за да могат всички деца, независимо от социалния си статус, да имат достъп до реални перспективи за развитие и по-добро бъдеще. Качественото образование предоставя на работодателите продуктивни служители и създава среда за значителен растеж на икономиката. В свят, базиран на технологии, иновации и научни открития, уменията на младото поколение определя естеството на държавата в световните класации. Талантът е глобален, възможностите не са. Бизнесът следва възможностите. С уважение, проф. дмн Огнян Кунчев, Българска Академия на Науките проф. д-р Андрей Живков, University of Manchester проф. д-р Данаил Брезов, Университет по Архитектура Строителство и Геодезия доц. д-р Евгения Бенова, пенсиониран преподавател от Софийски Университет д-р Тодор Тодоров, Гражданска група “Математика за всички деца”		
868.	Светлин Петров svetlinpetrov633@gmail.com 2 юли 2025 22:50:44	Относно промени в ЗПУО. Проблемите са безброй:	Приема се за сведение	Не се съдържат конкретни предложения

	Електронна поща	1. Кой отговаря за функционирането на платформите?! Каква информация се излива, кога се излива от Школо в Неиспуо, защо само учителите и училищата са виновни за несъвършенствата на системите? 2. Докога ще влачим делегираните бюджети, които създават затруднения (с изключение на финансистите)? 3. Наредбата за приобщаващо образование кога ще бъде премахната или основно променена?		
869.	Деян Стаматов, Председател на УС на СРСНПБ Система за документооборот „ЕВЕНТИС“ – вх. № 1102-78/27.06.2025 г.	Съюзът на ръководителите в системата на народната просвета в България (СРСНПБ) изразява категорично несъгласие с предложението за въвеждане на мандатност на директорите на образователни институции. Нашето становище се основава на следните мотиви: **Риск от политическо влияние** Въвеждането на мандатност би създало предпоставки за оказване на политически натиск върху образователните институции както на национално, така и на местно ниво. Това би отслабило независимостта на директорите и би компрометирало професионализма в управлението на образованието. Подобни проблеми произтичат от политическата култура, а не от действащите нормативни разпоредби. **Продължителен процес на изграждане на ефективно лидерство** Научните изследвания сочат, че директорите започват да оказват съществено положително влияние върху училищната култура и резултатите на учениците след минимум 3 до 5 години на поста. Развитието на лидерски умения и способност за стратегическо управление изисква време, доверие и опит. Много често между 10 и 15 години са необходими за преминаване от административна към лидерска роля. **Задържане и стабилност на педагогическия екип** Продължителният мандат на директора влияе положително върху задържането на квалифицирани учители. Изследвания (Guthery & Bailes, 2021) показват, че когато директорът остава на поста си поне пет години, учителите, които той назначава, са склонни да останат в училището дългосрочно, което допринася за стабилна училищна среда.	Приема се за сведение	Мандатност на директорите не е предмет на общественото обсъждане

		Негативни ефекти върху управленската приемственост и организационната култура • Прекъсване на дългосрочни стратегии: Образователните институции се нуждаят от устойчиво развитие и последователно изпълнение на политики и иновации. Мандатността създава риск от прекъсване на важни процеси и проекти. • Нарушаване на утвърдената култура: Всяко училище изгражда собствена организационна идентичност. Честата смяна на ръководството може да доведе до дезорганизация, напрежение и демотивация сред педагогическия и ученическия състав. **Загуба на натрупан професионален опит и институционална памет** Дългогодишните директори натрупват ценна информация и умения, свързани с историята и спецификите на своята институция. Те поддържат устойчиви връзки с местната общност и други институции. Принудителната смяна поради изтекъл мандат би означавала загуба на този капитал, което може да забави или дестабилизира развитието на училището. В заключение, СРСНПБ смята, че вместо да се въвеждат ограничителни мерки като мандатност, усилията следва да бъдат насочени към подобряване на подбора, подкрепата и оценката на директорите, за да се гарантира тяхната ефективност и развитие в дългосрочен план.		